SOSEKI
natsume
MOTANUL
ARE
CUVINTUL...
ROMAN

Un motan nu are prejudecăţi. În orice caz, nu prejudecăţi omeneşti. Este avantajul neobişnuitului personaj-povestitor al acestui roman de a-i privi pe oameni cu o obiectivitate şi detaşare maximă, firească la un reprezentant al altei specii.

În această fabulă inversă, în care un animal trage concluzii pe marginea unor întîmplări cu oameni, Soseki Natsume ne înfăţişează Japonia contemporană lui, aceea de la începutul secolului, adică într-o etapă nu foarte avansată a modernizării începute, după secole de imobilism feudal, în 1868. Este o perioadă animată şi confuză, în care oamenii nu ştiu precis dacă un cuvînt mai puţin obişnuit denumeşte o şcoală artistică

aproape uitată, sau un fel de mî[redacted]e din bucătăria europeană, încă insu[redacted]ent cunoscută. Paradoxurile epocii tranziţie şi slăbiciunile omeneşti inspiră lui Soseki Natsume (1867-1916) paginile de umor generos ale acestui roman, recunoscut ca reper esenţial pentru literatura japoneză modernă.

Soseki Natsume

Motanul are cuvîntul...

În românește de MIHAI MATEI

EDITURA UNIVERS
București 1975

Coperta de *Dan Erceanu*

I AM A CAT
BY
SOSEKI NATSUME
KENKYUSHA
TOKYO.
Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate EDITURII UNIVERS

I

Sînt motan şi, pînă acum, nu am nume.

Habar nu am unde m-am născut. Primul lucru de care-mi amintesc este că ţipam „miau-miau" undeva, într-un loc umed şi întunecos. Acolo am întîlnit, pentru prima dată în viaţa mea, o fiinţă omenească. Cu mult mai tîrziu, am aflat că acea fiinţă omenească era ceea ce se numeşte student — unul dintre cele mai sălbatice exemplare ale speciei umane. Am mai aflat că, uneori, aceşti studenţi ne prind, ne gătesc şi apoi ne mănîncă. Dar pe atunci habar n-aveam de toate astea, aşa că nu m-am speriat deloc. Cînd studentul m-a pus în palmă şi m-a ridicat, am avut numai senzaţia că plutesc. După o vreme m-am obişnuit cu noua poziţie şi am privit în jur. A fost, probabil, prima dată cînd am privit cu atenţie o aşa-numită fiinţă omenească. Ceea ce mi s-a părut foarte ciudat mi-a şi rămas întipărit în minte : faţa, care ar fi trebuit să fie acoperită cu păr, era lucioasă, la fel cu obiectul despre care ştiu acum că se numeşte ceainic. Din cîte pisici am cunoscut, nici una nu arăta atît de anormal. În plus, centrul feţei studentului ieşea foarte mult în relief şi, din două găuri care se aflau acolo, el scotea uneori fum. Lucru neplăcut, fumul mă îneca. Că acest lucru este ceea ce ei numesc tutun, am ajuns să aflu mult mai tîrziu.

Mă cuibărisem confortabil în palma studentului cînd, după o vreme, am început să înaintez cu o viteză înspăimîntătoare. Nu mi-am putut da seama dacă studentul se mişca şi el, sau numai eu fusesem pus în mişcare ; în orice caz, am ameţit grozav şi mi s-a făcut greaţă. Tocmai cînd mă gîndeam că nu mai pot rezista aşa multă vreme,

am auzit un zgomot înfundat și am văzut scîntei. Îmi amintesc totul pînă în acel moment, dar, oricît m-aș gîndi, nu-mi pot aduce aminte ce s-a întîmplat imediat după aceea.

Cînd mi-am revenit, nu l-am mai găsit pe student nicăieri. N-am putut găsi nici mulțimea de pisoi care se aflaseră pe lîngă mine. În plus, iubita mea mamă dispăruse și ea. Lucrul cel mai neobișnuit era că, în comparație cu cel dinainte, locul în care mă aflam era luminos — extrem de luminos. Abia puteam să țin ochii deschiși. Asta, pentru că fusesem luat din culcușul meu de paie și aruncat într-un tufiș de bambus.

În cele din urmă, adunîndu-mi puterile, m-am tîrît afară din tufiș și m-am pomenit în fața unei bălți mari. M-am așezat pe labele dindărăt și am încercat să apreciez situația. Nu știam ce să fac, cînd, deodată, mi-a venit o idee : dacă aș reuși să atrag atenția mieunînd, poate că studentul s-ar întoarce să mă ia. Asta am și făcut, dar fără folos ; nu a venit nimeni.

Între timp, vîntul se pornise și sufla în rafale peste baltă. Se lăsa noaptea. Am simțit că mă chinuie cumplit foamea. Oricît aș fi încercat să miaun, nu mă mai ajuta glasul ; am început să-mi pierd orice speranță. Am hotărît să ajung în orice caz într-un loc unde se găsea de mîncare, așa că am pornit, cu această hotărîre în minte, în jurul bălții, luînd-o spre stînga.

Nu era deloc ușor ; totuși, străduindu-mă, am ajuns într-un loc unde se simțea prezența omului. Găsind o spărtură într-un gard de bambus, m-am tîrît înăuntru, încrezător că merită să încerc — și, iată, m-am pomenit în curtea cuiva. Destinul este ciudat. Dacă gardul nu ar fi fost spart, puteam muri de foame la marginea drumului. Bine a zis cine a zis că norocul vine de unde nici nu gîndești. Mult mai tîrziu, am folosit adeseori spărtura pentru drumurile mele pînă la Mi-ke, pisica vecinilor.

Mă strecurasem în curte, dar nu știam ce să fac mai departe. Se făcuse întuneric și stomacul meu cerea de mîncare. Era un frig aspru și începea să plouă. Nu aveam timp de pierdut, așa că am intrat într-o încăpere care părea luminoasă și plăcută. Dacă mă gîndesc acum, în-

tram pentru prima dată în casa cuiva. Acolo aveam să dau față cu alți oameni.

Prima persoană peste care am dat a fost servitoarea Osan. Era o ființă omenească mult mai rea decît studentul. Cum m-a văzut, m-a apucat de ceafă și m-a aruncat afară. Am simțit că nu pot să mă opun gestului ei brusc, așa că am închis ochii și am lăsat lucrurile să-și urmeze cursul firesc. Dar nu mai puteam îndura foamea și frigul. Nu știu de cîte ori am mai fost aruncat afară, dar asta este pricina pentru care am conceput o antipatie totală pentru Osan. Este unul din motivele pentru care i-am furat peștele zilele trecute, simțindu-mă chiar mîndru de isprava mea.

Cînd servitoarea se pregătea să mă arunce afară încă o dată, a apărut stăpînul casei și a întrebat ce însemna gălăgia asta. Fata s-a întors, cu mîine atîrnîndu-i moale în mînă, și i-a spus că încercase de mai multe ori să arunce afară o pisică străină, care se strecura mereu în bucătărie, ceea ce ei nu-i plăcea deloc. Stăpînul m-a privit o vreme, răsucindu-și mustața, apoi i-a spus fetei să mă lase în casă și a ieșit din cameră. Am înțeles că stăpînul este un om care nu se întinde la vorbă. Servitoarea, încă furioasă pe mine, m-a aruncat pe podeaua bucătăriei. Așa am reușit să-mi găsesc locul în această casă.

La început, îmi vedeam foarte rar stăpînul. Se pare că era profesor. Întorcîndu-se de la școală, obișnuia să se închidă în camera lui de studiu și cu greu mai ieșea, în restul zilei. Familia îl credea foarte studios, iar stăpînul meu se prefăcea că așa și este. În realitate, nu era atît de harnic cum credeau ei toți. Mă strecuram adesea și mă uitam în camera lui, dar îl găseam ațipit. Uneori îl găseam prăbușit peste cartea pe care o citise înainte de a-l fura somnul.

Era bolnav de stomac și din cauza asta pielea o avea cam gălbuie. Arăta scofîlcit și leneș, dar era un mare mîncău. După ce se îndopa cît putea, lua o doză de medicamente pentru digestie și deschidea o carte. Dar după ce citea vreo două pagini, ațipea. Așa făcea în fiecare zi. Eu nu sînt decît un motan, dar uneori mă gîndesc că profesorii sînt foarte norocoși. Dacă m-aș naște din nou și

aș fi om, fără îndoială că m-aș face profesor. Dacă poți păstra o slujbă dormind atît cît dormea stăpînul meu, înseamnă că și o pisică ar putea să învețe o asemenea meserie. Dar, după spusele stăpînului meu, care insistă asupra acestui lucru, nimic nu este mai greu decît să fii profesor. Se văicărește mult pe chestia asta, mai ales cînd vin să-l viziteze prietenii.

La început, nimeni din casă, în afară de stăpîn, nu era bun cu mine. Oriunde mă duceam, mă goneau ; nu mi se dădea nici o atenție. Faptul că nu mi-au dat un nume nici pînă-n ziua de astăzi arată cît le pasă de mine. De asta și încerc să rămîn în apropierea stăpînului.

Dimineața, cînd stăpînul citește ziarele, stau în poala lui ; iar cînd ațipește, mă urc pe umărul lui. Nu vreau să spun că acest lucru i-ar place, dar nici nu-i displace — pur și simplu a devenit o obișnuință.

Experiența m-a învățat că, dimineților, cel mai bun lucru este să dormi pe oala cu orez fiert, pentru că este caldă, iar seara, pe un radiator cu cărbuni. Cînd vremea e frumoasă, dorm mai mult pe verandă. Dar cel mai mult îmi place să mă strecor noaptea în patul copiilor. E vorba de cele două fetițe care au cinci și, respectiv, trei ani. Ele dorm împreună, în același pat, în camera lor. Într-un fel sau altul, încerc să mă strecor în patul lor și să mă vîr între ele. Dar dacă se trezește vreuna, e groaznic. Încep, în special cea mai mică, să urle îngrozitor în mijlocul nopții : „Iar a venit pisica aia !“ Atunci stăpînul meu cel bolnav de stomac se trezește și vine să le salveze. Nu mai departe decît alaltăieri — m-a bătut îngrozitor cu o linie pentru acest obicei al meu, altminteri plăcut.

Trăind pe lîngă oameni, am avut posibilitatea să-i observ și, cu cît îi observ mai bine, cu atît mai mult ajung la concluzia că sînt grozav de răsfățați, îndeosebi copiii. Cînd le vine chef, te țin cu capul în jos sau îți pun o pungă în cap; alteori te aruncă, sau încearcă să te înghesuie în cuptor. Dar culmea este că, dacă scoți o singură dată ghearele ca să-i împiedici să-ți facă toate astea, ți-ai ridicat în cap toată familia. Zilele trecute, de exemplu, cînd încercam să-mi ascut ghearele o clipă pe rogojina de

paie din camera de zi, m-a văzut stăpîna. S-a înfuriat şi de atunci nu mă mai lasă în camera aceea. Oricît mi-ar fi de frig şi oricît aş tremura în bucătărie, nu le pasă de mine. Cînd mă întîlnesc cu Shiro, o pisică foarte respectabilă care locuieşte vizavi, ea îmi spune, de fiecare dată, că nu există fiinţe mai răuvoitoare ca oamenii.

Nu mai departe decît acum cîteva zile, Shiro a fătat patru pisoi drăguţi. Dar studentul care stă în gazdă acolo i-a aruncat pe toţi patru într-o baltă din spatele casei, cînd aveau trei zile. Shiro mi-a povestit totul cu lacrimi în ochi şi mi-a spus că, dacă noi, pisicile, vrem să ne manifestăm afecţiunea părintească şi să avem o viaţă de familie fericită, va trebui să răsturnăm de la putere specia umană. Într-adevăr, ce spune ea este foarte logic. Mi-ke, pisica din vecini, era foarte furioasă cînd i-am povestit despre pisoii lui Shiro şi mi-a spus că oamenii nu înţeleg drepturile altora. La noi, pisicile, dacă una găseşte capul unei sardele sau nişte mărunţaie de chefal are dreptul să le mănînce. Dacă cineva vrea să încalce această regulă, avem dreptul să folosim forţa pentru a apăra ceea ce am găsit. Dar oamenii se folosesc de forţa lor superioară pentru a lua ceea ce ni se cuvine — şi li se pare că este drept să procedeze aşa.

Shiro trăieşte în casa unui militar, iar Mi-ke în casa unui avocat. Eu locuiesc în casa unui profesor şi sînt mult mai optimist în această privinţă decît ele. Mă mulţumesc să trăiesc fără bătaie de cap de la o zi la alta. Nu cred că specia umană o să prospere veşnic, aşa că nu am altceva de făcut decît să stau liniştit şi să aştept vremea cînd vor veni la putere pisicile.

În legătură cu felul în care oamenii acţionează după cum le vine cheful — ceea ce ar fi o definiţie a egoismului — vreau să vă mai spun cîte ceva despre stăpînul meu. Adevărul este că stăpînul meu nu ştie să facă bine nimic — dar îi place să se apuce de tot felul de lucruri. Ba începe să compună *haiku*-uri şi îşi trimite poeziile la revista *Hototogisu,* ba scrie poezii moderne pentru revista *Myojo ;* alteori compune în engleză, dar cu o mulţime de greşeli de gramatică. Altă dată se apucă să tragă cu arcul, sau încearcă să cînte bucăţi lirice ; sau scîrţîie la vioară.

Jalnic este faptul că nu reușește în nici una din aceste ocupații. Asta, deși depune toate eforturile, așa, bolnav de stomac cum este.

Cînd intră la toaletă — se pornește să cînte, așa că vecinii l-au poreclit Domnul Toaletă. Dar lui nu-i pasă de asta și continuă să cînte: „Eu sînt Taira-no-Munemori..." Toată lumea spune: „Iar s-a pornit Munemori", și rîde. Nu știu ce l-a apucat, la vreo lună după ce mă stabilisem în casa lui, dar într-o zi de salariu a venit acasă foarte agitat, aducînd un pachet mare. Eram foarte curios să aflu ce era în pachet.

Pachetul conținea un set de acuarele, pensule și hîrtie de desen. Se pare că se lăsase de cîntat și de scris versuri și se apuca de pictură. În ziua următoare s-a închis în camera lui și, fără să mai tragă un pui de somn, a început să picteze. Asta a continuat zi după zi. Ce anume desena, a rămas un mister, pentru că privitorii nu puteau nici măcar să ghicească ce era acolo. În cele din urmă, stăpînul meu a ajuns la concluzia că nu era un pictor chiar atît de bun cum credea el. Într-o zi, a venit acasă cu un om care se considera specialist în estetică și i-am auzit vorbind.

— Ciudat, dar este greu să desenezi atît de bine cît ai dori. Cînd pictează alții, totul pare simplu. Dar cînd începi să lucrezi cu pensula tu însuți — e cu totul altceva, a spus stăpînul meu.

Dacă stai să te gîndești, știa el ce spune.

Privindu-l peste ochelarii cu rame de aur, prietenul lui a grăit:

— Să nu te aștepți să desenezi bine chiar de la început. În primul rînd, nu trebuie să crezi că poți desena ceva din imaginație, închizîndu-te într-o cameră. Odată, celebrul pictor italian Andrea del Sarto a spus că, pentru a desena, trebuie să interpretezi natura în forma ei originală. Stelele de pe cer, pămîntul cu florile strălucind de rouă, zborul păsărilor și goana animalelor, bălțile cu pești aurii și cioara neagră pe un pom uscat — natura este marea panoramă a lumii vii. Ce zici de asta? Dacă vrei să desenezi și să se înțeleagă ce ai făcut, de ce nu încerci să faci niște schițe?

— Într-adevăr, așa a spus del Sarto ? Nu știam. Foarte bine, o să fac cum mă înveți, a răspuns stăpînul meu cu admirație.

Ochii prietenului său au strălucit batjocoritori după ochelarii cu rame de aur.

În ziua următoare, în timp ce mă bucuram liniștit de somnul meu zilnic pe verandă, stăpînul a ieșit din biroul lui — lucru oarecum neobișnuit — și s-a așezat lîngă mine. Întrebîndu-mă ce s-o fi pregătind să facă, am deschis ochii numai puțin și l-am privit. L-am văzut verificînd teoria lui del Sarto cu mine. N-am putut să nu zîmbesc. Încurajat de prietenul său, stăpînul mă folosea ca model.

M-am străduit să am răbdare și m-am prefăcut că-mi continui somnul. Îmi venea să casc, dar, cînd mă gîndeam cum se chinuia stăpînul să mă schițeze, mi se făcea milă de el, așa că m-am stăpînit. Mi-a desenat mai întîi conturul feței și apoi a început să pună culori. Aș vrea să fac o mărturisire: trebuie să recunosc că, printre pisici, nu sînt una dintre acelea pe care le-ați numi perfecte, sau frumoase ; spinarea, blana sau chiar capul meu nu pot fi considerate mai reușite decît ale altor pisici. Dar chiar dacă n-aș fi prea arătos, în orice caz nu sînt atît de urît cum mă picta stăpînul. În primul rînd, a greșit culoarea. În realitate arăt ca o pisică persană gri deschis, cu o nuanță gălbuie și tărcat cu cafeniu, așa cum poate spune oricine. Dar, judecînd după pictura stăpînului, culoarea mea nu era nici galbenă, nici neagră ; nici cenușie, nici maro. Nu era nici măcar o combinație a acestor culori, ci părea o mîzgăleală din mai multe culori, amestecate. Cel mai ciudat lucru, la acest desen, era că nu aveam ochi. E adevărat, mă schițase în timp ce dormeam, așa că nu pot să mă plîng prea tare, dar nu puteai găsi nici măcar locul unde ar trebui să fie ochii. Nu se putea ști dacă eram o pisică adormită sau oarbă. În gîndul meu, mi-am zis că dacă asta era maniera de a picta a lui Andrea del Sartó, ei bine, nu făcea doi bani !

Totuși, ținînd seama de entuziasmul stăpînului meu, nu aveam altceva de făcut decît să mă supun. Nu-l puteam supăra mișcîndu-mă, dar, dacă-mi permiteți să vorbesc așa, de mult aș fi vrut să merg pînă afară să mă ușurez.

Simţeam furnicături în toţi muşchii şi mi-am dat seama că nu mai puteam rezista mult. De aceea, ca şi cum aş fi încercat să mă scuz, mi-am întins labele dinainte, mi-am sucit gîtul şi mi-am permis să casc încet. Dacă tot ajunsesem să fac astea, nu mai era nevoie să stau liniştit, pentru că oricum îmi schimbasem poziţia. Am zbughit-o, aşadar, afară.

Stăpînul meu însă, dezamăgit şi furios, a strigat din cameră :

— Dobitocule !

Cînd insultă pe cineva, stăpînul meu are obiceiul să folosească expresia „dobitocule". E tot ce poate face, pentru că nu cunoaşte nici o altă insultă. Chiar dacă nu ştia de cît timp mă chinuiseră nevoile firești, eu tot îl consider necivilizat pentru felul cum mi-a vorbit. Dacă mi-ar fi zîmbit vreodată, sau m-ar fi încurajat în vreun fel cînd mă urcam pe spinarea lui, l-aş fi putut ierta. Dar realitatea e că niciodată nu ţine seama de mine. Faptul că-mi spusese „dobitocule" numai pentru că plecasem să mă uşurez era inadmisibil. Oamenii ăştia au impresia că îşi pot permite orice. Dacă nu va apare vreo forţă care să-i pună la respect, nu ştiu unde se vor opri cu abuzurile.

Aş putea să le trec cu vederea egoismul, dar am auzit multe alte plîngeri privind defectele oamenilor, cu mult mai grave.

Chiar în spatele casei se află un pîlc de arbuşti de ceai, nu prea mare, dar plăcut şi însorit. Cînd copiii sînt atît de zgomotoşi încît nu pot dormi liniştit în casă, sau cînd, din cauza lipsei de mişcare, am cîte o indigestie, obişnuiesc să merg la arborii de ceai pentru a mă bucura de generosul peisaj înconjurător. Într-o zi plăcută de toamnă, pe la ora două, după ce-mi făcusem somnul de după prînz, mă plimbam pe acolo. Mirosind din mers fiecare arbust de ceai, am ajuns la arborii cryptomeria [1] care îngrădeau spre apus grădina.

Acolo am dat peste un motan mare, dormind adînc pe o tufă uscată de crizanteme care-i servea drept saltea.

[1] Conifer specific japonez, zis şi cedru japonez, depăşind 30 m înălţime.

Părea să nu mă fi văzut venind, pentru că a continuat să sforăie zgomotos. Eram uimit de îndrăzneala lui, mai ales că intrase într-o curte străină. Era un motan mare, negru.

Soarele, trecut de amiază, își arunca razele strălucitoare asupra lui și ele se reflectau, ca și cum niște flăcări i-ar fi ieșit din blana moale. Era atît de mare, încît i s-ar fi cuvenit, parcă, titlul de rege al felinelor. Era de peste două ori mai mare decît mine. Admirația și un sentiment de curiozitate m-au făcut să uit de trecut și de viitor — și am rămas acolo, pur și simplu privindu-l.

Vîntul ușor de toamnă a mișcat, deasupra, crengile unui copac paulownia [1] și cîteva frunze au căzut pe mormanul de crizanteme moarte. Uriașul „rege" a deschis ochii. Simt și acum fiorul acelui moment. Lumina de ambră a ochilor lui strălucea mai puternic decît pietrele pe care oamenii le consideră prețioase. Fără să facă o mișcare, a aruncat o privire care s-a concentrat asupra frunții mele și m-a întrebat brusc cine sînt. Avea în glas o forță care ar fi speriat și cîinii, așa că m-am pomenit tremurînd de teamă. Considerînd că n-ar fi fost recomandabil să nu-i răspund politicos, am zis :

— Sînt un motan, dar deocamdată nu am nici un nume.

Am spus acestea prefăcîndu-mă dezinvolt, dar de fapt inima îmi bătea înspăimîntător de repede.

Deși îi răspunsesem politicos, mi-a zis :

— Motan ? Nu mai spune. Unde locuiești ?

Era foarte îndrăzneț.

— Locuiesc aici, în casa profesorului.

— M-am gîndit eu. N-aș zice că nu ești slab.

După bădărănia lui, nu puteam crede că venea dintr-o familie foarte bună, dar judecînd după trupul lui zdravăn, părea bine hrănit și capabil să-și facă viața ușoară. În ce mă privește, n-am putut să nu-l întreb :

— Dar tu cine ești ?

— Eu? Eu sînt Kuro, și trăiesc în casa omului cu ricșa.

Va să zică, ăsta era motanul din casa omului cu ricșa ! Era cunoscut în cartier ca fiind grozav de neastîmpărat.

[1] Arbore originar din Japonia cu frunze mari (30 cm) albăstriu-violete.

De fapt, era apreciat în casa omului cu ricșa, dar fiind total lipsit de educație, nu avea prieteni. Era un golan de care se fereau toți. Cînd l-am auzit spunîndu-mi cine e, nu prea m-am simțit la îndemînă, dar în același timp am avut și un ușor sentiment de superioritate. Cu intenția de a afla cît de instruit era, i-am mai pus cîteva întrebări.

— Tocmai mă întrebam care din doi e mai important, omul cu ricșa sau profesorul ?

— Ce întrebare ! Bineînțeles că omul cu ricșa. Ajunge să te uiți la profesorul tău : e numai piele și os, a spus el disprețuitor.

— Pari foarte puternic. Probabil că, trăind în casa omului cu ricșa, ai de mîncare din belșug.

— Cum ? Nu umblu niciodată nemîncat ! Ține-te de mine o vreme, în loc să umbli hai-hui printre arbuștii de ceai, și ai să arăți și tu mai bine, în mai puțin de o lună.

— Da, poate, altădată. Dar mie mi se pare că profesorul trăiește într-o casă mai mare decît omul cu ricșa, i-am spus eu blînd.

— Ei da, și ce dacă are o casă mai mare ? Asta nu-ți umple stomacul, nu-i așa ?

Părea foarte nervos și, scuturîndu-și urechile ascuțite, a plecat fără să mai spună nimic. Aceasta a fost prima mea întîlnire cu Kuro, motanul omului cu ricșa, dar nu și ultima.

De atunci, am mai vorbit de multe ori. De fiecare dată, Kuro începe să se laude, după cum poți să te aștepți de la unul care trăiește la un om cu ricșa.

Într-o zi, stăteam întinși printre arbuștii de ceai și vorbeam de una și de alta. Ca de obicei, se lăuda cu aventurile pe care le avusese, pînă cînd a ajuns să mă întrebe :

— Ia spune-mi, cîți șobolani ai omorît tu ?

Ca intelect, sînt mult mai dezvoltat decît Kuro. Dar cînd e vorba de dovezi de forță și curaj, nu ne putem compara. N-am fost luat prin surprindere, dar, în momentul cînd mi-a pus întrebarea, m-am simțit foarte jenat. Faptele rămîn însă fapte ; nu puteam să-l mint :

— Sincer vorbind, vreau să prind unul de multă vreme, dar n-am avut încă ocazia.

Kuro și-a zbîrlit mustățile stufoase și a rîs tare. Kuro e încrezut, așa cum sînt de obicei lăudăroșii. Cînd văd că se arată sarcastic, încerc să-i spun ceva care să-l calmeze. În felul ăsta, mă descurc foarte bine cu el. Știind cum stau lucrurile de la prima noastră întîlnire, l-am lăsat, cu tot calmul, să rîdă. Mi-am dat seama că ar fi absurd să mă simt obligat să-i dau explicații pe care nu le ceruse. Am înțeles că, în acel moment, cel mai bun lucru era să-l las să se laude cu propriile lui aventuri, așa că i-am tors încet :

— La vîrsta ta, probabil că ai prins o mulțime de șobolani.

Încercam să-l fac să vorbească despre el. După cum mă așteptam, momeala a prins.

— Ei, n-aș zice că au fost chiar foarte mulți — treizeci sau, poate, patruzeci.

Era foarte mîndru și a continuat :

— Pot să mă descurc singur cu o sută sau douăsute de șobolani, dar cînd e vorba de dihori, treaba începe să nu-mi mai placă. Un dihor m-a pus o dată într-o situație foarte dificilă.

— Ce s-a întîmplat ? am insistat eu.

Kuro a clipit de cîteva ori, apoi a continuat :

— Era pe vremea curățeniei noastre anuale, vara trecută. Stăpînul s-a băgat sub verandă să scoată un sac cu var. Și ce crezi că s-a întîmplat ? A stîrnit un dihor mare, care a ieșit țopăind.

— Zău ? mă prefăceam eu că-l admir.

— După cum știi, un dihor este doar puțin mai mare decît un șobolan. Crezînd că nu este decît un șobolan mai mare, l-am încolțit într-un șanț...

— Și ?

— Și, tocmai cînd mă pregăteam să-i dau lovitura de grație, închipuie-ți ce-a făcut : și-a ridicat coada și paf ! Dacă l-ai fi mirosit !... Pînă în ziua de azi, cînd văd un dihor, mă apucă amețelile.

Spunînd asta și-a frecat nasul cu una din labe, ca și cum ar fi încercat și acum să îndepărteze mirosul. Mi-a părut rău pentru el, așa că, gîndindu-mă că o să-l dispun puțin, am zis :

— Dar cînd e vorba de şobolani, nu cred că au vreo şansă în faţa ta. Dacă prinzi aşa de bine şobolani, probabil că nici nu mănînci altceva şi de asta eşti aşa de voinic şi lucios.

Am spus asta ca să-l fac să se simtă bine, dar efectul a fost altul. A oftat din greu şi mi-a răspuns :

— Dacă stai şi te gîndeşti, nu este chiar aşa de plăcut. Şobolanii sînt interesanţi dar, după cum ştii, nimeni nu e mai şmecher pe lume decît oamenii. Ei duc toţi şobolanii pe care-i prind eu la postul de poliţie. Poliţistul de acolo nu ştie cine-i prinde în realitate, aşa că îi dă stăpînului meu cinci seni pe bucată. Datorită mie, stăpînul meu a avut un profit net de un yen şi cincizeci de seni — şi, totuşi, mie nu-mi dă de mîncare cum trebuie. Ştii ce sînt oamenii ? Să-ţi spun eu. Sînt oameni, e adevărat, dar în fond sînt hoţi.

Pînă şi Kuro, care nu e prea deştept, a înţeles un lucru atît de logic şi şi-a zbîrlit spinarea de mînie. Nu mă simţeam tocmai bine, aşa că am şoptit o scuză şi am plecat acasă. Tocmai din cauza acestei discuţii m-am hotărît să nu prind şobolani niciodată. Pe de altă parte, eu nici nu merg la vînătoare ca să-mi găsesc mîncare. În loc să mănînc cine ştie ce masă extravagantă, prefer să mă duc şi să dorm. Un motan care trăieşte la un profesor ajunge el însuşi să semene la fire cu un profesor. Dacă nu mă voi păzi, s-ar putea să devin la fel de bolnav de stomac ca şi stăpînul meu.

Fiindcă veni vorba despre stăpînul meu profesorul : şi-a dat, în sfîrşit, seama că nu putea spera să ajungă la vreun rezultat cu acuarelele. În jurnalul lui, la data de 1 decembrie, a scris următoarele :

„Am cunoscut un om, la o petrecere. Se spune că e un stricat şi chiar aşa arată. Oamenii de felul acesta plac femeilor, aşa că ar fi corect să se spună că ei nu pot să nu devină stricaţi. Soţia lui a fost cîndva gheişă şi îl invidiez. Majoritatea oamenilor care îi critică pe desfrînaţi nu au în general nici o şansă să devină aşa ceva. Şi totuşi, unii care pretind că sînt desfrînaţi nu au însuşirile cerute de o viaţă atît de lumească. De fapt, ei se străduiesc să

ajungă așa ceva. Ca și în cazul acuarelelor mele, nu există nici un pericol de reușită. Indiferent de părerea celorlalți, aș putea să cred că mă pricepeam la pictură. Dacă unii oameni sînt considerați desfrînați numai pentru că beau sake [1] la restaurante, frecventează case cu gheișe, rămîn acolo noaptea și parcurg toate fazele necesare, ar rezulta că și eu m-aș putea numi un pictor remarcabil. Dar acuarelele mele nu vor fi niciodată reușite."

Nu pot fi de acord cu această teorie. Ca un profesor să poată invidia un om a cărui soție a fost cîndva gheișă, asta arată cît de prost este stăpînul meu. Dar criticile pe care le aduce acuarelelor lui sînt fără îndoială meritate, deși stăpînul meu, înțelegînd multe din deficiențele sale, nu rezistă să nu fie înspăimîntător de încrezut. La 4 decembrie, el scria :

„Aseară am încercat din nou să pictez, dar am înțeles, în cele din urmă, că nu am talent. Am visat că picturile pe care le țin împrăștiate prin cameră fuseseră înrămate de cineva, care le atîrnase pe perete. Văzîndu-le în ramă, m-am gîndit deodată că sînt un pictor excelent. M-am simțit fericit și m-am tot uitat la ele, dar, cînd s-a făcut ziuă, m-am trezit și am înțeles din nou, foarte clar, că sînt totuși un pictor fără talent."

Pînă și în vise, stăpînul meu părea să regrete că renunțase la pictură. Este o manifestare caracteristică pentru un om învățat, dar nerealizat ca pictor și care nu poate să ajungă niciodată la înțelepciune.

A doua zi după ce stăpînul meu a avut acest vis, prietenul lui, specialistul în artă, a venit din nou să-l vadă. Prima întrebare pe care a pus-o stăpînului meu a fost :

— Cum merge cu pictura ?

Stăpînul meu i-a răspuns calm :

— Urmînd sfatul tău, mă străduiesc din greu să fac schițe. După cum mi-ai spus, descopăr forme interesante

[1] Băutură alcoolică specific japoneză, preparată din orez.

şi detalii de culoare pe care nu le observasem pînă acum. Datorită faptului că artiştii din ţările europene au perseverat în a face schiţe, ei au ajuns la perfecţiunea pe care o vedem acum. Într-adevăr, toate acestea se datorează probabil lui Andrea del Sarto.

Nu a povestit ce scrisese în jurnalul lui, ci a continuat să-şi exprime admiraţia pentru del Sarto.

Expertul în artă s-a scărpinat în cap şi a început să rîdă.

— Dar asta nu a fost decît o glumă, prietene.

— Cum adică ?

Stăpînul meu părea să nu înţeleagă.

— Andrea del Sarto e un personaj care nu există decît în imaginaţia mea. Nu credeam că ai să iei lucrurile chiar atît de serios.

Prietenul stăpînului meu rîdea şi se distra de minune. Ascultînd toate acestea din verandă, nu puteam să nu mă întreb ce avea să scrie stăpînul meu în jurnal despre această conversaţie. Prietenul lui era un om căruia îi plăcea foarte mult să facă farse. Ca şi cum nu şi-ar fi dat seama cît îl jignea pe stăpînul meu gluma cu Andrea del Sarto, el a continuat să se laude :

— Cînd faci farse, unii le iau atît de tare în serios încît se creează admirabile situaţii comice şi te distrezi enorm. Acum cîteva zile, am spus unui student că Nicholas Nickleby îl sfătuise pe Gibbon să-şi traducă marea sa istorie a revoluţiei franceze după un manual franţuzesc şi să o publice sub numele lui. Acest student, care are o memorie foarte bună, a ţinut o cuvîntare la Cercul de literatură japoneză, repetînd tot ceea ce îi spusesem. Asistau aproximativ o sută de persoane şi toţi l-au ascultat cu foarte multă atenţie. Îmi amintesc şi de o altă întîmplare. Într-o seară, la o adunare de scriitori, conversaţia a ajuns la romanul istoric al lui Harrison, *Theophano*. Am spus că era unul din cele mai bune romane istorice care s-au scris vreodată, în special în pasajul unde eroina moare. Îţi dă pur şi simplu fiori, am zis eu. În faţa mea era aşezat un scriitor, unul dintre aceia care nu pot şi nu vor niciodată să nu-şi dea cu părerea. El a spus imediat că pasajul era, într-adevăr, admirabil. Am ştiut imediat

că nu citise niciodată romanul, așa cum nu-l citisem nici eu.

Făcînd ochii mari, stăpînul meu cel nervos și bolnav de stomac a întrebat :

— Ce-ai fi făcut dacă celălalt ar fi citit, de fapt, romanul ?

Expertul în artă nu s-a arătat tulburat. Nu-i păsa că își bătea joc de oameni. Singurul lucru care conta era să nu fie prins asupra faptului.

— Ar fi fost suficient să spun că făcusem o confuzie în legătură cu titlul, sau ceva asemănător.

Și a continuat să rîdă.

Deși purta ochelari cu ramă de aur, expertul în artă semăna oarecum cu motanul Kuro al omului cu ricșa.

Stăpînul meu a suflat cîteva rotocoale de fum ; avea pe față o expresie care arăta că el n-ar avea îndrăzneala să procedeze ca prietenul lui. Acesta, cu o privire care parcă zicea „de asta nici nu poți să pictezi", a continuat :

— Lăsînd gluma la o parte și revenind la fapte, nu este ușor să desenezi. Se zice că Leonardo da Vinci a cerut odată elevilor lui să copieze o pată de murdărie de pe un zid. Iată un sfat bun. Odată, cînd ai să te uiți la apa care se scurge pe zidul unei toalete, ai să vezi contururi interesante. Copiază-le cu atenție și vei obține niște desene bune.

— Iar încerci să-ți bați joc de mine.

— Nu, de data asta nu. Nu crezi că e o idee minunată ? Exact ceea ce ar fi sugerat da Vinci însuși.

— Mă rog, cum vrei, a răspuns stăpînul meu, cedînd pe jumătate. Dar, pînă acum, n-a făcut schițe la toaletă.

Kuro, motanul omului cu ricșa, nu arată bine. Blana lui a început să-și piardă luciul și îi cade părul. Ochii, pe care i-am comparat mai înainte cu ambra, au început să-i curgă. Ceea ce se vede foarte clar este că nu mai are vlagă. Cînd l-am întîlnit între arborii de ceai, l-am întrebat cum se simte.

— Mi-e scîrbă și acum de mirosul dihorului și de vînzătorul de pește, care iar m-a lovit cu un băț, zilele trecute.

Frunzele roşii ale arţarilor au început să contrasteze cu verdele pinilor răspîndiţi ici şi colo. Arţarii îşi pierd frunzele, care se desprind ca nişte vise din trecut. Petale foşnitoare, albe şi roşii, cad din arbuştii de ceai, una după alta, pînă cînd nu mai rămîne nici una. Soarele îşi trimite razele tot mai pieziş pe veranda dinspre sud şi rareori trece o zi fără să bată vîntul toamnei tîrzii. Simt cum se împuţinează orele somnului meu de după-amiază.

Stăpînul meu merge la şcoală în fiecare zi, iar cînd vine acasă, se înfundă în camera de studiu. Cînd primeşte musafiri, continuă să se plîngă de munca lui. Aproape nu s-a mai atins de acuarele. Nu mai ia nici medicamente pentru digestie, spunînd că nu i-au făcut cîtuşi de puţin bine. Este minunat că fetiţele merg la grădiniţă în fiecare zi, dar, cînd vin acasă, cîntă cu glas tare, aruncă cu mingea şi, din cînd în cînd, mă trag de coadă.

Nu prea am ce mînca, aşa că nu m-am îngrăşat prea tare, dar sînt destul de sănătos. Nu m-am îmbolnăvit, cum a păţit Kuro, şi, ca de obicei, accept lucrurile aşa cum sînt. Tot n-am încercat să prind şobolani şi tot o mai urăsc pe servitoarea Osan. Tot n-am nume, dar nu poţi avea, totdeauna, tot ce-ţi doreşti. M-am resemnat să trăiesc mai departe aici, în casa acestui profesor, ca motan fără nume.

II

În timpul sărbătorilor de Anul Nou, am dobîndit o anumită faimă, şi-mi plăcea că puteam fi mîndru de mine.

În ziua de Anul Nou, stăpînul a primit o felicitare de la un prieten artist. Era roşie în partea de sus, verde închis în partea de jos, iar la mijloc era desenat un animal, în culori pastel. Stăpînul a luat felicitarea în biroul lui şi i-a admirat îndelung culorile. După ce s-a uitat la ea o dată, am crezut că o să înceteze. Nici gînd ! A continuat s-o examineze, întorcînd cartonul pe o parte şi pe alta. Îşi răsucea capul ca să se uite mai bine, sau o ţinea cu braţul întins, ca o bătrînă care încearcă să-şi ghicească

singură în palmă. Uneori își apropia felicitarea pînă la vîrful nasului. M-am gîndit că, dacă nu încetează, o să-i tremure genunchii așa de tare, încît am să cad jos de pe umărul lui.

Apoi l-am auzit spunîndu-și cu voce scăzută :

— Mă întreb ce o fi reprezentînd...

Deși stăpînul meu admirase culorile, el nu reușea să-și dea seama ce reprezenta desenul și se tot chinuia să înțeleagă. La început, n-am fost prea atent, dar mai tîrziu, privind-o cu ochii întredeschiși, mi-am dat seama că, fără îndoială, desenul mă reprezenta pe mine. Artistul probabil că nu studiase la școala lui Andrea del Sarto, pentru că-mi dăduse forma cuvenită și folosise culorile potrivite, așa cum trebuie să facă un pictor.

Oricine, afară de stăpînul meu, ar fi știut imediat că era vorba de o pisică și oricine se pricepe, cît de cît, la pictură, ar fi putut să vadă că pisica eram chiar eu. Dar stăpînul meu era atît de nedumerit, încît mi s-a făcut milă. Dacă aș fi putut, i-aș fi explicat eu. Chiar dacă nu-și putea da seama că desenul mă reprezenta pe mine, aș fi vrut să-i pot spune măcar că reprezenta o pisică. Din nefericire, însă, specia umană nefiind înzestrată cu capacitatea de a înțelege limba pisicilor, a trebuit să las lucrurile așa cum erau.

Aș dori să reamintesc cititorilor mei că voi, oamenii, criticați prea adesea, cu dispreț, pisicile, lucru care nu e drept. Ideea că vacile și caii nu sînt decît drojdia regnului animal și că pisicile înseamnă mai puțin decît baliga vacilor și caiilor este o eroare des întîlnită la anumiți profesori ignoranți care-și dau aere. Din punctul de vedere al unei pisici, această prejudecată este deosebit de supărătoare. În realitate, chiar dacă vă părem toate la fel, fără nici un specific individual — între noi, pisicile, putem să aplicăm expresia folosită de oameni „cîte capete, atîtea păreri".

Ochii, forma nasului, blana și personalitatea pisicilor nu sînt cîtuși de puțin identice. Lungimea mustăților, felul în care ne ținem urechile, și chiar modul cum ne lăsăm coada în jos, diferă la fiecare în parte. Frumusețea sau urîțenia noastră, preferințele sau antipatiile noastre, grația sau lipsa noastră de grație diferă în o mie de feluri.

Deşi există asemenea deosebiri evidente între o pisică şi alta, oamenii nu par cîtuşi de puţin capabili să ne deosebească trăsăturile, ca să nu mai vorbim despre firile noastre. Aceasta se datoreşte, probabil, faptului că oamenii sînt atît de convinşi de propria lor importanţă şi îşi ţin nasul pe sus. Pentru asta, oamenii sînt demni de milă. Cum spune o veche zicătoare, cine se aseamănă, se adună ; după cum numai un brutar poate să-i înţeleagă pe ceilalţi brutari, tot aşa trebuie să fii pisică pentru a înţelege alte pisici.

Deşi oamenii se consideră, în mod greşit, foarte evoluaţi, justa înţelegere a familiei feline pare să le fie cu totul inaccesibilă. În plus, oamenii ca stăpînul meu, care nu ştiu să privească cu simpatie spre ceilalţi, sînt incapabili să cunoască măcar prima dintre regulile iubirii, simpla înţelegere a altora. În această privinţă, probabil că nu se mai poate face nimic.

Stăpînul meu este ca o scoică. El se izolează în biroul lui, fără să vadă nimic din lumea din afară. Faptul că se crede extrem de învăţat mă face să rîd. E uşor de dovedit că nu ştie nimic despre ceilalţi : cînd s-a uitat la desenul care mă reprezenta, n-a fost în stare nici măcar să-şi dea seama că e vorba de o pisică. A mormăit numai că e vorba, probabil, de un urs, pentru că eram în al doilea an al războiului ruso-japonez. Cu asta, s-a declarat mulţumit.

În vreme ce mă gîndeam la toate astea, moţăind în poala stăpînului, servitoarea a intrat aducînd altă felicitare. Era o imagine gravată cu mai multe pisici care „studiau", aşezate în şir ; prima pisică avea în „mînă" un toc, alta stătea în faţa unei cărţi deschise şi aşa mai departe. Mai era o pisică ieşită din grupul celorlalte, care dansa pe marginea băncii. Deasupra, era scrisă cu negru inscripţia „Sînt pisică". Pe partea dreaptă, era un scurt poem : „Zi tihnită de primăvară, cînd pisicile citesc şi dansează."

Felicitarea fusese trimisă de unul dintre foştii elevi ai stăpînului meu şi oricine s-ar fi uitat la ea ar fi putut să-i priceapă imediat sensul. Oricine, dar nu şi prostul de profesor. El şi-a strîmbat capul într-o parte şi a mor-

măit ceva despre Anul Pisicii [1]. Se pare că nici măcar nu știa că despre noi, felinele, avea să se vorbească mult pînă la următorul An Nou.

Servitoarea a intrat apoi cu a treia felicitare. Aceasta nu era ilustrată, conținînd numai urări de bine. În afară de obișnuitele felicitări de Anul Nou, mai era un post-scriptum, cerînd ca salutările călduroase ale semnatarului să-mi fie transmise și mie, motanului. Stăpînul meu nu este prea deștept, dar atîta lucru a putut să înțeleagă. S-a uitat la mine, zicînd „hmm". Spre deosebire de privirile furioase pe care mi le aruncă de obicei, privirea lui părea să exprime, de data asta, un grăunte de afecțiune. Dacă stăpînul meu, care nu primise niciodată pînă atunci multe dovezi de atenție, a ajuns deodată să fie astfel onorat datorită exclusiv existenței mele, era foarte natural să-mi arate un anumit respect.

Deodată s-a sunat la ușa din față. Foarte probabil, asta însemna că era cineva la ușă ; iar dacă era cineva, servitoarea urma să-l anunțe. M-am hotărît să nu merg la ușă decît dacă era Ume-ko, tînărul vînzător de pește; aducînd o comandă, și am continuat să stau în poala stăpînului meu. Stăpînul s-a uitat la ușă ca și cum ar fi venit la el, pe neașteptate, un creditor.

Motivul era că stăpînul meu nu putea să sufere să-și trateze musafirii de Anul Nou cu *sake*. Ar fi fost logic, în acest caz, ca stăpînul meu să iasă la plimbare, dar era prea leneș ca să încerce, măcar, să scape de vizitatori. Ca întotdeauna, își manifesta firea de scoică.

În momentul acela a intrat servitoarea, anunțînd că venise un anume domn Kangetsu Mizushima. Kangetsu fusese elevul stăpînului meu, dar acum terminase școala și, din cîte am înțeles, ajunsese să aibă o situație mai bună decît stăpînul meu. Vorbește întotdeauna despre fete, deși nu poți să-ți dai seama dacă are succes la ele sau nu. Nu poți să știi dacă se bucură cu adevărat de viață. Adesea face observații despre care nu poți spune dacă sînt scandaloase sau numai foarte frivole. Că face vizite unui om potolit ca stăpînul meu, pentru a-i spune povești despre femei, este din capul locului ciudat ; dar și

[1] De fapt, calendarul extrem-oriental, de origine chineză, menționează un „An al Tigrului". (N. A.).

mai ciudat este că stăpînul meu, cel asemănător cu o scoică, este întotdeauna de acord cu punctele de vedere atît de lumeşti ale lui Kangetsu.

— Nu v-am văzut de mult. Am fost foarte ocupat în ultimele zile ale anului, aşa că n-am putut să vin aici decît acum, a început vizitatorul.

În timp ce vorbea se juca cu cordonul hainei *haori* [1].

— Şi de ce ai fost atît de ocupat ? a întrebat stăpînul meu, cu o expresie serioasă.

A început şi el să se tragă de mînecile propriei sale haine *haori*, de bumbac, care îi era prea mică şi lăsa să se vadă veşmintele de dedesubt.

— Vai, mă tem că este vorba despre nişte probleme oarecum personale, a răspuns Kangetsu, rîzînd.

Uitîndu-mă bine la el, am observat că-i lipsea un dinte din faţă.

— Ce s-a întîmplat cu dintele dumitale ? a întrebat stăpînul meu, schimbînd subiectul.

— Ca să spun drept, am mîncat nişte ciuperci, zilele trecute.

— Ai mîncat ce ?

— Cum vă spuneam, am mîncat nişte ciuperci şi cînd am încercat să muşc dintr-una, mi s-a rupt dintele, asta a fost tot.

— Ai muşcat dintr-o ciupercă şi ţi-ai rupt dintele ? Este caraghios. Ai putea să scrii o poezie despre o astfel de întîmplare, dar, fără dinţi, nu prea o să ai succes la fete.

Spunînd acestea, stăpînul mă mîngîia pe cap.

— Acesta este motanul despre care mi-aţi vorbit ? E destul de voinic, nu-i aşa ? Dacă mai creşte, o să poată să-l înfrunte pe Kuro, motanul omului cu ricşa. E un cotoi frumos, a încheiat Kangetsu, privindu-mă.

— Da, a crescut în ultima vreme, a răspuns cu mîndrie stăpînul, continuînd să mă mîngîie.

Eram mîndru de aceste laude, dar mîna lui mă apăsa cam greu pe cap.

— Am dat un mic concert, aseară, a început Kangetsu, schimbînd din nou subiectul.

---

[1] Îmbrăcăminte tradiţională japoneză, un fel de bluză dintr-o ţesătură subţire, care se poartă pe deasupra.

— Unde ?

— Nu trebuie să fiţi atît de curios. Erau trei viori şi un pianist. Cînd sînt trei violonişti, nu are mare importanţă dacă sînt sau nu buni. Am cîntat între două fete şi cred că m-am descurcat destul de bine.

— Şi cine erau fetele ? a întrebat cu invidie stăpînul meu.

De regulă, stăpînul meu are un aer impasibil, dar asta nu înseamnă că nu devine interesat cînd este vorba despre femei. Odată a citit un roman străin şi eroul era un celibatar care seducea aproape toate femeile din carte. Era scris cu intenţie satirică, dar stăpînul meu a fost entuziasmat şi a crezut că asta înseamnă viaţă adevărată. Dar, ca un om atît de interesat de sexul opus să ducă, în continuare, o viaţă de scoică — este un lucru pe care un motan nu poate să-l înţeleagă. Unii ar putea pretinde că motivul ar fi o dezamăgire din dragoste, iar alţii ar spune că explicaţia o oferă boala lui de stomac. În fine, alţii ar putea să creadă că totul se explică prin faptul că nu prea are bani şi este, în plus, atît de fricos. Oricare ar fi motivul, stăpînul meu nu este un personaj cu şanse de a deveni celebru în istoria epocii Meiji [1], aşa că nu are importanţă care explicaţie este cea adevărată.

Rămîne, însă, un fapt că stăpînul meu părea să-l invidieze pe Kangetsu din cauza fetelor pe care acesta le văzuse. Kangetsu a luat cu beţişoarele o porţie de peşte de pe farfurie. M-am temut că şi-ar putea rupe încă un dinte, dar nu s-a întîmplat nimic.

— Nu e nevoie să vă preocupaţi de fetele care cîntau la vioară, pentru că nu le cunoaşteţi pe nici una, a spus Kangetsu cu oarecare emfază.

— Dar !... a exclamat stăpînul meu.

Totuşi, s-a abţinut să adauge „poate că le cunosc". Răspunsul lui Kangetsu îl făcuse şi mai curios.

Kangetsu se gîndea, probabil, că e timpul să plece, pentru că a spus :

— Este o zi frumoasă, nu-i aşa ? Dacă nu aveţi nimic de făcut, ce-aţi spune despre o plimbare ? După veştile

[1] Perioadă cuprinsă între anii 1868 şi 1912 (N. A.).

bune privind cucerirea Port Arthur-ului, orașul este foarte animat.

Expresia feței stăpînului meu părea să spună că dorea să audă vorbindu-se mai degrabă despre fete decît despre cucerirea orașului Port Arthur, dar, în cele din urmă, s-a ridicat și a spus :

— Hai să mergem.

Sub haina *haori* cu ciucuri purta un chimono vătuit. Îl primise cadou de despărțire de la fratele său mai mare, cu douăzeci de ani în urmă. Aceste chimonouri sînt de obicei foarte rezistente. Dar nici cele mai solide nu pot dura o veșnicie — și nici douăzeci de ani. Pe alocuri, acesta era atît de uzat, încît, ținîndu-l în lumină, puteai să vezi găurile lăsate de ac, acolo unde fusese cîrpit. Stăpînul meu nu are haine speciale pentru Anul Nou. Hainele lui pentru vizite sînt tot acelea pe care le poartă în fiecare zi. Cînd iese din casă, țopăie încoace și încolo, cu brațele încrucișate pe piept, pe sub chimono. Niciodată n-am înțeles bine dacă nu are alte haine sau este prea leneș ca să se schimbe, dar pot să spun în mod cert că neglijența lui nu se datorează nici unei dezamăgiri din dragoste.

După ce au plecat, m-am servit cu peștele pe care Kangetsu îl lăsase în farfurie. Acum, după ce primisem atîta atenție, nu mă mai simțeam un motan obișnuit. Mă simțeam, acum, egal cu Pisica Neagră din apus despre care vorbește povestitorul Joen Momokawa, sau cu pisica despre care a scris Thomas Gray în *Odă la moartea pisicii favorite, înecată în borcanul cu pești aurii*. Nu-l mai consideram pe Kuro egalul meu.

Furînd peștele, eram sigur că nimeni nu avea cum să afle ce-am făcut. Și pentru că veni vorba despre asta, obiceiul de a te hrăni furînd nu se întîlnește numai la familia felinelor. Servitoarea Osan mănîncă, de multe ori, lucruri foarte bune — cînd stăpîna nu este acasă. Și fetițele au această înclinație, deși stăpîna le dă o educație foarte severă. Nu mai departe decît acum patru-cinci zile, ele s-au trezit mai devreme decît de obicei și s-au așezat să mănînce, în timp ce stăpînul și stăpîna încă mai dormeau.

De obicei, în fiecare dimineaţă, li se dă pîine, pe care o mănîncă după ce pun zahăr pe ea. În dimineaţa aceea, nu era nimeni care să le dea zahărul. Atunci, sora mai mare şi-a pus în farfurie o lingură de zahăr. Apoi, sora mai mică a făcut acelaşi lucru. Cîteva momente, cele două s-au uitat una la alta, apoi sora mai mare a mai scos o lingură cu zahăr şi şi-a pus-o în farfurie. Bineînţeles, cea mică a imitat-o. În scurtă vreme, zaharniţa a rămas goală. Tocmai atunci a apărut din dormitor stăpînul meu şi a pus la loc zahărul pe care fetele se osteniseră atîta să-l scoată.

S-ar putea ca oamenii să fie superiori pisicilor în privinţa echităţii; dar intelectul lor este, desigur, inferior. Ar fi fost mult mai inteligent să lingă zahărul fără să-l mai adune grămadă în farfurie. Dar fetiţele nu mi-ar fi putut înţelege sugestia, aşa că m-am mulţumit să mă uit la ele de pe oala cu orez fiert.

Nu ştiu unde s-a dus stăpînul meu cu Kangetsu, dar în seara aceea s-a întors foarte tîrziu, iar a doua zi dimineaţă n-a venit să ia micul dejun decît la ora nouă. Uitîndu-mă la el de pe oala cu orez, l-am văzut mîncînd în tăcere supă *zoni* [1] cu chiftele de orez *mochi*, care pluteau peste zarzavaturi. Şi-a umplut farfuria de mai multe ori. Chiftelele de orez nu erau prea mari, dar el a mîncat vreo şase sau şapte. Lăsînd-o pe ultima în farfurie, a pus deoparte beţişoarele, ca să arate că se săturase. Cînd alţii risipesc mîncarea, se înfurie, dar, ca stăpîn al casei, e mîndru să-şi acorde acest privilegiu. S-a uitat fără să se jeneze la chiftelele de orez care rămăseseră plutind în supa grasă. Atunci stăpîna a luat medicamentul din dulap şi l-a pus pe masă.

— Nu mai iau doctoria asta. Nu-mi face nici un bine ! s-a răstit stăpînul meu.

— Dar, dragul meu, este spre binele tău. Ia puţin.

Nu-mi pasă cît de bună crezi că este, eu nu vreau s-o iau, a repetat stăpînul cu hotărîre.

---

[1] Mîncare tradiţională de Anul Nou : *zoni* este o supă cu carne şi zarzavat ; *mochi* se prepară din orez opărit şi apoi frecat pînă cînd se transformă într-un aluat care este lăsat să se întărească, apoi se taie în bucăţi groase (aproximativ ca nişte chiftele) care se pun în supa *zoni*.

— Niciodată nu iei mai multă vreme același medicament, a oftat, ca pentru sine, stăpîna.

— Nu e adevărat. Pur și simplu medicamentul ăsta nu e bun.

— Dar spuneai, zilele trecute, că are un efect bun.

— Avea efect atunci, dar acum nu e bun de nimic, a grăit stăpînul meu apăsat.

— Nu este deloc bine să ai o doctorie bună și să n-o iei. Trebuie să ai mai multă răbdare. O boală de stomac nu este ca orice altă boală, a insistat stăpîna, privind nervoasă spre Osan, care aștepta cu o tavă în mînă.

— E adevărat, a aprobat Osan. Ar trebui să mai luați doctoria o vreme, ca să vedeți dacă are sau nu efect.

Ca de obicei, Osan era de partea stăpînei.

— Nu mă interesează. N-o mai iau și gata ! Femeile nu înțeleg lucrurile astea, așa că țineți-vă gura !

— Păi da, nu sînt decît o femeie ! a strigat stăpîna, trîntind sticla cu doctoria pe masă drept în fața stăpînului meu, așa încît să fie sigură că o vede.

Fără să spună vreun cuvînt, stăpînul s-a ridicat și s-a dus în camera lui. Stăpîna și Osan s-au privit, zîmbind jenat. Într-un astfel de moment, n-ar fi fost recomandabil să mă așez în poala stăpînului, așa că m-am dus pe verandă și m-am uitat prin crăpătura ușii.

Stăpînul a scos o carte de Epictet și a început s-o citească. Dacă stăpînul meu ar fi înțeles ce citea, toate ar fi fost bune, dar, după cinci-șase minute, a aruncat cartea la loc, pe masă. Știam că așa o să se întîmple, dar am continuat să mă uit. L-am văzut pe stăpîn scoțîndu-și jurnalul. A făcut următoarea însemnare :

> „M-am plimbat prin Nezu, Ueno, Ikenohata și Kanda, cu Kangetsu. La Ikenohata, gheișele erau îmbrăcate în cele mai frumoase chimonouri și jucau badminton în fața caselor. Chimonourile lor erau frumoase, dar la față nu arătau deloc bine. Semănau, oarecum, cu motanul meu."

Stăpînul meu n-avea decît să vorbească despre fețele gheișelor cît voia, dar nu era cazul să mă folosească pentru comparație. Dacă m-aș duce la frizeria lui Kita și mi-aș rade obrazul, nu m-aș deosebi prea mult de majo-

ritatea oamenilor. Dar pe oameni este greu să-i înţelegi — nu pot să se gîndească decît la ei înşişi. Stăpînul şi-a continuat însemnările în jurnal :

„Trecînd colţul, la farmacia Hotan, ne-a ieşit în cale o altă gheişă. Era subţire, cu umerii rotunji. Chimonoul de un roşu deschis pe care-l purta era discret, iar ea părea foarte rafinată. I-am văzut dinţii albi, cînd a zîmbit salutînd un trecător necunoscut : — Vai, Genchan, am fost atît de ocupată aseară, încît nu am reuşit să te văd. Am fost uimit de vocea ei : cîrîia ca o cioară. Dintr-o dată, frumuseţea care mă atrăsese a dispărut. Nici măcar nu m-am ostenit să văd cu cine vorbise. Totuşi, Kangetsu părea destul de tulburat. Am mers înainte, pînă cînd am ajuns pe strada principală."

Cred că nimic nu e mai greu de înţeles ca psihologia oamenilor, a bărbaţilor. De exemplu, de multe ori nu-mi dau seama dacă stăpînul este furios sau vesel, sau încearcă să-şi găsească alinarea citindu-i pe filozofi. Nu pot cîtuşi de puţin să spun dacă îşi rîde de lume cu indiferenţă, sau se înfurie din cauza unor lucruri pentru care nu merită să te înfurii ; dacă vrea să fie considerat un membru al societăţii — sau să se izoleze într-o lume a lui.

Lucrurile acestea sînt foarte simple la noi, pisicile. Cînd ne e foame, mîncăm, cînd vrem să dormim, dormim. Cînd ne înfuriem, ne înfuriem zdravăn, iar cînd jelim, ne străduim să facem cît mai multă gălăgie. În primul rînd, nu ne ocupăm de lucruri atît de lipsite de rost cum sînt jurnalele ; pur şi simplu, nu avem nevoie de aşa ceva. Unul ca stăpînul meu, care are o personalitate cu două feţe, probabil ţine un jurnal ca să-şi exprime sentimentele pe care nu le poate exprima în faţa celorlalţi. Noi, pisicile, facem totul pe faţă. Nu avem nevoie să ne obosim să însemnăm ceea ce ştim oricum. Decît să scriu într-un jurnal, mai bine trag un pui de somn pe verandă. Jurnalul stăpînului meu continua :

„Am luat cina la un restaurant în Kanda. Am băut cîteva pahare de sake Masamune — pentru prima dată după multă vreme. Azi-dimineaţă m-am simţit

bine cu stomacul. Cred că a bea sake la cină este cel mai bun medicament pentru stomacurile bolnave. Bineînţeles, doctoria nu-mi foloseşte deloc. Orice ar spune alţii, nu e bună de nimic. Un lucru care nu are efect, nu poate fi bun."

Stăpînul meu era acum pornit împotriva doctoriei şi o ataca necruţător. Parcă s-ar fi certat cu înverşunare, de unul singur. Începuse să-şi verse nervii de dimineaţă. Rostul unui jurnal poate fi acela de a calma nemulţumirile.

„Acum cîteva zile, cineva mi-a spus că, dacă nu aş mai mînca dimineaţa, m-aş vindeca imediat de stomac. Am renunţat la masa de dimineaţă cîteva zile, dar singurul lucru care s-a întîmplat a fost că au început să-mi chiorăie maţele.

Apoi altcineva mi-a spus să încetez de a mai mînca murături. După teoria lui, toate dezordinile stomacale se datorează murăturilor. Timp de o săptămînă nu m-am atins de murături, dar apoi, observînd că starea mea nu s-a schimbat, am început din nou să mănînc.

Potrivit unei alte persoane, masajul este singura cale de a vindeca stomacurile bolnave, dar nu masajul obişnuit. El mi-a sugerat să încerc sistemul de masaj Minagawa, o metodă foarte veche. Dacă aş încerca masajul acesta, o dată sau de două ori, m-aş vindeca complet — aşa spunea el. Sokken Yasui, un specialist în materie, recomanda această metodă de masaj şi se spune că Ryuma Sakamoto, un spadasin celebru, a urmat şi el acest tratament. Aflînd acestea, n-am pierdut vremea şi m-am dus la Kami-Negishi.

Cînd am ajuns acolo, mi s-a spus că trebuiau să-mi maseze oasele şi că era nevoie să-mi întoarcă intestinele cu susul în jos ca să mă poată vindeca perfect. M-au frămîntat îngrozitor, parcă ar fi vrut să mă facă piftie. Am renunţat la acest chin după o singură încercare.

Domnul A. mi-a spus să nu mănînc hrană solidă. Am încercat să trăiesc o zi numai cu lapte. Dar

auzeam în stomac un clipocit continuu care mă făcea să mă gîndesc la o inundaţie şi n-am putut dormi toată noaptea.

Apoi a venit la mine domnul B. şi mi-a spus că, dacă aş fi respirat cu diafragma şi mi-aş fi exersat stomacul, m-aş fi vindecat. Am încercat astă o vreme, dar nu mă simţeam prea bine la stomac. Încercam să-mi amintesc să respir cu diafragma dar, după cinci-şase minute, uitam cu totul. Atunci m-am străduit să nu mă gîndesc la nimic altceva. Rezultatul a fost că îmi treceau prin minte numai imagini de diafragme şi nu mai puteam nici să citesc şi nici să scriu. Un specialist în estetică, Meitei, a spus că arătăm ca o femeie în durerile facerii. Simţindu-mă ridicol, am renunţat şi la acest tratament.

Apoi, un domn C. mi-a sugerat să mănînc tăiţei de hrişcă. Am început să mănînc tăiţei de trei ori pe zi. Dar singurul lucru care s-a întîmplat a fost că acum mă durea şi burta. Am încercat toate mijloacele posibile să-mi vindec stomacul bolnav, fără rezultat. Dar cele trei pahare de sake pe care le-am băut cu Kangetsu, noaptea trecută, au dat rezultat ! De acum înainte, voi începe să beau cîteva pahare de sake în fiecare seară."

Ştiam că nu se va ţine nici de asta. Mintea lui era ca pupilele ochilor mei — în continuă schimbare. Scria în jurnal că stomacul îi este bolnav şi că este foarte îngrijorat din această cauză, dar hazul era că, în public, se prefăcea că nu suferă de nici o boală.

Acum cîteva zile, un om foarte învăţat a venit să-l viziteze şi i-a spus că toate bolile nu se datorau decît păcatelor făptuite fie de strămoşi, fie de el însuşi. Se pare că studiase subiectul în profunzime, pentru că raţionamentele îi erau clare, explicaţia — cuprinzătoare, iar teoria părea adevărată. Din păcate, stăpînul meu nu are nici inteligenţa, nici învăţătura necesare pentru a discuta cu o astfel de persoană. A încercat, totuşi, cît a putut să răspundă demn, zicînd :

— Teoria dumneavoastră este interesantă, dar, ştiţi, şi Carlyle era bolnav de stomac.

A spus-o ca şi cum ar fi fost mîndru de stomacul lui bolnav. Răspunsul, însă, nu prea se referea la subiect.

— Lucrul acesta e adevărat, dar nu toţi bolnavii de stomac pot fi Carlyle, i-a răspuns învăţatul.

A spus lucrul acesta atît de apăsat, încît stăpînul meu n-a mai replicat nimic. Nici măcar nu a încercat să continue discuţia.

De fapt, stăpînul meu nici nu era chiar atît de bolnav de stomac ; era mai mult preocupat de propria lui persoană. Era caraghios că se hotărîse să bea sake la cină. Dacă mă gîndeam bine, probabil că mîncase atît de mult la masa de dimineaţă tocmai pentru că băuse sake Masamune împreună cu Kangetsu, în seara trecută. Am simţit că mi se face poftă să mănînc şi eu supă *zoni*.

Sînt motan, dar pot să mănînc aproape orice. Nu sînt atît de grozav ca să mă duc des pe strada negustorului de peşte, cum face Kuro, şi nici nu am o situaţie care să-mi permită să mănînc feluri de mîncare neobişnuite, ca o pisică de pe strada noastră, cea care trăia în casa profesoarei de muzică. Sînt puţine mîncăruri care să nu-mi placă. Pot să mănînc pîinea rămasă de la copii şi de multe ori ling glazura de soia de pe prăjituri. Murăturile nu au gust pentru mine, dar, din pură curiozitate, am încercat să mănînc şi aşa ceva.

E nostim că poţi să mănînci aproape orice, dacă te străduieşti. A spune că nu-ţi place un lucru sau altul este un răsfăţ nu tocmai la îndemîna unei pisici ce trăieşte în casa unui profesor. Stăpînul meu spune că un scriitor francez pe care-l chema Balzac era extrem de fantezist, nu numai la mîncare, dar şi în romanele pe care le scria.

Stăpînul meu povestea că, o dată, acest Balzac se străduia să găsească nişte nume potrivite pentru personajele unui roman, dar nu reuşea. Un prieten a venit la el în vizită şi au ieşit amîndoi să se plimbe. Prietenul umbla fără să ştie ce-l preocupă pe Balzac, dar Balzac nu făcea decît să se gîndească la nişte nume bune pentru personajele sale. Plimbîndu-se, s-a uitat la toate firmele, dar nu a găsit nici un nume care să-i placă. A mers mai departe uitînd cu totul de prietenul lui, care îl urma fără să ştie ce rost are plimbarea.

În timp ce se întorceau spre casă, Balzac a observat firma unui croitor : „Marcus". Balzac a bătut din palme şi a strigat : „Asta e ! Aşa trebuie să fie ! Marcus e un nume foarte bun. Dacă adaugi Z pentru iniţială, obţii un nume foarte bun. Z. Marcus e un nume minunat ! Ştii, atunci cînd inventezi un nume, sună atît de artificial că nu mai este cîtuşi de puţin interesant. În sfîrşit, am găsit un nume care să-mi placă." Nici nu-i păsa de consternarea prietenului său ; era fericit.

Să te plimbi prin Paris în lung şi-n lat numai pentru a găsi un nume potrivit mi se pare o osteneală cam prea mare. În ce mă priveşte, cu un stăpîn atît de asemănător cu o scoică, nu prea îmi este la îndemînă să procedez aşa. Faptul că mă pot mulţumi cu mîncarea — ba chiar cu orice mîncare — se datora, probabil, mediului în care trăiam. Motivul pentru care simţeam o poftă atît de puternică să mănînc supă *zoni* nu era că doream să fiu fantezist ; pur şi simplu voiam să mănînc cît mai des. M-am gîndit că o parte din supa pe care stăpînul meu o lăsase în farfurie s-ar putea să fi rămas în bucătărie, aşa că am plecat într-acolo să văd care este situaţia.

Ajuns în bucătărie, am văzut cîteva grămăjoare de orez *mochi*, care, la micul dejun, păreau să plutească în supă. Acum se lipiseră de fundul unei farfurii de aceeaşi culoare cu farfuria stăpînului meu. Pînă atunci nu mai mîncasem orez *mochi*. Părea bun şi, totuşi, nu arăta grozav. Cu laba am împins la o parte verdeţurile care pluteau deasupra grămăjoarelor de orez ; cînd le-am atins pe acestea din urmă, am simţit că erau lipicioase. Mi s-a părut că mirosea ca orezul fiert, cînd îl turnau din oala de bucătărie în tava pe care era servit la masă, dar nu mă puteam hotărî să mănînc. M-am uitat împrejur — nu se vedea nimeni. N-aş putea să spun că lucrul acesta a fost spre norocul meu.

Servitoarea Osan era afară, juca badminton şi, după mutra ei, se vedea că nu-i pasă dacă era Anul Nou sau venea primăvara. Într-o altă cameră, copiii cîntau un cîntec despre întrecerea dintre iepure şi broasca ţestoasă. Puteam să acţionez în voie. Dacă nu profitam de ocazie, nu puteam să mai am alta de a gusta orez *mochi* pînă la următorul An Nou, adică tocmai peste un an !

Deşi nu sînt decît un motan, am stabilit în acel moment un anumit adevăr : „Toate vieţuitoarele ajung să facă lucruri pe care n-ar trebui să le facă, dacă li se oferă ocazia.“ De fapt, nu doream să mănînc orez *mochi*. Cu cît mă uitam mai mult cum arată pe fundul farfuriei, cu atît mai neatrăgător îmi părea. Dacă Osan ar fi deschis uşa din dos şi ar fi intrat chiar în acel moment, sau dacă aş fi auzit paşii copiilor apropiindu-se, aş fi plecat fără nici o părere de rău. Faptul că n-aş fi apucat să mănînc orez *mochi* încă un an nu m-ar fi preocupat niciodată. Dar nu a venit nimeni. Am rămas aşa, şovăind. Pe de altă parte, ceva îmi şoptea totuşi să-i dau drumul, să încep să mănînc. Aş fi vrut să apară cineva. Dar n-a venit nimeni. Ceea ce nu putea însemna decît că trebuia să mănînc.

Aplecîndu-mă astfel încît întreaga mea greutate s-a lăsat pe fundul farfuriei, mi-am înfipt dinţii în orezul lipicios. Cu forţa pe care am pus-o în muşcătură, m-am gîndit că aş putea să rup aproape orice, dar oricît m-am străduit, am constatat cu uimire că nu puteam să-mi trag capul îndărăt. Am încercat să-mi înfig dinţii mai adînc în orez, dar nici măcar asta n-am reuşit. Cînd mi-am dat seama că lucrul pe care oamenii îl numesc *mochi* trebuie evitat de pisici, era prea tîrziu.

Era ca şi cum aş fi căzut într-o mlaştină. Cu cît mă zbăteam mai tare să ies, cu atît mă înfundam mai adînc. Cu cît încercam mai abitir să-mi eliberez dinţii, cu atît îmi înţepeneau fălcile. Esteticianul Meitei îl dojenise odată pe stăpînul meu, spunîndu-i că era un om care nu ştie să primească sfaturi. Cu capul lipit de farfurie, m-am pomenit admirîndu-l pe Meitei pentru înţelepciunea lui. Orezul *mochi* era ca şi stăpînul meu : nu se lăsa influenţat. Mă răsuceam şi mă zbăteam, dar parcă aş fi încercat să împart zece la trei — nu se mai termina niciodată.

În timp ce sufeream aşa, am descoperit un alt adevăr : „Toate vieţuitoarele pot prevedea intuitiv rostul sau lipsa de rost a fiecărei acţiuni.“ Descoperisem pînă acum două adevăruri, dar, prins în cursă de orezul *mochi*, nu prea eram mulţumit de mine.

Orezul mă trăgea de dinţi şi simţeam că parcă mi-i scoate. În plus, dacă nu reuşeam să mă desprind şi să

plec, servitoarea avea să mă descopere curînd. Copiii începeseră să cînte și puteau să dea năvală în bucătărie în orice moment.

Chinuindu-mă în felul acesta, am început să lovesc cu coada, dar n-am obținut nici un rezultat. Mi-am ridicat urechile și apoi le-am turtit în lături, dar nici acest lucru nu a avut vreun efect. Coada și urechile mele nu aveau influență asupra orezului *mochi*. Cînd am văzut că n-avea rost să dau din coadă sau să-mi mișc urechile, am renunțat. După o vreme m-am gîndit că lucrul cel mai bun era să-mi folosesc laba, încercînd să scot orezul din gură. Mai întîi am folosit laba dreaptă. M-am tot izbit cu ea peste bot, dar se pare că orezul nu se desprindea prin acest procedeu.

Apoi am folosit laba stîngă, dar nici așa nu am obținut rezultate. Gîndindu-mă că o atitudine demnă nu are prea mult sens într-o asemenea situație, am încercat să-mi folosesc labele pe rînd, dar, orice aș fi făcut, orezul îmi rămăsese înțepenit în gură.

Nerăbdător, am folosit amîndouă labele. Spre uimirea mea, am constatat că puteam să stau pe cele două labe dindărăt. În poziția asta, mi se părea că nici nu mai sînt pisică. Dar, în momentul acela, nu-mi mai păsa dacă mai sînt sau nu pisică ; trebuia să mă eliberez, așa că am continuat să mă frec cu labele pe față. Laba mea dreaptă părea mai puternică decît stînga, așa că aproape mi-am pierdut echilibrul. M-am legănat pe labele dindărăt ca să nu cad ; totuși, nu puteam rămîne multă vreme în același loc și țopăiam prin toată bucătăria. Am fost mirat că pot sta atît de bine în două labe.

În acel moment, mi-a trecut prin minte al treilea adevăr : „În vremuri primejdioase, imposibilul poate deveni posibil.“ Mă mai zbăteam așa, cînd am auzit pași. Venea cineva. Nu voiam să fiu găsit în starea aceasta, așa că am continuat cu furie să mă agit prin bucătărie. Pașii s-au apropiat.

E trist, dar se pare că-mi lipsea orice urmă din ceea ce oamenii numesc grația divină. Așa că în cele din urmă am fost descoperit de una dintre fetițe.

— Ia uitați-vă, cotoiul mănîncă orez *mochi* și dansează prin bucătărie ! a strigat ea.

Servitoarea Osan a fost prima care a auzit-o. A năvălit pe ușa din dos și n-a putut decît să exclame :

— Vai, vai !

— Ce motan scîrbos ! a spus stăpîna.

Chiar și stăpînul meu a venit din biroul lui și mi-a strigat : „Dobitocule !“ Numai copiii țipau încîntați. După părerea lor, totul era foarte nostim.

Deodată, ca și cum ar fi fost înțeleși, au început cu toții să rîdă. Asta m-a înfuriat, dar mă sufocam și nu mă puteam opri din țopăit. Nu aveam nici o scăpare. Apoi, cînd s-au oprit din rîs, fetița mai mare a spus :

— Vai, mamă, ce caraghioasă e pisica, nu-i așa ?

Toți au început din nou să rîdă. Am cunoscut adesea lipsa de simpatie a speciei umane, dar niciodată nu m-am simțit atît de umilit ca atunci.

În cele din urmă, n-am mai avut putere să lupt. M-am lăsat în patru labe, m-am uitat în jur și am clipit. Se pare că stăpînul nu voia să mă vadă dîndu-mi duhul, pentru că i-a cerut servitoarei să-mi scoată orezul din gură. Osan, cu o privire care parcă spunea că ar fi vrut să mă lase să dansez mai departe, s-a uitat la stăpînă. Stăpîna parcă ar fi vrut și ea să mă vadă continuînd spectacolul, dar, evident, nu voia să mă vadă dansînd pînă cînd mi-aș fi dat duhul. Așa că nu a spus nimic.

— Hai, grăbește-te și scoate-i orezul din gură. Grăbește-te, să nu se sufoce !

Stăpînul meu se arăta acum foarte energic față de servitoare.

Osan avea pe față o expresie de parcă nu mîncase decît jumătate dintr-o porție de mîncare care-i plăcea. Nu prea era entuziasmată de misiunea ei. În orice caz, a apucat orezul și l-a tras cu toată forța. Deși orezul nu prea semăna cu ciuperca pe care o mîncase Kangetsu, am simțit că mi se rup parcă toți dinții. Mă dureau înspăimîntător, ceea ce nu era de mirare. Orezul era smuls fără nici o considerație pentru senzațiile mele. Atunci am formulat al patrulea adevăr : „Alinarea vine întotdeauna după suferință.“ Cînd am ajuns să mă simt destul de bine ca să mă pot uita în jurul meu, toată lumea plecase în celelalte camere.

După aceste neplăceri, mă simţeam stînjenit de cîte ori Osan se uita la mine, aşa că, pentru a schimba aerul, am ieşit din casă să fac o vizită pisicii Mikeko, care trăia în apropiere, în casa profesoarei de *koto*. Mikeko era cunoscută de celelalte pisici din cartier pentru frumuseţea ei. Nu sînt decît un motan, dar ştiu ce înseamnă să fii înzestrat cu frumuseţe.

De cîte ori mă simt indispus — după ce mă uit la faţa acră a stăpînului meu, sau după ce mă ceartă Osan — caut totdeauna să fac o vizită unei pisici, dar mai ales lui Mikeko, şi să-i vorbesc. Mă simt uşurat şi împrospătat, iar neplăcerile şi îngrijorările prin care am trecut sînt uitate. Mă simt ca un nou-născut. Este foarte adevărat că sexul feminin poate fi uneori util.

Uitîndu-mă prin gard, am văzut-o pe Mikeko stînd pe verandă. Avea o fundă nouă, pentru că era Anul Nou. Spinarea ei se arcuia atît de plăcut, că nu o pot descrie în cuvinte. Coada ei graţioasă, felul în care-şi ţinea labele, mişcările involuntare ale urechilor ei erau imposibil de descris în cuvinte obişnuite. Se aşezase într-o poziţie demnă, la soare. Deşi stătea nemişcată, blana îi părea de catifea, strălucea în razele soarelui şi părea că unduieşte, deşi nu bătea vîntul. Nu puteam decît s-o privesc în extaz. După o vreme mi-am revenit şi am chemat-o :

— Hei, Mikeko, Mikeko !

I-am făcut semn cu laba.

— Oh, dumneata eşti, domnule ! a strigat Mikeko.

Apoi a coborît de pe verandă. Cînd mergea, clopoţelul de pe funda roşie de la gît scoate un clinchet subţire.

„Ia te uită ! Probabil a primit un clopoţel nou de Anul Nou", m-am gîndit cu admiraţie. Între timp, ea venise lîngă mine şi, îndoindu-şi coada spre stînga, a spus :

— Îţi doresc un An Nou fericit, domnule.

Cînd adresează felicitări, neamul felinelor ridică de obicei coada, apoi o îndoaie spre stînga. În tot cartierul, Mikeko era singura care-mi spunea „domnule".

După cum vă spuneam, încă nu am nume. Dar pentru că trăiam în casa unui profesor, Mikeko îmi arăta respect spunîndu-mi „domnule". N-aş putea zice că nu-mi place să mi se spună „domnule". I-am răspuns, la rîndul meu :

— Şi eu îţi doresc un An Nou fericit. Şi să ştii că funda cea nouă este foarte frumoasă.

— Da, mi-a cumpărat-o stăpîna mea ca dar de Anul Nou. Nu-i aşa că e drăguţă ?

Vorbind, continua să sune din clopoţel.

— Da, are o culoare frumoasă. Iar acesta e cel mai plăcut clopoţel pe care l-am auzit vreodată.

— Nu mai spune ! Toată lumea poartă aşa ceva, şi a continuat să sune din clopoţel. Nu crezi că e melodios ? Sînt atît de mulţumită, a încheiat ea torcînd, iar clopoţelul continua să sune.

— Se pare că stăpîna are foarte multă grijă de tine, am oftat eu cu invidie.

Am spus asta intenţionat, pentru a compara situaţia ei cu a mea. Mikeko era naivă, aşa că mi-a răspuns pur şi simplu :

— Într-adevăr, mă tratează ca pe copilul ei.

Nu se poate spune că pisicile nu rîd. Oamenii cred că, afară de ei, nici o fiinţă nu mai este în stare să rîdă Dar e o greşeală. Cînd rîd, forma nărilor mele devine triunghiulară şi mi se mişcă mărul lui Adam. Pentru un om ar fi imposibil să-şi dea seama că rîd.

— Ce este stăpîna ta ? Din ce trăieşte ? am întrebat eu.

— E profesoară de muzică. Dă lecţii de *koto*.

— Da, ştiu asta. Dar care este poziţia ei socială ? Îmi închipui că a fost pe vremuri o persoană foarte respectată.

— Ei da, sigur.

Prin uşile de hîrtie s-a auzit deodată un cîntec. Cineva cînta şi se acompania cu instrumentul *koto* : „În vreme ce te aşteptam, cetina pinului..."

— Nu crezi că are o voce plăcută ? a întrebat Mikeko, mîndră.

— Cred că da, dar de fapt nu înţeleg cîntecul. Ce fel de cîntec e ?

— Ăsta ? E aşa, un cîntec... Stăpînei mele îi place foarte mult. Şi cînd te gîndeşti că are şaizeci şi doi de ani ! De fapt, este foarte sănătoasă pentru vîrsta ei.

Dacă stau să mă gîndesc, chiar că era sănătoasă, dacă fusese în stare să trăiască pînă la şaizeci şi doi de ani.

— Da, am fost eu de acord.

Știam că nu am dat un răspuns prea potrivit, dar nu-mi trecuse prin minte altceva.

— Vorbește adesea despre viața pe care a dus-o înainte.

— Păi, ce făcea înainte ?

— Se zice că este fiica nepotului mamei al cărei fiu s-a căsătorit cu sora mai mică a secretarei soției celui de-al treisprezecelea *șogun* [1], Tokugawa Iesada.

— Cum ?

— Este fiica nepotului mamei al cărei fiu s-a căsătorit...

— Stai puțin. Hai să lămurim lucrurile. Era fiica nepotului mamei. Am zis bine ?

— Da, era fiica nepotului mamei — pînă aici e bine.

— Foarte bine. Al mamei care s-a căsătorit...

— Nu, nu. Al mamei al cărei fiu s-a căsătorit...

— Înțeleg, am greșit. Al mamei a cărei secretară a fiicei mai tinere s-a căsătorit.

— Nu.

— S-a căsătorit cu sora mai tînără a secretarei ?

— Da, așa e bine.

— Foarte bine. În cazul acesta este sora secretarei.

— Da, sora mai tînără a secretarei.

— Și secretara asta s-a căsătorit ?

— Nu, nu e bine. Sora mai tînără a secretarei s-a căsătorit.

— Bine. Greșisem. Iar secretara lucra la soția celui de al treisprezecelea șogun, Tokugawa Iesada.

— Da, așa este. Acum înțelegi ?

— Nu. E cam complicat... În sfîrșit. Ce legătură are stăpîna ta cu soția celui de al treisprezecelea șogun sau cine o mai fi și ăsta ?

— Nu ești prea ager. Este fiica nepotului mamei al cărei fiu s-a căsătorit cu sora mai tînără a secretarei soției celui de-al treisprezecelea șogun, Tokugawa Iesada. Așa am spus de la început.

— Da, sigur, acum înțeleg clar.

---

[1] Membru al castei militare care a exercitat, secole în șir, puterea supremă în Japonia, în anul 1868.

— Deci nu este prea complicat, nu-i aşa ?

— Păi, cred că nu.

Mai mult decît atît nu puteam să spun. Uneori este necesar să minţi.

Muzica din casă s-a oprit brusc şi s-a auzit vocea profesoarei :

— Mi-ke, vino aici ! Mi-ke !

— Vai, acum mă cheamă stăpîna. Nu te superi că intru în casă, nu-i aşa ? a spus ea, torcînd fericită.

Nu puteam să spun că mă supăr, aşa că am tăcut.

— O să mai vii şi altădată, nu-i aşa ? a zis ea pornind în fugă spre casă, dar s-a mai întors şi mi-a spus : Nu arăţi prea bine. Sper că nu ai nici un fel de neplăceri.

A spus-o ca şi cum şi-ar fi făcut griji pentru mine. Nu puteam mărturisi că tocmai încercasem să mănînc supă *zoni* sau că dansasem cu orezul *mochi* în gură, aşa că i-am răspuns :

— Nu am nici un fel de neplăceri, numai că mă doare puţin capul. Mă gîndeam la ceva important. Ca să fiu sincer, mă gîndeam că mi-ar face bine să vorbesc cu tine ; de asta am şi venit pe aici astăzi.

— Vai, nu ştiam. Ai grijă de dumneata, da ? La revedere.

Părea că n-ar prea dori să plece, şi lucrul ăsta mi-a făcut bine, după povestea cu orezul. Eram într-o dispoziţie excelentă.

Mă gîndisem să mă întorc acasă pe la arbuştii de ceai. Păşeam pe gheaţa care se topea, cînd, vîrîndu-mi capul printr-o spărtură în gardul de bambus, am dat cu ochii de Kuro, motanul omului cu ricşa, stînd pe o grămadă de crizanteme moarte. Îşi încovoiase spinarea şi căsca. Nu mă mai temeam de Kuro, dar n-aveam chef să intru în vorbă cu el, aşa că am încercat să trec mai departe ca şi cum nu l-aş fi văzut.

Kuro este un motan care nu rabdă să fie trecut cu vederea. M-a strigat :

— Hei, tu, ăla fără nume ! Mi se pare că eşti cu nasul pe sus, în ultima vreme. Ştiu că stai în casa unui profesor, dar asta nu înseamnă să umbli pe aici cu aerul ăsta arogant. E dezgustător !

Kuro părea să nu știe că devenisem celebru. Am vrut să-i povestesc că fusesem desenat pe o felicitare, dar, gîndindu-mă mai bine, mi-am dat seama că n-ar fi putut înțelege așa ceva. M-am hotărît să mă îndepărtez de el cît mai repede. Asta nu însemna că nu trebuia să-l salut, așa că i-am spus :

— Îți doresc un An Nou fericit, Kuro. Îmi pare bine că te găsesc sănătos ca întotdeauna.

Spunînd asta, mi-am ridicat coada și am îndoit-o puțin spre stînga. Kuro și-a ridicat partea dindărăt a corpului, dar nu mi-a răspuns la urare.

— Un An Nou fericit ? Ce prostie ! Mai bine fii atent cum umbli, motan umflat, a spus el.

Vorbele lui păreau jignitoare, dar nu eram sigur. L-am întrebat ce vrea să spună zicînd că sînt umflat.

— Nu ești decît un bastard de Anul Nou !

Expresia „bastard de Anul Nou" era nouă pentru mine. Suna mai poetic, dar nu avea sens nici cît „motan umflat". Ca să mă distrez, am vrut să-l rog să-mi explice cuvintele astea, dar știam că n-o să primesc nici un răspuns lămuritor, așa încît am pornit din nou, fără să spun vreun cuvînt. Situația era destul de stînjenitoare.

Deodată, am auzit-o pe nevasta omului cu ricșa strigînd furioasă :

— Unde e bucata de somn de pe poliță ? A dispărut. Asta mi-a făcut-o tot Kuro. Ce pisică nesuferită ! Numai să vină înapoi, și o să vadă ce-i fac !

Vocea ei răsuna puternic, prin atmosfera altfel liniștită, acoperind cîntecul profesoarei de *koto*.

Kuro a arborat un aer plictisit, de parcă voia să-i spună femeii că putea să zbiere pînă-i crapă capul, dacă avea chef. Apoi s-a strîmbat spre mine, ca și cum m-ar fi întrebat dacă i-am auzit stăpîna. Nu observasem mai devreme, dar acum am văzut cîteva oase de somn sub labele lui. Peștele costase, probabil, vreo doi seni și jumătate. Uitînd discuția de pînă atunci, am întrebat :

— Ești același hoț priceput ca totdeauna, nu-i așa ?

Dar Kuro nu era un motan care să schimbe subiectul din cauza unei simple întreruperi.

— Cine e hoț, bastardule ? Și, pentru că vezi o bucățică sau două de pește, de ce trebuie să spui „ca întot-

deauna" ? Trebuie să-ţi aduc aminte că sînt Kuro, motanul omului cu ricşa ?

În loc să-şi suflece mînecile, cum ar fi făcut un om, şi-a ridicat laba dreaptă la înălţimea umărului.

— Dar n-am uitat că eşti Kuro.

— Atunci, cum îndrăzneşti să spui „ca întotdeauna" ? Hai, spune, cum ? se enervă el tot mai tare.

Dacă am fi fost oameni, aş fi fost luat de guler şi zgîlţîit. Nu mă simţeam prea la îndemînă, cînd s-a auzit din nou vocea nevestei omului cu ricşa :

— Hei, Nishikawa. Am o comandă pentru tine. Du-te şi adă-mi o jumătate de kilogram de carne de vacă, şi încă repede. M-ai auzit ? O jumătate de kilogram de carne de vacă şi să fie fragedă. Pricepi ?

Glasul care comanda o jumătate de kilogram de carne de vacă răsuna puternic în liniştea înconjurătoare.

Kuro şi-a proptit cele patru labe zdravăn pe pămînt şi a pufnit cu dispreţ :

— Ia ascult-o pe vrăjitoarea bătrînă ! Vrea să afle toţi vecinii că îşi cumpără carne de vacă. Nu mănîncă aşa ceva decît o dată pe an. Ce mai oameni !.

Nu aveam nimic de spus, aşa că am tăcut.

— Nici nu m-aş mulţumi cu o jumătate de kilogram, dar n-am ce să fac. Dacă vrăjitoarea bătrînă o pune în cămară, o s-o mănînc, a spus Kuro, ca şi cum voia să-mi dea de înţeles că această cumpărătură se făcea, de fapt, pentru el.

— O să ai de data asta un adevărat ospăţ.

Speram să-l fac pe Kuro să plece cît mai repede.

— Ce poţi tu să ştii, ce înseamnă să mănînci carne de vacă ? Ţine-ţi gura, faci prea mult zgomot.

Kuro a aruncat nişte bucăţi de gheaţă topită cu labele dindărăt, stropindu-mă pe faţă cu apă rece. În timp ce mă scuturam, Kuro s-a strecurat prin gard şi a plecat. Aproape sigur, se ducea să fure carnea de vacă pe care o comandase stăpîna lui.

Întorcîndu-mă, am găsit în camera de zi o atmosferă de primăvară. Stăpînul rîdea tare, ceea ce în sine era un lucru neobişnuit. Întrebîndu-mă ce înseamnă toate astea, am sărit pe verandă, am trecut prin uşa deschisă şi m-am

dus lîngă stăpînul meu. Se afla acolo un oaspete pe care nu-l mai văzusem pînă atunci.

Părul îi era pieptănat îngrijit, cu cărare, şi purta o haină *haori* de bumbac şi pantaloni *hakama* [1]. Părea un student serios. Am văzut, alături de o cutie de ţigări lăcuită, o carte de vizită. Pe ea scria : „Vi-l recomand pe domnul Tofu Ochi", şi era semnată de Kangetsu Mizushima. Astfel am ajuns să ştiu numele oaspetelui şi să aflu, totodată, că era un prieten de-al lui Kangetsu.

Cum intrasem pe la mijlocul conversaţiei lor, nu-mi dădeam seama exact despre ce vorbiseră, dar am înţeles că discuţia se referea la esteticianul Meitei.

— ...Şi mi-a spus să vin cu el, pentru că avea să se întîmple ceva foarte interesant, a spus musafirul.

— Cum adică ? Urma să mîncaţi o mîncare europeană şi să se întîmple ceva interesant ? a întrebat stăpînul meu, turnînd ceai şi oferind o ceaşcă musafirului.

— N-am înţeles exact ce voia să spună Meitei că o să se întîmple, dar, cunoscîndu-l, eram sigur că avea să fie interesant.

— Aţi mers cu el ?

— Ştiţi ce s-a întîmplat, de fapt ?

Stăpînul meu mi-a pus brusc mîna pe cap — stăteam aşezat în poală — şi pot să vă spun că m-a durut. Gestul părea să spună : „Ştiu foarte bine ce anume s-a întîmplat." Dar ce i-a ieşit pe gură a fost :

— Probabil vi s-a făcut o farsă. De obicei aşa se întîmplă.

Îşi amintea de povestea cu Andrea del Sarto.

— A propus să mîncăm ceva neobişnuit.

— Şi ce-aţi mîncat ?

— Ei bine, ne-am uitat pe listă şi Meitei a discutat diverse feluri de mîncare.

— Asta, înainte de a face comanda ?

— Da, chiar aşa.

— Şi ce s-a întîmplat pe urmă ?

— Pe urmă s-a întors spre chelner şi i-a spus că nu găseşte nimic interesant pe listă. Chelnerul nu era de acord şi ne-a propus friptură de raţă sau cotlete de porc.

[1] Pantaloni foarte largi.

Meitei a răspuns că nu venise la restaurant ca să mănînce ceea ce putea mînca în fiecare zi. Chelnerul părea că nu înțelege, așa că a tăcut.

— Asta nu e greu de înțeles.

— Atunci Meitei s-a uitat la mine și a spus : „Știți, dragul meu prieten, că dacă te duci în Franța sau Anglia, poți să mănînci o mulțime de feluri care au aroma vremurilor de altădată ? Dar aici, în Japonia, oriunde te duci, nu-ți dau decît mîncărurile cele mai obișnuite. Acesta e motivul pentru care nu-mi plac restaurantele japoneze de tip european.“ Meitei a spus astea, făcîndu-mi cu ochiul. Știți cumva dacă, de fapt, el a fost plecat vreodată în străinătate ?

— Meitei în străinătate ? Bineînțeles că nu. Are bani, așa că ar putea pleca oricînd. Pun pariu că se gîndește la o călătorie în străinătate și că v-a vorbit despre acest lucru ca și cum s-a și întîmplat. Dar era numai o glumă.

Stăpînul meu avea impresia că a spus ceva foarte caraghios, deoarece s-a uitat la oaspete ca și cînd l-ar fi invitat să rîdă. Studentul nu părea, totuși, prea impresionat.

— Așa ? Presupuneam că a călătorit fără să știu eu, așa că am crezut tot ce spunea. A vorbit despre supa de melci și broaștele fierte, ca și cum ar fi văzut într-adevăr cum se prepară.

— Probabil că îi povestise cineva. Știți, se pricepe grozav să spună minciuni.

— Așa se pare, a spus oaspetele, privind narcisele așezate într-un vas pe masă, cu o expresie sugerînd oarecare dezamăgire.

— Astea erau lucrurile care spuneți că s-au întîmplat ? a întrebat stăpînul meu, încercînd să revină la subiect.

— A, nu. Acesta este numai începutul. Partea principală a poveștii abia urmează.

— Și atunci ? a exclamat stăpînul meu.

— Atunci, Meitei a spus că era imposibil ca restaurantul să ne ofere melci și broaște, așa că nu puteam decît să mîncăm *tochimenbo* [1]. Am consimțit, cu oarecare șovăială.

---

[1] Tochimenbo este, de fapt, un autor de *haiku*-uri.

— Ce este *tochimenbo* ? Sună cam caraghios.

— Da, nu-i aşa ? Vedeţi, Meitei a vorbit atît de serios, încît nu mi-am dat seama despre ce este vorba.

Vizitatorul îi spunea toate acestea stăpînului meu ca şi cum s-ar fi scuzat.

— Şi ce a urmat ? a întrebat stăpînul meu, indiferent, ca întotdeauna, la dispoziţia oaspetelui.

— Atunci, l-a chemat nervos pe chelner şi i-a cerut două porţii de *tochimenbo.* Cînd chelnerul a întrebat dacă voia să spună carne tocată, Meitei a luat un aer grav şi l-a corectat. El a repetat că dorea *tochimenbo* şi nu altceva.

— Va să zică aşa. Dar ce este de fapt *tochimenbo* ? Există aşa ceva ?

— Mi s-a părut ciudat la început, dar Meitei era foarte serios. În plus, el cunoaşte multe obiceiuri europene. Credeam că fusese într-adevăr în străinătate, aşa că am intervenit şi i-am spus şi eu chelnerului că dorim *tochimenbo,* fără să ştiu ce era.

— Şi chelnerul ce a făcut ?

— Dacă mă gîndesc acum, totul a fost foarte comic. A stat acolo cîteva clipe, apoi ne-a spus că îi pare rău, dar vînduseră toate porţiile de *tochimenbo.* Ne-a spus că, în schimb, ne-ar putea aduce două porţii de chiftele. Meitei părea foarte enervat şi a spus că nici nu merită să mai vii la acest restaurant. L-a întrebat pe chelner dacă exista vreo posibilitate să ni se servească *tochimenbo* şi i-a dat un bacşiş de douăzeci de seni. Chelnerul şi-a schimbat imediat atitudinea şi a spus că se va duce să-l întrebe pe bucătar dacă se poate face ceva.

— Se pare că Meitei ţinea foarte mult să i se dea *tochimenbo.*

— Chelnerul a reapărut imediat şi ne-a întrebat, scuzîndu-se, dacă putem aştepta. El a spus că e nevoie de vreme ca să prepare ceea ce îi comandasem. Meitei a spus că avem destulă vreme, fiind Anul Nou, şi că eram dispuşi să aşteptăm. Apoi a scos o ţigară de foi şi a început să pufăie liniştit. Neavînd altceva de făcut, am luat un ziar şi am început să citesc. Chelnerul s-a întors la bucătărie.

— Au urmat o mulțime de încurcături, nu-i așa ?

Stăpînul meu și-a apropiat scaunul și s-a uitat cu atenție, ca atunci cînd citește despre războiul ruso-japonez.

— Chelnerul a reapărut din nou și a spus că ingredientele pentru *tochimenbo* se găseau foarte greu și că nu reușiseră să le găsească nici la Kameya nici la Yokohama, așa încît nu puteau să ofere deocamdată *tochimenbo*. Ne-a explicat toate acestea cu o față foarte tristă. Meitei s-a uitat la mine și a spus de mai multe ori că era foarte dezamăgit, pentru că noi venisem aici cu unica intenție de a mînca *tochimenbo*. Nu puteam să stau acolo fără să spun nimic, așa că am zis și eu că este foarte regretabil.

— Cred și eu, a spus stăpînul meu.

În ce mă privește, nu-mi dădeam seama de ce trebuia stăpînul meu să fie de acord.

— Chelnerul și-a exprimat adînca părere de rău, dar a spus că, dacă vor reuși să obțină ingredientele, speră că o să mai venim. Meitei l-a întrebat atunci pe chelner ce foloseau ei ca să prepare *tochimenbo*. Ca să fie sigur, l-a întrebat dacă foloseau și o legătură de *haijin*[1] japonez, la care chelnerul a răspuns că, desigur, nu se puteau lipsi de *haijin*. Atunci Meitei a răspuns că înțelege de ce nu se mai găsește așa ceva la Yokohama, în ultima vreme.

— Ha, ha ! Deci era o glumă ! Asta-i bună !

Stăpînul meu rîdea așa de tare, încît aproape i-am căzut din poală. Fără să-i pese de poziția mea, a continuat să rîdă. Descoperea că nu fusese singurul căruia i se făcuse o farsă ca aceea cu Andrea del Sarto. Asta făcea ca povestea să i se pară de două ori mai amuzantă.

— Apoi am ieșit amîndoi și Meitei a spus : „Ce zici de asta ? Subtilă, nu ? Nu crezi că a fost genial să comand *tochimenbo* ?“ Era mîndru de isprava lui. I-am spus cît de mult îi respect umorul și mi-am luat rămas bun. Cum însă nu prînzisem, eram mort de foame.

— Da, asta este neplăcut.

---

[1] O școală de poezie japoneză.

Era prima dată cînd stăpînul meu arăta înțelegere pentru musafir. În ce mă privește, nu aveam de ce să mă plîng. Mai tîrziu, conversația a început să lîncezească : cei doi bărbați căutau un subiect de discuție, în timp ce eu torceam.

Tofu și-a băut ceaiul, care se răcise, și a spus :

— Venisem de fapt să vă cer o favoare.

— Și ce ați dori să-mi cereți ? a întrebat stăpînul meu pe un ton oarecum distant.

— Ei bine, știți sînt foarte interesat de literatură și artă și...

— Asta e bine de știut, a spus stăpînul meu, încurajator.

— Cîteva persoane interesate de literatură și artă au format un grup și acum ne întrunim o dată pe lună. Prima întrunire s-a ținut în decembrie.

— Înțeleg că citiți versuri și alte compuneri literare. Puteți să-mi spuneți cum se desfășoară întrunirile acestea ?

— Vedeți, începem cu lectura unor piese vechi, pentru ca apoi să ajungem la creațiile noi ale grupului nostru.

— Cînd vă referiți la piese vechi, vă gîndiți la poemul *Biwako* al lui Hakurakuten sau ceva asemănător ?

— Nu.

— Atunci, e vorba de ceva ca poemul în vers liber al lui Buson, *Shimpu Batei-kyoku* ?

— Nu.

— Atunci despre ce e vorba ?

— Am început cu drama lui Chikamatsu despre o dublă sinucidere.

— Cum ați spus ? O dramă de Chikamatsu ? Vreți să spuneți — Chikumatsu care a scris piese pentru teatrul de păpuși ?

De fapt, există un singur Chikamatsu. Chikamatsu este considerat un Shakespeare al Japoniei și nu mai există alt scriitor cu același nume. Faptul că stăpînul meu cerea o confirmare nu arată decît că este stupid. Îmi mîngîia capul ușor, absent. I-am permis să continue.

— Da, acela, a răspuns Tofu, privindu-l țintă pe stăpînul meu.

— Şi atunci, cum se petrec reuniunile dumneavoastră ? Cineva citeşte pasajele cu glas tare, sau membrii grupului citesc fiecare cîte un rol ?

— Fiecare membru primeşte cîte un rol. Vedeţi, noi urmărim mai ales să reprezentăm personajele dramei, exprimînd individualitatea fiecărui personaj prin gesturi. Citind versurile, încercăm să prezentăm personajul, aşa cum apare în dramă.

— Atunci este un fel de spectacol.

— Aşa este. Ne lipsesc numai constumele şi decorurile.

— Mă iertaţi că întreb, dar a avut succes prima reprezentaţie ?

— Considerînd că eram la prima încercare, aş zice că a fost un succes.

— Care a fost scena principală ?

— Scena în care barcagiul duce un pasager la Yoshiwara.

— Trebuie să fi fost foarte greu, a spus stăpînul meu, aplecîndu-şi capul într-o parte.

A scos fum pe nări şi fumul i-a trecut pe lîngă urechi, plutindu-i apoi deasupra capului.

— Deloc. Personajele erau numai călătorul, barcagiul, o curtezană, un îngrijitor de la ceainărie, o chelneriţă şi un proxenet, a explicat calm Tofu.

Stăpînul meu părea nemulţumit, de parcă nu avea o reprezentare clară a personajelor, aşa că a întrebat :

— După părerea dumneavoastră, chelneriţa este o femeie uşoară ?

— De fapt, încă nu am studiat situaţia, dar cred că chelneriţa lucrează într-o ceainărie, iar îngrijitorul de la ceainărie se ocupă de fete.

Deşi Tofu încerca să imite felul de a vorbi al personajelor atunci cînd le menţiona, nu părea să ştie mare lucru despre ele.

— Hmm... Va să zică, chelneriţa lucrează într-o ceainărie, iar îngrijitorul trăieşte acolo. Atunci, ce este cu proxenetul ? Este un loc, sau o persoană ? Şi dacă este o persoană, este un bărbat sau femeie ?

— Nu sînt foarte sigur, dar cred că un proxenet este, în general, un bărbat.

— Şi ce are el de făcut ?

— Încă n-am cercetat asta, dar am să verific foarte curînd.

Mi-am închipuit, din această conversaţie, că piesa trebuie să fi fost o farsă îngrozitoare şi i-am aruncat o privire stăpînului meu : contrar aşteptărilor mele, avea o expresie foarte serioasă.

— Afară de dumneavoastră, cine a mai luat parte la spectacol ? a întrebat stăpînul meu.

— Multă lume. De exemplu, era un avocat, care avea rolul curtezanei. Era foarte caraghios, pentru că poartă mustaţă, dar trebuia să vorbească cu o voce feminină, dulce. Mai mult, trebuia să aibă şi o criză de nervi.

Stăpînul meu a întrebat pe un ton îngrijorat :

— Cînd citiţi, trebuie să vă purtaţi ca nişte apucaţi ?

— Ştiţi, expresia şi sentimentele au o mare importanţă, a răspuns Tofu, ca şi cum s-ar fi considerat un artist adevărat.

— Şi a reuşit să joace convingător ? a întrebat stăpînul meu.

— A fost destul de greu la prima încercare, a spus Tofu.

— Ce rol aţi avut dumneavoastră ?

— Eu ? Barcagiul.

— Dumneavoastră, barcagiu ?

Exclamaţia stăpînului meu suna ca şi cum ar fi vrut să spună că, dacă Tofu putea juca rolul barcagiului, atunci şi el l-ar fi putut interpreta pe proxenet. Apoi a întrebat direct :

— Rolul n-a fost prea greu pentru dumneavoastră ?

Tofu nu a părut cîtuşi de puţin jignit de întrebare. A explicat calm :

— Sincer vorbind, spectacolul a început frumos, dar a eşuat din cauza mea. S-a întîmplat aşa : în vecinătatea locului unde ne întîlnim este o pensiune în care locuiesc patru sau cinci eleve. Nu ştiu cum au aflat de spectacol, dar au venit să se uite pe fereastră. În acest timp, eu îmi citeam replicile. Credeam că îmi joc rolul destul de bine, dar din cauza interpretării exagerate, fetele au izbucnit în rîs. Asta m-a tulburat. După ce am fost întrerupt,

n-am mai putut continua, astfel că reuniunea grupului a luat sfîrşit.

Dacă asta numea Tofu succes, nu-mi pot da seama ce ar fi numit eşec. Mi-a tremurat „mărul lui Adam" şi am scos un sunet puternic, ca şi cum aş fi tors. Stăpînul m-a mîngîiat pe cap tot mai afectuos. Este plăcut să fii mîngîiat, chiar şi de cei de care rîzi ; cu toate astea, începeam să-mi pierd răbdarea.

— E păcat, a spus stăpînul meu, oferind prima sa consolare în anul cel nou.

— Ca să reuşim mai bine, va trebui să încercăm altceva la a doua întîlnire, iar acesta este motivul pentru care am venit astăzi. Am venit să vă rog să vă asociaţi cu noi şi să ne ajutaţi.

— Dar eu nu pot imita o criză de nervi, a răspuns stăpînul meu.

Făcea tot posibilul să scape de povestea asta.

— Nici nu vă cer să faceţi asta. Am adus o listă de sprijinitori ai grupului nostru şi, dacă vă scrieţi doar numele, am să vă fiu foarte îndatorat.

Spunînd acestea, Tofu a scos cu grijă un carnet mic şi l-a pus în faţa stăpînului meu.

Uitîndu-mă la el, am văzut numele cîtorva profesori şi ale unor oameni cu licenţe în literatură.

— Nu spun că n-aş vrea să devin un susţinător al dumneavoastră, dar ce obligaţii aş avea ? a întrebat stăpînul meu, oarecum neliniştit.

— De fapt, nu aţi avea nimic altceva de făcut decît să semnaţi. Avem nevoie de numele dumneavoastră ca să arătăm că aprobaţi aceste întruniri. Asta e tot.

— Dacă aşa stau lucrurile, semnez bucuros.

Aflînd că nu avea nici o obligaţie, stăpînul meu păru dintr-o dată uşurat. Ar fi fost în stare, probabil, să semneze un pact de trădare, dacă ar fi fost convins că asta nu-i impune nici o obligaţie. Mai mult, stăpînul meu avea acum ocazia să-şi pună semnătura alături de persoane proeminente. Era pentru el o mare onoare, ceva ce nu i se mai întîmplase pînă atunci, aşa că era, firesc, nerăbdător să dea satisfacţie solicitării.

Apoi, stăpînul meu s-a sculat şi s-a dus în birou să-şi ia sigiliul personal. Am fost aruncat pe podea fără nici

o ceremonie. Atunci, Tofu a luat un pişcot de pe farfurie şi şi-a aruncat-o în gură. L-a mestecat o vreme, dar îşi umpluse gura atît de tare, încît m-am temut că se va sufoca. Parcă şi vedeam un accident, ca al meu cu orezul *mochi,* din aceeaşi dimineaţă.

Cînd s-a întors stăpînul meu cu sigiliul, pişcotul ajunsese, totuşi, în stomacul lui Tofu. Stăpînul meu a părut să nu observe că lipsea o bucată. Dacă ar fi observat, primul bănuit aş fi fost eu.

După ce Tofu a plecat, stăpînul meu a intrat din nou în biroul lui, unde a găsit o scrisoare de la Meitei.

„Felicitări de Anul Nou" — începea scrisoarea. Stăpînul meu a stat pe gînduri, deoarece scrisorile lui Meitei sînt de obicei lipsite de seriozitate ; cu cîteva zile înainte, stăpînul primise un mesaj care începea : „În ultima vreme nici o doamnă nu mi-a trimis afecţiunea ei şi nici nu mi-a scris. Dar te rog să nu te îngrijorezi, pentru că am avut grijă de mine." Felicitarea de Anul Nou începea, însă, într-un mod surprinzător de normal. Scrisoarea continua :

„Aş fi vrut să te vizitez, dar, spre deosebire de dumneata, am hotărît să încep acest an nou cît mai activ posibil, aşa că sînt extrem de ocupat. Sper că vei înţelege asta."

Fiind aşa cum este, Meitei trebuie să fi fost foarte ocupat — foarte ocupat să se distreze de sărbătorile de Anul Nou — şi se pare că stăpînul meu înţelegea acest lucru. Scrisoarea continua :

„Ieri, petrecînd cîteva momente cu Tofu, l-am invitat să mîncăm *tochimenbo,* dar, din nefericire, nu am putut găsi aşa ceva, datorită actualei lipse de ingrediente."

Stăpînul meu a zîmbit recunoscînd stilul obişnuit al lui Meitei. Scrisoarea mai spunea :

„Mîine, merg la o petrecere unde se joacă cărţi, în casa unui baron ; poimîine, la o întrunire de Anul Nou a Asociaţiei Esteticienilor ; în ziua următoare, la o recepţie în onoarea profesorului Toribe ; iar în ziua următoare..."

Stăpînul meu a sărit peste cele ce urmau, întrucît înşiruirea îl plictisea.

„Așa că, după cum am spus, voi fi deocamdată foarte ocupat. Intenționez, de asemenea, să particip la diverse recitări de drame No, la întruniri unde se vor citi epigrame, la cîteva adunări consacrate odelor clasice, la cîteva serate de poezie modernă și alte activități. Va trebui să mă ierți că nu voi fi în stare să te vizitez. Îți scriu ca să-ți mulțumesc pentru numeroasele servicii făcute în cursul anului trecut."

Stăpînul meu a mormăit un răspuns la cele din scrisoare, spunînd că nici nu găsea necesar ca Meitei să-i facă o vizită.

„Cînd mă vei vizita data viitoare, mi-ar place să mergem să luăm masa împreună. Mă tem că în lunile reci de iarnă nu ni se oferă lucruri prea variate, dar sper să mîncăm *tochimenbo* împreună."

Acum, s-a gîndit stăpînul meu, mă ia pe mine la rînd cu *tochimenbo !* Părea oarecum jignit.

„Dar, datorită lipsei ingredientelor, mă tem că va fi imposibil. În schimb, putem încerca să mîncăm limbi de păun."

Stăpînul meu a citit această glumă, care l-a făcut și mai dornic să afle ce urmează.

„După cum știi, păunul are o singură limbă. Ea este mai mică decît jumătate din degetul dumitale mic, așa că un om cu o poftă de mîncare sănătoasă ca a dumitale..."

Această referire l-a scos din sărite pe stăpînul meu cel bolnav de stomac.

„Așa încît vom avea nevoie de aproximativ douăzeci-treizeci de păuni. Deși putem vedea cîțiva la grădina zoologică Asakusa Hanayashiki din parcul Ueno, în crescătoriile de păsări obișnuite nu se găsesc. Acest fapt ar putea ridica dificultăți deosebite."

Stăpînul meu s-a mulțumit să clatine din cap.

„Limbile de păun se serveau adesea la ospețe în timpul imperiului roman, fiind un fel foarte căutat. Ele sînt și acum considerate o delicatesă extravagantă, iar în ce mă privește, îmi place foarte mult să le mănînc."

Stăpînul meu era revoltat că Meitei își închipuia că el va crede asemenea minciuni.

„În secolul al XVI-lea, limbile de păun au devenit indispensabile la toate banchetele. Cînd contele de Leicester a invitat-o pe regina Elizabeta la Kenilworth, li s-au servit limbi de păun. Rembrandt a pictat odată un păun așezat pe o masă, cu penele cozii resfirate."

Stăpînul meu s-a gîndit că, dacă avea timp să scrie o istorie a limbilor de păuni, Meitei nu era chiar atît de ocupat cum pretindea.

„Mîncînd atîtea feluri de mîncare copioase în ultima vreme, voi deveni în curînd tot atît de bolnav de stomac ca și dumneata, dragul meu prieten."

Acest „dragul meu prieten" ar fi putut fi omis. Mai mult, Meitei n-ar fi trebuit să se refere la stomacul bolnav al stăpînului meu ca la un etalon al capacității altora de a digera.

„Potrivit istoricilor, romanii dădeau două sau trei banchete pe zi. Mîncînd atît de mult, chiar și omul cu stomacul cel mai rezistent din lume ar fi ajuns curînd într-o situație asemănătoare cu a dumitale, dragul meu prieten."

Cîtă nerușinare ! Iar spunea „dragul meu prieten" — și iar folosea stomacul stăpînului meu ca termen de comparație.

„Dar romanii, pentru a putea să se bucure de atîta mîncare extravagantă, păstrîndu-și în același timp sănătatea, au efectuat o cercetare aprofundată a problemei. Ei considerau necesar să consume mîncare multă, dar, în același timp, să se mențină într-o formă fizică bună. Pornind de la asemenea premise, au ajuns la o idee excelentă."

Stăpînul meu a devenit, brusc, interesat.

„După masă, romanii obișnuiau să facă o baie. Apoi, vomitau tot ce mîncaseră și, în felul acesta, își păstrau stomacul curat. După ce-și curățau astfel stomacurile, se așezau din nou la masă și se mai înfruptau o dată din bunătăți. În acest fel, puteau consuma după pofta inimii, reușind totodată să-și mențină organele interne într-o stare de funcționare

sănătoasă. Asta înseamnă să împuşti două vrăbii dintr-un foc."

Într-adevăr, două vrăbii dintr-un foc ! Stăpînul meu părea invidios.

„Astăzi, în secolul al XX-lea, asistăm la o mare creştere a numărului de banchete şi petreceri. În plus, devreme ce noi, japonezii, îi vom învinge cu siguranţă pe ruşi în actualul război şi va trebui să sărbătorim victoria, cred sincer că am ajuns într-un stadiu cînd va trebui să ne gîndim în mod serios la această tehnică, metoda baie-plus-vomitat, folosită de romani. Dacă nu, sincer mă tem că toţi japonezii vor ajunge, pînă la ultimul, la fel de bolnavi de stomac ca şi dumneata, dragul meu prieten."

Iarăşi „dragul meu prieten" ! Meitei ăsta are o reală plăcere să supere oamenii.

„Acum, cînd japonezii sînt mai familiarizaţi cu obiceiurile europenilor, ar trebui să studiem şi vechile lor tradiţii şi să încercăm să redescoperim obiceiuri dispărute, care pot fi aplicate cu succes în societatea epocii Meiji. În acest fel, am putea împiedica multe nenorociri şi calamităţi. De obicei, mă bucur de plăceri singur. Totuşi, efectuînd asemenea cercetări, compensez oarecum egoismul meu."

Stăpînul meu şi-a sucit capul într-o parte, ca şi cum ar fi vrut să spună că afirmaţia nu avea nici un sens.

„În acelaşi timp, am studiat opere literare de Gibbon, Mommsen şi Smith, dar nu pot găsi, în cărţile lor, nici urmă de referire la această problemă. Situaţia este extrem de nefericită. După cum ştii, însă, nu mă dau bătut cu uşurinţă. Încerc totdeauna să aduc la îndeplinire ceea ce am hotărît. Este motivul pentru care spun că resuscitarea metodei baie-plus-vomitat, anterior menţionată, va deveni o realitate în viitorul nu prea îndepărtat. În orice caz, am să te ţin la curent, aşa că te rog să aştepţi veşti de la mine. Cît despre *tochimenbo* şi limbile de păun, vom ţine acest banchet după ce vom fi siguri că putem să ni le procurăm. Aş putea să fac rost pentru mine, dar în ce te priveşte, dragul meu prieten, gîndindu-mă la boala dumitale cronică de stomac,

sînt sigur că această aşteptare va fi în avantajul dumitale. Al dumitale sincer..."

Stăpînul meu a început să rîdă şi a spus pentru sine :

— Va să zică, Meitei se ţine din nou de farsele lui ! A scris cu atîta seriozitate, că m-a făcut să citesc scrisoarea pînă la capăt. Dacă poate scrie asemenea scrisori, asta nu înseamnă decît că are o mulţime de timp liber.

În cursul zilelor care au urmat, nu s-a întîmplat nimic demn de menţionat. Narcisele din vaza albă de teracotă s-au vestejit treptat, în timp ce crenguţele de prun îmbobocite, dintr-o altă vază, au început să înflorească. Nu mă amuza prea mult să urmăresc asta, aşa că am încercat de vreo două ori să o vizitez pe Mikeko, dar nu am reuşit s-o văd. Am crezut, mai întîi, că era plecată în călătorie, dar mai tîrziu am aflat că era bolnavă. M-am ascuns într-un tufiş de aspidistra [1], lîngă vasul cu apă pentru spălat pe mîini din carte, şi le-am auzit pe profesoara de *koto* şi pe servitoarea ei vorbind între ele.

— Mi-ke a mîncat ceva astăzi ?

— Nu, doamnă, nu a mîncat nimic. Am pus lîngă ea un radiator.

S-ar fi zis că era vorba despre un om, iar nu despre îngrijirea unei pisici. Gîndindu-mă la lipsa de atenţie cu care eram eu tratat, nu am putut să nu mă simt invidios. Dar, gîndindu-mă mai bine, am fost fericit să constat cît de bine era îngrijită fiinţa pe care o iubeam.

— Vai, ce ne facem ? Dacă nu mănîncă, o să slăbească.

— Da, doamnă. Nici noi n-am putea lucra, dacă n-am mînca, a răspuns servitoarea.

Vorbea ca şi cum pisica ar fi fost cineva mai important decît ea însăşi. Şi de fapt, în această casă, pisica era probabil mult mai răsfăţată decît servitoarea.

— Ai dus-o la doctor ?

— Da, dar doctorul s-a purtat ciudat. Cînd am intrat în sala de consultaţii cu Mi-ke în braţe, m-a în-

[1] Plată ornamentală, de origine sud-asiatică, din familia liliaceelor.

trebat dacă sînt răcită şi a început să-mi ia pulsul. I-am spus că nu eram eu pacienta, ci pisica, şi i-am pus-o în faţă pe Mi-ke. Doctorul a zîmbit strîmb şi a spus că nu se pricepe la pisici. A adăugat că probabil se va simţi bine în cîteva zile, numai să o lăsăm în pace. Nu este îngrozitor ? M-am înfuriat atît de tare, încît i-am spus că nu trebuie să se mai obosească să se uite la ea. I-am mai spus că această pisică era foarte preţioasă şi apoi, înfăşurînd-o pe Mi-ke în chimonoul meu, am plecat.

— Nu mai spune !

Tonul cu care profesoara a pronunţat „Nu mai spune !" era de o eleganţă pe care nu o cunoşteam la mine acasă. Probabil că folosea expresia atît de bine datorită legăturilor ei de familie cu soţia celui de-al treisprezecelea şogun, Tokugawa Iesada etc. etc. Mie, cel puţin, mi s-a părut că totul era foarte elegant.

— Respiră puţin cam greu.

— Probabil că a răcit şi o doare gîtul. Cînd e frig, ştiţi dumneavoastră, toată lumea tuşeşte, a răspuns servitoarea.

Felul în care se exprima servitoarea era de asemenea foarte politicos, tot atît de rafinat ca şi al profesoarei care avea legături de familie cu soţia celui de al treisprezecelea şogun.

— Dealtfel, au fost în ultima vreme nişte cazuri de tuberculoză prin împrejurimi.

— Da, doamnă. De fapt, boala asta s-a răspîndit aşa de tare, că nimeni nu se poate simţi în siguranţă.

— Nimeni nu este în ziua de azi atît de sănătos ca aceia născuţi pe vremea şogunilor, aşa că trebuie să te păzeşti şi tu.

— Credeţi, doamnă ? a spus servitoarea, părînd foarte impresionată.

— Mi-ke nu a prea ieşit pe afară în ultima vreme, aşa că n-ar fi trebuit să răcească.

— Nu, doamnă. Dar ştiaţi că şi-a făcut nişte prieteni nepotriviţi, în ultima vreme ?

Servitoarea era mîndră de ea, de parcă şi-ar fi informat stăpîna asupra unor secrete de stat.

— Prieteni nepotriviţi ?

— Chiar așa, doamnă : cotoiul acela murdar, din casa profesorului de pe strada noastră.

— Vorbești de profesorul care emite niște sunete atît de barbare în fiecare dimineață ?

— Da, doamnă, cel care cînd face gargară, scoate sunete ca o gîscă strînsă de gît.

Asta chiar că era bună ! În fiecare dimineață, stăpînul meu merge la baie să facă gargară. El se exersează să scoată sunete ciudate vîrîndu-și peria de dinți pe gît. Chiar ăsta era modul de a descrie sunetul — ca o gîscă strînsă de gît ! Cînd e prost dispus, nu scoate decît un sunet ca un rîs răguşit, dar, cînd este bine dispus, dă un recital complet. Cu alte cuvinte, indiferent de dispoziție, scoate sunete ciudate în fiecare dimineață cînd face gargară. Stăpîna spune că stăpînul meu nu făcea lucrul ăsta înainte de a se muta în actuala lor casă. Din întîmplare, a făcut un zgomot caraghios într-o dimineață cînd își clătea gîtul și, de atunci, încearcă în fiecare zi să scoată diferite sunete. Nu pierde nici o zi ca să exerseze.

Obiceiul este foarte plicticos și o pisică nu poate să înțeleagă de ce trebuie el să se țină de acest obicei cu atîta entuziasm. Tot ce se referea la stăpînul meu era bine zis, dar observația servitoarei despre cotoiul murdar era cu totul altceva. Am continuat să ascult cu atenție.

— Mă întreb dacă sunetele sînt provocate de vreun farmec, sau de deochi. Înainte de restaurația Meiji, chiar și lacheii se preocupau de manierele lor. Iar în cartierele rezidențiale ale unui oraș, nimeni nu s-ar fi gîndit să-i deranjeze pe alții într-un asemenea fel.

— Cred și eu că nu ! a aprobat servitoarea, cu admirație.

— Cu un asemenea stăpîn, motanul probabil că este la fel de rău. Dacă mai vine pe-aici, ai permisiunea mea să-l bați.

— Da, doamnă. Am s-o fac cu plăcere. Sînt sigură că din cauza motanului s-a îmbolnăvit Mi-ke. Voi avea grijă să o răzbun.

Am aflat astfel că eram acuzat pe nedrept de multe fapte urîte. Așa stînd lucrurile, nu era sănătos să fiu văzut pe acolo și m-am grăbit să mă întorc acasă fără să o văd pe Mikeko.

Sosind, l-am găsit pe stăpînul meu în camera lui de studiu, ocupat să scrie. Dacă i-aş fi povestit ce auzisem în casa profesoarei de muzică, ar fi fost furios. Dar ignoranţa ne face fericiţi : a rămas, pur şi simplu, absorbit de lucrul său. Scria de parcă ar fi fost un poet cuprins de focul sacru, iar din cînd în cînd, emitea un fel de grohăit.

Meitei, care în felicitarea de Anul Nou spunea că este prea ocupat ca să-l viziteze pe stăpînul meu, a apărut pe neaşteptate.

— Încercai să scrii un nou gen de poezie ? Dacă ai scris versuri bune, lasă-mă să le văd şi eu, a spus Meitei.

— Am aici o compunere care cred că este atît de bună, încît merită să o traduc, a răspuns stăpînul meu printre dinţi.

— O compunere ? A cui ?

— Nu ştiu a cui este.

— Compunerea unui autor necunoscut ! Ştii, există multe lucruri bune scrise de autori necunoscuţi, nu trebuie să ne batem joc de toţi. Unde ai găsit-o ?

— În cartea a doua, a răspuns stăpînul meu cu răceală.

— În cartea a doua ? Ce vrei să spui cu această carte a doua ?

— Nu vreau să spun decît că lucrarea pe care o traduc se găseşte în cartea a doua.

— Nu glumi. Încerci să te răzbuni pentru povestea cu limbile de păun pe care ţi-am scris-o zilele trecute. Asta încerci să faci, nu-i aşa ?

— Aş vrea să ţii seama că nu sînt un farsor, ca dumneata. Te rog să-ţi aduci aminte de asta.

Stăpînul meu şi-a răsucit mustaţa şi a încercat să arate cît mai demn.

— Cu multă vreme în urmă, Sanyo a lăudat o scrisoare în care se cerea plata unei datorii. Fusese scrisă de un căruţaş. Sanyo o considera o excelentă bucată de proză. Dumneata, care ştii să apreciezi frumosul, ai găsit probabil ceva neaşteptat de bun, aşa că te rog să începi să citeşti bucata. Eu voi face observaţiile critice, a spus Meitei, încercînd să pară o autoritate în materie de estetică.

Stăpînul meu, imitînd glasul cîntat al unui preot Zen citind avertismentul lăsat de Daito Kokushi, a început :

— Uriaşul Gravitate.

— Stai o clipă. Ce înseamnă asta — Uriaşul Gravitate ?

— Este titlul compunerii.

— Ce titlu ciudat ! Nu reuşesc să-l înţeleg.

— Este vorba despre un uriaş numit Gravitate.

— Premisa mi se pare imposibilă, dar treacă de la mine, de vreme ce este titlul compunerii. Dă-i drumul mai departe. Ai o voce excelentă, aşa că o să sune bine.

— Nu glumi acum, l-a avertizat stăpînul meu înainte de a începe din nou.

„Kate s-a uitat pe fereastră şi a văzut nişte copii jucîndu-se cu o minge, pe care o aruncau sus în aer. Mingea se ducea sus, sus, sus ; apoi cădea spre pămînt. Copiii o aruncau în aer din nou — şi din nou venea în jos. Mingea cădea totdeauna spre pămînt. — De ce cade pe pămînt ? De ce nu merge în sus, fără să se oprească ? a întrebat Kate. — Pentru că în pămînt trăieşte un uriaş, i-a spus mama ei. Este Uriaşul Gravitate şi este foarte puternic. El trage totul spre el. Trage casele spre pămînt. Dacă n-ar face-asta, toate ar zbura în jurul nostru. Copiii ar zbura în spaţiu cu toţii. Ai văzut frunzele copacilor căzînd — asta se întîmplă pentru că Uriaşul Gravitate le trage spre pămînt. Uneori, scapi din mînă o carte şi ea cade pe podea. Asta pentru că Uriaşul Gravitate o cheamă spre el. Cînd mingea este aruncată în aer, Uriaşul Gravitate o cheamă şi ea cade înapoi, pe pămînt."

— Asta e tot ? a întrebat Meitei.

— Nu crezi că e bună ?

— Ce să spun ? Nici nu-mi vine să cred... Acum sîntem chit pentru povestea mea cu *tochimenbo*, nu-i aşa ?

— Dar asta nu are de-a face cu *tochimenbo*. Cred că bucata este într-adevăr bună şi de asta am şi tradus-o din englezeşte. Nu-ţi place ?

Pe deasupra ochelarilor cu rame aurite, stăpînul meu privea cu speranţă spre vizitator.

— Uimitor ! E uimitor ! Nu ştiam că eşti atît de talentat. E de necrezut, cum m-ai păcălit de data asta ! Gata, mă predau, a şoptit Meitei ca pentru sine.

Stăpînul meu avea aerul că nu înţelege. El a spus :

— Nu încercam să te fac să te predai. Am tradus-o pentru că mi se pare o bucată foarte bună.

— Deosebit de interesant. Minunat ! Îmi plec capul şi mă predau.

— Hai, nu fii aşa. Vezi, m-am lăsat de pictură şi, în schimb, am început să scriu. Asta-i tot.

— Sincer vorbind, compunerea dumitale este mult mai bună decît acuarelele. Cînd pictai, îţi lipsea perspectiva şi nu ştiai să foloseşti culoarea. Acum te admir mai mult ca oricînd.

— N-ar trebui să mă lauzi atît. Dacă vei continua, o să trebuiască să mă apuc de treabă cu toată silinţa, a spus stăpînul meu, care tot nu înţelegea că era o glumă.

Tocmai în acel moment, a intrat Kangetsu. Părea jenat că face atît de multe vizite.

— A, dumneata erai. Hai, intră. Ai venit la timp. Tocmai am ascultat un pasaj splendid, care întrece chiar şi povestea mea cu *tochimenbo*.

Meitei vorbea cu totul alandala.

— Zău, nu mai spune !

Nici răspunsul lui Kangetsu nu avea vreo noimă. Numai stăpînul meu nu părea încîntat de această întrerupere. I-a spus lui Kangetsu că Tofu Ochi îi făcuse o vizită, cu recomandaţia dată de Kangetsu.

— A, chiar a fost aici ? Ştii, Tofu Ochi este un om destul de serios, dar este şi foarte amuzant, într-un fel. Sper că nu te-a deranjat. Mi-a cerut foarte insistent să ţi-l prezint.

— Nu m-a deranjat deloc, dar...

— Ţi-a vorbit despre numele lui, cînd a fost aici ?

— Nu, nu-mi amintesc să fi făcut aşa ceva.

— Într-adevăr ? Are obiceiul să-şi explice numele, de cîte ori face o vizită cuiva pentru prima dată.

— Şi ? a intervenit Meitei, ca şi cum ar fi fost cazul să i se dea şi lui o explicaţie.

— Ştiţi, numele lui este Kochi, dar ideograma Kochi poate fi citită şi în alt fel. Asta îl face foarte nervos.

— Mă întreb de ce ? a spus Meitei, scoţînd tutun din punga de piele cu desene aurii.

— De obicei, precizează de la început celor cărora le este prezentat că numele lui nu este Tofu Ochi, ci Kochi Ochi.

— Asta e nostim, a rîs Meitei, trăgînd un fum din pipă.

— Totul vine de la pasiunea lui pentru literatură. Cînd numele lui se citeşte Kochi, înseamnă „ici", ca în „ici şi colo". Este foarte mîndru de acest lucru şi insistă să i se citească numele „Kochi", iar nu „Tofu". Pe cei care-i citesc numele „Tofu" este supărat şi spune că ei nu-şi dau seama cît de greu i-a fost să obţină numele pe care îl poartă.

— Nu mai spune ! a exclamat Meitei cu atîta energie, încît fumul de tutun i-a ieşit pe nări, şi s-a înecat şi a început să tuşească.

— Cînd a venit aici, acum cîteva zile, mi-a povestit cum elevele au început să rîdă de el cînd citea rolul barcagiului, a spus stăpînul meu, chicotind.

— Deci aşa stau lucrurile cu Tofu ! a exclamat Meitei, lovindu-şi pipa de genunchi.

Observînd că era periculos să stau lîngă el, m-am aşezat ceva mai departe.

— Da, am vorbit despre această reuniune literară cînd am mers să mîncăm *tochimenbo*, zilele trecute. Mi-a spus că intenţionează să invite la a doua reuniune cîţiva scriitori cunoscuţi şi mi-a cerut să vin neapărat. L-am întrebat dacă grupul se gîndise să reia povestea lui Chikamatsu, dar mi-a spus că toată lumea se hotărîse să interpreteze *Konjiki-Yasha*. Mi-a spus că el va primi rolul lui Omiya. Asta ar fi interesant : Tofu în rolul lui Omiya. Am să merg neapărat, ca să-l încurajez cît pot.

— Întrunirea se anunţă amuzantă, a spus Kangetsu, cu un rîs ciudat.

— Dar ştiţi ceva ? Tofu crede în ceea ce face, nu este deloc neserios. Este marea diferenţă între Tofu şi Meitei, nu vi se pare ? a spus stăpînul meu, răzbunîndu-se pentru poveştile cu Andrea del Sarto, limbile de păun şi *tochimenbo*, deodată.

Meitei nu părea cîtuşi de puţin stînjenit şi a răspuns :

— Sîntem cu toţii nişte caraghioşi şi în plus căpăţînoşi, şi a început să rîdă :

— Cam așa stau lucrurile, a conchis stăpînul meu.

Desigur, nu înțelesese afirmația lui Meitei, dar se pricepea să-și ascundă ignoranța. Fusese profesor multă vreme și cunoștea asemenea stratageme. Experiența de profesor îi folosea numai în asemenea ocazii.

— Cum așa — niște caraghioși și căpățînoși ? a întrebat, cu nedumerire sinceră, Kangetsu.

Privind florile, stăpînul meu a exclamat brusc :

— Ați observat narcisele ? Sînt cele pe care le-am cumpărat întorcîndu-mă acasă de la baia publică, la sfîrșitul anului trecut. Nu-i așa că durează mult ?

Îi obligase să schimbe subiectul conversației.

— Cînd vorbești de sfîrșitul anului, îmi vine în minte o întîmplare ciudată, a spus Meitei, răsucindu-și pipa lungă cu vîrful degetelor, ca un jongler.

— Ce fel de întîmplare ? Să auzim, a zis stăpînul meu, ușurat să constate că subiectul pe care nu-l pricepea fusese lăsat la o parte.

După spusele lui Meitei, ciudata întîmplare era următoarea :

— Dacă-mi amintesc bine, s-a întîmplat la 27 decembrie. Am primit un mesaj de la Tofu, cerîndu-mi să-l aștept la mine acasă, pentru că ar fi vrut să mă întrebe ceva în legătură cu literatura. L-am așteptat, dar nu a venit. Am luat prînzul și stăteam lîngă sobă, citind o poveste umoristică de Barry Pain, cînd mi-a sosit o scrisoare de la mama.

Mama continuă să mă trateze ca pe un copil. Asta se datorează, probabil, vîrstei sale. Mă sfătuia să nu ies din casă în serile reci de iarnă. Îmi mai scria că, deși e bine să fac băi reci, trebuie să țin soba aprinsă și să încălzesc camera, ca să nu răcesc — și așa mai departe. Îi sînt recunoscător pentru că se interesează de mine, doar este mama mea, dar n-aș primi asemenea sfaturi de la altcineva. În general sînt destul de nepăsător, dar în ziua aceea atenția ei m-a impresionat mult.

Am început să mă gîndesc că este rușinos să nu fac toată ziua nimic altceva decît să-mi pierd vremea. Am început să cred că ar trebui să-mi fac un renume și să-mi acopăr de glorie familia, încă în timpul vieții mamei mele.

Am dorit chiar să devin cunoscut ca scriitorul Meitei al epocii Meiji.

Am citit mai departe scrisoarea. Spunea că sînt într-adevăr norocos, pentru că majoritatea celorlalţi tineri luptau în războiul ruso-japonez, în vreme ce eu nu făceam decît să mă distrez, ca şi cum tot anul ar fi fost Anul Nou. De fapt, să ştiţi că nu sînt chiar aşa de leneş. Mama mea continua, înşirîndu-mi prietenii din şcoala primară care fie muriseră, fie fuseseră răniţi în război. După ce am citit numele unul după altul, am căpătat sentimentul că viaţa nu are sens şi că omul nu are, nici el, vreo valoare. Încheind, îmi scria că îmbătrîneşte şi că s-ar putea ca supa *zoni* de anul acesta să fie ultima. M-am simţit cu atît mai nefericit şi aş fi vrut să vină Tofu cît mai curînd ; el însă n-a mai venit deloc.

Se făcuse ora cinei. După ce am mîncat, am scris vreo douăsprezece-treisprezece rînduri mamei. Scrisoarea ei era un sul de hîrtie de aproape doi metri. N-am talentul să scriu misive atît de lungi, aşa că de obicei nu scriu decît vreo zece rînduri.

Dar, pentru că nu făcusem mişcare tot ziua, stomacul meu se simţea rău. M-am hotărît să dau o fugă pînă la cutia poştală ca să pun acolo scrisoarea, apoi să mă plimb. M-am gîndit că Tofu ar merita să aştepte puţin şi el, dacă avea să mai vină.

Fără să-mi dau seama, picioarele mele hotărîseră să meargă, în mod cu totul neobişnuit, în direcţia Dote Sanban-cho, iar nu spre Fujimi-cho. Se întîmpla să fie o noapte cam noroasă şi, dinspre lacul de la palat, sufla un vînt aspru. Era groaznic de frig. Ascultînd şuieratul ascuţit al unui tren care trecea, picioarele m-au dus spre malul unui rîu. Mi-am dat seama imediat de singurătatea care domnea asupra locului.

Sfîrşitul anului, moartea pe cîmpul de luptă, bătrîneţea, nesiguranţa — acestea erau ideile care-mi treceau prin minte şi se urmăreau în cercuri. Auzisem adesea despre oameni care se sinucid spînzurîndu-se, dar numai atunci mi-am dat seama că oamenii se simt îndemnaţi să se omoare mai ales cînd sînt într-o asemenea stare de spirit. Întîmplător, am dat capul pe spate şi am constatat că sînt chiar sub pinii aceia.

— Pinii aceia ? Care pini ? l-a întrerupt stăpînul meu.

— Pinii aceia de care se spînzură oamenii, a spus Meitei, vîrîndu-şi gîtul mai adînc în guler.

— Nu este cumva vorba despre pinii spînzuraţilor, de la Konodai ? a intervenit Kangetsu, punînd şi el o întrebare.

— Nu, pinii de la Konodai sînt pentru agăţat clopoţei. Pentru sinucideri sînt cei de la Dote Sanban-cho. Se spune că, din vremuri îndepărtate, oricine trece pe sub pinii de la Dote Sanban-cho se simte îndemnat să se spînzure. Pe malul rîului sînt o mulţime de pini şi, cînd se află că s-a spînzurat cineva, eşti sigur că va fi găsit într-unul din pinii de la Dote Sanban-cho. În fiecare an se întîmplă acolo cîteva sinucideri. Se pare că acei copaci încurajează sinuciderile mai mult ca oricare alţii. Cînd priveşti în sus, vezi crengile întinzîndu-se deasupra drumului într-un mod foarte potrivit.

Ce ramuri drăguţe ! Ar fi regretabil să se întindă aşa, degeaba ! Simţi nevoia să vezi pe cineva spînzurat de ele. Te uiţi în jur, ca să vezi dacă vine cineva cu această intenţie, dar nu vine nimeni. Mai întîi eşti nemulţumit, iar apoi îţi vine pofta să te spînzuri chiar tu. Ai putea să zici : „Nu, dacă m-aş apînzura, ar însemna să mă lipsesc de viaţă. Mai bine să renunţ".

După cum ştiţi, însă, cu multă vreme în urmă grecii se distrau mimînd actul spînzurării la banchete. Unul dintre ei se urca pe un scaun şi îşi punea gîtul în laţ. Apoi, altcineva lovea scaunul de sub el. Totul era ca omul de pe scaun să reuşească să desfacă laţul şi să sară jos înainte de a se sufoca. Dacă acest lucru ar fi posibil, nu ar fi nimic de temut la Dote Sanban-cho. Gîndindu-mă să încerc aşa ceva chiar eu, am atins una din ramuri. Era atît cît trebuia de elastică. Avea o curbură realmente frumoasă. Cînd m-am gîndit cum ar arăta cu cineva spînzurat de ea, a devenit irezistibilă. M-am hotărît să fac o încercare eu însumi. Dar apoi, gîndindu-mă mai bine, mi-am dat seama că ar fi nepoliticos să-l las pe Tofu să aştepte, dacă ar fi venit, şi m-am hotărît să mă întorc acasă şi să-mi îndeplinesc intenţiile mai tîrziu. Aşa că m-am întors acasă.

— Înseamnă că totul s-a terminat cu bine, nu-i așa ? a întrebat stăpînul meu.

— Foarte interesant, a spus Kangetsu, zîmbind forțat.

— Tofu nu era la mine, dar am găsit o carte poștală, în care scria că nu putea veni din cauza unor afaceri urgente, dar că spera să mă vadă altădată. Mi-am dat seama că acum puteam să merg să mă spînzur și am fost mulțumit. Așadar, mi-am pus sandalele și m-am întors în grabă la pini. M-am uitat în sus și atunci...

Meitei a privit la stăpînul meu, apoi la Kangetsu, cu fața lipsită de expresie.

— Și ce-ai văzut ? a întrebat, nerăbdător, stăpînul meu.

— Acum ajungem la partea cea mai bună, a spus Kangetsu, trăgîndu-se de cordonul hainei sale *haori*.

— Uitîndu-mă în sus, am văzut că acolo era deja cineva. Știți, a fost foarte descurajant. Impulsul sinuciderii poate fi chiar așa cum spune filozoful american William James : subconștientul, care trăiește în regatul nebulos al morții, și eu, care exist în lumea practică de fiecare zi, ne întîlnim față în față datorită unei împrejurări nefericite, a continuat calm Meitei.

Stăpînul meu, convins că fusese din nou victima unei farse, a băgat o bucată de orez *mochi* în gură și a început s-o mestece, fără să spună nimic. Cît despre Kangetsu, s-a aplecat asupra grătarului cu mangal și a început să răscolească tăciunii zîmbind afectat ; apoi a deschis gura și a început să vorbească, pe un ton surprinzător de calm.

— Ei bine, n-aș fi crezut povestea dumitale, pentru că se referă la o împrejurare foarte ciudată. Dar eu însumi am pățit ceva foarte asemănător acum cîteva zile, așa că nu am nici un motiv să mă îndoiesc de ceea ce mi-ai povestit.

— Ai vrut să te spînzuri și dumneata ?

— Nu, nu a fost sinucidere, în cazul meu. S-a întîmplat la sfîrșitul anului trecut ; mai mult, a fost în aceeași zi și în aceeași vreme cînd s-a produs aventura lui Meitei. Din cauza acestor circumstanțe, totul este cu atît mai ciudat.

— Asta e foarte bine, a zis Meitei, umplîndu-și gura cu orez *mochi*.

— În ziua aceea, am mers la o petrecere de sfîrşit de an, în cartierul Mukojima. Urma să aibă loc un mic concert, aşa că mi-am luat vioara. Erau acolo vreo cincisprezece sau şaisprezece tinere doamne şi reuniunea a avut mult succes.

Terminasem şi banchetul şi concertul, şi toată lumea discuta cu însufleţire. Cum se făcuse tîrziu, m-am gîndit să plec, dar soţia unui profesor s-a apropiat de mine şi m-a întrebat în şoaptă dacă ştiam că domnişoara Cutare era bolnavă. O văzusem pe tînăra domnişoară numai cu cîteva zile înainte şi părea perfect sănătoasă. Am fost surprins şi am cerut amănunte. Soţia profesorului mi-a explicat că, în timpul nopţii care a urmat întîlnirii noastre, tînăra domnişoară, a fost brusc cuprinsă de febră şi a intrat într-un adevărat delir. Mi s-a spus că-mi rostea numele foarte des.

Meitei şi stăpînul meu m-au surprins — rămînînd tăcuţi. Mă aşteptam să facă unele comentarii : „Ia uite, băiatul ăsta s-a îndrăgostit !" sau ceva asemănător.

— Cînd au chemat doctorul, el a spus că nu poate da un nume bolii, dar că febra, foarte puternică, tulburase creierul bolnavei. A adăugat că, dacă nu va avea efect calmantul care-i fusese administrat, starea tinerei avea să se agraveze. Nu m-am simţit prea bine cînd soţia profesorului mi-a povestit acestea. Mă simţeam foarte apăsat, ca şi cum aş fi avut un coşmar în care aerul din jurul meu ar fi devenit atît de dens, încît m-ar fi ţintuit locului. În vreme ce mă întorceam acasă, vestea îmbolnăvirii fetei îmi stăruia în minte, apăsîndu-mă peste măsură. Faptul că drăguţa, vesela şi sănătoasa domnişoară Cutare devenise...

— Un moment. Îmi pare rău că te întrerup, dar ai menţionat de mai multe ori o domnişoară Cutare. Am vrea să ştim cine este ea, a spus Meitei.

Stăpînul meu a mormăit aprobator.

— Acest lucru ar putea-o stînjeni, aşa că îi vom omite numele. Nu rîdeţi, vorbesc serios. În orice caz, îmbolnăvirea bruscă a tinerei domnişoare m-a îngrijorat. Mă simţeam ca o floare ofilită sau ca o frunză care cade — m-am simţit lipsit de orice energie, ca şi cum energia

mi s-ar fi scurs toată. Deodată, m-am trezit pe podul Azuma-bashi.

Sprijinindu-mă de balustradă, am privit în jos, dar nu-mi dădeam seama dacă apele erau umflate sau nu. Oricum, vedeam apa neagră mișcîndu-se întunecată. Dinspre Hanakawado a trecut peste pod o ricșă. Am urmărit cu privirea lumina felinarului. A devenit din ce în ce mai mică și a dispărut, ajungînd la clădirea fabricii de bere Sapporo. Mi-am întors din nou ochii spre apa de sub mine. Atunci, mi-am auzit numele chemat de departe, din susul apei. M-am întrebat cine ar putea fi. Am privit apa, dar era prea întunecos ca să văd ceva, sau să recunosc pe cineva.

Gîndindu-mă că era, probabil, doar o închipuire, am hotărît să mă întorc acasă. Am făcut doi pași, dar din nou mi-am auzit numele strigat încet, de departe. M-am oprit și am ascultat cu atenție. Cînd am auzit același lucru a treia oară, a trebuit să mă țin de balustradă, pentru că genunchii îmi tremurau ca frunza. N-aș fi putut să spun dacă vocea venea din depărtare sau din fundul rîului, dar era fără îndoială vocea domnișoarei Cutare. Fără să vreau, am răspuns „da". Vocea mea a răsunat atît de tare deasupra apei liniștite, încît am tresărit. M-am uitat împrejur să văd dacă era cineva în apropiere, dar nu era nimeni, nici măcar un cîine. Chiar și luna rămăsese ascunsă.

În momentul acela, am dorit să fiu învăluit în întunericul nopții și dus în locul de unde venea vocea aceea. Glasul domnișoarei Cutare se auzea plin de suferință, ca și cum m-ar fi chemat, ca și cum mi-ar fi cerut s-o ajut. Am șoptit : „Voi fi alături de tine imediat". M-am aplecat și am privit din nou apa întunecată de jos. Glasul părea să vină de sub undele rîului. Am încălecat balustrada și am hotărît să sar, dacă vocea m-ar fi chemat încă o dată. Priveam apa, cînd glasul slab, atît de trist, a ajuns din nou la mine. Am sărit, apoi am început să cad ca o piatră, fără nici un sentiment de părere de rău.

— Deci, pînă la urmă, ai sărit, a gîfîit stăpînul meu, clipind.

— N-aș fi crezut să ajungem la așa ceva ! a exclamat Meitei, ciupindu-se de nas.

— În timp ce cădeam, probabil că am leşinat. N-aş putea să vă spun exact ce s-a întîmplat, dar, cînd mi-am revenit, am simţit că mi-e frig, dar că nu sînt ud. Lucrul acesta mi s-a părut foarte ciudat. Cînd m-am uitat în jur, am constatat cu uimire că mă aflam în mijlocul podului. Greşisem direcţia şi, în loc să sar înainte, sărisem înapoi.

Kangetsu avea un zîmbet reţinut pe faţă şi nu făcea altceva decît să tragă de cordonul hainei sale *haori*.

— Ha, ha ! Minunat ! a rîs Meitei. Întîmplarea dumitale este la fel cu a mea. Ea oferă, de asemenea, material pentru teoria lui James. Dacă ai scrie această poveste, ea ar surprinde probabil întreaga lume literară. Apropo, ce s-a întîmplat cu domnişoara Cutare ?

— I-am făcut o vizită de Anul Nou, acum cîteva zile, şi am găsit-o jucînd badminton cu servitoarea. Evident, se vindecase.

Stăpînul meu stătuse tăcut, dar, pentru a nu se lăsa bătut, a deschis gura să spună că şi lui i se întîmplase ceva ciudat.

— Adevărat ? Ei, ia zi, care este povestea dumitale ?

În ochii lui Meitei se citea părerea că stăpînul meu nu era capabil să ştie vreo întîmplare de acest fel.

— Povestea mea s-a întîmplat pe la sfîrşitul anului trecut.

— E amuzant cum toate întîmplările noastre s-au petrecut la sfîrşitul anului trecut, a rîs Kangetsu.

Am observat că de dinţii pe care-i mai avea Kangetsu rămăsese lipit orez de la chiftelele *mochi*.

— Probabil că s-a întîmplat în aceeaşi zi şi la aceeaşi oră, a intervenit şi Meitei, făcînd pe deşteptul.

— Nu. A fost cam prin ziua de douăzeci, dacă-mi aduc bine aminte. Soţia mi-a spus că, în loc să-i ofer un cadou de sfîrşitul anului, ar fi vrut s-o iau la teatru, ca să-l vadă jucînd pe Settsu Daijo. I-am promis că mergem şi am întrebat-o ce piesă se juca. Uitîndu-se în ziar, a văzut că se juca *Unagidani*. Nu voiam să văd piesa asta, aşa că am hotărît să nu mergem în ziua aceea.

În dimineaţa următoare, soţia mea a venit cu ziarul şi m-a întrebat dacă puteam merge după-amiază să vedem *Horikawa*. I-am spus că *Horikawa* consta mai ales din

cîntece pentru *samisen* [1] şi că drama propriu-zisă nu avea nici un sens. Nevastă-mea s-a cam strîmbat, dar n-am mers în ziua aceea.

În ziua următoare, soţia mi-a spus că se dădea *Sanjusangen-do* şi că voia foarte mult să vadă piesa, în care juca însuşi Settsu. A adăugat că, chiar dacă mie nu mi-ar place, important era să-i placă ei, aşa că puteam să fac atîta lucru — s-o duc la teatru. Rugămintea ei suna ca o poruncă şi i-am spus că, dacă voia atît de mult, putea să meargă. Dar am adăugat că, fiind un spectacol unic al lui Settsu, avea să fie atît de multă lume, încît n-am fi putut avea locuri decît dacă le rezervam dinainte.

Cînd vrei să vezi un asemenea spectacol, se obişnuieşte să mergi mai întîi la ceainăria teatrului, unde poţi reţine locuri. Dacă nu treci pe la ceainărie, înseamnă că nu foloseşti procedeul obişnuit, ceea ce nu e bine. Prin urmare, i-am spus soţiei mele că, deşi era regretabil, nu puteam să mergem.

Aruncîndu-mi o privire fioroasă, soţia mi-a spus că ea nu este decît o femeie şi nu cunoaşte aceste procedee complicate, dar mama lui Ohara şi Kimiyo Suzuki fuseseră la teatru fără atîtea complicaţii. Şi a adăugat, suspinînd, că eram un om foarte dificil şi, chiar dacă sînt profesor, n-ar trebui să fac atîta caz pentru un simplu spectacol.

Asaltat în acest fel, am spus că o să mergem, chiar dacă n-o să găsim locuri. I-am spus că o să pornim cu tramvaiul după ce mîncăm.

Dintr-o dată, a devenit foarte vioaie şi mi-a spus că trebuie să ajungem acolo la patru, aşa că nu ne rămăsese multă vreme. A mai zis că ştia de la Kimiyo Suzuki că trebuie să ajungem la patru, ca să găsim un loc bun. Am întrebat-o din nou, ca să fiu sigur, dacă, sosind după ora patru, mai puteam sau nu să găsim locuri. Mi-a răspuns că ar fi absolut imposibil. Dar ce credeţi că s-a întîmplat ? Pare ciudat, dar chiar atunci m-a apucat tremuriciul.

— Pe dumneata sau pe soţia dumitale ? a întrebat Kangetsu.

[1] Instrument cu trei corzi, specific Extremului Orient.

— Nu pe soţia mea — ea era vioaie ca întotdeauna. Eu eram cel bolnav. Am simţit cum mă dezumflu ca un balon spart. Toate se învîrteau în jurul meu şi nu mai puteam să mă mişc.

— Atunci era o boală acută, a zis Meitei, mai mult explicînd decît punînd o întrebare.

— Grozav de acută. Nu ştiam ce să fac. Ştiţi, fusese singura rugăminte a soţiei mele în tot anul şi, bineînţeles, aş fi vrut s-o îndeplinesc. O certasem de multe ori, uneori nici nu vorbisem cu ea ; ducea o viaţă grea din cauza mea şi a copiilor, iar eu nu-i oferisem nici o compensaţie. Iar în ziua aceea, aveam şi bani în buzunar şi timp liber. Fără îndoială, soţia mea dorea foarte mult să meargă, iar eu voiam s-o fac fericită. Aş fi vrut să o scot în lume, dar, din cauza răcelii şi a ameţelilor, n-aş fi putut ajunge nici pînă la uşă, dară-mi-te la tramvai.

Cu cît îmi era mai mult milă de soţia mea, cu atît mai tare mă chinuiau frigul şi ameţeala. M-am gîndit că, dacă găseam un doctor care să mă examineze şi să-mi dea un medicament, m-aş fi putut simţi bine pînă la ora patru. M-am sfătuit cu nevasta şi am trimis după doctorul Amaki. Din nefericire, fusese chemat la un bolnav şi încă nu se întorsese. Mi s-a spus că o să fie acasă pe la două şi că o să i se lase vorbă să vină la noi de îndată ce se va întoarce.

Ştiam că, dacă aş fi luat un calmant, m-aş fi simţit bine pînă la ora patru. Dar cînd merge rău un lucru, merg rău toate, şi n-ai ce face.

Aş fi vrut să o văd pe nevastă-mea mulţumită, dar se pare că totul ne era împotrivă. Soţia mea, cu voce rugătoare, m-a întrebat, fără mare nădejde, dacă voi fi în stare să mă mişc. I-am spus să nu se îngrijoreze, că voi fi cu siguranţă în stare să merg la teatru. Am asigurat-o că mă voi simţi bine pînă la ora patru. I-am mai spus să-şi schimbe chimonoul şi să se pregătească. Dar, în sinea mea, mă temeam că n-o să reuşesc.

Treptat, m-am simţit tot mai rău şi tot mai ameţit. Dacă nu mă refăceam pînă la ora patru şi nu-mi ţineam făgăduiala, nu ştiu cum ar fi reacţionat nevasta mea. Eram într-o situaţie de plîns ; nu ştiam ce să fac.

M-am gîndit că ar fi datoria mea de soţ ca, dacă mă simţeam mai rău, să-i explic că sîntem muritori şi că este inevitabil ca tot ce trăieşte să şi moară. Doream ca soţia mea să înţeleagă aceste lucruri şi să fie pregătită pentru clipa din urmă. Am chemat-o în grabă în camera mea. Am întrebat-o dacă ea, ca femeie, înţelegea sensul proverbului englezesc „Se pot întîmpla multe de la mînă pînă la gură".

„Nu ştiu englezeşte", a ţipat ea şi a spus că n-ar trebui să-i necăjesc pe alţii reamintindu-le ignoranţa. Foarte bine, a spus ea. Nu cunoştea limba engleză, dar, dacă eu eram atît de pasionat de limba engleză, de ce nu mă căsătorisem cu o absolventă a şcolii ţinute de misionari europeni ? Era foarte supărată şi mi-a spus că sînt fără inimă. Asta m-a făcut să uit să-i spun să fie pregătită pentru clipa din urmă.

Dar nu folosisem limba engleză cu vreo intenţie rea. Vorbisem englezeşte din dragoste pentru soţia mea, însă intenţia mea fusese greşit interpretată. Din cauza frisoanelor şi a ameţelii, probabil că mă exprimasem greşit. Uitasem că soţia mea nu cunoştea engleza şi, fără să mă gîndesc, mă apucasem să-i vorbesc în această limbă. Dacă stau acum şi mă gîndesc, greşeala fusese a mea, din vina mea se înfuriase nevastă-mea.

Dar din cauza acestei neînţelegeri, răceala şi ameţelile mi s-au agravat. Nevastă-mea s-a dus la baie, aşa cum îi spusesem, s-a pudrat şi s-a pregătit. A scos un chimono din dulap şi s-a schimbat. Apoi a aşteptat, fără nici o expresie pe faţă, parcă ar fi vrut să spună că nu mai rămăsese decît să mergem.

Nu ştiam ce să fac. M-am uitat la ceas, sperînd că doctorul Amaki se va grăbi şi am constatat că era ora trei. Nu mai aveam decît o oră.

„Nu crezi că ar fi mai bine să mergem ?" a întrebat soţia mea, deschizînd uşa camerei de lucru. Ştiu că poate părea caraghios să spun ceva amabil despre propria mea soţie, dar în momentul acela m-am gîndit că era foarte drăguţă. Pielea ei, proaspăt spălată cu săpun, strălucea, creînd un contrast plăcut cu haina *haori* neagră pe care o purta. Faţa îi strălucea nu numai din cauza săpunului, dar şi da-

torită speranței de a merge la teatru. Avea, deci, o frumusețe materială și una abstractă.

Văzînd-o atît de drăguță, am vrut și mai mult să ies cu ea în oraș. Mi-am aprins o țigară, ca să-mi adun puterile și să ajung la tramvai, dar chiar atunci a venit doctorul Amaki.

Venise la timp. I-am spus în ce stare eram și doctorul mi-a privit limba, mi-a luat pulsul, mi-a ciocănit pieptul și spatele, mi-a întors pe dos pleoapele. Apoi s-a așezat să se gîndească.

„Sînt cam îngrijorat", i-am spus eu, dar doctorul a răspuns cu calm : „De fapt, nu aveți de ce să fiți îngrijorat."

„Mă întreb dacă poate să iasă din casă ?" a intervenit soția mea.

„Ei bine..." a spus doctorul după o clipă de gîndire „dacă nu se simte rău, poate."

„Dar mă simt rău" am spus eu.

„În orice caz, am să vă pregătesc o doctorie."

„Dacă credeți că ajută. Dar simt că răceala mea se agravează."

„Nu aveți de ce să fiți îngrijorat. Nu vă enervați din cauza asta", a încheiat doctorul și a plecat. Era ora trei și jumătate.

Soția mea a spus servitoarei să se ducă la doctor și să ia doctoria. Servitoarea a fugit și la dus și la întors. S-a făcut patru fără un sfert. Încă un sfert de oră pînă la ora patru. Deși pînă atunci nu avusesem grețuri, am simțit că-mi vine brusc să vomit. În acest timp, soția a turnat doctorie în pahar și mi l-a pus în față. Am luat paharul și eram gata să beau doctoria, cînd mi-a venit să rîgîi. A trebuit să pun paharul deoparte.

Nevastă-mea a spus : „Nu crezi că e mai bine să iei doctoria ?" Întrebarea ei suna ca un ordin. Am înțeles că trebuie să beau doctoria și s-o pornim, ca să nu încalc promisiunea făcută. M-am hotărît să beau doctoria dintr-o înghițitură. Am dus paharul la buze, dar din nou mi-a venit să rîgîi și din nou n-am putut să beau. Am mai încercat o dată — și iarăși a trebuit să pun paharul deoparte. Oricît încercam, doctoria rămînea în pahar, pentru că îmi venea

să rîgîi. În timp ce făceam aceste eforturi, ceasul a bătut ora patru.

Ora patru ! Știam că nu mai pot pierde vremea. Am luat din nou paharul și — ce credeți ? E ciudat, dar, cînd a bătut ceasul, greața a dispărut și am bătut doctoria fără nici o dificultate. La patru și zece, am înțeles de ce este atît de reputat doctorul Amaki. Fiorii care-mi treceau prin spinare și amețeala au dispărut complet. Deși n-am putut să stau în picioare o vreme, din cauza stării prin care trecusem, eram complet vindecat și am fost foarte mulțumit.

— Și ai mers la teatru cu soția ? a întrebat Meitei, derutat.

— Aș fi vrut să merg dar, vedeți, trecuse ora patru. Cum nevastă-mea spusese că nu putem intra după ora patru, nu aveam ce face și nu am mai mers. Dacă doctorul ar fi venit cu vreo cincisprezece minute mai devreme, mi-aș fi putut ține promisiunea, și soția mea ar fi fost foarte mulțumită. Dar, din cauza unei diferențe de un sfert de oră, a trebuit să rămînem acasă.

Terminîndu-și povestirea, stăpînul meu părea mulțumit că a spus și el ceva. Probabil credea că își făcuse datoria și era acum chit cu ceilalți.

— Mare ghinion, nu-i așa ? a rîs Kangetsu, arătîndu-și dintele rupt.

Meitei a comentat, ca pentru sine, pe un ton lipsit de expresie :

— Cu un soț atît de bun și atent, soția dumitale este într-adevăr norocoasă.

Chiar atunci stăpîna a tușit, de cealaltă parte a ușii de hîrtie.

Am ascultat poveștile acestor trei oameni, dar nu mi s-au părut nici amuzante, nici triste. Mi-am dat seama că oamenii deschid gura numai pentru a face să treacă timpul. Ei rîd de lucruri fără haz și se preocupă de lucruri neinteresante ; de altceva nici nu sînt în stare. Știam dintotdeauna că stăpînul meu era egoist și mărginit, dar, după ce i-am ascultat povestirea, am ajuns dintr-o dată să-l disprețuiesc.

De ce nu putea, pur şi simplu, să-i asculte în tăcere pe ceilalţi ? Ce credea că o să cîştige, demonstrîndu-şi încăpăţînarea de a nu se da bătut ? Scria aşa ceva în cartea lui Epictet ? Deşi stăpînul meu, Kangetsu şi Meitei cred că fac parte dintr-o categorie specială — bucurîndu-se de tihna lor, netulburaţi ca dovlecii în bătaia vîntului — ei sînt, de fapt, lacomi şi au multe păcate comune. Le place să se ia la întrecere şi ideea de a-i învinge pe alţii este evidentă în conversaţia lor de fiecare zi. Dacă ar mai face un singur pas în jos, ar fi la acelaşi nivel cu animalele pe care le condamnă. Acest lucru, după cît poate să înţeleagă o pisică, este foarte trist. Nu-i salvează decît faptul că nu încearcă să exprime lucruri simple în fraze pretenţioase.

După cîteva zile, m-am dus în grădina profesoarei de *koto* să văd cum se mai simte Mikeko.

Ornamentele de Anul Nou, din bambus şi ramuri de pin legate cu funii împletite din paie, fuseseră desfăcute. Trecuseră zece zile de la începutul Anului Nou. Nu se vedea nici urmă de nori pe cerul azuriu, în acea zi care părea de primăvară. Grădina arăta mai înviorată decît atunci cînd o mîngîiaseră primele raze de soare, în ziua de Anul Nou.

Pe verandă am găsit o pernă, dar în apropiere nu era nimeni. Uşa glisantă de hîrtie dinspre verandă era închisă. Negăsind pe nimeni, am urcat pe verandă cu labele murdare şi m-am aşezat pe pernă. Era atît de plăcut, încît am uitat de Mikeko şi am început să moţăi. Deodată, am auzit voci în casă.

— Îţi mulţumesc. Totul era gata ?

Stăpîna părea să fie, totuşi, acasă.

— Îmi pare rău că am întîrziat. Omul care face imagini şi ornamente religioase a spus că tocmai terminase cînd am sosit eu.

— Nu e drăguţ ? Lui Mikeko i-ar fi plăcut, sînt sigură. Vopseaua aurie n-o să se coşcovească, nu-i aşa ?

— Nu, doamnă. L-am întrebat pe meseriaş şi mi-a spus că a folosit material din cel mai bun. A zis că va dura mai mult decît plăcile de mormînt folosite pentru cei mai mulţi

dintre oameni. Scriind inscripţia a folosit forma simplificată a ideogramei „Onorabil". Arată mai frumos aşa.

— Foarte bine. Să le aşezăm la altar şi să punem tămîie.

M-am întrebat ce se întîmplase cu Mikeko. Am simţit că lucrurile nu mergeau bine, aşa că m-am ridicat pe labele dindărăt, aşa cum stăteam pe pernă, şi am privit înăuntru. Am auzit sunetul unui clopoţel şi vocea profesoarei şoptindu-şi rugăciunea, „Namu-Myoyo-Shinnyo, Namu-Amidabutsu."

— Poţi să te rogi şi tu, acum, a spus ea servitoarei.

Clopoţelul a sunat şi servitoarea a repetat aceleaşi cuvinte.

Inima a început brusc să-mi bată tare şi am rămas pe pernă, fără să-mi mişc ochii, ţeapăn ca un motan sculptat în lemn.

— Ce păcat ! La început nu era decît răcită, a comentat servitoarea.

— Se putea vindeca, dacă doctorul Amaki i-ar fi dat vreo doctorie.

— Da, doamnă. Doctorul Amaki a greşit. A rîs de Mi-ke.

— Nu-i condamna pe alţii prea mult. Aşa e viaţa... De fapt, cred că de vină este motanul profesorului. S-a învîrtit în jurul ei prea mult.

— Da, doamnă. Bestia aceea este duşmanul lui Mi-ke. Chiar aşa !

Aş fi vrut să vorbesc, să mă apăr, dar, gîndindu-mă mai bine, mi-am dat seama că era mai potrivit pentru moment să rabd. Aşa că am înghiţit în sec şi am continuat să ascult.

— E ciudat, dar lucrurile nu se întîmplă întotdeauna cum dorim. Mi-ke, o pisică atît de frumoasă, moare, iar motanul acela urît, de pripas, trăieşte mai departe şi face fapte rele.

— O pisică aşa de reuşită ca Mi-ke ! N-am mai putea găsi una la fel nici dacă am căuta în toată lumea.

Servitoarea vorbea despre pisică, ca şi cum s-ar fi referit la un om. Poate credea că pisicile şi oamenii sînt

același lucru. De fapt, dacă mă gîndesc mai bine, ea chiar arăta oarecum ca o pisică.

— Dacă în locul lui Mi-ke... — a șoptit profesoara.

— Nu credeți că motanul acela al profesorului ar merita să moară, doamnă ?

Asta-i acum ! N-ar fi deloc bine, cel puțin pentru mine ! Încă nu știam ce e *moartea* și nu știam cum este cînd mori, dar, cu cîteva zile înainte, fusesem gata să aflu. Fiindu-mi foarte frig, m-am vîrît în vasul cu cenușă și tăciuni aprinși. Servitoarea, neștiind că sînt acolo, a pus capacul și aproape că m-am sufocat. Fusese îngrozitor ! Shiro mi-a spus că, dacă aș fi rămas acolo, aș fi murit. Dacă ar fi trebuit să mor pentru Mikeko, poate n-ar fi fost chiar atît de neplăcut. Dar dacă trebuie să trec din nou prin chinurile dinainte de moarte, vă spun drept că nu mi-ar conveni să mor pentru nimeni !

— Mi-ke n-ar avea nimic de zis pentru felul cum am înmormîntat-o. Am adus preotul să spună rugăciuni și chiar i-am schimbat numele, după datină.

— E adevărat, doamnă. A fost o pisică foarte norocoasă. Singurul lucru de care m-aș plînge este că rugăciunile preotului au fost prea scurte și simple.

— Da, scurte și simple. L-am întrebat pe preotul Gekkei-ji de ce au fost atît de scurte, și mi-a spus că a recitat părțile cele mai importante și că atît ar fi suficient pentru ca o pisică să ajungă în paradis.

— Adevărat ? Dar ticălosul acela de motan...

Am mai spus de cîteva ori că nu am nume, dar era impertinent din partea servitoarei să-mi spună ticălos.

— ...are atîtea păcate, că nu l-ar mai salva nici o grămadă de rugăciuni.

Nu știu de cîte ori a mai folosit servitoarea cuvîntul „ticălos", dar am obosit curînd să ascult vorbăria lor nesfîrșită. Dîndu-mă jos de pe pernă, am sărit de pe verandă, mi-am zbîrlit cele 88 888 de fire de păr din blană și m-am scuturat. De atunci, n-am mai fost la casa profesoarei de *koto*. Nu știu ce i s-a mai întîmplat, dar din partea mea ar putea să se odihnească acum în mormînt,

după ce preotul Gekkei-ji i-ar fi recitat rugăciuni scurte și simple.

În ultima vreme, n-am mai avut putere să ies prea mult din casă. Lîncezeam. Am devenit un motan leneș, la fel de leneș ca și stăpînul meu. Am început, chiar, să mă gîndesc că oamenii nu greșesc cînd îl bîrfesc pe stăpînul meu, spunînd că stă toată ziua în casă din cauza unei suferințe din dragoste.

Întrucît nu am prins pînă acum șobolani, servitoarea Osan a spus că ar fi bine să fiu gonit din casă. Dar stăpînul meu a părut să-și dea seama, în sfîrșit, că nu sînt un motan obișnuit și mi-a luat apărarea. Am voie, în continuare, să stau în casa lui și să nu fac nimic.

Ținînd seama de acestea, nu voi șovăi să spun că sînt profund recunoscător stăpînului meu. În același timp, îmi exprim respectul pentru intuiția lui pătrunzătoare. Nu mă mai înfurii cînd Osan mă tratează cu brutalitate, pentru că știu că o face din inconștiență. Dacă ar apare un al doilea Hidari Jingoro, celebrul sculptor japonez care lucra cu mîna stîngă, și mi-ar ciopli imaginea pe o poartă cu două etaje, probabil că imbecilii inconștienți pe care îi știu eu bine s-ar simți rușinați de felul în care m-au tratat.

III

Mikeko a murit, iar cu Kuro nu mai am de-a face în nici un fel. La început m-am simțit singur, dar din fericire mi-am făcut noi prieteni printre oameni, așa că nu sînt chiar atît de plictisit. Zilele trecute, cineva i-a scris stăpînului, cerîndu-i să-i trimită portretul meu. Altcineva a trimis pentru mine prăjituri *kibidango* de la magazinul Okayama. Cînd primesc astfel de manifestări de simpatie, încep să uit că sînt motan. În prezent, am relații mai mult cu oamenii decît cu pisicile, așa că nu mă mai gîndesc ca, împreună cu specia mea, să pornim bătălia decisivă cu specia bipedă a oamenilor. Uneori, mă cred eu însumi om. Nu am nici o intenție de a disprețui propria mea specie, dar este natural să găsești

siguranţă şi mîngîiere la cei mai apropiaţi. Ar fi totuşi cît se poate de neplăcut ca, împotriva logicii, această atitudine să fie considerată oportunism sau trădare. Oricum, cei care aduc altora asemenea acuzaţii sînt ei înşişi cei mai nefericiţi.

Rupînd relaţiile cu celelalte pisici, nu mă mai simt ataşat nici de Mikeko, nici de Kuro. Cu aceeaşi trufie pe care o au oamenii, critic şi comentez gîndurile, vorbele şi faptele lor. Nu e nimic neobişnuit în asta. Singurul lucru care mă tulbură încă, deşi iau o atitudine extrem de demnă, este că stăpînul meu tot mai crede că nu sînt decît un motan şi nimic mai mult. De exemplu, fără să-mi spună măcar o vorbă, a mîncat toate prăjiturile *kibidango* care-mi fuseseră trimise. M-am simţit profund jignit. Cît despre portretul cerut, încă nu l-a făcut şi nu l-a trimis. Puteţi considera acesta un motiv de nemulţumire dar, la urma urmelor, stăpînul meu n-are decît să rămînă aşa cum e, iar eu aşa cum sînt. Nu avem ce face dacă opiniile noastre diferă.

Acum, cînd mă consider om, mi-ar fi cam greu să mai scriu despre pisici. Mă veţi ierta, deci, dacă va trebui să scriu mai departe despre Meitei şi Kangetsu.

Era o duminică frumoasă. Stăpînul a ieşit din camera lui de lucru şi a pus lîngă mine cîteva foi de hîrtie, o pensulă şi o sticlă de tuş. Apoi s-a întins pe burtă şi a început să mormăie ceva. Am bănuit că scotea aceste sunete pregătindu-se să scrie, aşa că m-am mulţumit să-l privesc. A luat pensula şi a scris cu trăsături largi „Ko-isshu", numele postum al lui Tennen-koji. Mai întîi am crezut că, în mod excepţional, stăpînul meu avea să creeze ceva de valoare. Apoi m-am întrebat dacă avea de gînd să scrie versuri sau vreo odă. Dar, aşa cum puteam să mă aştept, stăpînul a considerat primul rînd încheiat şi a trecut la următorul : „Mă gîndesc să scriu ceva despre Tennen-koji." Pensula a ajuns la ultima ideogramă şi s-a oprit. Stăpînul şi-a lăsat capul într-o parte, ca şi cum, procedînd aşa, ar fi aşteptat vreo idee să-i treacă prin cap. Dar se părea că nu i-a venit în minte nimic, deoarece a pus vîrful pensulei în gură şi a început s-o sugă. Buzele i s-au înnegrit de tuş.

Chiar sub ultima ideogramă scrisă, stăpînul a desenat un cerc. Apoi a pus două puncte care reprezentau ochii, iar în mijlocul cercului a desenat două nări rotunde, sub care a tras linie dreaptă — gura. Asta nu era nici propoziţie, nici vers.

Apoi a părut scîrbit de desenul lui, pentru că l-a mînjit cu tuş. A trecut la un alt rînd. Stăpînului i se părea că poate să scrie mai uşor începînd un rînd nou. A scris : „Tennen-koji a fost un om care a studiat infinitul — care a mîncat cartofi copţi — şi căruia îi curgea nasul". Asta a scris-o foarte energic. Era o frază cam stîngace. Apoi, fără nici o pauză, a început să citească cu glas tare ce scrisese.

— A-ha ! Foarte bine ! Dar partea cu nasul care-i curgea — aici merg prea departe, aşa că o s-o tai.

Spunînd aceasta a tăiat, cu o linie, propoziţia supărătoare.

O linie i-ar fi fost suficientă, dar apoi a mai tras încă una şi încă una. De fapt, erau nişte paralele destul de corecte. A continuat să tragă linii, fără să-i pese că acoperea pagina. Trăsese opt linii, dar nu-i venise în minte nimic nou. Atunci a lăsat jos pensula şi a început să-şi răsucească mustăţile. Le-a răsucit cu furie, mai întîi în sus şi în jos, apoi în cercuri, ca şi cum ar fi încercat să smulgă din ele vreo idee valoroasă. În timp ce-şi răsucea mustaţa, a intrat din sufragerie nevastă-sa. S-a aşezat chiar în faţa lui.

— Ascultă, a zis ea.

— Ce este ?

Vocea stăpînului meu se auzea ca un gong sub apă. Soţia nu păru mulţumită de acest răspuns.

— Ascultă, îţi spun, a repetat ea.

— Ce vrei ? a mormăit stăpînul meu, smulgîndu-şi cîteva fire de păr din mustaţă.

— Nu ne ajung banii pentru facturile din luna aceasta.

— Nu se poate. Nota doctorului a fost plătită, iar cea de la librărie a fost achitată luna trecută. Ar fi trebuit să ne rămînă ceva şi pentru luna asta.

Apoi stăpînul a privit la firele de păr smulse, ca şi cum ar fi fost ceva nemaivăzut.

— Dar tu nu vrei să mănînci orez. Ceri pîine şi dulceaţă.

— Foarte bine — şi cîte borcane cu dulceaţă am mîncat ?

— Luna asta, mi-au trebuit opt borcane.

— Opt ? Imposibil ! Nu-mi amintesc să fi mîncat atît.

— Nu numai tu. Şi copiilor le place.

— Chiar şi aşa, dulceaţa nu putea să coste decît cincişase yeni, a răspuns stăpînul meu calm, aşezînd fiecare fir de păr cu grijă pe hîrtia de scris.

Cum aveau şi puţină piele rămasă pe rădăcini, firele au rămas în picioare, drepte. Faţa stăpînului meu a căpătat brusc expresia pe care o are cînd îi vine o idee nouă, apoi s-a mulţumit să sufle asupra firelor de păr. Lipite de hîrtie, ele nu s-au împrăştiat. Făcînd remarci cît de puternice erau, stăpînul a continuat să sufle.

— Şi nu e numai dulceaţa. A trebuit să fac şi alte cumpărături, a spus stăpîna, îmbufnată.

— Cred şi eu, a răspuns stăpînul meu, smulgînd alte cîteva fire.

Printre firele negre şi roşcate era şi unul alb. Cu ochii holbaţi, stăpînul a luat firul alb şi, apucîndu-l cu două degete, l-a ţinut chiar în faţa soţiei sale.

— Groaznic !

Stăpîna s-a dat înapoi şi a împins mîna soţului ei.

— Uită-te, un fir de păr alb ! a strigat stăpînul meu.

Stăpîna a fugit în sufragerie, rîzînd. Părea să fi renunţat la orice speranţe de rezolvare a problemelor economice ale gospodăriei. Rămas singur, stăpînul a încercat să scrie mai departe despre Tennen-koji.

Gonindu-şi astfel nevasta, şi-a mai smuls mulţumit cîteva fire, gîndindu-se în acelaşi timp ce să scrie. Cu cît se concentra mai tare, cu atît îi era mai greu.

— N-are rost să spun că a mîncat cartofi copţi — am să tai şi asta.

Aşa a şi făcut, iar apoi a hotărît :

— Nici Ko-isshu nu este bine, aşa că tai şi asta.

A tras deasupra linia fără ezitare. Rămăsese numai : „Tennen-koji a fost un om care a studiat infinitul.“ Stăpînul s-a gîndit că era prea puţin, aşa că a hotărît să renunţe la toată fraza şi să găsească alta. A luat pensula şi

a desenat pe hîrtie o orhidee. Se ostenea degeaba. Şi orhideea arăta îngrozitor. Apoi a întors foaia şi a scris pe partea cealaltă : „Născut în nimicnicie, studiind infinitul, el moare în infinit. Nimicnicie şi abstracţie, o, Tennen-koji !" Fireşte, asta nu avea nici un sens.

Tocmai cînd stăpînul terminase de scris acest rînd, a intrat Meitei. Se pare că Meitei consideră casele altora ca fiind ale lui, pentru că a intrat fără să se anunţe. Uneori intră chiar pe uşa din dos. Este un om care nu cunoaşte griji, reţineri, nelinişti şi impedimente din clipa în care s-a născut.

— Iarăşi scrii despre Uriaşul Gravitate ? a întrebat el, rămînînd în picioare.

— Crezi că nu scriu decît despre Uriaşul Gravitate ? Nu, încerc să compun un epitaf pentru mormîntul lui Tennen-koji, a spus stăpînul meu cu emfază.

— Zău ? Şi Tennen-koji ăsta este vreo rudă a lui Guzen-doji, dacă-mi permiţi să te întreb ? a aruncat Meitei, vorbind alandala ca întotdeauna.

— Ce înseamnă Guzen-doji ?

— Nimic. Dar m-am gîndit că trebuie să fie vreo legătură între una şi alta, a răspuns Meitei.

— Nu-l ştiu pe Guzen-doji, dar dumneata ai auzit de Tennen-koji.

— Cine poartă un nume ca Tennen-koji, şi se mai şi recomandă cu el ?

— Este vorba de Sorosaki. După ce a absolvit facultatea, a intrat la cursurile post-universitare şi a studiat infinitul. A lucrat atît de serios, încît, în cele din urmă, a murit de peritonită. Oricum, Sorosaki a fost prietenul meu.

— Foarte bine că ai prieteni, n-am zis că asta e rău, nu-i aşa ? Dar cine i-a schimbat numele, din Sorosaki în Tennen-koji ?

— Eu i l-am schimbat. Ştii, nu este foarte uşor să dai cuiva un nume postum, a răspuns stăpînul meu, vrînd parcă să spună că Tennen-koji era un nume elegant şi că era mîndru că-l găsise.

Meitei a rîs.

— Bine, bine, hai să văd ce voiai să-i scrii pe mormînt, şi a luat foaia de hîrtie. Ce-i asta ? „Născut în nimicnicie,

studiind infinitul, el moare în infinit. Nimicnicie şi abstracţie, o, Tennen-koji !" a citit Meitei cu voce răsunătoare. E foarte bine, se potriveşte cu numele.

Stăpînul meu a întrebat, fericit :

— Nu-i aşa că e bine ?

— De ce nu pui inscripţia pe o piatră şi nu o laşi în fundul sălii templului, ca să o folosească halterofilii ? Ar fi foarte nimerit. Lui Tennen-koji i-ar fi plăcut.

— Chiar aşa m-am gîndit să fac, a răspuns stăpînul meu, foarte serios ; apoi a continuat : Va trebui să mă scuzi puţin. Mă întorc curînd, aşa că, între timp, joacă-te cu pisica.

Fără să aştepte răspunsul lui Meitei, a ieşit din cameră. Aşa s-a întîmplat că, fără să fiu anunţat dinainte, a trebuit să mă ocup de Meitei. Pentru că nu voiam să fiu distant, am mieunat cît mai ospitalier şi i-am sărit în poală. Meitei părea că mă vede pentru prima dată şi a spus :

— Ia uite, te-ai îngrăşat destul de mult. Ia să vedem.

M-a apucat cu brutalitate de pielea de pe ceafă şi m-a ridicat în aer.

— Cînd unui cotoi îi atîrnă labele dindărăt în felul ăsta, înseamnă că nu prinde şobolani. Ce ziceţi, doamnă Kushami ? Prinde vreun şobolan motanul ?

Parcă nu i-ar fi fost de ajuns să mă privească, trebuia să o mai strige şi pe stăpînă, care era în camera de alături.

— Da' de unde ! În loc să prindă şobolani, încearcă să mănînce orez *mochi* şi dansează, a răspuns stăpîna, reamintindu-mi, cînd mă aşteptam mai puţin, un moment neplăcut.

Atîrnat în aer, mă simţeam foarte jenat. Meitei nu mă lăsa jos.

— Aşa ? Chiar are mutra unei pisici care dansează. Ştiţi, are o mutră vicleană. Seamănă cu Nekomata, pisica din poveste, a exclamat Meitei, inventînd din nou.

Nedumerită, stăpîna a încetat să coasă şi, strîmbîndu-se ca şi cum ar fi vrut să spună că Meitei o deranjează, a intrat în cameră.

— Îmi pare rău că aşteptaţi atît de mult. Soţul meu trebuie să se întoarcă dintr-un moment într-altul, s-a scuzat ea, turnîndu-i ceai lui Meitei.

— Mă întreb unde s-a dus.

— Nu ştiu. Nu spune nimănui unde merge. Probabil că s-a dus la doctor.

— Adică la doctorul Amaki ? N-o să-i fie uşor doctorului...

— Da, a răspuns stăpîna scurt — alt răspuns nu-i trecuse prin minte.

Fără să-i dea atenţie, Meitei a continuat :

— Şi cum s-a simţit cu stomacul, în ultima vreme ?

— Nu ştiu ce să vă spun. Dacă mănîncă atîta dulceaţă, nu e de mirare că nu se simte prea bine.

Stăpîna îi povestea şi lui Meitei despre nemulţumirea pe care o exprimase cu puţin înainte.

— Zău, mănîncă multă dulceaţă ? E ca un copil.

— Nu e vorba numai despre dulceaţă. De curînd, a început să mănînce ridichi rase, zicînd că sînt bune pentru stomac.

— Asta-i bună ! a exclamat Meitei.

— Ştiţi, zilele trecute a scris în ziar că ridichile rase conţin diastază.

— Va să zică, încearcă să compenseze faptul că mănîncă dulceaţă. Văd că a chibzuit la treaba asta, a chicotit Meitei, amuzat de văicărelile stăpînei.

— Iar alaltăieri a încercat s-o pună pe una din fetiţe să mănînce şi ea.

— Dulceaţă ?

— Nu, ridichi rase. Credeam că în sfîrşit se ocupă puţin de copii, dar de fapt era încă o poznă de-a lui. Acum cîteva zile, a luat-o pe cealaltă fetiţă şi a urcat-o pe dulap.

— Dar de ce ?

Meitei vroia totdeauna să ştie de ce.

— Încerca să-l facă pe copil să sară jos ! Nu are decît trei sau patru ani. Nu e de mirare că n-a sărit !

— N-are minte deloc. Dar este un om foarte bun la suflet.

— Dacă pe lîngă toate celelalte ar mai fi şi rău, nu ştiu cum aş putea suporta toate astea, a oftat stăpîna.

— Nu sînteţi, totuşi, prea nemulţumită, devreme ce vă puteţi înţelege cu el zi de zi. Domnul Kushami nu se interesează multă vreme de acelaşi lucru. Nu-i pasă nici cum arată. Cred că e un om care trăieşte pentru familie, a spus Meitei, făcîndu-i morală stăpînei — un lucru neobişnuit la el.

— Dar mai este ceva.

— Ce anume ? A făcut ceva neobişnuit ? Ştiţi, trebuie să fiţi atentă tot timpul, a spus Meitei în treacăt.

— Nimic nu-l interesează multă vreme, dar ţine să cumpere o mulţime de cărţi, pe care nu le citeşte. Bine ar fi dacă şi-ar putea permite aşa ceva, dar le ia pe datorie de la librăria Maruzen. Iar la sfîrşitul lunii nu-mi spune nimic. Cărţile se adună şi sînt foarte strîmtorată la sfîrşitul anului.

— Foarte bine. De fapt, spuneţi-i soţului să cumpere cît poate. Iar cînd vine omul cu nota de plată, spuneţi-i că o să plătiţi mai tîrziu şi ţineţi-o tot aşa. Foarte curînd nu o să vă mai deranjeze.

— Dar nu pot amîna la nesfîrşit, nu-i aşa ? a spus stăpîna mea, indispusă.

— Atunci, de ce nu explicaţi domnului Kushami cum staţi cu banii ?

— Nu înţelege. Acum cîteva zile, a spus că nu seamănă deloc a nevastă de cărturar, pentru că nu cunosc valoarea cărţilor. „Există o poveste veche, pe care ar trebui să o ştii şi să te mai gîndeşti la ea" — aşa mi-a spus.

— Aşa ? Şi ce poveste era ?

Meitei părea nerăbdător să afle povestea — mai mult din curiozitate decît din simpatie.

— Mi-a spus că a fost odată un împărat al Romei pe care-l chema Tarukin, sau aşa ceva, a început stăpîna.

— Tarukin ? Sună cam caraghios.

— Ştiţi, eu nu-mi pot aminti prea bine numele europene. În orice caz, era al şaptelea împărat.

— Da ? Al şaptelea împărat — Tarukin ? Caraghios. Şi ce-i cu acest al şaptelea împărat ?

— Văd că vă bateţi joc de mine şi dumneavoastră. Dacă ştiţi, spuneţi-mi cum îl cheamă, s-a rugat stăpîna.

— Eu să-mi bat joc ? Nu, nu sînt chiar atît de rău. Mă gîndeam numai că numele Tarukin e foarte reuşit.

Staţi puţin. Aţi spus că era al şaptelea împărat. Nu sînt sigur, dar probabil că este vorba despre Tarquinius Superbus. Dar n-are nici o importanţă. Ce-a făcut el ?

— Odată, o fată a venit la acest împărat cu nouă cărţi şi l-a întrebat dacă vrea să le cumpere.

— Aşa, şi ?

— Împăratul a întrebat cît costau, dar fata a cerut un preţ foarte ridicat. Cînd împăratul a spus că e prea scump, fata a luat trei din cele nouă cărţi şi le-a aruncat în foc.

— Ce ruşine !

— Se spune că acele cărţi conţineau profeţii sau, oricum, ceva ce nu se putea găsi decît în ele.

— Nu, zău ?

— Împăratul, văzînd că au rămas şase cărţi în loc de nouă, a crezut că preţul va fi mai mic. Dar fata i-a spus că vor costa tot atît cît ceruse şi pentru nouă. Nici un sen mai puţin ! Împăratul a fost revoltat — şi i-a şi spus. Auzind acestea, fata a mai aruncat trei cărţi pe foc. Dar se pare că împăratul avea mare nevoie de cărţi. A întrebat-o pe fată cît vor costa cele trei cărţi rămase. Dar i s-a spus tot preţul cerut la început pentru nouă cărţi. Dacă ar fi stăruit din nou pentru o reducere, cărţile rămase riscau să ajungă în foc, aşa că împăratul a cumpărat pînă la urmă cele trei cărţi cu un preţ foarte ridicat. Soţul meu m-a întrebat, apoi, dacă am înţeles din această poveste valoarea cărţilor. Oricît m-ar fi întrebat, *tot* nu cunosc valoarea cărţilor. Nu poţi să ceri aşa ceva unei femei, a încheiat stăpîna cu o anume demnitate, parcă l-ar fi provocat pe Meitei s-o contrazică.

Meitei era încurcat, aşa că a scos o batistă din mîneca chimonoului şi a început să se joace cu mine.

— Dar, ştiţi, doamnă, a izbucnit el ca şi cum îi venise o idee bună, tocmai pentru că îşi cumpără cărţi şi le adună aşa, spun oamenii despre el că este un om învăţat. Acum cîteva zile, am citit recenzia unei poezii de domnul Kushami într-o revistă literară.

— Adevărat ?

Stăpîna şi-a schimbat imediat atitudinea. Faptul că se interesează de tot ce are legătură cu soţul ei arată că ei formează o adevărată familie.

— Şi ce spunea ?

— Erau numai vreo două rînduri. Scria că versurile domnului Kushami sînt ca norii care trec şi apa care curge.

Zîmbind, stăpîna a insistat :

— Asta era tot ?

— Mai departe scria : „Apare numai pentru a dispărea din nou ; iar dacă ar muri, ar uita pentru totdeauna să mai apară."

Stăpîna avea o expresie ciudată. L-a întrebat pe Meitei :

— Asta era o laudă la adresa soţului meu ?

— Da, aş zice că era un fel de laudă, a răspuns Meitei, apoi a început să mişte din nou batista în faţa mea.

— Înţeleg că îi trebuie cărţi ca să lucreze. Dar trebuie să ştiţi că este extrem de excentric.

Meitei a înţeles că stăpîna nu era cu totul mulţumită de răspunsul lui şi a adăugat :

— Înţeleg ce spuneţi. Este excentric. Dar trebuie să ştiţi că toţi oamenii învăţaţi sînt excentrici.

Prin răspunsul lui urmărea să calmeze discuţia şi, totodată, să spună ceva în favoarea stăpînului meu. Apoi stăpîna a schimbat oarecum subiectul.

— Zilele trecute s-a întors de la şcoală, dar a spus că trebuie să plece din nou. S-a gîndit că era prea complicat să-şi schimbe hainele. Ce credeţi că a făcut ? S-a aşezat pe biroul lui, aşa cum venise îmbrăcat, a pus masa pe radiator şi a mîncat în poziţia aceasta. Era atît de caraghios, că am rămas cu oala de orez în poală, uitîndu-mă la el.

— Se pare că inventează mereu cîte ceva. Dar asta pentru că aşa este domnul Kushami şi nu seamănă cu nimeni altcineva. În orice caz, oricum priviţi lucrurile, nu e un om obişnuit.

Meitei îl lăuda, dar fără tragere de inimă.

— Nu ştiu dacă e obişnuit sau nu, nu sînt decît o femeie, dar se poartă de multe ori într-un fel scandalos.

— Tot e mai bine decît dacă ar fi un om oarecare.

Cu cît îl lăuda mai mult Meitei pe stăpînul meu, cu atît se vedea mai bine că stăpîna are dreptate să se plîngă.

— Şi, de fapt, ce înţelegeţi printr-un om oarecare ? Din nou stăpîna schimba, întrucîtva, subiectul.

— Ei bine, nu este uşor să vă explic, s-a frămîntat Meitei.

— Dacă e greu, înseamnă că nu e rău să fii un om oarecare, a răspuns stăpîna, cu logică feminină.

— Nu încerc să evit răspunsul, nici nu vreau să spun că e greu de explicat. Ştiu ce înseamnă a fi oarecare, dar nu pot găsi cuvintele potrivite, asta e tot.

— Nu cumva numiţi oarecare tot ce nu vă place ? Nu-i aşa ? a întrebat stăpîna fără să se mai controleze.

Meitei era acum obligat să dea o explicaţie.

— Vedeţi, cînd zicem „oarecare", este cam aşa : un om oarecare, dacă şi-ar dori o fată frumoasă — să zicem de şaisprezece sau optsprezece ani — nu ar face altceva decît să stea într-o cameră, gîndindu-se cum să fie fata. Dacă ar fi o zi frumoasă, şi-ar cumpăra poate o sticlă de sake şi s-ar duce la plimbare pe malul rîului Sumida, dar — fiind un om oarecare — n-ar încerca să-şi satisfacă dorinţa găsind într-adevăr o fată.

— Mă întreb dacă asemenea oameni există, a mormăit stăpîna, nu din curiozitate, ci doar ca să spună ceva. Sună cam complicat şi dificil, a continuat ea.

— Atunci, să luăm un alt exemplu. Să punem capul maiorului Pendennis [1] pe trupul lui Bakin şi să le ţinem un an sau doi în aerul Europei.

— Şi asta ar da un om oarecare ?

Meitei a rîs, în loc să răspundă.

— Dar nu este nevoie să vă complicaţi aşa de mult. Nu trebuie decît să adunaţi un elev de liceu şi un vînzător de prăvălie şi să-i împărţiţi la doi. Ceea ce veţi obţine s-ar putea numi un om oarecare.

— Chiar aşa ? Stăpîna s-a uitat strîmb, nereuşind să priceapă toate năzbîtiile acestea.

[1] În romanul cu acelaşi nume al scriitorului englez W. M. Thackeray eroul este caracterizat prin numeroase ezitări şi slăbiciuni. Bakin (Takizawa), scriitor japonez de la începutul veacului trecut, a scris epopei cu isprăvile fantastice ale unor eroi idealizaţi.

— Eşti tot aici ?

Stăpînul meu se întorsese.

— Cum adică „tot aici" ? Mi-ai spus să aştept, nu-i aşa ?

— Exact cum vă spuneam, a oftat stăpîna, privindu-l pe Meitei.

— În timp ce erai plecat, am aflat totul despre dumneata, s-a lăudat Meitei.

— Femeile vorbesc prea mult. Dacă toată lumea ar tace ca pisica aceasta, lucrurile ar merge mult mai bine, a spus stăpînul, mîngîindu-mă pe cap.

— Aflu că ai încercat să-ţi hrăneşti copiii cu ridichi rase.

— Mda, a făcut stăpînul, zîmbind. Copiii sînt deştepţi. Cînd am întrebat-o pe fetiţă unde o arde, a scos limba ca să-mi arate. Nu-i aşa că e deşteaptă ?

— Dumneata nu înţelegi copiii. Te porţi cu ei parcă ai încerca să dresezi un cîine. Apropo, e timpul să vină Kangetsu.

— Vine Kangetsu aici ? a întrebat stăpînul meu.

— Da, i-am trimis o carte poştală, cerîndu-i să vină acasă la domnul Kushami, la ora unu.

— Faci totdeauna totul după capul dumitale, nu-i aşa ? Auzi, să-l chemi aici pe Kangetsu ! Ce ai de gînd ?

— Ideea a fost a lui Kangetsu. Mi-a spus ceva despre o conferinţă, la o reuniune ştiinţifică, şi mi-a cerut să-l ascult cînd repetă ; i-am replicat că ar fi bine să-l asculţi şi dumneata — pentru asta i-am spus să vină. Cum ai foarte mult timp liber, ştiam că totul va fi în ordine. Ştiam că nu ai prea multe obligaţii.

Meitei făcuse toate aranjamentele singur.

— Nu mă pricep la fizică, s-a plîns stăpînul meu.

— A, dar nu este una din poveştile acelea plicticoase cu un tub care se magnetizează. E o conferinţă despre dinamica morţii prin spînzurare. Ţi-ar prinde bine să o asculţi.

— Dumneata eşti acela care era să se spînzure. Probabil că o să ţi se pară interesantă. Dar mie...

— Nu mai trebuie să-mi povesteşti cum ai răcit tocmai pentru că intenţionai să mergi la teatru. Va trebui totuşi

să asculți conferința aceasta, a întrerupt Meitei, cu nepăsarea lui obișnuită.

Stăpîna s-a mulțumit să rîdă și, privindu-și soțul, a trecut în camera de alături. Stăpînul a continuat să mă mîngîie pe cap în tăcere. Dintr-un motiv oarecare, mă mîngîia foarte ușor.

După cîteva minute, a apărut și Kangetsu. Întrucît urma să țină conferința în aceeași seară, era foarte bine îmbrăcat. Cămașa și gulerul îi erau proaspăt spălate și călcate, lucru cu totul neobișnuit. Arăta cu douăzeci la sută mai prezentabil decît de obicei.

— Îmi pare rău că am întîrziat, a murmurat el cu demnitate.

— Te așteptam de cîtăva vreme. Începe-ți imediat conferința. Ce zici ? l-a întrebat Meitei pe stăpînul meu.

Incapabil să exprime o opinie hotărîtă, stăpînul s-a mulțumit să mormăie.

Kangetsu nu părea grăbit. A cerut un pahar cu apă.

— Ne ții o conferință după toate regulile. Bravo ! În curînd o să ne ceri să și aplaudăm, a spus Meitei, care se distra de minune.

Kangetsu a scos textul din buzunar și ne-a spus că era vorba numai despre o ciornă și că ar fi mulțumit să primească observații. Apoi a început să citească :

> Moartea prin spînzurare, ca pedeapsă capitală este o metodă pe care au folosit-o mai întîi popoarele anglo-saxone. Înainte de asta, moartea prin spînzurare este folosită doar de sinucigași. La vechii evrei, obiceiul era de a-i ucide pe criminali cu pietre. În Vechiul Testament, prin spînzurare se înțelege spînzurarea cadavrului după moarte, pentru a fi sfîșiat de animale și păsări de pradă. Potrivit lui Herodot, evreilor, chiar înainte de fuga din Egipt, nu le plăcea să lase cadavrele spînzurate în timpul nopții. Egiptenii îi decapitau pe criminali și țintuiau în cuie cadavrul, fără cap, pe o cruce, lăsîndu-l noaptea în aer liber. Cît despre persani...

— Ascultă, Kangetsu, te cam îndepărtezi de povestea cu spînzurătoarea, l-a avertizat Meitei.

— Ajung la partea principală a conferinței, așa că aveți răbdare.

Cît despre persani, se pare că ei îi condamnau pe criminali să fie crucificați. Nu este clar dacă erau bătuți în cuie încă vii, sau după ce fuseseră uciși.

— N-avem nevoie de asemenea detalii, a căscat stăpînul meu, tot mai plictisit.

— Am pregătit o oratie destul de detaliată. Dar dacă vă incomodează...

— Nu o numi oratie. Spune „conferință". Este un termen mai plăcut. Nu crezi, domnule Kushami ? l-a întrerupt Meitei pentru a doua oară.

— N-are nici o importanță, a spus stăpînul meu, categoric.

— Foarte bine. Voi continua să-mi recit conferința.

— Stai puțin. Nu spune că o reciți. Un conferențiar ar trebui să se exprime mai elegant, a întrerupt din nou Meitei.

— Dacă „a recita" e vulgar, ce cuvînt să folosesc ? a întrebat Kangetsu, cam enervat.

— Știi, nu se poate spune dacă Meitei este serios sau încearcă numai să-și încurce prietenii. Nu-i da atenție. Continuă-ți povestea, a spus stăpînul meu, încercînd să-l facă pe Kangetsu să termine cît mai repede.

— Iată salcia unduioasă domolind vorbele spuse la mînie, a zis Meitei, senin ca întotdeauna și Kangetsu a izbucnit în rîs.

De fapt, pedeapsa capitală prin spînzurare, potrivit cercetărilor mele, a fost menționată în cîntul al XX-lea al Odiseei. Există acolo cazul lui Telemac, care a spînzurat douăsprezece dintre servitoarele Penelopei. Aș putea citi pasajul în limba greacă, dar aș putea părea pretențios. Dacă veți citi rîndurile 465—473 veți constata că am dreptate.

— Mai bine nu vorbi grecește ; ar da impresia că într-adevăr știi despre ce vorbești. Nu este așa, Kushami ?

— Sînt de aceeași părere. Ar suna prea elegant, a răspuns stăpînul meu.

Fusese de acord imediat cu Meitei, lucru care se întîmplă rar. Nici Meitei, nici stăpînul meu nu înțeleg grecește.

— Atunci voi omite această parte și voi trece mai departe.

În ce privește metodele de spînzurare a servitoarelor, se pare că existau două. Mai întîi Telemac, cu sprijinul lui Eumaios și Philoitios, a legat capătul unei frînghii de un stîlp. Apoi a făcut noduri în cîteva locuri de-a lungul frînghiei, dar nu le-a strîns. În fiecare nod, a vîrît capul cîte unei fete. Iar apoi a tras cît mai tare de capătul liber al frînghiei. În acest fel, Telemac a spînzurat un șir de fete cu o singură frînghie.

Meitei l-a întrerupt din nou.

— Seamănă cu felul cum se pun rufele pe frînghie în țările europene.

— Chiar așa.

Cealaltă metodă era de a lega un capăt al frînghiei de un stîlp, așa cum am menționat înainte. Celălalt capăt era legat de tavan. De frînghie erau legate cîteva alte funii. Capetele acestora erau înnodate *într-un laț, și în fiecare laț era vîrît capul unei fete.* În momentul execuției, scaunele pe care stăteau în picioare fetele erau îndepărtate.

— Cu alte cuvinte, ca niște lampioane atîrnînd pe o sfoară, într-o vitrină. Cam așa ar arăta, nu ?

Meitei nu răbda să tacă multă vreme.

— N-am văzut niciodată lampioane atîrnate în felul acesta și n-aș putea să-ți spun, dar cam așa trebuie să fie. Acum aș vrea să dovedesc că prima metodă nu este practică din punctul de vedere al dinamicii.

— Minunat ! a exclamat Meitei, iar stăpînul meu a mormăit aprobator.

Foarte bine. Va să zică, fetele sînt acum spînzurate la anumită distanță una de cealaltă. Dar să considerăm că frînghia dintre cele două fete care se găsesc cel mai aproape de podea este orizontală. Asta înseamnă că unghiul frînghiei în raport cu orizontala este α_1, α_2, pînă la α_6. Greutatea pe care părțile respective de frînghie o suportă poate fi considerată T_1, T_2 pînă la T_6 Greutatea suportată de partea cea

mai de jos a frînghiei poate fi numită $T_7=X$. Vom nota cu G greutatea fiecărei femei. Înţelegeţi ce vreau să spun ?

Meitei şi stăpînul meu s-au uitat unul la altul şi au spus : „Da, aproximativ." Au spus „aproximativ" cu atîta spontaneitate, încît precis nu erau înţeleşi. Totuşi, intonaţiile folosite de ei erau asemănătoare.

Acum, potrivit teoriei echilibrului aplicată la un poligon, pe care presupun că o cunoaşteţi, am ajuns la 12 ecuaţii. $T_1 \cos\alpha_1 = T_2 \cos\alpha_2$... (1) $T_2 \cos\alpha_2 = T_3 \cos\alpha_3$... (2)...

— M-am săturat de ecuaţii, a protestat stăpînul meu.

— Dar ecuaţiile sînt miezul conferinţei mele, a pledat Kangetsu.

— Ce-ar fi să ne oferi miezul, cum îi spui, ceva mai tîrziua ? a sugerat Meitei, destul de amabil.

— Dacă omit partea aceasta, cercetarea mea asupra dinamicii n-o să mai aibă nici un înţeles.

— Nu trebuie să fii atît de modest. Omite pasajul şi continuă-ţi discursul, a insistat nepăsător stăpînul meu.

— Bine, voi continua, deşi va fi greu de înţeles dacă omit pasajul.

— Nu-ţi face griji, continuă, a spus Meitei, bătînd din palme într-un moment nepotrivit pentru aplauze.

— Foarte bine. Atunci să continuăm cu Anglia.

Găsim cuvîntul „galga" în *Beowulf* cu sensul de spînzurătoare, aşa că nu încape îndoială că, în acea epocă, criminalii erau spînzuraţi. Potrivit lui Blackstone, dacă un condamnat nu murea, datorită unui defect al laţului, execuţia era repetată. Dar, oricît ar părea de ciudat, în *Piers Plugarul*, autorul insistă că o persoană nu era spînzurată de două ori, dacă prima execuţie nu izbutea.

De fapt, nu ştiu care dintre cele două teorii este cea adevărată, dar pare probabil că s-a întîmplat în numeroase cazuri ca o persoană să fie spînzurată de mai multe ori. În 1786, de exemplu, un criminal celebru, pe nume Fitzgerald, a fost spînzurat, şi cînd i s-a dat brînci de pe scăunel, frînghia s-a rupt. A doua oară, frînghia era prea lungă şi picioarele lui

atingeau pămîntul. La a treia încercare au dat o mînă de ajutor cîţiva privitori, aşa că, în cele din urmă, Fitzgerald a fost încredinţat veşniciei.

— Foarte bine. Este foarte interesant, a spus Meitei, devenind ceva mai entuziast.

— Aproape a scăpat de moarte, nu-i aşa ?

Stăpînul meu era şi el oarecum interesat.

Problema prezintă şi un mare interes ştiinţific. Ştiaţi că o persoană spînzurată devine cu aproape trei centimetri mai înaltă ? Doctorii au făcut măsurători asupra condamnaţilor înainte şi după execuţie, aşa că nu există nici o îndoială asupra acestai fapt.

— Ce idee bună ! Ce zici, Kushami ? Dacă ai adăuga trei centimetri înălţimii dumitale, ai semăna şi tu a om, a rîs Meitei, privindu-l pe stăpînul meu.

Stăpînul meu l-a întrebat pe Kangetsu cu seriozitate dacă cineva poate fi reanimat după ce şi-a adăugat cei trei centimetri la înălţime.

— Bineînţeles că nu. Motivul este că şira spinării se întinde, sau, mai precis vorbind, se rupe.

— Dacă aşa stau lucrurile, mă abţin, a spus stăpînul meu.

Conferinţa era, de fapt, mult mai lungă. Kangetsu a încercat mai tîrziu să vorbească de efectele fiziologice ale spînzurării, dar Meitei nu înceta să-l întrerupă, iar stăpînul meu căsca tot timpul, aşa încît în cele din urmă Kangetsu s-a oprit şi a plecat. Din nefericire, nu pot să vă spun cum s-a desfăşurat în seara aceea conferinţa lui Kangetsu, deoarece evenimentul s-a produs într-un loc prea îndepărtat.

În următoarele zile, nu s-a întîmplat nimic important. Dar, într-o după-amiază curînd după aceea, Meitei a sosit din nou pe neaşteptate. După ce i s-a oferit un loc, a exclamat :

— Aţi auzit de ce i s-a întîmplat lui Tofu Ochi la Takanawa ?

Vocea lui avea entuziasmul cu care un altul ar fi anunţat căderea oraşului Port Arthur.

— Nu l-am întîlnit în ultima vreme, a răspuns stăpînul meu.

— Deşi sînt cam ocupat astăzi, tot am trecut pe aici, ca să povestesc despre Tofu.

— De ce trebuie să exagerezi atîta ? Eşti un om într-adevăr imposibil !

— N-ai vrut să spui imposibil, ci improbabil, a rîs Meitei. Îţi reamintesc că vorbeşti despre mine.

— Tot aia e ! a strigat stăpînul.

Violenţa lui neaşteptată m-a făcut să cred că în trupul stăpînului meu intrase, pentru o clipă, sufletul lui Tennen-koji.

— Duminica trecută, Tofu a vizitat templul Sengaku-ji de la Takanawa. Era atît de frig, încît nici n-ar fi trebuit să facă drumul acesta. Faptul că totuşi s-a dus acolo, în plină iarnă, arată că nu prea s-a acomodat la Tokio. Mai are, de multe ori, apucături provinciale.

— Asta îl priveşte pe Tofu, nu pe dumneata.

— N-are importanţă. Aşadar, templul este cartierul general al Asociaţiei pentru păstrarea amintirii celor 47 de ronini [1]. Ştiai asta, nu-i aşa ?

— Nu, nu ştiam.

— Dar ai fost la templul Sengaku-ji, nu-i aşa ?

— Niciodată.

— Uimitor ! Nu mă miră că îi iei partea lui Tofu. Este nemaipomenit ca un om născut la Tokio să nu cunoască templul Sengaku-ji.

— Şi totuşi sînt un bun profesor, a spus stăpînul meu foarte demn.

— Asta n-are importanţă. Revenind la povestea noastră, Tofu a intrat într-o sală de expoziţie din incinta templului şi a văzut doi vizitatori germani. Cei doi i-au vorbit lui Tofu în japoneză. Dar ştiţi cum este Tofu, el a ţinut să vorbească germana. A spus vreo două cuvinte şi a reuşit să se facă înţeles.

— Şi ce s-a mai întîmplat ? a întrebat stăpînul meu, interesat acum de povestire.

---

[1] Cei 47 de ronini ilustrează fidelitatea samurailor. Vasali ai nobilului Asano Takumi-no-kami, ei şi-au răzbunat, cu preţul vieţii, stăpînul.

— Nemţii i-au arătat o cutie de medicamente lăcuită, folosită cîndva de Gengo Otaka, şi l-au întrebat pe Tofu dacă era de vînzare. Răspunsul lui Tofu a fost grozav. El a spus că japonezii fiind un popor virtuos şi integru, nu putea fi vorba despre vînzare. Pînă aici s-a descurcat bine. Dar cum cei doi germani l-au crezut un fel de expert, au continuat să-i pună întrebări.

— Ce fel de întrebări ?

— N-ar fi fost nimic neplăcut dacă el ar fi înţeles toate întrebările. Dar cum vorbeau destul de repede luîndu-şi unul altuia vorba din gură, Tofu nu a mai fost în stare să-i ajute. A înţeles că vorbeau despre uneltele pompierului şi asta l-a încurcat de-a binelea.

— Bietul Tofu ! a oftat stăpînul meu, compătimindu-l din punctul de vedere al unui profesor de limbi străine.

— Au devenit curioşi şi alţi oameni, care au început să se adune în jurul lor. Tofu s-a înroşit şi s-a zăpăcit. De unde la început era foarte sigur pe el, acum se pierduse cu totul.

— Şi ce-a făcut ?

— În cele din urmă, Tofu, care nu mai putea să suporte situaţia, a spus *sainara* şi a plecat. *Sainara* sună ciudat, aşa că l-am întrebat dacă oamenii din oraşul lui de baştină spun cumva *sainara* în loc de *sayonara* cînd îşi iau rămas bun. El mi-a explicat că, deşi concetăţenii lui spuneau *sayonara*, el a spus *sainara*, pentru că vorbea cu occidentalii şi dorea ca acest cuvînt să sune mai armonios. Admir la Tofu faptul că, chiar şi atunci cînd se află în încurcătură, nu uită de armonie.

— Lasă povestea asta cu *sainara*. Ce s-a întîmplat cu cei doi germani ?

— Cei doi au fost atît de surprinşi încît au încremenit acolo, mirîndu-se. Ha, ha, ha ! Nu ţi se pare nostimă povestea ?

— Nu văd nimic amuzant. Nu înţeleg de ce era atît de important, încît a trebuit să vii şi să-mi povesteşti. De fapt, ăsta este lucrul cel mai caraghios, a spus stăpînul meu, punîndu-şi ţigara în scrumieră.

Chiar în momentul acela, s-a auzit soneria la uşa din faţă. A urmat un „scuzaţi-mă" rostit de o voce femi-

nină, ascuțită. Meitei și stăpînul meu s-au privit surprinși și au tăcut.

Nu se întîmplă prea des să vină la stăpînul meu vizitatori aparținînd sexului frumos. Am observat că, atunci cînd posesoarea vocii ascuțite a intrat în cameră, chimonoul de mătase îi mătura podelele, atît era de lung. Purta două haine, una peste alta, și părea să aibă ceva mai mult de patruzeci de ani. Ridicat mult deasupra frunții, părul îi stătea cam ca un baraj, ceea ce avea efectul de a-i dubla lungimea feței Ochii aveau o înclinație asemănătoare cu aceea a pantei dintre Hingo și Yushima, și erau mai înguști decît ai unei balene. Dar nasul era nemaipomenit ! Parcă-l furase de la altcineva și-l așezase în mijlocul feței ei. Era ca un felinar înalt de piatră, proptit în mijlocul unei grădini mici de tot : îi domina complet fața și părea să nu se simtă la locul lui acolo unde era. În plus, era încovoiat ca un cioc de vultur. Era evident că inițial crescuse drept, dar apoi, gîndindu-se că ar putea ajunge prea departe, devenise mai modest și începuse să se lase în jos. Ajunsese în cele din urmă, atît de aproape de gură, încît era gata să-i gîdile buzele. Rezultatul era că părea să vorbească folosind nasul, nu gura. Pentru a-mi arăta respectul față de această minunăție, o voi numi de aici încolo pe mîndra ei purtătoare Hanako, adică „doamna Nas".

După ceremonialul saluturilor, Hanako a exclamat :

— Ce casă plăcută aveți !

Ochii ei cercetau toată camera. Stăpînul meu nu a fost impresionat de acest compliment ipocrit și a continuat să pufăie din țigară.

— De fapt, spune-mi, acolo a curs apă prin tavan, sau așa se vede fibra lemnului ? Oricum, efectul e amuzant, a intervenit Meitei, încercînd să-l determine pe stăpînul meu să spună ceva.

— A curs apă, bineînțeles, a răspuns stăpînul.

— Interesant, nu-i așa ? a murmurat Meitei, senin.

Hanako era nedumerită găsindu-i pe cei doi atît de morocănoși, așa încît, cîtăva vreme, au rămas tăcuți toți trei.

— Apropo, intrasem să vă cer un serviciu, a spus Hanako deschizînd iar conversația.

— Da ? a răspuns stăpînul meu.

Hanako a părut nemulțumită de răspunsul acesta rece, dar a continuat :

— Se întîmplă că stau foarte aproape de dumneavoastră. De fapt, locuiesc chiar în casa cea mare din colț, pe partea de vizavi.

— Casa aceea mare de tip occidental, ca o magazie ? V-am observat numele pe placa de pe ușă.

Stăpînul meu trecea des pe lîngă casa elegantă a familiei Kaneda, dar construcția nu-l impresionase cine știe cît.

— Sincer vorbind, ar fi trebuit să vină soțul meu. Dar el este ocupat la firmă, a început ea să vorbească din nou, cu ochii strălucitori, dar stăpînul meu a rămas impasibil.

În primul rînd, nu-i plăcea bruschețea, nepotrivită pentru o doamnă, pe care o avea Hanako vorbind cu cineva pentru prima dată.

— Știți, soțul meu nu lucrează la o singură societate, ci la mai multe. Este director la toate, după cum cred că știați dinainte.

De data asta, se exprima mai direct, ca și cum ar fi spus că stăpînul meu, aflînd cine era ea, ar putea să fie mai politicos.

Stăpînul casei, totuși, nu se arăta amabil decît cu oameni care susținuseră doctoratul, sau erau profesori universitari. Oricît ar părea de ciudat, manifesta foarte puțin respect pentru oamenii de afaceri. Considera că un profesor de liceu era un personaj mult mai important decît un om de afaceri. În afară de asta, nu avea nici o speranță de a se bucura vreodată de favoruri din partea vreunui om de afaceri sau milionar. Iar atunci cînd își dă seama că nu poate aștepta nimic din partea cuiva, stăpînul meu devine extrem de indiferent față de interesele acelei persoane. Nu se pricepe decît la învățămînt și manifestă o ignoranță cu totul specială în ce privește cercurile de afaceri. Iar cînd ajunge în contact cu oameni de afaceri, nu le arată nici cel mai mic respect.

Pe de altă parte, Hanako nu avea nici cea mai vagă idee că pot exista oameni atît de anormali. Cunoscuse multă lume și nu i se întîmplase ca cineva să nu-și schimbe ati-

tudinea după ce afla că ea este soția lui Kaneda, Crezuse, desigur, că era suficient să-i spună acestui profesor, cu casa lui minusculă și viața lui anostă, că locuia vizavi, în casa mare din colț, pentru ca el să fie puternic impresionat.

— Îl cunoști cumva pe Kaneda ? l-a întrebat, nepăsător, stăpînul meu pe Meitei.

— Sigur că da. Domnul Kaneda e un prieten al unchiului meu. Acum cîteva zile, a fost la o petrecere acasă la unchiul meu, a răspuns Meitei cu seriozitate.

— Unchiul dumitale ? Dar cine este unchiul dumitale ?

— Baronul Makiyama, a răspuns Meitei și mai serios.

Stăpînul meu se pregătea să spună ceva, dar înainte ca el să deschidă gura, Hanako și-a schimbat repede poziția, așezîndu-se cu fața la Meitei, care stătea liniștit, în chimonoul lui cafeniu de mătase.

— Vai, dumneavoastră sînteți — dar, de fapt, ce fel de rudă sînteți cu baronul Makiyama ? Nu știam nimic despre lucrul acesta. Soțul meu îmi spune adesea cît de îndatorat îi este baronului Makiyama. Vorbim adesea despre el, a încheiat Hanako, începînd brusc să se exprime mai politicos, ba chiar și înclinîndu-se puțin.

Meitei a murmurat doar, chicotind :

— Nu face nimic, nu face nimic...

Stăpînul meu era atît de mirat, încît nu putea decît să se holbeze la ceilalți doi.

— Mi s-a spus că își face multe griji în legătură cu căsătoria fiicei mele.

— A, da ?

Meitei părea să-și fi pierdut din siguranță, pentru că răspunsul lui a sunat destul de slab.

— Sincer vorbind, au venit mulți să ne ceară mîna ei. Dar cum trebuie să ținem seama de poziția noastră, trebuie să avem multă grijă cui o încredințăm pe fiica noastră.

— Desigur, așa este, a spus Metei cordial și recăpătîndu-și siguranța de sine.

— Așa că am venit să vă văd în legătură cu asta, a spus Hanako către stăpînul meu, și vocea ei suna din nou nepoliticoasă. Mi se spune că un bărbat numit Kangetsu Mizushima vă vizitează des. Ce fel de om este ?

— De ce mă întrebaţi despre Kangetsu ? a replicat stăpînul meu, cam dezgustat.

— Probabil în legătură cu căsătoria fiicei dumneaei. Cred că doreşte să ştie ce fel de om este Kangetsu, a intervenit Meitei.

— V-aş fi recunoscătoare dacă aş putea obţine anumite informaţii despre el.

— Adică, dumneavoastră vreţi să vă căsătoriţi fiica cu Kangetsu.

— Cine a spus că o căsătorim ? a răspuns prompt Hanako, tăind elanul stăpînului meu. Cum are mulţi alţi pretendenţi, nu ne-ar deranja dacă el nu ar cere-o în căsătorie.

— În acest caz, nu văd motivul pentru care aţi pune întrebări despre Kangetsu, a răspuns stăpînul meu cam înfierbîntat.

— Dar nu e nimic de ascuns, nu-i aşa ? a ripostat Hanako.

Vorbea pe un ton de parcă era gata să înceapă să se certe. Meitei stătea între cei doi, ţinîndu-şi în mînă pipa, cu aerul că arbitrează o luptă.

— A cerut-o Kangetsu în căsătorie pe fiica dumneavoastră ? a întrebat direct stăpînul meu.

— Nu, nu tocmai.

— Atunci, a sugerat că îl interesează fiica dumneavoastră ?

Stăpînul meu era de părere că într-o discuţie cu femeia asta, cel mai bun lucru era să pui întrebări directe.

— Vedeţi, negocierile nu au ajuns atît de departe. Totuşi, domnul Mizushima se arată, desigur, interesat.

Doamna era evident incomodată de aceste atacuri constante.

— Dar există vreun semn după care Kangetsu ar iubi-o pe fiica dumneavoastră ? a repetat stăpînul meu, umflîndu-şi pieptul parcă ar provoca-o să riposteze.

— Da, cam aşa stau lucrurile, a răspuns doamna Nas.

De data aceasta, tactica stăpînului meu părea să fi eşuat. Meitei, care avea impresia că este un fel de arbitru, a părut interesat de ultima replică a doamnei. De-

venind curios, a pus la o parte pipa, s-a aplecat înainte și a spus :

— I-a scris Kangetsu o scrisoare fiicei dumneavoastră ? Asta nu e bine !

Meitei era singurul căruia părea să-i convină situația.

— Nu este vorba de o scrisoare, ci ceva mult mai personal. Știți amîndoi despre ce e vorba, nu-i așa ? a întrebat Hanako, căreia păreau să i se încurce ideile.

— Știi ceva despre asta ? l-a întrebat stăpînul meu pe Meitei.

— Eu, nu. Dumneata ar trebui să știi, a răspuns Meitei, căruia nu i se citea nimic pe față.

— Ei bine, sînt sigură că știți amîndoi, a insistat cu aroganță Hanako.

— Zău ? au spus cei doi bărbați.

— Bine, dacă ați uitat, am să vă explic totul. Anul trecut, a fost un concert acasă la domnul Abe din Mukojima. Domnul Mizushima se afla acolo. Nu vă amintiți ? V-a povestit că i s-a întîmplat ceva pe podul Azumabashi, în timp ce se înapoia acasă în seara aceea. Nu voi repeta povestea pentru că l-aș stingheri pe domnul Mizushima, dar știu că v-a povestit tot ce s-a întîmplat. Ce aveți de spus acum ?

Hanako stătea dreaptă, cu mîinile în poală. Inelul cu diamant de pe deget îi strălucea amenințător. Nasul imens își afirma și mai mult prezența și făcea ca nasul stăpînului meu și al lui Meitei să pară mai mici.

Meitei și stăpînul meu păreau foarte surprinși. Parcă abia scăpaseră de chinurile gutei. Erau încremeniți. Cînd și-au revenit din confuzie, i-a apucat brusc rîsul. S-au pornit în același timp și au rîs pînă cînd le-au dat lacrimile.

Hanako nu obținuse efectul scontat și acest lucru i s-a părut inadmisibil. I-a privit furioasă pe amîndoi.

— Deci fiica dumneavoastră era ? Bravo, asta-i bună ! Ce zici de asta, domnule Kushami ? Crezi că într-adevăr Kangetsu este îndrăgostit de ea ? Nu văd de ce am păstra secretul. De ce să nu-i spunem doamnei Kaneda povestea ?

— Sigur că da, a fost tot ce a putut răspunde stăpînul meu.

— Nu are rost să-mi ascundeţi ceva, pentru că am dovezi, a anunţat falnică Hanako.

— Ei bine, cred că nu avem ce face, trebuie să povestim tot ce ştim. Domnule Kushami, n-o să realizăm nimic dacă vei continua să rîzi în halul ăsta. Şi mai eşti şi stăpînul casei ! Secretele sînt ceva uimitor. Oricît încerci să le păstrezi, adevărul iese la iveală, mai curînd sau mai tîrziu. Dar acest secret este nostim, foarte nostim. Iar doamna Kaneda ştie totul. Uimitor !

Meitei vorbea aiurea şi, în aparenţă, pentru sine.

— Să ştiţi că mi se întîmplă rareori să nu aflu ceea ce doresc să aflu, a spus Hanako, triumfătoare.

— Dar se pare că ştiţi de pe-acum totul. Cine v-a povestit, dacă pot să aflu şi eu ?

— Nevasta omului cu ricşa de pe strada aceasta.

— Omul cu ricşa cu cotoiul negru ? a întrebat stăpînul *meu, holbîndu-se.*

— Da. Am cheltuit o mulţime de bani ca să aflu date despre domnul Mizushima. De fiecare dată cînd vine aici, o pun pe nevasta omului cu ricşa să tragă cu urechea şi apoi să-mi povestească ce a mai spus el.

— Mergeţi cam departe ! a exclamat stăpînul meu.

— Nu încerc să aflu ce faceţi sau ce spuneţi dumneavoastră. Mă interesează numai domnul Mizushima.

— Asta n-are importanţă. Este totuşi foarte enervantă atitudinea nevestei omului cu ricşa, a replicat stăpînul meu, înfuriindu-se tot mai tare.

— Dar nu e nimic rău în faptul că vine şi stă lîngă gardul dumneavoastră. Dacă nu vă place lucrul ăsta, de ce n-aţi vorbit mai încet ? Sau, mai bine, puteaţi să vă mutaţi într-o casă mai mare.

Hanako nu se jena cîtuşi de puţin. A continuat :

— Iar informaţiile mele nu provin numai de la nevasta omului cu ricşa. Am mai aflat multe şi de la profesoara de *koto.*

— Adică, despre Kangetsu ?

— Nu, nu numai despre el, a răspuns Hanako.

Am crezut că stăpînul meu va fi redus la tăcere, dar el a spus :

— Profesoara aceea își închipuie că este extrem de manierată și că e singura persoană respectabilă din împrejurimi. Nu este decît o scorpie bătrînă îngrozitoare.

— Ba, vă rog să mă iertați ! E o adevărată doamnă. Nici vorbă să fie o scorpie !

Hanako se exprima cu o vulgaritate care îi trăda lipsa de educație. Parcă venise ca să se ia la bătaie. Meitei era cel dintotdeauna, ascultînd conversația cu mult interes. Semăna oarecum cu duhul Tekkai, urmărind o luptă de cocoși.

În cele din urmă, stăpînul meu a constatat că nu se putea măsura cu Hanako în materie de impolitețe și a amuțit. După puțină vreme, însă, a vorbit din nou, ca și cum și-ar fi amintit ceva.

— După cum prezentați dumneavoastră lucrurile, Kangetsu este cel care s-a îndrăgostit de fiica dumneavoastră. Ei bine, eu am auzit că lucrurile stau altfel. Nu este așa, Meitei ?

Stăpînul avea nevoie de ajutor.

— Da, după cum ni s-a povestit nouă, se pare că fiica dumitale s-a îmbolnăvit și a spus ceva în timp ce delira.

— Nu se poate, a replicat Hanako, pe un ton categoric.

— Dar Kangetsu ne-a spus că a auzit acest lucru chiar de la nevasta doctorului.

— Nu era decît un truc. Am cerut eu însămi nevestei doctorului să împrăștie vorba asta, ca să afle ce va urma după aceea.

— Vreți să spuneți că soția doctorului a mințit de bunăvoie ?

— Desigur. Dar vă dați seama că un asemenea serviciu nu ți se face gratis. I-am făcut unele cadouri.

— Sînteți, fără îndoială, o femeie foarte hotărîtă. Cred că nu veți pleca pînă ce nu veți afla totul despre Kangetsu, într-un fel sau altul.

Meitei era oarecum revoltat, așa că, lucru rar la el, nu prea era politicos. A continuat, însă, spunînd :

— Domnule Kushami, n-avem nimic de pierdut, aşa că hai să-i spunem totul. Acum chiar vrem să vă spunem tot ce ştim.

Atunci Hanako a început interogatoriul. Deşi glasul ei era în general aspru, pe Meitei l-a întrebat destul de politicos:

— Înţeleg că domnul Mizushima este licenţiat în ştiinţe. În ce s-a specializat ?

— Studiază forţa gravităţii pămîntului la cursurile post-universitare, a răspuns cu seriozitate stăpînul meu, dar din nefericire, Hanako nu a înţeles.

— Cum ?... a început ea, continuînd după o clipă de îndoială : Şi credeţi că poate obţine un doctorat studiind acest lucru ?

— Vreţi să spuneţi că nu-i veţi acorda mîna fiicei dumneavoastră decît dacă obţine un titlu ? a întrebat stăpînul meu, strîmbîndu-se dispreţuitor.

— Ei da, aşa stau lucrurile. Vă daţi seama că există atîţia absolvenţi de institute, încît realmente nu pot să-mi dau fiica unui simplu licenţiat în ştiinţe.

Hanako a spus asta cu mult tupeu. Stăpînul meu a aruncat o privire spre Meitei, iar faţa lui avea o expresie încă şi mai morocănoasă.

— De fapt, nu sîntem în măsură să vă garantăm faptul că prietenul nostru va primi titlul de doctor. Ce-ar fi să întrebaţi altceva ? Meitei nu era nici el prea binevoitor.

— Spuneaţi că studiază pămîntul. Ce anume studiază ?

— Cu cîteva zile în urmă a conferenţiat la Casa Oamenilor De Ştiinţă despre rezultatele studiului său privind dinamica morţii prin spînzurare.

Stăpînul meu vorbea ca şi cum subiectul nu ar fi avut nimic straniu.

— Vai, ce îngrozitor ! Prin spînzurare ! Trebuie să fie un om foarte ciudat. Probabil că nu va deveni niciodată profesor, dacă studiază spînzurarea şi lucrul celălalt pe care l-aţi numit.

— N-aş putea să vă spun dacă s-a spînzurat el însuşi. Dar nu este imposibil, devreme ce s-a preocupat de dinamica spînzurării.

— Credeți ? a întrebat Hanako, privindu-l de data aceasta pe stăpînul meu, în speranța că va obține un indiciu.

De fapt, nu înțelegea termenul de dinamică — și asta o făcea să considere întregul subiect cu suspiciune. Se temea că s-ar compromite întrebînd care e sensul cuvîntului, așa că nu făcea decît să privească fața vorbitorului, sperînd să găsească vreun indiciu. Fața stăpînului meu era sumbră.

— Știți cumva dacă studiază și lucruri mai simple decît acesta ?

— Ei bine, acum cîteva zile a scris o teză despre „Stabilitatea ghindei și mișcarea corpurilor cerești".

— Se studiază ghinda, acolo la universitate ?

— Eu nu am studiat ghindele, dar, dacă le-a studiat Kangetsu, înseamnă că ele merită să fie studiate, a replicat Meitei calm, dar ceva mai puțin amuzat.

Hanako și-a dat seama că nu se descurcă în conversația privind studiile lui Kangetsu, așa că a schimbat subiectul.

— Apropo, am auzit că de Anul Nou a mîncat niște ciuperci și și-a rupt doi dinți din față. E adevărat ?

— Da, și știți, acum acolo unde-i erau dinții i se lipesc de gingii bucăți de mîncare, a spus Meitei, simțindu-se deodată mai la îndemînă, căci asemenea subiecte îi conveneau.

— Nu mi se pare un om plăcut. De ce nu folosește o scobitoare ?

— Am să i-o spun la prima noastră întîlnire, doamnă, a chicotit stăpînul meu.

— Probabil că nu are dinți prea puternici, dacă și-i rupe în niște ciuperci.

— Eu nu știu cît de puternici sînt. Știi cumva dumneata, Meitei ?

— Nu sînt prea puternici, dar Kangetsu arată grozav fără ei. E adevărat că nu și-a pus alți dinți, așa că i se lipește și acum orez în locul acela.

— Nu are bani pentru dentist, sau îi place să fie văzut cu doi dinți din față lipsă ?

— Fiţi liniştită. Sînt sigur că nu doreşte să devină cunoscut ca „Omul fără doi dinţi în faţă".

Meitei devenea tot mai mult cel pe care-l ştiam. Hanako a schimbat din nou subiectul.

— Aveţi pe aici ceva scris de el ? Dacă aveţi, aş vrea să mă uit şi eu.

— A, da, sînt o mulţime de cărţi poştale pe aici.

Stăpînul i-a adus treizeci-patruzeci de cărţi poştale din camera lui.

— A, dar nu trebuie să mă uit la toate. Îmi ajung vreo două.

— Să ne uităm. Am să vă găsesc eu cîteva bune, s-a oferit Meitei şi a ales din grămadă o carte poştală ilustrată, oferind-o vizitatoarei. Asta nu vi se pare interesantă ?

— Cum, ştie şi să deseneze ? Probabil că este foarte talentat. Să vedem, a zis Hanako luînd ilustrata în mînă, dar imediat a exclamat : Ia uite, un castor. Dar de ce a desenat tocmai un castor ? Nu e rău, totuşi. Vreau să spun, seamănă.

— Citiţi şi ce scrie, a spus rîzînd stăpînul meu.

Hanako se descurca destul de greu cu literele, cam ca o servitoare cînd citeşte ziarul.

— „De Anul Nou, un castor a mers la o petrecere. În timp ce dansa, el cînta : Vino aici, vino de Anul Nou. Nu vor fi oameni de la munte — suppoko pon-no-pon". Ce naiba o fi vrînd să spună ? Îşi bate joc de oameni.

Hanako era din nou nemulţumită de toţi şi de toate.

— Ce ziceţi de asta ? a întrebat Meitei, arătîndu-i altă ilustrată, care reprezenta un înger într-o rochie de pene cîntînd din lăută.

— Cred că nasul îngerului este prea mic.

— Asta e mărimea nasului la cei mai mulţi dintre oameni. Dar, vă rog, citiţi ce scrie.

Inscripţia era : „A fost odată, de mult, un astronom. Într-o noapte de iarnă, s-a urcat, ca de obicei, în vîrful turnului său şi a început să cerceteze stelele. Deodată, un înger minunat a apărut pe cer şi a început să cînte o muzică divină. Astronomul a fost atît de fermecat de melodia încîntătoare, încît a uitat de frig. În dimineaţa zilei

următoare, astronomul a fost găsit mort, acoperit cu brumă. Aceasta este o întîmplare adevărată, povestită de un bătrîn povestitor."

— Nici ilustrata aceasta nu are nici un sens. Şi mai spune că este licenţiat în ştiinţe ! Mai bine ar citi, cîtăva vreme, revista „Bungei Club".

Hanako nu părea deloc impresionată de Kangetsú. Ca să se amuze, Meitei i-a mai arătat o ilustrată.

— Ce ziceţi de asta, doamnă ?

Reprezenta o barcă cu pînze şi, ca şi pe celelalte, erau scrise cîteva rînduri : „Mica prostituată cu care am dormit noaptea trecută avea şaisprezece ani ; ea a plîns în zori, cînd a văzut un pescăruş în zbor, gîndindu-se la tatăl ei, care acum zace pe fundul mării albastre."

— Vai, dar asta este frumoasă. Este minunată ! S-ar putea să aibă totuşi talent.

— Chiar aşa credeţi ?

— Şi rîndurile acestea s-ar putea pune şi pe muzică, pentru a fi cîntate la *samisen*.

— Dacă s-ar putea, probabil că e foarte bună. Dar ce spuneţi despre asta ? a zis Meitei, arătîndu-i încă o ilustrată.

— Vă mulţumesc, cred că am văzut destule. Îmi dau seama că nu este un om cu totul lipsit de valoare, a răspuns Hanako, părînd să fi ajuns la o concluzie.

Am înţeles că se săturase să pună întrebări despre Kangetsu, pentru că a continuat :

— Mă iertaţi că am apărut aşa, pe neaşteptate, astăzi, dar aş dori să vă mai cer un serviciu. Adevărul e că aş dori să nu vorbiţi nimănui despre vizita mea.

Era evident că nu dorea să afle Kangetsu că ea fusese la stăpînul meu, care împreună cu Meitei au răspuns deodată :

— Bineînţeles.

Hanako a continuat :

— Am să mă întorc, cu nişte cadouri pentru dumneavoastră.

După ce i-a impresionat pe cei doi cu generozitatea ei, a plecat.

Cînd Meitei şi stăpînul meu s-au întors în cameră, după ce o conduseseră, s-au uitat unul la altul şi au exclamat deodată :

— De necrezut !

Stăpîna nu se mai putea abţine şi o auzeam rîzînd în camera de alături. Meitei i-a strigat :

— Doamnă, a fost aici un bun exemplu de om oarecare. Probabil că veţi înţelege acum ce încercam să vă explic. Nu mai avem nimic de ascuns, aşa că puteţi rîde cît doriţi.

Stăpînul meu a exprimat opinia generală cu voce scăzută :

— În primul rînd, nu mi-a plăcut mutra ei.

Meitei a continuat :

— Şi totuşi, nasul ei este aşezat exact în mijlocul feţei.

— Dar este coroiat.

— Este puţin cocoşat. Ciudat, nu ? Un nas cocoşat ! a rîs Meitei.

— Cu nasul ăla îl ciocăneşte şi pe soţ, a adăugat stăpînul meu, încă indispus.

— Probabil că faţa ei a fost păstrată din secolul XIX pentru a fi trecută în inventarul secolului XX.

Meitei spune mereu asemenea lucruri ciudate.

Tocmai în clipa aceea a intrat în cameră stăpîna şi, fiind şi ea femeie, i-a avertizat :

— Dacă veţi continua să vorbiţi în felul ăsta, nevasta omului cu ricşa o să se ducă şi o să-i povestească totul.

— Dar asta şi merită doamna Kaneda.

— N-ar trebui să-i criticaţi faţa. Nimeni nu-şi doreşte un asemenea nas şi, în afară de asta, vorbiţi despre o femeie. Sînteţi prea severi.

O apăra pe Hanako şi, în acelaşi timp, îşi apăra imperfecţiunea propriilor ei trăsături.

— Cine este sever ? Nu e femeie — e o caraghioasă, nu-i aşa, Meitei ?

— Poate că e o caraghioasă, dar se descurcă în orice situaţie. Nu ţi-a fost uşor cu ea, recunoşti ?

— Dar ce-şi închipuie ea că este un profesor, mai întîi de toate ?

— Pentru ea, valorezi tot atît cît omul cu ricșa. Trebuie să ai un doctorat ca să fii respectat de asemenea oameni. Nu credeți, doamnă ? și Meitei s-a întors din nou spre stăpîna mea.

— Un doctorat ? Soțul meu n-ar reuși așa ceva oricît ar încerca.

Pe stăpînul meu, nici propria lui soție nu-l prea menaja.

— Ei, nu știu. Poate că aș reuși cîndva. Poate tu nu știi, dar Isocrate a scris unele dintre cele mai bune lucrări la vîrsta de 94 de ani. Sofocle avea aproape o sută de ani atunci cînd și-a scris capodoperele. Simonide avea optzeci de ani cînd a scris cel mai bun dintre poemele sale. Chiar și eu...

— Aiurea ! Cum poți crede că o să trăiești atît de mult, cu stomacul pe care-l ai ?

Stăpîna părea să fi planificat cît o să trăiască soțul ei.

— Păi, du-te și întreabă-l pe doctorul Amaki. Ce femeie ! Să-și bată joc de mine ! Și știi de ce ? Pentru că mă ții în haina asta șifonată de bumbac și în lucrurile astea cîrpite. Foarte bine, de mîine am să mă îmbrac la fel de elegant ca și Meitei. Hai, scoate-mi hainele cele bune.

— De unde să le scot ? Nici nu ai asemenea haine. Și, dealtfel, doamna Kaneda a fost atît de politicoasă cu Meitei pentru că el a amintit de unchiul lui. Ăsta era motivul, nu hainele.

Stăpîna a oferit o explicație strategică, scăpînd astfel de orice răspundere. Stăpînul meu a părut să-și amintească brusc ceva și l-a întrebat pe Meitei :

— Ai vorbit astăzi despre un unchi, dar aud despre el pentru prima dată. Ai într-adevăr un asemenea unchi ?

Meitei a răspuns cu entuziasm, parcă ar fi așteptat tocmai această întrebare :

— Da, dar este un încuiat, o rămășiță a secolului al XIX-lea.

Vorbind, își studia cu atenție ascultătorii.

— Mereu spui cuvinte mari ! Unde trăiește unchiul ăsta ?

— La Shizuoka. Își poartă încă părul înnodat pe creștet — foarte incomod — și cînd i-am spus că ar trebui să poarte pălărie, s-a mulțumit să-mi răspundă că nu

va purta niciodată așa ceva. S-a lăudat că nu e încă atît de bătrîn încît să simtă frigul. Eu îi spun să stea în pat cînd este frig, dar el insistă că-i ajung din belșug patru ore de somn. După părerea lui, cine doarme mai mult de patru ore este un excentric. Dimineața se trezește atît de devreme, încît afară este încă întuneric. Desigur, nu e nimic ciudat ca un om să nu poată dormi prea mult la vîrsta de 67 de ani, dar bătrînul crede că și-a format acest obicei numai datorită marii lui stăpîniri de sine. Iar cînd iese din casă, are totdeauna la el un evantai de fier.

— Ce să facă cu el ?

— Nu știu. Probabil că-l folosește ca baston. Apropo, mi s-a întîmplat ceva amuzant zilele trecute.

Acum, Meitei se adresa stăpînei.

— Da ? a răspuns automat stăpîna, neatentă.

— În primăvara trecută, unchiul mi-a scris pe neașteptate, cerîndu-mi să-i trimit o redingotă și un melon. Am fost mirat, dar i-am scris o scrisoare, întrebîndu-l *cînd are de gînd să le poarte. Se pare că avea nevoie* de haine imediat, pentru că urma să meargă la o petrecere la Shizuoka. Dar era ceva ciudat în cererea lui. Îmi ceruse să-i cumpăr o redingotă și un melon de mărime mijlocie la magazinul universal Daimaru.

— Au început să vîndă îmbrăcăminte la Daimaru ?

— Probabil că a vrut să spună magazinul Shirokiya.

— Și cum ați reușit să le comandați fără să cunoașteți mărimea ce i se potrivește unchiului ? Cred că nu v-a fost ușor.

— Așa este unchiul meu.

— Și ce ați făcut ?

— Am comandat lucrurile care mi s-au părut potrivite și i le-am trimis.

— Și i s-au potrivit ?

— Mai mult sau mai puțin. După o vreme, am dat peste un articol, în ziarul din orașul meu natal, în care se scria că bătrînul domn Makiyama își făcuse o apariție spectaculoasă la petrecere — în redingotă și cu obișnuitul său evantai de fier.

— Se pare că nu se desparte niciodată de evantaiul de fier.

— Cînd va muri, o să i-l punem în coşciug.

— Bine că i s-au potrivit redingota şi melonul.

— Dar nu s-au potrivit ! Şi eu credeam că totul a mers bine. Dar, după cîteva zile, am primit de la el un mic pachet. Am crezut că este un cadou, dar nu conţinea decît melonul. Unchiul îmi scria că pălăria îi era cam mare şi ar fi dorit să o duc la magazin ca să i-o strîmteze. Adăuga că îmi va trimite cheltuielile necesare prin mandat.

Stăpînul meu a simţit o anumită satisfacţie constatînd că mai existau şi alţii la fel de neglijenţi ca el asupra acestor detalii. El a murmurat :

— Şi ce a urmat ?

— Ce puteam să fac ? Am purtat eu însumi pălăria.

— Oh, e asta de pe capul dumitale ? s-a strîmbat stăpînul meu.

— Este baron, nu-i aşa ? a întrebat stăpîna, cu oarecare îndoială.

— Cine să fie baron ?

— Unchiul dumitale. Cel cu evantaiul de fier.

— A, nu. Este numai expert în clasici chinezi. În tinereţe, a studiat confucianismul la un templu închinat lui Confucius, la Hongo Yushima, şi a rămas cu totul cufundat în studiile sale. Acesta este şi motivul pentru care continuă cu sfinţenie să-şi poarte părul înnodat pe creştet, într-o epocă modernă a electricităţii. N-ai ce să-i faci, a spus Meitei, lovindu-se insistent peste bărbie cu mîna.

— Dar i-ai spus doamnei Kaneda că el ar fi baronul Makiyama.

— V-am auzit spunînd asta din camera de alături, a insistat stăpîna, de acord cu soţul ei asupra acestui subiect.

— Aşa am zis ? Asta-i bună ! a rîs Meitei. Dacă aş avea un unchi baron, aş fi şef pe undeva, la ora asta.

Mărturisea că minţise, fără să arate cîtuşi de puţin stînjenit.

— Este uluitor cu cît calm puteţi minţi ! Aş putea să zic că vă pricepeţi, a exclamat stăpîna, uimită.

— De, nu ştiu ce să vă spun. Doamna Kaneda este mult mai pricepută.

— Nu trebuie să vă temeţi că v-ar întrece.

— Ştiţi, doamnă, minciunile mele sînt nevinovate, dar ale doamnei Kaneda au şi spini ; sînt minciuni care ascund capcane. Ele fac rău. Sînt rezultatul vicleniei. Dacă ar fi vreodată confundate cu glumele, zeul umorului ar plînge.

Stăpînul meu a coborît ochii şi a mormăit :

— Mă întreb dacă-i aşa.

Stăpîna a rîs şi a zis că toate minciunile sînt la fel.

Pînă atunci, nu traversasem niciodată strada. Încă nu văzusem locuinţa familiei Kaneda, care era la colţul străzii. De fapt, era prima oară cînd auzeam de ea. În casa stăpînului meu nu se vorbise niciodată despre vreun om de afaceri, astfel încît eu, care mă hrăneam cu ceea ce se găsea în casă, nu numai că priveam fără interes astfel de oameni, dar chiar cu indiferenţă. Întîmplarea a vrut însă ca Hanako să intre la noi şi, fără voie, ascultasem conversaţia.

Cînd am încercat să-mi imaginez frumuseţea fetei şi bogăţia şi influenţa familiei, chiar şi ca pisică nu puteam rămîne întins mulţumit pe verandă. În afară de asta, îl compătimeam pe Kangetsu. În tot acest timp, familia Kaneda mituise pe soţia doctorului, pe soţia omului cu ricşa şi pe profesoara de *koto* pentru a afla diverse lucruri despre el, ca de pildă amănuntul cu cei doi dinţi rupţi din faţă. Pe de altă parte, Kangetsu îşi vedea de treabă — zîmbind şi trăgîndu-se de cordonul hainei *haori*. Chiar dacă urma probabil să devină în curînd doctor în ştiinţe, el era totuşi cam sărac cu duhul. Şi chiar dacă ar fi obţinut titlul, stăpînul meu ar fi rămas indiferent. Cît despre Meitei, pe el nu-l preocupau banii, dar era atît de nepăsător încît nu l-ar fi ajutat prea mult pe Kangetsu. Aşadar, vai de persoana care conferenţiase asupra dinamicii spînzurării ! N-ar fi fost elegant să nu depun eforturi pentru a-mi face drum spre fortăreaţa inamicului ca să obţin unele informaţii. Nu sînt decît un motan, dar sînt un motan care trăieşte în aceeaşi casă cu un intelectual, un om care poate trînti pe masă o carte de Epictet după ce a citit-o. Fiind vorba de o femeie cu un nas atît de mare, puţini s-ar fi gîndit s-o viziteze pe doamna Kaneda.

Am avut totdeauna un anume spirit de aventură, ascuns în vîrful cozii. Nu vreau să spun că mă simţeam cîtuşi de puţin îndatorat faţă de Kangetsu şi nici că vizita mea avea să fie o acţiune pripită, destinată să-l salveze. În mare, urma să fie o acţiune lăudabilă, dovedind că Dumnezeu priveşte cu bunăvoinţă împărţialitatea şi moderaţia. Nu e frumos ca oamenii, fără să aibă permisiunea, să umble şi să povestească altora despre incidentul de pe podul Azuma-bashi, sau să spioneze la gardul unei case şi apoi să împrăştie informaţiile astfel obţinute. Asemenea persoane ar trebui să se gîndească mai bine cum folosesc talentele altminteri utile ale naţiunii, atunci cînd recurg la oameni cu ricşa, servitori, apaşi, studenţi lipsiţi de scrupule, moaşe, vampiri şi masori, pentru a-şi atinge scopurile. Pisicile nu ar face o asemenea risipă de resurse.

Din fericire, vremea era frumoasă ; poleiul care se topea avea să mă incomodeze, dar, fiind vorba de o cauză atît de dreaptă, am mers înainte, cu riscul vieţii. Udîndu-mi picioarele şi lăsînd urmele, ca floarea de prun, ale labelor mele pe prag, îi dădeam bătaie de cap servitoarei Osan, dar nu-mi păsa.

Fără să mai aştept, am hotărît să acţionez imediat şi am pornit spre bucătărie. O voce lăuntrică mi-a spus, însă, să aştept. Ştiu că sînt perfect ca motan. În acelaşi timp, îmi dau seama că sînt mai dezvoltat din punct de vedere intelectual decît un elev în al treilea an de liceu. Din nefericire, însă, am laringele construit ca la toate pisicile şi nu pot vorbi limba oamenilor.

Chiar dacă aş fi reuşit să mă strecor în casa Kaneda şi să urmăresc întreaga situaţie cu ochii mei, nu aş fi reuşit să i-o spun lui Kangetsu. N-aş fi reuşit nici măcar să o povestesc lui Meitei sau stăpînului meu. Era o prostie să-mi închipui că pot fi de vreun folos. Am rămas lîngă uşă, gîndindu-mă chiar să mă las păgubaş.

Dar este foarte greu să renunţi la o acţiune odată hotărîtă, aşa cum este greu să aştepţi să stea ploaia de vară, privind cum trec norii negri. Există fapte de la care nu poţi da înapoi. Lucrurile ar fi fost diferite dacă aş fi acţionat pentru o cauză nedreaptă, dar dorinţa de a servi dreptatea şi umanitatea este puternică la pisici — şi

admirată de oameni. N-aş fi putut, ca alte pisici, să-mi irosesc energia umblînd fără rost, încolo şi-ncoace.

Nu puteam să vorbesc limba oamenilor şi nici să-mi transmit impresiile lui Kangetsu, lui Meitei sau stăpînului meu, dar, fiind motan, sînt talentat în arta de a mă furişa. Îmi plăcea gîndul că am posibilitatea de a face un lucru de care alţii nu sînt capabili. Că voi fi singurul care va şti adevărata poveste a familiei Kaneda — iată un lucru şi mai plăcut. Chiar dacă nu aveam să povestesc celorlalţi, era plăcut să ştiu că alţii vor şti că eu ştiu totul. Extrem de nerăbdător, nu mai puteam să-mi amîn aventura.

Traversînd strada, am dat de o casă în stil european — la colţul străzii, dominînd intersecţia, întocmai aşa cum auzisem. Gîndindu-mă că stăpînul acestei case trebuie să fie la fel de arogant ca şi construcţia casei, am intrat pe poartă şi am privit clădirea. Avea un aer apăsător şi cele două etaje păreau lipsite de orice sens. Oare asta numea Meitei a fi „oarecare" ?

Am trecut prin tufişuri, spre uşa din dos. Grădina din spatele casei era uimitor de mare, cam de zece ori cît aceea a domnului Kushami, stăpînul meu. Era bine îngrijită şi tot atît de frumoasă ca şi grădina contelui Okuma, pe care o descria în amănunte, zilele trecute, ziarul „Nihon". Gîndindu-mă că trebuia să fie pe aproape şi o bucătărie la fel de impresionantă, am intrat şi am ajuns pe o duşumea lăcuită. Era acolo nevasta omului cu ricşa, flecărind cu soţul ei şi cu fata de la bucătărie.

Poziţia părîndu-mi primejdioasă, m-am dat după un vas cu apă şi m-am ascuns. Bucătăreasa spunea :

— Profesorul ăla ! Mi se pare cu neputinţă să nu ştie măcar numele stăpînului meu !

— Ar trebui să fie schilod, fără ochi şi urechi.

Era vocea omului cu ricşa.

— Să ştii că profesorul acesta e un scrîntit, care nu cunoaşte nimic, în afară de cărţile lui. Dacă ar afla cîte ceva despre domnul Kaneda, s-ar cam speria. Dar el nu cunoaşte nici măcar vîrsta propriilor lui copii, a spus nevasta omului cu ricşa.

— Așa ? Nu se teme de Kaneda ? Profesorul este un dobitoc și un încurcă-lume. Ce-ar fi să mergem și să-l speriem zdravăn ?

— Bună idee ! Știți ce spunea despre nasul doamnei ? Cică e prea mare și că nu-i place deloc fața ei. A spus în mai multe rînduri obrăznicii despre ea ! El, care are o față de viezure făcut din argilă. Te apucă sila, gîndindu-te că se crede om.

— Nu e vorba numai de fața lui. Nu l-ați văzut niciodată mergînd la baia publică cu prosopul pe mînă și cu mutra aceea arogantă ? Crede că nimeni nu e mai important ca el.

Nici bucătăreasa nu vorbea bine despre stăpînul meu.

— Ce-ar fi să mergem toți la gardul lui și să strigăm la el ?

— Poate-l mai punem la locul lui.

— Dar n-ar avea haz dacă ne-ar vedea. Stăpîna spunea, cu cîtăva vreme în urmă, că trebuie să-l tulburăm atunci cînd studiază, pentru că asta îl scoate din sărite cel mai mult.

— Așa e cel mai bine, a spus nevasta omului cu ricșa, pe un ton care arăta că era dispusă să facă mai mult decît partea ei de scandal.

După ce aflasem că oamenii ăștia voiau să meargă la domnul Kushami să-și bată joc de el, m-am strecurat pe lîngă ei și am intrat în casă.

Noi, pisicile, avem picioare, dar le folosim ca și cum am pluti. Nu facem niciodată zgomot din neatenție. E ca și cum am călca pe aer, ca și cum am păși pe nori, ca și cum am bate clopote sub apă sau am cînta din harpă într-o peșteră. Este ca mulțumirea pe care o ai după ce bei apă în liniște, recunoscîndu-i răceala sau căldura fără să poți defini plăcerea. Umblînd așa, este ca și cum nici nu ar exista case „oarecare" în stil european, bucătării, neveste ale omului cu ricșa, servitori, bucătărese, fiice, doamne Hanako, familii Kaneda. Pot să mă duc unde vreau și să ascult orice discuție ; pot să scot limba, să dau din coadă, să-mi zbîrlesc mustățile și să plec acasă. În această privință, sînt pisica numărul unu din Japonia. M-am întrebat de multe ori dacă nu cumva sînt din neamul legendarei Nekomata. Se spune că pe fruntea broaștei din

legendă strălucește o perlă, dar în coada mea este uneori atîta vrăjitorie, încît simt adesea că aș putea să fac farmece nu numai lui Dumnezeu, lui Budha, iubirii și morții, dar și tuturor oamenilor din lume.

Să traversez veranda locuinței Kaneda a fost pentru mine mai ușor decît le este uriașilor din poveste, care păzesc intrarea templului, să pășească pe o pojghiță de mîzgă. Sînt uneori foarte impresionat de puterile de care dispun. Cred că ele se datorează și faptului că am multă grijă de coada mea magică. Uneori mă închin respectuos Zeului Cozilor și mă rog să am viață lungă. Ritualul nu este simplu. Trebuie să mă înclin de trei ori privindu-mi coada ; dar, întorcîndu-mă, coada urmează de obicei, restul corpului — în direcția opusă. Eu întorc capul ca să ajung din urmă coada, dar și ea își continuă mișcarea, păstrînd aceeași distanță. Fiind scurtă și vioaie, mi-e greu să mă țin după ea. După ce o urmăresc, învîrtindu-mă așa cam de șapte ori și jumătate, de obicei obosesc și renunț.

După o asemenea încercare în locuința Kaneda, am cam amețit și m-am rătăcit. Mergeam la întîmplare, fără să-mi pese încotro mă îndrept. Deodată, am auzit vocea lui Hanako dindărătul unei uși glisante. Mi-am dat seama că mă aflam într-un punct favorabil, așa că am ciulit urechile și mi-am oprit respirația.

— Nu crezi că este obraznic, pentru un profesor ? spunea ea, cu vocea ei ascuțită.

— Sigur că da. Ar trebui să-l punem la locul lui. La școala aceea sînt cîțiva elevi din orașul meu natal.

— Adevărat ?

— Da — Pinsuke Tsuki și Kishago Fukuchi. O să-i pun să-i facă zile fripte.

Nu știu de unde era originar Kaneda, dar am observat ce nume caraghioase aveau oamenii pe care i-a numit.

Domnul Kaneda a continuat :

— Spuneai că este profesor de engleză ?

— Da. Nevasta omului cu ricșa spune că predă după un manual englezesc.

— Trebuie să fie un profesor foarte prost.

Am fost impresionat de felul cum a spus asta.

— Acum cîteva zile, m-am întîlnit cu Pinsuke şi mi-a spus că la el la şcoală este un profesor caraghios care a spus în faţa elevilor, cu toată seriozitatea, „ceai necivilizat" în loc de „ceai sălbatic". Acum rîd de el chiar şi ceilalţi profesori. Pinsuke a spus că este imposibil să înveţi engleza de la un asemenea profesor. Cu siguranţă că e vorba de Kushami.

— Fără nici o îndoială. După mutră, este exact atît de tîmpit cum spui. Şi ce mustăţi are !

— Este scandalos !

Ei bine, dacă este un scandal să porţi mustăţi, noi pisicile sîntem, toate, scandaloase.

— Dar individul care-şi spune Meitei ! Ce aiurit poate să fie ! A avut îndrăzneala să-mi spună că unchiul lui este baronul Makiyama. Sinceră să fiu, nu pot să cred că un om care arată ca el poate fi nepotul unui baron.

— Nici nu trebuia să crezi un om pe care nu-l cunoşteai.

— E uşor să vorbeşti, acum. Dar a fost o adevărată impertinenţă să vorbească aşa cum a vorbit el, a pufnit Hanako, căreia toată întîmplarea nu-i ieşea din minte.

Amuzant, în această discuţie, era faptul că nu se spusese nici măcar un cuvînt despre Kangetsu. Desigur, era posibil ca ei să fi vorbit despre el înainte de a mă fi apropiat, sau poate stabiliseră că nu merită să fie pretendent la mîna fiicei lor şi nici nu se mai gîndeau la el.

Ghemuindu-mă cît puteam, am ascultat cîtăva vreme, pînă cînd, deodată, am auzit o sonerie în salonul din partea cealaltă a casei. Ca să nu-mi scape nimic, am pornit într-acolo.

În această parte a casei auzeam o fată, singură, vorbind cu glas tare. Avea o voce la fel cu a lui Hanako şi am înţeles că trebuie să fie fiica stăpînilor, fata pe care Kangetsu încercase s-o salveze de la înec. Din păcate, din cauza uşilor glisante de hîrtie, nu am avut onoarea să-i văd chipul minunat. Prin urmare, nu voi menţiona aici că are un nas mare drept în mijlocul feţei, deşi, numai după felul cum i se auzea răsuflarea, puteam să-mi dau seama că avea un nas care nu putea trece neobservat. Faptul că nu mai auzeam pe nimeni vorbind era semn că vorbea într-unul din obiectele acelea care se numesc telefoane.

— Cabaretul Yamato ? Da ? Ascultaţi, vreau să vin la dumneavoastră mîine, aşa că rezervaţi-mi loja a treia, balconul unu. Bine ? Aţi înţeles ? Nu ? Ce prostie ! Rezervaţi loja a treia, balconul unu. Ce, nu puteţi ? Dar bine-înţeles că puteţi ! Credeţi că glumesc ? Şi de ce să glumesc despre aşa ceva ? Cine e la telefon ? Chokichi ? Ei bine, Chokichi, am impresia că nu înţelegi nimic. Dă-mi-o repede pe patroană la telefon. Ce, ce-ai spus ? Ce nerușinare ! Ştii cine sînt eu ? Sînt domnişoara Kaneda. Aha, spui că mă cunoşti foarte bine. Ce-ai spus ? Îmi mulţumeşti că sînt un client bun ? Nu trebuie să-mi mulţumeşti, rezervă-mi loja pentru mîine. Ce, iar rîzi ? Asta-i culmea ! Ce ? Nu-ţi bate joc de mine, că închid. Vorbeşte ! Spune ceva !

Se părea că Chokichi închisese, pentru că nu a mai urmat nici un răspuns. Fata era în culmea nervozităţii şi bătea cu pumnii în telefon. Un cîine din cameră a început să latre şi m-am gîndit că va trebui să fiu atent. Am sărit jos de pe verandă şi m-am pitit pe lîngă peretele casei.

Chiar atunci am auzit paşi şi zgomotul uşilor glisante care se deschideau.

— Domnişoară, vă cheamă mama şi tatăl dumneavoastră.

Era glasul servitoarei.

— Şi ce-mi pasă ? a strigat fata, furioasă.

— Mi-au spus să vă chem.

— Ţi-am spus că nu-mi pasă.

— Este vorba despre Kangetsu Mizushima, a insistat servitoarea, încercînd cu tact să o calmeze.

— Nu mă interesează dacă e Kangetsu sau Suigetsu. Nu-mi place. Are o faţă ca un dovleac !

O repezea pe servitoare pentru a treia oară, deşi accesul de furie îl viza pe bietul Kangetsu, care nici măcar nu era de faţă.

— Ia spune, cînd ţi-ai aranjat părul ?

Fata a înghiţit în sec şi a răspuns :

— Astăzi, domnişoară.

A fost un răspuns foarte scurt.

— Ai devenit grozav de elegantă pentru o servitoare, şi porţi şi un guler nou.

Cel de-al patrulea reproş al fetei avea altă direcţie.

— Este gulerul pe care mi l-ați dat cu cîtăva vreme în urmă. E atît de frumos, încît n-am vrut să-l port și l-am ținut în dulapul meu. Dar celălalt guler s-a învechit atît de tare, încît a trebuit să-l scot pe cel nou.

— Cînd ți-am dat gulerul ăsta ?

— L-ați cumpărat în ianuarie, cînd ați mers la magazinul Shirokiya. Este acela verde deschis, cu un desen cu șiruri de luptători *sumo*. Ați spus că nu vi se potrivește.

— Văd că ți se potrivește ție, și te invidiez.

— Vă mulțumesc.

— N-am spus-o ca să-mi mulțumești. Am spus că te invidiez.

— Da, domnișoară.

— De ce mi l-ai luat fără să-ți dau voie ?

— Dar...

— Dacă-ți vine bine ție, nu văd de ce nu mi-ar sta bine mie, nu-i așa ?

— Cred că v-ar sta foarte bine dumneavoastră.

— Atunci, de ce stai acolo și taci cînd știi foarte bine că vreau să mi-l dai înapoi ? Asta faci, stai acolo și-l porți. Nesimțito !

Cuvintele de ocară nu mai încetau. Eram curios să știu cum o să se termine, dar, chiar atunci, am auzit din altă cameră un glas strigînd : „Tomiko, Tomiko !" Era stăpînul casei, Kaneda însuși, chemîndu-și fiica.

Nu-i rămînea decît să plece din camera cu telefonul. O urma un cățeluș ceva mai mare decît mine. Ochii și botul îi erau îngrămădiți în mijlocul feței lui urîte.

În ce mă privește, umblînd ușor ca de obicei, cu pași de pisică, mi-am făcut drum spre poarta din dos, am ieșit în stradă și m-am întors repede la casa stăpînului meu. Expediția dăduse rezultate bune.

Întoarcerea acasă semăna cu coborîrea de pe vîrful însorit al unui munte, pentru că locul vizitat fusese foarte frumos. Acum, contrastul era atît de mare, încît aveam impresia că intru într-o peșteră întunecată. În timpul explorării făcute, mă preocupase un singur subiect, așa că nu privisem cu atenție ornamentele camerelor, ferestrele și ușile glisante ; totuși, întorcîndu-mă acasă, mi-am dat seama în ce loc umil trăiam. Mi-am dat seama că

invidiam întrucîtva lucrările pe care le numesc ei „oarecare". Poate, totuşi, un om de afaceri este o persoană mai importantă decît un profesor. Nu ştiam ce să cred, aşa că mi-am consultat coada, aşa cum procedez în asemenea cazuri. Vîrful cozii mi-a răspuns că aşa era.

Intrînd în casă, am fost mirat găsindu-l pe Meitei tot acolo. Pe grătarul cu cărbuni erau atîtea mucuri de ţigări, încît arăta ca un stup. Meitei stătea picior peste picior şi vorbea tare. Era acolo şi Kangetsu, care nu ştiu cînd sosise. Stăpînul meu stătea rezemat pe spate, cu mîinile aduse sub cap, privind concentrat la tavanul pătat de umezeală.

— Kangetsu, ne-ai vorbit odată despre o doamnă care-ţi pronunţa numele în timpul delirului. Nu ne-ai spus cum o chema, dar nu crezi că a venit vremea să ne spui cine este ? îl tachina Meitei.

— Dacă ar fi ceva care m-ar privi numai pe mine, v-aş spune. Dar ştiţi, ar putea-o deranja pe fată.

— Atunci, n-ai să ne spui ?

— În plus, am promis soţiei unui doctor că n-am să spun.

— Aşadar, nu vei spune nimănui numele ei ?

— Nu, a spus Kangetsu apăsat, răsucindu-şi ca de obicei cordonul hainei *haori ;* cordonul purpuriu se decolorase în aşa hal, încît ar fi fost imposibil să găseşti în vreo prăvălie o culoare asemănătoare.

— Cordonul hainei dumitale pare o relicvă a epocii Tempo [1], a spus stăpînul meu, vorbind din poziţia în care-l găsisem.

Deocamdată nu-l preocupa cazul Kaneda.

— Ar arăta bine pe o uniformă de paradă, cu brandenburguri. Se spune că atunci cînd Oda Nobunaga s-a căsătorit, el şi-a purtat părul legat în formă de linguriţă de ceai, pentru că fusese obligat să adopte numele de familie al nevestei lui. Probabil că a folosit şnurul ăsta, a vorbit Meitei aiurea, dînd ca de obicei explicaţii prea lungi.

— Adevărul este că bunicul meu l-a purtat pe vremea cînd şogunul a învins clanul Choshu, a răspuns cu seriozitate Kangetsu.

[1] Anii 1830—1843.

— Nu crezi că ar fi timpul să-l donezi unui muzeu ? Cînd te gîndeşti că Mizushima Kangetsu, licenţiat în ştiinţe şi conferenţiar asupra dinamicii spînzurării, purtînd un astfel de cordon arată ca un samurai fără stăpîn !

— Aş putea să-mi cumpăr alt cordon, numai că unele persoane spun că acesta mi se potriveşte.

— Ca, de exemplu, cine ? a întrebat stăpînul meu cu voce tare, răsucindu-se.

— Nu cunoaşteţi persoana.

— Asta n-are importanţă. Cine este ?

— Ei bine, o anumită fată.

— Ha-ha ! Pari grozav de afemeiat. Îmi dai voie să ghicesc ? Trebuie să fie fata care te-a chemat din fundul rîului Sumida. De ce nu te îmbraci în haina *haori* şi nu te duci să mai încerci o dată să te îneci ? a zis Meitei pe neaşteptate.

— Ha-ha ! Dar acum nu mă cheamă din fundul rîului. Este la nord-vest faţă de punctul acesta, într-o lume atît de pură...

— Nu chiar atît de pură cum îţi închipui — nu uita nasul acela înspăimîntător !

— Ce vreţi să spuneţi ? a întrebat Kangetsu, neliniştit.

— Nasul despre care e vorba a fost aici, chiar azi. Ne-a făcut o adevărată surpriză, nu-i aşa, Kushami ?

— Îhî, a mormăit stăpînul meu, continuînd să-şi bea ceaiul fără să se ridice.

— La cine vă referiţi cînd spuneţi cu „nasul acela" ?

— La mama nemuritoarei pe care o iubeşti atît de profund, bineînţeles.

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

— O femeie care spunea că este soţia lui Kaneda a venit aici şi a pus o mulţime de întrebări despre dumneata.

Stăpînul i-a spus acestea lui Kangetsu cu o seriozitate surprinzătoare. M-am uitat la Kangetsu să văd dacă va fi surprins, sau bucuros, sau stînjenit. Dar am constatat că nu avea nici o expresie. Continuînd să se joace cu cordonul, Kangetsu a vorbit încet, ca de obicei :

— Probabil voia să ştie dacă mă voi căsători cu fata.

— Dimpotrivă. Află că posesoarea acelui nas mare, imens...

Meitei ar fi continuat, dar l-a întrerupt stăpînul meu :

— Am încercat să compun o poezie despre nasul ei.

Stăpînul meu schimba complet subiectul ; parcă ar fi încercat să altoiască un bambus pe un copac. În camera de alături, stăpîna a început să rîdă încet.

— Nu sînteţi prea serios. Şi aţi compus poemul ?

— O parte. Primul vers este : „Pe această faţă se înalţă un nas".

— Şi mai departe ?

— Versul al doilea este : „Căruia i se oferă vin".

— Şi versul următor ?

— Pînă aici am ajuns.

— Sună bine, a zîmbit Kangetsu.

— Ar trebui să continue aşa : „Mai sînt două deschizături sumbre şi întunecoase". Cum vi se pare ? a propus Meitei, adăugînd partea sa la poezie.

Atunci Kangetsu li s-a alăturat :

— N-am putea să adăugăm şi asta : „Adînc, înăuntru, nu se văd fire de păr" ?

Fiecare spunea ce-i trecea prin cap cînd, din stradă, de cealaltă parte a gardului, s-au auzit mai multe glăsuri : „Viezure de porţelan ! Viezure de porţelan !"

Meitei şi stăpînul meu au fost oarecum surprinşi. S-au uitat spre gard şi au văzut cîţiva oameni rizînd. Apoi s-au auzit paşi îndepărtîndu-se repede.

— Ce naiba ar putea să însemne „viezure de porţelan" ? l-a întrebat Meitei pe stăpînul meu, nereuşind să înţeleagă incidentul.

— De unde să ştiu eu ? a ridicat din umeri stăpînul meu.

— Cu totul original, a şoptit Kangetsu, adăugînd un comentariu propriu.

E întotdeauna greu să-ţi dai seama ce se întîmplă în mintea lui Meitei ; în orice caz, el s-a ridicat brusc în picioare şi a spus cu seriozitate, ca şi cînd ar fi început un discurs :

— Pînă acum am studiat nasurile din punct de vedere estetic şi aş dori să anunţ concluziile la care am ajuns. Vă rog să-mi acordaţi atenţia dumneavoastră.

Începuse atît de brusc, încît stăpînul meu nu a reuşit să spună nimic. Kangetsu a spus încet :

— I-auzi, i-auzi.

— Chiar şi după multe cercetări, origina nasului nu este încă pe deplin lămurită. Prima întrebare care se pune este dacă nasul trebuie considerat folositor ; un om nu are, de fapt, nevoie decît de două nări. Nu este deloc necesar ca nasul să iasă în relief, în mijlocul feţei. Dar, deşi nu putem găsi o justificare, el iese în afară, aşa cum puteţi vedea şi singuri foarte bine.

Meitei s-a ciupit de nas, pentru a ilustra fenomenul.

— Al dumitale nu iese în afară prea mult, a intervenit, fără jenă, stăpînul meu.

— În orice caz, nu este înfundat în faţă, nu-i aşa ? Pentru a evita orice neînţelegere, aş vrea să arăt că două găuri, nările, sînt aşezate, paralel una cu alta, în mijlocul feţei. Potrivit opiniei mele, ieşirea în afară a nasului s-a produs datorită acţiunii delicate a omului de a-şi sufla nasul.

— Iată o opinie sănătoasă, a spus stăpînul meu.

— După cum ştiţi, cînd cineva îşi suflă nasul, el îl ţine între degete. Procedînd aşa, îi stimulăm creşterea. Potrivit legilor evoluţiei, dacă o parte a corpului este stimulată, ea se dezvoltă mai mult decît zonele nestimulate. Carnea devine tot mai solidă, pînă cînd se întăreşte şi devine os.

— N-o să-mi spuneţi că este atît de simplu să întăreşti carnea, a întrerupt Kangetsu, vorbind în calitate de licenţiat în ştiinţe.

Meitei a continuat însă ca şi cum n-ar fi auzit nici o obiecţie :

— Dovezile au mai multă valoare decît argumentele. Nu puteţi să nu fiţi de acord cu mine — pentru că puteţi vedea acest os. Da, osul este aici, dar, chiar şi aşa, nasul continuă să ne curgă. Cînd curge, trebuie să-l suflăm. Datorită acestei acţiuni, osul a devenit tot mai solid de-a lungul veacurilor, iar acum iese în afară. Pare de necrezut ! Picătura de apă găureşte cu vremea stînca ! Un craniu chel ajunge să lumineze singur ! Sau, cum spune proverbul : „Minunată aromă, minunată putoare !“ Astfel a apărut osul nasului şi a devenit tot mai proeminent !

— Dar uită-te la nasul dumitale. Nu este proeminent, e rotunjor.

— Nu este cazul ca un conferenţiar să discute despre propriul său nas. Dar nasul doamnei Kaneda este un nas care dovedeşte o dezvoltare extraordinară. Trebuie considerat o capodoperă, iar eu, care vi-l explic, mă declar plin de admiraţie.

În acest moment, Kangetsu a exclamat din nou :

— I-auzi, i-auzi !

Devenise şi mai entuziasmat de conferinţa lui Meitei.

— Totuşi, atunci cînd un nas e supradezvoltat, chiar dacă ar poseda calităţi admirabile, devine atît de mare şi de înspăimîntător, încît este greu să te apropii de el. Nu există îndoială că nasul doamnei Kaneda este mare, dar putem spune şi că este cam dur. De pildă, construcţia nasurilor lui Socrate, Goldsmith şi Thackeray era, poate, lipsită de un „nu ştiu ce", dar această lipsă le făcea cu atît mai încîntătoare. „Nu fiţi încrezuţi pentru că aveţi nasuri lungi, ci fiţi respectaţi datorită originalităţii lor", spune proverbul. Printre oamenii de rînd se spune : „Mai bine un covrig, decît un buchet de flori". Dar mai bine s-ar zice : „Mai bine un covrig, decît un nas". În ce priveşte frumuseţea, tipul de nas pe care-l am eu, Meitei, este absolut satisfăcător.

Kangetsu şi stăpînul meu au început să chicotească şi Meitei a rîs singur de caraghioslîcul lui.

— Iar acum, faptele pe care le-am enumerat...

— Un moment. Cuvîntul „enumerat" are prea mult iz de conferinţă. Aş prefera să nu-l folosiţi, l-a imitat Kangetsu, revanşîndu-se pentru observaţia asemănătoare pe care i-o făcuse altă dată Meitei.

— Foarte bine. Dacă aşa stau lucrurile, va trebui să mă spăl pe faţă şi să iau totul de la început. Aş dori, acum, să încep o discuţie privind relaţia dintre nas şi restul feţei. Dacă aş putea analiza numai nasul, separat de celelalte părţi ale feţei, acela al doamnei Kaneda n-ar avea seamăn în lume. Dacă ar fi expus într-un concurs pe muntele Kurama, unde trăiesc mulţi demoni cu nasul lung — şi tot ar cîştiga premiul întîi. Atît de mare este nasul ei. E păcat că nasul ei s-a dezvoltat fără să se consulte cu celelalte părţi ale feţei — gura, ochii şi celelalte. Nasul lui Iuliu Cezar a fost, fără îndoială, unul din cele mai mari din istorie. Dar dacă ar fi fost tăiat şi

așezat în mijlocul feței acestei pisici, ce-am fi obținut ? Ar fi fost ca și cum am fi luat statuia lui Buddha de la Nara și am fi pus-o pe o tablă de șah. Ar fi fost mai mult decît disproporționat și lipsit de orice valoare estetică. Desigur, nasul doamnei Kaneda este, ca și acela al lui Iuliu Cezar, un exemplar ieșit din comun. Dar în ce ambianță este el situat ? Desigur, nu aceeași cu a nasului acestei pisici, dar doamna Kaneda are o față rotundă, așa că arată ca o servitoare epileptică. Crăpăturile ochilor ei o iau pieziș în sus, pe sub sprîncene care o iau oblic în jos — aceasta este realitatea. Astfel că, domnilor, nu pot trage decît concluzia că este păcat că un asemenea nas este plasat pe o asemenea față !

În timpul acestei pauze în discursul lui Meitei, s-a auzit o voce din spatele casei :

— Tot despre nas vorbesc. Ce lipsă de imaginație !

— Este nevasta omului cu ricșa, a explicat stăpînul meu către Meitei.

Meitei a continuat să vorbească :

— Conferențiarul este foarte onorat aflînd că are și un al doilea public, care se află în spatele casei. Îi crește inima constatînd că o persoană cu o voce atît de plăcută ascultă o conferință atît de searbădă. Lucrul acesta îmi face o mare plăcere, mai multă decît ar putea crede ascultătoarea. Aș dori ca această conferință să fie cît mai simplă cu putință, dar, din nefericire, intrăm acum în subiectul dinamicii. Mă tem că acest capitol s-ar putea dovedi cam greu pentru înțelegerea doamnelor. Vă cer iertare.

Auzind cuvîntul „dinamică", Kangetsu a început să zîmbească timid.

— Ceea ce vreau să dovedesc aici este că nasul și fața ei nu se armonizează. Combinația merge împotriva legii proporției de aur a lui Zeising. Aș dori să explic acest lucru în strictă conformitate cu formulele dinamicii. Să considerăm că I este înălțimea nasului și α este unghiul făcut de nas acolo unde intră în contact cu suprafața feței. G este greutatea nasului însuși. Cred că acum ați înțeles totul.

— Cum să înțelegem ? a oftat stăpînul meu.

— Dar dumneata, Kangetsu ?

— Chiar şi mie mi-e cam greu să înţeleg.

— E o ruşine. De Kushami nu mă mir, dar dumneata, licenţiat în ştiinţe, eram sigur că o să înţelegi. Această formulă este coloana vertebrală a conferinţei mele, aşa că nu pot s-o omit — toată conferinţa n-ar mai avea sens. Dar mă tem că nu am altceva de făcut decît să renunţ la formulă şi să ajung la concluzia teoriei mele.

— Există şi o concluzie ? a întrebat stăpînul meu cu îndoială.

— Desigur. O teorie fără concluzie este ca o masă europeană fără desert. Acum, ascultaţi amîndoi. Iată concluzia. Referindu-ne la formulă şi împrumutînd teoriile lui Virchow şi Weismann, trebuie să luăm în considerare şi factorul ereditar al unor asemenea forme. Deşi există teorii care pretind că ereditatea nu are importanţă, starea spiritului afectat de aceste forme poate avea o influenţă considerabilă. De aceea, se poate considera că posesorul unui astfel de nas, avînd copii, le va lăsa moştenire acest nas neplăcut vederii. Eşti încă tînăr, Kangetsu, aşa că, probabil, nu te-ai uitat cu atenţie la forma nasului fiicei doamnei Kaneda, dar perioada de incubaţie a unor astfel de efecte ereditare este uneori îndelungată. Nu se poate şti cînd nasul, schimbîndu-şi dispoziţia, se va umfla brusc, datorită unei schimbări climaterice, devenind identic cu acela al mamei. De aceea, ca prieten ce prezintă şi dovezi ştiinţifice, te sfătuiesc să renunţi la orice gînd de căsătorie, cît timp se mai poate ; aceasta ar fi o atitudine prudentă. În privinţa aceasta, cred că nici stăpînul casei şi nici onorabilul motan care doarme aici nu au obiecţii la o asemenea sugestie.

Stăpînul meu s-a ridicat încet şi s-a declarat de acord :

— E adevărat. Cine s-ar căsători cu fiica unei astfel de femei ! Nu face aşa ceva, Kangetsu !

Stăpînul meu era extrem de categoric în afirmaţia făcută. Pentru a-mi exprima şi eu aprobarea, am mieunat de două ori.

Kangetsu nu părea foarte impresionat. A comentat :

— Dacă stăpînul casei spune aşa, n-am nimic împotrivă. Dar dacă fata s-ar îmbolnăvi din cauza acestei hotărîri, faptul ar constitui o crimă.

— Ha-ha ! O crimă erotică !

Stăpînul meu a rămas serios.

— Nu ar putea fi afectată chiar atît, încît să se îmbolnăvească. Fiica acelei femei nu merită atîta importanță. Știi, femeia aceea a venit, mi-a pus o mulțime de întrebări și... vrăjitoarea năsoasă!

Stăpînul meu tot mai mormăia furios, ca pentru sine, cînd, deodată, s-au auzit cîteva glasuri și rîsete de partea cealaltă a gardului.

Unul dintre glasuri a strigat: „Lăudăros tîmpit!"; altul a strigat: „Ai vrea să te muți într-o casă mai bună, nu-i așa?" Apoi s-a auzit o altă voce: „Vai de capul vostru de intelectuali! Umblați cu nasul pe sus, dar nu sînteți buni de nimic!"

Stăpînul meu, refuzînd să se lase mai prejos, a dat fuga pe verandă și a strigat:

— Gura! Ce înseamnă asta, să veniți la gard și să faceți gălăgie?

— Ha-ha! Ceai necivilizat! Ceai necivilizat!

Acum își strigau insultele în cor. Stăpînul, ca un cocoș înfuriat, a pus mîna pe baston și a ieșit în fugă. Meitei bătea din palme și-l încuraja: „Foarte bine. Dă-i înainte!" Kangetsu rămăsese la locul lui, răsucindu-și cordonul tunicii *haori* și zîmbind forțat. Mi-am urmat stăpînul și l-am găsit în mijlocul străzii, ținînd bastonul, neîndemînatic. În jur nu se afla nimeni.

Nu reușise decît să se facă de rîs, o dată în plus.

IV

M-am furișat adesea în casa familiei Kaneda. Nu cred că trebuie să explic de ce spun „adesea". Vreau să spun, pur și simplu, că am mers acolo de multe ori. Se întîmplă să faci un lucru o dată și să vrei să-l faci și a doua oară. După a doua oară, visezi să-l mai faci și a treia oară. Curiozitatea nu este apanajul exclusiv al oamenilor; noi pisicile, avem o mulțime de capricii și am dori să li se acorde mai multă considerație. După a treia dată, o acțiune intră în obicei, devine o necesitate cotidiană. În această privință, nu există deosebiri între

oameni și pisici. V-ați putea întreba de ce mergeam atît de des în casa Kaneda? Foarte bine, dar înainte de a vă da o explicație, aș vrea să pun și eu o întrebare. De ce vouă, oamenilor, vă place să inhalați fum de țigară pe gură și să-l scoateți pe nas? Fumul de țigară nu ține de foame și nici nu servește ca medicament pentru sînge; și totuși, oamenii nu se lasă de fumat. Cei care fumează nu au dreptul să mă critice pentru că mă strecuram în casa Kaneda, deoarece, pentru mine, astfel de excursii aveau efectul pe care fumatul îl are pentru oameni.

De fapt, expresia „mă strecuram" poate duce la neînțelegeri. Ea pare să descrie acțiunea unui hoț, sau a unui amant clandestin, ceea ce ar fi nepotrivit. Deși nu mi se trimisese invitație, nu mă duceam în casa Kaneda nici ca să fur pește, nici ca să mă întîlnesc în secret cu javra aceea cu fața încrețită, cu ochii și nasul adunate în mijlocul feței, nu! Să fac investigații? Prostii! Nu există ocupații mai meschine decît acelea ale detectivilor și cămătarilor. Este adevărat că, în mod cavaleresc, m-am dus prima dată în casa Kaneda cu scopul de a-l ajuta pe Kangetsu. Era o comportare nepotrivită pentru un motan, dar asta s-a întîmplat numai prima dată. După aceea n-am mai făcut nimic rușinos pentru o felină. Atunci, veți întreba de ce am folosit cuvinte compromițătoare ca — „mă strecuram". Ca să vă spun drept, există un motiv.

Cerul a fost făcut pentru a ocroti întreaga creație, iar pămîntul ca să stea creaturile pe el. Nici chiar amatorii de discuții în contradictoriu nu pot contesta acest fapt. Cînd ne întrebăm în ce măsură au ajutat oamenii la *crearea cerului și a pămîntului, vom recunoaște că ei* n-au făcut nimic. Nu există nici o lege care să spună că ești stăpînul unui lucru pe care nu l-ai făcut. Este îngăduit să pretinzi că stăpînești un loc, dar asta nu este un motiv să interzici altora să intre și ei. Totuși, o mulțime de oameni bat stîlpi și ridică garduri în jurul unei întinderi și o numesc terenul lui Cutare, ca și cum ar pretinde nu numai acea parte de pămînt, dar și partea corespunzătoare din cer, înregistrînd-o pe numele lor. Dacă este posibil să împarți bucăți de pămînt în loturi mici și să vinzi pămîntul cu parcela, atunci ar trebui ca

și aerul înconjurător să poată fi împărțit în metri cubi și vîndut. Dar dacă aerul pe care-l respirăm nu poate fi împărțit, iar cerul nu poate fi parcelat, este oare rațional ca pămîntul să poată fi divizat ? Aceasta este convingerea mea fermă și mă simt liber să merg oriunde îmi place. Desigur, n-aș merge *oriunde*, dar nu mă sfiesc să merg oriunde *doresc* să merg — la nord, sud, est sau vest. Cît despre casa lui Kaneda, nu exista nici un motiv să mă abțin de a pătrunde în ea.

Din nefericire totuși, cînd se ajunge la folosirea forței, noi, pisicile, nu ne putem măsura cu oamenii. Ei afirmă că forța înseamnă autoritate. Cîtă vreme trăim în această lume, noi, pisicile, nu putem spera să ne impunem opiniile, oricît de greșite ar fi acelea ale oamenilor. Dacă am încerca să ne apărăm drepturile, am avea pur și simplu soarta lui Kuro, motanul omului cu ricșa, lovit în cap cu o cobiliță.

Cînd rațiunea ne dă dreptate nouă, dar puterea aparține celorlalți, care este cel mai înțelept mod de a acționa ? Să cedăm, batjocorind propria noastră rațiune, sau să ne ferim de ochii celor puternici și să acționăm în conformitate cu rațiunea ? Este de la sine înțeles că eu am ales a doua variantă. Pentru a evita o lovitură cu cobiliță, trebuie „să te strecori" fără să fii văzut. Așadar, neexistînd nici un motiv să nu mă duc în casa Kaneda, m-am dus. Dar înțelegeți acum și de ce folosesc termenul „mă strecuram".

Strecurîndu-mă așa de tot mai multe ori, situația familiei Kaneda mi-a devenit tot mai clară, deși nu urmăream să trag cu urechea sistematic. Nu aveam intenția să fac pe detectivul, dar lucrul acesta s-a dovedit inevitabil. Nu puteam să nu observ că atunci cînd Hanako, stăpîna casei, se spăla pe față, ea își ștergea nasul cu o atenție deosebită ; că fiica ei, Tomiko, mînca între mese o mulțime de prăjituri de orez ; și cît despre domnul Kaneda, el avea un nas foarte turtit, cu totul deosebit de cele ale soției și fiicei lui. Nu numai nasul îi era turtit, dar toată fața părea nivelată. Probabil că în tinerețe obișnuia să se încaiere. Un bătăuș îl apucase de ceafă, îl dăduse cu fața de un zid, cu toată puterea, iar acest lucru, după patruzeci de ani, făcea ca fața să-i fie netedă ca supra-

fața unei bălți, sau cel puțin așa mi se părea mie. Era o față extrem de blîndă, fără trăsături amenințătoare, dar și lipsită de varietate : oricît s-ar fi înfuriat, fața lui rămînea, totuși, turtită. Am mai observat că, atunci cînd domnul Kaneda mînca felii de ton crud, obișnuia să se plesnească cu palma peste chelie. Pe lîngă faptul că avea fața plată, era și mic de statură. Din acest motiv, purta o pălărie înaltă și sandale cu tălpi de lemn groase. Găsind acest lucru comic, omul cu ricșa i-a povestit servitorului casei, care, la rîndul lui, l-a lăudat pe omul cu ricșa pentru această observație profundă. Dacă m-aș apuca să povestesc despre ei toți, n-aș termina niciodată.

În general, intram pe poarta din dos în grădină și aruncam o privire dindărătul movilei făcute de grădinar. Dacă ușile glisante de hîrtie erau închise și totul era liniștit, intram tiptil în casă. Pe de altă parte, dacă se auzeau glasuri vioaie, sau dacă puteam fi văzut din casă, treceam pe la est de eleșteu, pe lîngă toaletă și mă vîram sub verandă cît mai repede.

Nu făceam nimic rău, așa că, de fapt, n-ar fi fost nevoie să mă ascund sau să mă tem, dar învățasem să mă resemnez cu lipsa de logică a majorității oamenilor. Dacă ar exista mai mulți oameni ca Kumasaka Chohan, celebrul tîlhar din perioada Kamakura [1], toți oamenii de treabă ar proceda ca mine.

Domnul Kaneda era un om de afaceri respectabil, așa că nu era necesar să poarte o sabie de un metru și jumătate, ca aceea a lui Kumasaka Chohan, dar, după cîte îmi dădusem eu seama, se părea că nu îi considera pe oameni — oameni. Și dacă nu credea că oamenii sînt oameni, firește că nu considera nici pisicile — pisici. Adică, oricît de cumsecade ar fi fost o pisică, ea nu putea fi niciodată prea prudentă în casa familiei Kaneda. Poate că de asta îmi plăcea să merg acolo ; îmi plăcea riscul. Las explicația acestui fapt pentru mai tîrziu, cînd vom avea posibilități mai bune de a cerceta, în detaliu, mintea unui motan.

[1] Anii 1192—1333.

Într-o zi, după ce mă urcasem pe movila din grădină, m-am așezat cu bărbia pe iarbă și am studiat situația. Am constatat că cele mai multe dintre camerele casei erau deschise aerului de primăvară timpurie, iar domnul și doamna Kaneda stăteau de vorbă cu un oaspete. Din nefericire, Hanako era cu fața la mine și nasul ei arăta direct spre fruntea mea, peste bazinul de apă. Mi se întîmpla pentru prima dată în viață să fiu privit de un nas. Domnul Kaneda ședea cu fața la oaspete, așa că nu-i puteam vedea decît o parte din obraz. Din locul unde stăteam, nu se vedea cît îi este de turtită fața, dar nici nu se putea stabili pe unde i se află nasul. Niște fire cenușii, care păreau să formeze o mustață, se puteau vedea ; așa că, imaginîndu-mi că nările trebuie să fie chiar deasupra mustății, puteam calcula, cu aproximație, poziția nasului. Oaspetele părea să fie singurul, dintre cei trei, care avea trăsături normale. Fața lui fiind obișnuită, nu avea nici o particularitate pe care să o descriu. Unora poate le place să aibă trăsături obișnuite — și totuși, atîta banalitate mi se pare regretabilă. Și cine era această persoană cu fața comună, trăind în anii pașnici ai epocii Meiji ? N-aș fi aflat niciodată, dacă n-aș fi reușit să mă strecor sub verandă ca să le ascult conversația.

— ...iar soția mea s-a deranjat să meargă la acel om acasă și să întrebe despre el.

Domnul Kaneda vorbea cu o aroganță care nu suna deloc convingător. Cuvintele îi erau, ca și fața, plate și prozaice.

— Chiar așa ? Omul acela a fost profesorul lui Mizushima ? Chiar așa ? Bună idee. Chiar așa ? a repetat acest oaspete căruia i-am putea spune „Chiar-așa".

— Dar nu pot să-l înțeleg nici acum.

— Nu, nici nu este ușor să-l înțelegi pe Kushami. Încă de pe vremea cînd stăteam împreună, nu putea lua niciodată o hotărîre. Cred că nu v-a fost ușor cu el, a spus oaspetele, vorbind cu Hanako.

— Chiar că nu mi-a fost ușor ! De ani de zile, mi se întîmplă prima dată să fiu tratată în felul acesta cînd fac o vizită, a pufnit Hanako.

— A spus vreo obrăznicie ? E foarte încăpățînat. Ca profesor de engleză, vă dați seama ce fel de om este, a comentat oaspetele, rămînînd în spiritul conversației.

— A fost cu totul lipsit de bun-simț. La fiecare întrebare pe care i-a pus-o nevasta mea, a răspuns nepoliticos.

— Este scandalos. De fapt, se întîmplă adesea ca, din cauza lipsei de educație, unii să devină aroganți. În plus, dacă o duc prost cu banii, devin insuportabil de încăpățînați. Da, există pe lumea asta mulți oameni ciudați. Ei nu-și dau seama că sînt incapabili ; îi dușmănesc pe cei avuți, ca și cum aceștia s-ar fi îmbogățit din avutul lor. Pare de necrezut, dar așa e. Ha-ha ! rîdea oaspetele, părînd foarte bine dispus.

— Este incalificabil ! E un exemplu evident de egoism născut din neînțelegerea lumii. De asta m-am și gîndit să-l învăț minte. Am și luat unele măsuri.

— Așa ? I-ar face bine, într-adevăr, a fost de acord oaspetele, înainte chiar de a ști ce măsuri fuseseră luate.

— Dar, domnule Suzuki, este grozav de încăpățînat. La școală nici măcar nu vrea să discute cu domnul Fukuchi sau cu domnul Tsuki. La început, au crezut că tace pentru că se rușinează de incapacitatea lui. Da' de unde ! Acum două zile l-a fugărit pe servitorul nostru, cu bastonul în mînă. Gîndiți-vă, un om în toată firea, de peste treizeci de ani... Este scandalos, pur și simplu scandalos, că se poartă atît de ridicol. Trebuie să-și fi ieșit din minți.

Oaspetele a părut oarecum surprins, pentru că a întrebat :

— Dar de ce a devenit atît de violent ?

— Vedeți, servitorul a spus ceva în timp ce trecea pe lîngă el. Deodată, Kushami și-a aruncat sandalele și s-a luat după el, cu bastonul în mînă. Chiar dacă servitorul spusese ceva urît, Kushami nu mai e copil. E om mare, cu mustăți, și încă profesor !

Concluzia celor trei părea să fie că, dacă cineva era profesor, trebuia să accepte insultele imposibil ca o statuie.

— Iar celălalt, Meitei, este aiurit de-a binelea ! Un om căruia îi place să spună minciuni fără nici un rost ! De fapt, este prima dată cînd văd un om atît de anapoda.

— Meitei ? Tot mai spune minciuni ? L-ați întîlnit tot acasă la domnul Kushami ? Ei da, nu aveți cum să vă

descurcați cu el. L-am cunoscut și pe el. Ne pregăteam mîncarea împreună, dar rîdea totdeauna de ceilalți și m-am bătut cu el de multe ori.

— Ar reuși să înfurie pe oricine. Desigur, uneori este foarte indicat să minți — de exemplu cînd mulțumești cuiva, sau cînd așa se obișnuiește. În asemenea ocazii, toată lumea spune lucruri pe care nu le crede. Dar Meitei minte numai din dorința de a minți, chiar atunci cînd nu este nevoie să mintă. De ce o face oare ? Este nemaipomenit cum le mai toarnă.

— Aveți dreptate, doamnă. De fapt, minte din obișnuință. E un obicei urît.

— M-am dus acolo numai ca să aflu despre Mizushima, dar nu m-am ales cu nimic. Am fost extrem de ofensată. Totuși, m-am gîndit că obligațiile sînt obligații : le cerusem un serviciu și trebuia să le ofer ceva, așa că l-am trimis pe omul cu ricșa să le ducă o duzină de sticle de bere. Ce credeți ? Mi le-au trimis înapoi ! Omul cu ricșa le-a spus că era o atenție, dar Kushami a spus că preferă dulceața ! Că berea este prea amară. Apoi a închis ușa, fără măcar să se scuze !

— Într-adevăr, e prost crescut, a intervenit oaspetele, părînd de data aceasta convins de ce spunea.

După o scurtă tăcere, domnul Kaneda a spus :

— Tocmai pentru asta v-am invitat astăzi. Ar putea fi amuzant să rîdem de el în spatele lui, dar pentru moment acest lucru nu ar servi scopului nostru.

Domnul Kaneda s-a plesnit peste chelie, ca atunci cînd mînca pește. Desigur, eram sub verandă, așa că nu l-am văzut chiar făcînd gestul, dar, așa cum o călugăriță ar recunoaște sunetul clopotului, am recunoscut palma pe chelie, pentru că mă obișnuisem în ultima vreme cu acel sunet.

— Așadar, m-am gîndit că v-aș putea cere un mic serviciu.

— Dacă-mi stă în putință, aș fi încîntat să vă servesc. Am fost transferat la Tokio datorită exclusiv amabilității dumneavoastră.

Se pare că domnul Suzuki îi era obligat lui Kaneda.

Situația devenea tot mai interesantă. Timpul fiind frumos, nu venisem cu vreo intenție specială — nu mă

așteptam să obțin informații atît de interesante. Era ca și cum ai fi mers la templu și ai fi fost, pe neașteptate, tratat cu prăjituri de către preot. Mi-am ciulit urechile, ca să aud planul pe care Kaneda avea să-l spună oaspetelui.

— Kushami ăsta îi bagă în cap idei greșite lui Mizushima. Ba chiar i-a sugerat să nu se căsătorească cu fiica mea. Nu ne-a spus așa nevasta omului cu ricșa ?

— A spus-o foarte clar. „Cine s-ar însura cu fiica vampirului ăluia ? Kangetsu, nu te însura niciodată cu ea." Așa a spus.

— Nerușinatul ! Chiar așa a spus, vampir ?

— Așa a spus. Nevasta omului cu ricșa mi-a povestit totul.

— Ei bine, domnule Suzuki, așa stau lucrurile. Situația este foarte neplăcută.

— Într-adevăr, foarte neplăcută. De fapt, n-ar trebui să se amestece atîta lume. Chiar și Kushami ar trebui să aibă bunul-simț de a nu se amesteca.

— Acum, iată cum stau lucrurile : înțeleg că ați locuit împreună cu Kushami în timpul studiilor și, chiar dacă lucrurile s-ar fi schimbat, ați fost cîndva în termeni buni cu el. De asta vă și cer acest serviciu. Căutați să-l vedeți și vorbiți-i. S-ar putea să ne refuze, dar, dacă face așa, va fi în dezavantajul lui. Dacă se va arăta înțelegător, voi căuta să fie răsplătit și îi voi menaja susceptibilitățile. Dar, dacă are de gînd să se poarte ca pînă acum, voi lua măsurile necesare pentru a rezolva situația. În orice caz, dacă se încăpățînează, va fi spre răul lui.

— Exact cum ați spus. Orice împotrivire este în dezavantajul lui — am să încerc să-l fac să înțeleagă.

— Pentru că veni vorba, întrucît există mulți care au cerut mîna fiicei mele, nu pot promite să o dau de nevastă lui Mizushima. Am constatat că el, ca om și ca învățat, nu este totuși lipsit de merite. Dacă dorește să lucreze destul de serios pentru a susține doctoratul în viitorul apropiat, s-ar putea să-mi căsătoresc fiica cu el. Nu m-ar deranja să-i spuneți ceva de felul acesta lui Kushami.

— Dacă-i voi spune asta, l-ar putea stimula pe Kangetsu, care s-ar apuca să învețe serios. Foarte bine, o să mă duc la el.

— Mai este ceva. Pare ciudat s-o spun, dar mi se pare că nu se potriveşte ca Mizushima să-i tot spună aiuritului de Kushami „domnule" şi să facă exact ce-i spune Kushami. Lucrul ăsta e foarte neplăcut. În plus, deşi asta nu-l priveşte numai pe Mizushima, orice ar spune Kushami ca să producă încurcături nu va fi luat în considerare.

— Pentru că nici nu ar fi echitabil faţă de domnul Mizushima, a adăugat Hanako.

— Încă nu l-am cunoscut pe Mizushima, dar, în orice caz, dacă se va căsători cu fiica dumneavoastră, va fi cu siguranţă foarte fericit. Desigur că n-ar putea avea nimic împotriva ajutorului pe care i-l dau.

— Da, domnul Mizushima vrea să se căsătorească cu fiica mea, dar şovăie din cauza unor personaje dubioase ca numiţii Kushami şi Meitei.

— Este nepotrivit ca o persoană educată să se lase influenţată în asemenea măsură. Mă duc să-i vorbesc lui Kushami.

— Am să vă fiu foarte îndatorat, pentru că ştiu că vă dau destulă bătaie de cap. Dar Kushami îl cunoaşte pe Mizushima foarte bine. Cînd soţia mea a mers acolo, s-a terminat aşa cum v-am spus. Dacă puteţi să-l vedeţi pe Kushami şi să-l întrebaţi despre purtarea lui Mizushima, şi să aflaţi astfel cum se descurcă cu studiile, v-aş fi foarte îndatorat.

— Asta am să fac. Azi e sîmbătă, aşa că ar trebui să fie acasă. Unde locuieşte ?

— Mergeţi pe strada aceasta pînă la capăt. Apoi luaţi-o la stînga. Este casa cu un gard negru care stă să cadă, l-a lămurit Hanako.

— Trebuie să fie pe aproape. O să-mi fie uşor, dacă are numele scris pe uşă. Am să trec pe aici cînd mă întorc.

— Uneori îi găsiţi numele pe poartă, alteori nu. Îşi lipeşte cartea de vizită pe poartă cu un bob de orez fiert. Cînd plouă, cartea de vizită se dezlipeşte şi trebuie să pună alta. I-ar fi mult mai uşor să-şi facă o placă din lemn cu numele. Dar e un om greu de înţeles.

— În orice caz, dacă are un gard negru care stă să cadă, nu-mi va fi greu să găsesc casa.

— Bineînțeles. E ușor, pentru că nu există casă mai neîngrijită în tot cartierul. Ah, și dacă totuși vă este greu, mai am un amănunt să vă dau. Căutați o casă căreia îi crește iarba pe acoperiș.

— Ce mai casă ! Ha-ha !

Era mai bine să ajung acasă înainte de sosirea onorabilului Suzuki. Nu era necesar să știu mai mult decît se spusese pînă atunci, așa că am ieșit de sub verandă, am trecut pe lîngă toaletă și am ieșit în stradă. Am ajuns repede la „casa cu iarbă pe acoperiș" și am sărit pe verandă, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

Stăpînul meu întinsese o pătură albă pe verandă și stătea pe burtă, cu spatele scăldat de soarele cald de primăvară. Mă credeți sau nu, ziua era frumoasă. Soarele strălucea pe iarba care creștea pe acoperiș și strălucea și în cameră, făcînd-o să arate la fel de plăcută și de călduroasă ca și camera de primire a casei Kaneda. Din nefericire, însă, pătura nu se potrivea cu primăvara. Cei care o fabricaseră făcuseră probabil o pătură albă. iar magazinul o vînduse ca pe o pătură albă ; stăpînul meu cumpărase probabil o pătură albă — dar toate acestea se petrecuseră cu doisprezece sau treisprezece ani în urmă. Perioada albă trecuse de mult. Acum pătura trecea printr-o perioadă cenușiu-închisă. Ar fi putut ajunge pînă la urmă la un negru închis, dar este îndoielnic dacă viața păturii ar fi putut să dureze chiar atît. Era așa de uzată, încît se putea vede fiecare nod din urzeală. Spunîndu-i pătură, îi dădeai un nume prea măgulitor ; ar fi fost mai potrivit să-i spui „...ră". Cît despre stăpînul meu, el părea să creadă că dacă a avut un obiect un an, doi, cinci și apoi zece ani, era normal să-l stăpînească tot restul vieții.

Stăpînul meu, după cum am explicat, era întins pe pătura cu care avea relații atît de intime. Stînd pe burtă, își ținea bărbia în mîini și țigara între degetele mîinii drepte. Înăuntrul capului lui, pe sub mătreață, adevărurile universale s-ar fi putut învîrti ca o sfîrlează dar, judecînd după aparențe, nimeni nu și-ar fi imaginat că pe dinăuntru se petrece un asemenea fenomen.

Țigara ardea încet și scrumul, lung de doi centimetri, a căzut pe pătură. Fără să observe, stăpînul a continuat

să privească fumul care se înalţa şi dispărea în aer. Fumul plutea în vîntul uşor de primăvară în valuri încete şi un cerc mişcător de fum se abătea spre părul negru al stăpînei.

Dar ar fi trebuit să o menţionez pe stăpînă mai devreme. Ea stătea pe podea, cu posteriorul spre stăpînul meu. Veţi spune că este o poziţie nepoliticoasă. Totuşi, nu e nimic nepotrivit în asta. Politeţea depinde de cine sînt părţile în cauză. Bărbia stăpînului meu arăta, calm, spre acel dos mare şi sublim. În asta nu era nimic nepolitic0s. După primul an de căsnicie, cei doi renunţaseră la orice pretenţii de etichetă — cu alte cuvinte erau căsătoriţi şi răs-căsătoriţi.

Ziua fiind frumoasă, stăpîna, care stătea cu dosul spre stăpînul meu, tocmai îşi spălase părul lung cu o substanţă semănînd a clei amestecat cu ou crud. Îşi lăsase părul pe umeri, ca şi cum ar fi vrut să-l pună în evidenţă, şi cosea în tăcere haina unuia dintre copii. Îşi adusese cutia de cusut pe verandă şi, stînd pe o pernă de mătase, îşi usca părul la soare. Se întîmplase ca dosul ei să se nimerească în faţa stăpînului meu. Sau, poate, stăpînul meu se întorsese cu faţa spre dosul ei. Cum vă spuneam, fumul de ţigară se ridica şi se amesteca printre şuviţele negre, proaspăt spălate, ale stăpînei, producînd un fel de aureolă. Stăpînul meu privea, căzut pe gînduri. Dar fumul nu rămînea locului. Prin însăşi natura sa, el se ridică tot mai sus, astfel că, după ce stăpînul a studiat cum se amestecă fumul cu părul soţiei sale, ochii săi au privit mai departe. S-a uitat întîi la coapsele stăpînei, apoi privirea a urcat pe spatele ei şi, de la umeri, spre ceafă.

Cînd privirea a ajuns la părul ei, stăpînul a scos un strigăt brusc de mirare. Observase că soţia sa, căreia îi promisese fidelitate pînă la moarte, avea exact în creştetul capului o pată rotundă, mare, cheală ! Reflectînd lumina blîndă a primăverii, bucata de piele descoperită strălucea de parcă s-ar fi mîndrit că există. Ochii stăpînului meu, care făcuse această mare descoperire cînd se aştepta mai puţin, reflectau o uimire fără margini. Cîtuşi de puţin încîntat de strălucirea peticului de chelie, a făcut ochii mari şi şi-a concentrat privirea, fascinat. Bucata de piele fără păr i-a amintit mai întîi de o far-

furioară pe care se puneau lumînări, la altarul familiei. Stăpînul meu face parte din secta budistă Shinshu, ai cărei membri obişnuiesc să cheltuiască pentru altarele de familie mai mult decît şi-ar putea permite.

Pe vremea cînd stăpînul meu era copil încă, văzuse într-o magazie un altar mic, acoperit cu o foaie groasă aurie. Mai observase înăuntru, atîrnînd, o farfurioară de aramă care reflecta, şi ea, o lumină stinsă. Amintirea acelei farfurioare i-a venit în minte cînd a văzut pielea cheală de pe creştetul soţiei sale. Dar reveria lui a luat curînd sfîrşit.

Deodată, şi-a amintit de porumbeii din jurul zeiţei Kwannon la Asakusa. S-ar părea că creştetul chel al soţiei sale şi porumbeii zeiţei n-ar putea avea legătură între ei, dar pentru stăpînul meu exista o asociere strînsă. Pe vremea cînd era copil, cumpăra de multe ori mazăre ca să hrănească porumbeii cînd mergea la Asakusa. O farfurioară cu mazăre nu costa decît trei rini [1]. Farfurioarele erau făcute din argilă roşie. Dimensiunile şi culoarea farfurioarelor corespundeau perfect peticului de chelie din capul soţiei sale.

— Arată exact ca farfurioarele acelea, a mormăit stăpînul meu.

Stăpîna a răspuns, fără să se întoarcă :

— Despre ce vorbeşti ?

— Ştii că ai un petic de chelie pe creştetul capului ?

— Da, a oftat stăpîna, fără să se oprească din lucru.

Se pare că nu se jena că îi fusese descoperită chelia. Era o soţie exemplară !

— O aveai înainte de a ne căsători, sau a apărut mai tîrziu ? a întrebat stăpînul meu.

Deşi n-a spus-o, considera că, dacă chelia existase şi înainte de căsătorie, fusese înşelat.

— Nu ştiu de cînd o am. Oricum, n-are importanţă, nu-i aşa ?

Stăpîna avea o logică aparent convingătoare.

— Cum adică, „n-are importanţă“ ? E vorba de capul tău, s-a răstit stăpînul, cam enervat.

[1] 1 rin = a zecea parte dintr-un sen.

— Chiar așa. Fiind capul meu, nu are nici o importanță, a răspuns ea, dar a devenit mai atentă cu chelia ei ; și-a pus mîna dreaptă pe ea și a mîngîiat-o. Ia uite, s-a mărit ! N-am știut că-i atît de mare.

Judecînd după tonul ei, părea să recunoască faptul că peticul de chelie era cam mare pentru vîrsta ei.

— Cînd femeile poartă pieptănătura *marumage* [1], partea care rămîne în centru este supusă unei asemenea tensiuni, încît chelim toate, a spus ea pe un ton defensiv.

— Dacă toate femeile ar cheli atît de tinere, nici o femeie trecută de patruzeci de ani n-ar mai avea păr. Mi se pare că trebuie să fie o boală și s-ar putea să fie contagioasă. Mai bine ai merge la doctorul Amaki să te consulte, a sugerat stăpînul meu, pipăindu-și capul.

— Vorbești așa despre mine, în loc să te uiți la tine — ai fire de păr albe în nări. Dacă se ia chelia, ar putea fi contagioase și firele albe din nas.

Acum stăpîna părea să protesteze.

— Nu e nici o nenorocire să ai fire de păr alb în nas, pentru că nu se văd. Dar o bucată de piele cheală în creștetul capului, al capului unei femei tinere, nu e plăcută la vedere. Este ceva anormal.

— Foarte bine, dacă sînt anormală — de ce te-ai căsătorit cu mine ? Te-ai căsătorit cu mine pentru că mă iubeai, și acum spui că sînt anormală.

— Da, dar nu știam. N-am știut pînă astăzi. De ce nu mi-ai arătat creștetul capului înainte de a ne căsători ?

— Prostii ! În nici o țară din lume, fetele nu trebuie să-și arate creștetul capului înainte de a se căsători.

— Hai să nu mai vorbim despre chelie. Dar ești și mai scundă decît sînt cele mai multe femei. Este neplăcut la vedere.

— Cînd te-ai căsătorit cu mine știai că sînt scundă, nu-i așa ?

— Sigur că știam. Știam că ești scundă, dar am crezut că o să mai crești.

— Crezi că oamenii mai cresc, după vîrsta de douăzeci de ani ? Mi se pare că-ți bați joc de mine !

[1] Pieptănătură tradițională a femeilor măritate.

Stăpîna a pus jos lucrul de mînă şi s-a răsucit cu faţa spre stăpîn. Judecînd după expresie, depindea de răspunsul lui dacă s-ar fi supărat sau nu.

— Nu există nici o lege care să spună că nu poţi creşte după douăzeci de ani. Credeam că, după ce mă însor cu tine, dacă te hrănesc cu mîncare nutritoare, ai să creşti ceva mai înaltă.

Stăpînul explica toate acestea cu multă seriozitate. Ciudatul raţionament a fost întrerupt, totuşi, de soneria de la uşa din faţă. S-a auzit, apoi un glas, cerînd permisiunea de a intra. Suzuki găsise, în sfîrşit, casa cu iarbă pe acoperiş a domnului Kushami, amărîtul de profesor.

Amînînd cearta pentru mai tîrziu, stăpîna şi-a strîns în grabă cutia de cusut şi hainele şi a intrat în casă. Apoi, stăpînul a strîns pătura cenuşie şi a aruncat-o în camera lui. Privind cartea de vizită pe care o adusese servitoarea, stăpînul a părut întrucîtva mirat, dar a cerut ca oaspetele să fie invitat înăuntru. Apoi a intrat la toaletă, cu cartea de vizită în mînă. De ce a trebuit să intre brusc la toaletă, nu-mi dau seama — şi nici de ce a trebuit să intre acolo cu cartea de vizită a lui Tojuro Suzuki n-aş putea să explic. În orice caz, o surpriză neplăcută părea să-l fi determinat pe stăpîn să meargă în acel loc rău mirositor.

Servitoarea a aşezat în cameră o pernă de creton şi l-a invitat pe oaspete. Suzuki a aruncat o privire în cameră, după ce a ieşit servitoarea. Pe perete era o inscripţie caligrafiată de cunoscutul maestru Mokuan. Era o reproducere şi spunea : „Bobocii dau în floare. Primăvara a venit în toate ţările." Cîteva flori de cireş fuseseră aranjate într-un vas ieftin, fabricat la Kyoto. După ce a inspectat pe rînd aceste obiecte, privirea lui Suzuki a căzut asupra pernei pe care i-o adusese servitoarea. Pe pernă stătea liniştit un motan. Nu mai trebuie să precizez că acel motan eram eu — Motanul — şi nimeni altul.

Cînd m-a văzut Suzuki stînd acolo, s-a simţit cam stînjenit, lucru care s-a putut citi pe faţa lui. Ştia că perna fusese aşezată pentru el, dar, înainte de a se putea aşeza, iată că găsea un animal ciudat, ghemuit pe ea. Era prima întîmplare din acea zi care îl făcea pe Suzuki

să se simtă descumpănit. Chiar dacă perna ar fi rămas așa cum o așezase servitoarea, Suzuki s-ar fi așezat, oricum, mai întîi pe rogojină, dovedindu-și modestia, pînă cînd stăpînul ar fi venit și l-ar fi invitat să stea pe pernă. Dar perna care-i fusese destinată era ocupată, și încă de cine ? Ar fi oferit perna unei alte persoane, dar unei pisici ? Era revoltat. Faptul că pe pernă se afla o pisică l-a indispus și mai mult. Era al doilea amănunt care l-a deranjat pe Suzuki.

În sfîrșit, nu mai puțin supărătoare i s-a părut însăși atitudinea pisicii. Animalul nu arăta nici un fel de compasiune pentru oaspete ; deși, în primul rînd, nu avea nici un drept să se afle pe pernă, stătea acolo cu un aer sfidător. Îl privea pe Suzuki cu ochi rotunzi și dușmănoși, ca și cum ar fi întrebat ce drept avea acest om să-i invadeze casa. Era al treilea detaliu supărător pentru Suzuki. Desigur, ar fi putut să mă ia de ceafă și să mă îndepărteze de pe pernă, dar nu ! Suzuki n-a făcut decît să se uite la mine. Un om demn nu s-ar teme de un motan. Dar Suzuki nu a făcut nici un gest de supărare, pur și simplu pentru că ținea, ca om, să se respecte pe sine însuși. Așa mi s-a părut mie. Cînd e vorba să folosească forța, un copil mic poate să-mi facă ce vrea. Dar acesta era Tojuro Suzuki, mîna dreaptă a lui Kaneda ! El nu putea să se coboare pînă la a pune mîna pe motan, Zeul Suprem instalat în mijlocul pernei ! Chiar dacă nu-l vedea nimeni, ar fi fost sub demnitatea lui să-și dispute perna cu o pisică. Ar fi fost lispit de bărbăție să lupte. Era caraghios. Pentru a evita dezonoarea, trebuia să se așeze pe podeaua tare. Dar cu cît avea mai mult de suportat această situație, cu atît mai mult îl ura pe motan. Din cînd în cînd, Suzuki se uita la mine și se strîmba. Pe de altă parte, eu mă simțeam foarte bine văzîndu-l nemulțumit. Încercînd să ignorez hazul situației, m-am străduit să păstrez un aer indiferent.

În timp ce Suzuki și cu mine jucam această pantomimă, stăpînul a ieșit de la toaletă. Acum purta haina *haori* cu ciucuri. A spus „Ce mai faci ?“ către Suzuki și s-a așezat. Nemaivăzînd cartea de vizită a lui Suzuki în mîna stăpînului, mi-am închipuit că a făcut-o să dispară în gaura cea rău-mirositoare. În timp ce mă gîndeam la

destinul nevinovatei cărți de vizită, stăpînul m-a luat de ceafă și m-a aruncat pe verandă, blestemîndu-mă.

— Poftim, șezi, a mormăit stăpînul, oferind perna vechiului său prieten Suzuki. Cînd ai sosit la Tokio ?

Suzuki a întors perna pe partea cealaltă și s-a așezat.

— Fiind ocupat, nu am putut să te anunț. Dar să știi că lucrez în birourile centrale de aici, din Tokio, de mai multă vreme.

— Asta e bine. Nu te-am văzut de mult. De cînd ai plecat în provincie, nu-i așa ?

— Mda. Acum zece ani. Am mai fost la Tokio de cîteva ori, dar, ocupat fiind, n-am putut să te văd. Spre deosebire de profesiunea ta, afacerile de care mă ocup eu îmi iau tot timpul.

— Zece ani aduc multe schimbări, a șoptit stăpînul meu, privindu-l pe Suzuki de sus pînă jos.

Suzuki era pieptănat cu cărare și purta un costum de tweed englezesc. Avea și o cravată țipătoare. Lanțul de aur de la vestă strălucea. Oricum i-ai fi privit pe cei doi, era greu să-ți dai seama că erau vechi prieteni.

— În situația mea actuală, trebuie să mă îmbrac așa, a spus Suzuki jucîndu-se cu lanțul de aur.

— E de aur ? a întrebat stăpînul fără jenă.

— Optsprezece carate, a zîmbit Suzuki. N-aș zice că n-ai îmbătrînit puțin. Sînt sigur că ai și copii. Unul ?

— Nu.

— Doi ?

— Nu.

— Mai mulți ? Atunci, trei.

— Da, trei. Dar nu știu cîți o să urmeze.

— Tot glumeț ai rămas ! Cîți ani are cel mai mare ?

— Nu țin minte precis, vreo șase-șapte.

— Ha-ha ! E bine să fii profesor. Aș fi vrut să fiu și eu.

— Fă-te profesor și ai să vrei să te lași după trei zile.

— Nu știu. Pare o meserie bună. Nu-ți faci griji, ai timp liber, poți continua să studiezi ce vrei și — în sfîrșit, pare să fie bine. Afacerile nu sînt o meserie rea, dar, cu o situație ca a mea, e cumplit. Dacă vrei să fii un om de afaceri fericit, trebuie să fii patron. Dacă ești

undeva mai jos, trebuie să spui lucruri pe care nu le gîndeşti şi să bei *sake* cu clienţii chiar dacă n-ai chef. Este foarte caraghios.

— Niciodată nu mi-au plăcut oamenii de afaceri. Pentru bani, sînt în stare de orice. Pe timpuri erau priviţi cu dispreţ — şi pe bună dreptate.

Vorbind astfel unui om de afaceri, stăpînul meu nu era prea delicat.

— Nu se poate spune că sînt răi toţi. Dar e adevărat că unii sînt lipsiţi de gust. În orice caz, oamenii trebuie să moară bogaţi ca să poată spune că au reuşit în viaţă. Banii sînt un lucru important. Tocmai vin din casa unui om de afaceri şi mi-a spus că pentru a cîştiga bani, trebuie să foloseşti trei procedee : să-ţi uiţi obligaţiile, să-ţi uiţi sentimentele şi să uiţi de ruşine. Nu crezi că este interesant ? Ha-ha !

— Cine este caraghiosul ăsta ?

— Nu este un caraghios. De fapt, este un om foarte deştept. E cunoscut în cercurile de afaceri. Mă întreb dacă-l ştii. Locuieşte imediat după colţul străzii.

— Kaneda ? Ce tip !

— Acum eşti supărat sau poate glumeşti, dar trebuie să fii foarte deştept ca să poţi cîştiga bani. Tu priveşti lucrurile prea serios.

— Cele trei procedee despre care vorbeai pot fi amuzante, dar gîndeşte-te la nasul nevestei lui Kaneda. Ai fost acolo, aşa că trebuie să-l fi văzut.

— Nevasta lui ? Pare o femeie înţelegătoare.

— Nasul, omule, nasul ! Despre nasul ei mare îţi vorbesc. Acum cîteva zile, am scris o poezie despre el.

— O poezie ? Cum adică ?

— Nu ştii ce este o poezie ? S-ar zice că nu ştii prea multe.

— Cînd eşti atît de ocupat cum sînt eu, nu prea ai timp de literatură. În plus, poezia nu m-a interesat niciodată.

— Ştii ce formă avea nasul lui Carol cel Mare ?

— Ha-ha, iarăşi glumeşti. Nu, nu ştiu.

— Wellington era poreclit „Nas“ de soldaţii lui. Asta o ştiai ?

— Ce ţi-a venit să vorbeşti numai despre nasuri ? Ce importanţă are dacă un nas e ascuţit sau turtit ?

— Are multă importanţă. Ştii ce spunea Pascal ?

— Altă întrebare ? Parcă aş fi venit să dau examen. Ce e cu Pascal ?

— Pascal spunea...

— Ei, ce spunea ?

— Dacă nasul Cleopatrei ar fi fost ceva mai scurt, soarta lumii ar fi fost cu totul alta.

— Chiar aşa ?

— Da. Aşa că vezi : nu trebuie să subestimezi importanţa unui nas.

— Bine, lasă asta. O să am grijă de nasul meu pe viitor. Apropo, motivul pentru care am venit este că vreau să te întreb despre... cum îl cheamă ? Mizushima. Da, Mizushima şi nu mai ştiu cum. Îţi aduci aminte ? Cel care ziceai că ţi-a fost elev şi care vine des pe aici.

— Te gîndeşti la Kangetsu ?

— Da, da, Kangetsu. Vreau să te întreb ceva despre el.

— Adică despre căsătorie ?

— Cred că aşa ceva. Azi cînd am fost la familia Kaneda...

— Acum cîteva zile, a fost aici însăşi „doamna Nas".

— Chiar aşa ? A, de fapt mi-a spus. A spus că venise să pună cîteva întrebări dar, din nefericire, era aici Meitei, care a întrerupt mereu conversaţia.

— Nu trebuia să vină aici. Cu nasul pe care-l are !

— Meitei fiind aici, doamna Kaneda n-a putut pune întrebări prea directe. De asta mi-a cerut să vin eu. Este prima dată cînd mi se cere un astfel de serviciu, dar, dacă cele două persoane în discuţie doresc să-şi unească vieţile cred că n-ar fi rău să încercăm să le ajutăm.

— Îţi mulţumesc pentru osteneală, a spus stăpînul cu răceală.

Dar în fundul sufletului părea să fie mişcat de fraza „dacă cele două persoane în discuţie vor să-şi unească vieţile". De ce trebuia să se simtă afectat — n-am idee, dar pe stăpînul meu acest acces de sentimentalism l-a făcut să se simtă răcorit, ca şi cum o briză de aer proaspăt i-ar fi adiat pe trup, într-o noapte fierbinte de vară.

În general, stăpînul meu își exprimă gîndurile fără reținere. Este încăpățînat și lipsit de tact. Dar nu este un om al vremurilor moderne, cu totul lipsit de compasiune. Nonconformismul lui explică foarte clar de ce se înfurie și își iese din sărite așa de des. Cînd se certase cu „doamna Nas", se înfuriase pentru că nu-i plăcea persoana ei, dar cu fiica doamnei nu avea nimic. Nu-i plac oamenii de afaceri, așa că îi displace Kaneda. Dar nici acest lucru nu-l influențează în atitudinea față de fiică. Împotriva fetei nu avea nimic, iar Kangetsu era elevul lui preferat. Ținea la Kangetsu mai mult decît dacă i-ar fi fost frate bun. Așa că, dacă lucrurile ar fi stat așa cum spunea Suzuki, adică dacă băiatul și fata s-ar fi iubit, stăpînului nu i s-ar fi părut corect să-i incomodeze, fie și indirect. Probabil, profesorul Kushami considera că este un gentleman. Dacă cei doi se iubeau... dar aici era problema. Ca să știe cum să procedeze în viitor era important pentru stăpînul meu să se stabilească toate faptele.

— Ascultă, Suzuki. Fata chiar vrea să se mărite cu Kangetsu ? Nu mă interesează Kaneda sau Hanako, dar ce zice fata ?

— Ei bine... știi... în orice caz... de, poate că vrea.

Explicația lui Suzuki era cam neclară. I se ceruse să pună întrebări despre Kangetsu, dar venise fără să știe ce credea fata despre întreaga situație. De obicei abil, Suzuki se încurcase.

— Ce vrei să spui cu asta ?

Stăpînul meu atacă totdeauna problemele pieptiș.

— Poate că nu m-am exprimat destul de clar. Bine-înțeles că fata vrea să se mărite cu el. Categoric ! Așa mi-a spus doamna Kaneda, deși uneori ea vorbește urît despre el.

— Vrei să spui fata ?

— Da.

— Asta nu e bine. Vorbește urît despre Kangetsu ! Ar putea însemna că n-are o părere bună despre el.

— Nu prea înțelegi. Asta este partea cea mai delicată a dragostei. Uneori oamenii spun lucruri foarte urîte despre cei la care țin cel mai mult.

— Există oameni așa de nebuni ?

Stăpînul meu părea cu totul nepriceput în ce privește sentimentele omenești.

— Este inevitabil. Chiar și nevasta lui Kaneda vede lucrurile tot așa. Uneori fata spune că Mizushima arată ca un dovleac răscopt ; asta arată cît de mult ține la el.

Stăpînul meu, ascultînd această ciudată dovadă de dragoste, a fost atît de surprins încît n-a putut decît să holbeze ochii la Suzuki. Arăta ca o ghicitoare iscodindu-și clientul. Ținînd seama de expresia stăpînului meu, Suzuki s-a gîndit că poate a mers prea departe. De aceea a schimbat tonul discuției, pentru ca stăpînul meu să priceapă întreaga importanță a celor spuse :

— Să privim lucrurile așa : familia Kaneda este bogată, iar fata e frumoasă ; ar fi ușor să o mărite cu cineva dintr-o familie avută. Kangetsu poate fi un om important, dar să ne gîndim la situația lui de acum — poate n-ar trebui să-i spun „situație", ca să nu-l jignesc. Dar să ne gîndim din punctul de vedere al averii. Oricine își dă seama că el nu îi este egal. Dar faptul că mi s-a cerut să-mi las treburile ca să vin și să aflu amănunte despre el arată cît de interesați sînt părinții. Fata are o părere foarte bună despre Kangetsu.

Acum Suzuki era în formă, aducînd argumente mai nimerite. Era sigur că, de data asta, stăpînul meu îl înțelegea. Dar dacă ar fi făcut o pauză, risca să fie întrerupt din nou. Așa că i s-a părut indicat să continue și să-și îndeplinească misiunea cît mai repede cu putință.

— Așa că vezi, lucrurile stau cum ți-am spus. Pe ei nu-i interesează banii sau averea ; nu îi interesează decît calitățile lui, adică titlul. Ei nu amenință, atunci cînd spun că își vor da fiica după Kangetsu doar după ce el își va obține doctoratul. Să nu mă înțelegi greșit. Cînd a fost aici soția lui Kaneda, Meitei a spus tot felul de lucruri ciudate. Nu, tu n-ai făcut nimic rău. De fapt, doamna Kaneda a spus lucruri bune despre tine. A spus că ești un om din aceia care spun ce gîndesc, fără să se preocupe de complimente. Cred că Meitei a produs încurcăturile în ziua aceea. Ei bine, dacă Kangetsu și-ar susține doctoratul, familia Kaneda ar putea umbla cu capul sus și și-ar menține reputația. Ce zici ? Poți să faci așa încît Kangetsu să-și termine teza repede și să-și susțină doctora-

tul ? Dacă nu ar fi vorba despre familia Kaneda, Kangetsu nu ar trebui să se grăbească. Dar trebuie să te gîndeşti la ce ar zice lumea, aşa că...

Dacă lucrurile erau privite în acest fel, nu era nimic rău în faptul că stăpînul meu i-ar fi cerut lui Kangetsu să-şi dea doctoratul. Era destul de logic. Nu exista nici un motiv pentru care stăpînul să nu facă ceea ce-i ceruse Suzuki. Hotărîrea stăpînului meu depindea acum de Suzuki. Da, stăpînul este într-adevăr un om simplu, dar cinstit !

— Foarte bine. Data viitoare cînd trece pe aici Kangetsu, am să-i spun să-şi termine teza cît de curînd. Dar, mai întîi, trebuie să-l întreb dacă vrea sau nu să se însoare cu fata lui Kaneda.

— De ce să întrebi ? Dacă eşti atît de insistent, n-ai să-l poţi convinge. Cel mai bine ar fi ca, într-o conversaţie obişnuită, să afli ce are de gînd.

— Vrei să spui că ar trebui să-l trag de limbă ?

— Poate că nu m-ai înţeles bine. Ascultă, cred că trebuie procedat astfel. Nu ai nici o obligaţie precisă. Ajunge să vorbeşti cu el, şi atunci el îşi va da seama că e vorba de un lucru important.

— Poate că tu eşti mai subtil, dar mie-mi place să întreb de-a dreptul.

— Foarte bine, atunci. Dar nu strica totul, cum ar face Meitei. Desigur, nu-l poţi grăbi pe Kangetsu să se însoare. Asta trebuie să hotărască el. Cînd Kangetsu mai vine pe aici, încearcă să nu-l zăpăceşti — iartă-mă că am spus asta, mă gîndeam la Meitei. Dacă Meitei te-ar găsi cu Kangetsu, totul s-ar duce de rîpă.

În timp ce Suzuki vorbea despre Meitei, dar cu intenţia de a-l influenţa pe stăpînul meu, pe uşa din spate a apărut Meitei însuşi, adus de un vînt de primăvară, potrivit cu vechea zicătoare „vorbeşti de lup şi lupul la uşă".

— A, văd că ai un oaspete, cineva pe care nu l-am mai văzut de multă vreme. Nu te deranja pentru mine. Un bun prieten al lui Kushami, cum sînt eu, nu e formalist. Ştii, e plăcut să-i faci o vizită, măcar la zece ani o dată. Ia uite, gustările astea sînt mai bune decît cele

pe care le oferă de obicei, a spus Meitei pe nerăsuflate, umplîndu-şi apoi gura cu o bucată de prăjitură de soia.

Suzuki părea stingherit, dar stăpînul meu începu să zîmbească. Meitei era ocupat să înghită. Văzută de pe verandă, scena din cameră părea desprinsă dintr-o pantomimă. Deşi a durat puţin, a fost un spectacol foarte reuşit.

— Credeam că ai devenit nomad, Suzuki, dar văd că te-ai întors. Cu cît îmbătrînesc, cu atît mai mirat sînt de oamenii pe care îi cunosc, a continuat Meitei.

Vorbindu-i lui Suzuki, Meitei nu manifesta nici o reţinere, ca atunci cînd vorbea cu stăpînul meu. Chiar dacă locuiseră în aceeaşi cameră în perioada studiilor, ar fi trebuit să existe o reţinere între ei după zece ani. Dar cu Meitei nu era cazul ; nu putea suferi aerele protocolare, ceea ce însemna că era fie un om mare, fie un scrîntit. Era greu de spus care din două.

— Chiar aşa ! Eu însă nu prea mă mir, a răspuns Suzuki.

Răspunsul era inofensiv, dar Suzuki părea să nu se simtă în largul lui. Continua să se joace, nervos, cu lanţul de aur.

— Ai mers vreodată cu tramvaiul electric ? l-a întrebat stăpînul meu, brusc, pe Suzuki.

— Cred că glumeşti. Parc-aş fi venit să rîdeţi de mine. Poate că arăt provincial, dar am şaizeci de acţiuni la societatea de tramvaie din Tokio.

— N-ai de ce să te lauzi cu şaizeci de acţiuni, a răspuns Meitei. Am avut cîndva 888 de acţiuni şi jumătate la societatea asta, dar cele mai multe dintre ele mi-au fost mîncate de şoareci. Acum mi-a mai rămas cam jumătate de acţiune. Dacă ai fi venit la Tokio ceva mai demult, înainte să mi le mănînce şoarecii, ţi-aş fi putut da zece acţiuni.

— Văd că eşti tot rău de gură. Probabil că glumeşti. Dar dacă ai asemenea acţiuni, ai să obţii dividende. Sînt tot mai bine cotate în fiecare an.

— Aşa este. Chiar şi cu jumătate de acţiune, după o mie de ani poţi construi trei magazine. În domeniul ăsta, tu şi cu mine sîntem deştepţi, dar Kushami — vai de

capul lui ! Dacă i-ai vorbi despre stocuri de acţiuni, ar înţelege că te gîndeşti la vite.

Spunînd asta, Meitei a mai luat o bucată de prăjitură şi l-a privit pe stăpînul meu. Felul de a mînca al lui Meitei părea contagios, pentru că stăpînul meu a întins şi el mîna şi a luat o prăjitură. La oameni, fiecare gest agresiv invită la imitaţie.

— Nu mă pricep la acţiuni, dar aş fi vrut să-l văd pe Sorosaki mergînd cu tramvaiul, a spus stăpînul meu, privind descurajat la urmele de dinţi lăsate în prăjitură.

— Sorosaki ar fi ajuns totdeauna la capătul liniei, la Shinagawa. Dar tot cred că ar fi mai în siguranţă dacă i s-ar scrie numele „Tennen-koji" — „Omul Naturii" pe o piatră pentru halterofili.

— Sorosaki parcă a murit, nu-i aşa ? Ce nenorocire ! E păcat, fiindcă era un om deştept, a spus Suzuki.

Meitei a continuat observînd :

— Avea o minte ageră, dar gătea îngrozitor. Cînd era rîndul lui să gătească, mă duceam totdeauna să mănînc tăiţei cu hrişcă în oraş.

— Adevărat, Sorosaki ardea totdeauna orezul şi-l făcea tare. În plus, niciodată nu fierbea destul fasolea ; şi nici n-o puteai mînca, atît era de rece, a mormăit Suzuki, amintindu-şi nemulţumiri vechi de zece ani.

— Kushami era cel mai bun prieten al lui Sorosaki. Ieşeau în oraş în fiecare seară să mănînce supă de fasole. Acum, Kushami suferă de stomac tocmai din cauza asta. De fapt, Kushami a mîncat mai multă supă decît Sorosaki, aşa ar fi trebuit să moară primul.

— Nu eşti prea logic. Dar ai vorbit destul despre mine şi supa de fasole. Îţi aduci aminte cînd te-ai dus cu o sabie de bambus la cimitir să duelezi cu pietrele de mormînt ? Preotul era furios cînd te-a văzut.

Stăpînului meu părea să-i placă să vorbească despre păcatele mai vechi ale lui Meitei.

— Ha-ha ! Aşa este. Preotul a zis că dacă loveam în capul lui Buddha, nimeni nu s-ar mai fi putut odihni în pace şi m-a obligat să încetez. Eu foloseam o sabie de bambus, dar generalul Suzuki — aici de faţă — era şi mai violent. Se lua la trîntă cu pietrele de mormînt şi, odată,

a pus la pămînt trei, mai mari şi mai mici. Îţi aduci aminte ?

— Ce s-a mai înfuriat preotul ! Mi-a cerut să le pun la loc aşa cum au fost, dar am repetat că aveam nevoie de ajutor. I-am cerut să aştepte pînă cînd voi putea angaja un om cu ziua. Dar el a spus că oamenii cu ziua nu sînt buni de nimic şi va trebui să pun pietrele la loc singur, ca să-mi arăt căinţa, altfel aş fi păcătuit faţă de Buddha.

— Şi cum arătai înfruntînd pietrele de mormînt ! Nu aveai decît cămaşa şi nişte pantaloni scurţi. Tocmai plouase şi erai plin de noroi.

— Iar tu ai încercat să mă desenezi în timp ce munceam. Nu mă înfuriam uşor, dar de data aceea m-am simţit insultat. Îmi aduc aminte ce-ai spus cînd mă desenai. Ţii minte ?

— Cine-şi aduce aminte ce s-a spus acum zece ani ? Dar îmi amintesc de inscripţia de pe unul din morminte : „Kisen-inden Kwokaku Daikoji, ianuarie în anul Dragonului, al cincilea an An-ei." Era o piatră de mormînt veche, cioplită cu rafinament. Arăta atît de bine, încît am vrut s-o fur şi s-o păstrez. Era realmente frumoasă. O piatră de mormînt sculptată în manieră gotică ! a oftat Meitei, exprimînd ca de obicei vagi consideraţii estetice.

— Lasă asta. Ai spus următoarele : „Întrucît voi studia artele, trebuie să schiţez tot ce prezintă interes în lumea asta, în vederea unei examinări ulterioare. Mă preocup atît de mult de studiile mele, încît nu permit sentimentelor să mă îndepărteze sau să mă înduioşeze." Asta ai spus. M-am înfuriat aşa de tare, încît ţi-am luat caietul de schiţe şi ţi l-am rupt.

— Marele meu talent la desen a fost distrus în felul acesta. M-ai făcut să-mi pierd speranţele. Nu te-am iertat nici acum.

— Nu fi caraghios. Eu pot fi supărat, nu tu.

— Lui Meitei îi plăcea încă de atunci să se laude, şi-a amintit stăpînul meu care terminase de mestecat. Niciodată nu se ţinea de cuvînt şi niciodată nu-şi cerea scuze. Spunea o dată un lucru, altădată altul, şi scăpa de orice răspundere dînd cu gura. Odată, cînd mirtul înflorise în

jurul templului, mi-a spus că va termina o teză de estetică înainte ca florile să se scuture. I-am răspuns că nu poate face asta. Meitei mi-a replicat : „Sînt un om cu o voinţă puternică, chiar dacă nu arăt. Dacă te îndoieşti că-mi voi termina teza, vom pune un pariu.“ Sînt sigur că am stabilit ca acel care pierde să-l invite pe cîştigător la o cină în stil european la un restaurant din cartierul Kanda. Eram sigur că voi cîştiga, dar, în secret, eram puţin îngrijorat pentru că pe vremea aceea nu aveam bani. Dar Meitei nu a scris nimic. Au trecut şapte zile, apoi douăzeci, iar el n-a scris nici măcar o pagină. În cele din urmă florile s-au scuturat, iar eu îmi aşteptam cina. Cînd i-am cerut să plătească pariul, el nici nu a vrut să discute.

— Şi ţi-a explicat pentru ce ? a întrebat Suzuki.

— Desigur, dar cît de lipsit de logică ! Mi-a spus că, deşi nu lucrase nimic, voinţa lui era la fel de puternică cu a mea.

— Deşi nu scrisesem nici o pagină ? a întrebat Meitei în persoană.

— Ai spus că, în privinţa voinţei, nu ai de ce să te ruşinezi. De vină era memoria ta slabă. Ai argumentat că, deşi aveai destulă voinţă pentru a-ţi scrie teza, ai uitat de ea chiar de a doua zi. Motivul că nu scriseseşi, deci, nu era lipsa de voinţă, ci lipsa de memorie. Şi ai argumentat că, de vreme ce nu era în discuţie voinţa ta, refuzi să-mi oferi cina.

— Chiar aşa ? Ce interesant. Meitei stabilind reguli după bunul lui plac ! l-a întrerupt Suzuki.

Nu ştiu de ce era atît de agitat, dar discuta cu totul altfel decît înainte de sosirea lui Meitei. Poate că asemenea schimbări de dispoziţie îi caracterizează pe oamenii deştepţi.

— Ce este aşa de interesant ? a mormăit stăpînul meu, încă nemulţumit că nu-şi încasase pariul.

— Dar nu-ţi aduci aminte că am încercat să-ţi ofer o compensaţie ? Am umblat cu tine ca să găsim limbi de păun. Nu trebuie să rămîi nemulţumit. Apropo, am nişte veşti foarte bune.

— Niciodată nu poate fi cineva destul de prudent faţă de veştile tale bune.

— Dar veştile astea sînt minunate, într-adevăr minunate ! Ştii că prietenul nostru Kangetsu a început să-şi scrie teza ? Nu credeam că-l interesează doctoratul, dar iubirea face minuni. Suzuki, ar trebui să povesteşti lucrul acesta „doamnei Nas". După cît se pare, Kangetsu vrea acum să devină doctor în ghinde.

Suzuki, auzind că este menţionat Kangetsu, a făcut semn cu ochiul stăpînului meu, încercînd să-i spună să nu lungească vorba despre Kangetsu. Dar stăpînul meu nu a înţeles. Cînd vorbise la început cu Suzuki, începuse s-o privească cu simpatie pe fiica lui Kaneda. Dar acum, cînd Meitei o menţiona mereu pe Hanako, şi-a amintit din nou de cearta pe care o avusese cu ea cu cîteva zile înainte. Totuşi, faptul că Kangetsu începuse să-şi scrie teza era de salutat. Exact cum spusese Meitei, era cea mai bună veste din ultima vreme. Nu era numai minunat, era de-a dreptul formidabil. Nu mai avea importanţă dacă Kangetsu se va căsători sau nu cu fiica lui Kaneda. Cel mai important era ca el să încerce să-şi dea doctoratul. Stăpînul meu însuşi era ca o statuie de lemn nereuşită, în colţul atelierului unui sculptor. Dar el dorea ca o altă statuie, o operă de artă reuşită, să fie poleită cît mai curînd cu putinţă.

— Chiar a început să scrie ? a întrebat stăpînul cu interes, nedînd atenţie semnelor pe care le făcea Suzuki.

— S-ar zice că nu crezi niciodată ce-ţi spun. De fapt, nu ştiu dacă scrie despre dinamica spînzurătorii sau despre stabilitatea ghindei, dar, în orice caz, faptul va fi suficient pentru a-i fi pe plac „doamnei Nas".

De cîte ori Meitei spunea „doamna Nas", Suzuki părea agitat. Dar Meitei nu observa şi continua să se refere în acelaşi fel la doamna Kaneda.

— Zilele trecute, am avut ocazia să studiez mai mult despre nas şi am găsit cîteva pasaje privitoare la rostul lui, în *Tristram Shandy*. Dacă nasul doamnei Kaneda ar fi putut fi arătat lui Sterne, l-ar fi ajutat mult în opera sa. Mare păcat ! Dacă nasul doamnei Kaneda este destul de înzestrat pentru a-şi împrumuta numele stăpînei sale, este păcat să rămînă nefolosit. Cînd mai vine aici data viitoare, am să fac o schiţă după el, pentru a

putea fi studiat din punct de vedere estetic, a sporovăit mai departe Meitei.

— Se pare că fetei îi place într-adevăr Kangetsu, a intervenit stăpînul meu, repetînd ceea ce tocmai auzise de la Suzuki.

Pe de altă parte, Suzuki făcea noi strîmbături şi semne din ochi pentru a-l avertiza pe stăpînul meu că discuţia era nepotrivită. Dar stăpînul părea izolat de acest fluid electric.

— Norocos băiat, ce zici ? Să se îndrăgostească de el fiica unui om atît de bogat ! Nu poate fi totuşi cine ştie ce dragoste. Probabil o „dragoste de nas".

— Chiar dacă nu e decît dragoste de nas, totul e bine cîtă vreme Kangetsu vrea să se însoare cu ea, nu-i aşa ?

— Cîtă vreme se însoară ? Dar erai împotriva acestui lucru alaltăieri. Ai lăsat-o mai moale, nu-i aşa ?

— Nu e vorba că am lăsat-o mai moale. Nu-mi stă în obicei. Dar...

— Dar ce ? Ascultă, Suzuki, a spus Meitei, întorcîndu-se spre a treia persoană, te consideri acum om de afaceri, chiar dacă nu prea important. Vreau să-ţi spun ceva, ca să ştii. Este vorba despre Kaneda, despre Kaneda şi despre fiică-sa. Dacă fiica lui Kaneda ar deveni soţia talentatului Kangetsu, combinaţia ar fi la fel de nepotrivită ca un felinar atîrnînd lîngă un clopot. Ca prieteni ai lui Kangetsu, noi nu putem lăsa să se întîmple aşa ceva fără să spunem nimic. Un om de afaceri ca tine probabil că nu are obiecţii, sau cumva ai ?

— Ca de obicei, priveşti cu mult interes treburile altora. Nu te-ai schimbat, după atîţia ani, a mormăit Suzuki, încercînd să evite întrebarea.

— Dacă crezi că mă interesez de oricine, aş putea să-ţi fac încă o demonstraţie din marea mea învăţătură. În vechime, grecii admirau foarte mult pregătirea fizică. Ei dădeau premii la toate concursurile şi găsiseră multe mijloace de a încuraja sporturile. Ciudat este că nu se menţionează ca ei să fi dat premii celor învăţaţi.

— Interesant, nu-i aşa ? a replicat Suzuki, ca totdeauna de acord cu vorbitorul.

— Cu numai cîteva zile în urmă, totuşi, cînd îmi continuam studiile estetice, am găsit o explicaţie. Mi s-au risipit imediat îndoielile pe care le avusesem de ani de zile. Această mică revelaţie m-a îndepărtat de dorinţele lumeşti ; eram în imperiul fericirii cereşti şi pămînteşti.

Entuziasmul lui Meitei era atît de exagerat încît Suzuki, care ştia şi el să vorbească, a adoptat totuşi o expresie menită să arate că nu se consideră egalul lui Meitei. Stăpînul meu se uita în farfuria cu prăjituri, bătînd în ea cu beţişoarele de fildeş, ca şi cum ar fi vrut să arate, prin indiferenţa lui, că Meitei intrase acum în altul din rolurile sale. Foarte mîndru, Meitei era singurul care vorbea.

— Încercînd să înţeleg acest fenomen contradictoriu, cine crezi că m-a salvat de negrele îndoieli pe care le avusesem atîţia ani ? Aristotel, părintele şcolii peripateticienilor, cel mai învăţat dintre învăţaţii din istoria învăţămîntului. Potrivit teoriei lui — te rog, nu mai bate în farfurie şi asultă-mă cu atenţie — premiile pe care grecii le primeau după concursuri trebuiau să fie egale cu măiestria pe care o arătaseră. În felul acesta, ei erau stimulaţi. Dar în privinţa învăţăturii ? Dacă s-ar fi acordat ceva pentru învăţătură, premiul ar fi trebuit să fie de valoare egală cu învăţătura dovedită. Dar există lucru la fel de valoros ca învăţătura ? Firește, răspunsul este negativ. Dacă s-ar fi acordat ceva de o valoare mai mică, efectul ar fi fost acela de a înjosi învăţătura. Se zice că odată au adunat lăzi de aur într-o grămadă înaltă cît Olimpul şi au luat toată bogăţia lui Cresus pentru a răsplăti învăţătura cuiva. În cele din urmă, şi-au dat seama totuşi că răsplata nu era suficientă şi au hotărît să nu mai ofere nimic. De aici trebuie să înţelegeţi că banii de aur, argint şi celelalte metale nu valorează cît învăţătura. Înţelegînd acest principiu, să ne oprim acum la fiica lui Kaneda şi la Kangetsu.

Ce este Kaneda ? Este o bancnotă de o sută de yeni, cu ochi şi nas de om. Folosind o expresie mai originală şi mai metaforică, putem spune că este o monedă pe două picioare. Iar dacă el este o monedă pe două picioare, fiica lui este un cec pe două picioare.

Pe de altă parte, să vedem ce putem spune despre Kangetsu ? Spre cinstea lui, a absolvit una din cele mai bune şcoli din Japonia, în fruntea promoţiei lui, şi fără să dea semne de epuizare sau oboseală. Acum, purtînd la haina sa *haori* un cordon care datează din vremea invaziei Choshu, el continuă să studieze, zi şi noapte, echilibrul ghindei. Nemulţumindu-se cu atît, va publica acum o mare teză, prin care-l va întrece şi pe fizicianul Kelvin.

Este adevărat că, odată, cînd trecea podul Azumabashi, s-a aruncat peste parapet, încercînd să se sinucidă. Dar astfel de idei năpăstuiesc mulţi tineri sîrguincioşi. Această nesăbuinţă nu scade nimic din marea învăţătură pe care o posedă. Dacă eu, Meitei, aş avea permisiunea să-l descriu pe Kangetsu cu o metaforă proprie, aş spune că e o bibliotecă ambulantă. E ca un proiectil de cunoştinţe făcut să se potrivească într-un tun de calibrul 0,28. Iar dacă acest proiectil, găsind că i-a venit vremea, ar izbucni în cercurile intelectuale, imaginaţi-vă numai cum ar mai exploda ! Aproape sigur ar fi...

Ajungînd la acest pasaj al elogiului său, Meitei n-a mai ştiut care este adjectivul potrivit pentru a continua. Probabil adjectivul era secret, pentru că el nu s-a ostenit să termine propoziţiunea. Discursul decolase ca o rachetă, dar se oprise la jumătatea zborului. A continuat totuşi :

— Din milioanele cercurilor pe două picioare se va alege, pînă la urmă, praful şi pulberea. De asta spun că fiica lui Kaneda nu este fata care-i trebuie lui Kangetsu. Nu sînt de acord. Ar fi ca şi cum am căsători elefantul, cel mai înţelept animal, cu porcul, cel mai lacom. Ce zici, Kushami ? şi-a terminat Meitei îndelungatul discurs.

Stăpînul meu a rămas tăcut, dar a reînceput să ciocănească farfuria de prăjituri. Suzuki arăta cam obosit. Neştiid ce să răspundă, a mormăit :

— Nu cred că-i aşa.

El îl contrazisese pe Meitei cu puţină vreme înainte, aşa că, dacă discuţia ar fi continuat, nu se putea şti cum ar fi reacţionat stăpînul meu, imprevizibil cum este.

Cea mai abilă cale de a trata discursul lui Meitei era cea mai lejeră, aceea de a trece pur şi simplu peste el. Suzuki era un înţelept. El evita, pe cît posibil, să întîmpine rezistenţă. Considera că toate certurile inutile aparţin trecutului feudal.

După părerea lui, rostul vieţii nu era de a vorbi, ci de a acţiona practic. Suzuki considera că, pentru a obţine succesul, este suficient să-ţi afirmi ideile numai pe terenul practicii ; iar, dacă acest lucru se putea face fără agitaţie, nelinişte sau controversă, era cu atît mai bine. Suzuki însuşi reuşise în viaţă tocmai în acest fel. Avea acum un ceas de aur şi se bucura de bunăvoinţa familiei Kaneda. În conformitate cu acelaşi principiu, se întîlnise cu Kushami şi, neîndoielnic, reuşise să-l facă să înţeleagă situaţia. Acum, însă, se pomenise deranjat de Meitei, un vagabond care nu putea fi judecat după criteriile obişnuite. Meitei avea o psihologie cu totul diferită şi Suzuki era încurcat de tot ce se întîmplase într-o perioadă atît de scurtă. Cei care creaseră principiul acţiunii practice erau nişte domni din epoca Meiji, dar cel care îl aplicase cu maximă convingere era Tojuro Suzuki. Trebuie spus, totuşi, că cel pe care, acum, acest principiu îl punea în cea mai mare încurcătură nu era altul decît acelaşi Tojuro Suzuki. Tăcerea a rupt-o din nou Meitei :

— Stai acolo liniştit şi spui : „Nu cred că-i aşa". Asta pentru că nu-ţi dai seama de importanţa a ceea ce încerc să explic. Vorbeşti puţin, aşa cum nu faci de obicei. Dacă ai fi văzut-o pe „doamna Nas" cînd a venit aici alaltăieri, chiar şi dumneata, bunul meu prieten, şi prieten al unui om de afaceri, ai fi fost scîrbit. Nu-i aşa, Kushami ?

— Dar se pare că, în familia Kaneda, reputaţia mea este mai bună decît a ta, a răspuns stăpînul meu.

— Ha-ha ! Ce încrezut ! Bineînţeles că aşa eşti, altfel nici n-ai putea merge la şcoală, unde toţi elevii şi profesorii rîd de tine spunîndu-ţi „ceai necivilizat". Voinţa mea nu este cîtuşi de puţin inferioară altora, dar jur că nu sînt atît de îndrăzneţ ca tine. Din acest punct de vedere, mă înclin în faţa ta cu umilinţă.

— Şi de ce m-aş sfii ? Nu-mi pasă de ce vor spune elevii şi ceilalţi profesori. Sainte-Beuve a fost un critic mare, dar nu era deloc simpatizat cînd ţinea cursuri la universitatea din Paris. Pentru a se apăra de studenţi, purta întotdeauna un pumnal în mînecă atunci cînd ieşea din casă. De asemenea, cînd Brunetière a atacat romanele lui Zola, la universitatea din Paris...

— Ia stai puţin, l-a întrerupt Meitei. Nu eşti profesor universitar, aşa că nu trebuie să-ţi faci griji. Predai engleza după un manual. Dacă mai vorbeşti mult despre oameni atît de învăţaţi, elevii o să rîdă şi mai mult de tine. Eşti ca un peştişor care face pe balena.

— Asta e părerea ta. În ce priveşte învăţătura, mă simt egal cu Sainte-Beuve.

— Grozavă părere ! Dar nu porţi pumnal pentru că eşti prea timid. Dacă profesorii universitari poartă pumnale, pentru cei care predau după manual ar fi potrivit să poarte un briceag de ascuţit creioane. Dacă mă gîndesc mai bine, orice obiect tăios ar fi periculos, aşa că ar fi mai bine să te duci la tarabele din Asakusa şi să-ţi cumperi o puşcă-jucărie cu aer comprimat. Ai putea să o porţi pe umăr. Grozav ţi-ar sta. Nu crezi că-i aşa, Suzuki ?

Simţindu-se uşurat că discuţia se abătuse de la cazul Kaneda, Suzuki a răspuns :

— Ca de obicei, spui lucruri amuzante fără să superi pe nimeni. Întîlnindu-vă după zece ani lungi, mă simt ca şi cum aş fi ieşit într-o cîmpie deschisă, după ce umblasem pe o cărare strîmtă. Cu oamenii pe care-i întîlnesc de obicei, trebuie să-mi măsor cu grijă cuvintele. E minunat să fii în compania foştilor colegi, pentru că nu trebuie să ai reţineri. M-am simţit foarte bine astăzi — şi fiindcă te-am văzut din nou pe tine, Meitei — dar acum trebuie s-o iau din loc, pentru că am alte treburi.

În timp ce Suzuki se ridica, Meitei a zis :

— Merg cu tine. Trebuie să ajung, oricum, la o întrunire, la Nihon-bashi, aşa că mergem împreună.

— Va fi plăcut. Hai să plecăm amîndoi.

Şi astfel, cei doi au plecat din casa stăpînului meu.

V

Dacă aş scrie tot ce s-a întîmplat într-o perioadă de douăzeci şi patru de ore, cu toate amănuntele, aţi avea nevoie de cel puţin alte douăzeci şi patru de ore ca să le citiţi. Noua manieră de a scrie, iniţiată de Shiki Masaoka, care transcrie observaţii de amănunt în proză, este o performanţă de care un motan nu e capabil. Deşi stăpînul meu poate fi activ timp de douăsprezece ore pe zi, eu nu am forţa sau perseverenţa de a prezenta altora toate excentricităţile lui. E regretabil, dar aşa este. Chiar şi un motan trebuie să se odihnească.

După ce Suzuki şi Meitei au plecat, s-a făcut linişte ca într-o noapte cînd se opreşte vîntul şi începe să cadă zăpada. După obiceiul lui, stăpînul s-a fortificat în camera de studiu. Copiii, fiecare pe perna lui, dormeau în camera lor. În camera dinspre sud, despărţită de aceea a copiilor printr-o uşă glisantă de hîrtie, se culcase stăpîna, alături de fetiţa ei de trei ani, Menko.

Soarele părea grăbit să se afunde în amurgul ceţos şi de pe stradă se auzea bocănitul sandalelor de lemn. Acorduri de flaut chinezesc pluteau dinspre ferestrele unei pensiuni din apropiere, amorţind urechile somnoroase. După ce-mi golisem strachina cu supă, mă simţeam obosit şi eu.

Am auzit vorbindu-se mult despre pisicile care nu pot să doarmă. După cîte mi s-a spus, noi ieşim adesea noaptea, îndeosebi primăvara, în căutare de aventuri. În ce mă priveşte, totuşi, nu sînt foarte afectat de schimbarea anotimpurilor. Iubirea este un impuls universal. Toate fiinţele, de la Jupiter din ceruri, şi pînă jos la rîmă şi greiere, se bucură de ea. Este rezonabil, aşadar, să credem că şi pisicile se bucură adesea de iubire. Eu însumi mă gîndeam de multe ori la Mikeko. Se spunea că însăşi Tomiko se îndrăgostise de Kangetsu. Nu intenţionez să-mi bat joc de pisicile care-şi pierd minţile din cauza acestor suferinţe de primăvară, anotimp mai preţios decît o mie de bani de aur ; dar, oricît aş încerca, nu pot să intru într-o asemenea stare. În momentul

acela, nu doream decît să mă odihnesc. Eram atît de somnoros, că nici nu mă puteam gîndi la aventuri, aşa că m-am întins la picioarele copiilor şi am adormit după pofta inimii.

După cîtăva vreme, s-a întîmplat să deschid ochii şi am constatat că stăpînul plecase din camera lui şi se strecurase în patul întins alături de cel al stăpînei. După obiceiul lui, îşi adusese o carte englezească. Rareori citea cartea. De obicei o lăsa lîngă pernă fără s-o atingă. Dacă tot nu citeşte un rînd din carte, ar fi mai logic să nici n-o aducă, dar astea sînt obiceiurile stăpînului meu. Deşi stăpîna rîde de el, el vine în pat cu o carte în fiecare seară. Uneori, mai strîngător, aduce mai multe cărţi. Acum cîteva seri a adus un imens dicţionar *Webster*.

Asta este metoda de a-şi face somn a stăpînului meu, care seamănă cu acei oameni ciudaţi ce pretind că nu pot dormi dacă nu aud şuieratul unui ceainic de fier care fierbe. Stăpînul nu poate să doarmă decît cu o carte lîngă pernă. Cu alte cuvinte, cartea este un fel de somnifer tipărit.

În acea seară, am presimţit că se va întîmpla ceva, aşa că am aruncat o privire prin casă. Stăpînul era în pat, ţinînd o carte subţirică, roşie, chiar în dreptul mustăţilor. După faptul că ţinea degetul mare de la mîna stîngă între filele cărţii, mi-am dat seama că de data asta citise cîteva rînduri. Ca de obicei, ceasul lui de buzunar nichelat era aşezat lîngă pat. Strălucirea lui rece şi stinsă părea să contrazică noaptea caldă de primăvară.

Stăpîna dormea cu copilul alături. Gura stăpînei era deschisă ; sforăia. Capul îi alunecase de pe pernă. Dintre toţi oamenii dizgraţioşi, cred că cei care dorm cu gura deschisă sînt cei mai urîţi. Pisicile nu se fac de rîs aşa, niciodată. Gura serveşte la făcut zgomot, iar nasul pentru a inspira şi expira aer. Totuşi, în nordul Japoniei, oamenii sînt leneşi şi, pentru a face economie, nu se mai obosesc să deschidă gura, aşa că vorbesc pe nas. Efectul nu este prea armonios, dar cînd ajung să-şi astupe nasul şi să deschidă gura ca să respire, zgomotul devine de-a dreptul dizgraţios. Dacă un şoarece şi-ar face nevoile de pe tavan, ar fi chiar periculos.

Uitîndu-mă la copii, am văzut că nu se lăsau mai prejos decît părinții. Tonko, cea mai mare, își întinsese brațul drept și îl ținea peste urechea surorii ei, parcă ar fi vrut să arate că, fiind cea mai mare, făcea ce voia. În schimb, cealaltă fetiță, Sunko, își întinsese un picior peste sora ei mai mare. Amîndouă se răsuciseră în pat cu aproape 90 de grade de cînd adormiseră. Dormeau totuși adînc, în ciuda unor poziții atît de nefirești.

Deși spectacolul nu era prea grațios, noaptea de primăvară avea ceva minunat, ceva care te inspira. Am privit prin cameră, întrebîndu-mă ce oră era ; liniștea nu era tulburată decît de tictacul ceasului, de sforăitul stăpînei și de scrîșnetul din dinți al servitoarei, care se auzea de la distanță. Servitoarea nu vrea să creadă că scrîșnește din dinți în somn. Osan este încăpățînată. Nu promite că va încerca să renunțe la acest obicei și nu se scuză că face zgomot. Se mulțumește să repete că în viața ei n-a scrîșnit din dinți. Mi se pare natural ca un om să nu știe ce face în somn, dar, chiar dacă nu știe, faptele rămîn fapte. Există mulți oameni care fac rău, dar pretind că se poartă cum trebuie. Ei se conving pe ei înșiși că sînt nevinovați. Dar, oricît de plăcute ar fi în alte privințe, obiceiurile care încomodează pe alții ar trebui abandonate. Trecuse o bună parte din noapte în timp ce mă tot gîndeam la acest subiect.

Deodată am auzit un zgomot surd. L-am auzit de două ori, la ușa glisantă de la intrare. Cineva se izbise de ea. La ora asta nu putea fi nici un vizitator. M-am gîndit că probabil era un șobolan. Și în legătură cu asta, vreau să vă spun că hotărîsem să nu încerc să prind șobolani, așa că erau liberi să se plimbe prin toată casa cît voiau. Dar iată, zgomotul s-a auzit din nou. Nu semăna a zgomot de șobolan. Dacă ar fi fost totuși un șobolan, era mai prudent ca de obicei. Șobolanii din casa stăpînului meu, ca și elevii de la școala lui, consideră că rețeta succesului este obrăznicia. Par să creadă că este dreptul lor să-l deranjeze prin surprindere pe bietul meu stăpîn. Nu erau atît de șovăitori ca acesta. Am fost sigur că nu era vorba de un șobolan.

Noaptea trecută, un șobolan intrase în dormitorul stăpînului și plecase triumfător, după ce mușcase ușurel

nasul oricum scurt al stăpînului meu. Dar cel care făcea acum zgomotul părea să se ferească. Nu, nu era un şobolan.

Apoi s-a auzit o trosnitură. Uşa glisantă de la intrare fusese mişcată, şi am mai auzit o uşă deschizîndu-se încet. Cu siguranţă nu era un şoarece. Nu putea fi decît un om !

Nici Meitei, nici Suzuki nu erau capabili să vină în puterea nopţii, fără să fie invitaţi, şi să deschidă uşile. Mi-am dat seama că era unul dintre onorabilii hoţi despre care auzisem atîtea. Am vrut să-l văd la faţă cît mai curînd cu putinţă.

Hoţul stătea cu picioarele lui mari şi murdare pe podeaua bucătăriei. Probabil că făcuse al treilea pas pe una din scîndurile desprinse din loc ale duşumelei, pentru că s-a auzit o trosnitură puternică, sfîşiind tăcerea nopţii. Parcă am simţit o perie de pantofi frecată de spinarea mea, în răspăr. Cîteva clipe nu s-a auzit nimic. Stăpîna era tot cu gura deschisă, inspirînd şi expirînd cu îndîrjire. Stăpînul avea aerul că visează ceva despre cartea pe care o citise. Apoi, am auzit un chibrit aprinzîndu-se în bucătărie. Se pare că stimabilul hoţ nu putea vedea la fel de bine ca mine în întuneric. Iar cum bucătăria era destul de înghesuită, trebuie să-i fi fost destul de greu să înainteze.

M-am ghemuit, dar apoi am început să mă întreb dacă hoţul va intra din bucătărie în sufragerie, sau va merge spre stînga, în biroul stăpînului, după ce va trece prin coridorul de la intrare. S-a auzit încă o uşă glisantă de hîrtie deschizîndu-se şi am auzit paşii îndreptîndu-se spre verandă. Hoţul intrase în camera stăpînului. Apoi s-a făcut din nou linişte.

M-am pomenit dorind ca stăpînul şi stăpîna să se trezească şi m-am întrebat cum i-aş putea scula din somn. Îmi treceau prin minte tot felul de gînduri fără rost. Ideile mi se învîrteau în cap ca roata morii bine unsă, dar nu mi se contura nici un plan. Am încercat să trag cu dinţii de colţul păturii ; am tras aşa de cîteva ori, dar fără rezultat. Apoi, am încercat să-mi frec nasul rece de obrazul stăpînului meu, dar el n-a făcut altceva decît să întindă mîna prin somn, pocnindu-mă zdravăn peste nas. M-a durut cumplit ! Pentru o pisică, nasul este căl-

cîiul lui Ahile şi durerea a fost îngrozitoare. Apoi am încercat să miaun. Nu ştiu de ce, dar parcă mi se pusese un nod în gît şi n-am putut mieuna aşa cum aş fi vrut. În cele din urmă, am reuşit să scot un mieunat subţire şi slab, dar sunetul lui m-a speriat atît de tare, încît n-am putut continua. Stăpînul nu dădea semne că s-ar trezi. Apoi, am auzit din nou paşi.

Se apropiau, încet dar sigur, de-a lungul verandei. „Acum e acum", m-am gîndit. Eram într-o situaţie disperată, aşa că m-am dus şi m-am ascuns după un cufăr cu haine.

Paşii s-au apropiat pe verandă, dar s-au oprit brusc ajungînd la uşa glisantă care dădea în dormitor. Mi-am oprit respiraţia şi am aşteptat să văd ce va mai face hoţul. Dacă aş putea sta mai des atît de liniştit, nu mi-ar fi greu să prind şobolani. Cîtă viaţă aveam în mine, mi se concentrase în privire. Am fost mulţumit că reuşeam să stau atît de imobil. De fapt, aşa ceva nu mi s-a mai întîmplat în viaţa mea.

Deodată, al treilea pătrat al uşii de hîrtie s-a decolorat, ca şi cum ar fi fost udat de ploaie. De partea cealaltă am văzut ceva roşiatec, pe urmă hîrtia s-a desfăcut şi am văzut o pîlpîire roşie. Apoi, ceea ce văzusem a dispărut în întunericul de afară. Am văzut ceva lucind înspăimîntător de partea cealaltă a găurii din uşă. Fără îndoială, era ochiul hoţului. Era ciudat, dar ochiul acela părea că nu se uită prin cameră, ci priveşte ţintă spre mine, care mă ascundeam după cufăr. Totul a durat numai o clipă, dar, cînd eşti privit în felul acesta, ţi se scurtează viaţa. Am simţit că nu mai pot suporta, dar, chiar cînd mă hotărîsem să sar de după cufăr şi s-o iau la goană, uşa s-a deschis şi hoţul a apărut în faţa mea.

Acum permiteţi-mi să vă prezint hoţul care apăruse atît de brusc. Dar, chiar înainte de asta, aş vrea să vă explic altceva. Se crede, de obicei, că Dumnezeu este atotştiutor şi atotputernic. Pînă în secolul al XX-lea, Dumnezeul creştinilor părea deosebit de atotştiutor şi atotputernic. Dar avea un fel de a fi atotştiutor şi atotputernic pe care omul de rînd îl interpretează, în general, ca lipsă de imaginaţie şi ignoranţă. Este, evident, un paradox. Faptul că sînt primul care combate acest paradox îmi dă un senti-

ment de mîndrie şi, totodată, de a nu face parte dintre pisici. Aş vrea să-i avertizez pe oamenii cei mîndri că pisicilor nu le place să se rîdă de ele.

Dumnezeu a creat totul, aşa că omul trebuie să fie şi el o creaţie a lui Dumnezeu. Aşa se afirmă, se pare, într-o carte care se numeşte Biblie. În ceea ce-i priveşte pe oameni, ei sînt mîndri că ştiu ce s-a întîmplat în ultimele cîteva mii de ani. Deşi par să se îndoiască de Dumnezeu, se pare că au şi ei tendinţa de a-l recunoaşte ca atotştiutor şi atotputernic. Acest lucru nu e în afară de subiect, pentru că în întreaga omenire nu există un om la fel cu altul. Este adevărat că feţele celor mai mulţi oameni se compun din aceleaşi elemente şi că dimensiunile fiecărei părţi sînt aproximativ aceleaşi. Cu alte cuvinte, se poate spune că părţile componente ale feţelor sînt la fel, dar efectul nu e niciodată identic. Este uimitor că atît de multe feţe neasemănătoare pot fi făcute cu materiale atît de simple. Nu poţi să nu te miri de înalta tehnică a Creatorului. Atît de multe feţe deosebite nu ar putea fi făcute decît de o nemăsurată imaginaţie creatoare. În tot timpul vieţii, un pictor ar putea făuri numai vreo douăsprezece-treisprezece capodopere diferite. În comparaţie cu el, măiestria Creatorului, singurul care şi-a asumat sarcina de a face fiinţe omeneşti, este o minune imposibil de exprimat în cuvinte. Societatea omenească nu a cunoscut o asemenea inventivitate, care trebuie, deci, considerată ca parte a atotputerniciei.

Poate acesta este motivul pentru care omul pare să se teamă de Dumnezeu. Şi, din punctul de vedere al omului, este naturală teama de Dumnezeu. Dar, din punctul de vedere al unei pisici, aceeaşi diversitate poate fi interpretată ca o dovadă a nepriceperii lui Dumnezeu. Deşi nu-l poţi considera complet nepriceput, sînt sigur că se poate trage concluzia că, de fapt, nu este mult mai îndemînatic decît omul.

Aşa cum am văzut, Dumnezeu i-a făcut pe toţi oamenii deosebiţi la chip. Dar, mai întîi, aşa o fi intenţionat el să facă ? Cum putem fi siguri că nu încercase să facă toate feţele la fel ? Şi dacă încercase, înseamnă că a eşuat jalnic, ceea ce a dus la harababura actuală. Se poate afirma că crearea atîtor feţe diferite dovedeşte marele succes al

lui Dumnezeu, dar aceasta ar putea fi și dovada eșecului lui. Dacă vreți, îl puteți numi pe Dumnezeu atotputernic, dar eu nu am motive să-l consider altfel decît nepriceput.

Ochii omului sînt așezați alături, în partea din față a feței, astfel încît, din nefericire, el nu poate vedea deodată la dreapta și la stînga. El nu poate vedea decît jumătăți din obiecte. În jurul lui se întîmplă, zi și noapte, o mulțime de lucruri despre care nu află. Năpăstuiți de Dumnezeu, oamenii nu au posibilitatea să afle multe lucruri care se întîmplă chiar printre ei.

Dacă diversitatea este dificilă, este dificil și să produci copii identice. A-i cere lui Rafael să deseneze două chipuri identice ale Fecioarei Maria ar fi ca și cum i s-ar cere să picteze două chipuri cu totul deosebite ale Madonei. Pe de altă parte, o asemenea comandă l-ar pune în încurcătură pe Rafael. De fapt, poate i-ar fi chiar mai greu să deseneze două chipuri identice. I-ar fi mult mai ușor lui Kobodaishi, unul dintre primii trei caligrafi ai Japoniei, să scrie în două feluri diferite, decît să găsească două sensuri, identice, acelorași ideograme.

Limbajul folosit de oameni se bazează mai ales pe practică. Omul învață să vorbească de la mamă, de la doică și de la alții ; el nu are cum să învețe altfel decît prin repetare. Oamenii încearcă din greu să-i imite pe alții, dar limbajul, fixat prin imitație, se schimbă în mod natural la fiecare zece-douăzeci de ani. Aceasta dovedește că omul nu știe nici măcar să imite corect. Este greu de găsit o explicație mai simplă.

De aceea, dacă Dumnezeu ar fi putut face chipurile oamenilor atît de asemănătoare, încît nu s-ar fi deosebit unul de altul — ca măștile produse în serie — și-ar fi dovedit mai bine atotputernicia. Faptul că a făcut chipurile atît de diferite nu folosește, deci, decît pentru a-i dovedi nepriceperea.

Iată că am uitat pentru ce am început această demonstrație. O să mă iertați, dar, după cum știți, și oamenii uită, așa că este scuzabil ca acest lucru să se întîmple și unui motan. În orice caz, cînd l-am văzut pe hoț stînd în pragul dormitorului, m-am gîndit în mod firesc la atotputernicia lui Dumnezeu. Și de ce mi-au trecut prin cap ideile referitoare la chipurile omenești ? Trebuie să mă

mai gîndesc ca să vă pot răspunde, dar motivul este acesta :

Cînd l-am văzut pe hoţ stînd calm în faţa mea, am observat că faţa lui îmi era atît de cunoscută, încît contrazicea ideile pe care le-am înşirat mai înainte privind nepriceperea lui Dumnezeu. Ochii şi sprîncenele omului semănau întocmai cu ale bunului meu prieten Kangetsu Mizushima ! Desigur, nu am multe cunoştinţe printre hoţi, dar îmi imaginasem, în secret, cam cum arată ei. Eram sigur că au ochi mari şi rotunzi ca monezile de un sen şi că, fără îndoială, sînt tunşi scurt. Dar diferenţa între ce-ţi închipui şi ce vezi este ca de la cer la pămînt. Nu trebuie să dăm prea multă importanţă închipuirilor noastre.

Hoţul era un bărbat subţire, negricios, cu sprîncene drepte. Părea bine dispus şi priceput în meserie. Trebuie să fi avut 26—27 de ani. Această descriere ar semăna cu aceea lui Kangetsu. Dacă Dumnezeu cunoaşte reţeta de a face feţe atît de asemănătoare, poate că este o greşeală să-l consider cu totul nepriceput.

Omul semăna atît de bine cu Kangetsu, încît am rămas încremenit, întrebîndu-mă ce i s-a întîmplat lui Kangetsu de ne vizitează în toiul nopţii. Numai cînd am văzut că nu are mustăţi, mi-am dat seama că vizitatorul nu era Kangetsu.

Kangetsu este impunător prin trăsăturile lui atrăgătoare. Că este un tip reuşit, se poate vedea din faptul că Tomiko Kaneda, pe care Meitei o numise „un cec pe două picioare", îl privea cu interes. Probabil că şi hoţul se bucura de trecere la femei. Dacă ţinem seama de ochii şi de forma gurii lui, fiica lui Kaneda s-ar fi putut îndrăgosti de hoţ, aşa cum se îndrăgostise de Kangetsu. Dacă hoţul ar fi fost prezentat fiicei lui Kaneda, ea i s-ar fi dăruit, încîntată, cu trup şi suflet. Dacă predica lui Meitei l-ar fi influenţat pe Kangetsu şi legătura ar fi fost ruptă, fata nu ar fi pierdut nimic, cîtă vreme îi stătea la dispoziţie hoţul acesta.

Mă întrebam ce o să se mai întîmple, dar, cel puţin, eram liniştit în privinţa fericirii lui Tomiko.

Hoţul ţinea ceva sub braţ. Privind cu atenţie, am văzut că era pătura veche pe care stăpînul o aruncase ceva mai

devreme în camera lui. Hoţul purta o haină scurtă de tafta legată cu un brîu *obi* albastru-cenuşiu. De la genunchi în jos, nimic nu-i acoperea picioarele albe. A pus un picior pe rogojina din dormitor. Stăpînul, continuînd să doarmă cu degetul mare între paginile cărţii roşii, s-a întors greoi şi a spus tare :

— E Kangetsu !

Hoţul a scăpat din mînă pătura şi şi-a retras repede piciorul. Îi vedeam umbrele picioarelor conturîndu-se pe uşa de hîrtie : tremurau. Stăpînul a mai scos un geamăt, a mormăit cîtăva vreme în somn, apoi a aruncat cartea roşie alături. Pe urmă şi-a scărpinat braţul negricios, ca şi cum ar fi avut o boală de piele. În sfîrşit, totul s-a liniştit şi stăpînul a căzut din nou într-un somn adînc. Capul îi alunecase de pe pernă. Rostise în somn numele lui Kangetsu, dar nu ştia că a vorbit.

Hoţul stătea pe verandă, ascultînd. Văzînd că cei doi dorm, a pus din nou piciorul în cameră. De data asta n-a vorbit nimeni, aşa că a pus şi celălalt picior. Candela din dormitor a aruncat lumină pe corpul hoţului şi i-a proiectat umbra pe cufărul de haine şi pe o parte a peretelui. Umbra capului hoţului s-a mişcat pe două treimi din perete. Bărbat prezentabil, hoţul avea o umbră urîtă, ca un strigoi. Cîtăva vreme, hoţul a privit-o ţintă pe stăpînă şi a zîmbit dispreţuitor. De ce a făcut asta, nu reuşesc să-mi dau seama. M-am mirat că pînă şi zîmbetul îi semăna leit cu al lui Kangetsu.

Lîngă perna stăpînei era o cutie de lemn de vreo zece centimetri înălţime şi jumătate metru lungime. Capacul era bine închis şi dădea impresia că înăuntru se află ceva de preţ. De fapt, cutia nu conţinea decît cîţiva ignami, un cadou de la Sampei Tatara, născut în oraşul Karatsu, provincia Hizen. Adusese cutia în dar, cu ocazia unei vizite recente. Se întîmplă rar ca oamenii să-şi aşeze lîngă pernă ignami, dar stăpîna nu se pricepe să-şi aşeze lucrurile. Ea pune şi zahăr în dulapul cu haine. Cred că ar fi ţinut în dormitor şi ridichi murate, aşa că, ce să mai vorbim de o cutie cu ignami !

Dar hoţul nu era Dumnezeu, aşa că nu putea şti ce fel de femeie era stăpîna. Nu era imposibil să-şi fi închipuit că în cutie se găseau bijuterii. A ridicat cutia

şi a cîntărit-o în mînă. Părea foarte mulţumit. Ştiam că va lua cutia şi, cînd m-am gîndit la acest tînăr arătos furînd o cutie cu ignami, mi-a venit să rîd. Dar ar fi fost periculos, aşa că m-am abţinut.

Hoţul a început să învelească, cu un aer respectuos, cutia în pătura veche. Apoi s-a uitat prin cameră, ca să vadă dacă putea găsi ceva cu care să lege pachetul. Ochii i-au căzut pe brîul de mătase pe care stăpînul îl aruncase înainte de a se culca. Cu brîul şi pătura, hoţul a făcut un fel de sac şi l-a pus pe umeri. Dacă l-ar fi văzut în acel moment, femeile ar fi fost mai puţin atrase de el.

Apoi a luat hainele copiilor şi le-a înghesuit în izmenele tricotate ale stăpînului. Izmenele s-au umflat ca o cobră după ce a înghiţit un porc. Sau poate ar fi mai potrivit să compar izmenele cu un şarpe gravid. În orice caz, arătau foarte caraghios. Dacă nu credeţi că-i aşa, băgaţi cîteva haine în izmenele dumneavoastră lungi şi o să vă daţi seama.

După ce hoţul a aruncat şi hainele pe umăr, m-am uitat să văd ce mai face. A desfăcut halatul stăpînului meu şi a pus în el brîul *obi* al stăpînei, haina *haori* a stăpînului meu, şi celelalte rufe din cameră. Apoi a legat cu grijă pachetul. Eram uimit de îndemînarea lui.

A legat tot pachetul cu un cordon de la chimonoul stăpînei şi l-a luat în mîna stîngă. S-a mai uitat o dată împrejur, sperînd să mai găsească ceva de luat şi a văzut un pachet de ţigări Asahi lîngă perna stăpînului. A luat pachetul şi l-a aruncat în buzunarul de la mînecă. Venindu-i parcă o idee, a scos o ţigară, şi a aprins-o de la candelă. A tras în piept adînc, cu plăcere, şi a expirat. Fumul a şovăit o clipă în jurul candelei dar, înainte de a se risipi, paşii hoţului pe verandă şi încetaseră să se audă. În tot acest timp, stăpînul şi stăpîna continuaseră să doarmă. Contrar părerii multora, oamenii sînt destul de proşti.

În ce mă priveşte, eram epuizat. Dacă hoţul mai stătea mult, n-aş fi rezistat. Aşa că am adormit adînc, iar cînd m-am trezit i-am găsit pe stăpînii mei vorbind cu un poliţist, la uşa din dos a casei.

— Deci, hoțul a intrat pe aici și a venit pînă în dormitor, dar nu l-ați observat pentru că dormeați. Așa a fost ?

— Da, așa a fost, a răspuns stăpînul meu, oarecum stînjenit.

— Foarte bine. La ce oră ați fost jefuit ? a întrebat polițistul.

Punea o întrebare încuietoare. Dacă stăpînul ar fi știut ce oră era, nici n-ar mai fi fost jefuit. Dar stăpînii mei nu au privit întrebarea din acest unghi și au început să se întrebe unul pe altul, ca să dea cît de cît un răspuns.

— Păi, cît să fi fost ?

— Să vedem, a mormăit stăpîna, ca și cum, dacă s-ar fi gîndit, ar fi putut răspunde. La ce oră te-ai culcat aseară?

— M-am culcat după ce te-ai culcat tu.

— Da, iar eu m-am culcat înaintea ta. Așa este.

— Atunci, la ce oră te-ai trezit ?

— Trebuie să fi fost șapte și jumătate.

— Dar la ce oră putea să fi intrat hoțul ?

— Sînt sigură că trebuie să fi fost întuneric.

— Știu că s-a întîmplat noaptea, dar la ce oră ?

— N-am putea să vă răspundem cu precizie decît dacă ne lăsați să mai discutăm, a răspuns stăpîna în continuare, sigură că, gîndindu-se la problemă, avea s-o rezolve pînă la urmă.

Polițistul pusese întrebarea de formă, i-ar fi putut spune orice oră. Se așteptase ca cei doi să indice o oră oarecare, chiar dacă nu momentul furtului, dar profesorul și nevasta lui erau dornici să-i facă pe plac. Polițistul s-a cam enervat.

— Foarte bine. Înseamnă că nu știți la ce oră s-a comis furtul. Așa este ?

Stăpînul meu a răspuns ca de obicei :

— Da, așa cred.

Polițistul a continuat, foarte serios :

— Atunci va trebui să depuneți un raport, nu, nu un raport, o reclamație scrisă, arătînd că un hoț a intrat în casa dumneavoastră forțînd ușa din locul cutare, după ce ați încuiat casa și v-ați culcat, la data de... și că ați fost jefuiți de următoarele obiecte. Este mai bine să nu adresați reclamația cuiva anume.

— Trebuie să enumerăm fiecare obiect în parte ?

— Scrieţi o listă arătînd că vi s-au furat atîtea haine *haori* în valoare de... şi aşa mai departe. Nu, nu este nevoie să intru eu în casă. Lucrurile au fost furate, nu-i aşa ?

Apoi, poliţistul a plecat, calm. Stăpînul şi-a scos pensula şi călimara şi le-a aşezat în mijlocul camerei. Apoi şi-a chemat soţia şi a bombănit ca şi cum ar fi căutat ceartă :

— Acum încep să scriu plîngerea, aşa că spune-mi ce obiecte s-au furat. Sînt gata, aşa că, dă-i drumul.

— Ascultă, nu e nevoie să fii aşa de arţăgos cu mine. Nu ştiu cui i-ar place să-ţi vorbească cînd începi să dai ordine în felul ăsta.

Stăpîna s-a aşezat drept în faţa lui ; îşi legase chimonoul cu o bucată de sfoară.

— Uită-te la tine. Arăţi ca o prostituată dintr-un oraş de garnizoană. De ce nu porţi un brîu *obi* ?

— Dacă nu-ţi place cum arăt, de ce nu-mi cumperi un *obi* ? Nici măcar o prostituată n-ar putea purta *obi* dacă ar avea unul singur şi acela i-ar fi furat.

— Ţi l-a luat hoţul ? Îngrozitor ! Foarte bine, încep cu brîul tău. Cum era ?

— Cum adică, cum era ? N-am avut decît unul. Era un brîu negru de mătase dublat cu satin.

— Un brîu negru de mătase dublat cu satin. Cît a costat ?

— Vreo şase yeni.

— Cum de ţi-ai luat un *obi* aşa de scump ? Va trebui să-ţi cumperi unul nou, dar să nu coste mai mult decît un yen şi 50 de seni.

— Şi unde crezi că pot cumpăra un *obi* cu banii ăştia ? Eşti îngrozitor. Nu-ţi pasă cum se îmbracă nevasta ta, te gîndeşti numai la tine, nu-i aşa ?

— Lasă asta. Ce urmează ?

— O haină *haori* de lînă. Mătuşa mea Kono mi-a dat-o ca amintire. Nu seamănă cu cele care se poartă astăzi.

— Asta nu mă interesează. Cît costă ?

— Cincisprezece yeni.

— Ai avut o haină care costa cincisprezece yeni ?

— Ce-ţi pasă ? N-ai cumpărat-o tu.

— Ce urmează ?

— O pereche de ciorapi negri.

— Ai tăi ?

— Nu, ai tăi. 27 de seni.

— Mai departe.

— O cutie cu ignami.

— A furat şi asta ? Mă întreb dacă o să mănînce ignamii reci sau calzi.

— Nu ştiu ce-o să facă. De ce nu-l întrebi ?

— Cît au costat ?

— Nu cunosc preţul.

— Foarte bine, am să pun aici 12 yeni şi 50 de seni.

— Nu fi absurd ! Nu puteau să coste atît, chiar dacă erau într-adevăr din Karatsu.

— Dar ai zis că nu ştii cît costau.

— Nici nu ştiu. Nu ştiu, dar 12 yeni şi 50 de seni este absurd.

— Nu ştii, dar totuşi spui că 12 yeni şi 50 de seni este absurd. N-ai nici o logică. De asta îţi spun eu Otanchin Paleologul.

Cred că ar fi mai bine să dau o explicaţie cititorilor. „Otanchin" înseamnă prost şi cuvîntul este folosit de obicei de oameni ca insultă. Stăpînul meu adăuga şi numele de familie al lui Constantin Paleologul, ultimul împărat al imperiului roman de răsărit, pentru ca stăpîna să nu înţeleagă.

— Ce-ai spus ?

— Am spus Otanchin Paleologul.

— Ce înseamnă Otanchin Paleologul ?

— Ce urmează ? Încă n-ai ajuns la obiectele mele.

— Lasă lista. Spune-mi ce înseamnă Otanchin Paleologul.

— Nu înseamnă nimic.

— De ce nu-mi spui ? Iar îţi baţi joc de mine. Mă batjocoreşti în fel şi chip, numai pentru că nu ştiu englezeşte.

— Prostii. Mai bine continuă cu lista. Va trebui să depun reclamaţia curînd, altfel n-o să primim lucrurile înapoi.

— Lucrurile oricum n-o să le vedem multă vreme. Hai, spune-mi, te rog, ce înseamnă Otanchin Paleologul.

— Eşti cam pisăloagă, nu crezi ? Ţi-am spus că nu înseamnă nimic.

— Dacă te porţi aşa, bine, nu mai e nimic de scris pe listă.

— Femeie încăpăţînată ! Bine, dacă aşa vrei. Nu mai scriem lista deloc.

— Iar eu nu-ţi mai spun ce s-a furat. Tu trebuie să faci plîngerea. Dealtfel, ştii ce mi s-a luat mie.

— Dacă-i aşa, eu renunţ.

Stăpînul s-a ridicat şi a intrat în camera lui. Stăpîna a trecut în cealaltă cameră şi s-a aşezat să coasă. Amîndoi au stat în linişte vreo zece minute, privind uşa glisantă care îi separa.

Deodată, uşa de la intrare s-a deschis violent şi a intrat Sampei Tatara, cel care dăduse familiei Kushami cutia cu ignami. Sampei stătuse în gazdă la stăpînul meu, dar acum lucra în secţia de exploatări miniere a unei societăţi comerciale. De cînd terminase facultatea de drept, intrase în afaceri, cam ca Tojuro Suzuki. Sampei venea adesea duminicile să facă vizite stăpînului meu şi uneori rămînea toată ziua. Se simţea ca acasă în familia Kushami.

— Frumoasă zi, nu-i aşa ?

Sampei păstra un puternic accent din Karatsu. S-a aşezat pe podea.

— A, tu erai, Tatara ?

— Profesorul este acasă ?

— Da, este în camera lui de lucru.

— Doamnă, nu-i face bine la sănătate să studieze atît. Mai ales duminica.

— Mai bine i-ai spune asta chiar tu.

— Cred că aşa voi face, a încuviinţat Sampei, privind prin cameră. Unde sînt copiii ?

Tocmai atunci Tonko şi Sunko au intrat din camera de alături.

— Spune, Tatara, astăzi ne-ai adus gogoşi de orez ?

Fetiţa mai mare, Tonko, nu uitase promisiunea lui de la vizita precedentă. Tatara s-a scărpinat în cap şi a mărturisit :

— Ai o memorie bună : uite, am uitat astăzi, dar am să aduc data viitoare. Promit serios.

— Vai, ce rău îmi pare ! a spus Tonko.

Sunko, sora ei mai mică, a imitat-o imediat şi a repetat: „Vai, ce rău îmi pare !“ Stăpîna părea să-şi fi venit în fire, pentru că a zîmbit puţin.

— N-am adus dulciuri, dar ultima dată v-am dat ignami. V-au plăcut ?

— Ignami ? Ce-i aia ? a întrebat Tonko.

Sunko iarăşi şi-a imitat sora : „Ce-i aia ?“

— Nu i-aţi mîncat încă ? Rugaţi-o pe mama să vi-i gătească. Nu seamănă cu ceea ce puteţi găsi aici la Tokio, sînt foarte buni, a explicat Sampei, mîndru de oraşul lui natal.

Stăpîna a părut să-şi amintească de cadou şi a zis :

— Îţi mulţumesc, Tatara, că ne-ai adus atît de mulţi ignami.

— Cum au fost ? Îi înpachetasem bine, ca să nu se frîngă. S-au păstrat întregi, nu-i aşa ?

— Din nenorocire, ne-au fost furaţi noaptea trecută.

— Un hoţ a furat ignamii ? Ce hoţ caraghios ! Probabil că-i plac foarte mult !

Sampei părea uimit.

— Mamă, chiar a intrat un hoţ noaptea în casă ? a întrebat sora mai mare.

— Da, a răspuns stăpîna, ca şi cum ar fi fost ceva fără importanţă.

— A fost un hoţ, un hoţ ! Cum arăta ?

Acum vorbea sora mai mică, dar stăpîna nu ştia să-i răspundă la întrebare.

— Avea o faţă înspăimîntătoare, a spus stăpîna, privindu-l pe Tatara.

— O faţă înspăimîntătoare ? Aşa, ca Tatara ? a întrebat sora mai mare, fără jenă.

— Ce-ai spus ? Nu fi prost crescută !

— Ha-ha ! Va să zică, după tine, faţa mea e îngrozitoare ? Ce ruşine ! a chicotit Tatara, scărpinîndu-şi un petic de chelie din creştet, cu diametrul de vreo trei centimetri.

Avusese cu o lună înainte o infecţie şi, deşi se dusese la doctor, se vindeca greu. Tonko a fost prima care a observat pata cheală.

— Uite, capul lui Tatara luceşte ca al mamei ! a exclamat ea.

— Ţi-am spus să taci !

— Şi capul hoţului strălucea, mamă ?

Asta a spus-o fetiţa mai mică. Stăpîna şi Tatara au izbucnit în rîs. Copiii erau atît de neastîmpăraţi, încît oamenii mari nu mai apucau să spună nimic.

— Haide, haide, duceţi-vă în curte şi vă jucaţi. Mama o să vă dea de mîncare în curînd, a zis stăpîna, după care l-a întrebat pe Tatara cu seriozitate : Ce s-a întîmplat cu capul dumitale, de fapt ?

— Am avut o infecţie şi nu se mai vindecă. Aveţi şi dumneavoastră o infecţie, doamnă ?

— Ce neplăcut. O infecţie ? Nu. Toate femeile care poartă pieptănătura *marumage* ajung să aibă puţină chelie.

— Orice chelie este provocată de microbi.

— Nu, a mea nu se datorează microbilor.

— Nu ştiu de ce vă ambiţionaţi, doamnă.

— Nu-mi pasă, dar nu sînt microbi. Apropo, cum spui „chel" pe englezeşte ?

— Se spune „bald".

— Nu, nu aşa. Trebuie să existe alt cuvînt, mai lung.

— Întrebaţi-l pe profesor. El trebuie să ştie.

— El nu-mi spune, de asta te întreb pe tine.

— Nu cunosc decît cuvîntul „bald".

— Nu, cuvîntul este Otanchin Paleologul. „Otanchin" înseamnă chel, şi „Paleologul" înseamnă cap, nu-i aşa ?

— S-ar putea. Am să mă uit în camera profesorului, mai tîrziu, într-un dicţionar *Webster*. Profesorul este un om destul de ciudat : stă în casă pe o vreme atît de frumoasă. Să nu vă aşteptaţi, doamnă, să-şi vindece stomacul, dacă face aşa ceva. Mai bine i-aţi spune să se plimbe din cînd în cînd. Cireşii înfloriţi de la Ueno sînt foarte frumoşi, zilele astea.

— Spune-i tu. El nu ascultă ce spune o femeie.

— Îi mai place dulceaţa ?

— Da, ca întotdeauna.

— Cînd am venit aici acum cîteva zile, profesorul mi-a spus că-l preocupă faptul că-i spuneţi că mănîncă prea multă dulceaţă. Se gîndea că e o încurcătură la mijloc. I-am explicat că s-ar putea ca şi dumneavoastră şi copiii să mîncaţi foarte multă dulceaţă.

— Tatara ! De ce-ai spus aşa ceva ?

— Păi, aveţi o faţă de om căruia îi place dulceaţa.

— Cum poţi să-ţi dai seama după faţă ?

— Mi-e greu să vă explic, doamnă, dar, de fapt, vreţi să spuneţi că nu vă place deloc dulceaţa ?

— Păi, mănînc uneori — puţin. Şi ce e rău în asta ? E dulceaţa noastră, nu ?

— Ha-ha ! Am ştiut eu. Apropo, îmi pare foarte rău, vreau să spun pentru că aţi fost jefuiţi. V-a mai luat ceva, în afară de ignami ?

— Dacă ar fi fost numai atît, nu-mi făceam griji. Dar ne-a furat toate hainele de purtare.

— Cred că va trebui să împrumutaţi nişte bani. Păcat că motanul ăsta nu e cîine. Ar trebui să ţineţi un cîine, doamnă, un cîine mare. Pisicile nu sînt bune de nimic. Nu fac decît să mănînce. Spuneţi-mi, motanul acesta prinde şoareci ?

— Pînă acum, nici unul. E foarte leneş.

— De ce nu mi-l daţi mie ? L-aş lua acasă şi l-aş mînca.

— Tatara ! Mănînci pisici ?

— Sigur că da. Sînt bune de mîncat.

— Îmi închipui că ai un stomac solid.

Auzisem că printre studenţii care stau în gazdă sînt unii care mănîncă pisici — sălbaticii ! — dar nu-mi închipuisem nici măcar în vis că Tatara ar face aşa ceva. În plus, acum nu mai era student. Deşi abia terminase studiile, era acum licenţiat în drept şi lucra la societatea comercială Mutsui. Am fost cu atît mai mirat.

Există un proverb care zice : „Cînd întîlneşti un om, gîndeşte-te că poate e un hoţ." Faptele lui Kangetsu II dovediseră că era adevărat. Acum, din cauza lui Tatara, am născocit un nou proverb : „Cînd întîlneşti un om, gîndeşte-te că poate e un sălbatic."

Trăind pe lumea asta, înveţi cu vremea multe. Este bine să cunoşti atîtea lucruri, dar în fiecare zi constaţi că trebuie să fii şi mai prudent. Cînd devii abil şi afurisit şi înveţi să te aperi, înseamnă că ai învăţat multe despre viaţă. Cel mai greu lucru, cînd te maturizezi, este să-ţi dai seama de consecinţele a ceea ce ai învăţat. Gîndindu-mă că, într-o zi, aş putea fi fiert, cu ceapă, în vreun

cazan, de Tatara şi aş trece în lumea cealaltă, m-am făcut mic într-un colţ. Ceva mai tîrziu, stăpînul, care se zăvorîse în camera lui după cearta cu stăpîna, a intrat în încăpere.

— Tocmai am aflat, domnule, că aţi fost jefuit. Ce stupid ! a exclamat Tatara, fără altă introducere.

— Hoţul care a intrat în casă a fost stupid, a replicat stăpînul meu, considerîndu-se, ca de obicei, mai deştept decît alţii.

— A fost stupid, dar este şi mai stupid să fii jefuit.

— Cel mai deştept cred că este unul ca tine, Tatara, care nu are ce să i se fure, a comentat stăpîna, trecînd de partea soţului ei.

— Cel mai stupid este motanul ăsta. Mă întreb la ce se gîndeşte ? Nu prinde şoareci şi nici nu face nimic ca să-l împiedice pe hoţ să intre în casă. Nu mi-l daţi mie, domnule ? Aici nu vă e de nici un folos.

— Sigur că aş putea să ţi-l dau. Ce să faci cu el ?

— Să-l gătesc şi să-l mănînc.

Cînd stăpînul a auzit asta, stomacul lui bolnav a scos un sunet straniu. Dar n-a răspuns nimic şi, cum Tatara nu a insistat în dorinţa de a mă mînca, m-am simţit neaşteptat de norocos.

În cele din urmă, stăpînul a schimbat subiectul :

— Dă-l încolo de motan. Mi s-au furat toate hainele şi îmi este frig.

Îi era foarte milă de sine însuşi — şi nu era de mirare! Pînă ieri, purtase două chimonouri căptuşite, iar acum purta numai o cămaşă cu mîneci scurte şi un chimono. În plus, stătuse toată dimineaţa fără să facă mişcare. Sîngele, subţiat, îi era solicitat de stomacul bolnav şi nu circula cum trebuie prin restul corpului.

— De fapt, domnule, să fii profesor înseamnă, oricum, sărăcie. Acum, că aţi fost jefuit, aveţi de suferit şi mai mult. De ce nu vă răzgîndiţi şi nu intraţi în afaceri ?

— Soţului meu nu-i plac oamenii de afaceri, aşa că n-are rost să faci o asemenea propunere, a spus stăpîna.

Totuşi, ei i-ar fi plăcut ca stăpînul să intre în afaceri.

— Cîţi ani au trecut de cînd v-aţi luat licenţa, domnule ?

— Cred că vreo nouă, a răspuns stăpîna întorcîndu-se spre soţul ei.

Stăpînul meu nici nu a confirmat, nici nu a negat.

— Gîndiţi-vă : nouă ani de zile şi nu v-a crescut salariul nici măcar o dată. În plus, nu sînteţi cunoscut, deşi studiaţi din greu. „Tînărul e singuratic, părăsit de toţi."

Tatara recita un vers dintr-un poem chinezesc pe care-l învăţase în clasele primare. Stăpîna, nepricepînd, nu a răspuns nimic.

— Bineînţeles că nu-mi place să fiu profesor, dar mi-ar place şi mai puţin să mă ocup de afaceri.

Stăpînul părea să se fi gîndit la viitor, în ultima vreme.

— Soţului meu nu-i place nimic.

— Îi place cel mai mult soţia lui, a chicotit Tatara glumind — lucru neobişnuit la el.

— Cel mai puţin îmi place să fiu căsătorit.

Răspunsul stăpînului a fost simplu şi direct. Stăpîna a privit o clipă în altă direcţie, apoi s-a întors din nou spre soţul ei şi a zis :

— Probabil că nu-ţi place nici să trăieşti.

Cu replica asta, considera că s-a răzbunat.

— Nu-mi place prea mult, a fost răspunsul nepăsător al soţului ei — nu era uşor să discuţi cu el.

— Ce-aţi zice, domnule, de o plimbare, pentru variaţie ? O să vă distrugeţi sănătatea, stînd tot timpul în casă. Intraţi în afaceri. E mai uşor să cîştigaţi bani în felul acesta.

— Nici tu nu cîştigi prea mult.

— Da, dar abia am început. Şi totuşi, am economii mai mari decît dumneavoastră.

— Cît ? a întrebat stăpîna cu seriozitate.

— Cincizeci de yeni.

— Şi cît cîştigi ?

Stăpîna dorea să afle cît mai mult.

— Treizeci de yeni, dar în fiecare lună societatea pune deoparte cinci yeni, pe care îi pot folosi în cazuri urgente. Doamnă, de ce nu cumpăraţi acţiuni ale căii ferate Sotobari, din micile dumneavoastră economii ? În trei sau patru luni, aţi avea dublul sumei investite.

— Dacă am avea destui bani ca să investim, nu ne-ar păsa de hoţi.

— De asta vă spun că cel mai bine este în afaceri. Dacă dumneavoastră, domnule, aţi fi studiat dreptul sau ceva practic, aţi putea lucra la o societate sau o bancă. Acum aţi cîştiga trei-patru sute de yeni pe lună. Apropo, cunoaşteţi un fost student la politehnică pe care-l cheamă Tojuro Suzuki ?

— Da, a fost aici ieri.

— Zău ? L-am întîlnit la o petrecere, acum cîteva zile, şi i-am vorbit de dumneavoastră. A fost surprins să afle că am locuit în gazdă la dumneavoastră şi mi-a spus că a stat împreună cu dumneavoastră la un templu din Koishikawa, pe vremea cînd vă găteaţi singur. Mi-a spus să vă transmit salutări şi că o să vă viziteze curînd.

— Se pare că s-a transferat la Tokio.

— E adevărat. Lucra într-o mină în insula Kyushu, dar s-a transferat la Tokio nu de mult. E foarte deştept. Îmi vorbeşte ca unui prieten vechi. Ştiţi cît cîştigă, domnule ? 250 de yeni, în afară de două prime pe an — una de sărbătoarea Bon [1] şi alta la sfîrşitul anului. Probabil cîştigă în medie patru-cinci sute de yeni pe lună. Iar dumneavoastră, domnule, predaţi de zece ani, purtînd acelaşi costum de haine. Este absurd !

— Exact — este absurd ! Cînd e vorba de bani, se pare că stăpînul meu nu se deosebeşte de ceilalţi oameni. Ba, s-ar putea să-şi dorească bani chiar mai mult decît toţi ceilalţi.

Tatara părea să fi terminat cu discursul asupra avantajelor unei cariere în afaceri, pentru că a întrebat-o pe stăpînă :

— Vine uneori aici un om pe care-l cheamă Kangetsu Mizushima ?

— Da, destul de des.

— Ce fel de om este ?

— A studiat mult.

— Arată bine ?

— Ha, ha ! Arată cam ca dumneata.

— Aşa, ca mine ? a repetat el cu seriozitate.

— De unde îi ştii numele ? a întrebat stăpînul.

[1] Sărbătoare budistă pentru pomenirea morţilor.

— Cineva mi-a cerut să vă întreb despre el. Merită osteneala ?

— A studiat mai mult decît tine.

— Chiar aşa, a studiat mai mult ?

Nu a rîs, nici nu s-a supărat. Aşa era întotdeauna Tatara.

— O să dea în curînd doctoratul ?

— Îşi scrie chiar acum teza.

— Scrie o teză ? Credeam că este mai practic şi mai inteligent.

— Ca întotdeauna, nu pari să apreciezi studiile superioare, a rîs stăpîna.

— Am auzit că cineva îi va da fiica de soţie cînd îşi va obţine doctoratul. Mi se pare caraghios să devii doctor numai din cauza unei fete. În loc să acorde mîna fetei unui caraghios, am spus că ar fi mai bine să-mi dea mie fata de nevastă.

— Cui ai spus asta ?

— Persoanei care mi-a cerut să întreb de Mizushima.

— Era cumva Suzuki ?

— Nu. Nu-mi permit să vorbesc aşa ceva cu el, deocamdată. Ştiţi, el este acum unul dintre şefii mei.

— Eşti un tînăr ciudat, nu crezi, Tatara ? Cînd vii aici, vorbeşti vrute şi nevrute, dar în faţa lui Suzuki te faci mic, nu-i aşa ?

— Da. Atlfel, aş rămîne fără slujbă.

Deodată, stăpînul a spus :

— Tatara, ce-ai zice de o plimbare ?

Nu avea pe el decît un chimono subţire şi, fiind foarte frig, i-a trecut prin minte să facă puţină mişcare. Faptul era cu totul neobişnuit. Desigur, Tatara a fost de acord.

— Da, sigur. Mergem spre Ueno ? Să mergem la Imozaka şi să mîncăm nişte gogoşi. Aţi mîncat vreodată, domnule ? Doamnă, ar trebui să mergeţi odată şi să le gustaţi. Sînt bune şi ieftine. Se servesc şi băuturi acolo.

Ca de obicei, Tatara dădea explicaţii cu totul nesistematic. În acest timp, stăpînul îşi pusese pălăria şi aştepta la uşa din faţă.

Am simţit că aveam nevoie de odihnă. Nu mă interesa să aflu ce făceau stăpînul şi Tatara în parcul Ueno şi

cîte gogoşi vor mînca la Imozaka. Nici nu aveam curajul să merg cu ei. Din cînd în cînd, toate fiinţele au nevoie de odihnă. Toţi cei ce trăim pe lumea asta trebuie să ne mişcăm, iar, ca să ne facem această datorie, avem nevoie de odihnă. Dacă Dumnezeu pretinde că ne-am născut pentru a munci, eu repet că avem nevoie de odihnă ca să muncim. Chiar şi stăpînul meu, oricît este de încăpăţînat, trebuie să se odihnească în fiecare zi, plus duminica. Cu mult regret îmi pun la treabă sufletul şi trupul zi şi noapte. Deşi sînt motan, este de la sine înţeles că am mai multă nevoie de odihnă decît stăpînul meu. Tatara spusese că nu sînt bun de nimic, pentru că nu făceam altceva decît să dorm. Asta m-a îngrijorat. Asemenea oameni sînt influenţaţi de aparenţele exterioare. Ei n-au învăţat să-şi folosească cele cinci simţuri cum trebuie, pentru că îi judecă pe alţii numai după aparenţe. Ei cred că, dacă nu transpiri muncind, stai degeaba.

Se spune că un preot numit Dharma a stat nemişcat în meditaţie religioasă pînă cînd i-au putrezit picioarele. Chiar dacă prin zid s-ar fi strecurat un vrej de viţă şi i-ar fi înconjurat ochii şi gura, el tot nu s-ar fi mişcat. Dar nu dormea şi nici nu murise. Mintea îi era tot timpul activă ; se gîndea la anumite principii secrete ale doctrinei Zen, poate se gîndea de ce nu există nici o diferenţă între un sfînt şi o mediocritate. Sînt mulţi discipoli ai lui Confucius care stau nemişcaţi în meditaţie, dar asta nu înseamnă că se închid într-o cameră şi nu fac altceva decît zac ca nişte paralitici. Minţile lor lucrează din plin, chiar dacă, judecînd după aparenţe, ei par să personifice liniştea şi pacea. Un om de rînd ar crede, probabil, că aceşti maeştri ai cunoaşterii sînt inconştienţi sau pe jumătate morţi ; i-ar insulta şi i-ar numi leneşi sau buni de nimic. Cei mai mulţi dintre oamenii cu ochii obişnuiţi au vederea anormală, în sensul că văd numai aparenţele exterioare, dar nu şi spiritul. Dar Tatara era cel mai rău dintre ei. Nu m-ar fi mirat dacă m-ar fi considerat mai puţin important decît o găleată. Ce mă înfuria mai mult era că stăpînul meu, care citeşte şi cărţi clasice şi moderne, şi care înţelege oarecum astfel de greşeli omeneşti, era de acord cu tot ce spunea superficialul Tatara. Poate că

într-o zi ar fi ajuns chiar să mănînce cu plăcere o pisică fiartă !

Dar considerînd problema din alt unghi, poate că este foarte natural ca ei să mă dispreţuiască. Proverbele spun: „Glasurile puternice stăruie cel mai puţin în urechi", şi „Muzica prea rafinată nu găseşte un public numeros". N-are rost să ceri celor care nu văd decît aparenţele să înţeleagă strălucirea spiritului cuiva. Este ca şi cum ai cere unui preot ras în cap să-şi facă o pieptănătură complicată, sau unui peşte să ţină un discurs, sau unui tren electric să deraieze într-adins sau stăpînului meu să renunţe la postul de profesor, sau lui Sampei să nu se gîndească la bani. Adică, ar însemna să ceri imposibilul.

Dar chiar şi pisicile fac parte din societate şi, oricît ne-am respecta pe noi înşine, trebuie să învăţăm să ne adaptăm, cît de cît, societăţii. Este regretabil, dar uşor de înţeles ca stăpînul, stăpîna, servitoarea şi Sampei să mă considere inutil. Ar fi un sfîrşit îngrozitor să fiu măcelărit din cauza ignoranţei lor, să mi se vîndă pielea ca să se facă din ea un *samisen*, să mi se taie carnea şi să fiu servit pe masa lui Tatara. Dar eu sînt un motan care are o misiune de împlinit : rămîn activ pe acest pămînt folosindu-mi creierul şi, deci, consider că existenţa mea are o mare importanţă. Există un proverb care spune : „Nici copiii oamenilor bogaţi nu trebuie să stea degeaba". Nimeni nu poate reuşi în viaţă numai lăudîndu-se cu superioritatea sa. Ar însemna nu numai să-ţi cauţi singur beleaua, dar ar fi şi o crimă împotriva societăţii. Dacă un tigru falnic s-ar lăsa prins şi dus la grădina zoologică, s-ar putea să fie pus alături de un porc rău mirositor ; sau, dacă o barză ar fi prinsă de un crescător de păsări, ar putea avea soarta unei simple găini — ar fi tăiată !

În ce mă priveşte, soarta mea este să trăiesc printre oameni obişnuiţi. Aşa că, pentru a fi mai bine privit, am hotărît să mă prefac că sînt un motan obişnuit. Iar pentru a fi considerat un motan obişnuit, normal e să prinzi şobolani — şi asta m-am şi hotărît pînă la urmă să fac.

După cîte ştiu, de cîtăva vreme Japonia este într-un mare război cu Rusia. Ca motan japonez sînt, bineînţeles, de partea Japoniei. Dacă s-ar putea, aş organiza o trupă de pisici care să meargă şi să îi zgîrie pe inamici. Într-o

astfel de dispoziție entuziastă și energică, am simțit că aș putea prinde cîțiva șobolani cu ușurință, chiar și dormind. Cu multă vreme în urmă, un om l-a întrebat pe un preot cunoscut din secta Zen cum făcea el ca să vadă adevărul. Preotul i-a spus să pîndească, așa cum pîndește pisica șobolanii. El se gîndea la faptul că pisicile nu se tem că nu vor reuși. Mai există un proverb care spune : „Oricît de isteață ar fi precupeața, uneori nu reușește să-și vîndă vaca." Și totuși, sînt sigur că nici un proverb nu spune că o pisică isteață ar putea să nu reușească să prindă un șobolan ! N-aș vrea să spun că nu pot prinde șobolani. Fără îndoială că pot. Singurul motiv pentru care nu prinsesem nici unul era că, pînă atunci, nu avusesem chef.

Ziua de primăvară se sfîrșea, ca și cea dinaintea ei. Cîte un nor de flori de cireș scuturate, adus de un vîrtej de primăvară, intra printr-o spărtură în ușa de hîrtie. Petalele se așezau pe suprafața apei dintr-un hîrdău din bucătărie și pluteau, albe, în lumina slabă a lămpii.

Întrucît mă hotărîsem să fac o faptă bună și să îi uimesc pe toți din familie, m-am dus să inspectez cîmpul de bătaie. Linia frontului nu era prea mare : de mărimea unei camere în care încăpeau patru rogojini. Bucătăria are într-o parte o chiuvetă ; în cealaltă parte este un loc liber pentru băieții de la prăvălia de vinuri și cea de zarzavat, care stau acolo și așteaptă comenzi. Soba e foarte frumoasă, nepotrivită cu bucătăria aceasta săracă, iar oalele de aramă sînt bine frecate și strălucesc. Lîngă sobă e un spațiu de jumătate de metru pătrat, acoperit cu scînduri, unde mi se dă mîncare în scoica aceea ce-mi servește de strachină. Mai e un bufet, lung de doi metri, înspre sufragerie, în care se țin tăvi, strachini de lemn, farfurioare și alte vase mici. Această mobilă masivă îngustează și mai mult bucătăria destul de mică. Deasupra e o poliță, pusă cam la înălțimea bufetului. Sub poliță e un vas de pămînt ars pentru mortar, iar în el o găleată, cu gura în jos. Mai e acolo o răzătoare de ridichi, o mistrie pentru mortar și o oală veche, care folosește la stins tăciunii aprinși. De un cîrlig, legănîndu-se ușor atunci cînd bate vîntul, atîrnă un coș. Cînd abia venisem în această casă, nu știam ce rost era acolo, dar am aflat curînd că

în acest coș, atîrnat la mare înălțime, sînt puse alimentele, ca să nu poată ajunge la ele pisicile hoinare. Cam în perioada aceea am început să-mi dau seama cît de răi sînt oamenii.

Din punct de vedere strategic, hotărîsem să mă lupt cu șobolanii în acel loc, sau în acele locuri, unde era mai probabil ca ei să apară. Dacă aș fi așteptat într-un colț oarecare niște șobolani iuți de picior — n-aș fi avut nici o șansă să-i prind. Așa că m-am așezat în mijlocul bucătăriei și am privit de jur împrejur, studiind amplasarea găurilor de șobolani. Mă simțeam cam ca amiralul Togo!

Servitoarea era la baia publică ; copiii se culcaseră de mult ; stăpînul, care se întorsese din parcul Ueno, era în camera lui ; iar stăpîna — mă întrebam unde ar putea fi ! Probabil că moțăia, visînd ignamii furați. Din cînd în cînd, liniștea era întreruptă de trecerea unei ricșe prin fața porții. După ce roțile nu se mai auzeau, liniștea se așternea și mai apăsătoare.

Eram hotărît, încrezător, bucătăria era cufundată în liniștea nopții — în ansamblu, atmosfera era foarte potrivită pentru cele ce aveam de gînd să fac. M-am simțit din nou ca amiralul Togo, sau, cel puțin, ca un amiral al neamului pisicesc.

În asemenea situații, desigur grave, există și o undă de satisfacție. Probabil că toată lumea simte la fel. Dincolo de această satisfacție, însă, simțeam și o mare îngrijorare. Nu mă temeam că șobolanii ar putea veni spre mine în număr mare ; mă neliniștea, însă, faptul că nu știam din ce direcție aveau să vină. După un studiu amănunțit, totuși, am stabilit trei itinerarii posibile ale șobolanilor.

Șobolanii din canal ar fi venit, foarte probabil, prin țeavă sub chiuvetă, apoi s-ar fi băgat după mașina de gătit. Dacă mă ascundeam, deci, după oala cu mangal, puteam să interceptez șobolanul la întoarcere. Dacă ocolea prin țeava cadei de baie, ar fi putut veni în bucătărie dinspre baie. În consecință, m-am așezat pe oala de orez, ca să pot să mă arunc asupra inamicului de îndată ce mi-ar fi apărut în față. Privind prin încăpere, am mai văzut o gaură în formă de semilună, în colțul de jos, din dreapta, al ușii de la cămară, care ar fi fost foarte comodă

pentru șobolani. Mirosea puțin a șobolani. Dacă ar fi apărut de acolo un rozător, l-aș fi lăsat pînă cînd ar fi trecut de rama ușii, după care s-ar fi putut adăposti, și pe urmă m-aș fi repezit la el cu ghearele.

Gîndindu-mă că șobolanii ar fi putut veni și prin tavan, m-am uitat în sus și am văzut suprafața lui înnegrită lucind la lumina lămpii. Semăna cu iadul, atîrnat cu susul în jos. Știam că șobolanii n-ar fi venit de la o asemenea înălțime, așa că am renunțat cu totul să studiez această direcție. Chiar și așa, exista posibilitatea de a fi atacat din trei direcții diferite. Dacă șobolanii veneau numai din două direcții, m-aș fi descurcat chiar dacă nu țineam decît un ochi deschis ; dar, dacă ar fi venit din trei direcții, chiar și eu, dotat cu instinctul înnăscut de a prinde șobolani, aș fi fost într-o situație grea. Să-i cer lui Kuro, motanul omului cu ricșa, să mă ajute ar fi însemnat să mă fac de rîs. Nu știam ce să fac.

Cînd nu știi ce să faci și nu-ți dă prin minte nici un plan bun de a rezolva o problemă, cel mai bine este să consideri că problema nici nu va apare. Uită, pur și simplu, de ea. Asta este cea mai rapidă soluție. Iată, de exemplu, cum se întîmplă lucrurile în viața de zi cu zi : ar fi imposibil să afirmi că mireasa de astăzi nu va muri mîine. Dar mirele nu se gîndește decît la fericirea lui prezentă — „Vom trăi ani mulți, cît măslinul, și vom rămîne uniți pe veci, în fericire“ — și nu-și face griji. Nu e îngrijorat nu din cauză că nu ar avea motive — nici vorbă — ci, pur și simplu, pentru că făcîndu-și griji nu ar rezolva nimic.

În cazul meu, nu aveam cum să știu sigur că șobolanii nu mă vor ataca simultan din trei direcții, dar îmi convenea foarte mult să cred că lucrul acesta nu se va întîmpla ; căpătam, în acest fel, un sentiment de siguranță. Siguranța și satisfacția sînt necesare fericirii tuturor creaturilor. Aveam nevoie și eu de ele, așa că am hotărît că nu se va întîmpla să fiu atacat din toate trei direcțiile.

Dar, chiar și așa, nu puteam să nu mă gîndesc care ar fi cel mai bun dintre cele trei planuri strategice ale mele. Eram pregătit, din punct de vedere strategic, să întîmpin atacul din cămară, din baie sau de sub chiuvetă. Dar îmi era foarte greu să aleg unul din aceste planuri. Probabil

că și amiralul Togo s-a întrebat dacă flota din Baltica avea să treacă prin strîmtoarea Tsushima, prin strîmtoarea Tsugaru, sau prin strîmtoarea Soya. Acum înțeleg perfect cum trebuie să se fi simțit. Nu numai că mă simțeam ca amiralul Togo, dar aveam și aceleași neliniști ca și el.

În timp ce încercam febril să mă opresc asupra unui plan, ușa de hîrtie zdrențuită s-a deschis brusc și a apărut fața servitoarei Osan. Spunînd că a apărut fața ei, nu înseamnă că nu avea și mîini și picioare, dar restul corpului nu se vedea din cauza nopții întunecoase, așa că nu i-am putut vedea decît fața. Cu obrajii roșii mai roșii ca oricînd, Osan se întorsese de la baie. S-a apucat să încuie bucătăria mai devreme decît de obicei, probabil gîndindu-se la cele întîmplate în noaptea trecută. S-a auzit glasul stăpînului meu, care cerea, din camera lui, să i se așeze bastonul lîngă pernă. Nu știam pentru ce voia stăpînul meu să-și ornamenteze perna cu bastonul. Nu este atît de nesăbuit încît să pretindă că este un Ching Ho, care, numai cu o spadă ascunsă în mînecă, a trecut rîul I pentru a încerca să-l asasineze pe primul împărat din dinastia Țin. În orice caz, lîngă pernă se aflase, în noaptea trecută, o cutie cu ignami ; în noaptea asta avea să fie un baston. M-am întrebat ce avea să mai urmeze în noaptea viitoare.

Seara abia se lăsase ; mai era mult de așteptat pînă la apariția șobolanilor și trebuia să mă odihnesc înainte de bătălie.

Bucătăria stăpînilor mei nu avea fereastră, dar deasupra ușii era o deschizătură de vreo treizeci de centimetri, prin care bătea vîntul, fie iarnă, fie vară.

Vîntul m-a și trezit, aducînd parcă mirosul florilor de cireș care se scuturau. Am deschis ochii, constatînd că răsărise o lună încețoșată. Mașina de gătit își arunca umbra strîmbă pe scîndurile podelei. Temîndu-mă că am dormit prea mult, mi-am ciulit urechile de cîteva ori și am privit de jur împrejur. Era o liniște deplină și, ca și în noaptea trecută, se putea auzi ticăitul ceasul. Era timpul să apară șobolanii — dar oare din ce direcție ?

S-au auzit zgomote din cămară. S-ar fi zis că un șobolan se ținea de marginea unei tigăi și gusta din ce se

afla în ea. Eram foarte sigur că avea să apară în gaura dinspre cămară, aşa că m-am ghemuit în apropiere. Curînd zgomotul din tigaie a încetat, dar apoi s-au auzit zgîrieturi pe o farfurie, sau aşa ceva. Din cînd în cînd se auzeau bufnituri în uşa cămării. Zgomotul era la mai puţin de zece centimetri de vîrful nasului meu ! Uneori se auzeau paşii mărunţi în apropierea găurii, dar nu s-a arătat nici un şobolan. Inamicul făcea prăpăd, iar eu nu puteam decît să stau şi să aştept ! Osan ar fi trebuit să lase uşa deschisă puţin, ca să pot intra în cămară — ce femeie nătîngă !

Deodată, am auzit de după plită cum îmi clătina cineva strachina. Inamicul apărea şi din direcţia aceea ! M-am strecurat foarte încet într-acolo, dar n-am văzut decît un capăt de coadă dispărînd în jgheabul de sub chiuvetă.

Apoi paharul folosit pentru spălat pe dinţi a zdrăngănit, lovindu-se de chiuveta de metal din baie. Inamicul se afla acum în spatele meu. În momentul în care mă întorceam, un şobolan de vreo doisprezece centimetri lungime a lăsat să-i scape o pungulită cu praf de dinţi şi a dispărut sub scîndurile podelei. Am încercat să-l prind, dar cînd am sărit, dispăruse. A pune laba pe un şobolan era o treabă mult mai grea decît crezusem. Mă întrebam dacă sînt într-adevăr născut cu talentul de a prinde şobolani.

Cînd treceam spre baie, inamicul a ieşit din cămară ; cînd stăteam la pîndă lîngă cămară, altul a ieşit de sub chiuvetă. M-am aşezat în mijlocul bucătăriei, dar atunci şobolanii au devenit foarte activi în toate celelalte locuri. Trebuia oare să-i consider inteligenţi sau laşi ? În orice caz, au dovedit că nu erau atît de curtenitori încît să permită unui gentleman să se joace cu ei. M-am repezit prin bucătărie ba într-o direcţie, ba într-alta, de vreo cincisprezece ori, făcînd tot posibilul să-i provoc la luptă. Dar, vai, nu am reuşit să prind nici măcar unul. Este regretabil, dar, cu adversari atît de mărunţi, probabil că nici amiralul Togo nu ar fi găsit vreo soluţie.

La început fusesem plin de curaj — un sentiment răscolitor şi mîndru — dar acum jocul mi se părea obositor şi stupid. În plus, mi se făcea somn. M-am oprit în mijlocul bucătăriei să mă odihnesc. Deşi nu mă mişcam, priveam fioros în jurul meu, pentru ca inamicul, înspăi-

mîntat de mărimea mea, să nu facă pagube prea mari. Dușmanii se dovediseră, contrar aprecierii mele, lași. Visul meu de a mă acoperi de glorie în luptă a dispărut și am rămas numai cu disprețul față de șobolani. Cuprins de scîrbă, m-a părăsit entuziasmul și m-am simțit obosit. Am devenit indiferent față de șobolani și am început să moțăi. Trebuie să ne odihnim, chiar în mijlocul inamicilor.

Prin deschizătura de deasupra ușii, vîntul puternic a aruncat din nou o mînă de petale de cireș, care s-au învîrtit în jurul meu. Apoi, din gaura de sub cămară, a ieșit la atac un șobolan. Deși am avut timp să mă feresc, s-a repezit la mine cu toată viteza și m-a mușcat de urechea stîngă. Chiar atunci, o altă umbră a apărut pe la spate și a început să-mi roadă coada. Toate acestea s-au întîmplat fulgerător. Mecanic, fără să mă gîndesc, am sărit în sus și am încercat din răsputeri să mă scutur de monștrii aceștia. Șobolanul care-și înfipsese dinții în urechea mea și-a pierdut echilibrul ; zăcea moale pe botul meu. Vîrful cozii parcă era o fîșie de cauciuc. Apucîndu-l zdravăn de coadă și gîndindu-mă numai cum să scap de ticăloșii aceștia, m-am scuturat în dreapta și în stînga. Corpul atacatorului a lovit un ziar vechi lipit de perete și a căzut pe podea. Îi țineam și acum coada cu dinții. Fără să-i dau posibilitatea să-și revină, m-am repezit asupra lui, dar era ca o minge de cauciuc. A țîșnit drept prin fața nasului meu și l-am văzut sus pe marginea poliței. Căta în jos spre mine, în timp ce eu nu puteam decît să mă uit în sus la el, de pe podea — polița era la vreun metru și jumătate înălțime. Între noi, luna arunca pe podea razele ei ca un brîu alb.

Adunîndu-mi puterile, am sărit cît mai sus. N-am reușit să mă agăț de poliță decît cu labele dinainte, în timp ce labele dindărăt mi se zbăteau în aer. În plus, șobolanul care mi se agățase de coadă nu-mi dădea drumul. Eram în pericol ! Am încercat să mă agăț mai bine de poliță, dar cînd mi-am mișcat labele, greutatea atîrnată de coadă m-a tras în jos. Ghearele mi-au hîrșîit zgomotos pe poliță.

Dîndu-mi seama că nu pot rămîne așa, am încercat să mă agăț mai bine cu laba stîngă, dar n-am mai ajuns cu ea

pînă la poliță, așa că acum stăteam agățat cu o singură labă. Mă legănam din tot corpul, înainte și înapoi. Monstrul de pe poliță stătuse liniștit pînă acum, așteptînd să vadă cum evoluează situația. Dar, deodată, țintindu-mi fruntea, s-a repezit la mine ca un pietroi aruncat de pe poliță. N-am mai putut să mă țin și am căzut toți trei, prin brîul pe care-l țeseau razele lunii. Piua, găleata și borcanul gol de dulceață de pe poliță au căzut odată cu noi, zdrăngănind pe oala pentru mangal. Toată gălăgia asta, în puterea nopții, era de ajuns ca să-ți înghețe sîngele în vine.

— Hoții, hoții ! a răcnit răgușit stăpînul meu, năpustindu-se din dormitor.

Ținea o lampă în mîna stîngă și bastonul în dreapta. Ochii adormiți aveau o strălucire neobișnuită. M-am ghemuit lîngă strachina mea, iar cei doi monștri au dispărut în cămară. Stăpînul, simțindu-se cam stînjenit, a strigat furios :

— Cine-i acolo ? Cine face gălăgia asta ?

Nu-l asculta nimeni.

Luna a coborît și mai mult spre apus și dunga de lumină care traversa bucătăria a devenit tot mai îngustă.

VI

Căldura este greu de suportat chiar și pentru o pisică. Se spune că un englez, pe nume Sidney Smith, a spus odată că i-ar fi plăcut să-și dea jos de pe el pielea și carnea și să rămînă numai cu oasele, ca să-i fie răcoare. N-aș fi dorit să rămîn numai cu oasele, dar mi-ar fi plăcut să-mi scot blana cenușie bălțată, ca s-o dau la spălat sau s-o las amanet cîtăva vreme. Noi, pisicile, facem impresia că ne place viața simplă, purtînd aceeași îmbrăcăminte tot anul, primăvara, vara, toamna și iarna. Dar pisicile simt căldura și frigul. Eu nu fac duș nu pentru că nu-mi place, dar este foarte incomod să-mi usuc blana după ce s-a udat. De asta trebuie să rabd și să transpir. Și tot acesta este și motivul pentru care nu am avut plăcerea să fac o baie, în atîția ani de zile ! Aș vrea să mă pot folosi de un evantai în timpul verii,

dar întrucît nu pot, din nefericire, să-l apuc, iese şi asta din discuţie.

În comparaţie cu pisicile, oamenii se răsfaţă prea mult. Ei fierb sau frig lucruri pe care le-ar putea mînca şi crude ; îşi moaie hrana în oţet sau o pun în tot felul de sosuri. Îşi dau toată osteneala asta numai ca să mănînce. La fel se întîmplă şi cu hainele. Ar însemna să cerem prea mult dacă le-am pretinde să poarte aceleaşi haine tot timpul anului, aşa cum fac pisicile. Deşi oamenii sînt născuţi anormal de golaşi, n-ar trebui să poarte chiar atîtea haine. Ei sînt în felul acesta, îndatoraţi oilor, viermilor de mătase şi chiar plantelor de bumbac. Se poate spune cu certitudine că această extravaganţă este rezultatul nepriceperii lor.

Voi renunţa la subiectul mîncării şi al îmbrăcăminţii, dar tot nu pot să înţeleg de ce se apucă oamenii să schimbe lucruri care nu-i afectează cu nimic. De exemplu : părul de pe cap. Părul creşte puţin în fiecare zi, aşa că ar fi foarte simplu să-l lase pur şi simplu să crească. Părul are rostul să-i protejeze. Dar în loc să-l folosească în acest scop, ei se apucă să inventeze diverse metode de a-l împodobi sau deforma în fel şi chip. Şi mai sînt şi mîndri de asta ! Priviţi-i pe cei care se cheamă preoţi : îşi rad capetele tot timpul anului. Cînd e cald, folosesc umbrele de soare, iar cînd e frig, trebuie să-şi acopere capetele chele cu glugi. Întrucît au atîta bătaie de cap, este greu de înţeles de ce şi-au mai ras părul. Apoi sînt cei care folosesc un obiect numit pieptene — o unealtă fără rost, care seamănă cu un fierăstrău. Îşi despart părul drept la mijloc şi par încîntaţi de rezultatul acesta. Alţii îşi împart părul pe o parte, trasînd o graniţă artificială de-a lungul căpăţînii lor. Unii dintre ei duc această graniţă pînă la ceafă, ajungînd să semene cu frunzele de bananier.

Mai sînt şi aceia care îşi taie părul scurt pe creştet şi lung în părţi. Ei arată ca şi cum capetele lor rotunde ar fi fost puse într-o ramă pătrată, cam ca un gard viu de arbuşti tuns cu muchii de un grădinar. Mai există şi cei care îşi lasă părul de un centimetru sau mai scurt. Pe măsură ce îmbătrînesc şi le cade părul, s-ar putea să apară o modă nouă — părul de minus un centimetru.

În orice caz, nu știu ce vor să realizeze oamenii, cu fizicul lor nefericit, ocupîndu-se atîta de modă.

Sînt extravaganți și în alte privințe. De exemplu, folosesc numai două din cele patru picioare ale lor. Ar putea să umble mai repede dacă le-ar folosi pe toate patru, dar ei lasă două dintre ele să atîrne fără rost, ca o pereche de pești uscați. Nu este caraghios ? Ținînd seama de aceste obiceiuri care-i fac să piardă timpul, se pare că oamenii au mai mult timp liber decît noi, pisicile. Pisicile nu se apucă să inventeze asemenea complicații și să pretindă că simt datorită lor vreo plăcere. Dar poate cel mai amuzant obicei omenesc este acela că, de cîte ori se întîlnesc mai mulți oameni, încep să-și spună unul altuia cît de ocupați sînt. De fapt, cei mai mulți au chiar aerul că sînt foarte ocupați. Provoacă atîta agitație în jurul lor, încît ai crede că sînt gata să moară de epuizare.

Unii oameni își exprimă dorința de a fi lipsiți de griji, așa cum sînt eu. Dar, dacă vor să ducă o viață comodă, nu au decît să încerce, și va fi suficient. Nimeni nu le cere să se agite. A inventa atîtea ocupații fără rost este ca și cum ai aprinde un foc mare și apoi te-ai plînge de căldură.

Dacă va veni vreodată ziua cînd noi, pisicile, vom începe să ne așezăm părul în douăzeci de feluri diferite, s-a terminat cu viața comodă de care ne bucurăm acum. Cine dorește să fie lipsit de griji ar trebui să înceapă prin a fi ca mine — să poarte o singură blană tot timpul anului. Trebuie să recunosc, însă, că vara îmi este cam cald. De fapt, îmi este chiar puțin cam prea cald.

Pe o asemenea căldură, nu reușesc să mă bucur nici de somn, singura mea plăcere. Din lipsă de altceva mai bun, într-o zi călduroasă de vară am hotărît să-i studiez pe oameni, lucru pe care nu-l mai făcusem de o bună bucată de vreme. Este curios să urmărești cît de agitați sînt oamenii. În această privință, oricît ar fi de regretabil, stăpînul meu are o fire foarte asemănătoare cu aceea a unei pisici. Doarme la fel de mult ca și mine și, îndeosebi în timpul vacanței de vară, nu-și găsește timp pentru nici una dintre ocupațiile considerate omenești. În ziua aceea, era foarte deprimant să te uiți numai la el. Speram că o să apară Meitei, pentru că provoacă uneori

cîte o reacţie a stomacului bolnav al stăpînului meu şi-l face, cel puţin cîtăva vreme, să semene mai puţin a pisică.

Era într-adevăr timpul să vină Meitei. Deodată, dinspre baie, am auzit apa curgînd. Cineva făcea un duş. Din cînd în cînd, spunea :

— E foarte bine. Ce senzaţie plăcută !

Sau :

— Încă o găleată, te rog.

Glasul se auzea atît de tare, că vibra toată casa. Nimeni altul decît Meitei însuşi n-ar fi fost în stare să vină la stăpînul meu şi să vorbească atît de tare.

Aha, va să zică venise ! Acum ştiam că avea să urmeze o jumătate de zi plină. Curînd, Meitei a intrat în cameră, fără ceremonie, ştergîndu-se de apă şi potrivindu-şi hainele.

— Ce s-a întîmplat cu Kushami, doamnă ? a început el, aruncîndu-şi pălăria pe rogojinile de paie de pe podea.

Stăpîna, care dormise lîngă cutia ei de cusut în camera de alături, s-a trezit, surprinsă. A venit în hol, încercînd cu greutate să-şi ţină ochii deschişi. Meitei, într-un chimono de pînză foarte frumos, se aşezase şi încerca să se răcorească cu un evantai.

— Vai, ce plăcere să te vedem, a şoptit stăpîna, oarecum intimidată. Nu ştiam că eşti aici.

Apoi s-a înclinat şi de pe nas i-au căzut cîteva picături de transpiraţie.

— Chiar acum am venit şi am pus-o pe servitoare să toarne pe mine nişte apă. Simt că mi-am mai revenit. Nu-i aşa că-i cald ?

— Da, nu-i aşa ? Ultimele două-trei zile au fost ceva nemaipomenit ! Eu transpir şi cînd stau locului. Cum te simţi dumneata ? a întrebat stăpîna, în timp ce de pe nas continua să-i picure transpiraţia.

— Vă mulţumesc, doamnă. În general, nu mă supără prea tare căldura, dar astăzi este deosebit de cald, nu vi se pare ? Mă simt oarecum îngreuiat.

— De obicei nu dorm ziua, dar cînd este atît de cald cum a fost azi...

— Dormiţi ? Asta e bine ! Dacă puteţi dormi ziua, şi apoi şi noaptea, e foarte bine.

Meitei vorbea nepăsător ca totdeauna, dar, dorind să mai spună ceva, a adăugat :

— Știți, eu n-am nevoie de mult somn. Îl invidiez pe Kushami. De cîte ori vin aici, el doarme. Bineînțeles, căldura face rău unui stomac bolnav, așa presupun. Într-o zi ca asta, chiar și un om sănătos obosește să-și țină capul sus. Cîtă vreme aveți capul pe umeri, totuși, nu-l puteți lăsa să cadă, nu-i așa ?

Contrar obiceiului, Meitei nu părea în stare să schimbe subiectul.

— Cît despre dumneavoastră, doamnă, purtați atîtea pe cap că ar fi pur și simplu greu să stați cu capul sus. Ținînd seama de greutatea părului dumneavoastră lung, nu e de mirare că preferați să stați întinsă.

Stăpîna a dus mîna la cap, crezînd că Meitei vorbește așa pentru că părul ei este în dezordine și a răspuns rîzînd :

— Ha, ha, rîzi de mine.

Meitei a rămas serios.

— Doamnă, am încercat să prăjesc un ou pe acoperiș, ieri.

Asta a sunat foarte ciudat.

— Ce-ai spus că ai vrut să prăjești ?

— Acoperișul era atît de încins, încît mi s-a părut că ar fi păcat să pierd ocazia. Am turnat grăsime pe o țiglă și am pus pe ea un ou.

— Și ?

— Dar nu mi-a reușit. Oul nu se prăjea, așa că m-am dat jos să citesc ziarul. În vremea asta, a trecut un prieten pe la mine și am uitat de ou. Mi-am adus aminte de experiență azi dimineață și, gîndindu-mă că oul era gata, m-am urcat să mă uit.

— Și cum l-ai găsit ?

— Nu mai era. În loc să se prăjească, alunecase jos de pe casă.

— Vai ! a exclamat stăpîna, încruntîndu-se.

— Este ciudat că a fost atît de răcoare în iulie și e atît de cald acum.

— Chiar așa este. Pînă nu de mult, mă simțeam bine chiar și în chimono, dar, de alaltăieri, vremea s-a încălzit foarte tare.

— Crabii merg lateral, dar vremea de anul ăsta merge de-a-ndaratelea. De fapt, poate că-şi spune : „Poate că merg de-a-ndaratele, dar ce e rău în asta ?"

— Cum ? Ce-ai spus ?

— A, nimic. Anotimpurile merg de-andaratelea, ca taurul lui Hercule.

Meitei căpăta curaj şi începea din nou să facă afirmaţii ciudate. Din nenorocire, stăpîna nu putea să-l înţeleagă, aşa că a răspuns pur şi simplu :

— Da.

Nu-l întrebase pe Meitei ce a vrut să spună, dar Meitei căuta ocazia pentru o replică, aşa că a mai încercat o dată :

— Aţi auzit despre taurul lui Hercule, doamnă ?

— Nu, mă tem că nu ştiu nimic despre tauri.

— Atunci, am să vă povestesc eu.

Stăpîna nu prea putea să-i spună că n-o interesează, aşa că s-a aşezat şi a ascultat.

— Demult, demult de tot, Hercule ducea un taur de-a lungul drumului.

— Hercule acesta este un văcar ?

— Nu, şi nici nu avea un restaurant cu specialităţi de carne. Pe vremea lui, în Grecia nu existau măcelari.

— Asta este deci o poveste despre Grecia ? Ar fi trebuit să spui aşa de la început, a remarcat stăpîna.

Ce este Grecia, atîta lucru ştia şi ea.

— Dar vorbeam despre Hercule.

— Şi Hercule înseamnă Grecia ?

— Păi, Hercule era un erou grec.

— Atunci nu mă mir că nu ştiam de el. Şi ce a făcut omul acesta ?

— Ei bine, doamnă, Hercule a adormit adînc, exact ca şi dumneavoastră.

— Nu mai spune !

— Pe cînd dormea, a apărut fiul lui Vulcan.

— Ce este Vulcan ?

— Vulcan era un fierar, iar fiul acestui fierar a furat taurul. Dar el a dus animalul de acolo trăgîndu-l de-a-ndaratelea de coadă, aşa că atunci cînd s-a trezit, Hercule n-a mai reuşit să ia urma taurului. Şi nici nu e de mirare. Fiul fierarului făcuse o treabă bună, a explicat

Meitei, căruia nu-i mai păsa de căldură. Apropo, ce se întîmplă cu soţul dumneavoastră ? Iarăşi doarme ? În poemele chinezeşti este elegant să aţipeşti, dar cînd asta devine un obicei zilnic, aşa cum se întîmplă cu Kushami, somnul devine banal. Este ca şi cum ai fi mort cîtăva vreme în fiecare zi. Nu vă supăraţi, n-aţi vrea să-l treziţi ca să-i vorbesc ? a întrebat Meitei.

Stăpîna părea să fie de acord cu concepţia lui Meitei despre somn, pentru că a răspuns imediat :

— Sigur că da. În primul rînd îi face rău la sănătate, mai ales că abia a luat masa.

Era gata să se ridice în picioare, cînd Meitei a comentat :

— Fiindcă aţi amintit de masă, doamnă, îmi dau seama că încă n-am mîncat.

Făcea asemenea apropouri cu mult calm.

— Vai, cum am putut uita ! Este ora prînzului şi eu nici n-am observat. Nu pot să-ţi ofer mare lucru, dar ce zici de ceai cu orez ?

— Dacă asta e tot ce aveţi, nu doresc.

— Ei bine, dacă altceva nu avem... s-a strîmbat stăpîna.

Meitei, dîndu-şi seama că vorbise cum nu trebuia, a întrerupt-o repede :

— Nu-i nimic, doamnă. Vă rog să nu vă deranjaţi. Venind spre dumneavoastră, am comandat un prînz care o să mi se aducă aici.

Răspunsul stăpînei a fost numai „Oh !“ Dar felul în care a spus „oh !“ arăta surpriză, exprima faptul că se simţea jignită şi arăta, de asemenea, că era mulţumită că nu mai trebuia să se ostenească. Cuvîntul „oh !“ exprima toate aceste trei sentimente.

Chiar atunci a ieşit din camera lui stăpînul. Mergea şovăind, ca şi cum zgomotul l-ar fi deranjat chiar cînd era pe cale să adoarmă, lucru care se întîmpla destul de rar.

— Faci zgomot ca de obicei, nu-i aşa ? Tocmai aţipeam, s-a văicărit el căscînd.

— Îmi pare rău că am întrerupt preţiosul dumitale somn, dar s-ar putea ca lucrul acesta să-ţi facă bine la sănătate. Hai, ia loc.

Era greu de spus care era musafirul și care stăpînul casei. Fără să spună nimic, stăpînul s-a așezat, a scos o țigară Asahi dintr-o cutie de lemn și a început să fumeze cu furie. Deodată, ochii i-au căzut pe pălăria de pai a lui Meitei, care stătea aruncată într-un colț.

— Văd că ți-ai cumpărat o pălărie nouă.

Meitei a ridicat imediat pălăria și a arătat-o cu mîndrie stăpînului și stăpînei.

— Ce moale este ! Și e țesută des, a spus stăpîna, mîngîind de mai multe ori pălăria.

— Știți, doamnă, e foarte comodă. Priviți, se poate face cu ea orice.

Meitei și-a strîns pumnul și a lovit pălăria în partea de sus. În pălărie a rămas, înfundată, forma pumnului, dar, cînd stăpîna a țipat, speriată, Meitei a băgat mîna în pălărie și a netezit-o, readucînd-o la forma inițială. Apoi a apucat-o de boruri cu amîndouă mîinile și a mototolit-o. Pălăria șifonată arăta ca o foaie de tăiței turtită cu sucitorul. Apoi a făcut-o sul, ca pe o rogojină de paie.

— Ce mai aveți de spus ? a întrebat Meitei, vîrîndu-și noua achiziție în buzunarul de la piept.

— Nemaipomenit ! a exclamat stăpîna ca și cum tocmai ar fi văzut cele mai bune scamatorii ale prestidigitatorului Shoichi Kitensai.

Meitei, ca un scamator adevărat, a scos din nou pălăria prin mîneca stîngă a chimonoului și a spus cu mîndrie :

— N-are nimic.

După ce i-a dat din nou forma inițială, a învîrtit-o multă vreme pe degetul arătător. Credeam că-și terminase scamatoriile. Da' de unde ! Și-a terminat demonstrația aruncînd pălăria pe podea și apoi așezîndu-se pe ea.

— Ești sigur că e bine ce faci ? a întrebat stăpînul meu cam nervos.

Stăpîna era și ea îngrijorată :

— Cred că ar fi mai bine să încetați.

Ar fi vrut să salveze pălăria atît de costisitoare. Dar proprietarul ei ținea să continue demonstrația.

— Nu se poate strica. Ăsta este cel mai minunat lucru la ea.

Meitei a scos pălăria strivită de sub el şi şi-a pus-o pe cap. Dintr-o dată, pălăria a căpătat forma ei obişnuită.

— E într-adevăr o pălărie minunată ! Mă întreb cum au făcut-o, a oftat stăpîna cu admiraţie.

— Totdeauna stă aşa, a explicat Meitei stăpînei, cu pălăria încă pe cap.

— O pălărie ca asta ar trebui să-ţi cumperi, a sugerat stăpîna, soţului ei.

— Dar Kushami are o pălărie bună de paie, nu ?

— Au călcat pe ea copiii, acum cîteva zile.

— Ce păcat !

— Şi cred că ar fi bine dacă ţi-ai cumpăra o pălărie frumoasă şi rezistentă ca asta, a continuat stăpîna, fără să aibă habar cît costă o panama. Cred că ar trebui să-ţi cumperi aşa ceva.

Meitei a scos o pereche de foarfeci, într-un toc roşu, dintr-un buzunar, şi le-a arătat stăpînei.

— Să lăsăm pălăria, cîtăva vreme, doamnă. Acum uitaţi-vă la aceste foarfeci. Şi ele sînt de valoare, pentru că le puteţi folosi în paisprezece feluri diferite.

Dacă nu ar fi apărut foarfecele, mă tem că stăpînul ar mai fi fost bătut la cap să-şi cumpere pălărie. Stăpîna mea fiind femeie şi, deci, înzestrată cu curiozitate feminină, stăpînul a reuşit astfel să scape. Norocul său nu se datora prezenţei de spirit a lui Meitei ci era, după părerea mea, un caz, neobişnuit la el, de noroc, pur şi simplu.

Bineînţeles, stăpîna a întrebat cum pot fi folosite foarfecele în atîtea feluri, dar Meitei era pregătit să-i explice :

— Am să vi le spun pe rînd, aşa că ascultaţi cu atenţie. Sînteţi gata ? Priviţi această formă de semilună. Aici puteţi pune capătul unei ţigări de foi ca să-l tăiaţi. Mecanismul acesta taie sîrma. Puteţi folosi foarfeca şi ca riglă, dacă o aşezaţi, uite-aşa, pe o bucată de hîrtie. Observaţi că pe dosul acestei lame sînt marcate diviziuni, aşa că puteţi folosi foarfeca şi la măsurat. Pe lama cealaltă este o pilă de unghii. Acum uitaţi-vă cu atenţie. Vîrful acesta turtit poate fi folosit ca şurubelniţă. De asemenea, puteţi deschide capacele aproape tuturor cutiilor. Vîrful acestei lame este întărit ca să puteţi face găuri cu ea, ca şi cu un burghiu. Iar aceasta se foloseşte pentru

a şterge cuvintele ortografiate greşit. Dacă desprindeţi lamele, aveţi un cuţit. În sfîrşit, cel mai preţios mod de întrebuinţare : aici, pe mîner, există o protuberanţă de mărimea unui ochi de muscă. Uitaţi-vă numai puţin.

— Nici nu mă gîndesc. Sînt sigură că vrei să rîzi din nou de mine.

— Nu fiţi atît de neîncrezătoare. Hai, dacă vă uitaţi nu înseamnă că veţi fi păcălită. Priviţi numai puţin.

Insistînd, Meitei a întins stăpînei foarfeca. Ea a apucat-o cu neîncredere, dar s-a uitat în locul unde arătase Meitei.

— Ce vedeţi ?

— Nimic. E întuneric.

— Nu se poate. Ţineţi-o mai spre uşile de hîrtie unde e mai multă lumină. Nu strîngeţi foarfeca aşa. Acum ce vedeţi ?

— Este o poză, nu-i aşa ? Mă întreb cum au pus o poză într-un loc atît de îngust.

— Ăsta e lucrul cel mai minunat.

Stăpîna şi Meitei erau singurii care vorbeau. Stăpînul meu tăcuse pînă acum, dar a vrut să vadă şi el poza.

— Lasă-mă să mă uit.

Stăpîna, ţinînd foarfeca, nu-i mai dădea drumul.

— Vai, ce frumos ! Ce nud minunat !

— Lasă-mă să mă uit, ţi-am zis !

— Mai aşteaptă. Ce păr frumos, cum îi ajunge pînă la şolduri ! E foarte înaltă, dar cît e de frumoasă !

— Am spus că vreau să văd şi eu. De ce trebuie să fii atît de egoistă ? insista nerăbdător stăpînul meu.

În cele din urmă, stăpîna i-a dat foarfeca şi i-a spus să se uite cît vrea. Chiar atunci, Osan a apărut din bucătărie, aducînd două tăvi de lemn lăcuite, rotunde, cu tăiţeii pe care-i comandase Meitei.

— Doamnă, acesta e prînzul meu, comandat de mine. Vă rog să-mi permiteţi să-l mănînc aici, a spus Meitei, extrem de politicos.

Meitei părea atît de serios, încît te aşteptai să fie o glumă. Stăpîna nu ştia cum să-i răspundă, aşa că a spus încet :

— Te rog.

Stăpînul, desprinzîndu-şi în sfîrşit ochii de la poză, a strigat :

— Tăiţeii fac rău la sănătate pe o asemenea căldură.

— Ei, nu-ţi face griji. Nu s-a îmbolnăvit nimeni mîncînd ce-i place, şi ridicînd capacul de pe una din farfurii, a mirosit : Perfect ! Sînt proaspeţi. Tăiţeii de ieri şi bărbaţii bărboşi sînt două lucruri care nu-mi plac.

Meitei a pus niţte hrean ras şi sos şi a început să mestece cu poftă :

— Pui prea mult hrean în sos. O să te ardă, l-a avertizat stăpînul, oarecum îngrijorat.

— Dar aşa se mănîncă tăiţeii, cu sos şi hrean. Nu-ţi plac tăiţeii cu hrean, nu-i aşa ?

— Îmi plac mai mult tăiţeii obişnuiţi.

— Asta mănîncă căruţaşii. Îi compătimesc pe cei care nu apreciază o asemenea delicatesă ca tăiţeii cu hrean.

Apoi, Meitei şi-a înfipt beţişoarele în farfurie şi a ridicat cît de mulţi tăiţei a putut.

— Doamnă, există multe feluri de a mînca tăiţeii. Veţi observa că un începător înmoaie tăiţeii în sos cît mai mult, înainte de a-i mînca. Dar în felul acesta, ei îşi pierd gustul.

Meitei a ridicat beţişoarele, dar tăiţeii fiind lungi, atîrnau în jos vreo treizeci de centimetri. Considerînd că ridicase mîna destul de sus, s-a uitat în farfurie şi a văzut că jumătate din lungimea tăiţeilor se mai afla în farfurie.

— Lungi mai sînt ! Nu credeţi că sînt foarte lungi ? a întrebat Meitei, în aşa fel încît stăpîna a trebuit să răspundă.

— Sigur că sînt ! a răspuns ea, prefăcîndu-se plină de admiraţie.

— Realitatea e că trebuie să înmoi cam o treime din lungimea lor în sos şi apoi să-i înghiţi dintr-o dată. Dar nu trebuie mestecaţi. Asta le-ar strica gustul. Cel mai bine este să înghiţi tăiţeii dintr-o dată.

Meitei a ridicat beţişoarele şi mai sus, pînă cînd cel mai lung dintre tăiţei a ieşit din farfurie. Apoi a manevrat în aşa fel încît capetele lor să intre în sosiera din stînga şi a lăsat tăiţeii înăuntru să se înmoaie. Sosul a umplut aproape patru cincimi din sosieră şi, în conformitate cu principiul lui Arhimede, se ridica pe măsură ce intrau în el tăiţeii. Cînd Meitei a scufundat cam un sfert din

tăiței, sosul a ajuns la margine. Beţişoarele s-au oprit la o palmă deasupra sosierei. Dacă mişcarea ar fi continuat, sosul ar fi dat pe dinafară.

Meitei a ezitat puţin, apoi, cu mişcarea bruscă a unui iepure, şi-a lipit gura de beţişoare şi a supt tăiţeii cu zgomot. Mărul lui Adam i s-a mişcat de vreo două ori în sus şi-n jos, dar tăiţeii de pe beţişoare dispăruseră cu totul.

Am văzut una sau două lacrimi, curgînd din colţurile ochilor lui Meitei, pe obraji. Oare pentru că hreanul era iute, sau îi fusese greu să înghită atîţia tăiţei dintr-o singură înghiţitură? N-am aflat nici pînă în ziua de astăzi.

— Grozav ai mai înghiţit toţi tăiţeii dintr-o dată, a murmurat stăpînul meu, plin de respect.

— Minunat ! A aprobat stăpîna, aplaudîndu-l pe Meitei pentru măiestrie.

Meitei a pus de o parte beţişoarele şi s-a bătut de două ori pe piept cu palma. Scoţîndu-şi batista ca să se şteargă pe faţă, a spus :

— Ştiţi, toată lumea ar trebui să înveţe să termine o farfurie cu tăiţei în cel mult trei înghiţituri şi jumătate sau patru. Dacă ai nevoie de mai mult, înseamnă că nu ştii să-i savurezi.

După această explicaţie, Meitei a avut nevoie de puţină odihnă. Tocmai atunci a apărut Kangetsu. Nu ştiu de ce continua să poarte pălăria de iarnă, şi nici pentru ce era atît de prăfuit pe pantaloni.

— Iată-l pe cel mai distins şi mai frumos dintre prieteni ! Ai să mă ierţi, tocmai am început să mănînc şi trebuie să termin, a spus Meitei, fără nici o ezitare sau jenă.

A terminat repede şi a doua farfurie. Deşi nu a mai procedat la fel de fantezist şi deşi n-a mai avut nevoie de batistă şi nici să se odihnească între îmbucături, a golit cele două farfurii cît ai clipi din ochi.

— Kangetsu, ai de gînd să-ţi termini teza curînd ? a întrebat stăpînul meu.

Meitei a adăugat :

— Fiica lui Kaneda aşteaptă, băiatule. Ai face bine să-ţi susţii teza cît mai repede.

Kangetsu zîmbea misterios, ca de obicei.

— Este o crimă să o fac să aştepte. Fac tot posibilul să termin, dar, după cum ştiţi, subiectul tezei este deosebit de dificil.

Le spunea ceva ce nu era tocmai adevărat, dar se străduia să pară sincer.

— Ai dreptate. Subiectul nu este chiar cel pe care l-ar fi ales „doamna Nas". Dar nu uita că meriţi s-asculţi de Nas.

Meitei semăna din nou cu el însuşi. Dintre cei trei, cel mai serios părea stăpînul meu.

— Fiindcă veni vorba, care este titlul tezei ?

— Se numeşte „Efectele razelor ultraviolete asupra acţiunii electromotoare a pupilei broaştei".

— Extraordinar ! Pare un subiect pe care Kangetsu este foarte pregătit să-l rezolve. Pupilele broaştelor — asta-i bună ! Ce zici, Kushami ? Trebuie să comunicăm titlul familiei Kaneda înainte de terminarea tezei ?

Dar stăpînul meu a ignorat sugestia lui Meitei şi l-a întrebat pe Kangetsu :

— E un subiect chiar atît de greu ?

— Este grozav de complicat. În primul rînd, structura ochiului broaştei nu e foarte bine cunoscută, aşa încît trebuie să efectuez cercetări ample. M-am gîndit ca, în acest scop, să-mi procur un glob de cristal şi să încep de la acest glob.

— Este uşor să-ţi procuri un glob de la un magazin de sticlărie, nu-i aşa ?

Kangetsu şi-a umflat puţin pieptul şi a răspuns :

— În primul rînd, liniile şi cercurile sînt probleme de geometrie. În întreaga lume nu există un glob de cristal care să poată servi ca model pentru pupila unei broaşte.

— Dacă este atît de greu, de ce nu schimbi subiectul ? a întrebat Meitei.

— Nici nu mă gîndesc, a răspuns Kangetsu. Dar este foarte dificil. Întrucît una din raze este mai lungă decît cealaltă, trebuie să pilesc puţin globul. Dar atunci cealaltă rază este prea lungă. Continuînd în felul acesta, nu reuşesc decît să fabric globuri de cristal descentrate. Încep cu un glob de mărimea unui măr şi ajung la unul cît o căpşună. Încerc să-l corectez, dar globul ajunge la dimensiunea unui bob de fasole şi tot nu este cum

trebuie. Lucrez din greu încă de la Anul Nou. Ajunge să vă spun că am pilit complet șase globuri.

Explicația nu părea adevărată, dar pe de altă parte nici nu s-ar fi zis că minte.

— Și unde ai făcut tot pilitul ăsta ?

— La laboratorul facultății. După prînz mă odihnesc puțin, apoi încep să pilesc pînă se face întuneric. Este grozav de greu.

— Vrei să spui că pileşti sticlă în fiecare zi, chiar și duminica ?

— Chiar așa. N-am făcut altceva decît să pilesc de dimineață pînă seara.

— Atunci probabil că o să devii profesor de pilit sticla. Dar dacă „doamna Nas" ar afla cu cît entuziasm lucrezi, sînt sigur că ar fi impresionată. Acum cîteva zile, m-am dus la biblioteca școlii și l-am întîlnit la intrare pe Robai. Faptul mi s-a părut ciudat, pentru că Robai a absolvit facultatea. El mi-a spus că nu venise acolo să citească, ci pentru că, trecînd pe lîngă poartă, a simțit că are nevoie să meargă la toaletă. Era singurul motiv pentru care intrase în bibliotecă. Ne-am distrat mult pe chestia asta. Robai și cu tine ați putea fi comparați foarte bine. Mi-ar place să scriu despre voi doi într-o carte de morală, a chicotit Meitei, adăugînd ca de obicei prea multe amănunte la explicațiile sale.

Stăpînul meu a întrebat cu seriozitate :

— Și cînd crezi că o să termini cu pilitul ăsta ?

— În ritmul acesta, cred că o să-mi ia vreo zece ani, a răspuns Kangetsu, părînd mult mai puțin afectat de asta decît stăpînul meu.

— Zece ani ! Mai repede nu poți ?

— Este o apreciere moderată. Mi se pare, însă, că ar putea dura și douăzeci.

— Îngrozitor ! Asta înseamnă că n-ai să obții doctoratul !

— Mi-ar place să obțin doctoratul și să o scap pe Tomiko de griji. Dar, orice s-ar întîmpla, trebuie să continui să pilesc sticla, altfel nu voi putea nici măcar să-mi încep experiența.

Kangetsu a făcut o pauză, apoi a continuat triumfător :

— Nu vă faceţi griji. Tomiko înţelege ce fac. Cînd am vizitat-o zilele trecute, i-am explicat situaţia.

Stăpîna, care ascultase cam neatentă conversaţia, a comentat brusc, bănuitoare :

— Dar familia Kaneda e plecată la Oiso de o lună !

Kangetsu a părut derutat, dar a reuşit să mormăie :

— Ciudat. Mă întreb ce s-o fi întîmplat ?

În asemenea ocazii, prezenţa lui Meitei este nepreţuită. Cînd conversaţia se stinge sau cînd cineva e într-o situaţie jenantă ori cînd cineva adoarme sau se încurcă, Meitei pune umărul aproape totdeauna :

— Este atît misterios cît şi interesant să o vezi pe Tomiko la Tokio, în timp ce ea este la Oiso. Probabil a fost un fenomen telepatic. Uneori, cînd sentimentele devin prea puternice, se produc asemenea fenomene. Totul este ca un vis, dar mult mai autentic decît visele obişnuite. Lucrul ar putea să pară extrem de straniu acelora care nu cunosc adevărata semnificaţie a dragostei. De exemplu, dumneavoastră, doamnă, sînteţi căsătorită cu Kushami, dar totuşi nu ştiţi dacă se gîndeşte la dumneavoastră sau...

— Cine v-a dat dreptul să vorbiţi aşa ?

Atacul violent al stăpînei a întrerupt brusc peroraţia lui Meitei.

— În ce te priveşte, Meitei, nu-mi amintesc ca dumneata să fi fost vreodată îndrăgostit, a adăugat stăpînul meu, trecînd cu totul de partea stăpînei.

— Toate iubirile mele au durat mai mult de şaptezeci şi cinci de zile, aşa că probabil le-ai uitat. Datorită dezamăgirilor din dragoste, am rămas totuşi celibatar.

După această mărturisire, Meitei i-a privit pe toţi cu imparţialitate.

— Ho-ho ! Nu te cred, a spus stăpîna.

— Hm.

Asta a spus-o stăpînul meu, care se întorsese spre fereastră. Kangetsu a fost acela care, cu zîmbetul lui misterios, a stăruit :

— Vă rog, aş vrea să aflu mai mult.

— Amintirea mea preferată este aceea a unei întîmplări stranii. Ar trebui să fie aici Lafcadio Hearn : i-ar fi plăcut foarte mult, dar, din nefericire, el este mort.

În afară de asta, nu are nici o importanță atunci cînd o povestesc altora. Dar pentru că mi-ați cerut-o, va trebui să vă fac pe plac. Promiteți-mi că mă veți asculta pînă la sfîrșitul poveștii.

După această precizare, a început :

— Ei bine, gîndindu-mă, trebuie să fie — hai să vedem, cît timp a trecut ? În sfîrșit, dă-o naibii ! Să zicem acum cincisprezece-șaisprezece ani !

— Prostii ! a pufnit stăpînul meu.

Stăpîna a rîs de Meitei :

— Ai o memorie excelentă, nu-i așa ?

Kangetsu a fost singurul care s-a ținut de cuvînt. N-a spus o vorbă, iar expresia lui arăta că ar fi vrut să asculte mai departe.

— În orice caz, s-a întîmplat iarna. Eram în districtul Aizu, în apropierea trecătorii numite Capcana Caracatițelor. Tocmai trecusem prin Valea Puștii de Bambus, în provincia Echigo.

— Ciudate locuri, a întrerupt stăpînul meu.

— Acum taci. Se pare că o să fie interesant ! l-a certat stăpîna.

— Soarele apusese și mă rătăcisem. Îmi mai era și foame, așa că am bătut la ușa unei colibe singuratice, în mijlocul trecătorii, și am cerut găzduire pentru o noapte. Un glas m-a poftit înăuntru. Cînd am deschis ușa și am văzut chipul fetei care ținea în mînă o lumînare, am început să tremur. Mi-am dat seama, pentru prima dată, cît de mare este puterea dragostei.

— Uimitor ! Mă întreb dacă în munți trăiesc multe femei frumoase ?

— În munți sau pe mare, doamnă, era o fată pe care aș fi vrut să v-o arăt. Purta părul aranjat într-o superbă pieptănătură *shimada* [1].

— Cum se poate ? a părut stăpîna tare surprinsă.

— Intrînd, am găsit un foc arzînd într-o groapă săpată în mijlocul unei încăperi mari. Toți patru — fata, bătrînii ei părinți și cu mine — stăteam în jurul flăcărilor. Le-am spus că eram mort de foame și că aș fi mîncat orice. Le-am

[1] Pieptănătură purtată de tinerele elegante, la vîrsta măritișului.

cerut să-mi dea ceva imediat. Bătrînul a spus că, întrucît eram un oaspete deosebit, îmi vor prepara niște orez cu șerpi. Aici începe dezamăgirea mea din dragoste, așa că vă rog să ascultați cu atenție.

— Sigur că ascultăm. Dar oricum ai lua-o, nu există șerpi, iarna, în provincia Echigo.

— Ai dreptate. Dar nu poți cere ca o poveste atît de romantică să fie tot timpul logică. De exemplu, într-un roman de Kyoka Izumi, un crab iese tîrîndu-se de sub zăpadă. Vă amintiți ?

Kangetsu a răspuns pur și simplu : „Înțeleg". Apoi a căpătat expresia unui ascultător profund interesat.

— Pe vremea aceea, îmi plăceau mîncărurile ciudate. Mă plictisisem de lăcuste, melci, broaște și altele, așa că orezul cu șerpi mi se părea perfect. Bătrînul a pus o oală la foc, a turnat orez în oală și a început să-l fiarbă. Am observat vreo zece găuri de forme diferite în capacul oalei ; prin acese găuri, la anumite intervale, ieșeau aburi. Eram uimit să constat cît de ingenioși erau acești oameni de la țară. Fără să spună un cuvînt, bătrînul a ieșit din cameră, dar s-a întors repede cu un coș mare sub braț. După ce l-a pus lîngă foc, m-am uitat înăuntru. Și ce mi-au văzut ochii ? Cîțiva șerpi lungi înfășurați, formînd un fel de ghem din cauza frigului.

— Încetează ! E îngrozitor, s-a strîmbat stăpîna, încruntîndu-se.

— Nu pot să mă opresc. De-abia am început. Apoi bătrînul a ridicat capacul oalei cu orez cu mîna stîngă, a apucat nepăsător șerpii cu dreapta și i-a aruncat repede în oală, după care a pus capacul. Și permiteți-mi să vă spun, atunci am simțit că mă sufoc.

— Te rog, încetează. E îngrozitor, se tînguia stăpîna.

— Mai este puțin și ajung la dezamăgirea mea, așa că vă rog să aveți răbdare. Așadar, iată, după două minute, am fost surprins să văd un șarpe scoțînd capul pe una dintre găuri. În timp ce mă uitam la el, a apărut un alt cap, prin altă gaură. În curînd au apărut capete prin toate celelalte găuri, pînă cînd suprafața capacului a fost acoperită de capete de șerpi.

— De ce scoteau capetele ?

— Pentru că înăuntru era fierbinte şi voiau să scape, ăsta era motivul. Atunci, bătrînul a spus că mîncarea era gata. Bătrîna lui soţie a răspuns : „Haa", iar fata : „Ai". Apoi femeia a apucat şerpii de cap şi a tras cu putere. Oasele lor au ieşit prin găuri, în timp ce carnea a rămas în oală.

— Minunat mod de a dezosa şerpii, nu-i aşa ? a rîs Kangetsu.

— Adevărat, foarte ingenios. Apoi fata a ridicat capacul, a scos cu lingura orez şi şerpi şi m-a servit.

— Şi chiar ai mîncat ? a întrebat cu răceală stăpînul meu.

Stăpîna s-a strîmbat din nou şi i-a mai rugat o dată :

— Vă rog, încetaţi chiar acum. Mi-e greaţă şi n-am să mai pot mînca zile întregi.

— Asta, pentru că încă n-aţi mîncat orez cu şerpi. Mîncaţi o dată şi n-o să uitaţi niciodată gustul lor minunat.

— Scîrbos ! Cine ar putea să mănînce şerpi ?

— Eu, unul, am mîncat cît am putut. Curînd, am uitat de frig şi m-am trezit privind-o pe fată. Mă gîndeam că nu-mi mai puteam dori nimic, dar chiar atunci ai ei mi-au urat noapte bună. Le-am mulţumit şi, fiind obosit, m-am culcat şi am adormit adînc imediat.

— Şi ce s-a mai întîmplat ?

Acum stăpîna dorea să asculte povestea în continuare.

— În dimineaţa următoare, m-am trezit şi am fost dezamăgit în dragoste.

— Ce s-a întîmplat ?

— Nimic deosebit. După ce m-am trezit, m-am uitat pe fereastră şi s-a întîmplat să văd o chelie lîngă jgheabul de bambus pentru apă.

— Era bătrînul sau bătrîna ? a întrebat stăpînul.

— N-am văzut imediat, pentru că era prea departe, dar cînd persoana s-a întors spre mine, am fost uluit descoperind că chelia aparţinea fetei de care mă îndrăgostisem cu o seară înainte.

— Dar ai spus că fata avea o pieptănătură *shimada*, nu-i aşa ?

— Seara, da — şi încă una frumoasă. Dar, în dimineaţa următoare, fata era cheală.

— Imposibil ! a mormăit stăpînul, privind în tavan.

— A fost uluitor. Îmi era cam frică, dar am continuat să privesc. După ce s-a spălat pe obraji, fata a luat o perucă de pe o piatră de alături şi şi-a pus-o, nepăsătoare, pe cap. Apoi a intrat în casă. Iar eu mi-am spus : „Va să zică, aşa !“ Dar, deşi mi-am spus : „Va să zică, aşa“ numai pentru mine — de atunci am fost sortit să sufăr o dezamăgire în dragoste după alta.

— Iubire pierdută ! Meitei este totdeauna vesel şi plin de energie. Crezi că asta se datorează faptului că-şi pierde iubirile ?

Stăpînul meu îşi bătea joc de dezamăgirile lui Meitei. Kangetsu a sugerat :

— Dar dacă fata n-ar fi fost cheală, şi dacă Meitei s-ar fi întors la Tokio împreună cu ea, fără îndoială că ar fi fost şi mai plin de energie. În orice caz, este un blestem îngrozitor pentru o fată drăguţă să fie cheală. Oare cum de i-a căzut părul ?

— M-am gîndit şi eu la asta şi am ajuns la concluzia că trebuie să se fi întîmplat din cauză că mîncase prea mulţi şerpi cu orez. Şerpii cu orez fac ca sîngele să se ridice la cap.

— Mare noroc că nu ai păţit aşa ceva.

— Nu, nu mi-a căzut părul, dar de atunci sînt miop.

Meitei şi-a scos ochelarii şi i-a şters cu grijă. După cîteva clipe stăpînul a comentat, ca şi cum şi-ar fi amintit o întrebare pe care voia s-o pună de mult :

— Şi ce este aşa de misterios în povestea asta ?

— Cum a putut o fată de la munte să-şi cumpere o asemenea perucă ? Sau a luat-o de undeva ? Asta este partea misterioasă a poveştii, a răspuns Meitei, punîndu-şi din nou ochelarii pe nas.

Impresia stăpînei, după ce-l ascultase pe Meitei, a fost :

— Parcă am fi ascultat un povestitor de meserie.

Meitei îşi terminase povestea şi am crezut că o să tacă. Dar el este unul dintre aceia care vorbesc pînă li se pune căluşul în gură. A continuat :

— Într-adevăr, dezamăgirea mea a fost o experienţă dureroasă. Dar să presupunem că m-aş fi căsătorit cu fata,

fără să știu că este cheală. Mi-ar fi stat ca un spin în ochi tot restul vieții. Orice căsătorie e riscată, dacă nu te gîndești foarte bine.

— În multe căsătorii, oamenii găsesc deficiențe ascunse, așa încît, Kangetsu, să nu fii atît de încrezător sau de pierdut cu firea încît să uiți să fii prudent. S-ar putea să fie mai bine să-ți pilești în continuare bilele de sticlă.

Concluzia lui Meitei părea un sfat bun.

— Eu aș vrea să pilesc bilele de sticlă, dar familia Kaneda nu mă lasă în pace, s-a plîns Kangetsu.

— În cazul dumitale, sînt nerăbdători ceilalți. În dragoste se întîmplă tot felul de lucruri ciudate. Iată-l de exemplu, pe prietenul meu Robai, cel care vine la bibliotecă atunci cînd are nevoie de toaletă.

— Ce-a făcut Robai ?

Stăpînul meu devenea interesat.

— Odată, a rămas o noapte la hotelul Tozai-kan din Shizuoka — gîndiți-vă, numai o noapte — și chiar în noaptea aceea a cerut de nevastă o servitoare de acolo. Sînt nepăsător și eu, dar nici chiar așa ! Vedeți, era acolo o servitoare frumoasă, pe care o chema Onatsu. Camera lui Robai era în grija ei, așa că el nu avea cum să n-o vadă.

— Cred că a făcut tot ce se putea ca s-o vadă. Probabil că i s-a întîmplat cam același lucru ca și dumitale în trecătoarea Nu-știu-cum.

— Dacă așa spui... în sfîrșit, da... oarecum. Între Robai și mine nu există mare diferență. În orice caz, el a cerut mîna acestei Onatsu, dar, înainte ca ea să-i răspundă, a simțit că ar avea poftă să mănînce pepeni verzi.

— Ce-ai spus ? a izbucnit, uimit, stăpînul meu.

Nu era uluit numai stăpînul meu : stăpîna și Kangetsu se străduiau și ei să înțeleagă, strîmbîndu-și gîturile. Meitei a continuat, fără să dea atenție uimirii lor :

— Așa că a întrebat-o pe Onatsu dacă la Shizuoka se găseau pepeni verzi. Onatsu i-a răspuns cu ironie că pînă și la Shizuoka se găseau pepeni și i-a adus în cameră o tavă cu felii de pepene. Se pare că Robai a mîncat tot ce era pe tavă, apoi a așteptat răspunsul servitoarei la cererea în căsătorie. Curînd, însă, a început

să-l doară stomacul. A prins să se vaite, dar tot nu s-a simţit mai bine. Apoi a întrebat-o pe Onatsu dacă la Shizuoka erau doctori şi Onatsu i-a răspuns, tot înţepată, că şi la Shizuoka existau doctori. A chemat un doctor pe care-l chema Genko Tenchi, sau cam aşa ceva.

În dimineaţa următoare, durerea trecuse. Cu un sfert de oră înainte de a pleca de la hotel, Robai a chemat-o pe Onatsu în cameră şi a cerut să-i răspundă la cererea lui în căsătorie. La care ea a răspuns că la Shizuoka se găseau pepeni şi se găseau şi doctori, dar neveste peste noapte nu se puteau găsi. Apoi a ieşit din cameră şi n-a mai apărut. Ca şi mine, Robai a avut o dezamăgire în dragoste, iar acum se duce la bibliotecă numai pentru a folosi toaleta. Dacă stăm şi ne gîndim, cele mai multe dintre femei sînt pline de viclenie.

Stăpînul a aprobat, zicînd :

— Este adevărul adevărat ! Într-o dramă de Musset pe care o citeam zilele trecute, un personaj se referea la un poet roman care a scris : „Mai uşor decît o pană, este praful ; mai uşor decît praful, este vîntul ; mai uşor decît vîntul, este o femeie ; iar mai uşor decît o femeie — nu este nimic." Nu e profund ? Femeile nu sînt bune de nimic.

Avea un fel ciudat de a-şi sublinia părerile. Bine-înţeles, stăpîna nu a fost de acord :

— Spui că femeile fiind uşoare, nu sînt bune ; dar bărbaţii care sînt greoi nu sînt nici ei buni, nu-i aşa ?

— Cum adică greoi ?

— Greoi în sensul de greoi, adică aşa cum eşti tu.

— Ce vrei să spui că sînt greoi ?

— Spun aşa pentru că aşa eşti.

A început, astfel, o dispută ciudată. La început, Meitei i-a ascultat cu mult interes ; deodată, însă, a deschis gura şi a zis :

— Cînd un bărbat şi o femeie se învinuiesc unul pe celălalt cu atîta lipsă de reţinere, înseamnă că sînt într-adevăr soţ şi soţie. Pe vremuri, perechile erau mai puţin norocoase.

Nu-mi puteam da seama dacă-şi bătea joc de cei doi soţi sau îi lăuda, atît de neclară era afirmaţia lui. Oricare

altul s-ar fi oprit aici, dar Meitei se simţea întotdeauna dator să dea explicaţii.

— În vremurile de demult, o femeie nici nu s-ar fi gîndit măcar să întoarcă vorba soţului ei. În ce mă priveşte, n-aş fi vrut să am o soţie chiar atît de sfioasă. Prefer să fiu acuzat că sînt greoi — aşa cum îi spuneţi acum dumneavoastră lui Kushami, doamnă. Ar fi plicticos ca o pereche căsătorită să nu aibă, din cînd în cînd, cîte o ceartă.

De exemplu, mama mea nu spunea tatălui meu decît „da, da". Au trăit mai mult de douăzeci de ani împreună, dar în tot acest timp mama nu a plecat de acasă decît pentru a merge la templu. Aşa se face că ea ştia pe dinafară toate numele budiste postume ale strămoşilor noştri.

Băieţii şi fetele erau tot atît de separaţi ca bărbatul şi soţia. Pe vremea aceea, ar fi fost imposibil ca un băiat să fie văzut plimbîndu-se cu o fată. Nimeni n-ar fi vorbit despre sentimentele sale cu atîta libertate cum face acum Kangetsu.

— Cred că era îngrozitor, a spus Kangetsu, înclinîndu-se spre Meitei.

— Aşa şi era. Dar, doamnă, asta nu înseamnă că fetele din zilele acelea erau mai bine crescute decît cele de astăzi, deşi lumea zice că elevele de astăzi sînt foarte libere în purtări. Fetele de altădată erau mult mai neascultătoare.

— Mă întreb dacă e aşa, s-a îndoit stăpîna.

— Acesta este adevărul. Nu, nu glumesc. Am dovezi. Kushami, trebuia să-ţi aduci aminte că, atunci cînd dumneata şi cu mine aveam cinci-şase ani, fetele erau de multe ori puse în coşuri, ca nişte dovleci, duse cu cobiliţa de tatăl lor şi vîndute, nu-i aşa ?

— Nu-mi aduc aminte.

— Nu ştiu cum era în oraşul dumitale natal, dar aşa se făcea la Shizuoka, sînt sigur.

— Adevărat ? a întrebat Kangetsu, îndoindu-se de autenticitatea poveştii lui Meitei.

— Perfect adevărat. Odată, chiar tatăl meu a stabilit preţul unei fetiţe. Cred că pe vremea aceea aveam şase ani. Mă plimbam cu tata pe strada Tori-Cho. Din direcţia opusă a venit un bărbat strigînd că avea fete de vînzare.

Omul a trecut pe lîngă noi în fața magazinului textil Isegen. E un magazin cu o fațadă de douăzeci de metri și cinci raioane — cel mai mare din Shizuoka. Cînd mai treceți pe acolo, uitați-vă la el. Este impunător și astăzi. Vînzătorul principal se numea Jimbei și stătea la tejghea cu o expresie de parcă-i murise mama cu trei zile înainte. Alături de Jimbei stătea Hatsu, un tînăr de 24—25 de ani. Era atît de palid, încît arăta întotdeauna ca și cum abia ar fi isprăvit un post de douăzeci și una de zile, pentru a-și dovedi penitența în fața cunoscutului preot Unsho Risshi. Lîngă Hatsu stătea Chodon. Avea o mutră de parcă tocmai îi arsese casa. Se rezema cu o mînă de abac, cu o față tristă. Iar alături de Chodon stătea...

— Stai puțin. Vrei să ne povestești despre magazin sau despre vînzarea fetițelor ?

— Ei, foarte bine. E bună și povestea despre magazinul Isegen, dar am s-o păstrez pentru altădată. Acum să vorbim despre fetițele de vînzare...

— Ce-ar fi să renunți de tot la poveste ?

— Întrucît are multă importanță pentru a compara purtarea fetelor din prezent și purtarea fetelor de la începutul epocii Meiji, nu pot să întrerup povestea. Așadar, pe cînd ne aflam în fața magazinului Isegen, omul acela l-a întrebat pe tatăl meu dacă nu vrea să cumpere fetele pe care le mai avea de vînzare. A spus că le dădea cu un preț convenabil. Vorbind, și-a luat cobilița de pe umeri și s-a șters pe față de năduşeală. M-am uitat și am văzut, în fiecare din coșuri, cîte o fetiță de doi ani. Tatăl meu a spus că le-ar cumpăra, dacă i le dădea destul de ieftin. A mai întrebat dacă erau ultimele două rămase. Vînzătorul a răspuns că celelalte fuseseră vîndute în aceeași zi.

Omul a ridicat cele două fetițe, ca și cum ar fi fost niște dovleci sau zarzavaturi, și le-a vîrît sub nasul tatălui meu. Tata le-a ciocănit ușor pe cap și a spus că păreau întregi. Apoi, cei doi au început să se tîrguiască. După ce tatăl meu a obținut o reducere de preț, a spus că este de acord să le cumpere pe amîndouă dacă sînt garantate.

Omul a spus că putea să garanteze pentru cea din coșul din față, pentru că putuse s-o vadă în timp ce le

purta ; fata nu avea nici un cusur. Cît despre cea din coşul din spate, nu putea să garanteze pentru că, neavînd ochi în spate, nu putea şti dacă era sau nu crăpată. A promis că, pentru orice eventualitate, ar putea lăsa din preţ, ca o compensaţie.

Îmi amintesc şi astăzi discuţia aceea şi, de mic copil, mi-am dat seama că nu trebuie să fim imprudenţi cînd este vorba de fete. Dar astăzi, în anul al treizeci şi optulea al domniei împăratului Meiji, nu se mai întîlnesc oameni care să vîndă fete ; nici nu mai auzi spunîndu-se că o fată nu este garantată pentru că cel care o avea în grijă nu a ţinut-o sub ochi. De aceea, se poate spune că purtarea fetelor s-a îmbunătăţit mult de cînd am început să adoptăm obiceiurile occidentale. Ce spui de asta, Kangetsu ?

Înainte de a răspunde, Kangetsu şi-a dres vocea, apoi şi-a rostit observaţiile cu glas stăpînit.

— Întorcîndu-se acasă de la şcoală, concerte, reuniuni de caritate şi petreceri, fetele de astăzi se apropie adesea de bărbaţi şi îi întreabă, singure, dacă le plac. Aşadar, nu trebuie să ne pară rău de fetele care erau vîndute ca nişte zarzavaturi de prisos. Faptul că acum ele se oferă singure mi se pare natural, datorîndu-se ideilor lor noi despre independenţă. Bătrînii sînt neliniştiţi şi uneori le critică, dar aceasta este evoluţia. Aşa că trebuie să ne felicităm că putem beneficia de acest fenomen binevenit. Acum nu mai este nevoie să ciocăneşti capul unei fete, sau să întrebi dacă este garantată, înainte de a o cumpăra. Dacă ar trebui să ne obosim atîta, nu mai ştiu cînd am termina. Dar cînd fetele de felul acesta vor ajunge la cincizeci-şaizeci de ani, probabil că nu vor mai reuşi să-şi găsească soţi şi să se mărite.

Ca tînăr al secolului XX, Kangetsu expusese ideile generaţiei sale. Terminînd de vorbit, a suflat în nasul lui Meitei fumul ţigării.

Meitei nu era omul pe care să-l deranjeze un pic de fum.

— Aşa cum spui, elevele de astăzi sînt mai independente. Este admirabil că ele nu se lasă tratate ca fiinţe inferioare. De exemplu, fetele din vecinătatea casei mele. În fiecare zi fac gimnastică la bară. Ceea ce fac ele este, într-adevăr, frumos. De fiecare dată cînd le văd, de la

fereastra mea de la etaj, făcîndu-şi exerciţiile, îmi aduc aminte de femeile din Grecia care...

— Iarăşi Grecia, a rîs stăpînul meu, fără veselie.

— Ei bine, n-am ce face. În majoritatea cazurilor, tot ce are legătură cu frumosul provine din Grecia. Nu poţi separa estetica de vechii greci. Mai ales cînd văd o fată bronzată exersîndu-şi sufletul şi trupul, îmi amintesc de povestea cu Agnodice, a continuat Meitei, cu aerul lui atotştiutor.

— Ai găsit un nume greu şi pentru povestea asta, a zîmbit ironic Kangetsu.

— Agnodice a fost o femeie mare — şi o admir. Pe vremuri, la Atena, exista o lege care interzicea femeilor să fie moaşe. Agnodice a găsit această regulă supărătoare.

— Cine mai era şi asta ? Despre ce vorbeşti ?

— Este un nume, numele unei femei. Această Agnodice deplîngea faptul că femeile nu puteau deveni moaşe. Ea voia să devină moaşă şi s-a gîndit la lucrul acesta trei zile şi trei nopţi. În zorii celei de a treia zile, auzind un copil care plîngea în vecini, s-a hotărît brusc, şi-a scurtat părul, s-a îmbrăcat bărbăteşte şi s-a dus la conferinţele lui Hierophilus despre naşterea copiilor. După ce a învăţat tot ce era necesar, a început să facă pe moaşa.

Îşi alesese o meserie bună. Se năşteau o mulţime de copii şi Agnodice a cîştigat o mulţime de bani. Dar vieţile oamenilor sînt pline de nenorociri, ca şi de bucurii. În cele din urmă, Agnodice a fost prinsă. Întrucît încălcase legea pămîntului, s-a hotărît ca ea să fie pedepsită cu asprime.

— Iarăşi mi se pare că avem de-a face cu un povestitor de meserie.

— Nu găsiţi că mă pricep ?... Dar femeile din Atena s-au unit şi au semnat o cerere pentru eliberarea ei. Autorităţile nu ştiau ce să facă în faţa unei opoziţii atît de puternice, aşa că Agnodice a fost declarată nevinovată şi pusă în libertate. De atunci legea s-a schimbat şi femeile au putut deveni moaşe. Şi toţi au trăit fericiţi pînă în zilele noastre.

— Ştii cîte ceva despre toate. Eşti grozav !

— Da, doamnă, mă pricep aproape la toate. Singurul lucru pe care nu-l ştiu, cred, este — cît de caraghios sînt.

Dar s-ar putea ca și în această privință să-mi dau seama, într-o zi.

Stăpîna a fost apucată dintr-o dată de rîs. În timp ce rîdea, a sunat cineva la ușa din față. Zbîrnîia la fel de tare de cînd fusese instalată.

— Se pare că avem alt oaspete, a spus stăpîna și s-a retras în sufragerie.

M-am întrebat cine putea fi, dar nu era altul decît Tofu Ochi, pe care îl cunoașteți. Acum că venise și Tofu, cititorii ar putea să creadă că merg prea departe descriindu-i pe toți excentricii care vin în vizită la stăpînul meu. Tot e bine că vin destui ca să am de ce să rîd. Într-adevăr, nu s-ar putea spune că sînt puțini.

Dacă aș fi crescut în altă casă, puteam să-mi trăiesc viața habar neavînd că există, printre oameni, cărturari atît de luminați. Dar am norocul să aparțin profesorului Kushami. Stînd cu stăpînul meu de dimineață pînă seara, pot să văd cu ochii mei activitățile studioase ale eroilor mei — Meitei, Kangetsu și Tofu, ca să nu-l mai pomenesc pe stăpînul meu — fiecare avînd o individualitate neprețuită, extrem de rară chiar într-un oraș atît de mare ca Tokio. A trăi într-o asemenea casă este o onoare care nu poate fi acordată decît o dată la o mie de ani. Eram deosebit de recunoscător celor patru. Datorită lor, uitasem că am blană într-o zi atît de fierbinte și mă simțeam bine.

Cu acești trei oaspeți, eram foarte sigur că în curînd se va întîmpla ceva interesant, așa că am privit cu respect de după ușă.

— N-am reușit să vă vizitez de multă vreme. Cum vă merge ? a șoptit Tofu, înclinîndu-se.

Am observat că părul îi era pieptănat cu cărare, corect ca totdeauna, și că avea aerul unui actor într-un rol secundar. Dar criticile mele nu se referă numai la capul lui. Felul în care-și purta pantalonii albi și aspri *hakama* îl făcea să semene cu un elev al celebrului spadasin Kenkichi Sakakibara. Cu alte cuvinte, Tofu arăta ca un om de rînd numai de la umeri pînă la talie.

— Ești foarte amabil venind aici pe o asemenea căldură. Te rog să intri, l-a salutat Meitei, ca și cum ar fi invitat un musafir în propria lui casă.

— Nu v-am văzut de foarte multă vreme.

— Este adevărat. Ne-am întîlnit ultima dată, sînt sigur, la reuniunea de recitări din primăvara aceasta. Fiindcă veni vorba de recitări, mai exersezi ? Ai mai interpretat rolul lui Omiya ? Ultima dată cînd te-am văzut, ai fost foarte bine. Te-am aplaudat din răsputeri. M-ai observat ?

— Vă mulţumesc, m-aţi încurajat mult.

— Cînd mai organizaţi recitări ? a intervenit stăpînul meu.

— Voiam să mă odihnesc pînă la sfîrşitul acestei luni, dar voi fi pregătit să dau un spectacol bun, cîndva în septembrie. Mă întreb dacă îmi puteţi sugera un subiect potrivit.

— Mă întreb şi eu, a răspuns fără entuziasm stăpînul meu.

— Tofu, ce-ar fi să foloseşti lucrarea mea ? a vorbit Kangetsu.

— Dacă este lucrarea dumitale, cred că ar fi interesantă. Despre ce este vorba ?

— Un scenariu dramatic, a răspuns Kangetsu, încercînd să facă impresie.

Cei trei părură surprinşi, după cum era de aşteptat. Îl priveau ţintă cu toţii, parcă ar fi fost înţeleşi.

— Un scenariu ? Minunat ! O comedie sau o tragedie ? a întrebat Tofu.

Kangetsu a răspuns cu calm :

— Nu, nu e nici comedie, nici tragedie. În ziua de azi oamenii sînt pretenţioşi în privinţa pieselor, aşa că am inventat un gen nou şi l-am numit poem-piesă.

— Poem-piesă ?

— Este o piesă în stil poetic. Eu o numesc poem-piesă, a zis Kangetsu.

Nici Meitei şi nici stăpînul meu nu păreau să priceapă sensul acestei explicaţii.

— Despre ce-i vorba ?

Tofu se interesa de toate amănuntele.

— Piesa fiind în esenţă poetică, am hotărît să nu o fac prea lungă sau prea greoaie. Totul se petrece într-o singură scenă.

— Înţeleg.

— Aş sugera ca decorurile să fie cît mai simple. De fapt, nu am nevoie decît de o salcie mare în mijlocul scenei. Din tulpină creşte spre dreapta o ramură mai groasă, iar pe ramură stă un corb.

— Să sperăm că acest corb n-o să se mişte, a întrerupt stăpînul, vorbind ca pentru el.

— Asta nu e greu. Este suficient să legi picioarele corbului de ramură cu o sfoară. Iar sub corb, pui o cadă de lemn. În ea va fi o fată frumoasă, cu capul întors într-o parte, ştergîndu-se cu un prosop.

— Asta e întrucîtva indecent. Cine vrei să joace rolul fetei ? a întrebat Meitei.

— E foarte simplu. Putem angaja un model de la facultatea de arte frumoase.

— Dar poliţia este foarte strictă în privinţa asta, a spus stăpînul, clipind-îngrijorat.

— Ce importanţă are ? Dacă nu joacă în piesă, n-are importanţă. Dacă ar fi interzise fetele goale, nu ar mai exista modele la institutele de arte plastice.

— Dar studenţii de acolo învaţă. Pe scenă este, oarecum, altceva.

— Dacă dumneavoastră, intelectualii, faceţi caz de asemenea lucruri, veţi împiedica orice progres în Japonia. Desen sau piesă, este tot artă, nu ?

Kangetsu era foarte avîntat.

— Foarte bine. Să lăsăm asta, dar ce urmează ?

Tofu părea dispus să folosească, într-adevăr, piesa.

— Atunci apare la rampă poetul Kyoshi Takahama. Are în mînă un baston şi în cap o cască albă. Poartă un *haori* de mătase, şi un chimono bălţat. Bluza chimonoului este vîrîtă sub *obi* şi în picioare are pantofi fără toc. Arată ca un intendent al armatei, dar de fapt, fiind poet, ar putea să aibă un aer mai independent. Kyoshi ar trebui să păşească la rampă în aşa fel încît să arate că nu se gîndeşte decît la poezie. Cînd ajunge pe scenă, observă brusc salcia şi fata cu pielea albă care face baie sub ea. Mai vede şi corbul de pe creanga de deasupra fetei. Atunci, poetul trebuie să ezite vreo cincizeci de secunde ca să arate că scena îl inspiră grozav. Apoi recită cu voce tare : „Un corb îndrăgostit de o fată care face baie". După ce recită versul, toaca de lemn din culise anunţă

sfîrşitul piesei şi cortina cade. Ei, ce crezi ? Nu-ţi place ? Cred că e mult mai bine să joci rolul lui Kyoshi decît pe al lui Omiya.

Tofu, pe a cărui faţă se vedea că-i nemulţumit de ceva, s-a mulţumit să spună :

— Este prea scurtă. Cred că e prea scurtă. Aş vrea ceva cu mai multe sentimente omeneşti.

Tofu continua să vorbească serios. Pînă atunci, Meitei tăcuse, dar lucrurile nu puteau să rămînă aşa.

— Asta este tot ce vrea să zică un poem-piesă ? Îngrozitor. Potrivit teoriei lui Bin Ueda, toate poemele şi comediile trebuie desfiinţate, pentru că pot duce o naţiune la pierzanie. Dacă încerci să prezinţi o piesă din acelea superartistice, nu reuşeşti decît să ajungi de rîsul lumii. În primul rînd, publicul nu va şti dacă este un spectacol burlesc sau o piesă scurtă. Îmi pare rău, Kangetsu, dar ar fi mai bine dacă te-ai ţine de pilitul bilelor de sticlă. Dacă mai scrii o sută sau două de piese din astea, s-ar putea să duci de rîpă Japonia ca naţiune, şi asta n-ar fi bine.

Kangetsu părea puţin iritat şi a ripostat :

— Crezi că e chiar atît de rea ? Mi se pare foarte originală.

După care s-a apucat să explice mai clar sensul piesei, dar tot nu se înţelegea mare lucru.

— Uitaţi-vă la Kyoshi, cum încearcă să ne convingă că corbul este îndrăgostit de fată. „Un corb îndrăgostit de o fată care face baie". Ăsta-i un lucru foarte original !

— Dacă te gîndeşti la piesă ca licenţiat în ştiinţe, nu este rezonabil ca un corb să se îndrăgostească de o fată.

— Exact.

— Dar această fantezie nu este inabilă.

— Ştiu eu ?

Stăpînul meu părea să se îndoiască, dar Kangetsu a continuat să-i înfrunte :

— Am să vă spun pentru ce nu este inabilă. După ce am să vă explic totul din punct de vedere psihologic, veţi înţelege mai bine. De fapt, corbul n-are a face cu dragostea — poetul însuşi doreşte fata. El spune că s-a îndrăgostit corbul, dar de fapt vorbeşte pentru el însuşi. Cînd Kyoshi vede frumoasa fată făcînd baie, este surprins

şi, totodată, se îndrăgosteşte de ea. Cu ochii plini de dragoste, vede întîmplător corbul stînd deasupra pe creangă şi privind fata, şi trage concluzia că şi pasărea este îndrăgostită de fată. Fără îndoială, concluzia este greşită, dar tocmai de asta piesa e originală. Poetul atribuie corbului dorinţa lui cea mai mare. Ce ziceţi de asta ?

— Înţeleg ce vrei să spui şi raţionamentul este bun, a răspuns Meitei, dar, dacă ar fi auzit explicaţia Kyoshi însuşi, sînt sigur că ar fi fost foarte surprins şi el. Explicaţia este acum clară, dar dacă prezinţi piesa, publicul va fi totuşi, încurcat. Nu eşti de acord, Tofu ?

— Mă tem că este puţin prea originală pentru mine, a răspuns Tofu cu seriozitate.

Stăpînul meu părea dornic să schimbe subiectul discuţiei şi a făcut o încercare.

— Ia spune, Tofu, ai mai scris vreo capodoperă în ultima vreme ?

— N-am scris mult, dar acum cîteva zile am hotărît să încerc să public cîteva poeme. Din fericire, am manuscrisul la mine aşa că m-ar interesa să aud critica dumneavoastră.

Tofu a scos din sîn un carneţel învelit într-o bucată de mătase roşie. Carneţelul avea cincizeci sau şaizeci de pagini şi Tofu l-a pus în faţa stăpînului meu.

Stăpînul a privit prima pagină şi a văzut pe ea două rînduri :

„Dedicat lui Tomiko,
ai cărei obraji ca laptele nu au asemănare."

Stăpînul meu şi-a luat un aer misterios şi a rămas cu ochii pe prima pagină. Aşezat lîngă el, Meitei a întrebat :

— Ce-i asta ? Un nou gen de poezie ?

Întrebînd, a reuşit să vadă şi dedicaţia şi a exclamat :

— Va să zică există şi o dedicaţie, Tofu ! Şi încă unei domnişoare Tomiko !

Stăpînul meu, arătînd încă plin de îndoieli, a întrebat :

— Tofu, această Tomiko există cu adevărat ?

— Desigur. Este una dintre fetele pe care Meitei şi cu mine le-am invitât acum cîteva zile la reuniunea de recitări. Se întîmplă că locuieşte foarte aproape de locul acesta. Ca să fiu sincer, am trecut pe la ea venind în-

coace ca să-i arăt versurile, dar, din nefericire e plecată la Oiso de o lună.

Tofu părea foarte entuziasmat de fată.

— Kushami ! Acesta este secolul al XX-lea, așa că nu trebuie să faci mutre. Hai, citește-ne capodopera. Apropo, Tofu, dedicația nu este grozavă. Ai putea să o formulezi mai bine. Știi ce sugerează cuvîntul „lapte" ?

— Înțeleg că înseamnă alb, sau strălucitor.

— Ei, da. Poți să-l interpretezi așa, dar poate fi interpretat și ca „lipicios". În locul tău, n-aș scrie dedicația în felul ăsta.

— Dar cum ai vrea să fie ?

— Scrie-o așa :

„Dedicat nasului lui Tomiko
care n-are asemănare."

E numai o chestiune de interpretare, dar fără cuvîntul „nas" sună neconvingător și nesincer.

— Înțeleg, a răspuns Tofu.

I se citea în ochi că încerca din greu să priceapă un lucru care nu-i era foarte clar. Stăpînul meu tăcuse, dar, în cele din urmă, a întors prima pagină și a început să citească partea întîi :

„În pîcla fumului de țigară
Care parfumează aerul
Stau tihnit.
Și îmi apare chipul tău —
Chipul
Celei mai iubite.
Ah ! Sărmanul de mine ! De-aș putea avea
Sărutările tale dulci,
Ca să îndulcesc această lume amară !"

— Este puțin cam greu pentru mine, a oftat stăpînul meu și i-a dat manuscrisul lui Meitei.

— Extraordinar ! a comentat Meitei, oferind carnetul lui Kangetsu.

— Mda, înțeleg, a șoptit Kangetsu, apoi a dat carnetul lui Tofu.

— Nu este foarte ciudat că nu înțelegeți. Stilurile poetice s-au schimbat mult în ultimii zece ani, așa că nu

aveți termeni de comparație. Nu poți înțelege poezia modernă stînd culcat sau așteptînd tramvaiul. Chiar și autorului însuși îi este greu să răspundă la întrebări despre lucrările lui. Ele sînt scrise numai în momentele de inspirație, așa că poetul însuși este foarte puțin răspunzător de rezultat. Ulterior, criticii găsesc tot felul de explicații, dar asta nu-l privește pe poet.

Nu de mult, un prieten al meu numit Soseki a scris o scurtă povestire intitulată *O noapte*. Toată lumea a găsit că este neclară ; se întîmplau lucruri fără nici un înțeles. Cînd l-am întîlnit ultima dată, l-am întrebat despre părțile pe care nu le pricepusem. Mi-a spus că nici el nu înțelege nimic. S-ar putea ca aceasta să fie caracteristica tuturor poeților.

— Poate că o fi poet, dar cred că este cam nebun, a comentat stăpînul meu.

— E un caraghios ! a strigat Meitei, condamnîndu-l pe Soseki fără rezerve.

Tofu nu era deloc mulțumit de aceste reacții și a continuat :

— Desigur, Soseki este o excepție. Dar aș vrea să priviți poeziile mele, așa cum Soseki își privește operele proprii. Să luăm, de exemplu, cele două imagini : „lume amară" și „dulci sărutări". Mi-am stors creierii ca să compun acest contrast.

— Cred că te-ai chinuit mult.

— Contrastul dintre dulce și amar este deosebit de interesant, în sensul că are gustul a șaptesprezece mirodenii amestecate cu piper. Sînt plin de respect pentru tehnica specială a lui Tofu. E rîndul dumitale, a sporovăit Meitei, încîntat să pună în încurcătură un om cinstit.

Stăpînul meu s-a ridicat brusc și s-a dus în camera lui — n-am înțeles pentru ce. S-a întors însă imediat cu o foaie de hîrtie.

— Am văzut opera lui Tofu, așa că acum o să v-o citesc pe a mea și vă rog să vă spuneți părerea.

Stăpînul meu părea hotărît.

— Dacă este vorba despre Tennen-koji și inscripția de pe mormîntul lui, să știi că am mai auzit-o de cîteva ori.

— Taci și ascultă. Să știi, Tofu, că asta nu e una dintre bucățile mele preferate, dar aș vrea s-o auzi.

— Mi-ar place foarte mult s-o ascult.

— Kangetsu, aș vrea să o asculți și dumneata.

—Nu este lungă, nu-i așa ?

— N-are decît cîteva cuvinte, a spus stăpînul meu, și a început să-și citească produsul propriu :

„Trăiască spiritul japonez ! strigă oamenii,
Tușind însă parcă ar fi tuberculoși."

— Începe foarte bine. Se înalță ca o culme, nu-i așa ?

„Spiritul japonez ! strigă ziarele.
Spiritul japonez ! zbiară hoțul de buzunare.
Și, dintr-un salt, spiritul japonez
Trece oceanul
Și se țin conferințe despre el în Anglia ;
O piesă despre spiritul japonez
Este reprezentată în Germania !"

— Văd că este mult mai bună decît poezia despre Tennenkoji, a spus Meitei, umflîndu-și pieptul.

„Amiralul Togo e plin de spirit japonez ;
Gin, negustorul de pește, e plin și el ;
Escrocii, hoții și asasinii, la rîndul lor,
Se agață de spiritul japonez."

— Te rog foarte mult să adaugi că și Kangetsu are spirit japonez.

„Întrebînd ce este spiritul japonez,
Singurul răspuns ar fi că este spiritul japonez.
Cel care răspunde se îndepărtează cu vreo zece metri
Și apoi face Hm.
Asta înseamnă că își drege glasul."

— Strofa asta îmi place cel mai mult. Ești un geniu al literaturii. Mai departe ?

„Este oare spiritul japonez un triunghi,
Sau un pătrat ?
Nu ! După cum ne arată cuvintele,
Este un spirit.

Și fiind spirit,
Este nemăsurat."

— E foarte interesant, dar nu credeți, că repetați cuvintele „spiritul japonez" cam prea des ? a observat Tofu.

— De acord !

Bineînțeles, Meitei era cel care strigase asta.

„Nu există om în Japonia
Care să nu fi folosit aceste cuvinte
Dar nici unul nu le-a pus în practică ;
Toată lumea îl știe din auzite
Dar nimeni nu l-a aplicat.
Yamato-damashii, spiritul japonez
Este, oare, ca Tengu,
Spiridușul cu nas lung ?"

Stăpînul a terminat lectura cu voce nesigură, dar, neobservîndu-se nici o concluzie, publicul a crezut că va mai urma ceva. A așteptat, dar nu s-a mai auzit nimic. În cele din urmă, Kangetsu a întrerupt tăcerea :

— Asta e tot ?

Stăpînul meu a răspuns în treacăt : „Îhî". Răspunsul nu părea prea serios.

Era surprinzător faptul că Meitei nu-l șicanase mai mult pe stăpînul meu în timpul lecturii acestei mostre admirabile de poezie. Dar acum, așezîndu-se mai bine, a sugerat :

— Ce-ar fi să-ți aduni poeziile într-un volum și să le dedici și tu cuiva ?

Stăpînul a răspuns nepăsător :

— Am să ți le dedic ție. Ce zici de asta ?

— Nu, mulțumesc, a răspuns Meitei, tăindu-și unghiile, nervos, cu foarfeca pe care o arătase ceva mai devreme stăpînei.

Kangetsu s-a întors spre Tofu și a întrebat :

— O cunoști, într-adevăr, pe domnișoara Kaneda ?

— După ce am dus-o la întrunirea cu recitări de astă-primăvară, am continuat să o văd din cînd în cînd. Cînd sînt cu ea, mă copleșește farmecul ei. Iar cînd compun poezii sau scriu ode, am același sentiment de fericire și căldură. În acest volum sînt multe poezii de dragoste,

pentru că ea m-a inspirat. Fiindu-i atît de îndatorat, vreau să-i exprim prețuirea mea sinceră, din adîncul inimii. Și pentru că am prilejul, îi dedic acest volum de poezii. Se spune că, pînă și în vremurile de demult, poeții compuneau versuri excelente numai dacă erau inspirați de o femeie.

— Mă întreb dacă-i așa, s-a mirat Kangetsu cu seriozitate ; dar, cu toată expresia lui solemnă, îl umfla rîsul.

Nici chiar această adunare de lăudăroși nu putea să dureze la nesfîrșit. Treptat, flăcările entuziasmului s-au potolit și au început să se stingă. Întrucît nu eram obligat să-i mai ascult, m-am scuzat și am ieșit în curte, la vînătoare de călugărițe [1].

Razele soarelui în amurg se filtrau printre frunzele verzi ale arborilor paulownia și aruncau pete de lumină prin grădină. Pe trunchiul unui copac, o cicadă cînta cît putea : „Tsukutsuku-boshi, tsukutsuku-boshi".

În seara aceea, se părea că va ploua.

VII

Într-o vreme mă dădeam în vînt după sporturi. Aflînd asta, unii dintre dumneavoastră vor rîde cu siguranță de mine, deoarece există și oameni care nu se interesează de așa ceva. Mulți oameni cred că singurul rost al vieții este de a mînca și a dormi. A existat o vreme cînd nobilii, cu brațele încrucișate pe piept și fundurile putrezind pe perne, pretindeau că se află într-o stare de extaz ; aveau sentimentul că primesc onorurile și bogăția cuvenite superiorilor lor. În ultima vreme am aflat că trebuie să facem mișcare, să bem lapte, să ne spălăm cu apă rece, să ne scăldăm în mare, să ne retragem în munți și să respirăm aer rece pentru binele și sănătatea noastră. Toate acestea sînt boli recente, care au infectat acest pămînt ceresc venind din țările apusene ; și toate aceste idei trebuie considerate la fel de periculoase ca tuberculoza, ciuma și

[1] Este vorba de insectele cu acest nume.

neurastenia. Eu m-am născut anul trecut, așa că acum nu am decît un an. Nu am fost de față cînd oamenii s-au contaminat de această boală, dar trebuie să se fi întîmplat cîndva, înainte ca eu să încep să fiu purtat de vînt în această lume. Am putea spune, însă, că un an din viața unei pisici este egal cu zece ani de viață omenească. Durata vieții mele reprezintă numai o fracțiune a unei vieți omenești, dar în acest scurt interval voi reuși să îndeplinesc ceea ce trebuie să facă toate pisicile. Ar fi o greșeală ca zilele pisicilor să fie socotite egale cu ale oamenilor.

Se poate considera că reprezint o ilustrare a acestei teorii. Deși nu am decît un an și cîteva luni, mi-am format păreri foarte înțelepte. Comparați-mă cu fiica mai mică a stăpînului meu. Ei spun că ea a împlinit un an, dar cînd este vorba despre ce știe — of, că toantă mai e ! Nu știe decît să plîngă, să-și murdărească patul și să sugă de la maică-sa. În comparație cu mine, copilul ăsta este, categoric, tîmpit. În scurta mea viață am reușit, de pildă, să studiez istoria completă a exercițiilor fizice, a băilor de mare și a tratamentelor prin schimbarea aerului. Dacă asta poate mira pe cineva, acela trebuie să fie un om — o ființă grea de cap, pe două picioare.

De la bun început, omul a fost făcut să fie încet la minte. Tocmai din acest motiv, oamenii au început abia în ultima vreme să înțeleagă valoarea exercițiilor fizice și avantajele băilor de mare. Acum li se pare că au făcut o mare descoperire. Dar despre toate aceste lucruri știam încă de cînd m-am născut.

În privința valorii medicale a apei de mare, ea poate fi stabilită cu ușurință, vizitînd pur și simplu litoralul. Nu știu exact cît de mulți pești sînt în acea uriașă întindere de apă, dar, în orice caz, nici un pește nu se îmbolnăvește chiar atît încît să aibă nevoie de doctor. Stau toți acolo și înoată, perfect sănătoși. Cînd peștii se îmbolnăvesc, nu se mai pot mișca ; iar cînd mor — plutesc. De asta japonezii numesc peștii care au murit — pești plutitori, sau pești care se ridică. Despre păsări se spune că se prăbușesc sau cad ; despre oameni se spune doar că s-au dus sau au crăpat.

Întrebați pe oricine a traversat Oceanul Indian dacă a văzut vreodată un pește mort. Cu siguranță că va răspunde negativ — și nici nu este de mirare. Nimeni nu a văzut un pește dîndu-și ultima suflare (de fapt, peștii nici nu și-ar putea da ultima suflare, așa că ar trebui să spun — bînd ultima înghițitură de apă) și nici n-a văzut vreunul plutind la suprafață. Dacă ne gîndim cît de greu este să găsești măcar un amărît de pește care s-a ridicat, chiar după ce cauți zi și noapte în marea nemărginită, ajungem la concluzia că peștii sînt deosebit de sănătoși și puternici.

Și de ce sînt peștii atît de sănătoși ? Răspunsul este atît de simplu, încît l-ar putea da și oamenii — desigur, dacă n-ar fi ceea ce sînt. Motivul pentru care peștii sînt atît de sănătoși este acela că ei înghit tot timpul apă și se scaldă în mare. Evident, băile au mare importanță pentru pești. Și dacă sînt atît de binefăcătoare pentru pești, trebuie să fie la fel și pentru oameni.

Puteți să rîdeți și să spuneți că teoria asta nu este cîtuși de puțin nouă. Este adevărat că, în 1750, doctorul Richard Russell a afirmat că dacă o persoană s-ar înmuia în apa mării la Brighton, s-ar vindeca de 404 boli chiar în acel moment. Această afirmație s-a dovedit, totuși, foarte exagerată.

Sînt convins că, mai curînd sau mai tîrziu, cele mai multe pisici vor avea posibilitatea să meargă să înoate la Kamakura, dar, pentru moment, vremea aceea încă n-a venit. După cum am mai arătat, poporul japonez a trăit și a murit pînă în epoca Meiji fără să cunoască foloasele pe care le-ar fi putut avea făcînd băi de mare ; tot așa și noi, pisicile — pur și simplu n-am avut încă ocazia să facem baie, goale, în ocean. Dar zicătoarea spune că „graba strică treaba". Nu cred că noi, pisicile, ar trebui să procedăm mecanic și să ne ducem imediat să ne aruncăm în mare. De exemplu, pisicile care au fost aruncate în canalul Tsukiji încă nu au găsit drumul spre casă. Noi, pisicile, încă nu putem să facem baie în mare, pînă cînd legea evoluției nu ne va pregăti să rezistăm valurilor furioase, altfel spus pînă cînd nu se va spune despre noi (ca despre pești) că ne-am „ridicat", și nu că ne-am înecat.

Deşi nu intenţionez să fac băi în mare încă o bucată de vreme, îmi dau seama că trebuie să fac mişcare. În secolul al XX-lea, cine nu face mişcare este considerat de oameni ca fiind sărac. Lumea crede că rămîi inactiv nu pentru că n-ai nevoie de mişcare, ci pentru că nu-ţi dă mîna să te mişti. În vremurile de demult, cei care făceau mişcare erau dispreţuiţi, dar acum, dacă nu-ţi pui muşchii la treabă, eşti considerat înapoiat. Părerile evoluează neîntrerupt. Pupilele ochilor mei se îngustează sau se măresc în funcţie de orele zilei, dar schimbările din gîndirea omenească par lipsite de orice raţiune.

Dar fiecare lucru are două laturi. Poate că această lipsă de logică arată cît de bine se pot adapta oamenii la tot felul de condiţii, fără prea multă bătaie de cap.

Iată de exemplu ideograma „ho-sun". (Un ţol pătrat ; sau — spiritul cuiva.) Dacă o inversăm, citim „sun-po" (măsură ; dimensiune). E interesant şi amuzant. Sau gîndiţi-vă la Amano Hashidate[1]. Dacă te apleci şi priveşti printre picioarele desfăcute, ceea ce vezi este cu totul diferit de imaginea văzută dintr-o poziţie normală.

Tot astfel, nu este neapărat indicat să prezentăm întotdeauna piesele lui Shakespeare — aşa cum le-a scris Shakespeare. Din cînd în cînd, ar fi poate bine să privim Hamlet stînd în cap. Poate că am învăţa să apreciem mai bine această piesă şi s-ar realiza progrese mai mari în lumea literară.

Dar oamenii sînt foarte adaptabili la schimbări, şi poate tocmai de aceasta cei care se ridicau cel mai categoric împotriva exerciţiilor fizice au început brusc să fie cît se poate de entuziasmaţi de sport. Nu sper decît că nu va rîde nimeni de mine aflînd că fac mişcare şi că nimeni nu mă va crede trăsnit. Poate vă întrebaţi ce fel de mişcare fac, dar, mai întîi, permiteţi-mi să vă dau o explicaţie. Din nefericire, după cum vă daţi seama, nu pot să apuc cu labele nici un obiect greu, aşa că este imposibil să apuc o minge sau să ţin o crosă de baseball. În plus nu am bani, aşa că nu pot să-mi cumpăr echipament.

V-aţi putea închipui că fac plimbări lungi, sau că alerg cu bucăţi de peşte în gură, dar nu este aşa. Ar fi prea

[1] Literal : Puntea cerului — peisaj japonez celebru. Este o fîşie de pămînt nisipos, cuprinsă între mare şi un lac sărat.

simplu și, deci, deloc interesant. N-ar fi grozav de amuzant să mă mișc în patru labe, supunîndu-mă legilor gravitației. Ar însemna să tăgăduiesc importanța exercițiilor fizice, așa cum face de regulă stăpînul meu.

Desigur, nici o regulă nu spune categoric că ești obligat să participi la un sport competitiv. Cursele cu bucăți de pește și vînătoarea de somni sînt minunate, dar pentru aceste sporturi ai nevoie de anumite condiții materiale. De obicei, sporturile care nu presupun competiție solicită o măiestrie mai mare.

Am inventat, singur, o mulțime de sporturi. Unul era să sar de pe streașina bucătăriei pe acoperișul de deasupra camerelor principale. Altul era să stau cu toate patru labele pe capetele în formă de floare de prun ale țiglelor. Am încercat de asemenea să merg pe prăjina de rufe din bambus (asta nu mi-a reușit pentru că era prea alunecoasă) și să sar, prin surprindere, în spatele copiilor. Acest din urmă joc era mai amuzant decît oricare alt sport, dar de obicei mîncam o bătaie grozavă, așa că nu-l mai practic decît de, cel mult, trei ori pe săptămînă. Uneori, mi se pune pe cap o pungă de hîrtie, dar jocul acesta este chinuitor pentru mine. În plus, întrucît necesită participarea unui om, nu este grozav de reușit.

Un alt sport favorit este să zgîrii învelitorile cărților. Dezavantajul ar fi că acest sport e cam riscant, pentru că, atunci cînd stăpînul mă prinde asupra faptului, mă bate fără milă. În plus, nu îmi exersez în acest fel decît labele, iar nu și restul corpului. Este ceea ce eu aș numi un sport demodat.

Dintre sporturile mele mai noi, în capul listei este vînătoarea de călugărițe. Vînătoare de călugărițe nu este atît de obositoare ca vînătoarea de șobolani, dar nici nu implică atîtea primejdii. Anotimpul ideal este din miezul verii pînă la începutul toamnei.

Tehnica jocului presupune, în primul rînd, să ies în curte și să găsesc o călugăriță. Deși totul depinde de vreme, este în general foarte simplu să găsesc una sau două. Cînd văd una, mă reped la ea ca vîntul. Călugărița, simțind pericolul, își înalță capul și se pregătește să se apere. Călugărițele sînt destul de curajoase, chiar dacă

nu cunosc forța dușmanului. Nu pot face nici un rău, dar se luptă cît pot, așa că jocul este amuzant.

După ce prind una, îi pun laba dreaptă pe cap. Capul este moale și în general răsucit într-o parte. În vremea aceasta, călugărița are o expresie uimită, deosebit de interesantă. Apoi o atac din spate și îi zgîrii ușor aripile. Aripile unei călugărițe sînt de obicei strînse cu grijă, așa că, dacă procedez prea brutal, se șifonează imediat și arată ca materialul gălbui care se folosește pentru lenjerie. Chiar și vara, nepăsîndu-i de căldură, călugărița își strînge aripile, ca și cum ar purta flanelă și izmene lungi în sezonul cel mai fierbinte.

Cînd stau în spatele ei, călugărița își întoarce de obicei capul și gîtul lung. Uneori mă atacă, dar de obicei rămîne în poziția asta și așteaptă să am eu inițiativa. Dacă aș rămîne așa prea multă vreme, ar însemna să nu fac mișcare, așa că-i dau un bobîrnac. Orice călugăriță inteligentă ar încerca să scape, dar sînt multe foarte nepricepute și necioplite care atacă. Dacă am de-a face cu una dintre cele sălbatice, îi dau o labă zdravănă și o arunc cu aproape un metru mai încolo.

Dar dacă partenera mea de joacă are o fire mai blîndă și se mulțumește să se dea puțin înapoi, sînt de obicei îngăduitor și o las să se odihnească, în timp ce mă reped prin copacii din curte, urcîndu-mă și dîndu-mă jos de mai multe ori. Insecta pricepe că nu are șanse să cîștige lupta și fuge în dreapta și în stînga, dar sînt pe urmele ei tot timpul. Uneori, disperată, călugărița își desface aripile.

Aripile unei călugărițe seamănă cu gîtul ei, prin aceea că sînt foarte înguste. După cît pricep eu, aripile nu au decît un rost ornamental — cum ar fi, la oameni, studiul limbii engleze, franceze sau germane. Adică, nu au nici o utilitate. Cînd o călugăriță își desface aripile bune de nimic, asta n-o ajută cîtuși de puțin să scape. Pare grozav să ai aripi, dar de fapt aripile călugăriței nu fac altceva decît să o fixeze pe posesoarea lor la pămînt, în vreme ce ea înaintează. Uneori îmi pare rău pentru prada mea, dar, întrucît este important să fac mișcare, îmi cer scuze și o fugăresc mai departe.

Călugărița nu se poate întoarce cu ușurință, așa că de obicei merge drept înainte, încercînd să scape. Dacă o ples-

nesc peste cap, îşi desface aripile şi rămîne încremenită. Atunci o fixez la pămînt cu o labă şi mă odihnesc puţin. Apoi îi dau drumul, dar nu pentru multă vreme. Sînt gata să o fixez la pămînt din nou. Aceasta este strategia războinicului Kungming, care şi-a lăsat duşmanul să scape de şapte ori, dar apoi l-a prins tot de şapte ori.

După treizeci de minute petrecute în felul acesta, insecta este obosită, aşa că o apuc în gură şi o scutur. După ce-i dau drumul, rămîne la pămînt, incapabilă să se mişte. Îi dau un bobîrnac cu laba şi, cînd încearcă din nou să zboare, mă reped iarăşi la ea. Plictisit în fine de joc, încep pur şi simplu să o mănînc. Acelora dintre dumneavoastră care încă n-au mîncat călugăriţe, pot să le spun cu sinceritate că nu sînt grozav de gustoase. Nu sînt nici grozav de hrănitoare.

În afară de călugăriţe, mai pot fi vînate şi cicadele. Cicadele nu sînt toate la fel. După cum există oameni unsuroşi, aroganţi, gălăgioşi, există soiuri asemănătoare şi printre cicade. Cicadele unsuroase sînt literalmente foarte bogate în ulei. Cicadele arogante sînt foarte mîndre şi pretenţioase, aşa că sînt enervante. Specia cea mai amuzantă este aceea a cicadelor *oshii-tsuku-tsuku,* adică a cicadelor gălăgioase.

Trebuie să aştept pînă la sfîrşitul verii, ca să apară. Cînd simţiţi vîntul toamnei prin mînecile chimonoului şi începeţi să strănutaţi, să ştiţi că este tocmai vremea cînd aceste insecte încep să cînte, mişcîndu-şi cozile în sus şi-n jos. Iar cînd se apucă de cîntat, să te ţii ! Se pare că nu au nici un alt rost în viaţă decît să cînte şi să fie prinse de motani.

Aşadar, la începutul toamnei mă apuc de prins cicade. Este locul să arăt că aceste cicade nu pot fi găsite jos pe pămînt. Singurele care nu stau în copaci sînt acelea pe care le-au mîncat furnicile. Dar cicada cu care mă joc eu nu este una dintre acelea la care să aibă acces furnicile. Prada mea este cicada care se agaţă de ramura unui copac înalt, ţipînd cît o ţine gura „oshii-tsuku-tsuku !". De fapt aş vrea să vă întreb chiar, oameni învăţaţi, cum cîntă, de fapt, cicadele ? „Oshii-tsuku-tsuku" sau „tsuku-tsuku-oshii" ? Cred că asupra acestei insecte ar mai trebui efectuate cercetări. Motivul pentru care oamenii se con-

sideră mai grozavi decît pisicile ar putea fi faptul că-şi închipuie că ştiu totul despre asemenea probleme. Dar dacă nu puteţi răspunde imediat la întrebarea mea, ar trebui să vă puneţi întrebări în legătură cu superioritatea voastră. Socotind cicadele ca insecte de vînat, ar trebui să nu aibă prea multă importanţă cum cîntă. Important este să te urci într-un copac, să găseşti cicada după cîntecul ei şi să prinzi una cînd este în mijlocul unei arii stridente. Pare simplu, dar de fapt este o operaţie dificilă.

Pe pămînt, mă mişc în patru labe şi nu mă simt inferior nici unui alt animal. Luînd în considerare numărul picioarelor, ştiu că stau mai bine decît oamenii — care nu au decît două. Dar cînd e vorba de urcat în copaci, există multe animale mai bine dotate decît mine. Maimuţele sînt nişte profesioniste la căţăratul în copaci, dar nici oamenii nu au pierdut acest talent. Întrucît a te urca în copaci contravine legii gravitaţiei, nu este o ruşine să nu fii capabil de aşa ceva. Vînătoarea de cicade, chiar considerată ca sport, prezintă însă şi alte dificultăţi.

Din fericire, sînt înzestrat cu acele unelte tăioase numite gheare, aşa că de bine de rău mă pot urca în copaci. Sincer să fiu, însă, treaba nu e chiar aşa de simplă cum ar părea ; în plus, cicadele ştiu să zboare. Spre deosebire de călugăriţe, cicadele care îşi desfac aripile scapă de urmărirea mea. Adesea mă pomenesc într-o situaţie jalnică, gîndindu-mă că era mai bine dacă, de la început, nu m-aş fi ostenit să mă urc în copac. Apoi, lucru nu lipsit de importanţă, există pericolul ca vînatul să urineze pe mine — şi se pare că cicadele preferă să mă ţintească în ochi. Bineînţeles, nu mă miră că vor să zboare, dar aş dori să le cer să nu mă stropească în momentul cînd fac asta. Care o fi, oare, factorul psihologic care afectează organele cicadei şi o determină să urineze cînd pleacă în zbor ? Probabil că motivul este o durere. Sau să fie vorba de un mod de a cîştiga timp, surprinzîndu-l pe inamic, înainte de a-şi lua zborul ? Dacă aşa stau lucrurile, înseamnă că procedează ca sepia care împrăştie cerneală cînd se află în primejdie, sau ca un bătăuş arţăgos ce-şi arată tatuajele înainte de a se lua la bătaie, sau ca stăpînul meu, care vorbeşte latineşte cînd e furios. Iată încă o problemă de studiat pentru cercetătorii care se ocupă

de cicade. Cineva ar putea dobîndi, studiind acest lucru, un titlu de doctor. Dar acum să revenim la subiectul principal.

Cicadele se concentrează — dacă felul cum folosesc cuvîntul „se concentrează" vi se pare caraghios, aş putea să zic „se adună", dar „se adună" nu mi se pare potrivit, aşa că rămîn la primul termen — cicadele se concentrează îndeosebi pe arborii paulownia. Poate că aceste detalii sînt prea tehnice, dar arborele paulownia are frunze mari, ca nişte evantaie. Cînd frunzişul este des, ramurile nici nu se mai văd. Desigur, acesta este un mare obstacol pentru vînătoarea de cicade. Există un cîntec foarte cunoscut care spune : „Glasul se aude, dar chipul nu apare". Parcă ar fi fost scris special pentru cicade. Aşa se face că nu pot găsi insectele decît ascultîndu-le cîntecul.

Toţi arborii paulownia au un nod pe trunchi, cam la doi metri înălţime. După ce ajung în acest loc, de obicei mă odihnesc, înainte de a începe căutarea. Trebuie să fiu atent, pentru că, dacă zboară una dintre cicade, am ghinion. Zboară şi celelalte.

Cînd este vorba să se imite unele pe altele, cicadele nu sînt mai prejos decît oamenii. Uneori, cînd ajung în locul de odihnă, copacul este perfect liniştit ; oricît m-aş uita şi aş asculta, nu zăresc nici o cicadă. Nu prea am chef să mă dau jos şi să reiau totul de la capăt după ce am urcat atît, aşa că de obicei rămîn unde sînt şi aştept să mai apară o ocazie. Pînă la urmă, mi se face somn şi aţipesc chiar acolo unde mă aflu. Cînd mă trezesc, însă, constat de obicei că mă aflu pe pietrele de la rădăcina copacului.

Totuşi, media este de aproximativ o cicadă pentru fiecare ascensiune. Motivul pentru care prefer să vînez călugăriţe, este că trebuie să apuc cicada în gură încă din copac, aşa că, atunci cînd ajung pe pămînt unde pot să mă joc cu ea, insecta e deja moartă.

Dar vînătoarea de cicade nu este lipsită de momente interesante. Mă apropii pe furiş de cîte una, în timp ce cîntă din răsputeri mişcîndu-şi coada ; tocmai cînd mă reped la ea, cicada gălăgioasă scoate un ţipăt şi îşi desface aripile subţiri şi transparente în toate direcţiile. Face asta cu o viteză de necrezut, de care nu-ţi dai seama decît dacă vezi aşa ceva întîmplîndu-se. Zbaterea unei cicade

în agonie este într-adevăr cea mai frumoasă privelişte din lumea cicadelor şi, de fiecare dată cînd prind cîte una, sînt entuziasmat de acest spectacol artistic. După ce asist la reprezentaţie, îmi cer scuze şi apuc insecta în gură. Uneori, cicadele continuă demonstraţia lor artistică şi după ce le-am apucat în gură.

După vînătoarea de cicade, sportul meu preferat este lunecuşul pe pini. Nu este nevoie să dau explicaţii îndelungate, aşa că am să vă expun cît mai simplu cu putinţă. Cînd vorbesc despre „lunecuşul pe pini", se presupune că mă las să alunec în jos pe un copac, dar de fapt este vorba mai mult despre „căţăratul" în copaci. Cînd vînez cicade, mă urc în copaci ca să prind insecte, dar cînd mă joc de-a lunecuşul pe pini, urc pur şi simplu ca să urc. Aceasta este principala diferenţă dintre cele două sporturi. Se spune că Genzaemon Tsuneyo Sano a pregătit odată o masă pentru un preot numit Saimyoji, pe vremea lui Tokiyori Hojo (1226—1263). El a gătit punînd pe foc lemn de pin — şi de atunci se spune că acest copac veşnic verde a ajuns să aibă un trunchi foarte noduros. Nici un copac nu are o scoarţă atît de aspră ca pinul şi, de aceea, în nici un copac nu se pot înfige mai bine ghearele. Cu alte cuvinte, este copacul cel mai uşor de urcat.

Jocul este să mă reped în sus pe trunchi şi apoi să cobor cu toată viteza. În ce priveşte coborîrea, există două procedee. Unul, cu capul înainte, privind spre pămînt ; celălalt este să cobori în poziţia în care ai urcat, adică de-a-ndaratelea.

Acum, aş vrea să vă pun vouă, oamenilor, încă o întrebare : care procedeu credeţi că este mai dificil ? Ca fiinţe omeneşti, superficiale, veţi spune probabil că ar fi mai uşor de coborît cu capul înainte. Vă înşelaţi. Probabil că vă gîndiţi la Yoshitsune, nu la pisici. Yoshitsune a fost faimosul războinic care a trecut călare peste rîpa Hiyodorigoe, pentru a cîştiga o bătălie. Credeţi, într-adevăr, că aşa ar tebui să coboare şi pisicile, cu capul înainte ? Ce insultă !

Probabil că aţi reuşit să aflaţi cum cresc ghearele unei pisici, dar am să vă mai spun şi eu : cresc cu vîrfurile întoarse înapoi. De asta putem să tragem obiectele spre

noi, ca și cum am avea niște cîngi ; dar cînd trebuie să împingem, sîntem de multe ori neîndemînatice.

Să ne închipuim, acum, că tocmai m-am repezit în sus pe trunchiul unui pin. Întrucît pisicile sînt animale născute să umble pe pămînt, este firesc că nu pot rămîne agățat multă vreme. Dacă nu fac nimic, încep să alunec în jos. Dacă nu încerc să-mi întrerup căderea, mă pot lovi. Așadar, trebuie să fac ceva ca să ajung teafăr la pămînt.

Între a cădea și a coborî e o mare diferență, dar nu întotdeauna atît de mare pe cît s-ar părea. Atunci cînd pornești în jos încet, înseamnă că „cobori". Dar dacă „cobori" prea repede, înseamnă că „te prăbușești". Diferența implică puțină gîndire. Întrucît nu-mi place să cad dintr-un pin, încerc să cobor încetinindu-mi viteza. Cu alte cuvinte, încerc să fac ceva care să-mi frîneze mișcarea în jos.

După cum am amintit, ghearele mele sînt întoarse înapoi, așa că atunci cînd stau cu labele în sus și scot ghearele, pot să-mi frînez căderea. Astfel, „căderea" devine „coborîre". Asta înseamnă să duci raționamentul pînă la concluzie.

Dacă însă aș adopta poziția opusă și aș încerca să cobor ca Yoshitsune, cu capul înainte, ghearele nu mi-ar fi de nici un folos. Aș aluneca fără să-mi pot controla viteza. În orice caz, uneori cobor cu capul înainte intenționat, așa că, literalmente, cad la pămînt. E foarte greu de coborît cu capul înainte, așa cum trebuie să-și fi dat seama Yoshitsune, la rîpa Hiyodorigoe. Cred că, dintre toate pisicile, numai mie îmi reușește performanța asta. De aceea am și dat acestui sport o denumire aleasă de mine : lunecușul pe pini.

Aș vrea să spun cîteva cuvinte și despre „ocolirea gardului", o altă formă de a face mișcare. Gardul din jurul casei stăpînului meu este din bambus și formează un dreptunghi. Laturile paralele cu veranda au vreo cincisprezece-șaisprezece metri, iar celelalte nu au decît șase-șapte metri. Sportul pe care îl numesc „ocolirea gardului" înseamnă a păși pe muchia gardului, parcurgînd întregul dreptunghi fără să cad. Este adevărat că mi se întîmplă adesea să alunec, dar cînd ajung pînă la capăt, sînt în culmea satisfacției.

Cîţiva stîlpi din lemn de cryptomeria susţin, din loc în loc, împletitura de bambus a gardului. Jos, unde se înfig în pămînt, stîlpii au fost arşi, ca să nu putrezească, dar capetele de sus, retezate drept, sînt locuri de odihnă foarte comode.

Acum cîteva zile eram într-o formă foarte bună, aşa că am reuşit să parcurg gardul de trei ori înainte de amiază. Cu cît exersam mai mult, cu atît deveneam mai îndemînatic. Şi cu cît reuşeam mai bine, cu atît mai interesant mi se părea acest sport. Eram la jumătatea celui de-al patrulea ocol cînd, de pe acoperişul casei vecine, au venit în zbor trei ciori şi s-au aşezat în şir, la trei metri în faţa mea.

Cam neaşteptaţi vizitatori — şi dificile obstacole pentru jocul meu ! N-aveau nici un drept să vină să se aşeze pe un gard care nu le aparţinea, aşa că am şuierat :

— Vedeţi că vin. Aţi face mai bine să vă daţi la o parte.

Cioara cea mai apropiată n-a făcut decît să se uite spre mine şi să rînjească ; cea din mijloc se uita pur şi simplu în curtea stăpînului ; iar a treia a continuat să-şi frece ciocul de gardul de bambus. Probabil că avea în cioc ceva de mîncare.

Le-am dat trei minute ca să plece şi am aşteptat. Am ştiut întotdeauna că ciorile au memoria foarte slabă, dar aveam pentru prima dată ocazia să verific această teorie. Într-adevăr, n-au nici pic de memorie ! Am aşteptat multă vreme, dar ciorile nici nu mi-au vorbit, nici n-au plecat. Aşa că am pornit din nou.

Cioara din faţa mea şi-a desfăcut puţin aripile. „Aha ! Acum se teme şi vrea să zboare !" Aşa mi-am închipuit. Ea, însă, a ţopăit şi a făcut stînga-mprejur.

Ce prostie ! Dacă astea s-ar fi întîmplat pe pămînt, nu i-aş fi permis o asemenea obrăznicie. Din nefericire, însă, este destul de greu numai să mergi pe muchia gardului — să mai şi fugăreşti păsări ar fi aproape imposibil. Totuşi, nu eram dispus să aştept pînă cînd ciorile s-ar fi hotărît să plece. În primul rînd, nu mă mai ţineau picioarele. Cele trei creaturi din faţa mea, însă, aveau aripi, aşa că erau obişnuite să stea cocoţate în asemenea locuri şi puteau rămîne acolo cît ar fi vrut.

Fiind la al patrulea ocol al gardului, mă simţeam destul de obosit. Ceea ce făceam eu nu era pur şi simplu mişcare, era un fel de mers pe sîrmă. Era greu să stau pe gard chiar şi fără să mă deranjeze nimic — să-mi mai şi taie calea aceste trei păsări negre şi stupide era prea mult. Din păcate, se părea că va trebui să renunţ să fac mişcare şi să mă dau jos de pe gard.

M-am gîndit dacă nu era mai bine să renunţ, ca să nu dau de bucluc. Inamicul era superior numericeşte şi, în plus, era o apariţie rară. Ciocurile ciorilor fiind mai degrabă ascuţite, păsările acestea păreau trimise de Tengu, demonul cu nas lung. Cu siguranţă că ar fi fost periculoase, dacă se ajungea la luptă.

Cea mai înţeleaptă hotărîre era retragerea. Ar fi fost jenant să încep lupta şi apoi să cad de pe gard. În timp ce mă gîndeam ce să fac, cioara cea mai apropiată a ţipat : „Aho !“ [1] Următoarea a imitat-o pe prima, repetînd : „Aho !“ Cea de-a treia a strigat chiar de două ori : „Aho, aho !“

Aşa ceva nu putea suporta nici chiar un motan blînd ca mine ! Insultele acestor ciori, în propria mea curte, erau de neiertat şi-mi atingeau simţul onoarei. Puteţi să spuneţi că n-aveam cum să fiu jignit, de vreme ce nici măcar nu am nume. Totuşi, erau în joc onoarea şi demnitatea mea. Acum nu mai puteam să dau înapoi !

Cînd stăpînul meu vorbeşte despre „un stol de ciori“, înseamnă că vrea să spună „o mulţime în dezordine“ sau „o adunătură“. Aşa că am considerat că cele trei păsări ar putea fi mai puţin periculoase decît crezusem. Hotărît să-mi apăr onoarea, am început să păşesc încet înainte. Ciorile păreau să discute între ele, pentru că nici măcar nu mi-au aruncat o privire. Situaţia era foarte enervantă. Dacă gardul ar fi fost cu zece-cincisprezece centimetri mai lat, m-aş fi putut încăiera zdravăn cu ele. Din nefericire, însă, nu puteam decît să mă tîrăsc încet, oricît eram de furios. Cînd am ajuns la cincisprezece centimetri de ele, toate trei au bătut brusc din aripi

[1] Onomatopeea cîrîitului ciorii înseamnă, în japoneză, şi „caraghios“.

și s-au ridicat la jumătate de metru în aer, ca și cum ar fi fost înțelese.

Aripile lor au făcut un curent care m-a izbit drept în față și, într-o clipă, am alunecat și am căzut. Privind în sus, le-am văzut pe cele trei ciori, așezat la loc pe gard, uitîndu-se la mine cu ciocurile aliniate.

Nerușinatele ! Le-am privit furios, dar n-au părut impresionate. Mi-am încovoiat spinarea și mi-am arătat dinții, dar nici asta n-a avut efect. Așa cum poemele simbolice nu sînt înțelese de profani, nici gesturile mele furioase nu erau înțelese de ciori, care nu reacționau în nici un fel.

Ei bine, poate că vina era a mea. Le considerasem pisici, dar aceasta era o greșeală. Dacă ar fi fost pisici, ciorile ar fi înțeles, desigur — dar nu erau decît niște ciori. Era ca și cum un om de afaceri ar fi încercat să facă impresie stăpînului meu, domnul Kushami, sau ca și cum șogunul Yorimoto ar fi dăruit bonzului Saigyo o pisică de argint. Sau ca atunci cînd ciorile umplu de murdărie statuia lui Takamori Saigo. Am înțeles, în cele din urmă, că era în dezavantajul meu să insist, așa că, fără multă gălăgie, m-am retras pe verandă.

Aproape că venise ora cinei. Este bine să faci mișcare, dar nu trebuie să exagerezi. Acum mă simțeam slăbit și doream să mă odihnesc. În plus, întîlnirea cu ciorile se produsese la începutul toamnei și, cum stătusem la soare multă vreme, blana absorbise prea mult din căldura soarelui de după-amiază. Îmi era insuportabil de cald. Speram să curgă transpirația de pe mine, dar, din nefericire, ea se lipea de blana mea ca o grăsime. Aveam furnicături în spate. Senzația aceasta e cu totul diferită de iritația pe care o simt din cauza puricilor. Pot să mușc în părțile la care ajung cu botul și pot să mă scarpin acolo unde ajung cu labele, dar, cînd mă furnică în mijlocul șirei spinării, este peste puterile mele să fac ceva. Cînd senzația devine insuportabilă, caut un om și mă frec zdravăn de el, sau mă duc la un pin și mă scarpin bine ; dacă nu mă ușurează nici asta, mă simt rău și nu pot dormi.

Oamenii sînt niște caraghioși. Cînd torc — stați puțin, asta este expresia pe care o folosesc oamenii. Eu prefer

să spun că „le torc". În orice caz, oamenii sînt atît de proşti, încît atunci cînd le torc, îşi închipuie că-i iubesc din tot sufletul şi fac tot ce doresc eu să facă. Uneori, mă mîngîie pe cap.

Dar în timpul verii, afurisiţii aceia de purici s-au instalat la mine. S-au înmulţit aşa de tare în blana mea, încît cînd mă apropiam de un om, mă apuca de ceafă şi mă arunca departe. Mă evitau exclusiv din cauza acestor purici, atît de mici că abia pot fi văzuţi. Aşadar, aş putea spune fără să greşesc că sentimentele oamenilor sînt superficiale, pentru că se stabilesc la nivelul pielii şi tind să se schimbe brusc, după împrejurări. Nu existau decît cam o mie sau două de purici din aceştia în spinarea mea, aşa că era uimitor să vezi cît de calculaţi sînt oamenii. În codul iubirii, aşa cum îl practică ei, prima regulă este : iubeşte-i pe alţii numai cînd asta îţi aduce un profit.

Succesul meu la oameni fiind, aşadar, pierdut, îmi era imposibil să-i mai folosesc atunci cînd furnicăturile deveneau insuportabile, aşa că nu-mi rămînea decît metoda masajului de scoarţa pinului. În ziua aceea, gîndindu-mă că ar trebui să încerc să mă frec de un pin, mă pregăteam să cobor din verandă, cînd m-am oprit. Mi-am dat seama brusc că neajunsurile erau mai mari decît avantajele.

Pinii au răşină. Răşina este foarte lipicioasă şi, cînd ajunge la blana mea, nu se mai desprinde de ea — nici dacă trăsneşte, nici dacă flota din Baltica ar fi cu totul nimicită. Cînd răşina lipeşte unul de altul cinci fire de păr, se întinde la zece şi apoi la treizeci. Sînt un motan rafinat şi nu-mi place să fiu lipicios. Nu mi-ar place nici cea mai drăguţă pisică din lume, dacă ar fi lipicioasă. Nu suport să fiu mînjit cu răşină. Ar fi fost îngrozitor pentru mine să-mi distrug blana cenuşiu-deschisă, cu răşină — care este ca scursoarea din ochii lui Kuro, cotoiul negru al omului cu ricşa, cînd bate vîntul dinspre nord.

Ar fi fost inadmisibil să-mi treacă măcar prin gînd să fiu atît de neglijent cu blana mea. Deşi mă furnica îngrozitor de tare, mi-am dat seama cu părere de rău că va trebui să suport.

Faptul era extrem de deprimant. Dacă iritația nu se oprea, aveam să mă îmbolnăvesc. M-am așezat, am început să mă gîndesc la o soluție și, deodată, mi-a venit în minte un plan.

Uneori, stăpînul meu pleacă de acasă cu un prosop și o bucată de săpun. Cînd se întoarce, după treizeci-patruzeci de minute, fața lui nehotărîtă are un aer viguros și parcă-i strălucesc obrajii. Dacă o baie poate să schimbe atît de mult, în bine, pe murdarul meu stăpîn, cu siguranță că ar avea efect și asupra mea. Întrucît arăt bine chiar și fără machiaj, nu este nevoie să-mi dau prea multă osteneală în ce privește înfățișarea. Dar dacă m-aș îmbolnăvi și aș muri la vîrsta fragedă de un an și cîteva luni, aș comite o crimă de neiertat față de populația lumii.

Am aflat că locul pe care-l vizita stăpînul meu se numea baie publică, fiind inventat de oameni și ca să-și omoare timpul — cel puțin așa se părea. Baia fiind deci creată de oameni, m-am gîndit că trebuie să fie ceva fără rost, dar, în cazul de față, nu-mi dădea prin minte cum altfel aș fi putut pune capăt mîncărimilor. Dacă n-ar fi avut un efect bun, puteam foarte bine să renunț. M-am întrebat însă dacă oamenii vor permite unei pisici, o specie diferită de a lor, să pătrundă într-un loc inventat pentru plăcerea lor. Era o problemă serioasă. Dar dacă stăpînul meu putea intra acolo cu ușurință, nu exista nici un motiv ca eu să fiu refuzat. Totuși, dacă m-ar fi dat afară, faptul ar fi dăunat reputației mele. De aceea, m-am gîndit că cel mai bun lucru ar fi să mă duc mai întîi și să studiez împrejurimile. Dacă mi-ar fi fost îngăduit, puteam să vin mai tîrziu, cu un prosop în gură, și să mă bag în baie și eu.

Cum cotești la stînga, de pe strada din spatele casei, observasem în mai multe rînduri un obiect care semăna cu o țeavă mare de bambus. Stătea drept în sus și ieșea din ea fum. Mi-am dat seama că acolo trebuia să fie baia publică.

M-am strecurat mai întîi pe intrarea din spate. Unii dintre cititori ar putea spune că a intra pe căi dosnice înseamnă lașitate sau lipsă de bărbăție, dar s-ar putea ca asta să nu exprime decît invidia celor care nu pot

intra decît prin față. Se spune că un om înțelept intră prin surprindere, pe ușa din dos, și asta stă scris la pagina 5 a primului capitol din *Educația omului de lume*. Pe reversul paginii scrie că un bărbat prudent trebuie chiar să lase un bilet menționînd că a intra pe ușa din dos este o cale spre virtute. Ca motan trăind în secolul al XX-lea sînt, firește, la curent cu astfel de lucruri, așa că nu este cazul să mă priviți de sus.

Pătrunzînd în acel loc, am văzut în stînga un munte de lemne de pin, fiecare lemn de vreo douăzeci de centimetri lungime. Alături era o movilă de cărbune. Poate că vă întrebați de ce am vorbit despre un „munte" ca să descriu o grămadă de lemne, și despre o „movilă" pentru o grămadă de cărbune, dar nu am vrut decît să demonstrez cît de bine stăpînesc limba oamenilor. Oamenii au nevoie de orez, păsări, pești și alte animale ca să-și țină zilele. Se pare că s-au degradat pînă într-atît, încît au nevoie chiar și de cărbuni. Cîtă mizerie !

La capătul aleii, am văzut o ușă deschisă. Privind înăuntru, am văzut o cameră goală, liniștită ca un cimitir. Din capătul celălalt se auzea, totuși, un zumzet neîntrerupt de voci omenești. Mi-am închipuit că baia trebuie să fi fost acolo de unde se auzeau vocile, așa că m-am întors la stînga, am trecut prin valea dintre lemne și cărbuni și am văzut în partea dreaptă o fereastră. Sub ea erau niște hîrdaie rotunde de lemn, așezate una peste alta așa încît să formeze o piramidă. Așezarea în triunghi nu cred că fusese pe gustul hîrdaielor — și le-am înțeles. Spre sudul acestei grămezi triunghiulare, era o platformă de scînduri de un metru pătrat, care părea să existe acolo cu unicul rost de a mă ajuta să intru. Platforma era la vreun metru deasupra pămîntului, tocmai bine ca să pot sări pe ea.

Am sărit ușurel pe scînduri și, pe neașteptate, am văzut baia exact în fața nasului meu — sub ochii mei. Cel mai interesant lucru din lume este să guști ceea ce n-ai mai gustat și să vezi ceea ce n-ai mai văzut. Poate că pentru voi, cei care, ca și stăpînul meu, mergeți la baia publică de trei ori pe săptămînă să vă înmuiați în apă treizeci-patruzeci de minute, spectacolul n-ar fi fost atît de interesant, dar dacă n-ați văzut niciodată o baie

publică, vă sfătuiesc să mergeți cît mai curînd. Chiar dacă nu ajungeți să stați la căpătîiul părinților voștri muribunzi, trebuie neapărat să vizitați, măcar o dată, o baie publică. Mare e grădina lui Dumnezeu, dar o privelişte atît de spectaculoasă nu se poate compara cu nimic.

De fapt, ce este atît de deosebit ? Ei bine, este cam jenant să vă explic. Oamenii zgomotoşi pe care i-am văzut prin fereastră erau înghesuiți şi, pînă la ultimul, goi puşcă. Erau ca nişte Adami ai secolului al XX-lea. Ar dura prea mult să urmăresc istoria îmbrăcămintii, aşa că renunț, dar rămîne un fapt stabilit că oamenii au dreptul de a se numi oameni prin aceea că umblă îmbrăcați. În secolul al XVIII-lea, Beau Nash a proclamat o regulă strictă pentru aceia care se scăldau la izvoarele termale de la Bath, în Marea Britanie : bărbații şi femeile trebuiau să se acopere de la umeri pînă la picioare în timp ce stăteau în apă.

Acum şaizeci de ani într-un alt oraş din Anglia a luat fiinţă o şcoală de arte frumoase. Au fost cumpărate şi aşezate ici şi colo schiţe de nuduri şi statui ale unor oameni goi. Ceea ce era foarte firesc — numai că, înainte de inaugurare, personalul şcolii a fost stingherit de faptul că fuseseră invitate, bineînţeles şi doamnele din oraş. Pe vremea aceea, doamnele îşi închipuiau că omul era, în primul rînd, o fiinţă care se îmbracă şi nu-l considerau coborîtor din maimuţele îmbrăcate numai cu blana lor. Ele aveau impresia că un om fără haine era ca un elefant fără trompă, ca o şcoală fără elevi, ca un soldat fără curaj. Cu alte cuvinte, îmbrăcămintea era, în mod categoric, un atribut esenţial al omului. Lipsit de acest ambalaj necesar, omul nu era considerat fiinţă superioară, ci un simplu animal. Chiar dacă cele expuse nu erau decît schiţe şi copii, a-i prezenta pe oameni ca pe animale era intolerabil, aşa că doamnele au refuzat să participe la inaugurarea noii şcoli.

Deşi conducerea şcolii s-a gîndit că aceste doamne erau o specie cam plicticoasă, în Occident ca şi în Orient femeile sînt o podoabă necesară la asemenea ceremonii. Femeile nu pot întotdeauna să fie lucrători utili, nu pot să macine orezul, sau să fie soldați, dar ele constituie

un ornament necesar la inaugurarea şcolilor. Aşa că s-au cumpărat treizeci şi şase de bucăţi de pînză neagră şi toate modelele animalului uman au fost îmbrăcate. Pentru ca doamnele să nu se simtă cîtuşi de puţin ofensate, au fost acoperite chiar şi feţele. După ce s-a procedat aşa, ceremonia a putut avea loc fără dificultăţi.

După cum vedeţi, îmbrăcămintea este importantă pentru oameni. În vremea noastră, există profesori de artă care subliniază în mod repetat valoarea nudurilor, dar asta este, evident, o greşeală.

În ce mă priveşte, n-am fost niciodată gol de cînd m-am născut, aşa că, dacă mă întrebaţi, voi spune că goliciunea este condamnabilă. Goliciunea a devenit o modă în Grecia şi la Roma curînd după Renaştere. Grecii şi romanii erau obişnuiţi cu corpurile goale şi nu s-a pus nici o problemă privind moralitatea publică. Dar Europa de nord este un loc răcoros. Nici chiar în Japonia nu poţi umbla pe afară gol, dar în Germania, sau Anglia, ai muri îngheţat. Întrucît n-are rost să mori, ce este de făcut ? Te îmbraci. Şi, dacă toţi oamenii se îmbracă, omul devine o fiinţă îmbrăcată. Iar o fiinţă îmbrăcată nu poate considera o fiinţă dezbrăcată ca omenească, ci o consideră animal. De aceea este uşor de înţeles pentru ce, la europeni, îndeosebi la cei din nord, nudurile, pictate şi sculptate, erau considerate reprezentări ale unor animale. Da, da — după părerea lor aceste animale erau probabil inferioare chiar şi pisicilor.

Frumoase ? Ziceţi că erau frumoase ? Nu-i nimic, puteţi să le consideraţi frumoase, dar frumoase ca animale. Cînd spun asta, unii ar putea să întrebe dacă am văzut o doamnă europeană în rochie de seară. Ei bine, fiind un motan japonez, n-am văzut niciodată aşa ceva : dar aflu că au sînii dezgoliţi, umerii şi braţele goale. Şi asta se numeşte ţinută de ceremonie ! Este scandalos ! Pînă în secolul al XIV-lea, îmbrăcămintea omenească nu era atît de caraghioasă ; oamenii purtau haine ca să fie apăraţi de frig. N-am să mă ostenesc să explic aici cum s-a întîmplat că hainele la modă au devenit tot atît de vulgare ca şi acelea ale unui saltimbanc de la circ, dar cei

care se pricep vor înțelege, iar cei care nu se pricep, oricum nu trebuie să-și bată capul.

Lăsînd la o parte istoria, femeile din ziua de astăzi se îmbracă foarte ciudat, mai ales seara. Par să aibă un ciudat fel omenesc de a gîndi, pentru că atunci cînd răsare soarele și timpul este cald, nu numai că aceleași doamne își acoperă umerii, își ascund pieptul, își învelesc brațele și ascund toate părțile corpului, dar consideră nepotrivit să-și arate celorlalți chiar și unghiile de la picioare. Se poate deduce că această regulă privind îmbrăcămintea a fost stabilită de o mînă de nebuni. Dacă oamenii eleganți se vor scandaliza că vorbesc așa, din partea mea n-au decît să se plimbe cu umerii, brațele și pieptul descoperite, toată ziua. Dacă le place atît de mult să fie goi, pot să-și facă fetele nudiste și să le scoată la plimbare în parcul Ueno.

Ce ? Spuneți că nu puteți face așa ceva ? Nu, nu puteți, dar asta, probabil, numai pentru că europenii încă nu s-au plimbat goi prin parcul Ueno. Dar uitați-vă numai la voi, cum arătați acum ; soțiile voastre nu visează altceva decît să se îmbrace în această absurdă ținută de seară și să se fandosească la Hotelul Imperial. Oricît aș căuta o explicație logică, nu există nici una. Vă doriți asemenea haine numai pentru că le poartă femeile din Europa. Dar, poate, totul se datorează numai prostiei. Să te pleci în fața altora, asta mai înțeleg, dar nu are sens să te pleci tot timpul. Dacă nu puteți să nu fiți atît de caraghioși, vă iert ; dar asta ar trebui să dovedească faptul că japonezii nu sînt chiar grozav de deștepți. Această imitație apare, tot așa, și în privința studiilor științifice, dar, întrucît nu are legătură cu îmbrăcămintea, renunț să explic acest fapt.

Îmbrăcămintea a devenit atît de importantă pentru oameni, încît este greu de spus dacă omul face haina, sau haina îl face pe om. Se pare că istoria omenirii nu constă atît de mult în istoria cărnii, oaselor și sîngelui omenesc, cît în istoria îmbrăcămintii omenești. Cînd văd un om dezbrăcat, nici nu mi se pare om. Am sentimentul că am întîlnit un spiriduș. Dacă toți ar vrea să devină spiriduși, lucrul nu m-ar deranja cîtuși de puțin pentru că o caracteristică a spiridușilor este să dispară. Sînt sigur, însă, că asta le-ar veni cam peste mînă oamenilor.

De la începutul începuturilor, natura îi creează pe oameni egali şi îi aruncă în lume. Toţi se nasc goi puşcă. Dacă omenirea ar dori într-adevăr nediferenţierea s-ar cuveni şi ar fi cazul ca oamenii să-şi trăiască toată viaţa în această stare de goliciune.

Cîndva, însă, unul dintre aceşti indivizi goi a apărut şi a spus : „Mda. Păi, dacă toţi sînt la fel, ce rost are viaţa ? " Aşa că a început să se gîndească cum să iasă în evidenţă şi cum i-ar putea face pe alţii să-i recunoască importanţa. Voia să facă ceva uimitor, ca să atragă atenţia.

Şi aşa, după un deceniu de gîndire concentrată, îi va fi venit ideea — o pereche de pantaloni scurţi. I-a pus pe el — şi iată ! Toată lumea era profund impresionată de felul cum se plimba ţanţoş, în noii pantaloni. Un asemenea individ trebuie să fi fost strămoşul oamenilor cu ricşa, care poartă, în zilele noastre, pantaloni scurţi şi strîmţi. Faptul că a fost nevoie de zece ani pentru a crea o simplă pereche de pantaloni scurţi poate să pară ciudat, dar trebuie să ne închipuim cum stăteau lucrurile în acele secole întunecoase, pentru a înţelege dificultăţile legate de această invenţie. Pe vremea aceea, asta trebuie să fi fost cea mai importantă descoperire. Se spune că Descartes a avut nevoie de peste zece ani ca să elaboreze teoria sa „Je pense, donc je suis" — „Gîndesc, deci exist" — adevăr pe care îl poate înţelege şi un copil de trei ani.

Invenţiile necesită mult efort încordat, aşa că, dacă a fost nevoie de zece ani pentru a proiecta o pereche de pantaloni scurţi, pantalonii ăştia erau prea buni pentru nişte simpli oameni cu ricşa. Ulterior, alţi spiriduşi, animaţi de spirit competitiv şi invidiindu-i pe oamenii cu ricşa care tropăiau mîndri pe drumuri în pantalonii lor scurţi, au mai consumat, probabil, şase ani pentru a inventa hainele *haori*, articol de îmbrăcăminte mai mult decît nefolositor. Curînd, voga pantalonilor scurţi a scăzut brusc şi am intrat în epoca de aur a hainelor *haori*.

Vînzătorii de la tarabele cu zarzavaturi, din farmacii şi alte prăvălii au fost cu toţii entuziasmaţi de această mare descoperire care erau hainele *haori* ; dar apoi a

urmat epoca *hakama*, pantalonii îmbrăcați peste chimono, care reprezintă ținuta de ceremonie pentru bărbați. Invenția trebuie să fi fost realizată într-un moment de enervare a celor pe care îi înfuria popularitatea hainelor *haori*. Vechii războinici și funcționarii din zilele noastre aparțin grupului *hakama*. Alți spiriduși, încercînd să se facă remarcați prin introducerea unor creații cît mai noi, au ajuns la ciudățenia fracului.

Dacă ne gîndim la motivul acestor schimbări ale modei, vom vedea că nimic nu cerea ca ele să se producă ; nu se poate spune nici că, pur și simplu, au avut loc. Toate au fost făcute cu scopul evident de a demonstra că aceia care purtau acele noutăți erau mai grozavi decît toți ceilalți. În prezent, aceste haine absurde sînt purtate pentru a indica cine este și ce este posesorul lor. În felul acesta, un om nu mai are nevoie să înceapă să se laude cît este el de important. Pornind de la acest fenomen psihologic, putem ajunge la o teorie interesantă.

După cum natura nu suportă vidul, omul nu suportă să fie la fel cu alții. Tocmai pentru a evita să fie la fel cu ceilalți, oamenii dau atîta atenție felului în care își acoperă corpul, de parcă ar fi vorba despre însești carnea și oasele lor. Îmbrăcămintea este în ziua de azi atît de importantă, încît numai un nebun ar renunța la ea pentru a reveni la nediferențiata goliciune. Cei care încearcă să facă așa ceva sînt considerați excentrici de către oamenii civilizați. Chiar dacă s-ar stabili că sutele de milioane de oameni din lume sînt cu toții la fel și că trebuie să renunțe la îmbrăcăminte, lucrul acesta nu ar fi posibil : în prima zi după ce ar renunța cu toții să-și acopere corpul, întrecerea ar începe din nou. Și dacă nu s-ar întrece la haine, oamenii s-ar întrece unii cu alții în excentricități. Niște oameni goi puști ar continua să se laude cu diverse particularități de admirat ale corpurilor lor, chiar așa goale cum ar fi. Așadar, dacă ne gîndim la acest aspect al problemei, vedem că îmbrăcămintea și modele sînt lucruri inevitabile.

Dar acum, la baia publică, în fața ochilor mei apăruse un grup de oameni care își scoseseră pantalonii scurți, hainele *haori* și pantalonii *hakama* și le puseseră pe polițe. Fără să se rușineze cîtuși de puțin de felul în

care arătau, ocupîndu-se în tihnă cu conversaţii plăcute. La asta mă gîndeam ceva mai devreme, cînd vorbeam despre un spectacol remarcabil. Iar acum am onoarea să vă prezint, vouă, cititori civilizaţi, o parte din cele ce am văzut.

Toate erau în aşa măsură cu susul în jos, că nu prea ştiu cum să încep să vă explic. Trăsniţii nu sînt prea ordonaţi, aşa că va fi o muncă îndelungată şi grea să vă descriu scena. Voi începe cu bazinul băii. Ca să fiu sincer, nu ştiu dacă se cheamă sau nu bazin, dar e singurul cuvînt ce-mi trece prin minte. Era lat de un metru şi lung de trei metri. La mijloc, scînduri verticale îl împărţeau în două. Jumătate era plină de apă fierbinte, lăptoasă, despre care se zicea că are efecte medicinale. Parcă ar fi stins în ea var. Lichidul părea nu numai murdar, dar şi gras şi vîscos. Nici nu era de mirare ! Din cîte am auzit, apa se schimbă numai o dată pe săptămînă. Cealaltă jumătate avea apă fierbinte obişnuită, dar nici despre asta n-aş putea jura că era curată. Judecînd după culoare, era cam ca un butoi de apă de ploaie, tulbure.

Iarăşi vin şi zic — nu era deloc uşor să descrii spectacolul. În acest bazin, doi trăsniţi tineri stăteau în picioare, faţă în faţă, stropindu-se cu apă pe burtă. Poate că se jucau. Faptul că amîndoi erau atît de arşi de soare, încît aproape se înnegriseră, îmi pare greu de înţeles, dar arătau destul de voinici. Unul dintre ei, ştergîndu-se pe piept cu un prosop de bumbac, i-a spus celuilalt :

— Kin, mă doare puţin în partea asta. Mă întreb ce-o fi ?

Prietenul său, Kin, a răspuns :

— Acela este stomacul. Ai grijă. Uneori un stomac bolnav te nenoroceşte pentru toată viaţa.

Dădea sfatul ăsta cu multă seriozitate.

— Zău ? Dar e aici, în stînga ? a spus cel dintîi, arătîndu-şi plămînul stîng.

— Sigur, acela este stomacul ; stomacul e în stînga şi plămînul în dreapta.

— Hm. Credeam că stomacul este pe undeva, pe aici.

Spunînd asta, s-a bătut pe abdomen. Atunci Kin şi-a dat cu părerea :

— Atunci, poate că ai lumbago.

În momentul acela un tînăr de douăzeci şi cinci — douăzeci şi şase de ani, cu mustăcioară, a sărit în bazin, împroşcînd apă. Clăbucul de săpun care-i acoperea corpul a ieşit la suprafaţa apei, împreună cu murdăria. Apa strălucea metalic. Lîngă el era un bărbat chel, care vorbea cu un tip tuns foarte scurt. Nu le ieşeau din apă decît capetele.

— Ştii, e groaznic să îmbătrîneşti. Cînd eşti sfîrşit, n-ai nici o şansă în faţa tinerilor. În orice caz, în ce priveşte băile, nu-mi plac decît fierbinţi.

— Arăţi încă voinic şi sănătos.

— Nu mai sînt tînăr, dar nu sînt prea bolnăvicios. Dacă avem grijă de noi, putem trăi o sută douăzeci de ani.

— Ai de gînd să trăieşti atît de mult ?

— Bineînţeles ! Cel puţin o sută douăzeci de ani. Înainte de epoca Meiji, trăia la Ushigome perceptorul unui şogun, pe numele lui Magaribuchi. Am auzit că unul dintre servitorii lui ar fi ajuns la vîrsta de o sută treizeci de ani.

— Asta da, vîrstă !

— Da, da. A trăit atît de mult, încît nu mai ştia bine ce vîrstă are. Spunea că-şi amintise vîrsta pînă la o sută de ani, dar pe urmă a pierdut şirul. L-am cunoscut cînd avea o sută treizeci de ani, dar ţine cont că nu a murit atunci. Nu ştiu ce s-a întîmplat cu el ; de fapt, s-ar putea să trăiască şi acum.

Spunînd acestea, bărbatul chel a ieşit din bazin. Cel cu mustaţă a rămas în apa fierbinte, împrăştiind clăbuci strălucitori şi rînjind de unul singur.

Următorul trăsnit care a intrat în bazin avea, spre deosebire de ceilalţi, tatuaje pe tot spatele. Desenul îl arăta pe războinicul Jutaro Iwami, cu spada ridicată, gata să omoare un piton. Din nefericire, tabloul era incomplet, pentru că pitonul nu se vedea nicăieri. Nobilul Jutaro părea puţin dezamăgit. Intrînd în apă, tatuatul s-a plîns imediat :

— Ce păcat, apa nu e decît călduţă !

Îndată după el, a intrat în bazin un tînăr care a spus tot aşa :

— Ar trebui să fie ceva mai caldă !

Dar, judecînd după expresia lui, apa era şi aşa prea fierbinte pentru el. Apoi s-a uitat la tatuat şi a zis :

— Bună ziua, patroane.

„Jutaro" i-a răspuns la salut şi a întrebat :

— Ce mai face Tami ?

— Ştiţi, acest Tami se poartă foarte urît.

— Da, ştiu.

— Nici măcar nu încearcă să fie amabil. Nu ştiu de ce, dar nu place nimănui. Nu ştiu de ce, dar nimeni nu are încredere în el. Lucrătorii n-ar trebui să se poarte aşa.

— Tami nu este serviabil. Este prea mîndru. De asta nu place nimănui.

— Chiar aşa. Se crede mai grozav decît toţi.

— Toţi bătrînii de pe strada Shirokane au murit. Dumneata cu mine şi cu Moto, cel care face căzi de baie, precum şi proprietarul fabricii de cărămizi, sîntem singurii născuţi aici. Uită-te, de exemplu, la Tami. Cine îl ştie de unde vine ?

— Adevărat. Este surprinzător cum a ajuns acolo unde a ajuns.

— Dar nimeni nu-l poate suferi. Nimeni nu vorbeşte cu el. Ştiai asta ?

Dar să lăsăm la o parte bîrfelile despre Tami, ca să-mi termin explicaţia. Bazinul cu apa lăptoasă era atît de aglomerat, încît în loc să spui că în baie se aflau oameni, era mai potrivit să spui că se turnase apă caldă într-un bazin plin cu oameni. Totuşi, ei păreau liniştiţi, relaxaţi. Deşi în bazin intrau tot mai mulţi trăsniţi, se părea că nimeni nu mai ieşea de acolo. Apa fiind schimbată o dată la o săptămînă, nu era de mirare că era murdară. Spectacolul m-a înspăimîntat. Privind în jur, l-am descoperit pe domnul Kushami, roşu ca o caracatiţă fiartă, înghesuit în colţul din stînga al bazinului.

Bietul om ! Nu puteam să nu-i doresc să se dea la o parte cineva, ca să-i facă puţin loc şi să poată ieşi. Dar nu se mişca nimeni. Stăpînul nu protesta, totuşi, dar se făcea din ce în ce mai roşu. Trebuie să fi fost un chin teribil. Poate că voia să profite cît mai mult de taxa pentru baie, de doi seni şi jumătate, dar eu eram, oricum îngrijorat pentru el, uitîndu-mă de pe poliţa de

lîngă fereastră. Dacă nu ieșea repede din baie, avea să i se facă rău.

Un tip care stătea lîngă stăpînul meu în bazin spunea, încruntîndu-și sprîncenele :

— Este cam fierbinte, nu credeți ? Apa caldă curge chiar aici, lîngă mine.

Încerca să fie compătimit de trăsniții din jurul lui.

— Dar asta este chiar temperatura potrivită, a explicat altcineva din bazin. Băile medicinale n-au nici un efect dacă nu sînt fierbinți. În orașul de unde vin eu, băile sînt de două ori mai fierbinți decît aceasta.

— La ce servește, de fapt, tratamentul ăsta ? a întrebat un om care își acoperise capul colțuros cu un prosop de bumbac.

— Este bun pentru diverse boli. Se spune că are efect în toate bolile.

Asta o spunea un tip care semăna cu un castravete lunguieț. Mie mi s-a părut, atunci, că, dacă băile medicinale au efect, ar fi trebuit să fie mult mai sănătos el însuși.

— Se pare că substanțele din apă au maximum de efect la trei-patru zile după ce sînt puse în bazin. Astăzi ar trebui să fie o zi bună, a comentat un individ gras, cu un aer atotștiutor.

Poate că era gras datorită straturilor de murdărie. O voce chinuită s-a auzit spunînd :

— Are efect dacă o bei ?

— Cînd este foarte rece, beți un pahar înainte de a vă culca. Veți fi uimit ! Nici nu va trebui să vă sculați și să vă duceți la toaletă noaptea. Încercați asta, o dată.

N-am reușit să-l văd la față pe cel care spusese asta. Cred că v-am spus destul despre bazinul cu apă curativă, dar hai să vă descriu acum acea parte a încăperii în care cei veniți la baie se săpuneau înainte de a intra în apă. Grupul de Adami care stăteau pe vine pe scînduri nu arăta grozav, dar își frecau cu toții corpurile, stînd în poziții diverse. Cel mai ciudat era un Adam care stătea întins pe spate, privind cerul. În apropiere, alt trăsnit stătea pe burtă, privind prin crăpăturile scîndurilor. Amîndoi păreau niște Adami care aveau multă

vreme de pierdut. Mai era acolo un tip chel care stătea cu fața la perete, în timp ce un cirac mărunt și chel îl bătea viguros pe spate. Între ei părea să fie o relație ca între profesor și elev, tînărul făcînd pe servitorul de la baia publică.

Exista și un băiaș adevărat pe acolo, care umbla prin încăpere, făcînd masaje oamenilor la cerere și ocupîndu-se de tot ce aveau nevoie. Părea să fie răcit în ziua aceea, pentru că avea pe el o haină groasă, deși era teribil de cald. Tocmai turna apă fierbinte dintr-o cadă ovală, folosită numai de el, peste unul dintre clienți. De degetul mare de la piciorul drept avea prins un ștergar din lînă de angora. Alături era un bărbat care monopolizase singur trei hîrdaie mai mici, purtînd o conversație îndelungată cu vecinul lui. Din cînd în cînd, își întrerupea povestea pentru a-și invita prietenul să folosească săpunul lui. Curios să știu ce spunea, am ascultat :

— Da, tunurile se aduceau în Japonia din străinătate. Pe vremea mea se lupta numai cu săbiile. Mă înțelegi, străinii sînt lași, așa că au inventat o metodă de a lupta de la distanță. Nu cred că tunurile au fost aduse din China, trebuie să fie vorba de altă țară. Pe vremea lui Watonai nu existau. La urma urmelor, Watonai era din familia Seiwa Genji, luptători curajoși. Cu mulți ani în urmă, cînd Yoshitsune a plecat de la Ezo în Manciuria, a luat cu el un învățat, un om născut la Ezo. Fiul lui Yoshitsune s-a luptat cu marele Ming din China. Marele Ming era invincibil, așa că, urmînd sfatul înțeleptului, Yoshitsune a trimis un sol șogunului, cerîndu-i să-i împrumute trei mii de luptători. Șogunul nu a permis solului să se întoarcă — nu mi-aduc aminte cum îl chema — și l-a ținut prizonier vreo doi ani. La Nagasaki s-a căsătorit cu o curtezană, iar copilul născut din această căsătorie a fost Watonai. După ce a fost eliberat, solul a aflat că marele Ming fusese răsturnat de rebeli.

N-am înțeles nimic din ce spunea, așa că mi-am îndreptat atenția în altă parte. Chiar în spatele vorbitorului se afla un bărbat de douăzeci și cinci — douăzeci și șase de ani, cu un aer trist. Își făcea un masaj ușor, cu apa fierbinte, lăptoasă. S-ar fi putut să sufere de o tumoare sau altă boală de felul acesta. Lîngă el erau doi

trăsniți de vreo șaptesprezece-optsprezece ani, care vorbeau foarte repede folosind ultimele expresii de argou. Păreau să fie elevi la liceul din cartier. În spatele lor se vedea o spinare ciudată. Vertebrele ieșeau puternic în relief, ca și cum ar fi fost împinse în afară cu o prăjină de bambus. De fiecare parte a șirei spinării avea patru pete, așezate paralel. Petele erau inflamate, iar unele aveau împrejur bășici. Mi-e imposibil să descriu tot ce am văzut ; îmi este peste puteri să explic măcar o mică parte.

Începeam să fiu oarecum dezgustat de aventura în care mă vîrîsem cînd, pe ușa băii, a intrat un domn chel, de aproximativ șaptezeci de ani. Purta un chimono galben deschis și făcea plecăciuni fiecăruia dintre excentricii goi :

— Vă mulțumesc la toți pentru că îmi folosiți baia. Astăzi e puțin cam rece, așa că sper că vă veți folosi de apa medicinală ca să vă încălziți. Servitor ! Vezi dacă apa este destul de fierbinte.

Servitorul a oftat, supus :

— Este foarte amabil, nu-i așa ? Trebuie să fii, desigur, serviabil ca să-ți meargă bine în afaceri, a spus individul care vorbise despre Watonai, lăudîndu-l pe bătrînul proprietar.

Am fost foarte surprins de apariția bruscă a acestui bătrîn ciudat. Deși aș vrea să vă mai povestesc despre baie, poate că ar fi mai bine să mă ocup, cîtăva vreme, numai de bătrîn.

Deodată bătrînul a văzut un băiețel de vreo patru ani, care tocmai ieșise din apa fierbinte. A întins mîinile și a gîngurit :

— Hai, puiule, hai aici.

Copilul probabil că s-a speriat de bătrîn, a cărui față era ca o budincă de orez cu pastă de fasole, și a început să plîngă. Bătrînul a șoptit cu părere de rău :

— De ce plîngi ? Te temi de un bătrîn ? Măi, măi !

Întrucît nu mai avea ce să spună copilului, și-a îndreptat atenția spre tatăl acestuia :

— Bună ziua. Cam frig, astăzi, nu-i așa ? Nu credeți că hoțul care a intrat în casa lui Omiya, noaptea trecută, a fost un idiot ? A tăiat în ușă o bucată pătrată, dar a

plecat fără să ia nimic. Probabil că văzuse un polițist sau un paznic de noapte.

Zîmbea cu milă de prostia nesocotitului de spărgător. Apoi s-a adresat brusc altui client :

— E rece, nu-i așa ? Dar sînteți tînăr, probabil că nu simțiți frigul.

De fapt, stăpînul băii, fiind bătrîn, era singurul care simțea răcoarea. Eram atît de atent la bătrîn, încît am uitat nu numai de ceilalți excentrici, dar chiar și de stăpînul meu, care, credeam eu, încă se mai chinuia în poziția lui chircită. Deodată, însă, am auzit un strigăt. Fără nici o îndoială, provenea de la domnul Kushami. Stăpînul meu are o voce foarte puternică și atît de răgușită, încît este totdeauna neplăcut să o auzi. În locul acesta straniu, era un șoc și mai puternic să-l auzi.

O clipă, am crezut că stăpînul meu, stînd prea mult în bazin își pierduse mințile. Dacă ar fi fost vorba de nebunie, nu prea aveam de ce să cîrtesc, dar mi-am dat seama curînd că era în toate mințile. Procedînd așa cum nu procedează de obicei oamenii în toată firea, stăpînul se certa cu un elev care stătea lîngă el pe dușumeaua de scînduri.

— Dă-te mai încolo ! Dă-te ceva mai încolo ! Îmi arunci apă în cadă.

Cel care zbiera era, bineînțeles, stăpînul meu. Situația putea fi interpretată oricum. Un om din zece mii ar fi putut să se gîndească la Hikokuro Takayama răstindu-se la un bandit. Poate că așa se gîndise și stăpînul meu ; dar, cum școlarul nu era bandit, îi era cam greu stăpînului meu să obțină rezultatele așteptate. Întorcîndu-se, elevul a spus calm :

— Eram aici înainte de venirea dumneavoastră.

Era un răspuns clar și cinstit, care spunea că elevul nu avea nici o intenție să se dea la o parte. Dar stăpînul meu se așteptase la altceva. Politețea calmă și felul de a vorbi al elevului erau admirabile. Chiar dacă stăpînul meu și-ar fi pierdut mințile, și tot ar fi trebuit să-și dea seama de asta. De fapt, stăpînul nu strigase la elev din cauză că îl stropea cu apă. Adevăratul motiv era că ascultase conversația oarecum impertinentă a celor doi elevi. I se părea că tinerii vorbiseră într-un fel nepotrivit,

şi se simţea extrem de ofensat. Acum îşi descărca nervii pe ei.

— Tîmpitule ! Totdeauna arunci apă murdară în băile altora ? a strigat din nou stăpînul meu.

Cum şi eu îi detest pe tinerii obraznici, am simţit că-mi vine să scot un strigăt de bucurie. Totuşi, tonul stăpînului meu era destul de provocator, mai ales pentru un profesor. Stăpînul meu a fost întotdeauna prea băţos. E aspru ca o bucată de cocs şi, în plus, groaznic de intolerant. Cu multă vreme în urmă, cînd Hanibal a trecut Alpii, a dat peste o stîncă mare care împiedica trecerea trupelor sale. Hanibal a turnat atunci oţet peste stîncă, a aprins focul sub ea şi a înmuiat-o. Apoi a tăiat bolovanul în felii ca pe o piftie şi armata lui a putut să treacă fără dificultăţi. Dar oameni ca stăpînul meu pot să stea toată viaţa într-o baie cu apă curativă, şi tot nu se înmoaie. Poate ar trebui să se toarne oţet peste ei şi să li se dea foc. Dar şi aşa, mă tem că stăpînul nu s-ar vindeca niciodată de băţoşenia lui.

Oamenii care se scaldă în băi fierbinţi şi cei care stau în aburi formează o categorie specială de excentrici. După ce-şi scot hainele, lucruri esenţiale pentru oamenii civilizaţi, ei nu mai pot fi bine judecaţi după reguli stabilite, universale. Ceea ce fac nu mai are nici o importanţă. Nu mai are importanţă dacă stomacul este în locul plămînului, sau dacă Watonai este din familia Seiwa Genji, dar odată ce ies din baie şi intră în vestiarul unde se îmbracă, nu mai sînt spiriduşi, ci intră în lumea în care trăiesc oamenii normali. Poartă haine şi trebuie să se poarte din nou ca oamenii.

Stăpînul meu se afla acum pe pragul dintre camera băii şi vestiar. Cu alte cuvinte, stătea în marginea lumii normale — loc unde ar fi trebuit să-şi exprime sentimentele fără violenţă. Faptul că rămînea neschimbat, chiar şi la această frontieră, dovedeşte că este robul încăpăţînării sale. Este incurabil. După umila mea părere, există un singur mod de a-l ajuta pe stăpînul meu să se vindece de această boală : ar trebui ca directorul şcolii să-l dea afară. Concediat, ar lua-o razna. Şi cum nu e un om care să se schimbe, luînd-o razna ar ajunge să şi moară. Stăpînului meu îi place să fie bolnav, dar nu-i

place ideea că va muri. Dorește să se răsfețe ca un bolnav, dar să nu fie atît de bolnav încît să moară. Dacă i-s-ar spune că boala lui este mortală, fricos cum este ar începe să tremure. Și cred că atît ar tremura, încît pînă la urmă i-ar dispărea boala. Dacă greșesc, înseamnă că s-a sfîrșit cu domnul Kushami.

Deși-i nătărău și bolnav, este totuși stăpînul meu. A fost odată un poet care a scris o poezie lungă, lăudînd un nobil al cărui oaspete fusese o zi. Tot așa, o pisică se simte părtinitoare față de stăpînul ei. Cu inima plină de simpatie pentru stăpîn, eram atras fără voie spre el. Atît de atras, încît am pierdut din vedere încăperea băii, cînd dintr-o dată s-au auzit din bazinul cu apă voci răstite. Crezînd că era o bătaie, am privit și am văzut atît de mulți trăsniți în bazin, că nu mai era loc nici măcar pentru unul în plus. Picioarele lor păroase păreau pur și simplu lipite unul de altul.

Tocmai se lăsa seara și camera băii era plină de aburi pînă la tavan. Trăsniții se vedeau nedesluși, înghesuindu-se unul într-altul. „E prea fierbinte ! E prea fierbinte !" — vocile îmi pătrundeau în urechi și mi se învîrteau în minte. Unele glasuri scîrțîiau, altele bombăneau, altele țipau, iar altele porunceau. Împreună, produceau un zgomot greu de descris. Era un sunet posibil numai în învălmășeala unei băi publice, un sunet care nu se aude niciodată altundeva. Eram uimit, rămăsesem locului hipnotizat.

Cînd strigătele confuze ajunseseră la maximum, un bărbat voinic s-a desprins dintr-o dată din viermuiala mișcătoare a acelor arătări. Era cu aproape zece centimetri mai înalt decît ceilalți și avea și o barbă imensă. Era greu de spus dacă-i crescuse barba pe față, sau fața era un accesoriu al bărbii. Cu o voce ca un tunet la amiază, a strigat :

— Hei ! E prea fierbinte ! Turnați niște apă rece.

Dintr-o dată în încăpere s-a făcut liniște, parcă toți deveniseră părticele ale acestui uriaș. Un supraom ! Era un rege al spiridușilor, șeful trăsniților ! Pe cînd eram pierdut în admirație, din spatele bazinului cu apă fierbinte s-a auzit o altă voce :

— Foarte bine.

Camera era atît de plină de aburi încît, la început, nu mi-am dat seama cine vorbise. Dar apoi l-am văzut pe servitor, tot îmbrăcat în haina lui groasă, aruncînd în cazan altă bucată de cărbune, de parcă ar fi vrut să-l facă să crape.

Bucata de cărbune a început să trosnească pe foc şi a luminat faţa servitorului. În acelaşi timp, zidul de cărămizi din spatele lui a părut, în întuneric, cuprins de flăcări. Mi s-a făcut cam frică, aşa că am sărit în grabă de pe fereastră şi m-am întors acasă. Pe drum, m-am gîndit la aventura mea. Dintre trăsniţii goi care-şi scoseseră hainele *haori*, pantalonii scurţi şi *hakama*, străduindu-se să devină egali, apăruse un erou gol care-i copleşise pe toţi ceilalţi. Egalitatea nu se poate realiza nici chiar în stare de totală goliciune.

Ajuns acasă, am găsit totul cufundat în linişte. Stăpînul meu, cu faţa încă strălucitoare după baie, cina. Văzîndu-mă cînd săream pe verandă, a mormăit :

— Cotoi fără griji ! Mă întreb pe unde a fost.

Am văzut două-trei feluri de mîncare la masă, deşi nu ştiu de unde avuseseră bani să cumpere atîtea. Între altele, mîncau peşte prăjit. Nu ştiam ce fel de peşte era, dar probabil că-şi dăduse duhul cu o zi înainte în golful Shinagawa, în apropiere de Odaiba. Am spus mai înainte că peştii sînt sănătoşi, dar cînd sînt gătiţi, ţi se face milă de ei. Mai bine s-ar îmbolnăvi şi ar muri de moarte naturală. Mi-am luat locul lîngă masă, m-am aşezat şi m-am făcut că nu mă uit la peşte, deşi aşteptam un moment favorabil ca să-l înhaţ. Dacă n-aş cunoaşte şmecheria asta, ar trebui să-mi mut gîndul de la orice mîncare mai bună.

Stăpînul şi-a înfipt beţişoarele în peşte, a gustat şi s-a strîmbat. A pus beţişoarele la o parte. Stăpîna, care stătea în faţa lui, în tăcere, privea cu interes cum îşi mişca soţul ei beţişoarele şi cum deschidea şi închidea gura.

— Dă-i una în cap motanului, a cerut brusc stăpînul.

— Şi, dacă fac asta, ce se-ntîmplă ?

— N-are nici o importanţă. Hai, loveşte-l !

Stăpîna m-a pocnit în cap cu palma.

— Aşa ?

Nu mă duruse deloc.

— Nici n-a mieunat.

— Nu.

— Mai dă-i una.

— Nu-i pasă, oricît l-aş lovi, a spus stăpîna, lovindu-mă din nou cu palma.

Cum nu mă duruse deloc, am continuat să tac. Deşi sînt un motan deştept, nu prea înţelegeam de ce se purta aşa. Stăpîna, care mă lovise, părea tot atît de uimită pe cît eram eu de indispus. Stăpînul, nerealizîndu-şi scopul, s-a enervat puţin.

— Loveşte motanul aşa încît să miaune.

Stăpîna a întrebat, încurcată :

— Nu vrei decît să-l faci să miaune ?

Am mai primit o palmă în cap. Acum ştiam regulile, nimic de zis. Nu aveam decît să miaun, şi stăpînul avea să fie mulţumit. E ruşinos cît de idiot poate fi stăpînul meu. Dacă voia să mă facă să miaun, trebuia să spună aşa de la început şi n-aş mai fi încasat atîtea palme. Dacă se dă un ordin să loveşti pe cineva, este normal ca singurul scop să fie acela de a-l lovi. Dar, deşi fusesem lovit, scopul urmărit era ca eu să miaun. Procedeul era complet lipsit de respect. Stăpînul îşi bătea joc de noi, pisicile ! Aşa ceva era demn de Kaneda, pe care stăpînul meu nu poate să-l sufere ; dar, din partea lui, care se mîndreşte cu onestitatea procedeelor lui, era nemaipomenit de josnic.

Dar stăpînul nu se poartă întotdeauna aşa de urît. Porunca fusese dată fără nici un fel de răutate. Era doar rodul unei minţi tot atît de lipsite de înţelepciune ca şi creierul unei larve de ţînţar.

Dacă mănînci mult, te umfli ; dacă te tai, este sigur că vei sîngera ; dacă înjunghii pe cineva în inimă, categoric va muri. Stăpînul meu ajunsese, pur şi simplu, la o concluzie necugetată ; credea că, dacă loveşte o pisică, ea trebuie să miaune. După asemenea raţionamente, toţi cei care cad într-un rîu trebuie să se înece :

toţi cei care mănîncă peşte prăjit în mult untdelemn, au dureri de burtă ; toţi cei care primesc un salariu bun, înseamnă că muncesc ; iar toţi cei care studiază mult obţin succese în viaţă. Ar fi oarecum neplăcut dacă rezultatele obţinute ar fi întotdeauna aceleaşi. Dacă ar trebui să miaun de cîte ori aş fi lovit, rezultatul ar fi destul de supărător. N-ar mai avea rost să fiu motan, dacă aş fi considerat cam la fel cu clopotul din Mejiro care bate orele. În cele din urmă am mieunat, împlinind dorinţa stăpînului.

Stăpînul şi-a privit soţia şi a pufnit :

— A mieunat ! Ştii dacă „miau" este exclamaţie sau adverb ?

Luată repede, stăpîna n-a zis nimic. Credeam că întrebarea stăpînului meu se datora faptului că-şi pierduse minţile în baie, dar stăpînul meu este un tip ciudat. Prin vecini, mulţi au ajuns să-l acuze că n-ar fi în toate minţile. Dar încrederea în sine a stăpînului meu nu poate fi înfrîntă — el este sigur că e singurul om întreg la minte şi că nebuni sînt toţi ceilalţi. Iar cînd vecinii îi spun cîine, stăpînul îi numeşte porci. Se pare că încearcă mereu să-şi apere felul său de a fi. Faptul este realmente îngrijorător. Fiind aşa cum este, nu era nimic neobişnuit în întrebarea ciudată pe care o pusese stăpînei. Din alt punct de vedere, totuşi, era o întrebare pe care ar fi pus-o numai cineva ieşit din minţi. Incapabilă să răspundă, stăpîna nu a zis nimic. Nici măcar eu nu puteam găsi răspuns la întrebare.

Apoi stăpînul a strigat brusc :

— Hei !

Surprinsă, stăpîna a spus :

— Da.

— Cînd spui „da", e exclamaţie sau adverb ? Ce este ?

— Păi, ştiu eu... ! Dar ce importanţă are. Cui îi pasă ?

— Are multă importanţă. Este genul de problemă care preocupă neîncetat autorităţile în limba japoneză.

— Vrei să spui că „miau" preocupă autorităţile ? Ce absurd ! Păi, cînd o pisică spune „miau", nici măcar nu e vorba de limba japoneză !

— Tocmai de asta este o problemă atît de dificilă. Este ceea ce se numeşte studiu comparativ.

— Zău ? (Stăpîna învăţase din experienţă că nu trebuie să se lase atrasă într-o discuţie atît de absurdă.) Dar tu ştii ce parte de vorbire este „miau" ?

— Problema fiind atît de dificilă, este imposibil să dai un răspuns imediat, a răspuns stăpînul meu, începînd să-şi mestece îmbucătura de peşte prăjit ; apoi s-a servit cu carne fiartă şi cartofi. Asta e carne de porc, nu ?

— Da, e carne de porc.

A înghiţit-o cu un aer dispreţuitor.

— Mai vreau un pahar de *sake*, a spus stăpînul, întinzînd paharul, ca să i-l umple soţia lui.

— Astă-seară bei, nu te încurci, nu-i aşa ? Te-ai şi roşit la faţă.

— Ştii cumva care este cel mai lung cuvînt din lume ?

— Nu este „Saki no Kwampaku Dajo Daijin şi aşa mai departe" ?

— Asta este un nume de om. Te-am întrebat — cel mai lung cuvînt.

— Vrei să spui, în engleză ?

— Îhî.

— Nu, nu ştiu. Cred că ai băut destul astă-seară. Mai bine mănîncă-ţi orezul.

— Nu. Vreau să beau ! Vrei să-ţi spun care este cel mai lung cuvînt ?

— Da, dar îţi mănînci orezul după asta ?

— Cel mai lung cuvînt este „Archaiomelesidonophrunicherata".

— A, este imposibil.

— Nu, nu e imposibil. Este pe greceşte.

— Şi ce înseamnă ?

— Nu ştiu ce înseamnă, dar pot să-l scriu. Cînd îl scriu întreg, ocupă aproape un rînd.

Este de mirare cum poate vorbi stăpînul meu în felul ăsta, fără să fi avut nimic. Mulţi vorbesc aşa numai din cauza băuturii. Dar, de fapt, chiar băuse zdravăn în seara aceea. De obicei, nu bea decît două păhărele de *sake* la cină, dar în seara aceea băuse patru. După numai

două pahare, se înroşeşte la faţă. Dar, după ce băuse de două ori pe atît, era stacojiu. Părea că nu se simte bine, dar nu se potolea.

— Mai vreau un pahar de *sake*, a repetat.

Stăpîna, care ştia că băuse destul, i-a răspuns ursuză :

— Cred că ar fi timpul să te opreşti. O să ţi se facă rău.

— Vreau să mă antrenez puţin la băut, astă-seară. Keigetsu Omachi a spus că băutura face bine la sănătate.

— Şi cine este Keigetsu ăsta ?

Pe stăpînă n-o putea intimida nici măcar Keigetsu.

— Este cel mai bun critic în viaţă. A zis să bem, aşa că trebuie să fie important să ştii să bei.

— Nu mai face pe caraghiosul. Keigetsu sau Baigetsu n-ar trebui să-i înveţe pe alţii să bea, mai ales dacă sînt bolnavi de stomac.

— Nu numai că ne sfătuieşte să bem : mai spune că trebuie să trăim printre ceilalţi mai mult, să facem pe fiii risipitori şi să călătorim.

— Vrei să spui că un critic de prima mînă dă asemenea sfaturi ? Este ruşinos ! Auzi, să încurajezi un bărbat cu nevastă şi copii să facă aşa ceva !

— Dar este plăcut să faci pe fiul risipitor. Chiar dacă n-ar fi spus-o Keigetsu, aşa aş fi făcut dacă aş fi avut bani.

— Din fericire, nu ai. Ar fi groaznic dacă te-ai apuca, la vîrsta ta, să trăieşti pe picior mare.

— Dacă spui că e groaznic, renunţ. Dar va trebui să ai mai multă grijă de soţul tău şi să-i dai mîncare mai bună la cină.

— Mai bună ca asta nu pot.

— Dacă aşa stau lucrurile, am să încep să trăiesc pe picior mare de îndată ce fac rost de ceva bani. Mai bine n-aş mai bea astă-seară, ce zici ? Şi i-a întins farfuria, golită, stăpînei. Stăpînul a mîncat în seara aceea vreo trei farfurii de orez cu ceai fierbinte. După asta, am primit trei bucăţi de carne de porc şi capul peştelui. Fusese gătit cu sare.

VIII

Cînd v-am povestit despre plimbările mele pe gard, am spus că în jurul curții stăpînului meu este o îngrăditură de bambus. De partea cealaltă este o altă casă, dar nu trebuie să credeți că vecinii de la sud ar fi oameni importanți. Deși chiria pentru locuință este mică, stăpînul meu, domnul Kushami, este un om cu adevărat respectabil. Și, chiar dacă la mijloc nu se află decît un gard subțire, el nu s-a împrietenit cu vecinii lui mai puțin educați. În partea dinspre sud este un teren pe care cresc, înșirați unul lîngă altul, cinci sau șase chiparoși. De pe verandă, arată ca o pădure deasă și s-ar părea că stăpînul locuiește într-o casă singuratică, în mijlocul unui luminiș, împreună cu un motan fără nume, trăind o viață liniștită, fără nădejde de glorie sau bani. Poate că ramurile chiparoșilor nu sînt atît de dese cum ați fi putut crede după descrierea mea, pentru că, printre ele, se vede clar acoperișul unei pensiuni modeste. Pensiunea poartă numele superb de „Gunkaku-kan" — *Casa Cu Multe Berze.* S-ar putea să fie greu de imaginat ca un profesor respectabil să trăiască într-un asemenea mediu.

Dacă această pensiune se numește „Gunkaku-kan", n-ar fi nepotrivit să numim casa stăpînului meu „Garyokutsu" — *Bîrlogul Dragonilor Adormiți.* Pe nume nu se pune impozit, așa că pot să aleg orice nume. Gardul din bambus are vreo douăzeci de metri, de la est la vest. Tulburările se produc în partea de nord.

Terenul viran este atît de mare, încît împrejmuiește casa din două părți așa că, de obicei, trebuie să-l traversez pentru a mă întoarce acasă. Stăpînul meu, ca și istețul lui motan — adică eu — ne dăm de ceasul morții făcîndu-ne probleme cu terenul dinspre nord.

În vreme ce chiparoșii domină latura dinspre sud, pe partea dinspre nord sînt șapte sau opt arbori paulownia. Lemnul acestor arbori este folosit la confecționarea sandalelor de lemn. Întrucît copacii au ajuns la o circumferință de aproximativ treizeci de centimetri, am putea cere un preț bun pe ei de la un meseriaș care face sandale.

Din nefericire, însă, casa în care locuim este închiriată și, deci, nu putem proceda așa, chiar dacă ideea ne tentează adeseori. Mereu mi se face milă de stăpînul meu. Zilele trecute, îngrijitorul de la școala din apropiere a venit și a tăiat cu fierăstrăul o creangă dintr-un copac. Cînd l-am văzut mai tîrziu, purta o pereche nouă de sandale și se lăuda că și le-a făcut din creanga pe care o tăiase. Hoțul !

Deși arborii paulownia cresc la îndemînă, ei nu aduc nici măcar un sen stăpînului meu sau familiei lui — și de fapt nici mie. O veche zicătoare spune : „Ocazia îl aduce pe hoț". În acest caz, însă, „arborii paulownia nu aduc bani". Ei reprezintă o bogăție potențială, dar rămîn ca banii unui avar, îngropați în pămînt. Iar persoana care lasă această bogăție neatinsă nu este nici stăpînul meu, nu sînt nici eu, ci proprietarul, Dembei. Copacii tentează pe meșterul care face sandale, dar proprietarul, indiferent la chemarea lor, nu trece pe aici decît ca să ceară chiria. Întrucît n-am nimic împotriva lui Dembei, n-am să mai spun nimic rău despre el și am să revin la subiectul principal, povestindu-vă pentru ce maidanul dinspre nord este o asemenea sursă de necazuri. Promiteți, însă, că nu-i veți spune nimic stăpînului. Ei bine, lucrurile stau cam așa :

Nenorocirea cu acest maidan este că niciodată nu a fost împrejmuit de un gard. A fost și este o scurtătură, un teren prin care poate trece oricine. Poate sună ciudat să spun că „a fost și este" dar, de fapt, a fost dintotdeauna un astfel de teren. Și trebuie să privești în trecut pentru a înțelege de ce este atît de neîngrijit. Nici doctorii n-ar ști să dea o rețetă, dacă n-ar cunoaște originea bolii pacientului. Așadar, n-am să mă grăbesc, ci am să vă povestesc amănunțit despre această bucată de pămînt.

În timpul verii, este plăcut să ai în jurul casei un spațiu deschis. Nu trebuie să-ți faci griji că n-ai fi în siguranță, pentru că nici un hoț n-ar intra într-un loc unde nu se poate aștepta să găsească bani. Acesta este motivul pentru care nu este nevoie de nici un fel de zid sau gard în jurul casei stăpînului meu. Dar faptul că *există* un gard între terenul din partea de nord și gră-

dina stăpînului meu a fost hotărît de oamenii distinşi care locuiesc de cealaltă parte a maidanului. Poate credeţi că mă grăbesc spunînd despre ei că sînt „distinşi" dar, cînd flatezi pe alţii, te afli în general, pe un teren sigur. Lumea în care trăim este un loc atît de ciudat, încît pînă şi un hoţ care se ascunde după căpriorii casei ar putea fi numit „distins". Dar oamenii distinşi la care mă refer nu sînt dintre cei căutaţi de poliţie. Şi, deşi nu sînt criminali, ei compensează asta prin faptul că sînt foarte mulţi. Avem sute de tineri vecini.

E vorba de cei de la liceul Raku-unkan, instituţie care cuprinde opt sute de tineri distinşi — elevi care plătesc o taxă lunară de doi yeni ca să devină şi mai distinşi. Întrucît Raku-unkan înseamnă liceul Norului Care Coboară, aţi putea crede că elevii sînt deosebit de cizelaţi. Dar ar fi o greşeală gravă. Numele are tot atîtea legătură cu norii care coboară, cît au berzele cu Pensiunea Cu Multe Berze — sau cu motanul care locuieşte în *Bîrlogul Dragonilor Adormiţi*. Cîtă vreme există pe lume nebuni ca stăpînul meu care se pot numi licenţiaţi în aşa-şi-pe-dincolo, nu este greu de înţeles pentru ce distinşii elevi de la liceul Norului Care Coboară nu sînt cîtuşi de puţin cizelaţi. Dacă tot nu aţi înţeles această explicaţie, veniţi şi staţi în casa stăpînului meu cîteva zile şi o să vă lămuriţi singuri.

După cum am mai spus, în jurul acestui teren nu a existat niciodată un gard, aşa că elevii de la liceul Norului Care Coboară, exact ca şi Kuro, motanul omului cu ricşa, pot oricînd să dea o fugă pînă la pîlcul de arbori paulownia.

Pe vremea cînd stăpînul meu tocmai se mutase în locuinţa actuală, elevii veneau aici să-şi discute treburile în timp ce îşi luau dejunul. Obişnuiau să se aşeze pe iarbă şi să facă aproape tot ce doreau. Rămăşiţele de foi de bambus în care îşi înveleau mîncarea, ziarele vechi, sandalele vechi — de paie sau de lemn — şi aproape orice altceva s-ar fi putut numi „vechi" erau aduse şi abandonate acolo.

De obicei, stăpînul meu nu dă multă atenţie altora, aşa că la început a lăsat lucrurile aşa cum erau, fără să protesteze, chiar dacă lucrul acesta pare mai greu de crezut.

Sincer vorbind, nu știu dacă el nici nu-i observase pe elevi, sau știa despre ei, dar nu se plîngea. Elevii, continuîndu-și studiile, păreau să devină din ce în ce mai distinși, așa că au început treptat să invadeze partea de nord a terenului, iar apoi au luat în stăpînire și partea de sud. Dacă vi se pare că termenul „a invada" nu se potrivește unor distinși elevi, îl pot retracta dar, de fapt, nu-mi vine în minte nici un alt verb prin care aș putea să descriu acțiunea lor. Erau ca nomazii din deșert care caută apă și iarbă ; dar obiectivul elevilor, după ce se infiltraseră printre arborii paulownia, păreau să fie chiparoșii. Chiparoșii cresc chiar în fața verandei casei stăpînului meu, așa încît la început numai cei mai îndrăzneți dintre elevi se aventurau pînă acolo. După primele zile, însă, spiritul lor foarte întreprinzător a mai dobîndit un „foarte" — și au devenit foarte, foarte întreprinzători. Adevărul este că educația asta e ceva de speriat.

Nu numai că veneau pînă lîngă casă, dar s-au apucat și să cînte cu glas tare. Nu-mi amintesc ce se spunea în cîntecele lor, dar pot să vă asigur că nu erau inspirate de nici unul dintre poemele pe care le recitau la orele de literatură clasică. Cîntecele erau mult mai vioaie și cu foarte mult mai vulgare. Nu a fost mirat numai stăpînul meu ; am fost și eu uluit de talentul studenților și nu-mi puteam stăpîni dorința de a-i mai auzi. Totuși, sînt sigur că dumneavoastră, cititorii, înțelegeți că lucrurile care uluiesc pot uneori să și deranjeze. Este regretabil, dar aceste două sentimente coincid, adesea, pînă cînd devin unul singur. Stăpînul meu trebuie să fi regretat și el acest conflict de emoții, dar, împins de necesitate, ieșea în fugă din camera lui de lucru și — așa cred — îi chema la ordine pe elevii zgomotoși. Probabil că le spunea, de fiecare dată, că terenul viran nu era parc public și le cerea să plece.

Dar, întrucît elevii primiseră destul de multă educație, nu se mulțumeau să asculte cu supunere. După ce îi gonea, se întorceau imediat și reîncepeau să cînte cîntecele lor vioaie. În plus, vorbeau cu glasul foarte ridicat și — fiind niște elevi atît de distinși — aveau un vocabular special. Suna cam așa : „Da, fir-ar să fie, sînt al dracului de sigur !" și „Ia zi, nu-l știi pe ăla,

cum naiba îl cheamă ?“ Înainte de epoca Meiji, un asemenea vocabular nu era folosit decît de servitori, hamali și băieși, dar, în secolul al XX-lea, acesta pare să fie singurul vocabular pe care-l învață elevii distinși. Fenomenul poate fi comparat cu acela al sporturilor, care erau cîndva disprețuite de majoritate, dar au dobîndit mai tîrziu o deosebită popularitate. De fiecare dată stăpînul ieșea în fugă din camera lui și îl întreba pe elevul cu cel mai distins vocabular ce căuta pe terenul viran. Elevul uita totuși, de regulă, să folosească deosebit de distinsul lui mod de exprimare și răspundea spășit : „Credeam că aceasta este grădina botanică a școlii.“ Stăpînul meu îl certa și apoi îl gonea de acolo.

A goni un grup de elevi este ca și cum ai da drumul unui mare număr de pui de broască țestoasă, atît de caraghioși sînt cînd se împrăștie. Stăpînul meu trebuie să fi crezut, la început, că, pentru a-i ține la distanță, era suficient să le vorbească. Dar, după cum se spune încă din zilele împărătesei Nue Kuashih din antichitate, socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din tîrg. De fiecare dată, stăpînul meu nu reușea să scape de această pacoste.

Apoi, elevii și-au făcut o scurtătură, din curtea școlii prin poarta de la intrare a curții stăpînului meu. De cîte ori poarta scîrțîia deschizîndu-se, credeam că este un oaspete. Apoi auzeam rîsete printre arborii paulownia și știam că ne-am înșelat. Situația devenea cu totul neliniștitoare. Consecințele educației ieșeau tot mai mult în evidență în ce privește îndrăzneala, fapt pe care bietul meu stăpîn nu-l mai putea suporta. O dată, s-a închis în camera lui și a scris o scrisoare politicoasă către directorul liceului Norului Care Coboară, cerîndu-i să exercite mai multă autoritate asupra elevilor. Directorul a răspuns cu o scrisoare la fel de politicoasă, rugîndu-l pe stăpînul meu să aibă răbdare, întrucît intenționa să construiască un gard. Curînd au apărut doi sau trei lucrători și, după o jumătate de zi, au construit un gard rudimentar de bambus, cam de un metru înălțime, între curtea stăpînului și liceu. Bineînțeles, stăpînul se aștepta să aibă mai multă liniște, dar el este un prost. Manifestările unor elevi nu pot fi înfrînate de un gard de un metru.

Este amuzant să îi sîcîi pe oameni. Chiar şi eu, un motan, mă apuc uneori să le enervez pe fetiţele stăpînului. Trebuie să fi fost distractiv şi pentru distinşii elevi ai liceului Norului Care Coboară să sîcîie o persoană înceată la minte ca domnul Kushami.

Analizînd psihologia sîcîielii, trebuie să deosebim doi factori importanţi. Primul este necesitatea ca acela care este sîcîit să nu fie indiferent ; al doilea este ca acela care enervează să fie superior, ca forţă sau număr, celui enervat. Cu cîteva zile în urmă, stăpînul meu s-a dus la grădina zoologică şi a văzut ceva ce i-a plăcut foarte mult. Se pare că văzuse o luptă între un căţeluş şi o cămilă. Căţelușul fugea în jurul cămilei ca o vijelie, lătrînd-o tot timpul, dar cămila rămînea calmă. Fără să pară că-l bagă în seamă pe cîine, cămila stătea pur şi simplu acolo, cu cocoaşa în spinare. Căţelușul a constatat că nu provoacă nici o reacţie, aşa încît, în cele din urmă, scîrbit, a renunţat. Stăpînul meu a rîs, observînd cît de nesimţită era cămila, dar faptul reprezintă şi o bună ilustrare a situaţiei în discuţie. Oricît de bine s-ar pricepe cel care sîcîie, dacă cel sîcîit este o cămilă, nu se întîmplă nimic. Dar, dacă animalul enervat ar fi fost un leu sau un tigru, ei sînt atît de puternici încît glumeţul n-ar fi avut scăpare. Ba chiar s-ar fi putut să fie sfîşiat în bucăţele, ca răsplată pentru osteneala lui.

Cînd cineva este sîcîit, îşi arată dinţii şi se înfurie. Chiar dacă se înfurie, cînd este inofensiv şi ştii că eşti în siguranţă, totul este foarte distractiv. Există diverse motive pentru care este atît de amuzant să sîcîi. În primul rînd, este un bun mod de a omorî timpul, mai ales cînd eşti atît de plictisit încît îţi vine să-ţi numeri firele din mustăţi. Cu multă vreme în urmă a existat un prizonier atît de plictisit încît îşi petrecea zilele desenînd triunghiuri, unul peste altul, pe zidurile celulei. Nimic nu este mai rău în lume decît plictiseala ; cînd nu există nimic care să te stimuleze, este destul de greu să te bucuri de viaţă. Sîcîiala este un amuzament care poate stimula, dar numai atunci cînd celălalt poate fi iritat sau înfuriat puţin — altfel n-ar avea nici un efect stimulator. Asemenea distracţii erau cîndva preferate de feudalii plictisiţi, care nu

aveau înţelegere pentru alţii. Astăzi, sîcîiala rămîne o plăcere îndeosebi pentru băieţii al căror creier este atît de subdezvoltat, încît nu se pot gîndi decît la propriul lor amuzament şi care nu s-ar pricepe să-şi folosească energia în alte moduri. Sîcîiala este, de asemenea, o metodă cît se poate de simplă de a încerca să-ţi afirmi superioritatea. A omorî, a răni sau a băga în închisoare pe alţii sînt, de asemenea, metode utilizate în acest scop, dar astfel de acţiuni brutale ar trebui întreprinse numai atunci cînd scopul dorit este chiar acela de a omorî, a răni sau de a închide. Cei mai mulţi oameni doresc să-şi arate forţa, dar, pe de altă parte, nu le-ar conveni să provoace vătămări corporale. În consecinţă, sîcîiala este alternativa cea mai la îndemînă. De fapt, nu există nici o lege care să spună că trebuie să faci rău altuia, ca să dovedeşti că îi eşti superior. Dar, chiar dacă îţi dai seama de propria-ţi importanţă, plăcerea acestui fapt este redusă, dacă nu ai cum să faci paradă de superioritatea ta. Oamenilor le place să considere că nu depind decît de ei înşişi, dar numai atunci cînd îi au la îndemînă pe alţii, care să-i admire cum nu depind decît de ei înşişi.

Oamenii cel mai puţin dotaţi cu judecată şi cei mai lipsiţi de adevărata independenţă sînt cei mai dornici să dea dovezi de bravură. Acest fapt poate fi observat la amatorii de judo. Mulţi dintre ei, încă nepriceputi în acest sport, umblă după cineva încă şi mai nepriceput pe care să-l poată arunca la pămînt măcar o dată. Desigur, există multe alte cauze pentru care oamenii vor să se afirme dar, întrucît explicaţiile ar fi prea îndelungate, nu le voi discuta aici ; dacă, doriţi, totuşi să-mi cunoaşteţi părerea, vizitaţi-mă într-o zi aducînd o cutie cu peşte uscat şi am să vă ofer oricîte detalii doriţi.

Luînd în considerare cele de mai sus, cred că cel mai bun mijloc de a te distra demonstrîndu-ţi superioritatea este să sîcîi maimuţele de la grădina zoologică din Asakusa — şi pe profesori. Sper că nici o maimuţă nu o să se supere pentru comparaţie, dar adevărul este că, în multe privinţe, ele seamănă cu profesorii. După cum ştiţi, maimuţele de la Asakusa stau în cuşti, aşa încît, chiar dacă îşi arată dinţii şi ţipă, nu există primejdia de a fi zgîriat.

Deşi profesorii nu sînt ţinuţi în cuşti, ei au mîinile legate pentru că sînt prost plătiţi, aşa că elevii pot să-i sîcîie cît vor. Nu există nici un pericol ca profesorii să demisioneze sau să recurgă la violenţe fizice, pentru că o persoană destul de curajoasă pentru a demisiona din acest unic motiv nu şi-ar fi ales, de la bun început, meseria de profesor.

E-adevărat, stăpînul meu este profesor ; nu la Liceul Norului Care Coboară, dar, fără discuţie, este profesor. El aparţine tocmai categoriei celei mai potrivite pentru a fi chinuit. Elevii de la liceul Norului Care Coboară sînt nişte băieţi care cred că au dreptul să-i agaseze pe profesori, ca parte a şcolarizării lor. În plus, dacă nu i-ar sîcîi pe alţii, n-ar şti cum să-şi consume, în timpul recreaţiei de zece minute, energia acumulată. Luînd în considerare toate aspectele, n-ar fi absurd să credem că stăpînul meu *se cuvine* să fie sîcîit de elevi. Este adevărat că stăpînul ar trebui să fie prea distins pentru a se înfuria atît de mult, dar aşa este el făcut. Iar acum, am să explic cum l-au sîcîit elevii pe stăpînul meu şi cum s-a făcut el de rîs, o dată în plus.

Cred că vă amintiţi descrierea pe care am făcut-o gardului de bambus. Este o construcţie simplă, făcută din prăjini de bambus, legate între ele orizontal şi vertical, astfel încît să formeze pătrate destul de mari. Eu pot ieşi şi intra cu uşurinţă prin el. Pentru mine, e ca şi cum nu ar exista gard. Bineînţeles, directorul liceului nu construise acest gard pentru pisici ; el îşi dăduse osteneala de a angaja lucrători să-l construiască, pentru ca distinşii elevi cărora le făcea educaţia să nu o ia razna. Într-adevăr, vîntul putea trece uşor prin gard, dar nu şi oamenii. Chiar şi vrăjitorului Chang Shihi-Tsun i-ar fi fost greu să treacă prin pătratele acelea de zece centimetri. Ca gard pentru oameni, arăta foarte bun, aşa încît nu e de mirare că stăpînul meu a fost foarte mulţumit cînd l-a văzut prima dată.

Dar invadatorii mai aveau o posibilitate de trecere — şi încă una mai mare decît întregul gard, atît de mare, încît un peşte destul de voluminos ca să înghită o corabie ar fi putut să treacă de acest gard. Logica stăpînului

meu nu ţinuse seama de faptul că gardurile sînt construcţii pe care te poţi urca. El credea că un gard indică, în mod clar, o limită şi că, de vreme ce nimeni nu putea trece prin el, nu avea de ce să se teamă. Dar a trece peste un gard, sau a-l sări, rămîne un lucru destul de uşor, cu atît mai mult cu cît acest exerciţiu este distractiv.

Chiar în ziua în care gardul fusese ridicat, elevii au trecut sărind peste el, ca şi cum nici n-ar fi fost acolo. Nu se apropiau însă de camera stăpînului meu, pentru că se gîndeau că, ajungînd atît de departe, le-ar trebui prea mult timp să fugă. Se mulţumeau să umble razna pe unde nu era nici un pericol să fie prinşi. Din camera de la răsărit, stăpînului îi era imposibil să vadă ce fac ei. Ca să-i observe plimbîndu-se pe terenul de la nord, ar fi trebuit să deschidă poarta de lemn a grădinii şi să se uite de la colţul casei. Şi de la fereastra toaletei situaţia putea fi constatată dintr-o privire. Dar, deşi stăpînul meu putea să-i vadă pe mulţi dintre duşmanii lui, nu avea cum să-i prindă — nu putea decît să strige la ei de după gratiile de la fereastra toaletei. Dacă ar fi ocolit prin grădină ca să atace poziţiile deţinute de inamic, paşii i-ar fi fost auziţi şi duşmanul s-ar fi retras, pur şi simplu, de partea cealaltă a gardului, înainte de apariţia stăpînului meu. Era ca şi cum o barcă de pescari ar fi încercat să se strecoare pînă la nişte foci care stau la soare. Stăpînul meu nu putea să-i pîndească tot timpul de la fereastra toaletei şi nici nu putea să deschidă poarta şi să dea fuga, de cîte ori îi auzea pe elevi. Ca să rămînă tot timpul la pîndă, ar fi trebuit să demisioneze din postul de profesor şi să-şi facă o carieră din urmărirea elevilor. Ceea ce-l exaspera pe stăpînul meu era că putea să audă glasurile inamicului din camera lui, dar nu putea să-i vadă ; iar de la fereastra toaletei putea să-i vadă, dar nu-i putea să-i prindă sau să-i gonească. Iar inamicul cunoştea dezavantajele stăpînului meu şi îşi stabilise strategia în consecinţă.

Cînd elevii ştiau că stăpînul era în camera lui, se apucau să cînte cît îi ţinea gura. Apoi începeau să-şi bată joc de el, vorbind aşa încît să-i audă dar să nu ştie cine vorbea. Din camera lui nu putea şti dacă elevii erau în grădină sau de partea cealaltă a gardului. Dacă elevii îl auzeau

pe stăpînul meu ieşind, săreau de partea cealaltă, sau, dacă erau acolo, se făceau că nu s-a întîmplat nimic. Cînd stăpînul meu mergea la toaletă (în treacăt fie spus, folosesc prea des acest cuvînt nu prea elegant — „toaletă" — şi faptul mi se pare stînjenitor, dar, pentru a explica această luptă, este neapărat necesar să procedez aşa). Aşadar, cînd elevii ştiau că stăpînul meu a intrat la toaletă, căutau să se caţere în arborii paulownia, astfel încît stăpînul să-i vadă. De fiecare dată, stăpînul meu zbiera la ei atît de tare, încît îl auzeau vecinii ; iar inamicul se retrăgea în tabăra lui, fără nici o dezordine. Stăpînul meu era derutat de această strategie. Fiind sigur că unii dintre băieţi se aflau pe domeniile lui, dădea fuga cu un baston în mînă — dar nu găsea pe nimeni. Apoi, se uita de la fereastra toaletei şi vedea cîţiva dintre aceşti braconieri reîntorşi pe poziţii. Atunci, stăpînul meu se repezea încă o dată, pentru a constata că plecaseră — cel puţin pînă cînd se întorcea din nou să privească pe fereastră ; toate acestea se repetau la nesfîrşit. Stăpînul se agita pînă la epuizare. Se agita atît de mult, încît era greu de spus dacă profesiunea lui era aceea de profesor, sau bătăliile cu invadatorii reprezentau principala lui ocupaţie. Cînd această agitaţie a atins punctul culminant, a avut loc următorul incident.

Incidente, de un fel sau altul, se produc întotdeauna cînd cineva îşi pierde capul de furie. Agitaţia furioasă este o stare în care sîngele se urcă la cap, iar capacitatea de a raţiona se pierde. În această privinţă, Galen, Paracelsus şi chiar un practicant al medicinei tradiţionale ca Pîn-Ciu-i, sînt de acord. În zilele de demult, în Europa se afirma că există patru feluri de fluide care circulau prin corp. Unul era acela al furiei. Celălalt al insensibilităţii. Al treilea era al melancoliei care, ajungînd la cap, îl face pe om să fie trist. Ultimul era sîngele, care anima membrele şi corpul. Odată cu progresul civilizaţiei, fluidele furiei, insensibilităţii şi melancoliei au dispărut, aşa încît se pare că prin corpurile noastre nu a mai rămas să circule decît sîngele. De aceea, cînd se înfurie cineva, în ziua de azi, i se urcă la cap sîngele. Dar cantitatea de sînge diferă întrucîtva la diferiţi indivizi, potrivit firii şi temperamentului fiecăruia. Se poate afirma, totuşi, că cei mai mulţi dintre oa-

meni au aproximativ două galoane şi jumătate de sînge în vine. Cînd sînt agitaţi, această cantitate se urcă la cap, aşa că restul corpului se răceşte.

Cunosc un exemplu nimerit care va da o imagine clară a felului cum această agitaţie furioasă îi transformă pe oameni. Într-o zi din luna septembrie 1905, cîteva mii de oameni din Tokio s-au înfuriat pe autorităţi şi un mare număr de posturi de poliţie au fost incendiate. Poliţiştii, în loc să-şi apere posturile, s-au repezit cu toţii la comandament, lăsînd comisariatele oraşului pustii. Din punct de vedere medical, acest fenomen s-ar putea numi „agitaţie furioasă poliţienească". Pentru a vindeca această maladie, esenţialul este să restabileşti circulaţia normală a sîngelui, adică să faci sîngele să coboare din cap. Există, în acest scop, diverse metode.

Tatăl stăpînului meu obişnuia să-şi lege în jurul capului un ştergar ud de bumbac şi apoi să-şi încălzească picioarele deasupra unui grătar cu cărbuni. Să-ţi răcoreşti capul şi să-ţi încălzeşti picioarele este una dintre cele mai bune metode de a-ţi asigura o viaţă lungă, potrivit unei vechi cărţi de medicină chinezească. Dacă nu vă place această metodă, mai există una, pe care obişnuiau s-o folosească preoţii. Cînd porneau în pelerinaj, aşa cum făcea preotul-călător budist Un-sui, noaptea se culcau pe o piatră, sub un copac. Somnul pe o piatră, sub copac, nu avea rostul penitenţei, ci era o metodă de a readuce sîngele la circulaţia normală. Hui-neng, al şaselea conducător al budismului după moartea lui Dharma, a avut această idee într-o zi, în timp ce măcina orez. Încercaţi să staţi pe un bolovan şi o să simţiţi cum vi se răceşte posteriorul. Cînd vi se răceşte, sîngele începe să circule. Acest lucru este în firea lucrurilor, aşa că nu există motive să ne îndoim de eficienţa metodei.

Aşadar, după cum vedeţi, există multe metode de a face sîngele să coboare, dar din nefericire nu a fost găsită încă nici o metodă de a face sîngele să se urce la creier. În general, se crede că o persoană are mai mult de pierdut decît de cîştigat dacă e agitată, dar unele cazuri dovedesc că asemenea concluzii pripite sînt discutabile. În anumite profesiuni, este de mare importanţă să fii cuprins de

agitaţie şi să ţi se urce sîngele în creier. Cei care iau în serios acest lucru sînt poeţii. Este tot atît de important ca sîngele să se urce la capul unui poet, cît este de important cărbunele pentru un vas cu aburi ; dacă acest proces s-ar opri, fie şi o singură zi, poeţii ar deveni nişte oameni obişnuiţi, care n-ar face altceva decît să mănînce.

De fapt, agitaţia furioasă este una dintre denumirile nebuniei, dar nu sună prea bine să spui că o anumită persoană nu poate munci decît dacă înnebuneşte. Printr-o convenţie, oamenii de litere numesc această nebunie „inspiraţie" — ah, inspiraţia ! — ca şi cum ar fi ceva grozav de frumos. Pe unii poate că îi induce în eroare, dar tot nebunie rămîne. Platon a numit-o nebunie „divină" dar, divină sau nu, termenul are, pentru prea multă lume, semnificaţia unei simple scrînteli. Aşa că este mai avantajos să rămînă la „inspiraţie" — cuvînt care mie îmi sună ca un nume de doctorie. Aşa cum materia primă pentru pasta de peşte este umilul ignam, aşa cum imaginea zeiţei Kwannon este, de obicei, o simplă bucată de lemn vechi, lungă de cinci centimetri, aşa cum supa de raţă servită în cele mai multe restaurante se face, în realitate, din carne de cioară şi aşa cum carnea de vită din mîncarea *sukiyaki* gătită în pesiuni este, de obicei, carne de cal — inspiraţia nu este altceva decît o nebunie temporară. Motivul pentru care cei mai mulţi poeţi nu trebuie să fie închişi în azilul de la Sugamo este acela că nebunia lor nu este decît temporară.

Şi este foarte greu să ajungi la acest moment trecător de demenţă. Prin comparaţie, este mai simplu pentru cineva să fie nebun toată viaţa ; iar Dumnezeu, care se pricepea la creaţie, a avut, cred, destulă bătaie de cap făcînd oameni care să fie nebuni numai cînd ţin pana în mînă. Sute de ani, învăţaţii şi-au stors creierii încercînd să inventeze o metodă de a face sîngele să se urce la creier, separat de aceea de a normaliza circulaţia sîngelui. Cîndva, a trăit un om care mînca douăsprezece curmale [1] verzi în

[1] De fapt este vorba despre un arbore (Diospyrus kaki) originar din China şi Japonia (se mai numeşte şi curmal japonez) cultivat în S.U.A., unele ţări africane şi mediteraneene ; fructele sînt acrişoare, devenind dulci numai atunci cînd sînt perfect coapte.

fiecare zi, pentru a avea inspirație. Teoria lui era că, mîncînd curmale verzi, avea să se constipe, iar acest lucru ar fi făcut să i se urce sîngele la cap. Altul obișnuia să intre într-o baie de fier încălzită dedesubt, în mînă cu o sticlă de *sake* fierbinte. Credea că, dacă bea într-o baie fierbinte, o să i se urce sîngele la cap. Potrivit aceluiași individ, se pot obține rezultate încă și mai bune făcînd o baie fierbinte nu în apă, ci în vin de Porto. Din nefericire, a murit înainte de a fi economisit destui bani pentru a-și pune proiectul în practică. Păcat.

Apoi, a mai fost un om căruia i-a venit ideea că, dacă i-ar imita pe cei din vechime, avea să-i vină inspirația. Era aplicația unei teorii mai vechi, aceea că, imitînd atitudinea și acțiunile unei persoane date, poți ajunge într-o stare de spirit similară cu a acelei persoane. Dacă imiți un bețiv și vorbești prostii ca el, de exemplu, în cele din urmă mintea îți devine ca de bețiv ; iar dacă stai în contemplare religioasă, ca un preot, și suporți această poziție incomodă pînă cînd se arde un bastonaș întreg de tămîie, ai să te simți ca și cum ai fi tu însuți preot.

S-a spus, încă din vechime, că inspirația poate fi dobîndită imitînd purtarea unor scriitori celebri pentru inspirația lor. Am auzit că Victor Hugo obișnuia să stea pe spate într-o barcă cu pînze, ca să-i vină inspirația ; așa că, dacă dumneavoastră vă urcați într-o barcă și vă uitați la cer, s-ar putea să vă cuprindă și pe dumneavoastră agitația. Despre Robert Louis Stevenson se spune că și-a scris romanul stînd pe burtă ; dacă veți face la fel, cu siguranță că o să vi se urce sîngele la cap. Au fost mulți aceia care au încercat să inventeze mijloace de a pompa sîngele spre creier, dar pînă acum nimeni nu s-a declarat cu totul mulțumit de rezultat. E păcat. Dar poate că va veni o vreme cînd o să ne vină la toți inspirația după dorință. De dragul civilizației, eu, unul, doresc sincer ca această zi să vină cît mai curînd.

Cred că sînt suficiente aceste explicații ale agitației, nebuniei, demenței și excitației, așa că aș dori acum să merg mai departe cu povestea marelui incident. Dar, înainte de asta, aș dori să arăt că, în general, o serie de întîmplări mărunte par să preceadă, aproape întotdeauna,

orice criză gravă. Este o practică dăunătoare a celor mai mulţi istorici aceea de a omite micile incidente premergătoare evenimentelor mai importante pe care le descriu. Agitaţia stăpînului meu, de exemplu, a devenit tot mai mare cu fiecare incident mărunt care s-a acumulat, pentru a exploda, în cele din urmă, prin marele conflict. Dacă n-aş explica în ordine cum s-au întîmplat lucrurile, ar fi foarte greu de înţeles purtarea stăpînului meu. Iar dacă acest lucru nu s-ar înţelege, agitaţia furioasă a stăpînului meu ar putea fi considerată ca încă una din excentricităţile lui, adevărata ei semnificaţie rămînînd subestimată. Stăpînul ar fi foarte demoralizat dacă alţii nu i-ar recunoaşte agitaţia ca atare, pentru că a avut multă bătaie de cap din cauza ei.

De fapt, incidentele pe care mă pregătesc să le relatez, mari sau mici, fac prea puţină cinste stăpînului meu. Dar, chiar dacă l-aş dezonora, voi spune că agitaţia lui era autentică şi nu de un ordin inferior. Caracterul stăpînului meu nu are nimic cu care el să se poată lăuda, aşa că, dacă nu v-aş vorbi despre excentricităţile lui, n-aş avea de spus absolut nimic.

Trupele inamice de la liceul Norului Care Coboară au inventat un joc care s-a dovedit similar cu tragerile cu gloanţe dum-dum. Îl jucau în timpul recreaţiilor de zece minute şi după ore, trăgînd cu furie în terenul viran din partea de nord. Muniţia lor consta în ceea ce se numeşte de obicei „mingi", iar acestea erau lansate spre casa noastră, folosindu-se un baston care semăna cu un pisălog de lemn prea dezvoltat. Întrucît proiectilele erau lansate din curtea şcolii, nu era nici un pericol ca stăpînul meu să fie lovit de vreunul dintre ele, cîtă vreme se afla în camera lui. Chiar şi inamicii ştiau că aşa ceva n-ar fi cu putinţă, dar, de fapt, aceasta era o parte a strategiei lor militare. În timpul luptei de la Port-Arthur, marina japoneză a bombardat portul în mod indirect, dar cu rezultate vizibile. Aşa încît nu există nici un motiv pentru care mingile care se rostogolesc şi sar în curţile altora să nu aibă efect. Fapt important, întreaga armată de elevi scotea un strigăt lung la fiecare salvă. Ca rezultat, sîngele care circula prin braţele şi picioarele stăpînului meu nu

putea decît să se subţieze ; şi, în loc să-i circule prin corp, aşa cum ar fi trebuit, i se urca la cap. Trebuie să recunoaştem că strategia inamicului era foarte isteaţă.

Cu multă vreme în urmă, în Grecia, a existat un scriitor pe nume Eschil, care avea un cap asemănător cu al multor învăţaţi. Vreau să spun că era chel. Un cap devine chel pentru că este insuficient nutrit — de asta sînt sigur. Cei mai mulţi dintre scriitorii învăţaţi trăiesc în sărăcie. Ei îşi folosesc capul şi, în acest fel, epuizează nutriţia îndeobşte necesară părului. În ce-l priveşte pe Eschil, avea o chelie strălucitoare, rotundă şi lunecoasă. Într-o zi, acest scriitor, legănîndu-şi capul cu pricina, a ieşit să se plimbe, lăsînd ca razele soarelui să i se oglindească pe cap. Faptul că nu şi-a acoperit strălucitorul craniu s-a dovedit o mare greşeală. Un cap chel expus la soare poate fi văzut de la mare distanţă, pentru că este foarte strălucitor. În vremea cînd se întîmplau cele povestite, un vultur zbura pe deasupra lui Eschil, ţinînd în gheare o broască ţestoasă vie. Broaştele ţestoase sînt foarte bune de mîncat, dar, încă din antichitatea greacă, ele au fost dotate cu o carapace extrem de dură, aşa că vulturii nu prea aveau ce să le facă, deşi erau atît de bune de mîncat. Se mănîncă, după cum ştim, languste fripte, dar nici în ziua de astăzi nu există restaurante care să servească broaşte ţestoase gătite în carapace, aşa încît este absolut firesc ca nici grecii să nu fi avut aşa ceva în vremea lor.

Vulturul nu ştia ce să facă cu broasca ţestoasă, cînd deodată a văzut departe, jos, ceva strălucitor. Probabil s-a gîndit că, dacă ar fi reuşit să lase broasca ţestoasă să cadă peste acel obiect strălucitor, carapacea s-ar fi spart în bucăţi ; apoi, n-ar fi fost greu să zboare şi el jos şi să mănînce carnea. Aşa că a ţintit cu grijă şi a lăsat broasca ţestoasă să cadă, fără nici un cuvînt de avertizare. Din nefericire capul scriitorului s-a dovedit mai moale decît carapacea broaştei ţestoase şi s-a spart. În acest fel, renumitul Eschil s-a întîlnit cu moartea neîndurătoare.

Ceea ce nu înţeleg bine este scopul real al vulturului. A lăsat să cadă broasca ţestoasă ştiind că acel obiect era chelia unui scriitor, sau i-a dat drumul crezînd că e o piatră lucioasă ? Vulturul ar putea fi comparat cu trupele

de la liceul Norului Care Coboară, dar capul stăpînului meu nu este ca al lui Eschil — şi nici nu străluceşte ca al unui mare învăţat. Cu toate acestea, stăpînul meu este cu siguranţă considerat un autor învăţat, pentru că stă toată ziua într-o încăpere pe care o numeşte cameră de studiu, chiar dacă nu este decît o cămăruţă mică şi chiar dacă, în realitate, s-ar putea ca el să doarmă cu capul rezemat de o carte grea. Faptul că stăpînul meu nu este chel trebuie să însemne că nu are încă toate calităţile necesare pentru a fi învăţat, dar este destinat, fără îndoială, să devină în viitorul apropiat.

În orice caz, elevii de la liceul Norului Care Coboară păreau dornici să vină în întîmpinarea viitorului. După două săptămîni de bombardamente, capul stăpînului meu, lipsit de nutriţie, ar fi devenit la fel de strălucitor ca un ceainic de aramă lustruită sau, poate, ca o oală de aramă. Dar, dacă atacurile ar fi continuat alte două săptămîni, capul lui ar fi semănat mai mult cu un ceainic de aramă spart, sau cu o oală de aramă crăpată. Şi totuşi, stăpînul meu era hotărît să lupte împotriva inamicului pînă la capăt, fără să-i pese, sînt sigur, de asemenea consecinţe. Neînfrîntul domn Kushami !

Într-o după-amiază pe cînd aţipisem pe verandă, am visat că eram tigru şi poruncisem stăpînului meu să-mi aducă nişte pui. Spunîndu-mi cu supunere „da", el mi-a adus, cu sfială, cîţiva. Apoi a apărut Meitei şi i-am spus că doresc o mîncare *sukiyaki* cu carne de gîscă sălbatică. Ca de obicei, Meitei a început să-mi înşire o mulţime de teorii năstruşnice. Mi-a spus că sfecla murată amestecată cu biscuiţi săraţi ar avea gust de gîscă sălbatică. Dar, la acestea, am deschis larg botul şi am scos un răget înspăimîntător. Îngrozit, mi-a explicat în grabă că restaurantul Yamashita, unde se făcea *sukiyaki* din gîscă sălbatică, dăduse faliment. M-am mulţumit cu *sukiyaki* din carne de vacă şi i-am cerut să-mi aducă o jumătate de kilogram din cea mai bună carne care se găsea la Nishikawa, altfel am să-l mănînc pe el. Meitei, strîngîndu-şi chimonoul sub brîul *obi* ca să poată fugi mai repede, s-a repezit să-mi cumpere carnea de vacă. Apoi, m-am întins pe verandă şi am aşteptat întoarcerea lui Meitei ; dar, înainte de a

putea savura carnea, am fost trezit din visul meu frumos de un strigăt puternic.

Stăpînul meu, care pînă atunci se închinase cu sfială în fața mea, a ieșit în fugă de la toaletă, izbindu-mă cu piciorul, ca să mă dea la o parte. Apoi și-a pus în grabă saboții cu care umbla prin grădină și a fugit pînă la poarta de lemn care dădea spre liceul Norului Care Coboară. Era foarte neplăcut să scazi dintr-o dată de la mărimea unui tigru uriaș la aceea a unui motan mic, dar aerul amenințător al stăpînului meu și durerea simțită cînd m-a lovit cu piciorul erau atît de înspăimîntătoare, încît ideea că aș fi tigru mi-a ieșit repede din minte. Crezînd că stăpînul meu urma să aibă, în sfîrșit, o confruntare cu inamicul, mi-am stăpînit durerea și l-am urmat în grădină.

L-am auzit pe stăpînul meu strigînd tare „Hoții !" Chiar atunci, un băiat voinic de optsprezece sau nouăsprezece ani, cu șapcă de elev pe cap, sărea gardul. Tocmai cînd speram că stăpînul meu va reuși să-l prindă pe vinovat, elevul s-a ghemuit în poziție de start și a fugit ca din pușcă spre tabăra lui. Stăpînul meu, constatînd că strigătele lui provocaseră efectul dorit, a răcnit din nou „Hoții !" Dar, pentru a-l prinde pe infractor, ar fi trebuit să sară și el gardul și, dacă se avînta prea mult, ar fi devenit el însuși contravenient. După cum am mai menționat de multe ori, stăpînul meu este foarte impulsiv, așa că a părut să uite acest lucru. Chiar în momentul în care un pas în plus ar fi însemnat invadarea unui teritoriu străin, un ofițer inamic, care purta o mustață subțire, lipsită de personalitate, a pășit încet înainte. Peste gard a început o negociere între cei doi comandanți.

— Da, este elev la această școală.

— Dacă este elev, ce treabă are să intre într-o curte particulară ?

— A căzut o minge în curtea dumneavoastră.

— De ce nu cere voie înainte de a intra ?

— Am să le spun să fie mai atenți data viitoare.

— Așa ar fi mult mai bine.

Mă așteptasem la o ceartă înfierbîntată, la un fel de luptă între un dragon și un tigru, dar totul s-a terminat

printr-o discuţie calmă, fără ca vreuna din părţi să-şi piardă firea.

Cel mai de admirat lucru la stăpînul meu este entuziasmul. Dar, cînd este vorba să treacă la fapte, nu mai rămîne nimic. Este ca atunci cînd devin brusc motan, după ce am visat că sînt tigru. Acesta, de fapt, a fost unul dintre micile incidente pe care le-am menţionat anterior. Acum va trebui să descriu izbucnirea conflictului.

Stăpînul meu stătea pe burtă în camera lui, gîndindu-se probabil că o să-i vină nişte idei noi privind tactica defensivă împotriva inamicului. La Liceul Norului Care Coboară se ţineau cursuri. Curtea şcolii era relativ liniştită. Prin uşa deschisă a camerei stăpînului meu se auzea, totuşi, vocea unui profesor de morală. Se auzea clar şi puternic. Am recunoscut vocea ofiţerului care dusese negocieri cu stăpînul meu, în ajun.

„...iar morala publică este extrem de importantă. Franţa, Germania, Anglia — toate ţările au o deosebită consideraţie pentru morala publică, chiar şi cele mai necivilizate. Este, *de aceea, un lucru trist că noi, în Japonia, ţinem seama* atît de puţin de ceilalţi. S-ar putea ca unii dintre voi să creadă că morala este ceva nou, importat din străinătate, dar aceasta ar fi o mare greşeală. Strămoşii noştri ţineau mult la principiile de morală din vechime şi practicau fidelitatea şi încăduinţa. Încăduinţa este esenţială în morala publică. Şi eu sînt om, uneori aş vrea şi eu să cînt cu glas tare. Dar cînd studiez, iar cineva cîntă în camera de alături, nu mă pot concentra oricît aş încerca. De aceea, chiar dacă m-aş simţi odihnit recitînd cu glas tare poezii, îmi aduc aminte că s-ar putea, fără să vreau, să incomodez pe cineva din camera de alături, aşa că mă abţin. Tot astfel voi, elevii, trebuie să învăţaţi să respectaţi ordinea publică şi să vă abţineţi de a face orice ar putea deranja pe alţii.“

Ascultînd această lecţie, stăpînul meu a zîmbit. Un cinic, văzîndu-l cum zîmbeşte, şi-ar fi putut închipui că e sarcastic, dar stăpînul meu nu este atît de perfid. Mintea nu-l ajută să devină perfid. A zîmbit, pur şi simplu pentru că se bucura. Credea că, de vreme ce profesorul de morală ţinea o astfel de lecţie, el avea să fie la adăpost pentru

totdeauna de bombardamentele elevilor. Cel puţin deocamdată nu mai trebuia să se teamă că ar putea să ajungă chel. Chiar dacă agitaţia lui n-ar fi dispărut imediat, ea s-ar fi putut risipi, cu timpul. Acum nu mai era nevoie să-şi lege un ştergar ud în jurul capului, încălzindu-şi totodată picioarele, şi nici să doarmă pe o stîncă, sub un copac. Vedea în faţă un viitor fericit, şi acesta era motivul pentru care zîmbise. Optimismul era în firea lui. Deşi trăieşte în secolul al XX-lea, continuă să creadă că oamenii trebuie să-şi plătească întotdeauna datoriile. I se părea că această lecţie însemna sfîrşitul necazurilor lui.

În cele din urmă a venit recreaţia şi lecţia s-a terminat brusc. Li s-a dat liber şi celorlalte clase, iar cele opt sute de băieţi care fuseseră închişi în clase au scos un chiot şi au apărut, rostogolindu-se, din clădire. Făceau un zgomot ca al unui roi de albine al cărui stup a fost răsturnat. Bîzîind şi strigînd, se revărsau prin ferestre, uşi şi orice alte deschizături prin care puteau ieşi. Aşa a început marele incident.

Am să vă explic mai întîi ordinea de bătaie a albinelor. S-ar putea să credeţi că, într-o încăierare măruntă ca asta, nu există atît ceremonial, dar aţi face o greşeală. Cînd omul de rînd se gîndeşte la bătălii, el îşi imaginează înfruntările militare celebre ca acelea de la Shaka, Mukden şi Port-Arthur. Alţii, sălbatici înzestraţi cu o undă de poezie, s-ar putea gîndi la Ahile tîrînd de trei ori în jurul zidului Troiei cadavrul lui Hector, sau şi l-ar imagina pe Chang-Fei, marele războinic chinez, în mînă cu o halebardă lungă în formă de şarpe, privind mînios, de pe pod, marea armată de un milion de oameni a lui Tsao-Tsao. Oricine este liber să viseze ce doreşte, dar ar fi greşit să credem că nu există alte feluri de războaie. Au fost multe lupte caraghioase de-a lungul istoriei, dar ar trebui un miracol ca să se întîmple una mai caraghioasă decît aceasta, într-o perioadă atît de paşnică cum sînt zilele noastre, în marele imperiu japonez. Deşi apar uneori tulburări minore, cum ar fi acelea provocate de oamenii care dau foc posturilor de poliţie, ciocnirea dintre domnul Kushami, stăpînul *Bîrlogului Dragonilor Adormiţi*, şi cei opt sute de elevi de la liceul Norului Care Coboară trebuie să fie

considerată, fără îndoială, ca una dintre cele mai importante bătălii de la întemeierea oraşului Tokio.

Învăţatul Tso Ciu-Men, a descris bătălia de la Yenlin explicînd mai întîi forţa armatelor inamice şi, de atunci, această manieră a fost urmată de cei mai buni istorici. Aşadar, voi începe şi eu prin a explica ordinea de bătaie a albinelor : un şir lung, aliniat de partea cealaltă a gardului. S-ar fi părut că primul lor ţel era să-l atragă pe stăpînul meu spre linia lor de bătaie.

— Crezi că se va da bătut repede ?

— El ? Nici gînd !

— N-are rost, nu va ieşi.

— Mă întreb dacă o să învingem.

— Nu avem cum să nu învingem.

— Hai, strigaţi toţi odată !

Strigăte, strigăte, strigăte şi iarăşi strigăte au zguduit aerul. Era strigătul de luptă al elevilor. Puţin mai la dreapta şirului lung de elevi, dar tot în curtea şcolii, a ocupat poziţii artileria. Acolo stătea, cu faţa spre Bîrlogul Dragonilor Adormiţi, un ofiţer cu un ciomag mare de lemn în mîini. La zece-doisprezece metri de el stătea altul, care îi oferea muniţia.

Din cîte am auzit în ultima vreme, ceea ce făceau ei se numeşte joc de baseball. Pe atunci nu cunoşteam acest sport, dar acum ştiu că baseball-ul este un joc importat din America şi deosebit de popular în Japonia. Pe vremea aceea, însă, era cît se poate de firesc să confund acest exerciţiu cu o pregătire de artilerie. America trebuie să fie o ţară plină de idei trăsnite, dacă a introdus în Japonia un joc care-i deranjează atît de mult pe oameni. Poate că americanilor li se pare nostim, dar, cînd un joc poate să-i sperie pe alţii în măsura în care îl deranja baseball-ul pe stăpînul meu, acest joc poate fi considerat bombardament.

Definiţiile se schimbă în funcţie de modul de exprimare. Spunînd că desfăşoară o activitate de binefacere, cineva poate se ţine de fraude : sau, numind-o inspiraţie, unii sînt încîntaţi cînd îi apucă agitaţia furioasă. Unii ar putea să considere baseball-ul un simplu joc, dar, aşa cum îl jucau elevii de la Liceul Norului Care Coboară, semăna mai mult cu un atac de artilerie.

Unul dintre băieţi arunca bomba, cu mîna dreaptă, spre elevul cu ciomagul de lemn în mînă. În ce priveşte proiectilul, nu-mi puteam da seama din ce era făcut. Era rotund şi tare ca piatra, învelit şi cusut în piele. Din mîinile celor care îl aruncau, zbura cu repeziciune prin aer. Elevul care aştepta cu ciomagul de lemn în mînă îşi ridica arma în aer şi încerca să lovească obiectul rotund. Uneori nu nimerea. Dar, de cele mai multe ori, îl izbea, cu un sunet puternic. Viteza şi forţa unui asemenea proiectil sînt neobişnuite, el fiind capabil să spargă cu uşurinţă capul stăpînului meu, bolnav de nervi şi de stomac. Cam asta era tot ce se întîmpla, dar în jurul jucătorilor era adunată o mulţime de lume şi, de fiecare dată cînd ciomagul de lemn izbea proiectilul, băieţii băteau din palme şi urlau :

— Bravo ! Am mai nimerit o dată !

— N-a mai rămas mult. Te predai acum, sau mai tîrziu ?

Poate că numai zgomotul ar fi fost de suportat, dar, din trei lovituri, una nimerea, rostogolindu-se, în curtea *Bîrlogului Dragonilor Adormiţi*. Vedeţi, dacă n-ar fi ajuns pînă în curte, atacul n-ar fi avut nici un sens. Deşi aceste bombe speciale se fabrică în număr mare, ele rămîn destul de costisitoare. Ţintaşul fiecărei echipe avea una sau două, dar nu putea să cumpere o minge nouă de fiecare dată cînd una dintre ele cădea peste gard. Din acest motiv, băieţii aveau un pluton întreg a cărui misiune era să aducă înapoi mingile trimise aiurea. Recuperarea nu punea probleme decît atunci cînd proiectilele cădeau în cîte un tufiş sau într-o curte străină. De obicei cînd se joacă baseball, se presupune că mingea este lovită astfel încît să cadă în locul potrivit — dar în cazul acesta, lucrurile stăteau altfel. Scopul elevilor nu era acela de a juca, pur şi simplu, baseball, ci de a duce o luptă cu stăpînul meu. De aceea, ei loveau intenţionat proiectilele astfel încît să cadă în curtea lui. În această situaţie, ei *trebuiau* să intre pe domeniile stăpînului meu. Cel mai simplu era, firește, să treacă peste gard, dar atunci stăpînul meu se înfuria. Altfel ar fi trebuit să-şi scoată coiful, în semn că se predă. Datorită

acestei insuportabile stări de lucruri, capul avea să-i chelească în curînd.

Deodată, o împuşcătură a inamicului, bine ţintită, a venit pe sus, smulgînd o frunză dintr-un arbore paulownia înainte de a lovi, în zborul ei, a doua linie de apărare, sau, cu alte cuvinte, gardul de bambus. Lovitura a provocat un trosnet puternic. Potrivit primei legi a dinamicii lui Newton, cînd un obiect ajunge să se mişte în acest fel, el va continua să se mişte cu o viteză dată, în linie dreaptă, dacă nu este influenţat de nici o altă forţă. Dacă mingile de baseball s-ar fi supus numai acestei legi, ar fi însemnat ca stăpînul meu şi capul lui să aibă aceeaşi soartă ca şi Eschil şi chelia lui. Din fericire, cea de-a doua lege a lui Newton a salvat capul stăpînului meu de la un asemenea dezastru, întrucît, deşi schimbarea mişcării este direct proporţională cu forţa suplimentară, aceasta are un anume efect şi asupra direcţiei mişcării. Nu înţeleg exact ce înseamnă toate acestea, dar, oricum, faptul că proiectilele nu au străpuns gardul de bambus şi nu au continuat să zboare prin uşa de hîrtie pentru a se strivi de capul stăpînului meu i se datora, fără îndoială, lui Newton.

După cum era de aşteptat, am auzit curînd cum iarba de bambus era răscolită cu un băţ şi unul dintre băieţi a strigat :

— Este pe undeva pe-aici, mai la stînga.

Ori de cîte ori inamicii intrau pe teritoriul stăpînului meu căutînd mingile, ei vorbeau cu vocea deosebit de ridicată. Distracţia ar fi fost incompletă dacă ar fi venit şi ar fi plecat în linişte. Desigur, mingile erau preţioase, dar încă şi mai important era să-l enerveze pe stăpînul meu. În acest caz, ar fi putut să găsească mingea cu uşurinţă, pentru că o auziseră izbind gardul de bambus. Locul unde se afla era, evident, cunoscut. Ar fi fost uşor să intre în linişte şi s-o ia. Potrivit lui Leibniz, însă, ordinea este necesară în toate relaţiile posibile. Astfel, alfabetul trebuie să fie totdeauna orînduit la fel — A, B, C, D etc. ; sub sălciile plîngătoare trebuie să fie totdeauna roiuri de ţînţari ; iar liliecii zboară întotdeauna numai la lumina lunii. Deşi între o minge şi un gard pare să fie o legătură cu totul neînsemnată, procedeul urmat de cei care nu mai

încetează să arunce mingi în curţile altora arată că această legătură este strînsă. Elevii de la liceul Norului Care Coboară nu trebuiau neapărat să facă atîta zarvă căutînd o minge, dar aceasta era, în realitate, strategia pe care intenţionau s-o urmeze pentru a-l atrage în luptă pe stăpînul meu.

Deşi stăpînul meu este un om pasiv, el nu putea să nu primească provocarea. Aşa cum procedase şi în alte rînduri, s-a ridicat hotărît şi s-a năpustit afară. Fugind cît îl ţineau picioarele, a reuşit să-l prindă pe unul dintre inamici ; performanţă remarcabilă pentru stăpînul meu. Prizonierul era un băiat mai mic, de paisprezece-cincisprezece ani — o captură sub demnitatea mustăciosului meu stăpîn. Considerîndu-l pe băiat satisfăcător ca prizonier de război, stăpînul l-a tîrît cu forţa pe verandă, în ciuda rugăminţilor băiatului. Este momentul să amintesc din nou strategia inamicului.

Fusese prevăzut că stăpînul meu va apare din nou, îndeosebi din cauza atitudinii lui ameninţătoare din ajun. Dacă ar fi fost prins un elev din clasele mari, consecinţele puteau fi grave, aşa că fuseseră trimişi să aducă mingile elevi din primele clase. Strategia era aceea că, dacă stăpînul meu îl prindea pe unul dintre aceştia, faptul nu ar fi afectat prea grav onoarea liceului Norului Care Coboară. În plus, un om în toată firea ca stăpînul meu, ar fi trebuit să se poarte mai puţin brutal cu un băiat mic. Acesta era planul inamicului şi orice om normal l-ar fi considerat logic.

Dar inamicul uitase că stăpînul meu nu este un om normal. Dacă stăpînul meu ar fi avut destulă minte, nu i-ar fi atacat în ajun. Dar agitaţia furioasă schimbă mult persoanele pe care le afectează ; unui om înţelept îi dispare bunul-simţ. Cîtă vreme cineva are prezenţa de spirit să-şi dea seama de deosebirile între fete, băieţi, oameni cu ricşa şi căruţaşi, el nu poate fi realmente considerat furios agitat. Un om ieşit din minţi poate totuşi, aşa cum făcea stăpînul meu, să prindă un băieţaş din clasa întîia şi să-l considere prizonier de război.

Cel mai de compătimit era prizonierul însuşi. Potrivit ordinelor primite de la cei din clasele mai mari, el îşi făcea datoria de simplu soldat. Prins de generalul inamic,

care era nu numai lipsit de bun-simţ, dar şi în culmea agitaţiei furioase, băiatul se găsea într-o situaţie dificilă. Ofiţerii lui nu puteau să stea de o parte, liniştiţi, privind tratamentul umilitor la care era supus, aşa că, unul după altul, au sărit gardul sau au intrat pe poarta de lemn. Foarte curînd, doisprezece dintre ei stăteau în şir, în faţa stăpînului meu.

Aproape toţi îşi scoseseră hainele şi vestele, îşi suflecaseră mînecile cămăşilor albe, iar cei mai mulţi stăteau cu braţele încrucişate. Unul sau doi dintre băieţi aveau aruncate pe umeri, neglijent, cămăşile de bumbac uzate. Mai era un elev foarte elegant, care purta o cămaşă de bumbac albă, cu bordură neagră şi cu iniţialele cusute pe piept. Păreau cu toţii în excelentă condiţie fizică, cu muşchii bine dezvoltaţi şi feţele bronzate. Este regretabil că exemplare atît de viguroase sînt obligate să înveţe la liceu. Erau atît de bine făcuţi, încît naţiunea ar fi avut numai de profitat dacă s-ar fi făcut pescari sau vîslaşi. Toţi erau desculţi, cu pantalonii suflecaţi, ca şi cum tocmai ieşiseră să ajute pe cineva căruia îi ardea casa. Cîtăva vreme părţile au stat aşa, privindu-se cu furie. Confruntarea din priviri avea ceva fioros.

În cele din urmă, stăpînul meu a izbucnit cu multă violenţă :

— Voi, băieţi, sînteţi contravenienţi !

Parcă sfărîmase o pocnitoare între dinţi ; îi tremurau nările de furie. Am auzit, dealtfel, că nasul leului de hîrtie care apare, în mod tradiţional, în dansurile japoneze este copiat după nasul unui om furios, altfel nici nu ar arăta atît de înfricoşător.

— Sîntem elevi la liceul Norului Care Coboară.

— Aşa ? Păi, elevii de la liceul Norului Care Coboară nu ar năvăli în curţile altora.

— Dar puteţi vedea insigna şcolii pe şepcile noastre.

— Poate aţi furat insignele. Dacă sînteţi elevi la liceul Norului Care Coboară, de ce intraţi în curţile altora fără voie ?

— Ne-a căzut mingea aici.

— De ce a ajuns mingea voastră atît de departe ?

— Păi, aşa a venit ea.

— Caraghioşilor !

— Data viitoare o să avem grijă.

— Credeţi că scăpaţi aşa de uşor ? Mai ales că nici nu ştiu cine sînteţi.

— Sîntem toţi elevi la liceul Norului Care Coboară.

— Atunci, tu în ce clasă eşti ?

— În clasa a treia.

— Sigur ?

— Sigur.

Stăpînul meu a chemat-o pe servitoare.

— Du-te la liceul Norului Care Coboară şi adă pe cineva.

— Pe cine să chem ?

— Pe oricine, dar adă-l aici.

Servitoarea a răspuns :

— Da, domnule.

Dar cum scena era atît de caraghioasă şi cum se vedea că nu înţelesese pentru ce era trimisă, nu s-a putut abţine să nu zîmbească. Stăpînul meu ducea un mare război, făcea eforturi pînă la epuizare, iar servitoarei îi ardea să zîmbească. Agitaţia furioasă a stăpînului meu s-a agravat şi mai mult.

— Ţi-am spus să aduci pe cineva ! N-are importanţă pe cine. Înţelegi ? Directorul, un profesor, dirigintele — pe oricine.

— Atunci, pe director... servitoarea nu cunoştea decît cuvîntul „director".

— Am spus pe director, ori un membru al corpului profesoral, ori pe diriginte — acum înţelegi ?

— Dacă nu e nimeni, să-l aduc pe îngrijitor ?

— Proasto ! Ce să facă îngrijitorul ?

În cele din urmă servitoarea a plecat, dar era uşor de văzut că nu pricepuse pentru ce era trimisă. M-am temut că o să-l aducă tot pe îngrijitor, dar după o vreme am văzut, spre surprinderea mea, că pe poarta din faţă, intrase profesorul de morală. Stăpînul meu a aşteptat pînă cînd profesorul a luat loc, apoi a început negocierile.

— Adineauri tinerii aceştia au intrat în curtea mea.

Spusese asta într-o formulare demodată, ca şi cum ar fi spus povestea „Frăţiei loiale a celor patruzeci şi şapte de ronini".

— Sînt într-adevăr elevi la distinsa dumneavoastră şcoală ?

Discursul stăpînului meu se termina cu o notă sarcastică. Profesorul de morală nu a părut cîtuşi de puţin surprins. S-a uitat la bravii elevi care stăteau în curte, apoi, întorcîndu-şi privirea spre stăpînul meu, a răspuns :

— Da, sînt, toţi, elevii mei. Nu mai departe decît azi dimineaţă încercam să le fixez în minte importanţa de a fi atenţi, astfel încît să nu se producă asemenea întîmplări. Da, da, este cam greu. Spuneţi, băieţi, de ce aţi trecut peste gard ?

Întrucît elevii erau la fel cu elevii de pretutindeni, au constatat că nu aveau nimic de spus profesorului lor de morală. Stăteau acolo ca o turmă de oi înzăpezite, adunaţi la un loc, într-un colţ al curţii.

— Cred că n-au ce face, dacă uneori mingile le cad în curtea mea, dar ar putea să umble mai cu grijă cînd vin să şi le ia. Ar putea să treacă peste gard în linişte, să-şi ia mingea şi să plece. Nu cred că pretind prea mult.

— Adevărat. Exact aşa cum spuneţi. Încerc să-i supraveghez pe elevi, dar, după cum vedeţi, sînt atît de mulţi. De acum înainte, băieţi, vreau să fiţi mai atenţi. Dacă o minge trece peste gard, vă duceţi pe la intrarea din faţă şi cereţi permisiunea de a o lua. Aţi înţeles ? Sportul este necesar educaţiei. Nu putem să le interzicem să joace baseball, dar vreau să vă cer scuze pentru că aţi fost deranjat. De acum înainte băieţii vor veni pe poarta din faţă şi vor cere voie, înainte de a intra în curtea dumneavoastră.

— Îmi pare foarte bine că sînteţi atît de înţelegător. Nu mă supără mingile, dacă băieţii vor cere voie să vină să şi le ia. Îmi pare rău că v-am deranjat pînă aici.

Ca de obicei, stăpînul meu începuse strălucit, dar terminase fără nici un haz. Profesorul de morală i-a dus pe „recruţi" pe poarta din faţă şi s-au întors la liceu. În felul acesta a luat sfîrşit marele incident.

Poate că veți rîde că eu consider asta un mare incident, dar, dacă veți face așa, faptul nu dovedește decît că nu vă dați seama cît de afectat a fost stăpînul meu. A fost un mare incident pentru stăpînul meu — nu neapărat mare pentru cei care rîd. Dacă îl veți vorbi de rău din acest motiv, spunînd că este ca o săgeată boantă trasă dintr-un arc puternic, am să vă cer să vă amintiți că aceasta este una dintre caracteristicile principale ale stăpînului meu. Mai vreau să vă amintesc că el este un bun subiect pentru povești comice. Dacă o să spuneți că este absurd să te bați cu băieți de paisprezece-cincisprezece ani, iarăși voi fi de acord. Stăpînul meu este, fără îndoială, absurd. Din acest motiv spune Keigetsu Omachi că stăpînul meu încă nu a devenit adult.

V-am povestit acum incidentele mici, precum și pe cel mare, așa că voi descrie urmările, pentru a duce această poveste la capăt. Unii dintre dumneavoastră ar putea crede că scriu la întîmplare și în bătaie de joc, dar nu sînt un motan atît de necugetat. Fiecare cuvînt și fiecare propoziție ascund o întreagă filozofie ; iar cînd cuvintele și frazele sînt puse la un loc, începutul și sfîrșitul corespund acelei filozofii și o reflectă. Dar, dacă aceleași fraze și cuvinte ar fi citite ca niște fleacuri, filozofia s-ar schimba pînă cînd ar începe să semene cu o predică.

De aceea, nimeni nu trebuie să fie atît de nepoliticos încît să citească în pat, sau să citească cinci rînduri dintr-o dată. Cînd Liu Tsun-Yuan citea operele omului politic și literatului Han Tui-Ci, el se spăla întotdeauna pe mîini și și le purifica în apă de trandafiri. Citindu-mi opera, însă, n-aș vrea să vă rog decît să fiți destul de entuziaști ca să vă cumpărați exemplare proprii ; nu împrumutați cărțile mele de la prieteni.

Ceea ce intenționez acum să povestesc este ceea ce eu numesc urmările incidentului. Fiind vorba de un epilog, ați putea considera că nu merită să fie citit. Dar ar fi o mare greșeală, pe care ați ajunge să o regretați. Citiți totul pînă la capăt.

În ziua care a urmat acestui mare incident, mi-a venit chef să mă plimb, așa că am ieșit din casă. Tocmai cînd treceam colțul ca să intru în fundătura care începe de

partea cealaltă a străzii, l-am văzut pe domnul Kaneda, absorbit de o discuţie cu Suzuki. Se întîlniseră din întîmplare ; Kaneda tocmai se întorsese acasă cu ricşa, iar Suzuki tocmai pleca, după ce fusese acasă la Kaneda. Multă vreme nu mă mai interesase casa Kaneda, aşa că paşii nu mi se îndreptaseră săptămîni în şir în acea direcţie. Mă bucuram totuşi să-i revăd pe Kaneda şi Suzuki. În timp ce mă îndreptam spre ei, discuţia lor mi-a ajuns, firește, la urechi. Nu era nici o crimă din partea mea. Dacă nu doreau să fie auziţi, n-ar fi trebuit în primul rînd să stea de vorbă acolo. Iar Kaneda, mai ales, nu are dreptul să se înfurie că trag cu urechea, de vreme ce conştiinţa nu-l opreşte să trimită iscoade care să spioneze ce face stăpînul meu. Dacă domnul Kaneda s-ar fi supărat pe mine, ar fi dovedit pur şi simplu că nu înţelege ce înseamnă echitatea. În orice caz, s-a întîmplat să le aud discuţia fără să fi avut intenţia de a-i asculta.

— Tocmai am făcut o vizită familiei dumneavoastră, domnule. Îmi pare bine că vă văd şi pe dumneavoastră, a spus Suzuki curtenitor, după ce îşi plecase capul într-o scurtă înclinare.

— Mda. Voiam şi eu de cîtăva vreme să te văd, Suzuki.

— În legătură cu ce doreaţi să mă vedeţi ?

— De fapt, nu e mare lucru, dar eşti singura cunoştinţă care ar putea să facă asta.

— Dacă pot să vă fac un serviciu, voi face orice cu plăcere, domnule. Despre ce e vorba ?

— Ei bine... a îngînat Kaneda, gînditor.

— Dacă preferaţi, am să vin în altă zi. Cînd v-ar conveni cel mai bine ?

— *A, nu, nu este atît de important. Dacă tot eşti aici,* am să-ţi spun chiar acum. Îl ţii minte pe individul acela ciudat, prietenul dumitale ? Cum îl chema ? Kushami, sau cam aşa ceva.

— Da, Kushami. Ce a mai făcut ?

— Nimic, dar tot îmi mai este silă de el.

— E foarte normal. Kushami ar trebui să ştie mai bine care este poziţia lui socială. Pare să se creadă stăpînul întregului univers.

— Aşa este. Spune tot felul de obrăznicii, cum că nu-şi va pleca capul în faţa banilor, sau a oamenilor de afaceri.

Am hotărît să-i arăt ce poate un om de afaceri şi cred că a lăsat-o mai moale. Sînt totuşi surprins cît de încăpăţînat este.

— Nu ştie ce este şi ce nu este spre binele lui, aşa că îi e uşor să fie încăpăţînat. E greu să pui şaua pe el.

— Ha, ha ! Aşa este. Dar am să-l stăpînesc eu. Acum i-am pus pe elevii de la liceul din apropiere să-i facă mizerii.

— Asta îl va învăţa minte. Sînt rezultate ?

— Se pare că slăbeşte rapid. Va trebui să cedeze foarte curînd în faţa forţei.

— Cu inevitabilul nu te poţi lupta.

— Adevărat. Cred că este gata să cedeze acum, aşa că mă întrebam dacă n-ai putea să te duci şi să vezi cum se mai poartă.

— A, dar este foarte simplu. Pot să mă duc chiar acum şi să vă povestesc tot astăzi, mai tîrziu. Ar fi minunat să-l văd mai puţin sigur de el.

— Da, treci pe aici cînd te întorci. Am să te aştept.

Am descoperit în acest fel un alt plan secret împotriva stăpînului meu şi mi-am dat seama, din nou, că puterea unui om de afaceri este mare. Din cauza unui om de afaceri, stăpînul meu intrase într-o stare de agitaţie furioasă — deşi, de obicei, este ca scrumul rece — şi părea sortit să aibă un cap atît de chel, încît riscau să alunece muştele care ar fi aterizat pe el. Creştetul lui părea destinat aceleiaşi soarte ca şi acela al lui Eschil — şi toate astea din cauza puterii unui om de afaceri. Nu înţeleg exact cum se învîrteşte pămîntul în jurul axei sale, dar ştiu *precis* acum că banii pun în mişcare lumea. Cei care înţeleg acest lucru şi mai bine sînt tocmai oamenii de afaceri. Iar faptul că, de fiecare dată, soarele răsare la est şi apune la vest trebuie să se datoreze, de asemenea, oamenilor de afaceri.

Deşi pînă atunci nu-mi dădusem seama, eram un mare prost să cresc sub acoperişul unui biet profesor, în loc să mă bucur de favorurile divine ale unui om bogat. Chiar şi stăpînul meu nu putea să nu priceapă, de data aceasta, ce putere au oamenii de afaceri. Dacă ar fi continuat să se

încăpățîneze, i-ar fi fost în primejdie chiar viața de care se agață cu atîta pasiune. Curios să aflu cum îl va primi stăpînul meu pe Suzuki, am hotărît să nu mai umblu brambura. Chiar și motanii pot fi foarte îngrijorați pentru stăpînii lor. Am trecut în fugă pe lîngă Suzuki și am ajuns acasă cît am putut de repede.

Așa cum era de așteptat, Suzuki a început discuția foarte abil. Nu l-a menționat pe Kaneda cîtuși de puțin, ci a deviat conversația spre subiecte mai obișnuite.

— Apropo, nu arătați prea bine. Suferiți de ceva ?

— Nu am nimic.

— Dar sînteți palid. Ar trebui să aveți mai multă grijă de dumneavoastră. Dormiți bine ?

— Sigur.

— Nu vă îngrijorează nimic ? Dacă ar fi așa, aș face orice ca să vă ajut. Vă rog să-mi spuneți.

— Să fiu îngrijorat ? Pentru ce ?

— Grijile fac rău la sănătate. Este mai bine să *trăiți rîzînd și să fiți fericit. Păreți foarte abătut.*

— Ei bine, nu e sănătos nici să rîzi prea mult. Dacă rîzi fără motiv, s-ar putea să mori.

— Da' de unde ! Rîsul aduce fericire. Averea intră în casele vesele.

— Ai auzit de filozoful grec Chrysip ?

— Nu. Ce-i cu el ?

— A rîs pînă cînd a murit.

— Dar asta s-a întîmplat demult !

— Și ce importanță are ? A văzut un măgar mîncînd smochine dintr-o tipsie de argint și, găsind acest lucru caraghios, a început să rîdă. Apoi a constatat că nu se mai putea opri și, în cele din urmă, a murit rîzînd.

— Bineînțeles, nu voiam să vă spun să rîdeți atît de mult. Ajunge să rîdeți — știți ce vreau să spun — atît cît trebuie, și o să vă simțiți minunat fără întîrziere.

Suzuki iscodea cum se pricepea mai bine. În momentul acela s-a deschis poarta de la intrare ca și cum ar fi venit un musafir. Dar lucrurile stăteau altfel.

— Pot să intru în curte să iau mingea ?

Din bucătărie, servitoarea i-a dat voie și elevul a ocolit casa și s-a dus în grădină. Suzuki a fost amuzat și a întrebat ce însemna această apariție.

— Elevii din spatele casei mele își aruncă mereu mingile în curtea mea.

— Elevii din spatele casei ? Acolo sînt elevi ?

— Da, liceul Norului Care Coboară.

— A, un liceu ? Cred că e foarte mult zgomot.

— Zgomot e puțin spus ! Nu pot să studiez deloc. Dacă aș fi ministrul învățămîntului, aș închide liceul ăsta imediat.

— Ha, ha ! Sînteți foarte supărat. Vă enervează ceva ?

— Sigur că da ! Băieții mă deranjează de dimineață pînă seara.

— Atunci, de ce nu vă mutați ?

— Să mă mut ? Ce obrăznicie !

— Nu vă supărați pe mine. Bine, dar sînt niște copii. De ce nu-i lăsați în pace ?

— Îți este ușor să vorbești, pentru că nu trebuie să suporți zgomotul. Ieri am chemat un profesor și am discutat problema asta.

— Cred că a fost interesant. Și-a cerut scuze ?

— Mda.

Chiar atunci poarta s-a deschis din nou și s-a auzit alt glas.

— Putem intra să luăm mingea din curtea dumneavoastră ?

— Vin mereu, nu-i așa ?

— Profesorul și cu mine am stabilit că trebuie să intre pe poarta din față.

— De asta vin așa de des ? măi, măi ! Acum înțeleg.

— Ce înțelegi ?

— Pentru ce vin după minge.

— Asta a fost a șaisprezecea oară pe ziua de astăzi.

— Îngrozitor ! De ce nu faceți așa încît să nu mai vină ?

— Să fac așa încît să nu mai vină ? Ce pot să fac, dacă mingile lor cad mereu aici ?

— Ei, dacă spuneți că n-aveți ce face... Dar nu trebuie să fiți atît de încăpățînat. Dacă un om este colțuros, îi este greu să se rostogolească, fără dificultăți, în viață. Muchiile au dezavantajele lor. Un obiect rotund se rostogolește ușor, în timp ce unul colțuros rămîne înțepenit, și

lucrul este neplăcut. Nu sînteţi numai dumneavoastră în lumea asta şi nu puteţi face oamenii să se comporte aşa cum doriţi. Situaţia este asta : n-are rost să înfruntaţi un om cu bani. Dacă încercaţi, nu vă alegeţi decît cu neplăceri, vă stricaţi sănătatea şi, în plus, oamenii nu vă vorbesc de bine. Faptul că suferiţi nu-l deranjează pe bogat ; el n-are de făcut altceva decît să rămînă pe poziţie şi să dea ordine celor din jurul lui. Nu puteţi învinge, cu un handicap atît de mare. Să fii neînduplecat, din cînd în cînd, este admirabil, dar, dacă sînteţi încăpăţînat tot timpul, o să constataţi că asta vă împiedică de la studiu şi vă deranjează viaţa de zi cu zi. Păcat de munca pierdută şi de oboseala cîştigată.

— Iertaţi-mă, dar mingea a căzut în curtea dumneavoastră. Pot să mă duc s-o iau ?

— Încă unul, a rîs Suzuki.

— Ce nesimţiţi ! a exclamat stăpînul meu, înroşindu-se din nou la faţă.

Apreciind că-şi îndeplinise misiunea, Suzuki a spus că trebuie să plece şi l-a invitat pe stăpînul meu să treacă într-o zi pe la el. Apoi a plecat.

Îndată după plecarea lui Suzuki, doctorul Amaki a venit să-l consulte pe stăpînul meu. Sînt rare cazurile cînd un bolnav mărturiseşte că suferă de agitaţie furioasă. Cînd oamenii îşi dau seama că li se întîmplă ceva rău, înseamnă că au trecut de punctul culminant, iar stăpînul meu trecuse de culmea agitaţiei sale în timpul marelui incident din ajun. Negocierile duseseră la un final destul de paşnic, şi fusese găsită o soluţie la necazurile lui. După ce chibzuise bine, stăpînul îşi dăduse seama în cele din urmă că suferea de ceva. Desigur, erau multe îndoieli în legătură cu sursa acestei boli : era din cauza liceului Norului Care Coboară, sau era o boală internă ? În orice caz, avea nevoie de doctor.

Stăpînul meu locuia lîngă un liceu, dar era nervos tot anul, chiar şi în timpul vacanţelor şcolare. S-a gîndit dacă nu cumva boala lui era o iritaţie pe care medicina să o poată calma cu eficacitate. Acesta este motivul pentru care l-a chemat pe doctorul Amaki, medicul familiei. Lăsînd la o

parte problema dacă această hotărîre era sau nu înţeleaptă, trebuie să recunoaştem că era o acţiune rezonabilă, lăudabilă, la care a recurs cînd a observat simptomele agitaţiei furioase.

Doctorul Amaki era ca de obicei calm, tot numai zîmbete :

— Şi ce vă supără ?

Mai totdeauna, doctorii încep cu „Şi ce vă supără ?" Eu, unul, nici n-aş avea încredere într-un doctor care n-ar începe cu „Şi ce vă supără ?".

— Doctore, mă tem că nu mai am mult de trăit.

— Haide, haide, nu poate fi atît de grav.

— Mă întreb dacă medicamentele îmi fac vreun bine.

Doctorul Amaki a părut mirat, dar, fiind mai în vîrstă decît stăpînul meu şi, de obicei, într-o dispoziţie binevoitoare, nu şi-a exprimat emoţia prin cuvinte.

— De exemplu, stomacul meu. Deşi am luat doctorii multă vreme, situaţia rămîne aceeaşi.

— Asta nu este întru totul adevărat.

— Zău ?

Stăpînul meu consulta din nou pe cineva în legătură cu starea stomacului lui.

— Nu vă puteţi aştepta să vă vindecaţi dintr-o dată : este nevoie de timp. Acum e mai bine decît înainte.

— Chiar aşa ?

— Vă mai enervaţi ?

— A, da. Mă enervez uneori şi în vis.

— V-am spus să faceţi mai multă mişcare.

— Dacă aş face, m-aş enerva şi mai rău.

Doctorul Amaki a părut întrucîtva scîrbit, dar a reuşit să continue.

— Acum, am să vă examinez.

A început să-l consulte. În mijlocul examenului medical, stăpînul meu a anunţat brusc :

— Doctore, am citit zilele trecute o carte despre hipnoză. Se pare că hipnoza poate să vindece cleptomania şi multe alte boli. E adevărat ?

— Da, hipnotismul dă rezultate, în unele cazuri.

— Se mai practică şi acum ?

— Da.

— E greu să hipnotizezi pe cineva ?

— Deloc. Uneori fac şi eu asta.

— Chiar o faceţi ?

— Vreţi să încerc cu dumneavoastră ? Oricine poate fi supus forţei hipnozei.

— Interesant. Da, încercaţi şi cu mine. Am vrut dintotdeauna să fiu hipnotizat — dar mă puteţi scoate apoi din transă ?

— Nu vă faceţi griji. Să încercăm ?

Va să zică, stăpînul meu urma să fie hipnotizat ! Nu văzusem niciodată cum se face asta, aşa că eram, firește, curios. Am pîndit din colţul camerei.

Mai întîi, doctorul a început să maseze ochii stăpînului meu, mişcîndu-i pleoapele în sus şi în jos. Apoi, doctorul a spus :

— Simţiţi cum vi se îngreuiază ochii, nu-i aşa ?

— Da, chiar mi se îngreuiază, a răspuns stăpînul meu.

Doctorul a continuat să-i maseze pleoapele, repetînd :

— O să vi se pară tot mai grele, tot mai grele.

Cred că stăpînul meu începea să simtă efectul, pentru că a tăcut. Masajul a continuat trei-patru minute, pînă cînd în cele din urmă, doctorul Amaki a anunţat :

— Acum ochii nu vi se mai deschid.

Bietul meu stăpin ! Era orb !

— Nu pot să-i deschid ?

— Nu, nu veţi putea să deschideţi ochii.

Stăpînul meu stătea mut, cu ochii închişi. Apoi doctorul Amaki a spus :

— Dacă credeţi că-i puteţi deschide, încercaţi. Dar nu veţi reuşi.

— Chiar aşa ? Îndată ce a zis asta, stăpînul meu a deschis larg ochii. Apoi a zîmbit :

— N-a avut efect, nu-i aşa ?

Doctorul Amaki a rîs şi el :

— Nu, n-a avut.

În felul acesta, experienţa de hipnotism a eşuat, iar doctorul Amaki a plecat.

Curînd însă a apărut alt vizitator. Pare ciudat că vine atîta lume în casa stăpînului meu, care are atît de puţini prieteni. Este greu de înţeles, dar oricare ar fi explicaţia, ei

vin. Oaspetele îmi era necunoscut. Vă povestesc despre el numai pentru că are o legătură cu epilogul marelui incident. Nu poate fi omis.

Nu știam cum îl cheamă, dar, după ce că are o față lungă, mai poartă și bărbuță ca de țap. Părea să aibă vreo patruzeci de ani. Pe Meitei îl consider, de obicei, estetician, iar pe acest om intenționez să-l numesc filozof. Dacă mă întrebați pentru ce, explicația este că nu încerca că facă paradă așa cum făcea Meitei. Părea să fi fost coleg cu stăpînul meu, pentru că vorbeau destul de familiar.

— Meitei, spui ? Plutește imprevizibil, ca puricele de apă la suprafața lacului. Zilele trecute, trecea cu un prieten prin fața casei unui nobil. Nu-l cunoștea pe nobil, cu toate acestea l-a invitat pe prieten înăuntru să bea o ceașcă de ceai. Este foarte excentric.

— Și ce s-a mai întîmplat ?

— Nici n-am întrebat. Plutește așa, ca puricele de apă. Dar Suzuki ? Vine și el pe aici ? Nu are o minte prea pătrunzătoare, dar știe să se descurce. Poartă ceas de aur, dar nu este cîtuși de puțin profund și de fapt, nu este mare lucru de capul lui. Suzuki vorbește de multe ori despre calm, dar de fapt nu știe prea bine ce înseamnă asta. Dacă Meitei poate fi comparat cu puricele de apă, atunci Suzuki este ca o bucată de piftie. Calm, dar tremurător pe dedesubt.

Stăpînul meu a părut impresionat de această amuzantă comparație, pentru că a rîs tare, fapt care nu se mai întîmplase din timpuri aproape imemoriale.

— Dar despre tine ce spui ? a întrebat stăpînul meu.

— Eu ? Păi să vedem. Cred că eu sînt ca un ignam, crescut în afară dar cu rădăcinile în nămol. Ce zici de asta ?

— S-ar zice că nu-ți faci griji niciodată. Te invidiez.

— Fac ce fac cei mai mulți oameni obișnuiți, atîta tot. N-ai de ce să mă invidiezi. Norocul meu este că mi se pare imposibil să fiu nemulțumit. În asta stă tăria mea.

— Dar cu banii cum stai ? Te descurci bine ?

— Ca întotdeauna, am cît îmi trebuie ca să leg capetele. Am ce mînca și nu-mi fac griji.

— În ce mă privește, viața mi se pare greu de suportat. Uneori sînt atît de nervos, încît nu mă mai pot abține. Oriunde privesc, sînt nemulțumit.

— Nemulțumirea nu este întotdeauna un lucru rău. Învață să-ți suporți nemulțumirea și insatisfacțiile ; ai să te simți mai bine după ce vei trece peste ele. Există tot felul de oameni, așa că nu poți să te aștepți ca toți să fie așa cum ai prefera tu. Bețișoarele trebuie folosite, la masă, așa cum le folosesc și ceilalți, altfel n-am reușit să mîncăm. Cînd oamenii bogați comandă un costum, croitorul îl face așa încît să se potrivească de la început. Dar, dacă nu îți poți permite să ai un croitor bun, nu-ți face griji. Un lucru bun în lumea aceasta este că, după ce porți o vreme un costum care nu-ți vine bine, ajunge să capete formă și, în cele din urmă, ți se potrivește. Tot așa, ar fi bine să ne naștem perfect adaptați, dar, dacă lucrurile stau altfel, învață să aștepți pînă cînd se adaptează lumea după tine. Așa este cel mai bine.

— Mă tem că lumea nu o să mi se adapteze niciodată, oricît aș aștepta eu. N-am nici o nădejde.

— Unii se încăpățînează să poarte un costum prea strîmt. El plesnește și se rupe. Cu alte cuvinte, se bat, se sinucid, fac tot felul de fapte grave. Dar, în cazul tău, nu ești decît lipsit de chef și dezamăgit, asta este tot. Nu cred că ai fi în stare să te sinucizi sau să te iei la bătaie. N-ai de ce să-ți faci griji.

— Dar mă iau la harță în fiecare zi, chiar cînd n-am cu cine să mă bat.

— Vrei să spui că te lupți de unul singur — asta e interesant. Bineînțeles, poți continua să te lupți în felul ăsta cît vrei.

— Dar am obosit.

— Atunci, renunță.

— Nu-mi place să recunosc asta, dar pur și simplu nu pot.

— Ei bine, ce te deranjează atît de mult ?

Atunci, stăpînul meu i-a povestit incidentul cu liceul Norului Care Coboară. I-a mai spus acestui filozof despre jignirile aduse de iscoadele trimise de Kaneda, despre Pin-

suke, Kishago şi multe alte necazuri de ale lui. Filozoful a ascultat în liniște, apoi a început să vorbească.

— Nu trebuie să te preocupe ce spune Pinsuke sau Kishago. Sînt, oricum, lucruri fără rost. Cît despre elevii aceia, nu merită să te agiţi atît de mult. Desigur, te deranjează, dar ai vorbit cu ei, te-ai luptat cu ei şi iată care este situaţia. De fapt, nu e mult mai bună, nu-i aşa ?

În această privinţă, vechii japonezi erau mult mai înţelepţi decît majoritatea occidentalilor. Occidentalii sînt preocupaţi de lucrurile pozitive, ceea ce este foarte la modă în Japonia de azi, dar există şi un neajuns. În primul rînd, dacă urmăreşti să obţii satisfacţii, nu ştii unde să te opreşti. O stare de saţietate deplină nu poate fi obţinută niciodată. Vezi chiparoşii de colo ? Ei bine, îţi spui să zicem, că nu arată bine şi atunci îi tai ; după aceea, te-ar deranja însă casa de dincolo de ei. Căutînd o privelişte perfectă, nu ai mai cunoaşte nici o limită. Aşa sînt occidentalii. Nici Napoleon, nici Alexandru nu au simţit multă satisfacţie după victoriile lor. Dacă eşti nemulţumit de cineva, poate că începi să te certi cu el. Dacă nu cedează, poţi să-l dai în judecată. S-ar putea să crezi că ai fi mulţumit să cîştigi procesul, dar, de fapt, n-ar fi aşa. Este imposibil să ajungi la o stare de fericire perfectă. Unii spun că un guvern autocrat nu este bun şi trec la guvernarea reprezentativă. Nici asta nu dă rezultate, aşa că trec la altceva. Considerînd că rîul ne incomodează, construim peste el un pod ; considerînd că ne deranjează munţii, construim pe sub ei tuneluri. Obosim umblînd pe jos şi atunci construim căi ferate. Dar nu ajungem niciodată la o stare de satisfacţie deplină.

Oameni fiind, nu putem face întotdeauna ce vrem. Civilizaţia occidentală poate fi numită pozitivă sau progresistă, dar este civilizaţia unor oameni sortiţi, pentru toată viaţa, nemulţumirii. Civilizaţia tradiţională a Japoniei nu încerca să obţină satisfacţii prin asemenea schimbări, ci prin transformarea individului. Marea deosebire între japonezi şi occidentali este că noi ne dăm seama că nu putem schimba mediul în care trăim. Cînd tatăl nu se înţelege cu fiul, occidentalii schimbă relaţiile dintre ei ; dar noi, japonezii, credem că relaţia dintre tată şi fiu nu

poate fi schimbată oricît am încerca. În schimb, noi încercăm să găsim un compromis în cadrul acestor relaţii. La fel cu soţul şi soţia, stăpînul şi servitorul, soldaţii şi negustorii — şi la fel cu natura însăşi. Dacă ar exista un munte care ne-ar bloca drumul spre o ţară vecină, nu ne-am simţi datori să mutăm muntele din loc. Am găsi, în schimb, o modalitate de a nu mai avea nevoie să mergem în acea ţară. Ar trebui să creăm în noi un sentiment care ne-ar da satisfacţie prin faptul că n-ar mai trebui să trecem muntele. Cel mai bine înţeleg acest lucru adepţii sectei Zen.

Oricît de puternic ar deveni cineva, el n-ar reuşi niciodată să controleze voinţa întregii lumi. Nimeni nu poate opri soarele să apună şi nici nu poate face rîul Kamo să se întoarcă spre izvoare. Ceea ce putem controla, însă, este spiritul nostru. Dacă ţi-ai putea educa spiritul mai bine, nu ţi-ai face atîtea griji despre elevii de la liceu şi cred că ai putea chiar să uiţi despre iscoadele pe care le trimite Kaneda. Iar dacă Pinsuke îşi bate joc de tine iarăşi, ar fi suficient să-i spui că e un prost şi să termini cu asta.

A fost odată un preot care, cînd cineva a încercat să-l lovească cu spada, a compus repede o poezie : „Lovind ca fulgerul cu spada, ai tăiat vîntul de primăvară". Agresorul a fost înfricoşat de inteligenţa preotului şi a fugit, fără să-i mai ia viaţa. Cred că am putea învăţa cu toţii o lecţie de la acest preot. Eu însumi nu sînt chiar atît de deştept, dar cred că e o greşeală să considerăm spiritul pozitiv al occidentalilor ca fiind singurul principiu demn de urmat.

De exemplu, în cazul tău. Oricît de pozitiv ai acţiona, poţi să-i stăpîneşti pe elevii care vin să te agaseze ? Altfel ar fi dacă ai avea autoritatea să închizi şcoala, sau dacă ai putea reclama cazul, poliţiei. Ar trebui să ai bani, totuşi, pentru ca o asemenea acţiune practică să dea rezultate. Acum, însă, te lupţi într-o situaţie dezavantajoasă ; trebuie să te înclini în faţa unor persoane bogate şi să te dai bătut în faţa elevilor, a căror forţă le-o dă numărul. Un om sărac, ca tine, nu poate lupta de unul singur. Faptul că încerci să lupţi este principala cauză a nemulţumirii tale. Acum ai înţeles ?

Stăpînul meu l-a ascultat, dar nu i-a răspuns la întrebare. După ce acest oaspete neobișnuit, filozoful, a plecat, stăpînul s-a retras în camera lui și, fără să mai deschidă o carte, a rămas singur, cufundat în gînduri.

Suzuki propovăduise că este mai bine să nu-i înfrunți pe cei care sînt numeroși, sau bogați. Doctorul Amaki sugerase că nervii pot fi calmați prin hipnoză. În sfîrșit, filozoful afirmase că stăpînul putea ajunge să fie mulțumit, educîndu-se pentru a deveni pasiv. Ce va face stăpînul meu, asta este treaba lui ; în orice caz, însă, părea sigur că situația nu mai putea continua așa multă vreme.

IX

Fața stăpînului meu este ciupită de vărsat. Înainte de epoca Meiji, se pare că fețele ciupite de vărsat erau foarte la modă ; dar, încă de la încheierea tratatului de alianță japono-englez [1], acest fel de semne a devenit demodat. Declinul ciupiturilor de vărsat a început într-o perioadă cînd populația a început să crească rapid, astfel încît aceste cicatrici vor dispare în curînd cu desăvîrșire. Faptul a fost deja dovedit de statistici medicale. A fost demonstrat atît de științific, că pînă și eu, motan fiind, n-am nici o îndoială că așa stau lucrurile. Nu știu exact cîte dintre persoanele în viață sînt ciupite de vărsat, dar pot să vă spun că printre pisici nu este nici una. De fapt, cunosc un singur om desfigurat în felul acesta — și se întîmplă să fie stăpînul meu. Ce păcat !

De cîte ori mă uit la stăpînul meu, mă întreb cum a reușit să se pricopsească cu o față atît de neobișnuită. Cîndva, urmele de vărsat ar fi putut să-i aducă un anumit prestigiu. Dar în ziua de astăzi, nu. Astăzi, cînd astfel de semne stau de obicei grupate pe partea de sus a brațului oamenilor, stăpînul meu continuă să le poarte pe nas, de unde i se întind spre obraji. Faptul că nu pot fi îndepărtate ar putea fi de laudă, îndeosebi pentru ciupituri. Ar fi bine dacă ele ar putea fi desființate cu totul, dar pentru cicatrici ar fi neplăcut. S-ar putea ca, la începutul declinului modei lor, ciupiturile de vărsat să se fi angajat

[1] Anul 1902.

să nu plece, atît timp cît vor reuşi să oprească soarele în amurg să coboare sub orizont. Această hotărîre poate fi motivul pentru care ocupă cu atîta nerușinare fața stăpînului meu. Dacă așa stau lucrurile, aceste semne nu ar fi de dispreţuit. Ele au rezistat schimbării vremurilor, menţinîndu-şi cu îndîrjire poziţiile. Faptul este, cu siguranţă, demn de respect. Singurul mare neajuns este că sînt urîte la vedere.

Cînd stăpînul meu era copil mic, trăia un celebru doctor de medicină tradiţională, al cărui nume era Sohaku Asada. Stătea pe strada Yamabushi, în cartierul Ushigome. Cînd bătrînul doctor mergea să-şi viziteze pacienţii, călătorea încet, încet de tot, pe o litieră. După ce bătrînul Sohaku s-a stins, ginerele lui a preluat meseria, iar litiera a fost înlocuită cu o ricşă. Poate că atunci cînd ginerele lui va muri, iar fiul acestuia va prelua clientela, el va înlocui pînă şi *kakkonto*, singura doctorie pe care Sohaku şi ginerele lui au prescris-o vreodată pacienţilor lor, împreună cu aspirina. Sincer vorbind, era un spectacol remarcabil, chiar pe vremea bătrînului Sohaku, să-l vezi mişcîndu-se încet pe străzile oraşului Tokio, cu litiera. Singurii care nu erau impresionaţi de spectacol erau oamenii demodaţi, porcii din vagoanele de marfă şi bătrînul Sohaku însuşi.

Ciupiturile de vărsat ale stăpînului meu sînt la fel de demodate ca şi litiera bătrînului Sohaku şi provoacă un sentiment de milă ori de cîte ori sînt văzute. Dar încăpăţînarea stăpînului meu nu este inferioară aceleia a bătrînului Sohaku. El continuă să meargă la şcoală în fiecare zi, arătîndu-şi obrazul desfigurat în faţa elevilor în timp ce predă engleza după manual.

Cînd stă la catedră în faţa clasei, craterele care erau atît de la modă cu un secol în urmă oferă elevilor o formă unică de educaţie. În timp ce stăpînul meu repetă *Monkeys have hands* [1], el dă totodată o lecţie fără cuvinte asupra „influenţei ciupiturilor de vărsat asupra feţei". Cînd oameni atît de pătaţi pe faţă ca stăpînul meu nu vor mai fi profesori, elevii vor trebui să meargă la muzee şi biblioteci pentru a studia această problemă, aşa cum tre-

[1] Maimuţele au mîini.

buie să facă acum cînd încearcă să-şi dea seama cum erau egiptenii — uitîndu-se la mumii. Privite în această lumină, semnele de vărsat ale stăpînului meu au şi ele meritele lor.

Dar stăpînul meu nu suportă aceste semne pe faţă de dragul meritelor lor. A fost cîndva vaccinat pe braţ împotriva vărsatului, dar din nefericire vărsatul i-a apărut totuşi pe faţă. Cum era mic, pe atunci nu-l interesau fetele, aşa că s-a scărpinat pe obraz din cauză că avea mîncărimi. În felul acesta şi-a distrus faţa pe care i-o dăduse mama lui, la naştere. Acum povesteşte adesea stăpînei că, înainte de a se îmbolnăvi de vărsat, era un băiat fără nici un cusur. Se laudă că era atît de drăguţ, încît oamenii se întorceau după el să-l privească, atunci cînd se ducea să viziteze templul zeiţei Kwannon, la Asakusa. Poate că aşa era, dar, din nefericire, nu are martori în sprijinul acestei afirmaţii.

Chiar dacă ciupiturile de vărsat au un anumit merit, un lucru murdar este un lucru murdar oricum l-ai privi. Cînd stăpînul meu a crescut, a început să fie foarte preocupat de felul cum arăta şi a făcut tot posibilul pentru a şterge aceste semne urîte la vedere. Dar ele nu sînt ca litiera bătrînului Sohaku, aşa că stăpînul meu nu a reuşit să scape de ele. Semnele au rămas vizibile pe faţa lui pentru totdeauna.

Faptul pare să-l preocupe întrucîtva pe stăpînul meu, pentru că, de fiecare dată cînd merge pe stradă, numără oamenii ciupiţi de vărsat pe care-i întîlneşte. Notează în jurnalul lui amănunte ca de pildă — cîţi a întîlnit, dacă erau bărbaţi sau femei, şi dacă i-a văzut în piaţă la Ogawamachi sau în parcul Ueno. Zilele trecute, un prieten care călătorise în străinătate i-a făcut o vizită şi stăpînul meu l-a întrebat dacă văzuse mulţi oameni pe acolo ciupiţi de vărsat. După ce s-a gîndit cîtăva vreme, aplecîndu-şi capul pe o parte, prietenul a mărturisit :

— Foarte puţini.

Stăpînul meu a întrebat din nou, ca să fie sigur :

— Foarte puţini ? Dar există, nu-i aşa ?

Prietenul i-a răspuns distrat :

— Da, dar sînt toţi cerşetori sau vagabonzi. Nu-mi amintesc să fi văzut oameni cultivaţi cu ciupituri de vărsat.

Stăpînul meu a exclamat :

— Așa ? Se pare că lucrurile stau întrucîtva altfel aici în Japonia, nu ?

După discuția cu filozoful, stăpînul meu a renunțat la ideea de a-și continua războiul cu liceul Norului Care Coboară. S-a închis în camera lui de studiu și a rămas gîndindu-se la altceva. Poate că urma sfaturile filozofului și încerca să dea neobișnuitei lui minți calități de pasivitate. Dar întrucît fusese pasiv dintotdeauna, cu greu s-ar fi putut aștepta să obțină vreun rezultat, continuînd să stea cu mîinile încrucișate pe piept. Părerea mea este că ar fi fost mult mai bine dacă ar fi luat manualele de limba engleză și le-ar fi amanetat, iar apoi, cu banii obținuți în acest fel, s-ar fi dus la vreo gheișă. Poate că l-ar fi învățat cîntecul foarte popular *Rappa Bushi.* Dar pentru că este atît de încuiat, știam că n-ar fi dat urmare nici unui sfat venind din partea unui motan. Gîndindu-mă că era cel mai bine să se descurce după capul lui, l-am lăsat în pace cîteva zile.

De fapt, l-am lăsat în pace șapte zile. Secta Zen are obiceiul de a ține o ceremonie de iluminare divină în cea de-a șaptea zi de la începutul unui proces. Speram că, după această perioadă, stăpînul meu avea să ajungă la vreo concluzie importantă — să continue să trăiască, sau să moară. Așa că, în ziua a șaptea, am intrat încet de pe verandă în ușa camerei lui și m-am uitat împrejur.

Este o cameră în care ar încăpea șase rogojini, însorită, deschisă spre sud și cu un birou imens în ea. Nu e un birou mare, ci uriaș — lung de aproape doi metri, lat de peste un metru și destul de înalt. Desigur, nu este o mobilă de gata. Acest articol neobișnuit a fost comandat la un atelier de mobilă din cartier. Stăpînul meu ceruse un birou care să poată servi și ca pat. De ce comandase un birou atît de mare și pentru ce dorea să doarmă pe el, rămîne pentru mine un mister. A conceput acest obiect monstruos sub imperiul unei inspirații de moment, sau a confundat două mobile fără nici o legătură una cu alta, cînd își făcea planul casei ? În orice caz, rezultatul este de neînchipuit. Cel mai mare neajuns este acela că nu este numai de neînchipuit, ca pat, dar și de nefolosit.

Odată l-am văzut pe stăpînul meu căzînd pe verandă, după ce adormise pe birou. De atunci, nu-l mai foloseşte ca pat.

În faţa biroului este o pernă de muslin de lînă. În ea au fost arse, cu ţigara, trei găuri, aşa că se poate vedea căptuşeala de bumbac cenuşiu. Privind în cameră, l-am văzut pe stăpînul meu stînd ceremonios pe pernă, cu picioarele încrucişate sub el. Era cu spatele la mine. Brîul *obi,* de un cenuşiu murdar, era legat cu un nod la spate, capetele atîrnînd în jos pînă pe tălpile întoarse ale picioarelor. Nu mai departe decît zilele trecute, am încercat să mă joc cu capetele acestui *obi,* dar am fost plesnit peste cap pentru îndrăzneala mea. Este un *obi* de care mă apropii rar.

Se mai gîndea încă... Dar, de fapt, se gîndea ? În orice caz, există un proverb care spune că, înainte de o hotărîre importantă, oamenii pierd o mulţime de vreme. Aşa că l-am ocolit şi m-am uitat. Atunci am văzut pe masă un obiect cu o strălucire neobişnuită. Mi s-a părut ciudat, aşa că am clipit din ochi, apoi am încercat să-i suport strălucirea ca să-mi dau seama ce era. Am constatat că strălucirea era lumina reflectată de o oglindă care era mişcată pe birou. Într-o clipă, mi-a trecut prin minte o întrebare : ce oare făcea stăpînul meu cu oglinda în camera lui ? Spun „oglinda" pentru că, în toată casa, nu există decît una.

Credeam că oglinzile nu se ţin decît în baie. Chiar în dimineaţa aceea văzusem oglinda la locul ei ; îl privisem pe stăpînul meu pieptănîndu-şi părul, după ce se spălase pe faţă. Apropo, unii cititori ar putea să creadă că stăpînul meu nu se piaptănă. E-adevărat că este leneş atunci cînd face majoritatea lucrurilor, dar cu cît devine mai leneş, cu atît este mai preocupat să-şi pieptene părul. De cînd am ajuns în casa aceasta, nu mi-am văzut niciodată stăpînul tuns scurt, oricît de cald ar fi fost afară. Poartă totdeauna părul lung de şase, şapte centimetri, şi nu numai că îi face cărare pe stînga cu multă grijă, dar îşi şi răsuceşte părul în sus, în partea dreaptă, ca să-i dea un aer de neglijenţă. Acest fapt poate fi, şi el, considerat o manifestare a unei minţi nesănătoase.

Eleganţa felului în care-şi îngrijeşte părul nu se potriveşte cîtuşi de puţin cu vechiul birou al stăpînului meu,

dar întrucît vanitatea lui nu supără pe nimeni, nimeni nu-i face reproşuri pentru asta. În ce-l priveşte pe stăpînul meu, este foarte mîndru de frizura lui, dar adevăratul motiv pentru care poartă părul lung este următorul :

Semnele de vărsat nu numai că i-au acoperit faţa, dar s-au întins şi spre creştetul capului. Dacă ar fi tuns scurt, ca mai toată lumea, i s-ar vedea o mulţime de semne. Oricît ar încerca să se acopere cu părul scurt, suprafaţa neregulată a capului tot ar fi vizibilă. Probabil sună foarte poetic, dar aş putea să-l compar cu un cîmp veştejit, cu licurici ici şi colo. Dar comparaţia ar putea fi neplăcută pentru stăpînă.

Purtînd părul lung, nu există pericolul ca semnele de vărsat de pe cap să apară la vedere — de fapt nu e nici o nevoie ca prezenţa lor să fie scoasă în evidenţă. Poate că stăpînului i-ar place să-i crească părul pe toată faţa, ca să-i acopere şi celelalte semne. El consideră că nu există nici un motiv să plătească un frizer care să-l tundă scurt, *numai pentru a face cunoscut că are ciupituri de vărsat pe* tot capul. Acesta este motivul pentru care poartă părul lung ; iar pentru că-l poartă lung, îl piaptănă adesea ; iar acesta este şi motivul pentru care se uită de multe ori în oglindă. În consecinţă, pare ciudat că există o singură oglindă în toată casa.

Faptul că oglinda, care ar fi trebuit să fie în baie, era acum în camera stăpînului însemna fie că oglinda însăşi era somnambulă, sau că fusese adusă intenţionat de stăpînul meu. Poate că o adusese pentru a-şi educa pasivitatea. Cu multă vreme în urmă, un învăţat a făcut o vizită unui faimos preot budist şi l-a găsit gol pînă la brîu, lustruind o ţiglă pe acoperiş. Întrebat ce făcea acolo, preotul a răspuns că încerca să facă o oglindă. Învăţatul a fost foarte mirat şi a spus că era imposibil să lustruieşti o ţiglă aşa încît să devină oglindă. La aceasta preotul a rîs, bine dispus, şi a spus că, dacă aşa ar sta lucrurile, s-ar lăsa de treabă, dar a adăugat că munca lui nu era mai absurdă decît aceea de a citi cărţi fără să înveţi nimic din ele. Stăpînul meu părea să ştie ceva despre această înţelepciune. Mişca oglinda încoace

şi în colo. Gîndindu-mă că situaţia devenea gravă, am continuat să privesc în linişte.

Stăpînul se uita cu seriozitate în singura lui oglindă, aşa că nu m-a văzut. În primul rînd, o oglindă este un obiect straniu. Cred că este nevoie de destul curaj pentru a privi în oglindă cînd eşti singur, în puterea nopţii, într-o cameră mare, luminată de o singură lumînare. Prima dată cînd una din fetiţele stăpînului meu mi-a pus oglinda în faţă, am fost atît de speriat că am înconjurat casa în fugă de trei ori. Chiar şi în timpul zilei, privind oglinda atît de mult cît o privea stăpînul meu, oricine s-ar fi speriat de propria sa faţă.

Apoi, stăpînul a oftat, ca pentru sine :

— Adevărul este că nu sînt deloc frumos.

Mărturisirea lui este demnă de toată lauda. Faptele îi erau, fără îndoială, acelea ale unui scrîntit, dar ceea ce spunea era rezonabil. Am fost sigur că nu mai lipsea mult şi s-ar fi speriat de el însuşi. Atîta vreme cît cineva nu-şi dă seama că este un ticălos, nu poate să pretindă că înţelege lumea. Dar, dacă nu înţelege lumea, este absolut imposibil să ajungă luminat la minte.

Ajungînd aici, stăpînul meu ar fi trebuit să spună „mi-e frică". Dar n-a spus aşa. Nu ştiu la ce se gîndea după ce îşi mărturisise că este urît, dar, îndată după aceea, şi-a umflat amîndoi obrajii şi i-a plesnit de cîteva ori cu palma. N-am înţeles ce fel de farmece puteau fi astea. Cînd şi-a umflat obrajii, mi-am dat seama că semăna cu o altă cunoştinţă de a mea. După ce m-am gîndit din greu, mi-am dat seama că era servitoarea Osan. Şi pentru că veni vorba, poate ar trebui să descriu cum arată Osan.

Ea are o faţă umflată, puhavă. Acum cîteva zile, cineva a dat stăpînului meu un cadou — un felinar făcut dintr-un peşte-sferă [1] uscat — cumpărat la tempul Anamori Inari. Faţa lui Osan era umflată întocmai ca peştele acesta. Atît de peste măsură de umflată, încît e greu să-ţi dai seama unde îi sînt ochii. Cînd se umflă, peştele este rotund peste tot, ca o minge, dar structura osoasă a feţei servitoarei cuprinde cîteva unghiuri, aşa încît ea arată ca un ceas hexagonal, bolnav de dropică. Dacă Osan m-ar

[1] Specie de peşti care se umflă atunci cînd sînt în primejdie.

auzi, s-ar înfuria pe mine, așa că voi reveni la stăpînul meu.

După cum am mai explicat, își umflase obrajii și se tot plesnea peste ei. În acest timp, șoptea ca pentru sine :

— Dacă pielea ar fi întotdeauna atît de întinsă, nimeni n-ar observa ciupiturile de vărsat.

Apoi și-a răsucit fața într-o parte, așa încît lumina să-i cadă din stînga.

— În felul acesta, se văd foarte clar. Este mai bine cînd lumina îmi cade pe față direct. Ciudat, foarte ciudat !

Părea foarte impresionat. Apoi a ținut oglinda cît mai departe și s-a uitat în ea cu atenție.

— De la distanță, nu e chiar așa de rău ; semnele se văd numai de aproape. Dar bănuiesc că așa se întîmplă în general.

Vorbea în șoaptă, dar agitat, pentru el însuși, ca și cum descoperise un mare adevăr.

Următorul gest a fost să-și pună oglinda, brusc, în poziție orizontală, sub bărbie. Apoi s-a uitat sașiu, încrețindu-și fruntea și nasul. Probabil că a înțeles cît de îngrozitor arăta, fiindcă s-a oprit.

— Mă întreb de ce sînt atît de urît, a spus el îngîndurat, ținînd oglinda la cîțiva centimetri în fața ochilor.

S-a plesnit peste nas cu vîrful degetului arătător, apoi a apăsat degetul pe o sugativă de pe masa lui de lucru. Pe sugativă a rămas o pată rotundă de grăsime. Se pare că știa o mulțime de figuri. După ce și-a șters grăsimea de pe deget pe sugativă, și-a întors pe dos pleoapa dreaptă, reușind admirabil să-și facă o față de strigoi. În acest stadiu, devenea greu de stabilit dacă făcea experiențe cu ciupiturile de vărsat, sau căuta să hipnotizeze oglinda.

Încercînd să interpretez acest spectacol absurd în favoarea lui, mă gîndesc că poate voia să se înțeleagă pe el însuși mai bine, pentru a se lumina la minte. Orice ar studia, omul trebuie să se studieze mai întîi pe sine însuși. Cerul și pămîntul, munții și rîurile, soarele și luna, stelele și alte corpuri cerești — toate nu sînt decît imagini ale omului. Este imposibil să studiezi ceva, fără a te supune observației pe tine însuți. Dacă un om ar uita de sine cu totul, n-ar mai fi el însuși. Nimeni nu

poate să cunoască pe altcineva, pe de-a-ntregul. Mai mult, nimeni, în afară de tine, nu te poate cerceta, în locul tău. Chiar dacă alţii ar fi dispuşi, sau chiar dacă le-ai cere-o, ar fi ceva imposibil. Din acest motiv, eroii devin eroi fără ca alţii să le-o ceară. Dacă te-ai putea cunoaşte prin alţii, ar fi ca şi cum ai pune pe altcineva să mestece pentru tine, ca să ştii dacă o bucată de carne este fragedă sau tare. A asculta predici dimineaţa, a asculta principii fundamentale seara şi a răsfoi cărţi într-o cameră de studiu — sînt pur şi simplu căi pentru a face pe cineva să înţeleagă că trebuie să înveţe să gîndească cu capul lui, fără ajutorul altora.

Nu există nici un motiv să te pierzi în predicile altora, sau în principiile altora, sau să te îngropi între vrafuri de cărţi mîncate de molii pe care le-au scris alţii. Dacă ar avea vreun rost, ar fi numai pentru că propriul tău spirit i-ar fi inspirat pe ceilalţi. Dar, cel puţin, spiritul este altceva decît nimic. Iar dacă urmăreşti o umbră, nu poţi nega că s-ar putea să nu te întîlneşti pe tine însuţi. Dar, în majoritatea cazurilor, umbra nu părăseşte corpul. Aşadar, dacă interpretaţi în acest sens acţiunile stăpînului meu, ele ar trebui considerate vrednice de admiraţie. El ar trebui socotit superior învăţaţilor care acceptă orbeşte teoriile lui Epictet şi se laudă cu felul în care altcineva gîndeşte pentru ei.

O oglindă este un ferment al vanităţii şi, în acelaşi timp, ceva care distruge mîndria. Nici un alt obiect nu poate să facă pe cineva caraghios atît de repede ca o oglindă, atunci cînd este privită cu vanitate. Se poate spune că două treimi din acea înfumurare care nu numai că dăunează înfumuratului, dar face rău şi altora, se datorează oglinzilor. Joseph Ignace Guillotin, un doctor ciudat, şi-a provocat lui însuşi şi altora o teroare de nedescris cînd a inventat, în timpul Revoluţiei Franceze, maşina lui de tăiat capetele. Inventatorul oglinzii trebuie să fi avut şi el remuşcări. Şi totuşi, cînd cineva este scîrbit de el însuşi, sau cu totul demoralizat, nimic nu este mai liniştitor ca o privire aruncată în oglindă.

Frumuseţea şi urîţenia devin, amîndouă, atît de evidente, încît te întrebi cum ai putut trăi pînă atunci atît de mîndru, cu o asemenea faţă. Iar înţelegerea acestui

lucru ar trebui să aducă un sentiment de gratitudine, pentru că nimic nu este mai de preţ în luminarea unui prost, decît recunoaşterea faptului că este prost. În faţa acestui prost, care se cunoaşte pe sine însuşi, fiecare încrezut ar trebui să se plece cu respect. Prostul însuşi, emoţionat de triumful lui, ar putea să-i dispreţuiască şi să rîdă de aceia care-l admiră — dar ceea ce i-ar face pe ceilalţi să se încline ar fi, în primul rînd, modestia lui.

Stăpînul meu nu este destul de deştept ca să-şi dea seama că este prost, dar se uita la ciupiturile de vărsat de pe faţa lui cu realism. A-ţi da seama de propria-ţi urîţenie poate fi primul pas spre dobîndirea unei umilinţe profunde. Poate că stăpînul meu este, la urma urmelor, un om despre care s-ar putea să mai auziţi. Totuşi, acest moment de onestitate s-ar fi putut datora şi faptului că fusese pus la punct de un filozof.

Nedîndu-şi seama încă de faptul că eram acolo, stăpînul s-a mai strîmbat o dată, cît de urît a putut.

— Hm, sînt foarte congestionaţi, asta trebuie să fie *conjunctivită cronică, s-a plîns el, apoi a început să-şi* frece viguros ochii iritaţi.

Oricît l-ar fi usturat, nu era cuminte să şi-i frece în felul în care a făcut-o. Într-un viitor nu prea îndepărtat, ochii lui aveau să arate ca aceia ai unui peşte fiert şi sărat. Deodată, s-a uitat din nou în oglindă. Ochii lui erau tot atît de posomorîţi ca cerul ţărilor nordice, iarna, dar de fapt ochii stăpînului meu nu sînt niciodată prea luminoşi. Exagerînd, aş putea spune că sînt atît de neclari, din cauza zăpăcelii lui, încît nu există nici o linie de despărţire între albul ochilor şi pupile.

Ca şi mintea lui, ochii îi sînt ceţoşi şi instabili, învîrtindu-i-se în orbite nesiguri. Această tulburare se atribuie uneori sifilisului congenital sau vărsatului. Stăpînul meu încercase să-şi vindece privirea, înghiţind broaşte rîioase şi omizi din sălcii, pe cînd era copil. Îngrijirile pe care i le-a dat mama lui nu au dus la nici un rezultat ; a fost aşa, bleg, de cînd s-a născut. Ştiu că privirea goală a stăpînului meu nu se datorează sifilisului congenital şi nici vărsatului. Ochii i se învîrtesc alandala, pur şi simplu pentru că mintea lui este la fel de confuză. Această privire înspăimîntată şi întunecoasă trebuie să o fi în-

grijorat mult pe mama lui, care probabil nu știa cît de slabă îi este mintea. Unde nu faci foc, nu iese fum, așa că ochii înceţoșaţi sînt un semn sigur de prostie. Ochii stăpînului meu îi reprezintă mintea : creierul lui trebuie să aibă o gaură în el, ca monedele folosite în epoca Tempo, așa că ochii sînt tot ca monedele acelea — mari, dar practic fără valoare.

Următorul gest al stăpînului meu a fost să-și răsucească mustața. Cînd stăpînul a început să-și lase mustață, aceasta era foarte caraghioasă ; firele de păr creșteau în ce direcţie le plăcea lor. Chiar în zilele de astăzi, cînd individualismul este admirat, firele de păr care cresc în toate părţile sînt incomode pentru un purtător de mustață. Stăpînul meu făcuse, în ultima vreme, mari eforturi să le disciplineze și strădaniile lui dăduseră unele rezultate. Mustața părea, în fiecare zi, ceva mai îngrijită. Într-o vreme era greu să-i distingi mustața, dar ea crește acum mai din abundență. Stăpînul meu crede probabil că mustața lui este ceva care trebuie cultivat cu grijă, pentru că, în fiecare dimineață și în fiecare seară, o încurajează să-i crească mai mult. Ambiţia lui în viață seamănă mult cu aceea a kaiserului Germaniei, Wilhelm al II-lea : să poarte cu mîndrie o mustață, ca simbol al succesului.

Fără să-i pese dacă porii erau orientaţi într-o parte sau în jos, el apuca un smoc de fire nedisciplinate și le trăgea în sus. M-aș fi așteptat ca firele de păr să se usuce și să cadă după un asemenea tratament, pentru că el părea dureros uneori chiar și pentru posesorul mustății. Dar așa era educată mustața — pur și simplu trăgînd firele de păr într-o direcţie greșită. Unii ar putea crede că aceasta este o ocupație neobișnuită, dar este tocmai ceea ce trebuie făcut. Același procedeu dureros poate fi observat și atunci cînd profesorii, lăudîndu-se cu capacitatea lor, acționează cu brutalitate asupra caracterului elevilor lor ; așa că nu avem de ce să aducem critici.

În timp ce stăpînul meu era ocupat să se tragă de mustață, servitoarea Osan, cu fața ei colțuroasă, a intrat din bucătărie și a întins, cu mîinile ei roșii, niște scrisori. Venise poșta. Stăpînul, continuînd să se tragă de mustață cu mîna dreaptă și ținînd oglinda cu stînga, a întors capul să o înfrunte pe intrusă. Tînăra cu fața colțuroasă, văzînd

mustața, de obicei căzută, stînd drept în sus, a fugit deodată în bucătărie, rîzînd cît putea și rezemîndu-se de oala cu orez.

Stăpînul meu nu a părut deranjat de acest lucru. Calm, a pus jos oglinda și a luat unul dintre plicuri. Prima scrisoare era tipărită și avea un stil destul de oficial.:

Stimate domn,

Permiteți-ne să vă transmitem sincere felicitări pentru fericirea dumneavoastră.

Gîndindu-ne la trecut, ne-am bucurat de victorie în fiecare bătălie a războiului ruso-japonez. Mereu-fidelii noștri ofițeri și soldați se întorc acum acasă. Bucuria națiunii este copleșitoare. Cînd au fost chemate la arme pentru acest război, bravele noastre trupe și-au oferit viața pentru țară cu un avînt demn de admirat. Ele au trebuit să suporte greutățile unui climat călduros sau friguros multă vreme, în țări îndepărtate. Eforturile lor vor rămîne de neuitat.

Întoarcerea victorioasă a mai tuturor soldaților noștri se va termina curînd. Ținînd seama de aceasta, umilul nostru scop, ca reprezentanți ai acestui district, este să organizăm o sărbătoare pe 25 ale lunii, pentru a-i omagia pe ofițerii și soldații din districtul nostru care au luptat în acest război și, de asemenea, pentru a consola familiile celor care au murit în luptă.

În legătură cu aceasta, am fi dornici să primim amabilul sprijin și colaborarea tuturor celor interesați, pentru ca această inițiativă să aibă succes. Orice donație din partea dumneavoastră va fi de folos pentru această cauză onorabilă.

Al dumneavoastră sincer,

Scrisoarea era semnată de un nobil. După ce a citit-o, stăpînul meu a împăturit-o la loc, a vîrît-o înapoi în plic și a uitat de ea cu totul.

Se întîmplă rareori ca stăpînul meu să facă donații. O dată cînd, în regiunea din nord-estul țării recoltele au

fost slabe, a donat doi sau trei yeni, dar mai tîrziu s-a plîns că fusese păgubit de foarte mulţi bani cu prilejul acelei donaţii. Oricine ştie că o donaţie se face de bunăvoie — nu este ca şi cum cineva ar fi jefuit de un hoţ. Aşadar, afirmaţia stăpînului meu că fusese păgubit de bani era nepotrivită. În orice caz, stăpînul meu nu este genul de om care să dea ceva pentru ca trupele să fie sărbătorite, nici măcar cînd acest lucru îi este cerut de un nobil, prin scrisoare tipărită. Desigur, altfel ar fi stat lucrurile, poate, dacă nobilul ar fi venit şi ar fi negociat energic ; totuşi, e mai probabil că stăpînul meu s-ar fi gîndit că, în orice caz, el era acela care trebuia să fie onorat primul. După aceea, ar fi putut saluta şi trupele, sau pe altcineva. Acum cînd îi lipseau banii tot timpul, probabil că s-a gîndit că ar fi mai bine să-l lase pe nobil să se descurce singur.

Stăpînul meu a desfăcut a doua scrisoare. Şi asta era tipărită.

Acum cînd a venit toamna şi vremea s-a răcit, sperăm sincer că aveţi multă grijă de sănătatea dumneavostră.

După cum probabil ştiţi, construcţia noului local al şcolii noastre a intrat în faza finală. Cu multă hotărîre şi perseverenţă, înfruntînd mari dificultăţi, am avut şansa să obţinem aproape toate fondurile necesare acestui scop. Avem, de asemenea, şansa de a putea anunţa că am publicat o carte „Tehnica de bază a cusutului". Cartea se bazează pe principiile şi elementele de bază ale artei meşteşugăreşti, dobîndite după mulţi ani de cercetare, în condiţii dificile despre care nu vom vorbi.

Este dorinţa mea arzătoare ca această carte să fie cumpărată în fiecare gospodărie. Este sigur că ea va oferi un ajutor minunat tuturor celor interesaţi de croitorie. În plus, micul profit pe care l-am putea realiza ne va da un ajutor preţios la terminarea clădirii şcolii. Vă solicităm amabila atenţie şi vă cerem cu umilinţă să vă procuraţi această carte pentru servitoarea dumneavoastră, sau o altă persoană in-

teresată. Înclinîndu-mă de nouă ori pentru a vă cere cu umilinţă sprijinul, rămîn,

Al dumneavoastră sincer,
Shinsaku Nuida

Director
al Şcolii de cusut pentru fete Dai-Nippon,
Departamentul de cercetări
Absolvent al cursurilor postuniversitare

Stăpînul meu a mototolit această scrisoare politicoasă şi a aruncat-o nepăsător în coşul de hîrtii. Din păcate, cele nouă plecăciuni ale lui Shinsaku, precum şi hotărîrea şi perseverenţa lui, fuseseră inutile. Urma a treia scrisoare.

Scrisoarea era cu totul neobişnuită. Plicul era acoperit cu dungi paralele, roşii şi albe, ca un bastonaş de mentă. De sus pînă jos, adresa era scrisă cu o caligrafie personală, cu trăsături de pensulă groase : „Domnului Kushami". Bomboanele cu mentă vîndute pe stradă au de obicei bileţele, pentru a oferi o surpriză copiilor care le cumpără. Deşi nu puteam promite că această scrisoare va conţine un astfel de cadou special, plicul era foarte atrăgător :

Dacă aş judeca cerul şi pămîntul, ele şi-ar putea arăta mînia bînd dintr-o înghiţitură rîul Hsi ; dar, dacă aş fi eu judecat de cer şi pămînt, aş deveni ca praful de pe stradă. Spune-mi atunci, ce legătură există între cer, pămînt şi mine ?

Primul om care a mîncat melci de mare trebuie să fie respectat pentru alegerea lui, iar primul care a gustat peştii-sferă trebuie să fie apreciat pentru curajul lui. Cel care a introdus melcii de mare în hrana noastră zilnică trebuie considerat tot atît de important ca şi preotul Shrinran, iar cei care au introdus peştii-sferă trebuie să fie priviţi ca şi Nichiren, alt preot faimos.

Cît despre dumneavoastră, domnule Kushami, dumneavoastră mîncaţi numai dovlecei raşi cu pastă de fasole şi cu oţet. N-am văzut niciodată pînă acum o persoană cu adevărat distinsă care să mănînce dovlecei raşi cu pastă de fasole şi cu oţet.

Cei mai buni prieteni ar putea să vă trădeze, părinţii ar putea să aibă taine faţă de dumneavoastră, iubita v-ar putea părăsi ; bogăţiile şi onorurile v-ar putea fi inaccesibile pe veci şi s-ar putea să vă pierdeţi poziţia şi bunul renume peste noapte. Ştiinţa pe care aţi adunat-o în mintea dumneavoastră ar putea începe să mucegăiască. Şi atunci, cui aţi cere ajutor ? Cine pe lume v-ar ajuta ? Dumnezeu ?

Dumnezeu nu este decît o momîie, inventată de aceia care se află într-o situaţie disperată. Astfel de oameni sînt ca rămăşiţele rău-mirositoare, evacuate în momente de spaimă. Veţi spune că aţi găsit liniştea sufletului contînd pe mila Domnului ? Rău, foarte rău ! Un beţiv păşeşte clătinîndu-se spre mormînt, apoi uleiul se termină şi candela se stinge. Sînt oare bătrînii scutiţi de griji ? Cînd veţi termina de făcut fapte bune şi rele, ce veţi lăsa în urmă ? Da, domnule Kushami, nu credeţi că e mai bine să vă beţi ceaiul ?

Dacă nu consideraţi că un om este om, nu există nici o primejdie. Dar dacă nu consideraţi că omul este om, ce aveţi împotriva lumii, cînd nici dumneavoastră nu sînteţi dumneavoastră ? Ar fi ca şi cum am admira un erou care nu consideră că omul este om. Dar diferenţa constă în faptul că el şi-a declarat intenţiile, în timp ce dumneavoastră nici nu-l consideraţi om. Aşadar, dă cărţile pe faţă, idiotule tîmpit !

Dacă oamenii sînt oameni, dar dumneavoastră nu sînteţi dumneavoastră, voinţa nemulţumită coboară din ceruri. Numim această acţiune spasmodică „răzvrătire". Stimate domnule Kushami, există nişte ierburi dătătoare de sănătate. De ce nu mîncaţi din ele ?

Înclinîndu-mă cu umilinţă de două ori, rămîn,
Al dumneavoastră credincios,
Kohei Tendo din Sugamo

Shinsaku se înclinase de nouă ori la sfîrşitul scrisorii sale, dar aceasta se termina cu numai două plecăciuni. Firește, nefiind o scrisoare care să solicite donaţii, Kohei Tendo îşi făcuse viaţa mai uşoară, renunţînd la şapte plecăciuni. Nu era o scrisoare care să ceară bani, dar

era, practic, imposibil de înțeles. Scrisoarea ar fi fost aruncată la coș chiar și de cea mai lipsită de pretenții dintre reviste, așa că am crezut că stăpînul meu o va rupe în bucăți. Dar el, nu ! A citit-o și a răscitit-o. Probabil i se păruse că scrisoarea are o semnificație secretă și dorea să-i pătrundă toate sensurile.

În univers există multe lucruri de neînțeles, dar nu există nici unul căruia să nu-i putem da un sens oarecare, dacă încercăm acest lucru cu destulă seriozitate. Oricît de încurcată ar fi o frază, dacă vrem cu tot dinadinsul să scoatem o idee din ea, reușim. Deștepți sau proști, oamenii sînt oameni. Dar, chiar dacă i-am considera pe oameni cîini sau porci, n-am avea de ce să ne batem capul prea tare. N-ar avea nici o importanță dacă am spune că munții sînt mărunți, sau că universul este mititel. Tot așa, am putea spune cu ușurință că ciorile sînt albe, sau că Onono-Komachi [1] a fost o femeie urîtă, sau că domnul Kushami este un adevărat gentleman. De aceea, o scrisoare atît de absurdă putea fi interpretată oricum, găsind pur și simplu o justificare pentru interpretarea pe care am fi ales-o. Un om ca stăpînul meu, obișnuit să dea definiții lungi cuvintelor din limba engleză, fără măcar să le știe cu adevărat sensul, era foarte potrivit pentru a găsi o semnificație acestei scrisori prostești.

Într-o zi, stăpînul a stat mult pe gînduri la întrebarea pusă de un elev : pentru ce, chiar într-o zi urîtă, se spune bună dimineața ? I-au trebuit trei zile și trei nopți, ca să afle sensul cuvîntului „Columb" în japoneză. A mîncat, oare, cel mai mare erou al lumii dovlecei rași și pastă de fasole cu oțet ? Poate fi provocată o răzvrătire mîncînd ierburi dătătoare de sănătate. Pentru un om ca stăpînul meu, asemenea ghicitori sînt pline de înțelesuri ascunse.

După ce studiase această scrisoare dificilă așa cum făcuse și cu problema expresiei „bună dimineața", stăpînul meu a părut foarte mulțumit de el. A lăudat scrisoarea peste măsură :

[1] Poetă din secolul al IX-lea, a avut reputația unei mari frumuseți.

— Are un sens adînc. Trebuie să fi fost scrisă de cineva care a studiat foarte multă filozofie. E într-adevăr o concepţie măreaţă !

Numai dacă ţinem seama de această afirmaţie şi încă stupiditatea stăpînului meu apare evidentă. Dar, cel puţin, există un lucru uşor de înţeles ; stăpînul meu are obiceiul să laude orice nu poate să înţeleagă.

Acest lucru nu i se aplică însă numai lui. În probleme pe care nu le înţelegem, sînt ascunse fragmente de înţelepciune de care nu ne putem bate joc ; lucrurile pe care nu le pătrundem ne dau un sentiment de elevaţie. Acesta este motivul pentru care cei mai mulţi laudă lucrurile pe care nu le înţeleg, motivul pentru care învăţaţii ţin conferinţe despre subiecte pe care le-au studiat ca şi cum nu ar şti despre ce vorbesc. Lucrul acesta poate fi observat în fiecare zi în universităţi : cînd este ţinută astfel încît studenţii nu pot s-o înţeleagă, o conferinţă este apreciată favorabil. Dar cînd o lecţie este expusă în termeni clari, se consideră că nu a fost destul de elevată.

Faptul că stăpînul meu aprecia această scrisoare nu se datora semnificaţiei pe care ar fi înţeles-o. Şi nu este de mirare, întrucît ea nu avea nici o semnificaţie. Amintiţi-vă cum apăreau ca din senin melcii de mare, sau rămăşiţele rău-mirositoare. Motivul pentru care stăpînul meu lăuda scrisoarea era că nu o putea înţelege deloc. A te lăsa impresionat de lucrurile de neînţeles este un amuzament datînd încă din vechime.

Stăpînul meu a împăturit cu respect scrisoarea şi a pus-o la loc în plic. Apoi a aşezat plicul pe birou, şi-a pus mîinile pe piept şi s-a cufundat într-o meditaţie adîncă.

În curînd, însă, s-a auzit o voce puternică la uşa de intrare.

— Iertaţi-mă, vă rog să mă iertaţi.

Venise un vizitator. Vocea părea să-i aparţină lui Meitei, dar nu se potrivea cu el, pentru că părea foarte agitată. Stăpînul meu a auzit-o, dar a rămas cu mîinile în chimono şi nu s-a mişcat. Probabil stabilise cîndva că nu se cuvenea ca stăpînul casei să vină din camera lui ca să-i salute pe oaspeţi, pentru că nu făcea niciodată acest lucru. Servitoarea plecase să cumpere săpun de

rufe, iar stăpîna era la toaletă. Singurul rămas să-l întîmpine pe oaspete eram eu, însumi, dar nici mie nu-mi place să fac acest oficiu.

Apoi, l-am auzit pe musafir sărind pe verandă şi păşind în casă, după ce a deschis uşa glisantă de hîrtie. Stăpînul meu era un om ciudat, dar vizitatorul era şi el ciudat. Îmi dădeam seama, după paşi, că venea acum din camera de zi spre camera stăpînului.

— Unde sînt toţi ai casei ? Aveţi oaspeţi, a răsunat glasul lui Meitei.

— A, dumneata eşti !

— Ce înseamnă asta „a, dumneata eşti !" Dacă eşti aici, de ce nu răspunzi la uşă ? Parcă ar fi pustie casa asta.

— Păi, mă gîndeam la ceva.

— Chiar şi aşa, ai fi putut să spui măcar „poftеşte înăuntru".

— Ba nu puteam.

— Te răsfeţi ca întotdeauna !

— Am făcut exerciţii de educaţie mintală în ultimele zile.

— Asta e neplăcut pentru oaspeţi, să nu poţi nici măcar să răspunzi la uşă din cauză că-ţi educi mintea. N-ar trebui să fii atît de cufundat în studii. Apropo, astăzi n-am venit singur. Am adus cu mine o persoană deosebită. Vino s-o cunoşti.

— Pe cine ai adus ?

— N-are importanţă pe cine. Vino şi întîmpină-l ; aştepta să te cunoască.

— Cine este ?

— Lasă asta, hai, vino.

Stăpînul meu s-a ridicat, cu mîinile tot încrucişate pe piept, şi a spus :

— Sper că nu îmi faci iarăşi farse.

Trecînd prin verandă, a intrat fără grabă în camera de zi. Acolo, cu faţa spre locul de onoare al camerei [1] stătea, respectuos, un bătrîn.

[1] În mod tradiţional, „locul de onoare" este situat în acea latură în care se află un anume ornament (singurul din camera de primire) — o stampă, un sul caligrafiat sau flori aranjate conform artei japoneze — ikebana.

Văzîndu-l, stăpînul meu şi-a scos fără să-şi dea seama mîinile din chimono şi s-a aşezat lîngă uşa glisantă de hîrtie. Stătea cu faţa la apus, iar bătrînul stătea cu faţa tot la apus, aşa că nu aveau cum să se încline unul în faţa celuilalt. Iar oamenii de modă veche sînt foarte riguroşi în ce priveşte eticheta saluturilor.

— Vă rog să staţi acolo, a cerut bătrînul, arătînd spre locul de onoare, pentru ca stăpînul meu să se aşeze la locul potrivit.

Pînă cu doi-trei ani în urmă, stăpînul meu credea că nu are nici o importanţă unde se aşază el în cameră ; dar, de cînd fusese la o conferinţă şi aflase că locul de onoare se cuvenea vizitatorilor de marcă, nu se mai aşeza niciodată acolo. În plus, acesta era un bătrîn cu totul necunoscut, care se aşezase hotărît în mijlocul camerei, astfel că stăpînul meu s-a înclinat şi a sugerat ca oaspetele să ocupe poziţia de onoare. Aşa cum a spus-o, nu făcea decît să repete cuvintele bătrînului.

— Vă rog să vă aşezaţi acolo.

— Ar fi împotriva etichetei, aşa că — vă rog.

— Nu, vă rog, aşezaţi-vă acolo.

Stăpînul meu îl imita din nou pe bătrîn, fără să-şi dea seama.

— Zău, modestia dumneavoastră mă pune într-o situaţie stînjenitoare. Nu fiţi atît de prevenitor. Vă rog, staţi acolo.

— Îmi pare rău să vă deranjez, dar vă rog, vă rog.

Stăpînul meu era roşu la faţă şi i se încurcau vorbele în gură. Se pare că educaţia minţii nu-i făcea prea bine. Meitei rămăsese în picioare lîngă uşa glisantă, zîmbind în faţa acestui spectacol. Apoi, însă apreciind că era timpul să pună capăt caraghioslîcului, l-a îmbrîncit pe stăpînul meu din spate şi i-a dat ordin :

— Mişcă-te mai încolo. Dacă stai aşa de aproape de uşă, n-am unde să mă aşez eu. Nu mai fi aşa de modest, şi aşază-te unde se cuvine.

Apoi s-a aşezat el în locul unde stătuse stăpînul meu. Şovăind, stăpînul a înaintat.

— Kushami, acesta e unchiul meu din Shizuoka, despre care ţi-am vorbit adesea. Unchiule, acesta este Kushami.

— Ei bine, îmi face multă plăcere să vă cunosc. Înțeleg că Meitei vine aici deseori și doream de mult să vă vizitez și eu. Din fericire, astăzi am trecut prin cartier și ne-am abătut pe aici, ca să vă mulțumesc pentru amabilitatea dumneavoastră față de nepotul meu. Sper să putem rămîne prieteni multă vreme.

Fraza introductivă a bătrînului domn suna curgător. Stăpînul meu, însă, nu are multe ocazii de a cunoaște oameni noi ; în plus, este un om tăcut. Părea intimidat de bătrînul vizitator și nu știa cum să se descurce în această situație. Vorbindu-i-se atît de elocvent, a uitat cu totul de ierburile dătătoare de sănătate și de plicul colorat cu dungi roșii și albe ; în disperare de cauză, a bîlbîit :

— Eu, ăă, ar fi trebuit, ăă, să vă vizitez ăă... da, aș dori să-mi faceți cinstea... de a-mi fi... prieten...

A ridicat puțin capul din plecăciune, dar a constatat că bătrînul rămăsese înclinat pînă la rogojină, în fața lui. Îndatoritor, a lăsat și el din nou capul în jos.

După ce a tras adînc aer în piept, oaspetele cel vîrstnic a ridicat capul și a spus :

— Aveam și eu o locuință aici la Yedo dar, după ce a căzut guvernul, m-am mutat la Shizuoka. N-am avut posibilitatea să-mi vizitez vechea locuință pînă astăzi. Se pare că mi-am pierdut simțul orientării. Dacă n-ar fi fost Meitei, n-aș fi reușit să mă descurc. S-au schimbat multe. Au trecut 300 de ani de cînd șogonatul a stabilit aici curtea șogunului.

Meitei, găsind acest discurs cam obositor, a intervenit :

— Curtea șogunului trebuie să fi fost minunată, dar și noi avem noroc că trăim în vremurile de astăzi. Pe timpuri nu exista asociația de Cruce Roșie, de exemplu, nu-i așa ?

— Nu. Crucea Roșie nu exista. Este glorios și prezentul, pentru că acum putem să-i vedem pe membrii familiei imperiale ; asta este, fără îndoială, ceva ce nu se putea întîmpla în tinerețea mea. Am trăit multă vreme, dar sînt foarte mulțumit că am putut fi prezent la marea întrunire de astăzi, ca să ascult glasul alteței sale imperiale, prințul. Acum pot muri fericit.

— Unchiul meu se consideră norocos că a putut să mai vadă orașul Tokio, după atîta vreme. A venit de la Shizuoka numai ca să asiste la marea întrunire a asociației de Cruce Roșie. Astăzi am fost la întrunire în parcul Ueno și am trecut pe aici, în drum spre casă. Acesta este motivul pentru care unchiul poartă fracul pe care i l-am comandat la magazinele Shirokiya.

Meitei mi-a atras atenția asupra fracului, așa că m-am uitat la el. Nu i se potrivea deloc bătrînului. Mînecile erau prea lungi, era strîmt pe gît, iar la spate făceau o cută la fel de adîncă cu un șanț. În plus, era foarte strîmt la subțiori. Ar fi fost greu să găsești, cu tot dinadinsul, o haină atît de rău croită ca aceasta. Gulerul cămășii se descheiase, așa că, de fiecare dată cînd bătrînul întorcea capul, puteam să-i văd mărul lui Adam. Nu-mi dădeam seama dacă cravata neagră îi era legată de guler sau de gît. Și poate fracul ar fi fost suportabil, dar codița din creștetul unchiului era un adevărat spectacol! Uitîndu-mă să văd dacă avea la el celebrul evantai de fier, l-am văzut pe rogojină, așezat lîngă genunchii lui îndoiți.

În cele din urmă stăpînul și-a revenit și a început să-și aplice recent deprinsele facultăți de observație. Pe față i s-a citit o surprindere deosebită față de felul cum era îmbrăcat bătrînul domn. Meitei îi povestise cît de ciudat arăta unchiul lui, dar stăpînul îl găsea și mai și. Dacă ciupiturile de vărsat ale stăpînului pot fi considerate material pentru cercetarea istorică a viitorului, codița din creștet și evantaiul de fier ale acestui bătrîn domn trebuie să fi fost încă și mai demne de a fi conservate. Stăpînul meu ar fi dorit să afle mai multe despre evantaiul de fier, dar nu-i venea la îndemînă să pună întrebări directe. Pe de altă parte, ar fi fost nepoliticos să întrerupă conversația, așa că a comentat:

— Cred că a fost foarte multă lume la întrunirea Crucii Roșii.

Era, probabil, cea mai sigură cale de a întreține conversația.

— Da, a fost o mulțime imensă. Și parcă toată lumea se uita la mine. Se pare că oamenii au devenit grozav de curioși. Pe vremea mea, nu erau așa.

— Întocmai, nu erau deloc așa, a repetat stăpînul meu, ca și cum ar fi fost el însuși bătrîn.

Asta nu înseamnă că se pricepea în această privință ; pur și simplu, spunea ce-i trecea prin mintea lui cețoasă.

— Păreau foarte curioși mai ales din cauza acestui sfărîmător de coifuri.

— Evantaiul dumneavoastră de fier trebuie să fie foarte greu.

— Ține-l puțin în mînă, a sugerat Meitei. E într-adevăr foarte greu. Unchiule, dă-i să vadă.

Bătrînul a ridicat obiectul de fier și a spus :

— Vă rog.

Stăpînul a primit obiectul așa cum credincioșii apucă imitațiile săbiilor lui Naozane Kumagai, la templul Kurodani din Kyoto. L-a ținut în mînă o vreme, apoi l-a înapoiat, spunînd numai atît :

— Văd.

— Toată lumea îl numește evantai, dar de fapt este un sfărîmător de coifuri. Cu totul altceva decît un evantai.

— Așa ? Și ce se face cu el ?

— Se sfărîmă coifuri. Iar cînd dușmanul este amețit de lovitură, îl omori. A fost folosit încă din vremea lui Masashige Kusunoki.

— Este sfărîmătorul de coifuri al lui Masashige ?

— Nu, nu se știe al cui a fost. Dar este vechi. Probabil din epoca Kenmu [1].

— Apropo, Kushami, astăzi, după întrunire, unchiul meu și cu mine am trecut să-l vedem pe Kangetsu la facultatea de științe. Era în laboratorul de fizică. Sfărîmătorul de coifuri al unchiului meu este din fier pur, așa că un condensator magnetic a fost influențat și aproape că s-a stricat.

— Nu se poate, a întrerupt unchiul. Fierul folosit pentru acest sfărîmător de coifuri a fost făcut în epoca Kenmu. Este de cea mai bună calitate, așa că nu putea să provoace o stricăciune.

— Calitatea fierului nu are nici o importanță. Nu aveai nici o vină ; așa a spus și Kangetsu.

[1] 1334—1336.

— Spune-mi, Kangetsu este tînărul care şlefuia bile de sticlă ? Păcat de el, un băiat aşa de tînăr. Ar trebui să aibă ceva mai bun de făcut.

— Cred că este de compătimit, dar, cînd îşi va termina cercetările, va deveni cu siguranţă doctor în ştiinţe.

— Păi, dacă poţi deveni învăţat lustruind bile de sticlă, oricine poate aşa ceva. Aş putea deveni învăţat eu însumi ; iar proprietarul prăvăliei cu obiecte de marmură ar fi cel mai strălucit dintre toţi. În vechime, cei care lustruiau bile erau consideraţi inferiori pe scara socială.

Bătrînul s-a uitat apoi la stăpînul meu, ca şi cum i-ar fi solicitat în tăcere aprobarea.

— Chiar aşa ? a făcut stăpînul meu, cu respect.

— Astăzi, se pare că nimeni nu mai studiază altceva decît fizica. Oricît de importantă vi s-ar părea, fizica n-o să vă ajute în momentele critice. Pe vremea mea, pregătirea luptătorilor era lucrul cel mai important. Cînd cineva era chemat sub arme, era atît de pregătit, încît nu se înspăimînta. Era o viaţă mai grea decît a unuia care lustruieşte bile de sticlă, sau împleteşte sîrme.

Stăpînul meu a spus din nou, cu respect :

— Chiar aşa ?

— Unchiule, pentru a-ţi educa mintea, poţi să stai cu mîinile pe piept vîrîte în chimono, în loc să lustruieşti bile de sticlă, nu-i aşa ?

— Aici greşeşti. Nu-i atît de simplu. Men-tsu, învăţatul din vechime, a cerut elevilor lui să-şi dezvolte cu adevărat conştiinţa ; iar Şao Kan-cie i-a avertizat pe discipoli să nu se preocupe de o singură idee şi le-a cerut să dobîndească o concepţie largă asupra lumii. Un preot budist din secta Zen, Ciun-fîn, considera participarea regulată la slujbele religioase ca fiind lucrul cel mai important. Aceste principii sînt mai greu de înţeles.

— De fapt, sînt chiar de neînţeles.

— Ai citit operele preotului Takuan, din secta Zen ?

— Nu, n-am auzit de el.

— Takuan întreabă : „Încotro trebuie să-ţi îndrepţi gîndul ?“ Dacă îl îndrepţi spre acţiunile duşmanului, gîndul tău va fi stăpînit de acţiunile duşmanului. Dacă te concentrezi asupra sabiei duşmanului, vei fi stăpînit de sabia duşmanului. Dacă te hotărăşti să-ţi sfîrteci ina-

micul, conştiinţa ta va fi stăpînită de preocuparea de a încerca să-ţi sfîrteci inamicul. Dacă-ţi pui toată încrederea în propria ta sabie, vei fi stăpînit de gîndul propriei tale săbii. Dacă te opreşti la gîndul că nu poţi fi învins de duşman, întreaga ta fiinţă va fi stăpînită de acel singur gînd. Aşa că nu există nici un loc asupra căruia să fie bine să-ţi fixezi gîndul. Aşa spune Takuan.

— Unchiule, adevărul este că ai memoria încă bună. Kushami, ai înţeles asta ?

— Hm. Aşa ? a spus stăpînul meu, limitîndu-se din nou la o formulă politicoasă.

— Înţelegeţi, nu-i aşa, încotro trebuie îndreptat gîndul ? Dacă ţi-l îndrepţi spre acţiunile duşmanului, gîndul îţi va fi stăpînit de acţiunile duşmanului. Dacă te concentrezi asupra sabiei duşmanului...

— Lasă, unchiule. Kushami cunoaşte toate lucrurile astea. El stă în camera lui toată ziua, educîndu-şi mintea. Este atît de cufundat în gînduri, că nici nu poate să iasă să-şi întîmpine musafirii. Nu trebuie să-ţi faci griji pentru Kushami.

— Acest lucru este foarte lăudabil ! Meitei, de ce nu faci ca el ?

— Ha, ha ! Nu am timp. Pentru că dumneata nu faci nimic, crezi că toată lumea n-are nici o treabă.

— Dar tu nu faci nimic, nu-i aşa ?

— Da, dar sînt foarte ocupat cu timpul liber !

— Uite ! Iată cît eşti de lipsit de preocupări. De asta ar trebui să te educi mai mult. Am auzit despre timpul liber dintre o treabă şi alta, dar niciodată despre cineva care să fie ocupat cu timpul său liber. Am dreptate, domnule Kushami ?

— Da, nici eu nu cred că am mai auzit aşa ceva.

— Ha, ha ! Mă predau. Apropo, unchiule, ce-ai zice să mănînci o porţie din faimoşii ţipari de Tokio ? Am putea merge la restaurantul Chikuyo. Cu tramvaiul, ajungem repede.

— Mi se pare atrăgător, dar azi am promis să merg la Suihara, aşa că va trebui să mă ierţi.

— Sugihara ? Bătrînul mai trăieşte ?

— Nu Sugihara, ci Suihara. Este nepoliticos să pronunţi greşit numele oamenilor. Obişnuieşte-te să fii mai atent.

— Dar ideogramele sînt *sugi* și *hara*, nu-i așa ?

— Da, dar se citește Suihara, nu Sugihara.

— Ciudat lucru.

— Nu este deloc ciudat. Multe din ideogramele japoneze au două sau mai multe sensuri și pronunțări. Chinezii folosesc pentru „rîmă" aceeași ideogramă ca și noi, dar o pronunță altfel. În amîndouă limbile, înseamnă un vierme fără ochi. La fel, sensul pentru cuvîntul chinez „broască" este citit la noi ca și cum ar însemna brotac.

— Într-adevăr, mi se pare că așa este.

— Cînd omori o broască *(gama)* lovind-o, ea moare rămînînd pe spate. În japoneză spunem că s-a răsturnat (kaeru) pe spate. Din acest motiv, chiar numim broasca „kaeru" — ceva care s-a întors pe spate. La fel și cu pronunțarea numelui prietenului meu. Numai un băiat de la țară l-ar citi pe Suihara — Sugihara, așa că, dacă nu ești atent, o să rîdă toată lumea de ignoranța ta.

— Ei spune, chiar mergi la acest Suihara, acum ? Parcă nu am chef să mai fac o vizită.

— Dacă nu vrei, nu veni. Am să merg singur.

— Poți ?

— Am să iau o ricșă, dacă trimiți să-mi cheme una.

Stăpînul meu a avut amabilitatea să trimită servitoarea după ricșă, iar bătrînul, după o frază de rămas bun, lungă și ceremonioasă, și-a pus melonul peste codița din creștet și a plecat. Meitei a rămas.

— Va să zică, ăsta este bătrînul dumitale unchi !

— Ăsta e.

— Chiar așa ? a spus stăpînul meu pentru ultima dată, încrucișîndu-și mîinile pe piept, profund îngîndurat.

— Ha, ha. Nu crezi că este minunat ? Sînt norocos că am un asemenea unchi. Așa face oriunde s-ar afla. Cred că te-a uluit.

Meitei era încîtat la gîndul că l-a putut uimi pe stăpînul meu.

— Nu prea mult.

— Dacă nu te-a uluit, ești un om mai calm decît credeam eu.

— Îmi place felul cum a vorbit despre educația minții.

— Crezi că este ceva atît de important ? Cînd vei avea șaizeci de ani, vei arăta tot atît de demodat cît ne pare

nouă unchiul meu. Nu da prea multă atenţie unor asemenea idei învechite.

— Îmi tot spui că unchiul dumitale este demodat, dar poate oamenii mai bătrîni au dreptate, iar noi greşim. În primul rînd, educaţia din zilele noastre încearcă să facă prea mult — nu cunoaşte limite. Nu sîntem mulţumiţi niciodată. Strămoşii noştri au studiat în maniera orientală, s-au educat să fie cît mai pasivi şi rafinaţi. Asta pentru că mintea şi numai mintea era supusă educaţiei.

Stăpînul repeta ideile prietenului său, filozoful, ca şi cum ar fi fost ale lui.

— Astea sînt prostii. Începi să vorbeşti ca Dokusen Yagi.

Auzind numele lui Dokusen Yagi, stăpînul a tras aer în piept de mirare, pentru că filozoful care vizitase *Bîrlogul Dragonilor Adormiţi* nu era altul decît Dokusen Yagi însuşi. Stăpînul meu habar n-avea că şi Meitei îl cunoştea. Acum însă Meitei îl redusese pe stăpîn la tăcere, pur şi simplu menţionînd acest nume, tocmai cînd stăpînul meu începea să se încălzească şi să-şi spună monologul.

Dîndu-şi seama că era pe un teren nesigur, stăpînul a întrebat :

— Ai auzit vreodată teoriile lui Dokusen ?

— Dacă le-am auzit ? Nu s-au schimbat deloc de cînd eram colegi de clasă, acum zece ani.

— Păi, o teorie bună nu trebuie să se schimbe.

— Din cauza unora ca dumneata care stau să-l asculte, Dokusen mai reuşeşte să se descurce. Ţapul prost ! Uită-te numai ce barbişon poartă. Arată exact ca un ţap. Încă din şcoală purta barbă. O dată a trecut pe la mine şi a rămas peste noapte, explicîndu-mi teoria lui despre educarea pasivităţii. Repeta mereu acelaşi lucru ; niciodată n-a ştiut cînd să se oprească. I-am propus să mergem la culcare, dar ştii cît este de idiot — s-a mulţumit să spună că nu-i era somn şi a continuat să-mi repete teoria lui. Ce paçoste ! I-am spus că, dacă lui nu-i era somn, *mie* îmi era. Pînă la urmă l-am convins să se culce, dar, chiar cînd să adoarmă, a venit un şobolan şi l-a muşcat de nas. A făcut un scandal îngrozitor, în mijlocul nopţii. Vorbeşte mereu ce puţin înseamnă viaţa, dar părea foarte îngrijorat

că o să moară muşcat de un şobolan. Îmi tot spunea că otrava muşcăturii i se răspîndeşte prin corp. Eram atît de plictisit, încît m-am dus la bucătărie şi i-am preparat o bucată de hîrtie mînjită cu germeni de orez fierţi.

— Asta, pentru ce ?

— I-am explicat că era un plasture importat din Germania, inventat de un doctor celebru. I-am spus că şi oamenii din India îl foloseau, cînd îi muşcau şerpii veninoşi. Am lăudat plasturele cît am putut. I-am spus că nu mai trebuie să se teamă de nimic dacă şi-l lipeşte pe nas.

— Aveai încă de atunci talentul să-ţi baţi joc de oameni, nu-i aşa ?

— Dokusen fiind un băiat naiv, a crezut tot ce i-am spus. S-a dus din nou la culcare şi a început curînd să sforăie. Era să mor de rîs a doua zi dimineaţă, cînd am văzut o bucată de aţă atîrnîndu-i din barba de ţap, pe sub plasturele de hîrtie.

— Se pare că, de atunci, a devenit mai serios.

— L-ai întîlnit de curînd ?

— A fost aici acum o săptămînă.

— Nu mă mir că predici teoria pasivităţii a lui Dokusen.

— Am fost foarte impresionat atunci şi am început să-mi educ mintea, cu mari eforturi.

— E bine să fii entuziast, dar dacă iei în serios tot ce spune fiecare, n-ai să reuşeşti decît să te faci de rîs. Totdeauna crezi imediat ce ţi se spune. Dokusen, de exemplu, îţi expune teorii măreţe, dar într-o situaţie gravă este la fel ca oricare. Îţi aduci aminte de cutremurul de acum nouă ani ? Singurul student din dormitor care a sărit de la etajul al doilea a fost Dokusen şi nimeni altul. S-a rănit destul de serios.

— A explicat pentru ce a făcut asta ?

— Bineînţeles. După el, fusese foarte norocos. Spiritul doctrinei Zen este să rămîi calm, astfel încît, în situaţiile primejdioase, să ai mintea limpede şi să poţi acţiona repede. Dokusen a spus că, în vreme ce toţi ceilalţi au intrat în panică în timpul cutremurului, el singur a avut prezenţa de spirit să sară pe geam, de la etajul al doilea. Părea mîndru de el şi se şi lăuda cu ce făcuse, în

timp ce umbla șchiopătînd. E foarte încăpățînat. N-am nici o încredere în cineva care vorbește atît de mult despre secta Zen și budism.

— De, știu eu, a mormăit domnul Kushami, făcînd oarecari concesii.

— Cînd Dokusen a venit la dumneata, zilele trecute, nu a citat un vers cu un preot Zen care parcă vorbea în somn ?

— A spus ceva despre o sabie abătîndu-se ca fulgerul, care taie vîntul de primăvară.

— Bineînțeles, eram sigur. Povestea cu fulgerul ! A fost textul lui preferat. Nu era nimeni în dormitor care să nu cunoască povestea cu fulgerul a „onorabilului nepăsător", porecla pe care i-am dat-o lui Dokusen. Era foarte amuzant să-l auzi spunînd versul acela, cînd era emoționat. Se încurca și spunea „Abătînd o sabie ca vîntul primăverii, ai tăiat fulgerul". Pune-l la încercare cînd mai vine. Ține predicile calm, dar, dacă-l combați, îl încurci cu totul și începe să se contrazică și să spună lucruri ciudate.

— Totdeauna îți bați joc de alții.

— Nu se știe niciodată cine pe cine prostește. În ce mă privește, detest oamenii care spun că sînt ca preoții din secta Zen sau că pot prezice viitorul. În apropiere de casa mea se află templul Nanzo-in. Fostul preot principal este un bătrîn de vreo optzeci de ani. Zilele trecute cînd ploua, fulgerul a lovit un pin în grădina templului, chiar în fața ferestrei preotului. Toată lumea mi-a spus cît de calm a fost el, dar cînd l-am întrebat pe preot însuși despre trăsnet, am constatat că era complet surd. Așa că, după cum poți vedea, mai toate fenomenele pot fi explicate logic. Iar Dokusen ar fi un om de treabă dacă și-ar păstra predicile interminabile pentru sine. Uneori reușește să-i convingă pe alții de năzărelile lui — și asta nu e bine. Știi că doi oameni s-au scrîntit din cauza lui ?

— Cine ?

— Unul dintre ei este Tozen Rino. Din cauza lui Dokusen, s-a apucat să studieze doctrina Zen și s-a dus la Kamakura. Acolo a început să se scrîntească. Chiar în fața templului Engaku-ji este o trecere peste calea ferată. Ei

bine, într-o zi s-a proţăpit în mijlocul şinelor şi a stat acolo ca un preot Zen, lăudîndu-se că va opri trenul care se apropie. Bineînţeles, trenul s-a oprit, aşa că el a fost salvat. Dar a afirmat că era nemuritor şi nu putea fi ars sau înecat. A încercat să dovedească acest lucru aruncîndu-se într-un eleşteu cu lotuşi din grădinile templului.

— Şi a murit ?

— Nu, l-a salvat un preot care trecea pe acolo. După aceea s-a întors la Tokio, dar a murit în cele din urmă de peritonită. Motivul pentru care a făcut peritonita era acela că mînca numai grîu fiert la templu, în loc de orez şi tot felul de legume, cum trebuie. De aceea, se poate spune că, într-un fel, l-a făcut să moară, de fapt, Dokusen.

— Asta dovedeşte că, uneori, este periculos să devii prea preocupat de un subiect, a spus stăpînul meu, încreţindu-şi faţa de nelinişte.

— Aşa este. Şi am mai avut un coleg care a înnebunit din cauza lui Dokusen.

— Asta cine era ?

— Robai Tachimachi. Bietul om, şi el sub influenţa lui Dokusen, a ajuns să spună că ţiparii vor merge în paradis. În cele din urmă a devenit ca un ţipar.

— Ce vrei să spui cu asta ?

— Lui Tachimachi îi plăcea să mănînce. Era lacom ca un porc şi, în plus, încăpăţînat ca un preot Zen. Era o pacoste. Nimeni nu a observat cînd au început acestea, dar s-a apucat să spună cele mai ciudate lucruri. O dată, cînd era la mine în vizită, a întrebat dacă cotletele de vacă veniseră în zbor, în pinii din curteą mea. Mi-a spus că în oraşul lui natal pasta de peşte fiert cobora adesea pe rîuri pe plute mici. Eu ştiu de glumă, dar cînd mi-a propus să săpăm într-un şanţ de afară ca să scoatem nişte castane glasate, m-am dat bătut. În cele din urmă, l-au luat la spitalul de nebuni de la Sugamo şi este ţinut acolo. În general, porcii nu sînt primiţi la spitalele de nebuni, dar, datorită lui Dokusen, Robai a reuşit să ajungă acolo. Dokusen se bucură de multă influenţă.

— Şi este tot închis la Sugamo ?

— A, da. Şi e foarte mîndru de nebunia lui. Am aflat că şi-a schimbat numele din Robai Tachimachi, care

acum i se pare neinteresant, în Kohei Tendo. Are impresia că este încarnarea paradisului. Ar trebui să mergi să-l vezi o dată ; ar merita osteneala.

— Ai spus Kohei Tendo ?

— Da. Şi-a găsit un nume potrivit, deşi este nebun. El spune că poate salva pe toţi oamenii din lume care sînt stăpîniţi de îndoială şi trimite scrisori prietenilor, spunîndu-le să vină să-l viziteze. Am primit şi eu patru-cinci scrisori de la el. De obicei sînt atît de lungi, încît de două ori a trebuit să plătesc pentru că nu pusese destule timbre.

— Atunci scrisoarea pe care tocmai am primit-o era de la Robai.

— Ai primit şi dumneata una ? Ciudat. Era într-un plic roşu ?

— La mijloc era roşu de sus pînă jos, dar de o parte şi de alta era alb. Un plic cu totul neobişnuit.

— Cred că le comandă din străinătate. Părţile albe reprezintă căile cerului şi pămîntului, iar calea omenirii este reprezentată, la mijloc, de culoarea roşie ; în orice caz, aşa explică Robai.

— Plicul are mult sens, nu-i aşa ?

— Deşi este ocupat să se laude cu nebunia lui, lăcomia la mîncare i-a rămas aceeaşi. De fiecare dată cînd scrie, aminteşte şi de ceva de mîncare. Cred că ţi-a scris ceva şi despre alimente. Am dreptate ?

— Scria despre melcii de mare.

— Lui Robai i-au plăcut totdeauna melcii de mare. Altceva ?

— A mai amintit peştele-sferă şi ierburile dătătoare de sănătate.

— Interesantă idee, să combine peştele-sferă cu ierburile acelea. Probabil voia să-ţi explice că, dacă te otrăveşti cu peştele-sferă, ierburile fierte vor acţiona ca un antidot.

— Parcă, totuşi, nu suna aşa.

— N-are nici o importanţă, e nebun. Asta era tot ?

— A, da. Într-un loc mai spune „Domnule Kushami, beţi ceai".

— Ha, ha ! Beţi ceai ! S-a gîndit că vei avea nevoie de ceai după peştele-sferă. Să strigăm *banzai* pentru Konei Tendo !

Meitei părea foarte încîntat şi rîdea cu poftă. Stăpînul meu, care citise şi recitise scrisoarea cu respect, afla acum că expeditorul era un nebun notoriu. Era supărat pe sine pentru că entuziasmul şi efortul lui fuseseră zadarnice ; îi era ruşine şi de faptul că-i plăcuse atît de mult scrisoarea unui nebun. Începea să se îndoiască de propria lui sănătate mintală, de vreme ce admirase atît opera unui nebun. Faţa lui exprima o neliniştе datorată amestecului de furie, ruşine şi îngrijorare.

Chiar atunci uşa de la intrare s-a deschis scîrţîind şi s-au auzit paşi grei. Apoi o voce a strigat :

— Daţi-mi voie. Vă rog să mă iertaţi.

Spre deosebire de stăpînul meu, greoi şi deloc grăbit să se ridice cînd era aşezat, Meitei este rapid şi vioi. Fără să aştepte ca servitoarea să-l primească pe vizitator, Meitei a răspuns : „Vin acum" şi s-a repezit în vestibulul de la intrare din două salturi. Era cam incomod ca Meitei să ne viziteze neinvitat şi neanunţat, dar, odată intrat în casă, era foarte util, pentru că ieşea în întîmpinarea oaspeţilor ca şi cum ar fi fost servitorul casei. Fiind totuşi oaspete, era nepotrivit ca stăpînul să rămînă aşezat în camera de zi şi să-l lase să primească pe vizitatori. Cei mai mulţi ar fi ieşit după oaspete, dacă acesta ar fi deschis uşa, dar domnul Kushami nu este aşa. A rămas aşezat, calm, pe perna lui în salon. Faptul că era aşezat calm nu înseamnă neapărat că şi nervii îi erau destinşi.

L-am auzit pe Meitei vorbind cu doi străini, apoi deodată a strigat :

— Hei, stăpîne al casei ! Vino încoace un moment. Numai dumneata poţi să descurci lucrurile.

Stăpînul meu, resemnat să-şi facă datoria, a păşit alene spre intrare, cu mîinile încă vîrîte în chimono. Meitei ţinea în mînă o carte de vizită, vorbind cu doi străini, în vreme ce stătea înclinat. Spinarea lui nu avea o poziţie prea demnă.

Pe cartea de vizită scria : „Torazo Yoshida, Agent de poliţie, Poliţia Capitalei". În vestibul erau doi oameni.

Unul avea 25—26 de ani, era înalt de statură şi destul de prezentabil, purtînd un chimono de tafta. Stătea fără să spună nimic, cu mîinile la piept, ca şi stăpînul meu. Mi s-a părut că-i mai văzusem faţa, aşa că m-am uitat mai bine. Era într-adevăr o faţă cunoscută ! Era hoţul care intrase în casa stăpînului meu şi furase ignamii ! Aha ! Iar acum venise ziua în amiaza mare, pe uşa din faţă !

— Dînsul este de la poliţie. L-a arestat pe acest hoţ şi îţi cere să mergi la comandament.

Acum, cînd stăpînul meu înţelesese pentru ce venise poliţistul la el, şi-a plecat capul şi s-a înclinat cu umilinţă. Hoţul arăta mai bine decît poliţistul, aşa că stăpînul trebuie să fi crezut că el era de la poliţie. Ca atare, stăpînul s-a înclinat în faţa hoţului. Răufăcătorul trebuie să fi fost mirat, dar, pentru că nu-i venea la îndemînă să explice că el era hoţul, a rămas în picioare, fără să spună nimic. Stătea şi acum cu mîinile la piept. Întrucît avea cătuşe, nici nu prea avea ce altceva să facă cu mîinile.

Din nu ştiu ce motiv, stăpînul are un obicei, nepotrivit la un om al vremurilor noastre ; i se pare necesar să-şi manifeste recunoştinţa faţă de funcţionarii statului şi de poliţie. Părerea lui e că autorităţile trebuie privite cu teamă. Poliţiştii sînt, pur şi simplu, oameni plătiţi de public să lucreze ca paznici, dar stăpînul se frînge din şale în faţa lor. Tatăl stăpînului meu a fost, într-o vreme, primarul unui sat din apropiere de Tokio şi căpătase obiceiul de a face plecăciuni oamenilor supuşi. În consecinţă, stăpînul meu crede şi el că este necesar să se umilească în faţa autorităţilor. Este un lucru vrednic de milă.

Poliţistul trebuie să fi găsit amuzant faptul că stăpînul meu se înclina în faţa hoţului şi nu s-a stăpînit să nu zîmbească.

— Vă veţi prezenta la postul local Nihon Zutsumi mîine, la nouă dimineaţa. Ce articole vi s-au furat ?

— Articolele furate erau... a început stăpînul meu, dar uitase.

Nu-şi amintea decît cutia cu ignami pe care i-o dăduse Sampei Tatara. Ignamii nu aveau nici o importanţă, dar ar fi fost neplăcut dacă n-ar fi ştiut cum să termine

propoziția „Articolele furate erau...". Articolele fuseseră luate din propria lui casă, și totuși nu era în stare să răspundă. Stăpînul nu voia să se vadă cît de slab de minte este, așa că, hotărîndu-se, a declarat :

— Articolele furate erau... ăăă... o cutie cu ignami.

Hoțului, acest lucru trebuie să i se fi părut foarte amuzant, pentru că a lăsat dintr-o dată capul în jos și și-a vîrît bărbia în gulerul chimonoului. Meitei a început să rîdă tare.

— Cred că-ți pare foarte rău de ignamii aceia.

Polițistul a fost singurul care a rămas serios.

— Nu cred că o să primiți înapoi ignamii, dar au fost găsite cele mai multe dintre celelalte lucruri. Cînd o să le vedeți, probabil vă veți aminti care sînt. Va trebui să ne dați o recipisă pentru obiectele furate, așa că nu uitați să vă aduceți sigiliul personal. Va trebui să veniți pînă la ora nouă. Este vorba despre postul de poliție Nihon Zutsumi, care depinde de centrul de poliție Asakusa.

După ce polițistul și-a terminat discursul, a plecat. Hoțul l-a urmat, pe ușa din față. Întrucît prizonierul nu putea sta decît cu mîinile la piept, nu avea cum să închidă ușa, care a rămas deschisă. Deși pînă atunci fusese umil, stăpînul meu a părut înfuriat de această impolitețe, pentru că a trîntit ușa cu zgomot.

— Ha, ha ! S-ar zice să respecți poliția, nu-i așa ? Dacă ai fi totdeauna așa de respectuos, ai fi mult mai simpatizat. Ciudat că ești amabil numai cu polițiștii.

— Păi, dacă s-a ostenit să vină să-mi spună de hoț.

— Nu-și făcea decît datoria. Trebuie să-i tratezi pe polițiști ca pe oricine altcineva.

— Dar meseria lui nu este ca oricare alta.

— De acord. Face o treabă scîrboasă. A fi agent de poliție este cea mai de jos formă a muncii.

— Dacă vorbești așa, vei avea necazuri.

— Ha, ha ! Bine, nu mai vorbesc despre polițiști. Dar tot mă mir că ai fost respectuos cu hoțul !

— Cine a fost respectuos cu hoțul ?

— Dumneata ! Te-ai înclinat în fața hoțului, nu ?

— Cînd ?

— Adineaori. Aproape te-ai dat cu capul de pămînt — şi asta, în faţa hoţului !

— Ce vrei să spui ? Acela era poliţistul.

— Crezi că poliţiştii umblă în chimono ?

— Era în chimono pentru că era deghizat.

— Ce încăpăţînat !

— Dumneata eşti încăpăţînat.

— Ascultă, crezi că poliţiştii stau cu mîinile încrucişate pe piept ?

— Vrei să spui că poliţiştii nu fac asta niciodată ?

— În timp ce dumneata făceai plecăciuni, el a rămas aşa, fără să dea din cap măcar.

— Poate că poliţist fiind, nu este obişnuit cu astfel de amabilităţi.

— A, văd că nici nu vrei să pricepi.

— Nu, nu vreau. Ai zis că poliţistul era hoţ — asta e o prostie. Nu l-ai văzut pe hoţ cînd a intrat în casă, nu-i aşa ? Dumneata eşti încăpăţînat.

Se pare că, pînă la urmă, Meitei îşi dăduse seama că stăpînul meu era incapabil să înţeleagă, aşa că, împotriva obiceiului său, nu a mai argumentat. Stăpînul a fost foarte încîntat, pentru că-şi închipuia că l-a convins pe Meitei, fapt deosebit de rar. De fapt, Meitei hotărîse să nu se mai înjosească certîndu-se cu un om atît de încăpăţînat, dar stăpînul era sigur că încăpăţînarea lui îl impresionase pe Meitei. Adevărul este că, pe lumea asta, sînt multe neînţelegeri de acest fel. Amuzant este că cei mai mulţi dintre încăpăţînaţi sînt convinşi că îşi apără prestigiul ; puţini dintre ei îşi dau seama că, de fapt, lumea rîde de ei.

— În orice caz, te duci acolo mîine ?

— Sigur că da. Poliţistul mi-a spus să mă duc pînă la ora nouă, aşa că plec la opt.

— Şi cu şcoala cum rămîne ?

— Am să-mi iau zi liberă. Şcoala, pfui ! — stăpînul aproape că scuipase de dispreţ.

— Nu se întîmplă nimic dacă nu te duci ?

— Bineînţeles. Sînt plătit cu luna şi nu mi se reţine nimic cînd lipsesc, a mărturisit stăpînul meu.

Poate că stăpînul meu se punea într-o poziţie dezavantajoasă, dar trebuie să vă gîndiţi cît de simplu la minte este. Stăpînul meu este chiar simplu, incapabil de viclenii.

— Cunoşti drumul spre postul de poliţie ?

— Nu, am să mă duc cu ricşa.

Era încă enervat.

— Se pare că nu cunoşti Tokio mai bine decît unchiul meu din Shizuoka.

— Dă-i înainte, rîzi cît vrei.

— Ha, ha ! Postul de poliţie Nihon Zutsumi nu este într-un loc ca oricare altul, ştiai ? Este în cartierul Yoshiwara.

— Cum ?

— În Yoshiwara.

— În Yoshiwara, unde sînt toate bordelurile autorizate ?

— La Tokio există un singur cartier Yoshiwara. Ce zici de asta ? Mai ai de gînd să mergi ?

Meitei îl tachina din nou. Acum cînd aflase că postul de poliţie era în cartierul cu felinare roşii, stăpînul părea să şovăie. Dar, gîndindu-se mai bine, a izbucnit :

— Nu-mi pasă dacă este într-un cartier cu bordeluri, sau nu. Am spus că mă duc, aşa că mă duc.

Proştii sînt, în general, deosebit de încăpăţînaţi atunci cînd îi tachinează cineva. Meitei a sugerat că drumul ar putea fi interesant.

— Du-te şi aruncă o privire în jur.

Cu acestea, subiectul care provocase atîta enervare a fost părăsit. Meitei a vorbit apoi despre lucruri mai obişnuite şi, după cîtăva vreme, a plecat, spunînd că, dacă va ajunge acasă prea tîrziu, unchiul lui va fi îngrijorat.

Stăpînul meu a cinat în grabă, apoi s-a baricadat din nou în camera lui. Stînd acolo cu braţele încrucişate, a început să se gîndească la următoarele. Am să vă spun cum i-am interpretat gîndurile, mai tîrziu :

„Aş fi vrut să învăţ multe de la Dokusen Yagi, dar din cîte spune Meitei, se pare că nu este omul potrivit. Nu ştiu cum, dar teoria lui mi se pare acum fără sens. Meitei îmi spune că nu este chiar întreg la minte. În plus, i-a scos din minţi pe cel puţin alţi doi oameni. De fapt, am fost într-o situaţie extrem de periculoasă.

Dacă m-aş fi împrietenit mai bine cu el, s-ar fi putut să trebuiască să fiu şi eu închis într-un spital de nebuni. L-am admirat pe Robai Tachimachi, alias Kohei Tendo, şi am crezut că e un om mare, cu concepţii largi — dar el se află acum închis la Sugamo. Poate că Meitei a exagerat, dar Kohei Tendo crede probabil cu fermitate că este şef peste ceruri. Poate că sînt şi eu puţin cam zdruncinat. Se spune că cine se aseamănă se adună. De vreme ce am admirat teoria unui nebun— cel puţin aveam înţelegere faţă de ceea ce scria în scrisoare — s-ar putea să fiu înrudit îndeaproape cu nebunul acela. Sînt oare făcut după acelaşi tipar ? Dacă aş fi nebun şi aş sta într-o cameră alături de Kohei Tendo, m-ar tenta să dărîm peretele dintre noi ca să stau şi să vorbesc cu el. Gîndul acesta mi se pare înspăimîntător.

În ultima vreme, creierul mi-a funcţionat atît de ciudat, încît mă întreb dacă sînt sănătos la minte. Şocurile afectează probabil o parte a creierului şi mi-am pierdut, într-o uimitoare măsură, echilibrul. Deşi nu am senzaţii ciudate pe limbă sau la subţiori, simt un fel de mîncărimi în gingii şi în muşchi. Îngrozitor ! Poate că sînt deja nebun de-a binelea. Mă întreb dacă voi fi şi eu închis într-un spital de nebuni. Din fericire, încă n-am făcut rău nimănui şi n-am devenit o pacoste pentru oamenii din jur. Poate că aş reuşi să constat dacă sînt nebun luîndu-mi pulsul — nu, pulsul meu este normal. Febră ? Nu, nu am temperatură. În orice caz, sînt îngrijorat.

Dacă voi continua să mă compar cu nebunii, poate că voi înnebuni mai repede. Nu procedez bine. Îmi fac griji în legătură cu sănătatea mintală pentru că mi-am luat ca model un nebun.

Aşadar, poate că ar trebui să încerc să ajung la concluzia opusă, comparîndu-mă cu o persoană normală. Ce-ar fi să încep cu unchiul lui Meitei care a venit astăzi îmbrăcat în frac ? Dar atunci s-ar pune întrebarea : „Încotro îţi îndrepţi gîndul ?“ Nu, de fapt unchiul lui Meitei este cam sclerozat. Atunci Kangetsu ? El îşi lustruieşte bilele de sticlă de dimineaţa pînă seara, abia dacă-şi face timp să prînzească. Şi el e puţin cam scrîntit. Meitei ? El consideră că are datoria dată de Dumnezeu de a nu face alt-

ceva decît să umble brambura, distrîndu-se. Cred că e fericit, dar tot nebun este. Dar nevasta lui Kaneda ? Firea ei nesuferită contrazice total bunul-simţ. Fără îndoială este nebună ! Ar mai fi Kaneda însuşi. Deşi încă nu l-am cunoscut, ştiu că a reuşit să trăiască în înţelegere cu nevastă-sa. Şi el este o persoană anormală ! Dar „anormal" este un alt termen pentru a denumi nebunia, aşa că trebuie să-l pun în rînd cu ceilalţi. Pe urmă — a, da, mai sînt derbedeii aceia distinşi de la liceul Norului Care Coboară. Sînt încă tineri, dar cu timpul vor reuşi să-i întreacă pe ceilalţi.

Nu, cei mai mulţi oameni sînt cam la fel. Şi asta îmi dă o neaşteptată speranţă. Societatea este o adunătură de nebuni. Nebunii se grupează şi luptă între ei — apucă, trag, fură şi vorbesc urît unul despre celălalt. Ca şi celulele vizibile numai la microscop, ei supravieţuiesc — prăbuşindu-se pentru a se înălţa şi înălţîndu-se pentru a se prăbuşi. Asta este, deci, ceea ce numim societate ?

Poate acesta este motivul pentru care am construit spitale de nebuni. Îi închidem acolo pe cei care ne deranjează pentru că au mai multă înţelepciune şi raţionează mai bine decît noi ceilalţi. Să fie oare întregi la minte cei din balamuc — şi nebuni cei din afara lor ? Cîtă vreme nebunii vor fi consideraţi deosebiţi de ceilalţi, vor fi închişi. Dar, dacă tot ei s-ar organiza şi ar forma majoritatea populaţiei, nu s-ar mai spune despre ei că sînt nebuni. Vedem adesea exemple de nebuni care nu sînt închişi în spitale şi care-şi folosesc banii şi puterea pentru a pune pe alţi nebuni să provoace dezordine. Aceştia sînt, în general, cei pe care-i considerăm oameni mari. A devenit imposibil să ştim cine este nebun şi cine este întreg la minte."

Toate acestea treceau prin mintea stăpînului în seara aceea, în vreme ce stătea cufundat în gînduri, lîngă lampa solitară. Se vede, iarăşi, cît de superficială este mintea stăpînului meu. Deşi are o mustaţă ca a kaiserului, este atît de prost, încît nu poate deosebi un nebun de un om sănătos. Mai mult ; după ce se gîndeşte atît, tot nu

reușește să ajungă la o concluzie logică în problemele care-l frămîntă.

Dar stăpînul meu nu este capabil să gîndească pînă la capăt. Raționamentele lui neclare sînt ca fumul de țigară pe care-l suflă pe nări — foarte greu de urmărit.

Eu nu sînt decît un motan. S-ar putea pune întrebarea cum de am putut să ghicesc cu atîta precizie gîndurile stăpînului, dar asta este foarte simplu — tocmai pentru că sînt motan. Pot citi gîndurile oamenilor după felul cum arată. Cum am dobîndit această tehnică ? Ei, nu fiți chiar atît de curioși. În orice caz, mă pricep. Uneori, în timp ce moțăi în poala oamenilor, îmi frec blana moale, încet, de burțile lor. Asta creează un fel anume de electricitate, care face ca gîndurile lor să se reflecte în ochiul minții mele, limpede ca lumina zilei. Într-o după-amiază, acum cîteva zile, în vreme ce stăpînul mă mîngîia ușor pe cap, i-a trecut deodată prin minte că ar vrea să mă jupoaie. Se gîndea să-și facă din mine o vestă căptușită cu blană ! Cît de plăcută, de caldă și de comodă ar fi — s-a gîndit el. Am detectat fără întîrziere acest plan diabolic și m-am speriat. Datorită acestei calități, îmi este posibil să relatez tot ce s-a întîmplat în mintea stăpînului meu, în seara aceea.

Din nefericire, stăpînul meu nu reușește să se concentreze multă vreme. Înainte de a găsi răspuns la nelămuririle lui, a adormit buștean. Bineînțeles, în dimineața următoare uitase cu totul de Kohei Tendo. Dacă se va mai apuca vreodată să se gîndească la nebuni, va trebui să ia totul de la început. Firește, nu pot să garantez că va ajunge exact la aceeași concluzie incompletă, dar sînt sigur că, ori de cîte ori va ataca problema, va ajunge la același răspuns : „Este imposibil să știm cine este nebun și cine este întreg la minte."

X

— Trezește-te, este șapte ! striga stăpîna, de partea cealaltă a ușii de hîrtie.

Nu-mi puteam da seama dacă stăpînul meu dormea sau era treaz, pentru că era întors pe partea cealaltă

şi nu-i răspundea nimic. Are obiceiul să nu răspundă celorlalţi. Cînd trebuie neapărat să răspundă, face pur şi simplu „îhî", şi nici chiar asta nu o spune cu uşurinţă. Oamenii de acest fel nu prea sînt simpatizaţi, îndeosebi de femei. Chiar şi stăpîna, care trebuie să-l suporte, nu are o părere prea bună despre el. În privinţa altor membre ale sexului frumos, popularitatea stăpînului meu este... în fine, mai bine să v-o imaginaţi, decît să vă spun eu.

Stăpînul meu nu este simpatizat nici măcar de părinţii sau fraţii lui. Aşa că nu există nici un motiv să se creadă că l-ar putea iubi altcineva. Întrucît nu este bine văzut nici măcar de nevastă, e greu de crezut că ar putea să placă altor femei. Nu este de fapt necesar să vă spun toate acestea, dar stăpînul meu crede că nevasta nu-l mai iubeşte din cauza vîrstei lui. Vă explic totul, ca să înţelegeţi mai bine relaţiile dintre ei.

Stăpîna, căreia i se ceruse să-şi trezească soţul la o anumită oră, făcuse acest lucru. Întrucît stăpînul meu nu-i băgase în seamă chemarea nici măcar spunînd „îhî", stăpîna s-a gîndit că n-o să fie ea de vină dacă soţul ei va întîrzia la postul de poliţie. Aşa că după ce şi-a făcut datoria, s-a dus în camera lui de studiu, cu o mătură şi o cîrpă de praf.

Ca în fiecare dimineaţă, am auzit-o plesnind cu cîrpa încoace şi-ncolo. Stăpîna începuse să facă din nou curăţenie. Mă întreb dacă această corvoadă ţine loc de exerciţii fizice sau de joacă, pentru că mişcările stăpînei, trebuie să recunosc, sînt cu totul fără rost. Stăpîna are aerul că face curăţenie ca o simplă formalitate. Ea şterge de praf uşile de hîrtie şi trece în goană cu mătura peste rogojinile de paie : asta este toată curăţenia. Se pare că nu ia în considerare cauza şi efectul eforturilor ei. Locurile pe care, în general, le curăţă sînt întotdeauna aranjate şi curate, în timp ce colţurile unde se adună praful şi murdăria rămîn aşa pentru totdeauna.

În vechime, se obişnuia să fie sacrificată la templu o oaie în prima zi a fiecărei luni, dar acum credincioşii fac numai gesturile rituale, fără să omoare vreun animal. Ei bine, curăţenia stăpînei este făcută cam în acelaşi fel. Este o formalitate goală. Dar ea practică acest ritual în fiecare zi. Face totul atît de mecanic, încît rezultatele sînt

foarte asemănătoare cu acelea care trebuie să fi existat înainte ca mătura şi cîrpa să fi fost inventate.

Spre deosebire de stăpînul meu, eu mă trezesc devreme, aşa că la ora aceea eram foarte flămînd. Întrucît masa nu era pusă nici măcar pentru membrii familiei, era improbabil că micul dejun să fie gata. Uneori este foarte neplăcut să fii motan. Nu puteam rămîne liniştit gîndindu-mă că s-ar putea ca din strachina mea să se ridice un abur bine mirositor. Ştiind că era improbabil, dar aşteptînd cu nerăbdare micul dejun, mi-am imaginat această privelişte încîntătoare. Deşi mi-am dat seama că ar fi mai cuminte să stau locului, n-am putut să mă abţin şi m-am dus să mă conving cu ochii mei.

Incapabil să rezist tentaţiei, m-am dus la strachina de lîngă plita din bucătărie şi m-am uitat în ea. Aşa cum mă aşteptam, am constat că strachina nu făcea decît să reflecte lumina de toamnă timpurie care intra prin fereastra glisantă de lîngă tavan. Era aşa cum rămăsese după masa luată de mine în seara precedentă. Osan pusese orezul fiert în castronul în care îl servea la masă şi amesteca supa într-o oală, deasupra unui grătar mic de pămînt ars. Pe marginea castronului se prelinsese zeamă de orez, acum uscată. Întrucît şi orezul şi supa erau gata, era timpul ca servitoarea să-mi dea ceva de mîncare.

Orice formalisme fiind fără rost, am hotărît să-mi cer micul dejun. Am mieunat către Osan, provocator, plîngăreţ şi rugător ; dar s-ar fi zis că Osan nici nu mă băga în seamă. Nu prea mă simpatiza, dar încercam din greu, în acest moment, să-i cîştig simpatia. Am încercat din nou — miau, miau. Rugăminţile mele sunau înduioşător, de parcă, într-o ţară îndepărtată fiind, mi-ar fi fost dor de casă. Totuşi, Osan nu-mi dădea nici o atenţie.

Să fie surdă ? N-ar putea fi servitoare dacă ar fi surdă. Poate că este surdă numai la glasul pisicilor. Unii oameni nu disting culorile. S-ar putea să-şi închipuie că au vederea perfectă, dar din punct de vedere medical sînt anormali.

Osan poate să audă pisicile, în schimb este grozav de neînţelegătoare. În unele nopţi, cînd trebuie să ies pentru treburi importante, îi cer să deschidă uşa, dar rareori mă ajută. Cînd îmi dă drumul afară, uită de obicei să mă

mai lase înăuntru. Chiar şi vara, roua nopţii face rău la sănătate, iar gerul este şi mai neplăcut. Este groaznic să aştept răsăritul soarelui stînd sub streşini. Cu cîteva nopţi în urmă, am rămas afară şi m-au atacat nişte cîini vagabonzi. Am reuşit să mă urc la timp pe acoperişul unei magazii, dar a trebuit să-mi petrec toată noaptea tremurînd acolo, în frig. Toate aceste neajunsuri sînt provocate de lipsa de înţelegere a lui Osan.

Ştiusem de la început că, tratînd cu ea, nu aveam să obţin cine ştie ce răspuns, dar voiam totuşi să-i atrag atenţia, străduindu-mă cît puteam. Vorba aceea : „Cînd ţi-e foame, te rogi lui Dumnezeu" ; sau „Împins de sărăcie, ajungi să furi" ; sau „Scrisorile către iubită nu se opresc niciodată". Am strigat a treia oară — miaaau, miaaau. Scîrţîitul acesta avea să-i atragă atenţia cu siguranţă. În ce mă priveşte, mi se părea că rugăminţile mele sînt mai reuşite decît o simfonie de Beethoven — dar ele nu aveau efect asupra lui Osan.

Deodată, ea s-a lăsat în genunchi şi a ridicat una dintre scîndurile detaşabile din podea. A scos de dedesubt o bucată de mangal lungă de vreo doisprezece centimetri şi a lovit-o tare de grătar. Bucata s-a rupt în trei bucăţi mai mici, împrăştiind praf de cărbune peste tot. O parte din praf a nimerit chiar în supă, dar Osan nu este una care să-şi facă griji din atîta lucru. A pus cele trei bucăţi de mangal în vatră, sub oala cu supă. Felul în care se mişca arăta clar că nici nu-mi auzise simfonia. Deprimat şi neajutorat, am pornit înapoi spre camera de zi. În drum, am trecut pe lîngă uşa băii şi am văzut că cele trei fetiţe se spălau pe faţă. În baie era o mare activitate.

Cele două fete mai mari merg la grădiniţă, dar a treia este deocamdată prea mică. E atît de mică, încît încă nici nu e în stare să se spele pe faţă singură, în adevăratul sens al cuvîntului „spălat". Fetiţa luase o cîrpă de şters dintr-o găleată şi se ştergea pe faţă cu ea. Trebuie să fie scîrbos să te speli pe faţă cu o cîrpă de şters, dar, la un copil atît de mic, nu aveam de ce să mă mir. Boya este genul de copil care ar striga de bucurie în toiul unui cutremur. Poate că persoana cu care poate fi asemuită este Dokusen Yagi.

Dar sora mai mare își înțelegea foarte bine răspunderile de soră mai mare. A aruncat deoparte cu zgomot paharul de spălat pe dinți și a încercat să ia cîrpa de șters de la surioara ei.

Boya are însă ideile ei și rareori o bagă în seamă pe soră-sa.

— Nu. Babu ! a strigat ea, trăgînd de cîrpă.

Nimeni nu știe ce înseamnă cuvîntul „babu" și nici de unde vine. Boya îl folosește numai atunci cînd este supărată. În acest timp, cîrpa era trasă de sora mai mare spre stînga și de Boya la dreapta, așa că din mijloc au început să curgă șiroaie. Apa a stropit-o pe Boya nu numai pe picioare, dar și pe *genroku*. Am aflat numai de curînd că Boya numește *genroku* orice fel de chimono cu desene de mărime mijlocie. Nu știu de unde o fi luat cuvîntul ăsta [1].

— Hai, Boba, termină, ai să te uzi pe chimono, a ordonat energic sora mai mare.

O fi ea cea mai mare, dar are încă multe de învățat. Pînă nu de mult credea că *genroku* era același lucru cu *sugoroku*, un fel de joc de table.

Dar copiii mici fac de multe ori greșeli de exprimare, de care oamenii mari rîd. De exemplu, în loc să spună „hinoko" (scîntei), fiicele stăpînului meu spun kinoko (ciuperci), sau, în loc să spună Ochanomizu, numele unei școli, ele spun „ocha-no-miso" (pastă făcută din ceai). Tot așa, pronunță greșit „Ebisu Daikoku" (zeul bogăției), ca și cum ar fi „Ebisu daidoko" (bucătărie). Mai spun de asemenea că nu sînt copii din „waradana" (casă acoperită cu paie), în loc să spună că locuința lor nu este „uradana" (casă aflată într-o stradă dosnică). Stăpînul meu rîde de aceste greșeli, dar este foarte probabil că, atunci cînd predă engleza, face el însuși greșeli mai grave.

Boya nu-și spune Boya, ci se denumește pe ea însăși Boba, iar cînd „Boba" a văzut că i se udase *genroku*, a început să plîngă, spunînd că i s-a răcit *„gendoko"*. Osan a venit fuga din bucătărie să ia cîrpa de la Boba și să-i usuce chimonoul. Dar, în mijlocul acestei agitații,

[1] „Genroku" este, de fapt, o perioadă a istoriei japoneze (1688—1704).

fata mijlocie, Sunko, rămînea relativ liniştită. Un borcan cu cremă albă de faţă se rostogolise de pe poliţă şi Sunko îl întindea cu multă seriozitate. Mai întîi şi-a tras o linie albă de-a lungul nasului, făcîndu-l să arate de două ori mai mare ca de obicei. Apoi şi-a aplicat crema pe obraji în cocoloaşe mari, albe. Cînd ajunsese în acest moment al machiajului, Osan a intrat în grabă să şteargă chimonoul lui Boba şi a şters şi obrazul lui Sunko, spre marea neplăcere a acesteia.

După ce s-a terminat gălăgia din baie, m-am dus în dormitor la stăpînul meu, ca să văd dacă se trezise. Ajungînd acolo, am constatat că stăpînului îi dispăruse capul cu desăvîrşire, în schimb unul din picioare ieşea din aşternut. De fapt, se băgase cu capul sub pături ca să poată dormi mai mult. Semăna foarte mult cu o broască ţesoasă. Acum, stăpîna terminase curăţenia în camera lui de studiu. Cu mătura şi cîrpa în mînă, a strigat, ca şi mai devreme, prin uşa de hîrtie :

— Încă nu te-ai trezit ?

Apoi a deschis uşa şi a văzut păturile fără cap. Stăpîna nu a primit nici de data aceasta nici un răspuns, aşa că a făcut cîţiva paşi în cameră şi a împuns patul cu mătura. Stăpînul se băgase sub pături cu cap cu tot, pentru a fi pregătit să facă faţă atacului stăpînei. În prostia lui, crezuse probabil că va putea continua să doarmă dacă nu stătea cu capul afară, dar procedeul nu a dat rezultate. La început glasul stăpînei părea să se audă din prag, aşa că stăpînul se credea încă în siguranţă. A fost cu atît mai suprins cînd s-a simţit împuns cu coada măturii. În cele din urmă a renunţat la orice speranţă şi a mormăit slab „îhî".

— Trebuie să fii acolo la nouă. Dacă nu te grăbeşti, ai să întîrzii.

— Ştiu, ştiu. Mă trezesc, a mormăit stăpînul de sub pături.

Merita să te uiţi la el.

Stăpîna este mereu păcălită de promisiunile lui mincinoase. Renunţă să-l pîndească, închipuindu-şi că stăpînul chiar se va ridica, dar el adoarme din nou. Acum, însă, nu s-a dat bătută.

— Văd ce faci. Hai, trezeşte-te.

Este întotdeauna neplăcut să ţi se spună să te dai jos din pat, chiar dacă ai promis că te trezeşti. Acest lucru e cu atît mai adevărat în cazul încăpăţînatului meu de stăpîn. Poate din cauza invitaţiei nevestei, stăpînul meu a aruncat în cele din urmă pătura la o parte.

— De ce trebuie să strigi aşa de tare ? Dacă-ţi spun că o să mă trezesc, o să mă trezesc.

— Dar totdeauna rămîi în pat, după ce spui aşa.

— Cine ? Nu-i adevărat !

— Aşa se întîmplă în fiecare zi.

— Nu vorbi prostii.

— Prostii ? Aşa îmi mulţumeşti ?

Stăpîna mai avea mătura în mînă. Părea periculoasă. Chiar atunci, Yatchan, copilul omului cu ricşa, a început să urle. Casa omului cu ricşa este aproape lipită de zidul din spate al casei stăpînului meu şi, de cîte ori stăpînul se înfurie, mama lui Yatchan îl face pe copil să plîngă. S-ar putea ca femeia să fie plătită de domnul Kaneda pentru acest serviciu, dar cred că e cam neplăcut pentru băieţaş.

Dacă stăpînul meu ar fi înţelegător, i-ar părea rău de Yatchan şi n-ar mai face atîta gălăgie cînd se înfurie. Purtîndu-se atît de crud cu propriul ei copil numai pentru că o plăteşte domnul Kaneda, nevasta omului cu ricşa dovedeşte că este chiar mai nebună decît Kohei Tendo. Copilul este silit să urle nu numai de cîte ori se înfurie stăpînul meu, dar şi de fiecare dată cînd oamenii plătiţi de Kaneda vin să-i facă mizerii. Chiar cînd e linişte, nevasta omului cu ricşa este uneori sigură că stăpînul îşi va pierde cumpătul curînd, aşa că îl face pe Yatchan să plîngă puţin prea devreme. Mă întreb adesea dacă stăpînul meu este cu adevărat stăpîn în casa lui, sau Yatchan are cumva mai multă autoritate. În felul acesta, nu este greu ca stăpînul meu să fie chinuit. Nu e nevoie decît să-l bruftuluieşti puţin pe Yatchan şi plînsetele lui îl scot din minţi pe stăpînul meu.

În ţările europene, cu multă vreme în urmă, cînd un criminal evada şi nu mai putea fi prins, oamenii făceau o momîie şi o ardeau pe rug în locul lui. Mulţi dintre duşmanii stăpînului meu trebuie să fie la curent cu acest procedeu, pentru că folosesc adesea o strategie identică.

De exemplu, elevii de la liceul Norului Care Coboară şi mama lui Yatchan ; şi primii, şi cea de a doua servesc de minune scopurile domnului Kaneda.

În dimineaţa aceea, stăpînul meu a părut cuprins de un acces de furie auzind zbieretele lui Yatchan, pentru că s-a ridicat imediat şi s-a aşezat în vîrful patului. Era evident că uitase cu totul despre educarea minţii şi despre Dokusen Yagi. A început să se scarpine în cap atît de tare, cu amîndouă mîinile, că m-am temut să nu-şi sfîşie pielea capului. Mătreaţa adunată în ultima lună cădea plutind pe ceafa lui şi pe gulerul chimonoului de bumbac în care dormise. Era o privelişte măreaţă ! Amintindu-mi de mustaţa lui, am văzut cu uimire că i se zbîrlise de tot. Firele de păr trebuie să se fi gîndit că, dacă posesorul lor era atît de furios, n-ar fi cazul să rămînă şi ele blege. Fiecare dintre ele părea animat de sentimente puternice şi mustaţa era zbîrlită în toate direcţiile. Merita să vezi aşa ceva. În ajun, puse în faţa unei oglinzi, firele de păr se aliniaseră frumos unul lîngă altul, formînd o mustaţă ca a kaiserului. Dar după somnul de noapte, tot acest antrenament nu mai însemna nimic pentru ele.

La fel se întîmplă şi cu stăpînul meu. După ce îşi educă mintea o zi se duce să se culce, iar cînd se trezeşte toată educaţia i-a dispărut. E de mirare că un om atît de nestăpînit ca stăpînul meu, cu mustaţa lui atît de războinică, nu a fost concediat din postul de profesor. Poate că acest lucru demonstrează ce ţară mare e Japonia. Şi întrucît este uşor să rămîi neobservat într-o ţară atît de mare, Kaneda şi oamenii plătiţi de ei reuşesc să treacă drept fiinţe omeneşti. Stăpînul meu crede probabil că, atîta timp cît asemenea exemplare pot trece drept oameni, nu există nici un motiv ca el să fie concediat. În ce mă priveşte, aş vrea să trimit o carte poştală la Sugamo şi să-l întreb pe Kohei Tendo ce crede despre asta. Mi-ar spune imediat.

Stăpînul a deschis cît de larg a putut ochii tulburi, pe care i-am descris mai înainte, şi a privit concentrat spre dulapul din faţa lui. Dulapul este împărţit în două, orizontal, şi se deschide cu uşi glisante. Patul stăpînului meu aproape atingea uşile de hîrtie, aşa că ele erau situate pe direcţia privirii lui. Uşile dulapului fuseseră acoperite

cu hîrtie colorată. Hîrtia era ruptă ici şi colo, aşa încît se putea vedea rama dinăuntru, precum şi alte straturi de hîrtie. Pentru umplutură erau folosite tot felul de resturi de hîrtie, tipărită ori scrisă cu pensula. Unele din aceste fragmente literare fuseseră lipite cu susul în jos sau pe dos. Stăpînul a văzut aceste mărunţaie sfîşiate şi a simţit deodată pofta să citească ce scria pe ele.

Pînă acum fusese atît de furios, încît simţea tentaţia s-o apuce pe nevasta omului cu ricşa şi s-o frece cu nasul de un pin, aşa că ar putea să pară ciudată hotărîrea lui de a începe să citească petice vechi de hîrtie. De fapt, fenomenul nu este neobişnuit la cei care au asemenea accese de furie.

Stăpînul meu este ca un copil care plînge, dar începe să rîdă imediat ce i se dă o bucată de prăjitură. Cînd era student, stătea cu chirie la un templu, într-o cameră alături de chiliile călugăriţelor. Încăperile erau despărţite numai prin uşi glisante de hîrtie. Călugăriţele au avut întotdeauna reputaţia de a fi cele mai rele dintre femeile rele, iar acestea se străduiau din răsputeri să-l chinuie pe bietul meu stăpîn. Obişnuiau să facă zgomot cu oalele de gătit de cîte ori stăpînul meu avea de învăţat şi cîntau tare „Cioara plîngăreaţă a rîs acum, cioara plîngăreaţă a rîs acum". De atunci a început stăpînul meu să urască călugăriţele.

Oricum însă, cîntecul îl descrie de minune pe stăpînul meu. El strigă şi rîde şi e fericit şi amărît cu de două ori mai multă pasiune decît cei mai mulţi dintre oameni. Dar dispoziţia în care se găseşte nu durează niciodată foarte mult. S-ar putea spune că nu are nici un fel de continuitate şi că mintea lui o ia razna adeseori, dar în realitate este superficial şi îngust la minte — un copil răsfăţat şi obraznic. Avînd o astfel de fire, în ziua aceea, s-a ridicat din pat cu intenţia de a se lua la bătaie cu nevasta omului cu ricşa, dar şi-a schimbat brusc intenţiile şi a hotărît să citească ce scria pe bucăţile folosite ca umplutură la uşile de hîrtie zdrenţuită ale dulapului. La stăpînul meu, acest fapt nu era chiar atît de ciudat.

Primul petic de hîrtie care i-a atras atenţia avea şi o imagine a lui Hakubun Ito. Hîrtia era lipită cu susul în jos, dar în partea de sus era o dată — 28 septembrie,

anul 11 al erei Meiji (1878). Ce făcea Ito, guvernator al Coreei pe vremea aceea ? Stăpînul meu era probabil curios, dar partea de jos era acoperită de alt petic de hîrtie. Pe acest, stăpînul meu a citit „ministru de finanţe". Uimitor ! Ito fusese cîndva ministru de finanţe, iar acum stătea cu capul în jos ! Ceva mai la stînga, scria din nou „ministru de finanţe", dar literele erau culcate parcă ar fi ațipit. Desigur, era mai bine așa decît cu capul în jos. Sub o gaură mare în hîrtia colorată, scria „sînteţi" cu litere mari. Restul propoziţiei nu se vedea. În rîndul următor, stăpînul meu a citit : „în grabă". Şi, iarăşi, nu mai urma nimic.

Dacă stăpînul meu ar fi fost agent al poliţiei capitalei, poate că ar fi rupt uşa de hîrtie. Poliţiştii nu sînt, în general, foarte educaţi, aşa că fac orice pentru a afla ceea ce doresc să afle. Poliţiştii sînt oameni cu care e greu să te înţelegi. Ar fi de dorit să fie mai reţinuţi în acţiunile lor. Dacă ar fi însă mai rafinaţi, s-ar putea să nu fie în stare să mai găsească urme. Am auzit că uneori poliţia merge pînă acolo încît fabrică singură dovezi ca să poată aresta un nevinovat. Deşi sînt plătiţi de contribuabili, poliţiştii sînt adesea nişte înspăimîntători inamici publici.

Întorcîndu-mi privirea spre uşa dulapului, am văzut dîndu-se peste cap o hartă a prefecturii Oita. Dacă Hakubun Ito stătea în cap, nu m-a mirat să văd şi prefectura Oita în această poziţie lipsită de demnitate. Stăpînul meu, citind pînă aici, a strîns pumnii şi i-a ridicat spre tavan. Se pregătea să caşte.

Căscatul a avut un rezultat asemănător cu răcnetul unei balene. Apoi, însă, stăpînul a început încet-încet să se îmbrace şi a pornit spre baie. Stăpîna, aşteptînd nerăbdătoare să-l vadă sculat din pat, putea acum să strîngă aşternutul în dulap şi să împăturească chimonoul în care dormise stăpînul meu. Apoi, ca în fiecare dimineaţă, a început să cureţe prin cameră.

Aşa cum măturatul şi ştersul prafului ajunseseră mai mult o formalitate decît o adevărată curăţenie, acelaşi lucru se întîmplă şi cu felul în care stăpînul meu se spală pe faţă în fiecare dimineaţă. În dimineaţa aceea era la fel ca şi cu zece ani în urmă. Bineînţeles, a făcut gargară

zgomotos ca întotdeauna. După ce şi-a potrivit cărarea cu grijă, a intrat maiestuos în sufragerie, cu prosopul aruncat pe umăr. Apoi s-a aşezat la masă, lîngă un grătar cu cărbuni.

N-aş putea să spun ce crede fiecare despre felul în care arăta grătarul. Poate vă închipuiţi că era din lemn de zelkova cu fibra fină, desenată în scări. Sau poate vă imaginaţi un ceaun căptuşit cu aramă. Cititorii romantici se vor gîndi la o fată drăguţă, cu părul proaspăt spălat, îngenuncheată lîngă un grătar de lemn parfumat uscîndu-şi părul cu graţie.

Din nefericire, grătarul domnului Kushami nu este atît de elegant. Este atît de vechi, încît e greu de spus din ce material e făcut. Cele mai multe grătare arată bine cînd sînt lustruite. Dar e greu de spus dacă acela al stăpînului meu e făcut din lemn de zelkova, din cireş sau din paulownia, atît este de neîngrijit. Nici nu merită să te uiţi la el. Nici stăpînul meu, nici nevastă-sa nu-şi amintesc cînd l-au cumpărat ; odată şi-au pus întrebarea aceasta, şi se pare că grătarul nu fusese nici primit în dar. Întrebat dacă l-a furat, stăpînul meu n-ar putea da un răspuns foarte sigur.

Cu multă vreme în urmă, o rudă de-a lui a murit, astfel că stăpînul şi familia sa au avut grijă de casă cîtăva vreme. Mai tîrziu, cînd stăpînul a reuşit să-şi găsească o casă a lui, probabil că a împachetat grătarul la un loc cu propriile lui obiecte, atunci cînd s-a mutat.

În lumea de azi se întîmplă multe lucruri asemănătoare. Se spune că bancherii încep să creadă că banii pe care-i mînuiesc le aparţin. Funcţionarii de stat sînt slujbaşi ai poporului, aşa că li se dă o anumită autoritate pentru ca ei să-şi îndeplinească funcţia ; dar lucrînd aşa, ajung să creadă că dispun de autoritate pentru a-i chinui pe oamenii care, de fapt, le-au acordat acea autoritate. Aşadar, cînd există atîţia oameni de acest fel în lumea sucită a zilelor noastre, ar fi nedrept să-l condamnăm pe stăpînul meu numai din cauza grătarului. Dacă ţineţi să-l numiţi pe stăpînul meu hoţ, aţi putea spune la fel de bine că toţi ceilalţi sînt şi ei răufăcători.

La masă cu stăpînul meu stătea Boba, fetiţa care se ştersese pe faţă în dimineaţa aceea cu cîrpa de spălat

pe jos, Tonko, fata mai mare care mergea la şcoala „pastă făcută din ceai" (Ochanomizu), şi Sunko, care-şi vîrîse degetele în crema de faţă. Începuseră să mănînce. Stăpînul le-a privit imparţial pe cele trei fetiţe. Faţa lui Tonko are forma unei apărători de la o sabie de oţel. Sunko seamănă cu sora ei mai mare, dar arată mai degrabă ca o tavă de lac roşu, lucrată în insulele Loochoo. Boba nu seamănă cu surorile ei : ea are o faţă prelungă. Puţine femei nu sînt lunguieţe, dar faţa acestui copil era lungă pe orizontală. Deşi ştim că moda se schimbă des, o faţă lungă pe orizontală nu are şanse mari să ajungă vreodată la modă.

Deşi sînt fetele lui, pe stăpînul meu îl apucă uneori teama de ele. Ca toţi copiii, ele cresc mari. Şi cresc repede — ca trestiile de bambus de la templul Zen din apropiere. De fiecare dată cînd îşi dă seama cît de înalte au crescut, stăpînul este profund îngrijorat. Parcă l-ar goni cineva din urmă. Deşi este foarte distrat, ştie măcar atît — că fiicele lui nu sînt băieţi. Şi mai ştie că va veni o vreme cînd va trebui să le mărite. Habar nu are ce o să facă cu ele. De vreme ce nu poate spera să aibă grijă de ele cum se cuvine, n-ar fi trebuit în primul rînd să aibă copii. Dar aceasta e o greşeală obişnuită la oameni. Oamenii adună mereu ceea ce nu le trebuie, iar apoi se plîng de greutatea poverilor.

După cum era de aşteptat, fetiţele habar n-aveau că el îşi făcea griji din cauza lor, aşa că mîncau cu plăcere. Deocamdată, cel mai dificil copil era Boba. Nu are decît trei ani, aşa că stăpîna îi dă nişte beţişoare scurte şi un castronaş de orez mic, ca pentru un copil de trei ani. Dar Boba nu acceptă să primească mai puţin, aşa că de multe ori şterpeleşte farfuria cu orez a surorii mai mari şi îi ia beţişoarele lungi, deşi nu le poate folosi. Dacă ne uităm în jurul nostru, vom constata, în general, că persoana cea mai incapabilă este aceea care se străduieşte cel mai din greu să pară importantă. Asemenea oameni visează îndeosebi să ajungă la funcţii oficiale importante. Aceste pretenţii absurde încep să încolţească atunci cînd oamenii respectivi sînt cam de vîrsta lui Boba. Rădăcinile sînt atît de adînci, încît este practic imposibil, prin educaţie ori prin constrîngere, să-i convingi că greşesc.

Boba luase iarăşi castronul mai mare cu orez al surorii ei, şi beţele lungi. Pentru că încerca să facă un lucru de care era incapabilă, nu reuşea decît să deranjeze. Boba apucase beţişoarele prea aproape de capăt şi le înfipsese în castronul cu orez. Castronul era plin de orez în proporţie de patru cincimi, cea de a cincea fiind supă de pastă de fasole. Împuns de beţişoarele lui Boba, castronul s-a înclinat într-un unghi de treizeci de grade, iar supa s-a vărsat. Boba a rămas netulburată, deşi se murdărise de orez şi supă. Hotărîtă, şi-a apropiat gurița de marginea castronului cu orez şi a încercat să apuce cît mai mult orez, apropiindu-l cu beţişoarele. Cea mai mare parte din orez, gălbui şi lipicios, i s-a lipit pe nas, obraji şi bărbie. Puţinele boabe care nu i-au nimerit pe faţă s-au împrăştiat pe podea. Era o manieră foarte necugetată de a lua masa.

Ajungînd aici, aş vrea să adresez cîteva cuvinte domnului Kaneda şi tuturor celorlalţi indivizi care se bucură de o mare influenţă : dacă încercaţi să trataţi lumea aşa cum tratează Boba castronul cu orez şi beţişoarele, nu vă puteţi aştepta să băgaţi în gură mult orez. Orezul nu sare în gura cuiva în mod firesc, ci pentru că îşi schimbă direcţia. De aceea, aş dori să vă mai gîndiţi la felul cum vă folosiţi influenţa şi exercitaţi o forţă mai mare decît este necesar. Forţa nu şade bine oamenilor abili, care cunosc căile acestei lumi.

Surioara Tonko, căreia Boba îi luase castronul cu orez şi beţişoarele, era o fetiţă răbdătoare ; dar, cum castronaşul lui Boba era prea mic pentru ea, îl terminase din trei înghiţituri. Din această cauză, întindea mereu mîna spre oala cu orez. Mîncase pînă acum patru farfurioare şi tocmai se pregătea să-şi pună a cincea porţie. Ridicase capacul de pe oala cu orez şi apucase lingura, dar a ezitat un moment ; parcă se întreba dacă să mai mănînce sau nu o porţie. S-a hotărît repede şi a mai luat o porţie de orez. Dar adunase prea mult orez şi ultima lingură s-a rostogolit pe rogojina de paie. Tonko nu a părut tulburată şi a început să-l adune de jos. M-am întrebat ce va face cu orezul, cînd am văzut-o punîndu-l la loc în oală. Orezul nu putea fi foarte curat.

După cum era de aşteptat din partea unei surori mai mari, după ce a terminat de mîncat Tonko s-a mirat cu glas tare de faţa murdară a lui Boba :

— Boba ! Eşti plină de orez pe faţă !

Mai întîi, Tonko a adunat orezul care se lipise în jurul nasului lui Boba. Am crezut că va arunca aceste rămăşiţe, dar, spre mirarea mea, le-a băgat în gură. Apoi, a cules boabele de pe obraji. Cealaltă soră, Sunko, care pînă atunci ronţăise în linişte o ridiche murată, a scos un cartof din supă şi l-a băgat în gură. După cum ştiţi puţine lucruri sînt mai fierbinţi decît un cartof fiert în supă. Chiar şi adulţii, dacă nu sînt atenţi, fac băşici în gură din cauza lor. Sunko s-a speriat. Scoţînd un strigăt, a scuipat cartoful pe masă. Două sau trei bucăţele s-au rostogolit în faţa lui Boba, căreia îi plac foarte mult cartofii. Cînd a văzut mîncarea ei preferată stîndu-i în faţă, a aruncat beţişoarele, a apucat bucăţelele de cartofi şi le-a vîrît în gură.

Stăpînul meu, care asistase la toate acestea fără să spună un cuvînt, se scobea în dinţi. În privinţa copiilor, el duce o politică de „neamestec". Cele trei fetiţe, chiar dacă n-ar fi fost decît şcolăriţe mucoase, ar fi putut să fugă de acasă cu concubinii lor — şi stăpînul meu tot ar fi acceptat situaţia fără să clipească.

Stăpînul meu nu face absolut nimic. Şi totuşi, uitaţi-vă la oamenii pe care-i considerăm harnici. Ei mint, păcălesc, înşeală şi-i intimidează pe alţii, pentru a-şi croi drum în viaţă. Se pare că toţi cred că numai în felul acesta trebuie procedat. Elevii mici de la liceu văd aceste lucruri şi fac şi ei la fel. Îmi vine să roşesc de ruşine. Dar nu vreau să spun că astfel de oameni sînt într-adevăr harnici — dimpotrivă, ar trebui consideraţi paraziţi. Fiind motan japonez şi patriot, cînd văd asemenea oameni îmi vine să le scot ochii cu ghearele. Cu cît creşte numărul acestor egoişti incompetenţi, naţiunea devine mai slabă. O şcoală cu astfel de elevi este o insultă pentru toate şcolile, iar o naţiune cu astfel de cetăţeni se compromite ca naţiune. Toţi ne dăm seama că aceasta este o ruşine, aşa încît rămîne un lucru de neînţeles de ce atît de mulţi oameni de acest fel bîntuie, în zilele noastre, prin ţară. Poate că japonezii nu au mîndrie nici cît pisicile. Situaţia

este foarte nefericită. Trebuie să mărturisesc că, atunci cînd îl compar pe stăpînul meu cu astfel de oameni, mi se pare un ins superior. Este superior pentru că nu este ambiţios, descurcăreţ sau şmecher.

După ce îşi terminase micul dejun fără să păţească nimic, stăpînul şi-a pus hainele europene şi a comandat o ricşă. Cînd l-a întrebat pe omul cu ricşa dacă ştia unde este postul de poliţie Nihon Zutsumi, acesta i-a răspuns cu un zîmbet dubios. Stăpînul nu avea nevoie să-i spună că postul de poliţie se află în apropiere de Yoshiwara, cartierul cu bordeluri autorizate.

După plecarea lui, stăpîna şi-a terminat micul dejun şi a spus copiilor să se grăbească pentru a nu întîrzia la şcoală.

— Dar profesorul ne-a zis că azi e zi liberă, a răspuns fiica mai mare.

Puţin bănuitoare, stăpîna s-a uitat în calendarul din dulap şi a observat că ziua era scrisă cu litere roşii. Era, într-adevăr, sărbătoare. Stăpînul meu anunţase că va lipsi, fără să fie nevoie. Meitei ar fi trebuit să-i spună cum stau lucrurile, dar Meitei este un om greu de înţeles. Poate uitase şi el că este sărbătoare, sau poate se prefăcuse că nu ştie. În cele din urmă, stăpîna a spus copiilor să meargă să se joace şi şi-a scos cutia de cusut.

În timpul următoarelor treizeci de minute, casa a fost atît de liniştită, încît nu am despre ce să scriu. După aceea, însă, a sosit o tînără vizitatoare, o elevă de şaptesprezece sau optsprezece ani. Purta pantofi cu tocurî scîlciate, rochia roşie *hakama* mătura podeaua şi buclele de pe lîngă urechi îi stăteau ca bilele din abac. A intrat prin uşa din spate, fără să se anunţe. Era nepoata stăpînului meu, care vine uneori în vizită duminica şi, în general, pleacă acasă după ce se ceartă cu unchiul ei. Poartă numele frumos de Yukie. Dar felul cum arată nu se potriveşte cu numele : seamănă, la faţă, cu toate fetele pe care le vedeţi cînd ieşiţi în stradă.

— Bună, mătuşico !

A intrat în cameră şi s-a aşezat lîngă cutia de cusut.

— Cum de-ai venit la noi atît de devreme ?

— Astăzi este sărbătoare națională. Am plecat de acasă la opt și jumătate. Cum nu te văzusem de mult, m-am gîndit să trec pe aici să-ți dau bună ziua.

— Cred că poți să mai stai cîtăva vreme. Unchiul tău se va întoarce curînd.

— Unde s-a dus așa devreme ? E ceva neobișnuit, nu-i așa ?

— Da, s-a dus la poliție. Nu e nostim ?

— Da ? De ce ?

— L-au prins pe hoțul care a fost la noi astă-primăvară.

— Și a trebuit să meargă ca martor. Ce plictiseală !

— Ei, e mai bine așa. Ieri a venit un polițist să ne spună că au găsit obiectele furate.

— Dacă nu se întîmpla asta, unchiul ar fi și acum în pat, nu-i așa ?

— Unchiului tău îi place să doarmă tîrziu. Cînd îl trezesc, se înfurie îngrozitor. Mi-a cerut să-l trezesc la șapte azi dimineață, dar cînd am venit la el, își acoperise capul cu pătura și nici nu-mi răspundea. Cînd l-am strigat a doua oară, mi-a vorbit urît. Este foarte neplăcut.

— Mă întreb de ce-i atît de somnoros. Poate are nervii obosiți.

— Nu, nu cred că e asta.

— Dar se înfurie din orice. Mă mir că nu-și pierde postul la școală.

— Păi, la școală se spune că se poartă mai drăguț.

— Asta e foarte urît. E ca și Konnyaku Emma, împăratul Infernului, tremurînd ca piftia.

— Și îi place să mă contrazică. Dacă spun la dreapta, el zice la stînga ; dacă spun la stînga, el zice la dreapta. E foarte încăpățînat.

— E un încuiat, asta este. Dar așa îi place lui. Dacă vrei să-l convingi să facă ceva, spune-i să nu facă. Așa poți să-l determini să facă orice dorești. Acum cîteva zile, am vrut o umbrelă nouă. I-am tot spus unchiului că n-am nevoie de umbrelă, așa că mi-a cumpărat una, spunînd că nu există nici un motiv pentru care să nu am o umbrelă nouă.

— Bravo ! Minunat ! Așa am să fac și eu.

— Dacă nu faci așa, nu obții nimic.

— Acum cîtăva vreme, a venit un agent de asigurări şi aş fi vrut să-l facă să semneze o poliţă de asigurare. Omul ne-a explicat toate avantajele asigurării pe viaţă, dar unchiul tău n-a vrut să semneze nici una. Întrucît nu avem bani la bancă, îmi fac griji pentru copii. Dacă el ar fi asigurat, m-aş simţi mai liniştită.

— Adevărat. Nu ştii ce se poate întîmpla.

A discuta asemenea intimităţi de familie mi se pare nepotrivit, la o fată de şaptesprezece-optsprezece ani.

— Am ascultat, din camera de alături, cum vorbea cu agentul de asigurări — era foarte amuzant. El spunea că îşi dă seama de importanţa asigurărilor şi a societăţilor de asigurare, dar se încăpăţîna să spună că, dacă cineva nu era sortit să moară, n-avea rost să se asigure.

— Aşa spunea unchiul ?

— Da ! Agentul de asigurări i-a explicat că viaţa, aparent lungă, ia sfîrşit uneori pe neaşteptate. Dar unchiul tău a spus că se hotărîse să nu moară. Nu crezi că este necugetat ?

— Indiferent ce a hotărît, tot o să moară într-o bună zi. Şi eu voiam foarte mult să iau note mari la şcoală, dar n-am reuşit.

— Aşa a spus şi agentul : viaţa e un lucru cu care nu putem face ce vrem. A spus că, dacă oamenii ar putea trăi cît vor, n-ar mai muri nimeni.

— Avea dreptate.

— Bineînţeles, dar soţul meu n-a vrut să fie rezonabil. A spus din nou, foarte mîndru, că nu va muri niciodată, că promisese că nu va muri.

— Ciudat, nu-i aşa ?

— Foarte ciudat. Unchiul tău afirmă că, dacă ar avea destui bani ca să plătească o poliţă de asigurare, mai bine ar depune banii la bancă.

— A avut vreodată bani economisiţi ?

— Nici gînd ! Nici nu-i pasă ce s-ar putea întîmpla după ce va muri el.

— Îmi dau seama că eşti îngrijorată. Mă întreb de ce se poartă unchiul aşa. Prietenii lui, care vin pe aici, sînt şi ei nişte oameni ciudaţi, nu-i aşa ?

— Cîtuşi de puţin. Unchiul tău este altfel decît toţi ceilalţi.

— Ar trebui ca unchiul să-l întrebe pe domnul Suzuki ce ar putea face cu banii. Poate că ar deveni mai rezonabil.

— Da, dar domnul Suzuki nu este foarte agreat aici.

— Dar celălalt bărbat, omul acela atît de calm ?

— Vrei să spui domnul Yagi ?

— Da, despre el vorbeam.

— Deocamdată, sîntem cam nemulţumiţi de domnul Yagi. Ieri a fost aici Meitei şi a spus că s-ar putea ca domnul Yagi să nu fie chiar atît de înţelept cum credeam.

— Adevărat ?

— Domnul Yagi este unul dintre profesorii tăi, Yukie ?

— Nu, dar săptămîna trecută a ţinut o conferinţă la întrunirea doamnelor de la clubul Shukutoku.

— A fost interesant ?

— Păi, nu prea interesant. Dar are o faţă atît de lungă şi o barbă mare — ca Tenjin-sama, spiritul lui Michizane Sugawara — încît l-a ascultat toată lumea.

Stăpîna ar fi vrut să mai întrebe ceva despre conferinţă, dar fetiţele o auziseră pe Yukie vorbind, aşa că au dat buzna de pe verandă în camera de zi. Probabil că se jucaseră pe terenul viran, de partea cealaltă a gardului de bambus.

— Uite ! A venit Yukie ! au strigat fetiţele mai mari, încîntate.

— Hai, hai, nu trebuie să fiţi atît de zgomotoase. Staţi jos în linişte, Yukie tocmai spunea o poveste interesantă.

Stăpîna şi-a pus deoparte cutia de cusut.

— Vai, Yukie, mie îmi plac poveştile, a spus Tonko.

— O să ne spui din nou *Kochi-kochi-yama* ? a întrebat Sunko.

— Şi lui Boba îi plac 'veştile, a îngînat fetiţa mai mică, înghesuită între cele două surori ale ei.

Nu voia să spună că îi place să asculte poveşti, ci că îi place să le spună.

— Acum Boba o să ne spună o poveste, a rîs sora mai mare.

— Boba, tu urmezi după aceea. Întîi o ascultăm pe Yukie, a intervenit stăpîna.

Dar lui Boba nu-i convenea perspectiva.

— Nu. Vreau să fiu prima, babu ! a țipat ea.

— Haide, haide. Bine, Boba, ce poveste vrei să ne spui ? a întrebat-o Yukie.

— Bon-tan, Bon-tan, un' te duci ?

— Foarte frumos. Și mai departe ?

— La oleză'ie să tai 'iața.

— Foarte bine. Ce bine ții minte !

— Dacă bii, ai să ne-nculci.

— Nu se zice bii, se zice vii, a corectat-o Tonko.

Boba a strigat din nou „Babu !“ și a făcut-o să tacă. Dar, pentru că sora ei intervenise, Boba a uitat poezia și nu a putut continua.

— Asta e tot ? a întrebat Yukie.

— Nu mai știu. Al naibii !

— Ei, ei ! Copil rău ! Cine te-a învățat să spui așa ?

— Otan.

— Ce rea e Osan, să te învețe așa ceva ! a intervenit stăpîna, străduindu-se să zîmbească. Apoi a continuat : Acum e rîndul lui Yukie. Boba, să asculți în liniște.

Deși foarte răsfățată, Boba a părut să înțeleagă, pentru că a tăcut din gură.

— În conferința domnului Yagi se spunea, a început Yukie ajungînd în sfîrșit să povestească, că demult, la o încrucișare de drumuri, se afla o statuie de piatră a lui Jizo, zeul care-i apără pe copii. Pe la răscrucea aceasta treceau mereu cai și căruțe și Jizo le stătea mereu în drum, așa că oamenii din oraș s-au adunat și au hotărît să mute statuia.

— E o poveste care s-a întîmplat cu adevărat ?

— Domnul Yagi nu ne-a spus. Oricum, după ce s-au sfătuit mult, a fost ales cel mai puternic om din oraș să-l mute de acolo pe Jizo. El s-a dezbrăcat pînă la brîu, a început să tragă și să împingă, dar Jizo nu se mișca din loc.

— Era un Jizo foarte greu.

— Omul cel puternic a obosit atît de tare, încît s-a dus acasă și s-a culcat. Atunci, a venit omul cel mai deștept din oraș și le-a spus oamenilor să-l lase pe el

să mute statuia. A umplut o farfurie cu cornulețe de orez unse cu pastă de soia și a arătat-o lui Jizo, spunîndu-i : „Hai, vino. Vino să mănînci cornulețe.“ Dar Jizo nu s-a mișcat din loc. Omul cel deștept era convins că va putea mișca statuia, așa că a adus o cană plină cu *sake* și s-a dus din nou la Jizo. I-a spus lui Jizo că, dacă voia să bea, nu trebuia decît să facă un pas. Omul s-a străduit vreo trei ore, dar Jizo nu s-a mișcat din loc.

— Yukie, lui Jizo nu-i este niciodată foame ? a întrebat Tonko..

Sunko a spus și ea :

— Vreau și eu cornulețe.

— Omul cel deștept nu reușise nici cu mîncarea, nici cu băutura, așa că a făcut niște bani falși și i-a spus lui Jizo să vină și să-i ia. Jizo tot nu se mișca. A rămas încăpățînat, ca și pînă atunci.

— Cam ca unchiul tău.

— Așa este. Întocmai ca unchiul. În cele din urmă, omul cel deștept a renunțat și a apărut un lăudăros care a spus că, fără nici o îndoială, va muta statuia din loc. S-a apucat de treabă ca și cum ar fi fost sigur că va reuși.

— Și ce a făcut lăudărosul ?

— Asta este lucrul cel mai interesant. Mai întîi a venit în uniformă de polițist, cu o mustață falsă. S-a proțăpit în fața lui Jizo și i-a cerut să se miște, în numele legii. A fost la fel de poruncitor ca un polițist adevărat. Firește, astăzi puțini oameni dau ascultare poliției, oricît de poruncitori ar fi polițiștii.

— Și Jizo s-a mișcat ?

— Să se miște ? Deloc. Era încăpățînat ca unchiul.

— Dar unchiul tău respectă foarte mult poliția.

— Adevărat ? Dar nu-i nevoie să ne temem de ei, nu ? În orice caz, conferențiarul a spus că Jizo nu s-a mișcat. Stătea ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Atunci lăudărosul s-a înfuriat rău. S-a dus acasă, și-a scos uniforma de polițist și a aruncat mustața falsă într-un coș de hîrtii. Apoi s-a apropiat de Jizo îmbrăcat ca un om foarte bogat. Probabil că încercase să semene cît mai bine cu putință cu baronul Iwasaki. N-a făcut altceva decît să se strîmbe și să umble în tăcere în jurul lui Jizo, fumînd o țigară de foi.

— Ce urmărea ?

— Spera să-l ameţească pe Jizo cu fumul.

— Seamănă cu glumele unui povestitor de meserie. Şi l-a ameţit cu fumul ?

— Nu, pentru că statuia, după cum ştii, era de piatră. Lăudărosul ar fi trebuit să se oprească imediat. Dar apoi s-a deghizat în prinţ.

— Existau prinţi şi pe vremea aceea ?

— Cred că da. Domnul Yagi ne-a spus că omul acela făcea pe prinţul. Făcea un lucru înspăimîntător, dovedind atîta lipsă de respect faţă de familia imperială !

— Dar ce prinţ imita el, aşa, deghizat ?

— N-are importanţă. Tot lipsit de respect era.

— Ei da...

— În orice caz, nici figura asta nu i-a reuşit, aşa că lăudărosul a renunţat.

— Aşa şi merita să păţească.

— Da, ar fi trebuit să-l închidă. În orice caz, oamenii din oraş s-au adunat iarăşi să se sfătuiască, dar nici unul nu ştia ce să facă cu Jizo.

— Aşa se termină povestea ?

— Nu, mai este. Atunci oamenii din oraş au plătit mulţi oameni cu ricşa şi vagabonzi să umble în jurul lui Jizo, făcînd cît mai mult zgomot cu putinţă. Credeau că dacă-l enervează, Jizo va pleca într-un loc mai liniştit. Aşadar, zgomotul a continuat multe zile şi multe nopţi.

— Erau foarte hotărîţi, nu-i aşa ?

— Dar Jizo nu i-a băgat în seamă.

— Şi ce s-a mai întîmplat ? a întrebat Tonko, nerăbdătoare.

— Păi, oamenii au obosit de zgomot, dar vagabonzii şi oamenii cu ricşa nu voiau să se oprească, fiindcă fuseseră plătiţi.

— Yukie, ce înseamnă „plătiţi" ? a întrebat Sunko.

— Adică li s-a dat bani.

— Şi ce să facă cu banii ?

— De, Sunko, nu ştiu... Ei, şi trăia acolo un prost, pe nume Baka-Take, cu care nu stătea nimeni de vorbă. Cînd a aflat pentru ce se agita lumea, le-a spus că sînt nişte caraghioşi şi că Jizo nu putea fi mutat în felul acesta.

— Pentru un prost, era deştept.

— Da, era deştept. Atunci lumea a rîs de el şi i-a cerut să-l mute el pe Jizo. Iar Baka-Take a fost de acord. Le-a spus vagabonzilor şi oamenilor cu ricşa să-şi ţină gura şi a păşit cu hotărîre spre Jizo.

— Yukie, ce înseamnă hotărîre ? Un prieten al lui Baka-Take ?

Tonko a întrerupt-o cu această întrebare ciudată, într-un moment important, dar stăpîna şi Yukie au izbucnit în rîs.

— Nu, nu era prieten cu el.

— Dar cine era ?

— Hotărîre înseamnă... nu pot să-ţi explic.

— Înţeleg. „Hotărîre" înseamnă „nu pot să-ţi explic", da.

— Ei ?

— Păi, îl ştii pe Sampei Tatara, nu-i aşa ?

— Da, ne-a adus ignami.

— Ei bine, Tatara e foarte hotărît.

— Atunci Tatara înseamnă „hotărîre", nu-i aşa !

— Da, cam aşa ceva. În orice caz, Baka-Take s-a oprit în faţa lui Jizo cu mîinile încrucişate pe piept, şi i-a spus că oamenii din oraş ar vrea ca el să se dea la o parte din drum. Jizo a fost de acord imediat. S-a plîns numai că oamenii trebuiau să spună aşa de la început. Apoi, s-a aşezat exact acolo unde ar fi vrut oamenii să stea.

— Ce nostim era Jizo !

— Iar acum a început conferinţa.

— Mai este mult ?

— Da. Domnul Yagi ne-a explicat că avea un motiv foarte serios să spună acea poveste la o întrunire a doamnelor. El s-a scuzat înainte de a vorbi mai departe şi a spus că majoritatea femeilor au obiceiul să o ia pe departe, în loc să vorbească de-a dreptul. A recunoscut, totuşi, că acest lucru nu se întîmplă numai femeilor. A spus chiar că mulţi bărbaţi de astăzi au devenit oarecum feminini, din cauza obiceiurilor străine ; mulţi oameni înţeleg greşit cultura occidentală şi acceptă orbeşte toate ideile de import, crezînd că, dacă le acceptă, vor deveni nişte oameni rafinaţi. Dimpotrivă, a arătat domnul Yagi,

astfel de oameni nu fac decît să împiedice progresul civilizației.

Revenind la femei, ne-a cerut să ne amintim această poveste, ca să devenim la fel de cinstite ca Baka-Take atunci cînd avem vreo dorință. Domnul Yagi consideră că, dacă toate femeile ar urma exemplul lui Baka-Take, multe certuri între bărbat și nevastă și între nevastă și soacră ar dispare. A spus că mulți oameni par misterioși, dar lucrul acesta se întîmplă mai ales cu femeile. De aceea, femeile sînt în general mai nemulțumite decît bărbații. Cu alte cuvinte, domnul Yagi a vrut să spună că noi, femeile, devenim proaste. Asta era concluzia lui.

— Ei bine, și tu ce spui, Yukie ? Crezi că vei fi și tu proastă ?

— Ce prostie ! Nu vreau să ajung ca Baka-Take. La întrunire era și Tomiko Kaneda, care s-a înfuriat pentru cele spuse de domnul Yagi.

— Vrei să spui Tomiko Kaneda, aceea care locuiește de cealaltă parte a străzii ?

— Da, fata aceea elegantă.

— Merge la aceeași școală cu tine, Yukie ?

— Nu, dar face parte din clubul doamnelor. E foarte bine îmbrăcată, nu-i așa ? Mi se taie răsuflarea.

— Și se spune că este și drăguță.

— A, nu cred. E o fată oarecare. Orice fată care s-ar farda atît de mult ar fi drăguță.

— Atunci, dacă te-ai farda și tu, ai fi de două ori mai frumoasă.

— Hai, nu mă necăji, mătușico. Adevărul este că fetele bogate se fardează prea mult.

— Ar fi plăcut să fii atît de bogată.

— Da, dar Tomiko ar trebui să încerce puțin să semene cu Baka-Take. Este foarte autoritară. Povestea tuturor celor de la întrunire că un poet i-a dedicat o carte nouă de poezii.

— Cred că era vorba despre Tofu.

— Tofu ? Ce caraghios !

— Dar Tofu este un om foarte serios. El crede că i-a făcut, pe bună dreptate, o mare cinste.

— Oamenii ca Tofu o încurajează pe Tomiko să fie atît de absurdă. Mi-a spus chiar că, zilele trecute, cineva i-a trimis o scrisoare de dragoste.

— Adevărat ? Cine i-a trimis-o ?

— A spus că nu ştie.

— Scrisoarea nu era semnată ?

— Ba da, dar nimeni nu cunoştea numele acela. Ne-a povestit că era scrisă pe un sul de hîrtie lung de doi metri, şi foarte romantică. Bărbatul acela scria că o adoră şi că s-ar simţi onorat dacă ar fi sacrificat, în onoarea ei, ca un miel pe altar. Scrisoarea mai spunea că, pentru a-i trimite o săgeată în inimă, Cupidon folosise o puşcă cu aer comprimat. Erau o mulţime de prostii.

— Mă întreb dacă bărbatul acela era serios.

— Tomiko aşa crede. Trei prietene de-ale mele au citit scrisoarea.

— N-ar trebui să arate o asemenea scrisoare altora. Tomiko urmează să se mărite cu Kangetsu.

— Poate că nu e frumos din partea ei, dar este foarte mîndră că a primit scrisoarea. Cînd mai vine pe aici Kangetsu, ar fi bine să-i spui. El nu ştie de scrisoare, nu-i aşa ?

— Nu ştiu. Se duce mereu la universitate ca să lustruiască bilele acelea de sticlă, aşa că probabil nu ştie.

— Mă întreb dacă, într-adevăr, Kangetsu se va însura cu Tomiko. Pentru binele lui, sper să nu facă asta.

— Dar de ce ? Ea e bogată şi asta îi va asigura, în mare măsură, viitorul.

— Vai, mătuşico, mereu vorbeşti de bani, bani, bani. Este vulgar. Nu crezi că dragostea este mai importantă ? Fără dragoste oamenii căsătoriţi nu pot fi fericiţi, nu-i aşa ?

— Păi, aşa cred. Dar cu tine cum este, Yukie ? Cu ce fel de om vrei să te măriţi ?

— De unde să ştiu eu ? Nu m-am gîndit la nici unul.

Tonko, care pînă acum ascultase liniştită fără să priceapă nimic, a deschis gura brusc şi a anunţat :

— Şi eu vreau să mă mărit.

Yukie, care este încă la vîrsta dificilă, a părut oarecum surprinsă de această declaraţie, dar stăpîna a rămas calmă şi a rîs.

— Şi cu cine vrei să te măriţi ?

— M-aş mărita cu templul Shokonsha, unde sînt îngropaţi toţi soldaţii morţi în luptă. Dar nu ştiu, pentru că ar trebui să trec podul Suido ca să ajung acolo.

La răspunsul inteligent al fetiţei, atît stăpîna cît şi Yukie au uitat despre ce vorbiseră şi au izbucnit în rîs. Atunci, Sunko s-a întors spre sora ei şi i-a făcut o propunere :

— Tonko, şi mie-mi place templul Shokonsha, aşa că hai să mă mărit şi eu cu el. Dacă nu vrei să treci podul Suido, am să merg singură cu ricşa.

— Merge şi Boba, a strigat cea mică.

Şi ea voia să se mărite cu templul Shokonsha. Dacă toate trei ar fi rămas acolo, stăpînul meu ar fi fost scutit, în viitor, de multe necazuri.

Chiar atunci s-a auzit o ricşă oprindu-se în faţa casei. A urmat strigătul puternic al omului cu ricşa, anunţînd întoarcerea stăpînului meu. După ce a pus-o pe servitoare să ia un pachet învelit în pînză de la omul cu ricşa, stăpînul a intrat foarte liniştit în cameră.

— Va să zică, te-ai hotărît să vii iarăşi la noi în vizită ? i-a spus stăpînul meu, în chip de salutare, lui Yukie.

Apoi, a lăsat să cadă jos un obiect asemănător cu a sticlă de *sake*, lîngă grătarul de încălzit mîinile.

— Ciudată sticlă de *sake*. Ţi-au dat-o de la poliţie ? a întrebat Yukie, ridicînd obiectul căzut.

Unchiul ei a răspuns, mîndru :

— Îţi place ? Nu-i aşa că are un aspect frumos ?

— Frumos ? Obiectul ăsta ? Păi, nu e chiar aşa frumos. Ce nevoie ai de... de vasul ăsta pentru ulei ?

— Nu este deloc un vas pentru ulei. E păcat că nu eşti mai înzestrată cu gust.

— Atunci ce este ?

— O vază de flori.

— Dar este prea îngustă la gură şi prea rotundă jos.

— Tocmai de-asta e mai deosebită. N-ai gust deloc, la fel cu mătuşă-ta. E o ruşine, o adevărată ruşine.

Stăpînul meu a ridicat vaza, mormăind ca pentru sine, şi a ţinut-o în lumină ca s-o privească mai atent.

— Dar tot mi se pare ciudat că poliţiştii ţi-au dat un vas pentru ulei. Tu ce zici, mătuşico ?

Dar mătuşica nu era foarte interesată de discuţie. Ea desfăcuse pachetul învelit în pînză şi cerceta obiectele înapoiate, cu ochii rotunzi ca nişte farfurioare.

— În ultima vreme, hoţii au devenit mai grijulii. Uite, totul a fost spălat şi călcat.

— Nu fi proastă. N-am primit vaza de la poliţie. A trebuit să aştept, aşa că m-am plimbat şi am văzut-o într-o vitrină de curiozităţi. Poate că nu pricepi aşa ceva, dar este un obiect de artă.

— Cum spui tu, unchiule. Dar unde te-ai plimbat, într-un cartier ca acela ?

— Unde ? În jurul postului de poliţie Nihon Zutsumi. Am intrat şi în Yoshiwara. Este un loc foarte animat. Ai văzut vreodată poarta mare de fier ? Cred că nu.

— N-aveam de ce să merg la Yoshiwara. Mă mir că un profesor a putut să meargă într-un cartier unde sînt atîtea prostituate. Nu-i aşa, mătuşico ? Mătuşico !

— Da, ai dreptate. Dar mi se pare, totuşi, că unele lucruri lipsesc. Asta este tot ce ne-au înapoiat ?

— Nu lipseşte decît cutia cu ignami. Ştii că mi s-a spus să fiu la poliţie la nouă fix, dar a trebuit să aştept pînă la unsprezece. Poliţia japoneză nu e bună de nimic.

— Dar ăsta nu e un motiv să te plimbi prin cartierul Yoshiwara. Dacă s-ar afla, cred că ai fi concediat. Nu-i aşa, mătuşico ?

— Da, poate. Vai, garnitura de la brîul meu *obi* a dispărut. Ştiam eu că lipseşte ceva.

— Lasă garnitura de la brîul tău. A trebuit să aştept trei ore. O pierdere îngrozitoare a timpului meu preţios.

Apoi, stăpînul s-a dus în camera lui, şi-a scos hainele europene şi s-a îmbrăcat mai comod în chimonoul lui. Cînd s-a întors, s-a rezemat calm de grătar şi a admirat noul lui „vas pentru ulei". În acest timp, stăpîna pusese obiectele furate în dulap şi stătea lîngă Yukie.

— Mătuşico, vasul ăsta de ulei se cheamă că este obiect de artă. Nu ţi se pare amuzant ?

— L-ai cumpărat la Yoshiwara ? De ce ?

— De ce ? Vasul ăsta este un obiect de artă.

— Dar puteai să cumperi unul la fel în cartierul nostru. Nu trebuia să mergi la Yoshiwara pentru atîta lucru.

— Să nu crezi că este un vas obişnuit. Nu vezi aşa ceva oriunde.

— Unchiule, eşti încăpăţînat ca un Jizo de piatră.

— Eşti cam obraznică pentru o elevă. Te sfătuiesc să citeşti *Onna-Daigaku* ; este un manual al bunelor maniere pentru fete scris în perioada Yedo, dar lecţiile acelea nu se vor demoda niciodată.

— Unchiule, ce-ţi plac mai puţin — elevele sau asigurările ?

— Cine zice că nu-mi plac asigurările ? Cine îşi face griji pentru viitor trebuie să se asigure. Dar elevele sînt mai rău decît inutile.

— Nu-mi pasă că sînt inutilă. Apropo, ai o poliţă de asigurare ?

— Mă gîndesc să mă asigur luna viitoare.

— Sigur ?

— Fără nici o îndoială !

— Dar de ce ? În loc să semnezi o poliţă de asigurare, ar fi mai bine să faci altceva cu banii. Nu crezi, mătuşico ?

Stăpîna s-a mulţumit să zîmbească strîmb. Dar stăpînul meu a devenit dintr-o dată serios.

— Poate crezi că o să trăieşti o sută sau două sute de ani. Cînd o să creşti mare, o să înţelegi ce necesare sînt asigurările. Neîndoielnic mă asigur luna viitoare.

— Mă rog, dacă poţi să arunci bani pentru umbrela pe care mi-ai cumpărat-o zilele trecute, tot aşa de bine poţi să-i arunci şi pe asigurări. De fapt, nici nu aveam nevoie de o umbrelă nouă.

— Chiar nu ai nevoie de ea ?

— Nu, nu voiam una nouă.

— Dacă aşa stau lucrurile, ai putea să mi-o dai înapoi. Tonko vrea o umbrelă, aşa că am să i-o dau ei. N-ai adus-o cumva cu tine astăzi ?

— Cum, vorbeşti serios ? Mi-ai cumpărat-o mie şi acum mi-o ceri înapoi ?

— Ai spus că nu o vrei, ce ţi se pare ciudat ?

— N-am nevoie de ea, dar este ruşinos să ceri înapoi un cadou.

— Vorbeşti în enigme. Ce este ruşinos, cînd îţi cer să dai înapoi o umbrelă de care n-ai nevoie ?

— Oricum...

— Oricum, ce ?

— Oricum, este ruşinos.

— Ce proastă. Repeţi mereu acelaşi lucru.

— Şi tu repeţi acelaşi lucru, nu ?

— Dar ai spus că n-ai nevoie de ea.

— E adevărat. De fapt nu am nevoie de umbrelă, dar nici nu vreau să o dau înapoi.

— Eşti şi absurdă şi încăpăţînată. La şcoală nu vă învaţă logică ?

— Acum mai spui şi că sînt incultă ! Auzi, să ceri cuiva să dea înapoi un cadou ! N-ai inimă. Poate ar trebui să-l imiţi puţin pe Baka-Take.

— Ce-i aia ? Ce vrei să imit ?

— Îţi spun să fii mai sincer şi direct, asta este.

— Nu eşti numai încăpăţînată, dar şi caraghioasă. De asta n-ai putut să iei note mari la şcoală.

— Poate că n-am reuşit, dar nu-mi plăteşti tu taxele.

Acum Yukie nu se mai putea stăpîni şi cîteva lacrimi au început să-i cadă pe rochia roşie *hakama*, pătînd-o în cîteva locuri. Stăpînul meu a rămas încurcat în faţa acestei emoţii. A scăpat totuşi din încurcătură, pentru că Osan a venit din bucătărie şi i-a anunţat un oaspete.

După ce s-a uitat, curioasă, la fata care plîngea, Osan a spus :

— Este un elev.

Stăpînul meu a ieşit imediat din cameră, iar eu, dornic să mai aflu noutăţi şi să învăţ mai multe despre oameni, l-am urmărit pe furiş, pe verandă.

Pentru a-i studia pe oameni, cel mai bine este să alegi un moment de criză. De obicei oamenii sînt neinteresanţi, aşa că nu ai mare lucru de învăţat privindu-i şi ascultîndu-i. Dar cînd apar încurcături, firea lor obişnuită — datorită unui efort miraculos şi misterios — dispare, oamenii devin excentrici, stranii, deosebit de ciudaţi. Lacrimile lui Yukie pe rochia roşie sînt un bun exemplu. Yukie este la fel de schimbătoare ca şi cei mai mulţi oameni. Cînd vorbea cu stăpîna, nu părea altfel decît cei-

lalți ; dar, cum a apărut un bărbat, Yukie a devenit dintr-o dată altfel. Dintr-o dată, a dat la iveală o frumusețe profundă și necunoscută — ingenuă, elegantă, stranie și misterioasă. Acest farmec este comun tuturor femeilor, dar nu se manifestă întotdeauna cu atîta ușurință. Stăpînul meu este atît de sucit, încît de obicei îmi mîngîie blana în răspăr, dar eu mă consider totuși norocos, pentru că pot urmări astfel de spectacole fără ca actorii să știe că îi pîndesc. Pentru acest motiv mă țin după stăpînul meu, oriunde s-ar duce. Vreau să învăț cît mai multe lucruri, în răstimpul scurt al vieții mele.

Dar acum, cine să fi fost oaspetele ?

Am văzut un elev de șaptesprezece-optsprezece ani, adică de aceeași vîrstă cu Yukie, așezat într-un colț al camerei. Era tuns atît de scurt, încît îi puteam vedea pielea capului. Nasul rotund îi indica în mod precis centrul feței. Nu avea nimic prea caracteristic, afară de faptul că avea un cap cam mare. Părea imens, deși se tundea atît de scurt ; dacă ar fi purtat părul la fel de lung cu stăpînul meu, ar fi atras, cu siguranță, atenția multora. Este o convingere a stăpînului meu că, în general, oamenii cu capul atît de mare nu au multă minte în el. S-ar putea să fie adevărat, însă, oricum, la prima vedere elevul acesta părea să fie un om tot atît de mare ca Napoleon.

Purta un chimono *kasuri* cu motive vii, deși nu știu precis dacă era un model Satsuma, Kurume sau Iyo-gasuri. În orice caz, era o haină căptușită, cu mîneci cam scurte. Nu știu dacă mai purta ceva pe dedesubt. Se spune că nu este elegant să porți cămașă cînd ești în chimono, dar acest elev mi s-a părut prost îmbrăcat. În plus, lăsase, cu picioarele goale, trei urme clare pe rogojinile de paie. Acum stătea locului și se vedea că era cam stingherit.

Nu este nimic neobișnuit cînd cineva stă liniștit, dar cînd golanul acesta tuns și cu chimonoul scurt stătea atît de solemn, situația avea ceva nefiresc. Trebuie să fie un chin pentru un elev care, pe stradă, nici nu dă din cap ca să salute un profesor, să stea jumătate de oră ca oricare alt om. Mi se părea amuzant să-l văd prefăcîndu-se cuminte și de o virtute binecunoscută, dar pentru băiat trebuie să fi fost un efort deosebit. E de mirare cum pot să

se stăpînească elevii, cînd sînt atît de zgomotoşi în clase şi în curtea şcolii.

Văzîndu-l pe oaspetele stăpînului meu, m-a cuprins mila, cu toate că situaţia era caraghioasă. Deşi stăpînul este un prost, el are multă autoritate asupra fiecărui elev în parte — şi probabil că este foarte mîndru de acest lucru. Dar mă întreb ce s-ar întîmpla dacă aceşti elevi s-ar strînge laolaltă şi ar începe să-l sfideze în grup pe profesorul lor. Laşul devine îndrăzneţ sub influenţa băuturii, iar gloata se îmbată de înţelegerea faptului că este, ca grup, puternică. Dar acest elev în chimono Satsuma-Gasuri venise singur, aşa că trebuia să se poarte respectuos cu stăpînul care, cel puţin, avea titlul onorabil de profesor.

Stăpînul meu a oferit o pernă elevului, împingînd-o spre el şi spunînd :

— Hai, stai jos.

Dar individul tuns scurt a rămas neclintit. A mormăit o mulţumire, dar nu s-a mişcat. Mă mir, pe mine care sînt motan, faptul că oaspeţii refuză atît de des să folosească pernele de bumbac decolorat, de teamă că nu vor fi consideraţi destul de modeşti. Stăpîna nu cumpărase perna ca să se uite lumea la ea ; fusese făcută tocmai ca să se stea pe ea. Refuzul trebuie să fie, cu siguranţă, neplăcut pentru pernă şi înseamnă o ruşine pentru stăpînul meu. Elevul tuns scurt nu refuzase pentru că nu-i plăcea perna. Adevărul era că el rareori stătea fie şi în picioare cum se cuvine, exceptînd ocazia serviciilor anuale budiste pentru bunicul său defunct, aşa încît picioarele îi înţepeniseră şi nu se puteau mişca. Perna zăcea acolo ca o grămăjoară inutilă. Ce plicticos, băiatul ăsta tuns ! Toată lumea ar fi fost încîntată dacă ar fi fost atît de cuminte la şcoală şi în pensiunea unde stătea. Era potolit acum, cînd nu era nevoie, dar era neastîmpărat cînd ar fi trebuit să stea cuminte.

Chiar atunci, uşa de hîrtie s-a deschis şi Yukie a intrat cu o ceaşcă de ceai şi a oferit-o, ceremonios, elevului. Băiatul era, poate, tentat să strige : „Ceai necivilizat !“ Dar era imposibil, pentru că se afla chiar în faţa stăpînului meu şi se simţea foarte onorat să fie servit cu ceai de această fată drăguţă. Yukie tocmai învăţase să ser-

vească oaspeţii cum se cuvine, potrivit şcolii de servire a ceaiului Ogasawara. Elevul era într-o situaţie dificilă, dar Yukie, închizînd uşa după ea, i-a zîmbit timid. În asemenea ocazii, fetele dovedesc totdeauna mai mult curaj decît băieţii de aceeaşi vîrstă. În plus, pentru că Yukie zîmbea, la atît de puţin timp după ce plînsese de supărare, chipul ei era cu atît mai luminos.

După ce Yukie a ieşit, încăperea a rămas liniştită cîtăva vreme, dar, în cele din urmă, stăpînul meu, care credea că această convorbire avea să semene cu un exerciţiu ascetic, a deschis gura şi a întrebat :

— Apropo, cum te cheamă ?

— Furui.

— Furui ? Furui şi mai cum ? Care e prenumele ?

— Furui. Buemon Furui.

— Buemon Furui. Hm. Foarte elegant nume, foarte clasic. Eşti în clasa a patra, nu ?

— Nu.

— A treia ?

— Nu, sînt în clasa a doua.

— Eşti la A ?

— Nu, la B.

— Dacă eşti la B, e o clasă la care sînt diriginte. Nu-i aşa ?

Stăpînul meu părea impresionat.

De fapt, stăpînul observase dinainte cît de mare era capul băiatului şi chiar rămăsese pe gînduri, atît era de impresionat. Mai asociase şi altădată acest cap cu numele clasic, dar nu făcuse legătura cu clasa a doua B. Cînd aflase că acest cap impresionant era într-o clasă la care era diriginte, s-a bucurat involuntar pentru norocul lui.

Dar pentru ce oare venise capul cel mare la el — nu putea să-şi dea seama. În primul rînd, stăpînul meu nu este simpatizat de elevi ; băieţii nu-i fac vizite nici măcar de Anul Nou, sau la sfîrşitul anului şcolar. De fapt, acest Buemon Furui era primul elev care îl vizita şi stăpînul meu nu prea ştia cum să-l trateze. Nu avea motive să creadă că venise doar pentru o vizită amicală ; dar, dacă ar fi venit să-l sfătuiască pe stăpînul meu să renunţe la învăţămînt, ar fi fost, cel puţin, mai agitat. Părea greu de crezut ca Buemon să fi venit să-l consulte pe stăpînul

meu în legătură cu ceva personal, așa că, într-un cuvînt, stăpînul meu era foarte încurcat de vizită. Nici Buemon însuși nu părea să-și dea seama prea bine pentru ce se afla acolo. Neavînd altă soluție, stăpînul meu a mers drept la țintă.

— Ai venit să-mi faci o vizită prietenească ?

— Nu. Nu am venit pentru asta.

— Atunci pentru ce ai venit ?

— Păi...

— Ceva cu școala ?

— Da. Vreau să vă spun ceva.

— Hm. Bine, ce este ? Poți vorbi, a spus stăpînul meu.

Dar Buemon a rămas cu ochii în jos și n-a spus nimic. De obicei, Buemon era foarte vorbăreț pentru un elev în clasa a doua. Deși capul atît de mare nu dă imaginea exactă a inteligenței lui mai degrabă reduse, era în general considerat ca fiind cel mai priceput orator al clasei B. De fapt, el era cel care îl pusese pe stăpînul meu într-o situație dificilă, întrebîndu-l ce înseamnă Columb. Faptul că un băiat atît de priceput stătea acolo, agitîndu-se ca o prințesă bîlbîită, nu putea să însemne decît că neașteptata vizită avea o explicație gravă. Stăpînul meu a devenit oarecum bănuitor.

— Dacă ai ceva să-mi spui, dă-i drumul.

— Mi-e greu să încep.

— Greu să începi ? a repetat stăpînul meu, privindu-l pe Buemon în față.

Ochii elevului rămăseseră plecați, așa că stăpînul nu a putut să-i citească gîndurile. În consecință, și-a schimbat oarecum atitudinea :

— Foarte bine. Spune ce vrei. Nu te aude nimeni și n-am să povestesc mai departe ce-mi vei spune.

— Sînteți sigur că e bine ?

Buemon nu era încă sigur.

— Așa cred, a spus la întîmplare stăpînul meu.

— Atunci am să încep, a spus elevul.

Și-a ridicat capul tuns și la privit pe stăpînul meu, ca și cum ochii l-ar fi durut. Stăpînul și-a umplut pe jumătate obrajii cu fum din țigară, apoi l-a suflat și s-a întors într-o parte.

— Drept să vă spun, am intrat într-o încurcătură.

— Ce fel de încurcătură ?

— Sînt în mare încurcătură, de asta am venit.

— Spune-mi ce s-a întîmplat.

— Nu m-am gîndit ce fac, atunci, şi pentru că Hamada mi l-a cerut cu împrumut, şi i l-am dat.

— Hamada este Heisuke Hamada ?

— Da.

— I-ai împrumutat banii tăi pentru pensiune, sau aşa ceva ?

— Nu, nici vorbă.

— Atunci ce i-ai împrumutat ?

— Numele meu.

— Şi de ce avea nevoie Hamada să împrumute numele tău ?

— A trimis o scrisoare de dragoste.

— Cum ?

— I-am spus lui Hamada că duc eu scrisoarea la poştă, dar mai bine să nu-mi folosească numele.

— Nu înţeleg deloc ce spui. Ia-o de la început şi povesteşte-mi *ce-a făcut fiecare.*

— A fost scrisă o scrisoare de dragoste.

— O scrisoare de dragoste. Cui ?

— Păi, de-asta vă spuneam că mi-e greu să încep.

— Ai scris o scrisoare unei fete ?

— N-am scris-o eu.

— Atunci, a trimis-o Hamada ?

— Nu, nici Hamada.

— Atunci cine a trimis-o ?

— Nu ştiu.

— Tot nu se înţelege ce spui. N-a trimis nimeni scrisoarea ?

— Numai numele era al meu.

— Numai numele era al tău. Asta n-are nici un sens. Ia ascultă. Povesteşte-mi mai încet şi mai logic. Cui i-a fost scrisă scrisoarea de dragoste ?

— Fetei aceleia, Kaneda, care locuieşte peste drum.

— Fiica omului de afaceri ?

— Da.

— Ai spus că ţi-a împrumutat numele. Ce înseamnă asta ?

— Fata e atît de proastă, încît i-am trimis o scrisoare de dragoste. Hamada a spus că trebuie să o semnăm cu un nume care să sune bine — şi i-am spus să-l scrie pe al lui. El a zis că numele lui nu era destul de romantic, dar Buemon Furui era un nume ideal. Aşa că, pînă la urmă, l-am lăsat să mă semneze.

— Cunoşti fata asta ? Ai întîlnit-o vreodată ?

— Nici măcar nu ştiu cum arată.

— Este scandalos să trimiţi o scrisoare de dragoste unei fete pe care nici n-ai văzut-o. Pentru ce-ai făcut asta?

— Toţi spuneau că-i obraznică şi autoritară şi am vrut s-o necăjim.

— Asta e şi mai scandalos. Aţi trimis scrisoarea ?

— Da, Hamada a scris-o, eu mi-am împrumutat numele pentru semnătură şi Endo a pus-o la cutie, într-o seară.

— Atunci, sînteţi amestecaţi toţi trei.

— Da, dar am început să mă gîndesc că aş putea să fiu exmatriculat dacă se află. N-am dormit de două-trei nopţi.

— Ce prostie ai făcut ! Ai scris „Buemon Furui, clasa II-a, Liceul Bunmei" ?

— Nu, n-am scris numele şcolii.

— Asta, cel puţin, e bine. Ai fi putut compromite onoarea şcolii.

— Dar ce credeţi ? Credeţi că o să trebuiască să plec de la şcoală ?

— Mă tem că da.

— Vai, domnule Kushami, tata este foarte sever şi am mamă vitregă. Dacă trebuie să plec de la şcoală, nu ştiu ce o să fac. Chiar credeţi că voi fi dat afară ?

— Trebuia să te gîndeşti la consecinţe înainte de a-ţi lăsa numele să fie semnat.

— Dar zău, aşa s-a întîmplat. Nu puteţi face să rămîn la şcoală ?

Buemon aproape plîngea, dar, dincolo de uşa de hîrtie, stăpîna şi Yukie se străduiau din greu să-şi stăpînească rîsul. Stăpînul meu şi-a luat un aer important şi a repetat :

— Ei, ei.

Vizita se dovedea interesantă. Unii dintre dumneavoastră ar putea întreba ce era atît de interesant şi între-

barea este firească. La om sau la animal, autocunoaşterea înseamnă o mai bună cunoaştere a lumii. Oamenii ar fi mai respectaţi de pisici dacă s-ar înţelege mai bine pe ei înşişi. Puţini oameni îşi cunosc însă lungul nasului, cu atît mai puţin ce este în sufletele lor. Oamenii sînt încrezuţi, dar n-au nici un motiv să se creadă grozavi. Se tot laudă că sînt stăpînii întregului univers, dar în acelaşi timp nici măcar nu-şi cunosc lungul nasului. Ar fi normal să înveţe să fie mai modeşti, dar puţini dintre ei îşi pierd vreodată orgoliul. Oamenii persistă, netulburaţi, în această contradicţie, ceea ce nu dovedeşte decît că sînt proşti.

Faptul că stăpînul, stăpîna şi Yukie se amuzau de încurcătura lui Buemon nu este, cred eu, neobişnuit la oameni. Dar fiecare se amuza dintr-un motiv diferit. În primul rînd, stăpînul meu : lui nu-i păsa de viitorul lui Buemon. Nu-i păsa deloc că tatăl lui Buemon era sever şi că mama vitregă îl trata ca pe un orfan. Desigur, stăpînul meu nu avea motive să fie îngrijorat — chiar dacă Buemon ar fi fost dat afară, postul stăpînului meu nu ar fi fost afectat cîtuşi de puţin. Dacă toţi elevii ar fi părăsit şcoala, s-ar fi putut ca leafa stăpînului meu să aibă de suferit. Dar soarta unuia singur, Buemon Furui, nu avea importanţă şi nu influenţa viaţa lui de zi cu zi. Acolo unde lipseşte interesul, nu se poate găsi multă înţelegere. Stăpînul meu nu se pricepe să se încrunte şi să ofteze compătimitor, suflîndu-şi nasul. Oamenii nu sînt, în general, animale compătimitoare sau îndatoritoare. Cînd varsă lacrimi pentru alţii, îşi compun doar expresii compătimitoare, de dragul propriului lor interes. Cu alte cuvinte, oamenii trişează. Cei care trişează cel mai bine sînt, în general, aceia cu temperament artistic. Publicul îi apreciază foarte mult — şi totuşi aceştia sînt oamenii pe care eu îi consider cei mai îndoielnici. Stăpînul meu este inabil, aşa că lumea nu îl apreciază. Neavînd nimic de pierdut, îşi poate exprima sentimentele de răceală fără dificultate. Îţi puteai da seama cît de nepăsător este din faptul că nu-i spunea altceva lui Buemon decît „ei, ei".

Dar un om cinstit, ca stăpînul meu, nu este cu totul de dispreţuit. Lipsa de interes şi indiferenţa sînt trăsături înnăscute la toţi oamenii, iar cei care nu se stră-

duiesc să ascundă aceste insuficienţe sînt cei mai cinstiţi. Şi, în lumea de astăzi, cinstea e un lucru rar. Este greu de închipuit că vor exista vreodată mulţi oameni cinstiţi, afară doar dacă Shino, Kobungo şi celelalte şase personaje virtuoase vor părăsi *Viaţa celor opt cîini*[1] şi vor începe să trăiască pe aceeaşi stradă cu noi.

Dar să-l lăsăm, deocamdată, pe stăpînul meu. Acum am să vă spun despre femeile care rîdeau în camera de alături. Ele nu erau indiferente ca stăpînul meu, dar povestea cu scrisoarea de dragoste a lui Buemon le distra. Nu exista nici un motiv special de veselie, pur şi simplu li se părea amuzant. Întrebaţi însă o fată dacă ar fi în stare să rîdă de cineva care are încurcături. Probabil că fata aceea s-ar simţi insultată. Insulta ar fi reală, dar tot reală este şi fapta de a rîde de cineva care are necazuri. Eu însumi fur uneori, dar nu-mi place ca alţii să-mi spună că sînt imoral — acuzaţia mi-ar păta buna reputaţie. Ar fi o insultă. Aşa era şi cu femeile care rîdeau de necazurile lui Buemon.

Dar bărbaţii trebuie să înveţe să rămînă calmi cînd sînt călcaţi în picioare, loviţi şi apostrofaţi, dacă vor să rămînă în relaţii bune cu sexul frumos. Mai trebuie să înveţe să li se pară plăcut ca fetele să-i scuipe şi să rîdă de necazurile lor. Buemon avea remuşcări mari pentru că făcuse ceva în care partea lui de vină era destul de mică ; şi probabil ar fi găsit insultător ca alţii să rîdă de situaţia în care se afla. Dar era o copilărie, o concluzie a cuiva care nu se maturizase încă. Cînd cineva încalcă fără voie bunele maniere, el se înfurie pe oricine îl critică şi îi acuză pe cei neînţelegători care-l necăjesc. Cel mai bun lucru este să-ţi ţii gura.

Cît despre Buemon, el era întruchiparea îngrijorării. Spre deosebire de creierul lui Napoleon, plin de vise despre fapte măreţe, capul cel mare al lui Buemon nu conţinea decît griji. Din cînd în cînd, nasul rotund i se încreţea, din cauză că grijile din cap i se reflectau pe faţă. Fusese îngrijorat trei zile ; frica îi stătea ca o ghiulea în stomac, ca şi cum ar fi înghiţit o bucată mare,

[1] Titlul unui roman de Bakin Takizawa. „Cei opt cîini" sînt, de fapt, opt războinici, personificînd fiecare cîte o virtute tradiţională.

rotundă de zahăr ars. Pentru că nu reușise, cu mintea lui, să găsească o soluție, venise acasă la un profesor care îi displăcea atît de mult, încît nu putea suferi nici măcar să-l salute. Buemon uitase cu totul cît îl necăjise pe stăpînul meu la școală și cum îi îndemnase pe colegi să-l necăjească. Nu știa decît că datoria dirigintelui era să-l ajute, atunci cînd avea nevoie. Cîtă naivitate !

Stăpînul meu nu era diriginte pentru că își dorise această răspundere. Era diriginte pentru că îl numise directorul. Așa cum pălăria unchiului lui Meitei era un melon doar cu numele, stăpînul meu era educator doar cu numele. Dacă lucrurile ar avea un destin determinat de numele lor, Yukie ar putea, numai datorită numelui ei frumos, să găsească oricînd un bărbat care s-o ceară în căsătorie. Buemon nu era numai egoist, dar și ferm convins că toți ceilalți aveau datoria să fie buni cu el.

Această părere provenea dintr-o prea mare încredere în ceilalți. Firește, nu-și putuse imagina că unii vor rîde de încurcătura lui. După vizita acasă la dirigintele lui, Buemon trebuie să fi învățat un adevăr nou despre semenii săi și, datorită acestei descoperiri, a învățat, poate, să fie în viitor mai asemănător cu ceilalți oameni. Avea să devină indiferent la grijile altora și să rîdă fără reținere cînd prietenii lui aveau să aibă necazuri. În felul acesta, generațiile viitoare vor fi constituite din oameni ca Buemon, așa cum lumea se compune, încă de acum, din oameni ca domnul și doamna Kaneda. În interesul lui, aș prefera ca Buemon să învețe să se cunoască pe sine cît mai curînd posibil, ca să devină un om obișnuit. Dacă nu va învăța asta, nu va reuși în viață așa cum a reușit domnul Kaneda. Iar dacă Buemon nu va învăța să fie indiferent la suferințele altora, va fi exclus din societatea semenilor săi — și asta ar fi mai grav decît o exmatriculare din școală.

În vreme ce savuram această lecție asupra comportării oamenilor, ușa de hîrtie s-a tras, scîrțîind, și a apărut chipul cuiva.

— Domnule Kushami.

Stăpînul meu încă îi mai spunea „ei, ei," lui Buemon, cînd s-a ivit la ușă vizitatorul neașteptat. Privind într-acolo, a văzut ieșind de după ușă capul lui Kangetsu.

— Hai, intră, a strigat stăpînul meu, rămînînd așezat.

— Sînteți cu cineva ?

— Nu-i nimic, intră.

— Drept să vă spun, venisem să vă invit la plimbare.

— Încotro ? Iarăși la Asakusa ? În cazul ăsta, mulțumesc, n-am nevoie. Zilele trecute, atîta m-ai purtat, încît mă dor picioarele și acum.

— Dar a trecut mult de atunci. Haideți, să ieșim.

— Unde ? În orice caz, hai, intră cîteva minute.

— Aș vrea să mergem la grădina zoologică de la Ueno să auzim un tigru răgind.

— Asta e absurd. Oricum, intră un moment.

Kangetsu era prea departe pentru o discuție, așa că, ezitînd, s-a descălțat și a intrat în cameră. Ca de obicei, era în pantaloni gri, dar pe fundul pantalonilor avea un petic. Nu pentru că pantalonii ar fi fost vechi, sau pentru că el ar fi avut partea aceea prea grea ; Kangetsu pretindea că peticul este necesar fiindcă se apucase, de curînd, să meargă pe bicicletă, iar acest lucru provoca o uzură apreciabilă a fundului pantalonilor. După ce a intrat Kangetsu, a dat din cap către Buemon, fără să viseze, măcar, că băiatul acesta trimisese o scrisoare de dragoste fetei pe care o considera viitoarea lui soție.

— Ar fi absurd să mergem tocmai la Ueno numai ca să auzim un tigru răgind.

— Nu trebuie să mergem imediat. Mă gîndeam să ne plimbăm o vreme și să ajungem la Ueno pe la unsprezece seara.

— Ce ?

— Atunci, copacii bătrîni din parc vor fi atît de tăcuți și înfricoșători...

— Cred și eu ! Locul va fi mult mai pustiu decît ziua.

— Iar apoi, vom merge acolo unde copacii se îndesesc și ne vom așeza într-un loc unde oamenii nu se duc nici măcar ziua. Am ajunge, curînd, să simțim că nu trăim într-un oraș cu nori de praf, ci sîntem pierduți undeva în munți.

— Și ce-o să facem, după ce simțim asta ?

— O să așteptăm puțin și în curînd, din grădina zoologică, tigrul va scoate un răget.

— Crezi că o să facă asta la comandă ?

— Sînt sigur că o să ragă. Îl aud şi ziua, de la Institutul de ştiinţe. Dar în singurătatea nopţii, cînd nu e nimeni pe aproape şi aerul diabolic ne înconjoară pe furiş, iar o fiară cu chip de om miroase urît în faţa nasului meu...

— Adică cum, o fiară cu chip de om miroase în faţa nasului tău ?

— Nu ştiaţi că oamenii au alt miros cînd se sperie ?

— Zău ? Ei, şi atunci ?

— Păi, atunci tigrul va scoate un răget care va cutremura frunzele bătrînilor arbori cryptomeria. Va fi îngrozitor.

— Curat îngrozitor !

— Nu vreţi să mergeţi ? Dacă n-aţi auzit un tigru răgind noaptea, e ca şi cum nu l-aţi fi auzit niciodată.

— Bine, bine, a spus stăpînul meu.

Era indiferent la aventura propusă de Kangetsu, întocmai cum fusese la rugăminţile lui Buemon. În acea vreme Buemon îl ascultase invidios, în tăcere, pe Kangetsu, dar probabil că-şi amintise de situaţia lui atunci cînd stăpînul meu a spus „bine, bine", pentru că a intervenit brusc.

— Sînt îngrijorat. Ce să fac ?

Kangetsu a privit mirat spre capul mare al elevului. În ce mă priveşte, aveam o altă preocupare, aşa că m-am scuzat şi am trecut în camera de zi.

Stăpîna încă mai rîdea, turnînd ceai într-o ceaşcă ieftină, făcută la Kyoto. După ce a pus ceaşca pe o farfurioară, i-a spus lui Yukie să ducă ceaiul lui Kangetsu.

— Eu ? N-am nimic împotrivă, dar...

— Dar ce ? a întrebat stăpîna, puţin mirată, şi a încetat brusc să rîdă.

— Nu există nici un motiv, a spus Yukie.

Dar nu s-a mişcat din loc. A plecat capul şi ochii i-au căzut pe ziarul *Yomiuri* care se afla lîngă ea. Stăpîna a încercat din nou s-o roage.

— Te porţi ciudat astăzi. Este doar Kangetsu. Nu te deranjează, nu-i aşa ?

— Da, dar nu vreau, a mormăit Yukie, fără să-şi ridice ochii de pe ziar.

Cred că nu putea citi un cuvînt. Dar dacă ar fi spus cineva lucrul ăsta, ar fi început să plîngă din nou, cu siguranţă.

— N-ai de ce să te ruşinezi, a spus stăpîna, de data aceasta zîmbind, şi a pus ceaşca şi farfurioara pe ziar.

— Vai ce rea eşti, a izbucnit Yukie, încercînd să scoată ziarul de sub ceaşcă.

Dar farfurioara se lipise de ziar, aşa că ceaiul s-a vărsat pe hîrtie şi a curs pe rogojinile de paie.

— Acum, uite ce-ai făcut.

— Vai, groaznic, a spus Yukie şi a fugit în bucătărie să aducă o cîrpă.

Pentru mine, scena era foarte interesantă. Kangetsu, neştiind ce se întîmplă de partea cealaltă a uşii de hîrtie, continua să vorbească.

— Văd că aţi pus hîrtie nouă la uşi. Cine a făcut asta ?

— O fată. Nu crezi că a lucrat bine ?

— Foarte bine. E fata care vine adesea pe aici ?

— Şi ea ne-a ajutat. Se lăuda că, de vreme ce ştie să lipească hîrtie la uşi atît de bine, este pregătită să se mărite.

— Mi se pare că hîrtia este bine întinsă aici, dar în dreapta face nişte cute.

— Femeile au început să lucreze în partea dreaptă, aşa că, atunci cînd au ajuns în stînga, cîştigaseră experienţă.

— Înţeleg. Suprafaţa din dreapta prezintă curbe transcendente pe care nu le putem exprima prin funcţii ordinare, a teoretizat Kangetsu, ca şi cum ar fi expus o problemă de matematică.

— Ei, ei.

Buemon pricepuse, pînă la urmă, că a fost uitat şi că nu mai avea motive să mai rămînă să-şi explice situaţia, aşa că a înclinat brusc capul lui mare pînă la pămînt, anunţîndu-şi plecarea. Stăpînul meu a întrebat :

— Pleci ?

Demoralizat, Buemon şi-a pus sandalele de lemn şi a ieşit pe uşă, tîrîndu-le. Era un spectacol jalnic !

Dacă lucrurile s-ar fi agravat, Buemon ar fi putut să scrie un „Poem de pe stîncă“ şi apoi să se arunce în cascada Kegon. Toate necazurile lui se datorau faptului că fiica lui Kaneda era atît de cochetă. Dacă Buemon s-ar fi omorît, ar fi putut să devină strigoi şi să o omoare şi pe fată. Dacă ar dispare din lume cît mai multe ase-

menea fete, viața ar fi mai ușoară pentru mulți bărbați. Chiar și Kangetsu ar putea găsi o fată mai potrivită cu care să se însoare.

— Era un elev, domnule Kushami ?

— Îhî.

— Ce cap mare ! E inteligent ?

— Nu așa de inteligent cît ai putea crede uitîndu-te la capul lui, dar uneori pune întrebări interesante Nu de mult, mi-a cerut să explic cuvîntul „Columb" și m-a pus în încurcătură.

— Și ce i-ați spus ?

— Păi, primul lucru care mi-a trecut prin minte. Știi, băieții n-ar avea încredere în mine, ca profesor, dacă nu le-aș da un răspuns.

— Profesorii trebuie să se poarte ca politicienii, nu-i așa ?

— Ei, bine, caraghiosul ăsta are acum necazuri.

— Ce s-a întîmplat ? Am observat că era îngrijorat. Despre ce este vorba ?

— O prostie. A trimis o scrisoare de dragoste fiicei lui Kaneda.

— Cum ? Capul ăsta mare ? Elevii din ziua de azi sînt, într-adevăr, foarte încrezuți.

— Cred că ești îngrijorat de întîmplarea asta și tu.

— Dimpotrivă, mi se pare interesantă. Nu-mi pasă cîte scrisori de dragoste primește Tomiko.

— Îmi pare bine să aflu că ești atît de sigur de tine.

— Nu-mi pasă, dar cînd mă gîndesc că un asemenea căpățînos scrie o scrisoare de dragoste, ei bine...

— Și încă a făcut-o în glumă. Vezi tu, băieții cred că fata este prea încrezută, așa că trei dintre ei au hotărît s-o necăjească.

— Vreți să spuneți că trei băieți au scris o singură scrisoare ? Asta este și mai ciudat. Ca și cum trei inși ar fi mîncat o porție de mîncare.

— Un băiat a scris scrisoarea, altul a pus-o la cutie, iar altul și-a oferit numele ca semnătură. Elevul care a fost aici este cel căruia i-au folosit numele. Cred că el a fost cel mai prost dintre ei. În plus, pretinde că nici n-a văzut-o vreodată pe fiica lui Kaneda. Cum poate fi cineva atît de absurd ?

— Este cea mai interesantă întîmplare din ultima vreme. E formidabil ! Nu vi se pare nostim că un astfel de căpăţînos ar putea scrie o scrisoare de dragoste unei fete ?

— Dar lucrurile ar putea lua o întorsătură serioasă.

— N-are importanţă. Nu trebuie să vă faceţi griji pentru familia Kaneda.

— Dar s-ar putea să te însori cu fata.

— Nu e grav nici asta, pentru că *s-ar putea,* doar atît.

— Chiar dacă nu-ţi pasă, s-ar putea...

— Nici familia Kaneda nu-şi va face griji. Nu aveţi de ce să fiţi îngrijorat, vă spun eu.

— Foarte bine, atunci lucrurile vor rămîne aşa. Pe băiat îl mustră conştiinţa, de aceea a venit.

— Deci, din cauza asta arăta aşa nenorocit ? Dar de ce a venit la dumneavoastră ?

— Se teme că ar putea fi exmatriculat. Asta îl îngrijorează cel mai mult.

— Pentru ce să fie dat afară din şcoală ?

— Pentru că a făcut un lucru rău, un lucru imoral — pentru asta.

— Dar nu este nimic imoral în toată povestea. Pe mine nu mă deranjează, iar familia Kaneda se va mîndri cu scrisoarea şi o va arăta prietenilor.

— Nu cred.

— În orice caz, e păcat. Poate n-ar fi trebuit să scrie scrisoarea, dar n-aţi făcut bine că l-aţi lăsat să-şi facă atîtea griji. Este ca şi cum l-aţi înăbuşi. Are un cap mare şi caraghios, dar pe faţă i se citeşte că nu este un băiat rău. Bietul băiat, era atît de tulburat că nu mai ştia decît să-şi încreţească nasul.

— Ai devenit la fel de nepăsător ca Meitei, nu-i aşa ?

— Orice aţi spune, oamenii iartă mai uşor în ziua de azi. Dumneavoastră sînteţi prea demodat, domnule Kushami.

— Dar să trimită o scrisoare de dragoste numai ca să se distreze ! Şi încă unei fete necunoscute ! Este total lipsit de bun-simţ.

— În general glumele nu sînt ceva rezonabil. De ce nu-l ajutaţi ? V-aţi simţi mai bine. După cum arăta, părea să pornească spre cascada Kegon.

— Păi...

— Foarte bine, continuați. Dar adulții, care ar trebui să aibă mai multă minte, fac uneori lucruri mai grave decît să scrie scrisori de dragoste. Fac glume proaste și apoi se cred nevinovați. Dacă-l exmatriculați pe băiat, ar trebui să pedepsiți pe toți adulții care se poartă la fel de necugetat ; altfel, nu ar fi drept.

— Asta-i adevărat.

— Ei, acum că am lămurit lucrurile, ce ați zice să mergem la Ueno și să ascultăm răgetul tigrului ?

— Răgetul tigrului ?

— Da, hai să mergem. Adevărul este că va trebui să mă duc peste două zile în orașul meu natal, așa că, o vreme, nu voi mai avea posibilitatea să mă plimb cu dumneavoastră. Pentru acest motiv am venit astăzi.

— Te așteaptă treburi importante acasă ?

— Am de făcut ceva care nu suferă amînare. În orice caz, să pornim.

— Foarte bine. Hai să mergem.

— Sînteți invitatul meu astăzi. După ce o să mîncăm ceva, vom merge pe jos pînă la Ueno și vom ajunge la vreme ca să auzim răgetul tigrului.

Kangetsu era atît de entuziasmat, încît stăpînul meu s-a înviorat și el. După ce au plecat, stăpîna și Yukie au continuat să chicotească, vorbind despre întîmplările zilei.

XI

În locul de onoare al camerei stăteau Meitei și Dokusen, cu o tablă de *go* [1] între ei.

— Cine pierde, îl invită pe celălalt la masă. Ești de acord ?

Meitei voia să fie sigur că a fost bine înțeles. Dokusen s-a tras de bărbuță și i-a răspuns :

— Nu este amuzant să joci, cînd gîndurile îți sînt stăpînite de ideea de a cîștiga bani. Să uităm cine cîștigă și cine pierde și să jucăm cu spirit sportiv. Ar fi

[1] Joc practicat îndeosebi în Japonia, dar care a cunoscut recent o anumită răspîndire în afara țării de origine ; oarecum asemănător jocului de dame.

ca şi cum am ieşi dintr-o peşteră întunecată şi am sta sub norii albi, ca de lînă. Jocul ar fi mult mai interesant.

— Aha, iar te-a apucat, da ? Bătrîne pustnic !

— Ar fi ca şi cum am cînta la o harpă fără corzi.

— Ca şi cum am trimite un bilet prin telegraf.

— În orice caz, hai să jucăm.

— Vrei să joci cu albele ?

— Nu are importanţă.

— Pustnic fiind, eşti ca de obicei nepăsător. Dacă iei albele, asta înseamnă, potrivit firii lucrurilor, că eu va trebui să iau negrele. Hai să începem. Joacă.

— Regula spune că negrele fac prima mutare.

— Aşa ? Foarte bine. Am să fiu modest şi am să încep de aici, conform regulii.

— Stai puţin ! Nu există nici o regulă care să spună că poţi să aşezi piesa acolo.

— Asta este o regulă nouă.

În ziua aceea am văzut pentru prima dată cum arată o tablă de joc. Este pătrată, nu prea mare şi împărţită prin linii drepte în pătrate mai mici, pe care erau aşezate piese albe şi negre, într-o ordine care făcea să mi se împăienjenească ochii. Cei doi jucători se agitau, spunînd că au cîştigat sau că au pierdut, ori că o piesă era moartă, sau vie. Suprafaţa tablei nu e mai mare decît un pătrat cu latura de treizeci de centimetri. Mi-ar fi fost uşor să împrăştii piesele cu laba şi să le stric jocul.

Cînd piesele sînt aşezate în şiruri, jucătorii îşi construiesc „sihăstrii" ; dar cînd piesele sînt împrăştiate, se consideră că au revenit la „cîmpul de bătaie". O distracţie fără nici un rost ! Ar fi fost mai uşor pentru jucători să încrucişeze mîinile pe piept, vîrîndu-şi-le în chimonouri, şi să stea aşa uitîndu-se la tablă.

Cît sînt puse pe tablă primele treizeci sau patruzeci de piese, problema nu este grea, dar, în momentul culminant al jocului, pe tablă se află toate piesele şi nu se mai înţelege nimic. Sînt aşa de multe piese albe şi negre, că aproape se revarsă peste margini. Trebuie să fie înghesuite atît de tare, încît scîrţîie frecîndu-se una de alta. Nu se poate să ceri piesei de alături să se mişte, oricît de mare este înghesuiala ; şi nici piesa din faţă

nu poate fi dată la o parte. Fiecare piesă stă locului, resemnîndu-se în faţa sorţii, în această postură neclintită. Oamenii au inventat jocul *go* pentru ca piesele să-i reprezinte pe oameni. Dacă admiteam că aşa stau lucrurile, vom recunoaşte că oamenilor le place să se închidă în limite impuse de ei, astfel încît să nu se mişte liberi. Pe scurt, oamenii îşi fac greutăţi cu tot dinadinsul.

Nu ştiu cum s-a întîmplat la început, dar nepăsătorul Meitei şi Dokusen, adeptul filozofiei Zen, găsiseră o veche tablă de joc în dulap şi se apucaseră să joace. La început, fiecare juca după regulile lui şi cum avea chef, aşezînd piesele albe sau negre oriunde dorea. Dar tabla are limite şi, cu fiecare mişcare, spaţiul devenea tot mai îngust. Lucrurile au devenit complicate chiar şi pentru jucătorii nepăsători, sau filozofii din secta Zen.

— Nu, Meitei ! Nu poţi muta acolo.

— Ce spui ? Poate că preoţii Zen nu au în cărţile lor regula asta, dar şcoala de *go* Hon-inbo o permite.

— Dar dacă o pui acolo, va fi o piesă moartă.

— „Soldatul nu se teme de moarte, cu atît mai puţin să taie carnea de porc." Dar de mişcarea asta ce zici ?

— Va să zică aşa ai mutat ? Păi, să vedem... „Zefiri parfumaţi vin dinspre sud, răcorind palatul" [1]... Dacă pun o piesă în locul acesta, totul va fi foarte bine.

— Hm, ai acoperi golul, da ? Nu credeam că o să observi. „Vai, nu coborîţi podul şi nu bateţi orele la templul Hachiman, căci îmi veţi trezi iubita." Dar de mişcarea asta ce zici ? Cum vei răspunde ?

— Nu e prea complicat. „Tremuri, văzînd, în aer, sabia aplecîndu-se spre tine". Am să înaintez aşa, uite.

— Stai ! Dacă îmi tai liniile în felul acesta, am pierdut. Aşteaptă un minut.

— Ţi-am spus să nu muţi aşa.

— Ai avut dreptate. Îţi cer iertare de o mie de ori. Fii amabil, te rog, şi mută piesa aceea albă.

— Cum ?

— Şi dacă tot te deranjezi, ia şi piesa următoare de acolo.

— Dar asta înseamnă că trişezi.

---

[1] În acest capitol, Meitei şi Dokusen citează şi improvizează versuri, îndeosebi în forma numită *haiku*.

— Hm. „Îl vezi pe tînăr ?“ Hm. Hai, nu fi așa de rău. Rămîne între noi, nu-i așa ? Pentru mine e o problemă de viață și de moarte. „Un moment, un moment vă rog.“ O scenă în care cobor de la rampă.

— Cedezi ?

— Ia-o și pe aceea.

— Mi-ai cerut să-mi iau înapoi șase piese !

— Ai o memorie bună. Mai am să-ți cer ceva. De ce nu dai înapoi piesa aceea ? Nu fi încăpățînat. Întrucît ai făcut exerciții de a sta așezat cu picioarele sub tine în maniera Zen, ar fi trebuit să înveți pînă acum să fii mai prudent.

— Dar, dacă nu-ți omor piesa aceea, poți să-mi omori două de-ale mele.

— Cînd am început, aveai aerul că nu-ți pasă dacă pierzi.

— Nu-mi pasă dacă pierd, dar nu vreau să cîștigi tu.

— Îngrozitoare filozofie. În orice caz, „Repezind sabia ca un vînt de primăvară, ai tăiat fulgerul“, nu-i așa ?

— Îți amintești greșit. Se spune : „Repezind sabia ca fulgerul, ai tăiat vîntul de primăvară“, iar nu invers.

— Ha, ha ! Am crezut că s-ar putea să te încurci în citate, dar încă mai ești în formă bună. Dacă așa stau lucrurile, nu mai am nimic de făcut decît să cedez.

— „Azi rușinat, mîine mort.“ Mai bine cedează.

— Amin, a spus Meitei trîntind cu zgomot o ultimă piesă pe tablă.

În timp ce Meitei și Dokusen, așezați în locul rezervat oaspeților, erau cufundați cu toată seriozitatea în jocul lor, Kangetsu și Tofu stăteau la intrarea camerei de zi, vorbind cu stăpînul meu. În fața lui Kangetsu erau trei pești uscați, aliniați cu precizie.

Kangetsu îi adusese în chimono, așa că încă mai erau calzi. Atît stăpînul meu cît și Tofu erau cu ochii pe pești. Deodată, Kangetsu a deschis gura și a spus :

— De fapt, m-am întors din orașul meu natal acum patru zile. Dar, pentru că aveam unele treburi, între care mai multe vizite, n-am putut trece să vă văd mai curînd.

— Nu era deloc nevoie să te grăbești, a răspuns stăpînul meu, în maniera lui obișnuită.

— Dar m-am gîndit să vă aduc peştii aceştia cît mai curînd posibil.

— Sînt uscaţi, nu-i aşa ?

— Da, peştii uscaţi sînt cel mai celebru produs al oraşului meu natal.

— Celebru ? Păi, cred că există asemenea peşti şi la Tokio, a spus apăsat stăpînul meu, luînd peştele cel mai mare şi mirosindu-l.

— Nu puteţi şti, numai după miros, dacă un peşte e bun sau nu.

— Sînt faimoşi pentru că sînt ceva mai mari decît cei de la Tokio ?

— Păi, gustaţi unul şi o să vedeţi.

— Dar uită-te, peştele ăsta este rupt aici.

— De asta am ţinut să-i aduc repede.

— Cum ?

— Ştiţi, nişte şobolani au dat de ei.

— Dar m-aş putea îmbolnăvi de ciumă !

— Nu fiţi îngrijorat. Nu e nici un pericol cînd şobolanii au muşcat atît de puţin.

— Dar cum au ajuns şobolanii la peşte ?

— Pe corabie. Cum nu aveam unde să-i ţin în altă parte, am adus peştele în cutia viorii mele. Nu m-ar fi deranjat dacă mîncau peştele uscat, dar au ros puţin şi din preţioasa mea vioară.

— Ce şobolani stupizi ! Mă întreb dacă toţi şobolanii de pe corăbii sînt atît de tîmpiţi, a comentat, nu se ştie de ce, stăpînul meu.

— Sînt la fel de stupizi ca peste tot. Oricum, mă temeam ca şobolanii să nu ajungă la peşti şi în pensiunea unde stau eu, aşa că, atunci cînd mă culcam, îi ţineam în pat.

— Nu este foarte igienic.

— Prin urmare, înainte de a-i mînca, ar fi mai bine să-i spălaţi puţin.

— Numai puţin nu ar fi de ajuns.

— Păi, puteţi să-i spălaţi cu sodă şi pe urmă să-i clătiţi.

— Ai ţinut în pat şi vioara ?

— O vioară e prea mare ca s-o ţii în pat, aşa că...

— Ce spui ? Ai ţinut o vioară în pat ? Cît rafinament ! Există o poezie care spune : „Sfîrşit de primăvară, cînd te simţi greu, ca şi cum ai purta în piept o lăută." Desigur, este vorba despre vremurile mai poetice din trecut. Violoniştii talentaţi ai epocii Meiji ar trebui, în zilele noastre, să se culce în pat cu viorile lor, ca să aibă vreo şansă de a-i întrece pe vechii maeştri. Dar asta cum ţi se pare : „Noapte lungă de iarnă, cînd îmbrăţişezi vioara sub pătură şi rămîi treaz toată noaptea." Tofu, poţi să compui o poezie modernă despre obiceiul de a lua viorile în pat ?

Meitei vorbea tare, intervenind în conversaţie din partea cealaltă a camerei. Tofu a răspuns cu seriozitate :

— Întrucît poezia modernă este atît de diferită de poemele *haiku,* este greu să compui aşa ceva la moment. Dar, cînd ai terminat o poezie modernă, ea sună mai plăcut şi atinge coardele ascunse ale sufletului.

— Nu zău ? Credeam că spiritele nu pot fi atrase decît arzînd tulpini de cînepă. Poţi să le atragi pe pămînt şi cu poezii moderne ?

Meitei era din nou neatent la jocul *go.*

— Ai să pierzi dacă trăncăneşti în felul acesta, l-a avertizat stăpînul meu, dar Meitei nu i-a dat nici o atenţie.

— Rivalul meu este ca o caracatiţă pusă în oală : nu-şi poate întinde nici mîinile, nici picioarele, aşa că am intrat în discuţie ca să uit ce milă mi-este de el.

Dokusen, partenerul lui, s-a prefăcut furios şi a strigat :

— Hai odată, e rîndul tău.

— Cum, ai şi mutat ?

— De mult.

— Unde ai mutat ?

— Am prelungit linia de piese albe în diagonală.

— Hm. „Prelungind această linie de piese albe în diagonală, ai şi pierdut jocul." Asta vrei să spui ? Hai să vedem, eu mut... eu mut... şi : „În timp ce mă gîndesc — ce să mut, ce să mut... — iată s-a făcut întuneric !" Să vedem, asta nu pot să fac. Ascultă, îţi dau voie să anulezi ultima mutare. Poţi să pui piesa în orice alt loc.

— Ce fel de joc mai e ăsta ?

— Îhî. Bine, atunci mut... aici... chiar la colţ. Pun piesa mea aici — ce zici de asta ? Apropo, Kangetsu, cred că nu ai o vioară de calitate, dacă nici şobolanilor nu le place. Cumpără-ţi una mai bună. Vrei să-ţi găsesc una din Italia, veche de trei sute de ani ?

— Dacă eşti amabil. Şi dacă tot faci treaba asta, poţi să o şi plăteşti.

— O vioară atît de veche nu poate costa mult.

Stăpînul meu nu ştia nimic despre viori, dar îşi exprima părerile pe un ton categoric.

— Crezi că o vioară veche este ca un om bătrîn. Dar chiar şi unii bătrîni, ca un anume domn Kaneda, valorează o mulţime de bani. Cît despre viori, cu cît sînt mai vechi, cu atît sînt mai de preţ. Ce spui, Dokusen, pot să te rog să joci mai repede ? Nu citez rolul lui Keimasa jucat de actorii teatrului *kabuki*, dar după cum ştii, „Zilele de toamnă se termină repede".

— Nu este deloc amuzant să joci *go* cu cineva atît de neastîmpărat ca tine. Lasă-mă să mă gîndesc. Foarte bine, pun o piesă aici, ca să-mi completez pătratul.

— Bine, bine. Va să zică ţi-ai pus în valoare piesele. Ce păcat ! Mă temeam eu că o să observi pătratul acela. Nu ştiam ce fleacuri să mai spun ca să-ţi distrag atenţia. Dar pînă la urmă, te-ai descurcat.

— Bineînţeles. Tu nu joci *go* ; nu faci altceva decît să trişezi.

— Asta este ceea ce se numeşte şcoala Hon-inbo, şcoala Kaneda, şcoala domnilor din ziua de astăzi. Ştii, Kushami, poate că mărturile acelea picante din Kamakura i-au făcut, totuşi, bine lui Dokusen. În privinţa jocului *go*, îl admir şi îl respect. Nu joacă foarte bine, dar cel puţin se străduieşte.

— Poate nepăsătorii ca tine ar trebui să-l imite, a răspuns stăpînul meu, cu spatele la Meitei.

Exact cînd stăpînul a terminat fraza, Meitei a scos limba, mare şi roşie. Dokusen, ca şi cum discuţia nu l-ar fi privit, a spus :

— E rîndul tău.

— Cînd aţi început să cîntaţi la vioară ? l-a întrebat Tofu pe Kangetsu. Aş vrea să învăţ şi eu, dar se spune că este foarte greu.

— Oricine poate să cînte, măcar puţin.

— Se spune că oamenii care se ocupă de poezie fac progrese rapide în muzică. Ce ziceţi ?

— Cred că aşa este. Probabil că ai învăţa repede.

— Cînd aţi început să învăţaţi ?

— Cînd eram în liceu. Apropo, domnule Kushami, v-am spus vreodată pentru ce am început să cînt la vioară ?

— Pînă acum nu mi-ai povestit.

— Aţi învăţat de la un profesor ?

— Nu, la şcoala aceea nu exista profesor de muzică. Am învăţat singur.

— Sînteţi un artist înnăscut.

— Cînd înveţi singur, nu înseamnă că eşti un artist înnăscut, a fost răspunsul grav al lui Kangetsu. Kangetsu este singurul om pe care îl cunosc, în stare să rămînă grav atunci cînd i se spune că este un artist înnăscut.

— Povestiţi-ne cum aţi învăţat. Aş vrea să aflu.

— Dacă doriţi, sigur. Sînteţi de acord, domnule Kushami ?

— Sigur, sigur, dă-i drumul.

— În zilele de azi, vedem mulţi tineri pe stradă ducînd cutii de vioară, dar, cînd eram eu copil, practic nici un elev nu studia muzica europeană. Mai mult, liceul la care am învăţat era în provincie. Oamenii trăiau atît de simplu, încît nu purtau nimic mai elegant decît sandale cu talpă de cînepă. Desigur, nimeni nu ştia să cînte la vioară la şcoala mea.

— Ascultă, Dokusen, se pare că Kangetsu povesteşte ceva interesant. Ce-ai zice să întrerupem jocul ?

— Mai sînt cîteva pătrate care nu suferă amînare.

— Eşti destul de prozaic pentru un adept al doctrinei Zen. Bine, dar hai să terminăm repede. Apropo, Kangetsu, tu mergeai la liceul acela unde toţi elevii sînt desculţi ?

— Nu este adevărat !

— Şi totuşi, se spune că elevii care făceau acolo pregătire militară au ajuns să aibă picioarele foarte tăbă-

cite pentru că făceau o mulțime de întoarceri la dreapta în timpul instrucției.

— Ce absurditate. Unde vi s-a spus așa ceva ?

— Am mai auzit că fiecare elev își lua la școală pentru masa de prînz un bulz de orez. Îl purtau legat de centură cu o sfoară, ca pe o lămîie. Iar pe măsură ce mîncau, — poate ar fi mai bine zis înfulecau — din el, se apropiau de o prună murată, pusă în mijloc. Una din cele mai mari bucurii era să ajungă, mîncînd, pînă la prună, înviorați de speranță. Băieții aceia erau într-adevăr plini de vigoare. Dokusen, s-ar putea ca povestea să ți se pară interesantă.

— Da, sigur, niște băieți cu o îmbucurătoare predispoziție spre simplitate și spirit întreprinzător.

— Și am mai auzit ceva. Acolo nu se vînd scrumiere făcute din bambus. Am un prieten care lucra acolo și, o dată, a încercat să cumpere o asemenea scrumieră, în apropiere de orașul său natal. Vînzătorul i-a spus că nu avea decît să se ducă în spatele casei și să-și taie singur o trestie de bambus, pentru că acolo nu se cereau scrumiere de bambus. Nu crezi, Dokusen, că este un lăudabil exemplu de simplitate și spirit întreprinzător ?

— Hm. Cam așa, dar cred că am să pun o piesă aici, ca să fiu mai sigur.

— Foarte bine. Joacă cît mai sigur. Iar cu asta, îmi rezolv jocul. Apropo, ești uimitor, Kangetsu : să înveți să cînți la vioară în asemenea loc. Este o faptă demnă de admirație. „Să rămîi burlac și să-i întreci pe ceilalți", iată ce se sugera în antologia Ciu-Tzu, din vremea dinastiei Han. Poate Kangetsu este un Ciu-Iuan al epocii Meiji.

— Nu-mi place numele de Ciu-Iuan.

— Atunci, fii un Werther al secolului al XX-lea. Ce faci, numeri piesele ? Ce om cinstit ! Dar nu trebuie să-ți faci griji în legătură cu rezultatul, pentru că știu că am pierdut jocul.

— Dar aș vrea să aflu scorul.

— Foarte bine, va trebui să numeri însă și piesele mele. Dacă nu aflu cum a învățat să cînte la vioară acest Werther al secolului nostru, strămoșii nu o să mă ierte niciodată.

Apoi Meitei s-a ridicat din scaunul de lîngă tabla de joc şi s-a apropiat de Kangetsu. Dokusen, însă, ridica piesele risipite una cîte una şi le aşeza în rînduri drepte, mişcînd buzele ca şi cum ar fi numărat în şoaptă. Kangetsu a continuat să povestească :

— Întrucît trăiam într-o zonă atît de înapoiată, toţi cei din oraşul meu natal era grozav de spartani. Dacă arăta cineva o cît de mică înclinaţie spre artă, ei ar fi spus că era un lucru de ruşine ; ar fi spus că elevii din alte părţi ar fi rîs de noi, aşa că orice persoană cu înclinaţii artistice era chemată la ordine cu severitate. Era foarte neplăcut.

— Oamenii din oraşul tău natal par cam lipsiţi de bun-simţ. De ce, de exemplu, elevii poartă întotdeauna pantaloni *hakama* albaştri închis ? Arată cu atît mai ciudat, cu cît toţi cei de acolo sînt oricum negricioşi la faţă, fiind bătuţi de vîntul sărat. Băieţii, nu e nici o nenorocire dacă sînt atît de negricioşi, dar fetele nu pot fi prea drăguţe.

Cînd Meitei intervenea într-o discuţie, povestea se îndepărta aproape întotdeauna de subiectul principal.

— Fetele sînt tot negricioase, ca şi băieţii ?

— Da, aşa sînt.

— Este de mirare că-şi găsesc soţi.

— Păi, nu are importanţă, dacă toată lumea este negricioasă la faţă.

— O relaţie între cauză şi efect, nu crezi, Kushami ?

— Este mai bine ca oamenii să fie negricioşi. Oamenii cu pielea albă sînt încrezuţi şi se uită tot timpul în oglindă. Asemenea femei sînt foarte greu de stăpînit, s-a plîns stăpînul meu.

— Dar atunci cînd toţi sînt negricioşi, poate că cei mai negricioşi sînt cei mai încrezuţi.

Teoria lui Tofu părea rezonabilă.

— Ei bine, oricum lumea ar fi mai suportabilă dacă n-ar exista femei, a mîrîit stăpînul meu.

Meitei a rîs şi l-a avertizat :

— Dacă mai vorbeşti aşa, nevastă-ta o să se înfurie.

— Nu-ţi face griji.

— Nu-i acasă ?

— A ieşit cu copiii, nu de mult.

— Am observat că era o liniște deosebită. Unde s-au dus ?

— Nu știu. Ea pleacă oricînd dorește.

— Și se întoarce tot cînd dorește, nu-i așa ?

— Da, cam așa. Voi doi aveți noroc că sînteți burlaci.

La această afirmație, Tofu a făcut o strîmbătură nemulțumită, dar Kangetsu a continuat să zîmbească. Apoi Meitei a spus :

— Cei mai mulți bărbați căsătoriți gîndesc așa. Tu ce zici, Dokusen ? Ai necazuri cu nevasta, nu-i așa ?

— Eu ? Așteaptă o clipă. Patru ori șase — douăzeci și patru, douăzeci și cinci, douăzeci și șase, douăzeci și șapte... Mda, sînt patruzeci și șase de pătrate. Credeam că am cîștigat mai multe, dar e o diferență de numai optsprezece pătrate. Ce spuneai ?

— Tocmai spuneam că ai mereu necazuri cu nevasta, asta spuneam.

— Ha, ha ! Nici un fel de necazuri. Știi ceva ? Nevasta mea mă iubește.

— Atunci, iartă-mă !

— Există multe căsnicii fericite, a spus Kangetsu apăsat, hotărît să ia apărarea tuturor nevestelor din lume.

— Sînt de acord cu Kangetsu, a spus Tofu. După părerea mea, există numai două feluri în care omul poate obține fericirea perfectă — prin artă și prin dragoste. Dragostea între soț și soție este una dintre cele mai importante forme ale iubirii. Un bărbat trebuie neapărat să se însoare ca să dobîndească această fericire. Cel care rămîne burlac o face împotriva voinței cerului. Ce crezi, Meitei ?

— Este o părere demnă de respect. Poate că nu voi reuși niciodată să mă bucur de această fericire absolută.

— Ai fi și mai puțin fericit dacă ți-ai lua o nevastă, a remarcat, posomorît, stăpînul meu.

— În acest caz, noi, tinerii burlaci, ar trebui să ajungem la fericirea spirituală prin artă. Tocmai din acest motiv vreau să învăț să cînt la vioară și l-am rugat pe Kangetsu să ne povestească experiența lui.

— Așa este. Trebuia să ascultăm povestea cu vioara a tînărului nostru Werther, nu-i așa ? Ia-o din nou de la

început. N-am să te mai întrerup, a promis Meitei, dîndu-şi în sfîrşit seama de obiceiul lui urît.

Dar Dokusen a fost acela care l-a întrerupt :

— Nu puteţi realiza fericirea deplină numai cîntînd la vioară. Ar fi o cale prea uşoară de a găsi adevărurile ascunse ale universului. Dacă doriţi să ajungeţi la sublim, va trebui să aveţi destulă forţă spirituală pentru a vă arunca într-o prăpastie şi a muri, pentru ca apoi să reveniţi la viaţă.

Dokusen iarăşi îşi dădea aere şi ţinea conferinţe, dar Tofu nu pricepea nici măcar primul principiu al doctrinei Zen, aşa că nu înţelegea nimic din cele spuse de Dokusen.

— Poate că aveţi dreptate, dar cred că arta este cea mai bună cale de a exprima absolutul credinţei omeneşti — şi nu poate fi trecută cu vederea.

— Întrucît se pare că înţelegeţi importanţa artei, aş putea să-mi continui povestea. Deci, aşa cum am mai spus, îmi era foarte greu. Chiar şi să-mi cumpăr vioară a fost greu, domnule Kushami.

— Cred şi eu. Nu prea erau multe viori de vînzare într-un loc unde nimeni nu avea nici măcar sandale cu talpă de cînepă.

— Nu, nu era chiar aşa. Aveau viori de vînzare, iar eu aveam destui bani, dar tot nu-mi era uşor să cumpăr o vioară.

— Cum ?

— Oraşul meu natal fiind atît de mic, toată lumea ar fi aflat că am cumpărat o vioară. Aş fi fost acuzat că sînt încrezut şi, apoi, pedepsit.

— Marile talente au fost întotdeauna persecutate, a aprobat Tofu, plin de înţelegere.

— Iar ai vorbit despre talent. Aş dori să te abţii de la folosirea acestui cuvînt. De fiecare dată cînd treceam prin faţa vitrinei şi vedeam vioara, îmi imaginam cît de minunat ar fi dacă aş putea să-mi cumpăr una şi ce aş simţi ţinînd-o în mînă. Nu trecea o zi fără să mă gîndesc la vioară.

— E foarte firesc, a spus Meitei.

— Nu înţeleg cum ai putut să devii atît de ataşat de un instrument muzical, a mormăit din nou stăpînul meu, care nu putea aprecia un asemenea entuziasm.

— Pînă la urmă, se dovedește că am dreptate spunînd că sînteți talentat, a spus Tofu cu respect.

Numai Dokusen, răsucindu-și bărbuța, a rămas tăcut.

— Poate că vă întrebați cum de se vindeau viori într-un asemenea loc ; în apropiere, însă, exista o școală de fete, iar fetele trebuiau să studieze vioara, așa că lucrul nu era deosebit de ciudat. Bineînțeles, nici unul dintre instrumente nu era de o calitate deosebită. Vînzătorul însuși nu punea mare preț pe viori, așa că le atîrna, legate cîte două-trei, în fața magazinului. Cînd treceam prin fața magazinului, le vedeam mișcîndu-se în vînt și, din cînd în cînd, cîte un comisionar punea mîna pe ele și auzeam sunetul corzilor ciupite. Simțeam că mi se rupe inima și nu mai știam ce să fac.

— Un simptom periculos. Am auzit că unii au accese de epilepsie cînd văd apă, iar alții sînt apucați cînd văd mulțimi de oameni ; dar tu, tînărul meu Werther, pari să ai accese din cauza viorilor, a glumit Meitei.

— Un om trebuie să aibă simțurile ascuțite pentru a deveni artist. Nici nu mă îndoiesc că sînteți o persoană talentată, a repetat Tofu, cu tot mai multă admirație.

— Da, s-ar putea spune că aveam accese. Dar sunetele pe care le auzeam atunci erau incomparabile. De atunci am cîntat mult la vioară, dar niciodată n-am auzit un sunet atît de frumos ca acelea de atunci.

— „Să scoți sunete minunate ca niște pietre prețioase."

Din păcate, nimeni nu a dat atenție versului atît de poetic al lui Dokusen.

— Cînd am auzit pentru a treia oară sunetul miraculos, m-am hotărît să obțin cu orice preț o vioară. Chiar dacă aveam să fiu certat de oamenii din oraș, sau batjocorit de oamenii din alte districte, sau dacă aș fi fost pedepsit și persecutat pînă mi-aș fi dat sufletul, sau, și mai rău, chiar dacă aș fi fost exmatriculat din școală, știam că trebuie să am o vioară.

— Asta înseamnă cineva cu adevărat talentat. Dacă n-ați fi talentat, nu ați avea asemenea sentimente. Vă

invidiez. Am încercat ani de zile să-mi provoc asemenea emoţii, dar la mine sentimentul acesta nu apare. Cînd mă duc la concerte, încerc cît pot să ascult cu entuziasm, dar nu reuşesc să fiu realmente interesat, a spus Tofu cu invidie.

— Poate ai noroc că nu eşti atît de sensibil, pentru că suferinţele pe care le-am îndurat în vremea aceea sînt imposibil de exprimat în cuvinte. În cele din urmă, însă, am cumpărat vioara. Era seara din ajunul zilei împăratului, în noiembrie. Proprietarul casei hotărîse să petreacă ziua de sărbătoare la o staţiune cu ape termale, dar eu am spus că sînt bolnav. Nu m-am dus nici la şcoală. Am stat în pat toată ziua, gîndindu-mă cum o să mă duc seara să cumpăr vioara.

— Nu te-ai dus la şcoală spunînd că eşti bolnav ?

— Chiar aşa.

— Aveai mai multe talente, a chicotit Meitei, pe un ton destul de amabil.

— Am constatat că nu-mi puteam stăpîni nerăbdarea dacă stăteam cu capul afară din pătură, aşa că m-am ghemuit sub ea, am închis ochii şi am aşteptat. Dar eram prea agitat ca să rămîn aşa multă vreme şi atunci am scos capul şi am văzut soarele puternic de toamnă strălucind, de partea cealaltă a uşii de hîrtie. În dreptul părţii de sus a uşii am observat un ciorchine de umbre înguste clătinîndu-se în vînt.

— Şi ce erau umbrele înguste ?

— Curmale acre-amărui, care atîrnau din streaşină.

— Mda. Şi pe urmă ?

— M-am dat jos din pat, m-am dus pe verandă şi am mîncat o curmală.

— Era bună ? a întrebat stăpînul meu, ca un copil.

— În oraşul meu natal, aceste fructe sînt întotdeauna bune. Aşa ceva nu găseşti la Tokio.

— Lăsaţi fructele, a spus Tofu nerăbdător. Ce s-a întîmplat după asta ?

— M-am culcat din nou în pat, am închis ochii şi m-am rugat ca zeii să facă soarele să apună mai repede.

După un timp care mi s-a părut de trei patru ore, am scos capul, dar soarele puternic de toamnă tot mai strălucea în dreptul ușii de hîrtie și ciorchinele de umbre înguste tot se mai mișca în vînt.

— Asta ne-ai mai spus-o o dată.

— S-a întîmplat de mai multe ori. M-am ridicat din nou, am mai mîncat o curmală, apoi m-am băgat în pat și am rugat zeii din nou.

— Te repeți, Kangetsu.

— Nu fiți nerăbdător, domnule Kushami. Ascultați cu atenție. Apoi, am mai răbdat trei-patru ore și iar am scos capul de sub pătură. Ca și mai înainte, soarele puternic de toamnă continua să strălucească în dreptul ușii de hîrtie, iar în partea de sus a ușii, umbrele înguste se clătinau în vînt.

— Dar spui mereu același lucru.

— Așa că m-am ridicat din pat, am deschis ușa, am luat o curmală și am mîncat-o.

— Îmi dau seama că-ți plac curmalele.

— Abia aștept să vină toamna și să se coacă din nou, a recunoscut Kangetsu.

— Dar, între timp, auditoriul tău devine tot mai nerăbdător.

— Domnule Kushami, vă agitați atît de mult încît îmi este greu să-mi urmez povestea.

— Și pentru noi e greu, s-a plîns Tofu.

— Bine, dacă sînteți de acord, am să scurtez povestea. În orice caz, după ce mîncam o curmală, mă băgam în pat, dar, după ce stăteam în pat o vreme, mă duceam și iarăși luam una. Pînă la urmă, am mîncat toate curmalele care atîrnau din streașină.

— Cred că se făcuse întuneric cînd ai terminat.

— După ce am mîncat ultima curmală, am crezut și eu că va fi întuneric. Am scos capul, dar... ce credeți ? Soarele puternic de toamnă tot mai strălucea în dreptul ușii de hîrtie și...

— Mă dau bătut. Dă-i înainte, repetă de cîte ori vrei. Văd că nu se mai termină.

— Şi povestitorului, adică mie, mi-a fost greu.

— Dacă eşti atît de perseverent, chiar şi atunci cînd spui o poveste simplă, este sigur că vei reuşi orice ţi-ai pune în gînd. Dacă te lăsăm să vorbeşti, vei continua descrierea soarelui puternic de toamnă pînă mîine dimineaţă. Dă-mi voie să te întreb : cînd o să ajungi să cumperi vioara aceea ?

Meitei era nerăbdător ca şi toţi ceilalţi. Numai Dokusen rămînea calm. Arăta dispus să aştepte pînă în dimineaţa următoare, sau chiar pînă peste două dimineţi. Părea mulţumit să lase soarele de toamnă să strălucească. Nu dădea nici un semn că s-ar plictisi.

Kangetsu era calm :

— Aşteptam să vină seara ca să-mi pot cumpăra vioara, dar, de cîte ori scoteam capul de sub pătură, soarele de toamnă strălucea puternic. Nerăbdarea dumneavoastră este nimica toată, în comparaţie cu suferinţa pe care o simţeam eu atunci. Chiar şi după ce mîncasem ultima curmală, soarele de toamnă continua să strălucească. Eram atît de descurajat, Tofu, încît am izbucnit în plîns, fără să mă pot stăpîni.

— Nu mă mir. Ştiu că toţi artiştii sînt sentimentali şi emotivi şi vă înţeleg, dar aş vrea să continuaţi cu povestea.

Tofu era un om atît de cumsecade, încît rămînea serios chiar şi atunci cînd spunea ceva amuzant.

— Da, sigur. Aş vrea şi eu să-mi continui povestea cît mai repede, dar soarele nu se hotăra să apună. Nu mă puteam grăbi, orice aş fi făcut.

— Dacă va trebui să aşteptăm să apună soarele, mai bine opreşte-te chiar acum.

Stăpînul meu părea să fi ajuns la capătul răbdării.

— Dar nu pot să mă opresc aici. În orice caz, acum începe partea cea mai interesantă.

— Foarte bine. Dar ce-ai zice să se facă seară, ca să poţi continua povestea ?

— Mi-e cam greu, dar întrucît sînteţi profesor, am să cedez. Hai să zicem că ziua s-a terminat.

— Este mai bine aşa, a murmurat Dokusen nepăsător, iar ceilalţi au izbucnit în rîs, fără să ştie de ce.

— În cele din urmă, s-a făcut seară. Crezîndu-mă în siguranţă, am plecat de la gazda la care stăteam. Era în satul Kurakake. Vedeţi, nu-mi plac locurile zgomotoase, aşa că mă izolasem într-o pustnicie care merita să fie refugiul unui melc. Trăiam într-un colţ pierdut de ţară, fără drumuri, unde nu erau decît cîţiva ţărani...

— Nu crezi că e cam exagerat să spui că ai trăit într-un colţ de ţară fără drumuri ? a protestat stăpînul meu.

Meitei a obiectat şi el :

— Exagerezi vorbind de un refugiu demn de un melc. Descrierea ar fi mai exactă dacă ai spune — o cameră de patru rogojini şi jumătate, fără nici o firidă.

Numai Tofu a lăudat modul de exprimare :

— Exactă sau nu, descrierea este poetică şi pe înţelesul tuturor.

Dokusen a rămas serios :

— Trebuie să fi fost cam greu să ajungi la şcoală, dintr-un astfel de loc. Cît de departe era şcoala ?

— Destul de aproape. Şcoala era tot la ţară.

— Deci, majoritatea elevilor locuiau prin împrejurimi.

— Chiar aşa. În casa fiecărui ţăran era cîte un elev sau doi.

— Şi vrei să credem că era un loc unde nici măcar nu existau drumuri.

— Sigur. Dacă n-ar fi fost şcoala, n-ar fi existat drumuri. Ei bine, în seara aceea purtam un chimono vătuit, în afară de mantaua uniformei de elev, cu nasturi lucioşi. Mi-am acoperit capul cu gluga, acoperindu-mi faţa ca să nu mă recunoască nimeni. Eram foarte precaut. După cum v-am spus, era în noiembrie, aşa că frunzele de curmal, veştede, căzuseră. Drumul de la gazda mea la şoseaua spre Nango era acoperit cu frunze moarte, care foşneau la fiecare pas. Aveam senzaţia că mă urmăreşte cineva. În întunericul ce se lăsa, copacii de la templul

Torei-ji păreau şi mai negri. Acest templu budist izolat este, totodată, locul de veci al familiei Matsudaira şi se află la poalele muntelui Koshin, nu departe de gazda la care stăteam. Deasupra copacilor, am văzut nenumărate stele. Calea Laptelui era suspendată pieziş deasupra rîului Nagase şi se termina... se termina undeva... prin Hawai, cred.

— Aş zice că insulele Hawai nu au legătură cu povestea, a comentat Meitei.

— După ce am mers o bucată de drum pe şoseaua care ducea spre Nango, am intrat în oraş pe la Takanodai. Apoi am parcurs Kojo şi am luat-o pe strada Sengoku. Trecînd prin dreptul străzii Kuishiro, am ajuns în piaţa Tori şi de acolo am mers în tăiat pe străzile Owari, Nagoya, Shachihoko şi Kamaboko.

— Nu este nevoie să umbli pe atîtea străzi. Ai cumpărat vioara sau nu ? a întrebat stăpînul meu, nerăbdător.

— Magazinul se numea Kanezen ; era un fel de magazin universal, ceva mai departe de stradă.

— Nu-mi pasă unde era, numai să ajungi odată şi să-ţi cumperi vioara.

— Vă mulţumesc. Deci, cînd am ajuns la magazinul lui Kanezen, am văzut o lampă luminînd puternic deasupra...

— Acum luminează puternic o lampă ! Şi n-ai să fii mulţumit pînă nu ne explici cît de puternic lumina lampa. Meitei îi atrăgea atenţia vorbitorului să nu se repete.

— Vă spun despre lampă o singură dată, aşa că nu trebuie să vă faceţi griji. Am privit înăuntru şi am văzut formele minunate ale viorilor reflectînd stins lumina serii de toamnă. Corzile întinse păreau de argint.

— Foarte sugestiv, a şoptit cu admiraţie Tofu.

— „Asta este ! Asta este vioara pe care o doresc.“ Inima a început să-mi bată puternic şi mi s-au muiat genunchii.

— Cum ? a pufnit pe nas Dokusen.

— Fără să mai stau pe gînduri, am intrat în fugă. Mi-am scos portofelul din buzunar şi am luat două bancnote de cinci yeni.

— Şi ai cumpărat-o chiar atunci ?

Stăpînul meu părea, acum, mai mulţumit.

— Tocmai cînd să cer vioara, mi-am dat seama de importanţa momentului şi am şovăit.

— N-ai cumpărat-o, pînă la urmă ? Uimitor cîtă vreme se poate pierde pentru a cumpăra o vioară.

— Îmi pare rău că nu pot să povestesc mai repede, dar n-am putut s-o cumpăr atunci.

— Dar de ce ?

— Era încă devreme şi pe străzi se mai plimba multă lume.

— Şi ce era rău în asta ? Ce importanţă avea, chiar dacă ar fi fost în apropiere o sută, sau două sute de oameni ? a explodat stăpînul meu.

— N-ar fi avut importanţă dacă ar fi fost nişte oameni oarecare, dar cei mai mulţi erau elevi la şcoala mea. Erau cu mînecile suflecate şi aveau bastoane, mai ales cei din coada clasei. Dacă ar fi aflat că mi-am cumpărat o vioară, nu se ştie ce mi-ar fi făcut. Aproape toţi elevii se lăudau că sînt buni la judo. Doream vioara, dar viaţa îmi era şi mai de preţ. M-am gîndit că era mai bine să trăiesc şi să nu cînt la vioară, decît să-mi pierd viaţa.

— Deci, te-ai hotărît pînă la urmă să n-o cumperi. Aşa a fost ?

Stăpînul meu insista să obţină un răspuns clar.

— Ba am cumpărat-o.

— Eşti foarte enervant. Dacă tot ai de gînd s-o cumperi, de ce să n-o cumperi imediat ? De ce nu te puteai hotărî ?

— Ha, ha ! Lumea nu se mişcă întotdeauna aşa cum am dori noi să se mişte, a rîs Kangetsu, aprinzîndu-şi calm o ţigară.

Dar stăpînul meu se plictisise de povestea cea lungă care nu se mai termina. S-a ridicat brusc şi a intrat în camera lui, întorcîndu-se cu o carte veche. Apoi s-a întins pe burtă şi a început să citească. Dokusen s-a îndepărtat şi el de grup. Se întorsese la locul de onoare al camerei

şi juca *go* de unul singur. Publicul îl părăsea pe Kangetsu. Totuşi Tofu, veşnic credincios artei, a rămas, ca şi Meitei, pe care niciodată nu-l biruie plictiseala.

Kangetsu a continuat să pufăie calm din ţigară. Cînd şi-a reînceput povestea, nu era mai grăbit decît înainte.

— Mă temeam că nu voi reuşi să cumpăr ceea ce doream, atît de devreme. Dar, dacă m-aş fi întors spre miezul nopii, Kanezen s-ar fi dus la culcare şi mi-ar fi fost şi mai greu să cumpăr vioara. Am hotărît, deci, să aştept pînă cînd Kanezen ar fi fost gata să plece la culcare, pentru că la ora aceea puţini elevi s-ar mai fi găsit prin preajmă.

— Pare un plan bun.

— M-am gîndit că zece ar fi tocmai ora potrivită, dar asta însemna că mai aveam de omorît cîteva ceasuri. Ar fi fost complicat să mă duc acasă şi nu aveam chef să fac vizite prietenilor. De obicei nu-mi era greu să petrec două-teri ceasuri plimbîndu-mă, dar în seara aceea timpul parcă se oprise în loc. Ştiu ce vor să spună oamenii cînd zic că „fierb" de nerăbdare.

Kangetsu l-a privit semnificativ pe Meitei. Meitei a ripostat :

— Bătrînii spun „oala păzită nu fierbe repede" şi „să aştepţi nerăbdător să ţi se încălzească grătarul". Poate şi vioara care atîrna din tavan era nerăbdătoare. Cred că timpul a trecut deosebit de încet pentru tine, care te plimbai exact ca un poliţist, dar fără rost. Poate aşa se simt cîinii vagabonzi. De fapt, nu este nimic mai jalnic decît un cîine vagabond, scheunînd de tristeţe.

— Un cîine ? Nu este o expresie prea amabilă. Nu mi s-a mai întîmplat să fiu comparat cu un cîine.

— Ştiţi, a spus Tofu, ascultîndu-vă povestirea, nu pot să nu vă compar chinurile cu dificultăţile pe care le înfruntă cei mai mulţi dintre marii artişti. Desigur, Meitei glumea cînd a vorbit despre cîine. Dar continuaţi-vă povestirea.

Tofu voia să-l consoleze pe Kangetsu, dar Kangetsu ar fi continuat oricum, indiferent dacă era sau nu consolat.

— Aşadar, după ce am trecut pe strada Okachi şi pe strada Hyakki, am ajuns în piaţa Takajo, prin strada Ryogae. Acolo am numărat sălciile bătrîne din faţa prefecturii, apoi ferestrele luminate ale spitalului. Mai tîrziu, am fumat două ţigări, stînd pe podul Konya. Apoi m-am uitat la ceas.

— Se făcuse ora zece ?

— Încă nu. Aşa că am trecut podul Konya şi am pornit-o spre răsărit, de-a lungul rîului, întîlnind trei băieşi care se întorceau acasă. Auzeam cîinii urlînd.

— Cîini urlînd într-o seară lungă de toamnă, lîngă rîu, ar fi ceva dramatic, o poveste impresionantă pentru un evadat.

— Ţi se pare că vorbesc ca unul care fuge de justiţie ?

— Nu, dar erai pe punctul să comiţi o crimă.

— Dacă este o crimă să cumperi o vioară, toţi elevii şcolilor de muzică sînt nişte criminali.

— Dacă făptuieşti ceva într-un asemenea secret, eşti un delincvent, chiar dacă scopul este onorabil. Prezentabilul nostru Kangetsu poate fi considerat criminal, pentru că îşi cumpăra o vioară încălcînd legile acelei societăţi provinciale.

— Dacă aşa stau lucrurile, poţi să mă consideri criminal. Dar tot nu se făcuse ora zece.

— Nu-i nimic, poţi să mai spui o dată numele străzilor. Ai putea, chiar, să pui soarele de toamnă să mai strălucească o dată. Iar dacă ar mai fi nevoie să faci ceva, ai putea să mănînci trei duzine de curmale uscate. Aştept cît vrei ca să-mi spui restul poveştii, aşa că dă-i drumul.

Kangetsu a schiţat un zîmbet.

— Va trebui să cedez, dacă intenţionaţi să spuneţi povestea înaintea mea. Foarte bine, am să spun că, deodată, s-a făcut ora zece. Acum, că venise ceasul aşteptat, m-am dus din nou la magazin. Serile de noiembrie fiind reci, pe strada Ryogae, în cea mai frecventată parte a oraşului, era puţină lume. Zgomotul înfundat al sandalelor de lemn suna slab şi trist. Obloanele fuseseră trase la magazinul lui Kanezen ; mai era deschisă numai o uşă

laterală, scundă. Intrînd în magazin, m-am simțit, parcă, urmărit de cîinii care urlau.

În acel moment, stăpînul a ridicat privirea din cartea veche pe care o citea :

— Ai cumpărat odată vioara aceea ?

Tofu a răspuns :

— Nu, dar o cumpără într-un minut.

— Încă nu ? Durează cam mult !

Stăpînul meu a început din nou să citească. Dokusen a rămas tăcut. Acoperise aproape întreaga tablă de joc cu piese albe și negre.

— Cu gluga bine trasă peste ochi, am cerut vioara. În jurul unui grătar cu cărbuni, stăteau cîțiva vînzători, vorbind între ei. M-au privit mirați, așa că mi-am tras gluga mai tare pe ochi cu mîna dreaptă. A trebuit să mai cer o dată vioara și, în sfîrșit, tînărul care stătea cel mai aproape de mine s-a ridicat și a adus un mănunchi de trei sau patru viori. Mi-a spus că prețul era de cinci yeni și douăzeci de seni.

— Atît de ieftin ? Ești sigur că nu erau viori de jucărie ?

— Vînzătorul a spus că toate viorile aveau același preț, dar că fuseseră lucrate cu grijă și erau solide. Am scos o bancnotă de cinci yeni și douăzeci de seni mărunțiș, apoi am învelit instrumentul într-o bucată de pînză mare, pe care o adusesem în acest scop. În timp ce cumpăram vioara, ceilalți vînzători au încetat discuția și m-au privit țintă. Știam că nu exista pericolul să mă recunoască, pentru că aveam gluga pe ochi, dar, chiar așa, eram nerăbdător să ies în stradă cît mai curînd. În cele din urmă, am terminat de împachetat vioara. Am băgat-o sub manta și am ieșit din magazin. Dar cînd vînzătorii au strigat în cor „mulțumesc", aproape că mi-a înghețat sîngele în vine. Ieșind în stradă, am constatat spre marea mea ușurare că în preajmă nu era mai nimeni. În curînd, însă, am auzit doi sau trei oameni, venind spre mine. Recitau versuri de parcă ar fi vrut ca glasurile lor să răsune în tot orașul. Speriat, am pornit de la magazinul

lui Kanezen spre apus. Am mers de-a lungul canalului spre calea Iakuoji, iar de acolo am ajuns la poalele muntelui Koshin prin satul Hannoki. Cînd am ajuns la casa gazdei, era ora două fără zece.

— Înseamnă că ai umblat aproape toată noaptea, a spus Tofu, compătimitor.

— Dar, în sfîrşit, ţi-ai cumpărat vioara. Ce cale lungă a trebuit să străbaţi ! Lungă ca o partidă de table ! a exclamat Meitei, foarte uşurat.

— Abia acum vine acea parte a poveştii care merită să fie ascultată. Ceea ce aţi auzit era doar începutul.

— Încă nu s-a terminat ? Oh, e îngrozitor. Pariez că, la vorbărie, nu te întrece nimeni.

— Dacă m-aş opri aici, ar fi ca şi cum aş fi sculptat un Buddha, dar nu i-aş fi făcut ochii. Mai ascultaţi puţin.

— Ce ziceţi, domnule Kushami ? Ascultaţi ? Vioara a fost, în sfîrşit, cumpărată.

— Ei şi ? Probabil că acum o să se apuce s-o vîndă. Şi dacă aşa stau lucrurile, nu vreau să ascult.

— N-am vîndut-o.

— Atunci, cu atît mai mult mă voi strădui să nu ascult.

— Tofu, eşti singurul care mă ascultă cu oarecare interes. E oarecum descurajant, dar cred că n-am ce face. Am să povestesc esenţialul, din restul poveştii, numai pentru tine.

— Continuaţi şi povestiţi totul amănunţit. Este foarte interesant.

— Ei bine, reuşisem să cumpăr vioara, dar acum nu ştiam unde s-o păstrez. La mine veneau mereu o mulţime de prieteni şi, cu siguranţă, ar fi văzut-o. Aş fi putut săpa o groapă şi să o îngrop, dar ar fi fost prea greu să sap din nou ca s-o scot.

— Aţi ascuns-o în pod ? a încercat să ghicească Tofu.

— Nu aveam pod. Trăiam într-o casă ţărănească.

— Atunci, unde aţi pus-o ?

— Unde crezi ?

— Nu ştiu. În firida oblonului ?

— Nu.

— Ați ascuns-o printre așternuturi, în dulap ?

— Nici așa.

În timp ce Tofu și Kangetsu discutau unde putea fi ascunsă vioara, stăpînul meu și Meitei aveau și ei o discuție serioasă.

— Cum se citește aici ? a întrebat stăpînul meu.

— Ce ?

— Rîndurile astea două de aici ?

— A, aici ? *Quid aliud est mulier nisi amicitiae inimica.* [1] E pe latinește.

— Știu că e pe latinește, dar cum se citește ?

— Mi-ai spus de mai multe ori că poți citi latinește și singur.

Meitei simțise primejdia și încerca să o evite.

— Bineînțeles că pot citi. Pot să citesc, dar ce înseamnă ?

— Spui că poți citi latinește, dar nu înțelegi ? Este scandalos.

— Tradu-mi.

— Parcă ai da ordine unui servitor.

— Nu fi caraghios. Ce înseamnă ?

— Despre povestea asta cu latina o să vorbim mai tîrziu. Acum vreau să-l ascult pe Kangetsu. A ajuns la o parte foarte interesantă a poveștii. Este ca și cum am fi la bariera Ataka, unde te așteaptă fie reușita, fie ruina. Vreau să știu dacă vioara lui va fi sau nu găsită. Spune, Kangetsu, ce s-a mai întîmplat ?

Meitei devenise brusc foarte interesat de povestea cu vioara, așa că stăpînul meu a fost abandonat în mod jalnic. Încurajat de demonstrația de entuziasm a lui Meitei, Kangetsu a continuat :

— Așa că, în cele din urmă, am ascuns-o într-o ladă veche de rufe. Lada de rufe îmi fusese dată de bunica mea, atunci cînd am plecat de acasă. Mi-a spus că o adusese cu ea cînd se măritase prima dată.

---

[1] Ce altceva este femeia, dacă nu dușmana prieteniei.

— O ladă atît de veche nu se potrivea prea bine cu o vioară nouă. Ce crezi, Tofu ?

— Adevărat, nu prea se potriveau.

— Dar nici podul nu s-ar fi potrivit, a argumentat Kangetsu.

— Poate scriem o poezie în legătură cu asta. Ce ziceţi de asta : „Ascunsă în lada de rufe era o vioară, toamnă singuratică !"

— Astăzi ai inspiraţie pentru poemele *haiku*, nu-i aşa, Meitei ?

— Nu numai astăzi. Port totdeauna în mine cîteva poeme *haiku*. Cunosc atît de bine genul *haiku*, încît răposatul Shiki Masaoka a rămas mut de uimire.

— Cum, l-aţi cunoscut pe Shiki ? a întrebat, de bună-credinţă, Tofu.

— Ei, chiar dacă nu-i eram foarte apropiat, ne potriveam în concepţiile noastre intime, ca şi cum am fi fost legaţi unul de celălalt printr-un telegraf fără fir.

Tofu a părut scîrbit de acest răspuns fără noimă şi nu i-a mai pus întrebări lui Meitei. Kangetsu şi-a continuat povestea.

— În sfîrşit, găsisem un loc unde să-mi pun vioara, dar tot mai eram neliniştit. Firește, puteam să o iau oricît de des fără să atrag atenţia, dar o vioară nu este făcută ca să te uiţi la ea. O vioară n-are rost dacă nu cînţi la ea, dar asta înseamnă zgomot şi, deci, aş fi fost descoperit. Spre sud, dincolo de un gard acoperit cu trandafiri, era casa unde stătea în gazdă şeful unei bande de bătăuşi. Nu puteam să cînt în apropiere.

— Nu era o situaţie prea fericită, nu ?

Tofu îşi exprima din nou înţelegerea.

— Era foarte trist. Chiar şi istoria ne învaţă cum sunetele pot trăda prezenţa unei persoane. Odată prinţesa Kogo a fost găsită pentru că cînta la *koto*. Dacă aş fi furat mîncare, sau aş fi făcut bani falşi, situaţia ar fi fost alta ; dar sunetul muzicii nu poate fi ascuns cu desăvîrşire.

— Aşteaptă o clipă. Vorbeşti numai despre sunete, dar sînt şi alte lucruri care pot trăda tot atît de bine prezenţa cuiva. Cînd eram student, stăteam la un templu în apropiere de Koishikawa, cu un prieten, Tojuro Suzuki. Lui Tojuro îi plăcea foarte mult să bea *sake* dulce. Ţinea întotdeauna băutură într-o sticlă de bere, dar nu oferea nimănui. Într-o zi, Tojuro a ieşit să se plimbe, iar Kushami i-a băut pe ascuns din sticlă. N-ar fi trebuit să facă asta, dar...

— Cine spui că a băut *sake* de la Tojuro ? a strigat stăpînul meu. Tu furai mereu băutura.

— Ar fi trebuit să fiu mai atent, n-aş fi crezut că auzi ce spun, pentru că citeai o carte. Eşti genul de om despre care se spune „numai ochi şi urechi". Dar ai dreptate. Beam şi eu din sticla aceea, din cînd în cînd, dar tu ai fost prins. Acum ascultaţi-mă, voi doi. Kushami, aici de faţă, nu rezistă la băutură, dar deşi ştia că sticla cu *sake* dulce era a altcuiva, a băut cît a putut. Vă închipuiţi cît era de roşu la faţă.

— Ţine-ţi gura ! Nici nu ştii să citeşti latineşte.

— Ha, ha ! Tojuro s-a întors şi a constatat că sticla lui de bere se golise pe jumătate. Ştia că umblase cineva la ea, aşa că a privit în jur şi a dat peste Kushami, zăcînd ţeapăn într-un colţ al camerei, ca o păpuşă de argilă.

Toată lumea a izbucnit în rîs. Chiar şi stăpînul meu, prefăcîndu-se mai departe că citeşte, a chicotit. Numai Dokusen a rămas tăcut. Era clar că se concentrase prea tare la jocul de *go*, pentru că zăcea adormit peste tabla de joc.

— Există multe alte căi de a dezvălui taine, în afară de sunete. Cîndva, cu multă vreme în urmă, m-am dus la izvoarele termale de la Ubako şi am stat în aceeaşi cameră cu un bătrîn care fusese croitor la Tokio. Mie nu-mi păsa dacă fusese croitor sau vînzător de haine vechi, dar, după primele trei zile, bătrînul a început să mă agaseze. Rămăsesem fără ţigări şi, după cum ştiţi cu toţii, Ubako este situat în munţi, iar hotelul este singurul

semn de civilizație din împrejurimi. Nu ai nimic de făcut decît să te scalzi în izvoarele termale și să mănînci. Și tocmai acolo să rămîi fără țigări — era o catastrofă! Cînd un om e lipsit de ceva, îl apucă dintr-o dată o nevoie irezistibilă de acel lucru. Pe mine m-a apucat brusc nevoia de țigări, deși de obicei nu mă pasionează prea tare fumatul. Cel mai plicticos lucru era că bătrînul venise cu o pungă plină cu țigări. Stătea picior peste picior în cameră, drept în fața mea, și fuma țigară după țigară. Dacă ar fi fumat ca toată lumea, n-ar fi fost atît de insuportabil. Dar făcea colaci de fum, sufla fumul vertical, apoi orizontal, apoi departe în aer. Scotea fum și pe nări și... Cu alte cuvinte, făcea paradă fumînd.

— Făcea paradă fumînd ?

— Păi da, cînd cineva se fandosește în fața altuia în haine noi, se spune că face paradă cu hainele lui. Dar oricît era vorba despre țigări, bătrînul făcea paradă cu fumatul, înțelegeți ?

— În loc să suporți acest chin, de ce nu i-ai cerut țigări ?

— Nu cerșesc, sînt un om mîndru.

— Dar ce-ar fi fost rău în asta ?

— Nu știu, dar, oricum, nu voiam să cerșesc.

— Și atunci, ce-ai făcut ?

— I-am furat niște țigări.

— Ia uite...

— O dată, cînd bătrînul s-a dus să-și facă băile, mi-am spus că, dacă mi-era dat să mai fumez, acesta era momentul. Așa că m-am servit și am început să pufăi din țigările lui, cît de repede puteam. De fapt, n-a durat mult, pentru că, după cîteva minute, ușa s-a deschis și stăpînul țigărilor a intrat din nou în cameră.

— Nu se dusese la băi ?

— Acolo plecase, dar, constatînd că-și uitase portofelul, s-a întors să-l ia. Nu i-ar fi luat nimeni banii, era foarte jignitor din partea lui să-și facă griji.

— Poate era îngrijorat din cauza țigărilor ?

— Ha, ha ! Poate. Dar să lăsăm portofelul. În orice caz, cînd a deschis uşa, a văzut camera plină de fum de ţigară. Încercasem să recuperez în cinci minute două zile. „O faptă rea se cunoaşte de la o mie de mile." În felul acesta, crima mea a fost dată în vileag.

— Şi ce-a spus bătrînul ?

— Cu toate acestea... Ei bine, era la vîrsta înţelepciunii. Nu a spus nimic. A împachetat în hîrtie cincizeci sau şaizeci de ţigări şi mi le-a oferit. A spus că, deşi era o marcă de ţigări modestă, puteam să le iau, dacă doream. Apoi a coborît şi s-a dus să-şi facă băile.

— Mă întreb dacă am putea spune că era un om tipic pentru oraşul Tokio.

— Nu ştiu dacă era un om tipic pentru oraşul Tokio, sau era un croitor tipic, dar am devenit curînd prieteni buni. După două săptămîni foarte interesante, m-am întors acasă.

— Ai avut ţigări în aceste două săptămîni ?

— Da, cam aşa s-a întîmplat.

— Ai terminat povestea cu vioara ? a întrebat stăpînul meu ; a închis cartea şi s-a ridicat în picioare, anunţînd astfel că se predă.

— Încă nu, dar am ajuns la partea cea mai interesantă, aşa că ascultaţi cu atenţie. Şi, dacă v-aţi ridicat, treziţi-l şi pe omul acela care doarme pe tabla de joc. Cum îl cheamă... a, da, domnul Dokusen. Aş dori să asculte şi el. În plus, atîta somn nu face bine la sănătate.

— Hei, Dokusen, trezeşte-te. Trezeşte-te, Dokusen. Hai, ascultă povestea. Hai, trezeşte-te, nevastă-ta e îngrijorată.

— Ce-e ? a exclamat Dokusen.

Ridicînd capul, i s-a văzut o dîră de salivă prin barbă. Semăna cu urma unui melc.

— Ah, dormeam ca „norii cei albi pe culmile munţilor". Grozav pui de somn am tras.

— Toţi am văzut ce grozav pui de somn ai tras, dar ce-ai zice să încerci să rămîi treaz o vreme ?

— Cred că ar fi timpul să mă trezesc. S-a întîmplat ceva interesant ?

— Păi, vioara tocmai... Unde a rămas Kangetsu, Kushami ?

— De unde să ştiu ? Nu ascultam.

— Se pregătea să cînte.

— Aşa este. Acum ne va spune cum a început să cînte la vioara cea nouă. Hai, vino aici şi ascultă povestea.

— Cum, tot la vioară aţi rămas ? Ce plicticos.

— Tu, care cînţi la o harpă fără corzi, ai putea să nu-i plictiseşti pe alţii. Dar Kangetsu scîrţîie şi geme atît de tare, încît l-ar putea auzi vecinii. Ăsta e lucrul cel mai neplăcut.

— Aşa ? Spune, Kangetsu, ai găsit vreodată un mod de a cînta la vioară fără ca vecinii să te audă ?

— Dacă există o soluţie, aş vrea s-o cunosc şi eu.

— Nu trebuie s-o cunoşti ; nu trebuie decît să te uiţi „la boul alb şi curat care trăieşte acolo unde nu există dorinţe lumeşti" — şi ai înţelege imediat, a psalmodiat Dokusen.

Dar nu l-a înţeles nimeni. Kangetsu încercase intenţionat să schimbe subiectul, aşteptîndu-se ca Dokusen, pe jumătate adormit, să spună lucruri ciudate. Apoi, Kangetsu şi-a continuat povestea :

— Ziua următoare era ziua de naştere a împăratului. Am rămas acasă, dar m-am frămîntat de dimineaţă pînă seara. Mereu ridicam capacul lăzii de rufe şi-l puneam la loc. În această ladă ţineam şi un greiere. Seara, greierele a început să ţîrîie şi am scos vioara şi arcuşul.

— În sfîrşit, a scos-o, a strigat bucuros Tofu.

Meitei a adăugat un avertisment :

— Ar fi periculos să cînţi în camera ta.

— Mai întîi am luat arcuşul şi l-am cercetat de la un capăt la altul.

— Începi să vorbeşti ca un negustor de săbii ageamiu, l-a criticat cu răceală Meitei.

31-596

— Ţinîndu-l în mîini, aveam senzaţia pe care o încearcă probabil samuraiul într-o toamnă tîrzie cînd îşi scoate din teacă la lumina luminării sabia lucrată artistic. Tremuram din tot corpul, ţinînd arcuşul în mînă.

— Un adevărat artist înnăscut ! a exclamat din nou Tofu.

Dar Meitei a continuat :

— Mai degrabă un caz de epilepsie.

Stăpînul meu i-a cerut lui Kangetsu să continue :

— De ce nu începi să cînţi ?

Dokusen a făcut numai o strîmbătură, care voia să spună că toată povestea îl plictisea.

— Eram fericit să constat că arcuşul era bun, aşa că am scos şi vioara şi am privit-o cu atenţie, la lumina lămpii. Toate acestea au durat cinci minute. Şi nu uitaţi că, în tot acest timp, greierele ţîrîia.

— O să ţinem minte tot ce vrei, dar începe odată să cînţi la vioară.

— Încă nu cînt... Ei bine, vioara nu avea nici o zgîrietură. Cînd m-am convins că instrumentul era fără cusur, m-am ridicat în picioare.

— Ca să te duci undeva ?

— Ei, tăceţi din gură ! Dacă mă întrerupeţi la fiecare cîteva secunde, n-am să pot să termin niciodată.

— Hai, ascultaţi toţi, Kangetsu vrea să tăcem.

— Foarte bine, de acum înainte nu facem altceva decît să-l ascultăm.

— Îmi pare rău, îmi pare foarte rău. Vom asculta cu mai multă atenţie.

— Mi-am pus sandalele de paie şi, cu vioara sub braţ, am ieşit pe uşă şi am făcut doi sau trei paşi. Apoi, am şovăit din nou.

— Iar începe. Eram sigur că se va opri undeva.

— Nu mai erau curmale uscate, aşa că nu avea rost să te întorci.

— Domnilor, dacă veţi interveni la fiecare cîteva minute, încurcîndu-mă, o să dureze mult pînă termin, iar Tofu doreşte să audă povestirea. Deci, după doi sau trei paşi, m-am întors să iau o pătură roşie ; o cumpărasem

cu trei yeni și douăzeci de seni, înainte de a pleca din orașul natal. Mi-am acoperit capul cu pătura și am suflat în lampă. Era atît de întuneric, că nu-mi puteam vedea nici măcar sandalele.

— Unde te duceai ?

— Vă rog, ascultați-mă în liniște. Mi-a trebuit cîtăva vreme ca să-mi găsesc sandalele, iar cînd am ieșit, am văzut că era o noapte luminată de lună. Înfundîndu-mi picioarele în pămînt prin frunzele uscate de curmal, am urcat pe muntele Koshin. Deodată, s-a auzit clopotul de la templul Torei-ji și sunetul a ajuns plutind, prin pătura roșie, la urechile mele. Cît crezi că era ceasul, Tofu ?

— N-am cum să știu.

— Era nouă. Urcam spre un loc numit O-daira. După cum știți, sînt fricos, așa că totul mi se părea înspăimîntător. N-aș fi putut merge mai departe, dacă nu aș fi fost atît de hotărît să cînt la vioară. Dorința aceasta era mai puternică decît frica. O-daira este un luminiș, pe panta dinspre sud a muntelui Koshin. În zilele frumoase, printre pinii roșii se vede un castel cu împrejurimile sale — un spectacol maiestuos. Iar luminișul... să mă gîndesc... avea o suprafață de douăzeci de metri pe douăzeci ; drept în mijloc se înălța o stîncă de vreo patru metri pe patru. Dincolo de luminiș, spre nord, erau mai mulți arbori mari de camfor, care împrejmuiau o mlaștină numită Unonuma. Trunchiurile copacilor n-ar fi putut fi cuprinse decît de trei oameni care s-ar fi ținut de mîini. Singura casă din împrejurimi era coliba unui om care aduna camfor. Era un loc straniu chiar și în timpul zilei. Totuși, niște militari veniți la manevre tăiaseră un drum prin munte, așa că nu era greu de urcat. În cele din urmă am ajuns la stîncă și mi-am întins pe ea pătura roșie, ca să pot să mă așez. Era prima dată cînd urcam pe munte, într-o noapte atît de rece. Simțeam că mi se strînge stomacul, dar după o vreme m-am liniștit. Cînd ești singur în munți, cel mai mult te tulbură, în general, sentimentul fricii ; dacă treci peste el, în suflet îți pă-

trunde o inspirație strălucitoare, pătrunzător de rece și misterioasă. Am stat acolo, cu acest sentiment, vreo douăzeci de minute. Mă simțeam ca și cum aș fi trăit singur într-un palat de cristal. Corpul meu... dar nu, nu numai corpul, ci și sufletul, întreaga mea ființă... păreau să se prefacă în gelatină, atît de transparente îmi deveniseră emoțiile. Acum nu mi se mai părea că trăiesc într-un palat de cristal, ci că mă transformasem eu însumi în cristal.

Meitei a glumit, cu o expresie gravă :

— Treaba devine serioasă !

Dar Dokusen a oftat cu admirație :

— Uimitor !

— Dacă senzația ar fi persistat, aș fi putut rămîne acolo pînă dimineața, fără să cînt la vioară.

Tofu a sugerat :

— Poate vă deochease o vulpe.

— Pierdusem conștiința ființei mele, sau a altora. Nu mai aveam idee dacă mai eram în viață, sau murisem. Apoi, deodată, s-a auzit un țipăt pătrunzător dinspre mlaștina care era în spatele meu.

— Deci, pînă la urmă, a apărut ceva.

— Strigătul acesta, ca un vîrtej pătrunzător de toamnă tîrzie, a vibrat departe deasupra copacilor și peste tot muntele. Mi-am revenit.

— Ei, slavă Domnului, a oftat Meitei, exagerîndu-și grija pentru Kangetsu.

— „Cînd renunți la viață, se reînnoiește cerul și pămîntul", nu-i așa ? a comentat Dokusen, făcînd cu ochiul.

Kangetsu n-a înțeles ce voia să spună cu asta.

— Am privit în jur și am constatat că totul era liniștit pe muntele Koshin — atît de liniștit, încît puteam auzi cum cad picăturile de ploaie. Nu știu nici acum ce anume scosese țipătul. Era prea strident pentru a fi un țipăt omenesc, și prea tare pentru o pasăre. Ar fi putut să fie o maimuță — dar nu, în regiunea aceea nu sînt maimuțe. În vreme ce încercam să-mi dau seama de unde venise

țipătul, am constatat că liniștea care îmi stăpînise pînă atunci spiritul era acum înlocuită de dezordine și confuzie, o învălmășeală generală. Cred că un asemenea sentiment a avut prințul Arthur de Connaught cînd japonezii i-au ieșit voioși în întîmpinare, atunci cînd ne-a vizitat, în 1906. Mi s-au deschis, brusc, porii corpului, iar curajul și siguranța mi s-au evaporat tot atît de repede ca alcoolul cu care îți frecționezi picioarele. Inima mi se zbătea sub coaste, iar picioarele au început să-mi tremure ca o coadă de zmeu. Era insuportabil. Mi-am luat vioara, mi-am acoperit capul cu pătura și m-am dat jos, clătinîndu-mă, de pe stîncă. Am coborît în fugă muntele, cît de repede am putut, m-am strecurat în pat și m-am culcat. În viața mea nu mi-a fost atît de frică.

— Și pe urmă ?

— Acesta este sfîrșitul povestirii.

— N-ați cîntat la vioară ?

— Nici dacă aș fi încercat n-aș fi reușit, cîtă vreme îmi suna în urechi țipătul acela.

— Povestea dumneavoastră pare oarecum incompletă.

— Ei bine, asta se datorește probabil faptului că am povestit așa cum s-a petrecut. V-a plăcut ? a întrebat Kangetsu, privind mîndru în jur.

— Ha, ha ! Cred că ți-a fost greu să duci povestea pînă la capăt. Credeam că ești pe cale să ne spui că ai devenit un Sandra Belloni [1] al Orientului.

Meitei spera că i se vor pune întrebări despre Sandra Belloni. Nimeni n-a zis nimic, dar el a continuat totuși :

— Vedeți, Sandra Belloni cînta la harpă și din voce, la lumina lunii, într-o pădure. Kangetsu s-a urcat cu vioara pe muntele Koshin, ceea ce este oarecum asemănător, dar cu rezultate diferite. Sandra Belloni a surprins-o pe Phoebe, dar Kangetsu a fost surprins de un bătrîn viezure tărcat. Diferența este mică, dar una dintre povești este frumoasă, iar cealaltă comică.

[1] Eroina romanului cu același nume de Meredith.

— Nu este atît de caraghioasă cum crezi, a răspuns Kangetsu, neașteptat de calm.

Atunci, stăpînul meu l-a criticat pe Kangetsu.

— Chiar meritai să fii speriat, dacă ai făcut pe deșteptul cu vioara ta într-un vîrf de munte.

Dokusen a adăugat :

— Va trebui să înveți să-ți folosești intelectul, dacă vrei să intri în peștera întunecoasă a demonului, și totuși să scapi cu viață.

E mare păcat că nimeni nu înțelege, în general, ce vrea să spună Dokusen.

— Apropo, Kangetsu, mai lustruiești bilele acelea de sticlă, la universitate ?

Meitei schimba subiectul conversației.

— Nu, am întrerupt lucrul din cauza călătoriei în locurile mele natale. De fapt, m-am plictisit de această ocupație și mă gîndesc să renunț.

— Dar nu vei reuși să obții doctoratul dacă renunți, l-a avertizat stăpînul meu, încruntîndu-se.

Kangetsu, însă, a dat un răspuns neașteptat de neserios :

— Eu ? Doctorat ? He, he ! Acum nu îmi mai trebuie doctoratul.

— Dar asta îți va influența proiectele de căsătorie și, probabil, familia Kaneda nu va fi de acord.

— Căsătorie ? A cui căsătorie ?

— A ta, bineînțeles.

— Și cu cine se crede că mă voi căsători ?

— Cu fiica lui Kaneda.

— Ce ?

— Nu ții minte că ai promis să te căsătorești cu fata lui Kaneda ?

— N-am promis nimic. Dacă familia Kaneda răspîndește vorbe peste tot, n-am ce face.

— La așa ceva nu mă așteptam ! Ce spui, Meitei ? Cunoști secretul ?

— Care secret ? Acela cu „doamna Nas" ? Dacă la asta te referi, nu mai e nici un secret. Toată lumea este la

curent. Ziarul *Mancho* mă întreabă mereu cînd va avea onoarea să publice fotografiile mirelui şi miresei. Şi Tofu ştia despre asta. A compus un lung poem, intitulat *Cîntecul raţelor mandarine*. Aşteaptă de trei luni să asiste la căsătoria lui Kangetsu. Dar, dacă Kangetsu nu-şi ia doctoratul, capodopera lui Tofu va deveni o comoară scrisă în zadar. Şi omul este foarte îngrijorat. Nu-i aşa, Tofu ?

— Vă rog, nu vă faceţi griji pentru mine. Poate voi face cunoscut acel poem cu altă ocazie.

— Vezi, Kangetsu, o mulţime de oameni contează pe doctoratul tău. Apucă-te de treabă şi şlefuieşte bilele acelea.

— He, he ! Îmi pare rău că v-aţi deranjat atît, dar de fapt nu mai am nevoie de doctorat.

— Şi pentru ce, mă rog ?

— Pentru că m-am şi căsătorit, ăsta-i motivul.

— Este cu putinţă ? Cînd ţi-ai furat nevasta ? Nu mai poţi avea încredere în nimeni. Ai auzit, Kushami ? Kangetsu are deja nevastă şi copil.

— Copil încă nu. La urma urmelor, sînt căsătorit numai de o lună.

— Şi, de fapt, unde şi cînd te-ai căsătorit ? a întrebat stăpînul meu, ca şi cum ar fi fost un judecător de instrucţie.

— Păi, cînd m-am întors în oraşul meu natal, ea mă aştepta acolo. Peştii uscaţi pe care vi i-am adus astăzi sînt darul de nuntă al rudelor mele.

— Dar de nuntă, trei peşti uscaţi ? Rudele tale sînt cam zgîrcite.

— Nu vă faceţi griji, am primit mult mai mult.

— Deci, nevastă-ta este din acelaşi oraş cu tine. E foarte negricioasă ?

— Păi da, este negricioasă la faţă. Se potriveşte cu mine.

— Şi ce-ai de gînd să faci cu familia Kaneda ?

— Nimic.

— Asta n-ar fi tocmai frumos. Ce crezi, Meitei ?

— Tomiko poate oricînd să se mărite cu altcineva. Oamenii se căsătoresc adesea pentru simplul motiv că se lovesc cap în cap, pe întuneric. Aşa că nu are mare importanţă cine cu cine se ciocneşte cap în cap. Cred că cel mai de compătimit este Tofu.

— Nu-i nimic. Am să dedic *Cîntecul raţelor mandarine* lui Kangetsu. Pentru fiica lui Kaneda am să compun alt poem.

— Pentru un poet, eşti destul de generos cu creaţiile tale.

— Dar trebuia să-i spui şi familiei Kaneda lucrul acesta.

Stăpînul meu mai era încă îngrijorat.

— Dar nu este deloc necesar. N-am făcut o cerere în căsătorie, aşa că n-am de gînd să le spun nimic. În plus, familia Kaneda este probabil la curent. Sînt înconjurat de oameni pe care îi trimite să mă spioneze. Cred că mă pîndesc zece sau douăzeci de agenţi de-ai lor.

Auzind cuvîntul „agent", stăpînul s-a posomorît.

— Cum ? Dacă aşa stau lucrurile, mai bine nu spune nimic.

În ciuda faptului că propusese chiar el să se schimbe subiectul, stăpînul meu a început să vorbească despre agenţi ca şi cum ar fi ţinut o conferinţă.

— A fura de la cineva cînd nu este atent, pe stradă sau în tren, este ceea ce se numeşte furt de buzunare. Dar a obliga oamenii să recunoască o greşeală, cînd nu sînt atenţi, este meseria unui agent. Oamenii care scot din ţîţîni uşile, fără să fie observaţi, şi iau ceea ce aparţine altora sînt numiţi tîlhari, în timp ce aceia care află ce este în mintea oamenilor, făcîndu-i să vorbească fără să ştie ce spun, sînt agenţi. Cei care taie rogojinile de pe podele cu săbiile şi iau cu forţa banii ascunşi dedesubt sînt numiţi spărgători. Dar agenţii vorbesc urît, pentru a-i face pe oameni să spună lucruri despre care n-ar dori să vorbească. Aşadar, agenţii fac parte din aceeaşi

categorie, ca şi hoţii de buzunare, tîlharii şi spărgătorii. Deci, nu trebuie să li se dea atenţie, pentru că acest lucru îi va încuraja în obiceiurile urîte. Nu trebuie să ţinem seama de ei.

— Nu vă faceţi griji. M-ar putea ataca, cu vîntul în spate, o mie sau două mii de agenţi — şi tot n-aş avea de ce să mă tem. Nu uitaţi că sînt celebrul şlefuitor de bile, licenţiatul în ştiinţe Kangetsu Mizushima !

— I-auzi, i-auzi ! Este minunat să constatăm că proaspăt-căsătoritul nostru savant este atît de încrezător. Apropo, Kushami, dacă agentul este tot una cu hoţul de buzunare, tîlharul sau spărgătorul, ce soi este Kaneda, cel care foloseşte agenţi ?

— Este asemenea lui Chohan Kumasaka, cunoscutul şef de bandiţi.

— Chohan Kumasaka ! Asta-i bună ! În teatrul *nô*, Chohan se transformă în oameni diferiţi, după ce este tăiat în două într-o luptă, iar ambele jumătăţi dispar. Dar Chohan ăsta, care locuieşte vizavi, a devenit bogat prin cămătărie. Este atît de încăpăţînat şi zgîrcit, că nu va dispare niciodată, ori de cîte ori ar fi tăiat în două. Dacă va dori să se răzbune, ţi-ar putea provoca necazuri tot restul vieţii. Aşa că fii cu băgare de seamă, Kangetsu.

— Nu vă faceţi griji. Am să-i spun că este un pungaş lăudăros şi am să-l ameninţ cu răzbunarea.

Kangetsu rămînea netulburat şi bine dispus, ca un erou dintr-o piesă *nô*.

— Mie mi se pare că aproape toţi cei care trăim în secolul al XX-lea am început să semănăm cu agenţii. Mă întreb de ce se întîmplă aşa.

În felul său incomparabil, Dokusen punea o întrebare care nu avea nici o legătură cu subiectul discuţiei.

— Probabil din cauză că s-a scumpit viaţa, a răspuns Kangetsu.

— Cred că din cauză că oamenii nu mai înţeleg pe deplin arta, a răspuns Tofu.

Meitei a teoretizat :

— Pentru că am început să scoatem corniţe de civilizaţie, iar acestea sînt la fel de nefolositoare ca şi nişte confetti.

Acum era rîndul stăpînului meu. A început cu o voce care suna cam pompos :

— Mă gîndesc la această problemă de mai multă vreme şi am stabilit că oamenii de astăzi au tendinţa să devină asemenea agenţilor, pentru că li s-a dezvoltat prea puternic conştiinţa. Conştiinţa la care mă refer nu este ceea ce Dokusen numeşte credinţă, care percepe răsplata lui Buddha prin mentalitatea înnăscută fiecăruia, şi nici iluminarea spirituală care spune unui om că este asemenea cerului şi pămîntului, şi nici...

— Complici cam prea mult discuţia, Kushami. Dar, dacă îţi osteneşti vîrful limbii pentru a face revelaţii atît de savante, aş vrea să spun că şi eu, umila ta slugă Meitei, am o reclamaţie privind civilizaţia de astăzi.

— Dacă vrei, eşti liber să mi-o spui, deşi de obicei vorbeşti fără să spui nimic.

— Dar am multe de spus. Zilele trecute te-ai înclinat în faţa agentului de la poliţie ca şi cum ar fi fost un zeu. Dar astăzi îi compari pe agenţi cu hoţii de buzunare şi cu tîlharii. Este, aici, o mare contradicţie. În ceea ce mă priveşte, am avut aceeaşi părere despre agenţi, încă dinainte ca tatăl meu şi mama mea să se fi născut.

— Un agent de poliţie este un agent de poliţie, iar ziua care a trecut este o zi care a trecut. Dar ziua de azi este ziua de azi. Iar dacă nu îţi schimbi părerea, înseamnă că nu progresezi. Un prost nu poate sta la un loc cu oameni învăţaţi — şi asta faci tu.

— Spui vorbe cam tari. Dacă un agent s-ar exprima în felul acesta, ar fi considerat caraghios.

— Mă faci agent ?

— Dimpotrivă. Eşti prea cinstit ca să fii agent, şi tocmai de asta îmi placi. Dar să ascultăm restul marii tale teorii.

— Oamenii de astăzi au devenit prea preocupaţi de ei înşişi. Ne dăm seama foarte bine, cu toţii, de marea

deosebire între interesele noastre şi ale celorlalţi. Şi, cu fiecare zi de progres al civilizaţiei, această preocupare de sine devine tot mai acută. Am devenit conştienţi de ce se întîmplă în fiecare moment cu mîinile şi picioarele noastre. Analizîndu-l pe Robert Louis Stevenson, un om pe care-l chema William Ernest Henley spune că, de cîte ori Stevenson trecea prin faţa unei oglinzi, nu era mulţumit dacă nu-şi privea imaginea. Atît de puţin putea Stevenson să uite de el însuşi. Dar aceasta este tendinţa pe care o urmăm cu toţii în ziua de azi. Ne gîndim la noi în somn, ne gîndim la noi cînd sîntem treji. Eul nostru ne este prezent în minte oriunde ne-am duce, aşa încît fiecare cuvînt şi gest al nostru a devenit artificial şi forţat. Trăim fiecare clipă cu acelaşi sentiment apăsător pe care-l au un tînăr şi o tînără cînd se întîlnesc prima dată, în vederea unei căsătorii. Expresii ca liniştе interioară şi calm sună impresionant, dar nu mai au nici un sens. În această privinţă oamenii de astăzi sînt ca hoţii şi ca agenţii. Întrucît munca unui agent cere ca nimeni să nu-l observe, el n-ar putea fi un bun agent dacă n-ar avea un puternic autocontrol. În ce-i priveşte pe hoţi, ei au tot timpul grijă să nu fie prinşi sau văzuţi, aşa că şi ei au ajuns să aibă o puternică preocupare de sine. Noi, oamenii de astăzi, adormiţi sau după ce ne-am trezit, ne gîndim mereu la interesele noastre şi la pagubele posibile. De aceea, ca agenţii şi hoţii, am ajuns foarte preocupaţi de noi înşine. Sîntem agitaţi, îngrijoraţi şi ascunşi douăzeci şi patru de ore pe zi — asta este omul zilelor noastre. Acesta este blestemul civilizaţiei. Caraghios, foarte caraghios !

Cînd se ajunge la asemenea subiecte, Dokusen nu este omul care să rămînă tăcut.

— Aprob teoria lui Kushami. Strămoşii noştri erau învăţaţi să uite de ei înşişi ; astăzi ni se spune să nu uităm nici o clipă de noi înşine. Iată o contradicţie puternică. În toate cele douăzeci şi patru de ore ale zilei, mintea noastră este plină de gînduri despre noi înşine ; de aceea, nu avem răgaz să ne liniştim. Trăim într-o lume

infernală. Nu există nici un mod mai potrivit de a-i ajuta pe oamenii lumii de azi, decît acela de a-i ajuta să uite de ei înşişi. Numai poeţii par să cunoască importanţa de a sta la lumina lunii, departe de patimile dăunătoare, pentru a căuta adevărul. Se mai fac multe fapte bune, dar adevărata generozitate lipseşte. Astăzi, un gest amabil include un sentiment de autolăudare sau un interes personal ; englezii sînt atît de plini de conştiinţă de sine, încît sînt gata să explodeze în fiecare moment. O dată un prinţ englez a vizitat India şi a fost invitat să cineze la palatul unui maharajah. Uitînd o clipă că era în prezenţa prinţului, maharajahul a procedat după obiceiul pămîntului, luînd un cartof cu degetele şi aşezîndu-şi-l pe farfurie. Şi-a dat seama, imediat, că încălcase eticheta şi s-a înroşit de ruşine. Atunci prinţul a apucat, nepăsător, un cartof cu degetele şi...

— Aşa se obişnuieşte în Anglia ? a întrebat Kangetsu.

Stăpînul meu a continuat cu o altă poveste.

— Ştiu şi eu ceva despre Anglia. Într-o seară, ofiţerii unui regiment dădeau o cină pentru un soldat simplu care se remarcase într-o acţiune. Cînd a fost servit ultimul fel de mîncare şi s-au adus castronaşele cu apă de spălat pe mîini, soldatul, necunoscînd bunele maniere la masă, a dus castronaşul la gură şi a băut toată apa pe nerăsuflate. Ca şi cum ar fi fost un toast în onoarea soldatului, imediat comandantul a băut pe nerăsuflate apa din castronaşul lui, iar restul ofiţerilor au procedat la fel.

— Ştiu şi eu o poveste, a intervenit Meitei, care nu putea să tacă multă vreme. Cînd Thomas Carlyle a fost primit, pentru prima dată, de regină, el nu cunoştea obiceiurile de la curte. S-a aşezat primul pe scaun, apoi a invitat-o pe regină să ia loc. Lorzii şi doamnele din suita reginei au început să chicotească — sau cel puţin erau gata să chicotească — cînd regina a întors capul şi le-a făcut semn să se aşeze şi ei. Imediat, întreaga suită a reginei a stat jos, aşa încît Carlyle nu s-a făcut de rîs. A fost o amabilitate oferită în mod deliberat.

— De vreme ce era vorba despre Carlyle, cei din suită ar fi trebuit să rămînă în picioare, a comentat Kangetsu, încercînd să arate că e de acord cu Meitei.

— Cînd cineva face o faptă bună fiind conştient de ceea ce face, asta nu e rău, a continuat Dokusen ; dar cînd persoana are conştiinţă de sine, amabilitatea este ceva învăţat. Este păcat că bunătatea nu poate fi mai firească. Odată cu progresul civilizaţiei, se crede că sălbăticia diminuează, iar relaţiile între oameni devin paşnice. Dar acest lucru nu este neapărat adevărat. Cînd există atîta preocupare de sine, cum ar putea fi posibile adevărate relaţii paşnice ? La prima vedere, totul pare să fie paşnic, dar între oameni există o înfruntare continuă. Cînd vedem doi luptători *sumo*, încleştaţi unul de celălalt, în mijlocul ringului, fără să se mişte, totul pare calm. Dar, de fapt, stomacurile luptătorilor sînt încordate de efort.

Meitei avea sentimentul că e rîndul lui să vorbească.

— Conflictele, în zilele de demult, erau rezolvate prin forţă, fără ascunzişuri, dar, în ziua de astăzi, victoria depinde mai mult de calcul. Este încă un lucru care ne face să fim preocupaţi de noi înşine. Potrivit lui Francis Bacon, dacă ascultăm de legile naturii, putem obţine victorii împotriva naturii. E straniu să constatăm că victoriile, în zilele noastre, sînt obţinute întocmai aşa cum a spus Bacon. Este, oarecum, ca la judo — învingerea adversarului folosind propria lui forţă.

— Este ca electricitatea obţinută din forţa apei. Nu ne opunem forţei apei, ci o încurajăm, iar în acest fel se obţine electricitatea, cu rezultate excelente.

Kangetsu abia începuse, dar Dokusen l-a întrerupt.

— Aşadar, preocuparea de sine îi va face prizonieri pe oameni, fie că sînt săraci, bogaţi, melancolici sau fericiţi. Un om talentat va fi copleşit de talentul său, un savant va fi înfrînt de cunoştinţele sale, iar un om cum este Kushami, irascibil, va fi înfrînt de inamicul care poate profita de firea lui.

— Bravo ! a exclamat Meitei, bătînd din palme.

Stăpînul meu a schiţat un zîmbet şi a spus :

— Dar asta nu merge totdeauna atît de uşor cum s-ar zice că credeţi voi.

La acestea, toţi cei din cameră au rîs în cor.

— Apropo, cum va putea fi înfrîntă familia Kaneda ?

— Femeia va fi înfrîntă de propriul ei nas, Kaneda va fi înfrînt de propria lui neînduplecare, iar oamenii plătiţi de el vor fi victimele propriei lor activităţi de agenţi.

— Dar fata ?

— Fata ? N-am văzut-o, aşa că nu pot să spun. Dar probabil că va fi copleşită de îmbrăcăminte, de hrană, sau, poate, de băutură. Cu totul improbabil ar fi ca ea să fie copleşită de dragoste. Există, chiar, posibilitatea să moară în stradă, ca sărmana Ono-no-Komachi.

— Nu credeţi că sînteţi prea sever cu ea ? a protestat Tofu, care, la urma urmelor, fusese dispus să-i dăruiască un poem.

— Zicătoarea „mai puţină lăcomie înseamnă mai puţină sărăcie“ avea cîndva o semnificaţie importantă. Dacă nu vom învăţa să înţelegem acest lucru, omul se va frămînta veşnic.

Dokusen arăta ca şi cum el însuşi ar fi ajuns la iluminare.

— Nici tu nu poţi rămîne indiferent, Dokusen. Poţi fi învins cu povestea aceea — „Repezind sabia ca fulgerul“.

— Cînd mă gîndesc la civilizaţia de astăzi, eu, unul, n-am chef să mai trăiesc, s-a plîns stăpînul meu.

— Dă-i drumul şi mori, dacă aşa stau lucrurile, a replicat cu promptitudine Meitei.

— Nici să mor nu vreau.

Stăpînul meu este încăpăţînat şi nesimţitor.

— Nimeni nu-şi face griji cînd se naşte, dar, cînd se apropie moartea, toţi se sperie, a spus Kangetsu, exprimînd încă o platitudine.

— Cînd împrumuţi bani, nu-ţi baţi capul. Dar cînd trebuie să-i dai înapoi, eşti foarte îngrijorat. Sînt multe exemple asemănătoare.

Meitei găsea repede asemenea răspunsuri.

— Cei care nu-şi fac griji în legătură cu datoriile au noroc, în acelaşi sens ca şi cei care nu-şi fac griji despre moarte, a comentat Dokusen, cu un aer pierdut, îndepărtat de cele lumeşti.

— Pari să-ţi închipui că cei mai luminaţi oameni sînt cei mai îndrăzneţi.

— Potrivit doctrinei Zen, un taur de fier cu faţa neclintită are o inimă tare ca fierul ; iar o inimă tare ca fierul poate fi găsită, în concluzie, numai la taurii de fier cu feţe neclintite.

— Vrei să spui că eşti un fel de taur de fier ?

— Nu tocmai. Dar motivul pentru care pe oameni îi chinuie atîta ideea morţii este acela că a fost descoperită boala numită paralizie nervoasă.

— Înţeleg, dar tu te-ai născut înainte de descoperirea paraliziei nervoase.

Meitei şi Dokusen s-au cufundat şi mai tare în acest dialog ciudat, iar stăpînul meu a continuat să vorbească cu Kangetsu şi Tofu despre propriile lui nemulţumiri faţă de civilizaţie.

— Cum să nu plăteşti înapoi banii împrumutaţi — asta este o mare problemă.

— Adevărat. Dar trebuie să-i dai înapoi.

— Ascultă. Eu vorbesc acum, aşa că ascultaţi-mă. A nu îţi plăti datoriile este o problemă la fel de grea ca şi a nu muri. Alchimia poate oferi soluţii, dar pînă la urmă alchimia a eşuat, întotdeauna. Este foarte clar că oamenii trebuie să moară.

— Asta era clar şi înainte de alchimie.

— Ascultă, n-am terminat de vorbit. Cînd a devenit evident că oamenii trebuie să moară, a apărut o a doua problemă.

— Care ?

— A apărut în mod firesc problema — cum să murim ? Clubul Sinuciderii este una din metodele de soluţionare a acestei de a doua probleme.

— Înţeleg.

— Este chinuitor să mori, dar ar fi şi mai rău dacă n-ai putea muri. Oamenii loviţi de paralizie nervoasă se chinuie mai mult, trăind, decît dacă ar fi morţi. Şi totuşi, îşi fac griji din cauza morţii, nu pentru că s-ar teme să moară, ci pentru că se întreabă pentru ce este mai bine să moară. Cei mai mulţi oameni nu ştiu să judece, aşa că lasă problema nesoluţionată. În cele din urmă, alţii îi chinuie pînă cînd mor. Dar cei care au tărie de caracter nu doresc să fie împinşi la moarte, aşa că studiază problema mai amănunţit. Singura soluţie rezonabilă este sinuciderea. Cîndva, toţi oamenii vor părăsi această lume pur şi simplu făcîndu-şi seama.

— Lumea va deveni foarte temătoare, nu-i aşa ?

— Probabil. Henri Arthur Jones a scris, odată, despre un filozof care pleda categoric în favoarea sinuciderii.

— Şi s-a sinucis ?

— Din nefericire, nu. Dar, peste vreo mie de ani, toată lumea o să se sinucidă. Peste zece mii de ani, oamenii vor vorbi despre moarte numind-o, întotdeauna, autodistrugere.

— O să fie o harababură înspăimîntătoare.

— Vor fi studiate amănunţit metodele de sinucidere, iar acest studiu va fi considerat ştiinţă. La liceul Norului Care Coboară se vor preda metodele de sinucidere, în loc să se ţină ore de morală.

— Este amuzantă conferinţa asta despre sinucidere. Meitei, ai auzit teoria domnului Kushami ?

— Am auzit-o. Mi-ar place să-l aud pe profesorul de morală de la liceul Norului Care Coboară, spunînd elevilor că nu mai trebuie să se supună obiceiurilor barbare ale moralei publice, ci, ca viitoare personalităţi de seamă, prima lor îndatorire este să se sinucidă. Dar lecţia ar putea, foarte uşor, să facă pasul următor şi să declare legală uciderea altora. Iar dacă bietul intelectual Kushami, care locuieşte în apropiere de liceul Norului Care Coboară, spune că este plictisit de viaţă, elevii ar putea să considere de datoria lor să-l dea morţii cît mai curînd posibil.

Întrucît aceea ar fi o epocă luminată, n-ar trebui să fie atît de lași ca în trecut și să folosească lănci, halebarde, sau ghiulele. Ar putea să-l omoare pe domnul Kushami vorbindu-i ironic. Ar fi o faptă caritabilă și, în plus, onorabilă.

— Este interesantă și conferința ta.

— Mai este ceva. În prezent, principalul scop al poliției este să protejeze viața și avutul oamenilor. În viitor, însă, polițiștii vor umbla cu ciomege, ca hingherii, omorîndu-i pe cetățeni prin toată țara.

— Dar de ce ?

— De ce ? Oamenii de astăzi pun preț pe viața lor, așa că poliția le apără viața ; dar, în viitor, oamenii vor găsi viața insuportabilă, așa că polițiștii, din milă, îi vor ucide în bătăi. Aceasta este explicația. Dar oamenii cu un minimum de bun-simț se vor sinucide, așa că singurii care vor rămîne în sarcina polițiștilor vor fi cei prea reduși la minte, idioții și invalizii care nu sînt în stare să se distrugă pe ei înșiși. Cei care nu vor să trăiască, dar ezită să-și facă seama, vor pune anunțuri la porți, afirmînd că un bărbat sau o femeie, după cum e cazul, din acea casă dorește moartea. Polițiștii vor trece pe acolo la o oră convenabilă și îi vor îndeplini dorința. Corpul ? Păi, polițiștii vor trece cu o căruță, ca să-l ridice, mai tîrziu. Și mai este ceva...

— Gluma dumneavoastră este fără sfîrșit, a murmurat Tofu cu admirație.

Dokusen, mîngîindu-și nervos, după obiceiul lui, bărbuța, și-a dat și el cu părerea :

— Dacă tu consideri povestea asta o glumă, ea se poate numi glumă. Dar, dacă o consideri profeție, s-ar putea să fie chiar așa ceva. Ceea ce este lipsit de logică ajunge fapt acceptat, atunci cînd este repetat, iar exemplele nu lipsesc. Mai există și tendințe de a accepta un vis nebulos ca pe un adevăr veșnic. Alți oameni, însă, auzind o idee nouă și deosebită, o iau imediat ca pe o glumă.

— După cum „vrabia și rîndunica nu-nțeleg ce este în mintea unei gîște sălbatice", este imposibil pentru un om mărunt să înțeleagă un om mare.

Kangetsu a fost foarte mulțumit de sine atunci cînd Dokusen a dat din cap, aprobînd această afirmație. Dokusen a continuat :

— Odată, demult, a existat un loc în Spania numit Córdoba...

— Nu mai există ?

— Poate, dar nu contează. La Córdoba era un obicei ciudat. Cînd suna de vecernie, la sfîrșitul zilei, toate fetele și femeile ieșeau din case și mergeau să se scalde în rîu.

— Chiar și iarna ?

— Asta nu știu sigur. În orice caz, toate se repezeau în apa rîului. Nici un bărbat nu putea participa la acest obicei zilnic, dar mulți se uitau din depărtare. Pe valuri, în cenușiul serii, fetele cu pielea albă puteau fi văzute nedeslușit, mișcîndu-se prin apă.

— Sună foarte poetic. Ai putea face un poem modern din povestea asta. Cum se chema locul acela ?

Tofu s-a aplecat cu interes, auzind că se spunea ceva despre femei goale.

— Se numea Córdoba. Flăcăii din partea locului nu puteau să privească fetele decît de la distanță. Dar, o dată, ei s-au răzvrătit și au hotărît să facă o farsă.

— Cum ? a întrebat Meitei, bucuros să afle despre o farsă.

— L-au plătit pe clopotar să sune de vecernie cu o oră mai devreme. Cum femeile din Córdoba erau nechibzuite ca toate femeile, s-au repezit toate în cămașă, ca de obicei, cînd au auzit clopotul. Dar, cînd au intrat în rîu, era încă lumină...

— Nu cumva soarele puternic de toamnă continua să strălucească ?

— ...și, pe un pod, i-au văzut pe toți bărbații privind la ele. Stînjenite, toate femeile au roșit de rușine.

— Și ce s-a mai întîmplat ?

— Așa că, vedeți, oamenii greșesc uneori din cauza deprinderilor. Uităm adesea principiile fundamentale, lăsîndu-ne înșelați de obișnuințe.

— Înțeleg. E un sfat bun. Hai să vă spun și eu o poveste despre o greșeală datorată obișnuinței. Am citit

despre acest procedeu într-o revistă, zilele trecute. Să zicem că ţin o prăvălie de antichităţi şi că am în vitrină multe obiecte de artă. Firește, sînt opere de artă autentice, aşa că preţul pe care îl cer este foarte ridicat. Într-o zi, un muşteriu curios intră şi mă întreabă de preţul unei picturi de Motonobu, continuatorul lui Masanobu, întemeietorul şcolii de pictură Kanoo. Îi spun că preţul este de şase sute de yeni. Clientul spune că îi pare rău că nu are atîţia bani la el şi că nu poate să-mi cumpere tabloul.

— E necesar să se exprime cu cuvintele astea ? a întrebat ursuzul meu stăpîn.

Meitei a ripostat :

— Nu este decît o poveste. Să zicem că spune aşa. Atunci, îi spun că, dacă îi place atît de mult tabloul, poate să-l ia şi să-mi plătească mai tîrziu. Firește, clientul ezită, aşa că îi propun rate lunare, care însă vor dura foarte multă vreme. Întrucît sînt mulţumit să-l am drept client, nu trebuie să-şi facă griji că m-ar incomoda acest lucru. Îi propun zece yeni pe lună, sau cinci — dacă zece i se pare prea mult. După ce discut cu el, îi vînd tabloul de Motonobu cu şase sute de yeni, plătibili în rate lunare de zece yeni.

— Aşa cum se cumpără Enciclopedia Britanică, plătind cîte puţin ziarului *Times*, din Londra, în fiecare lună, nu-i aşa ?

— Da, dar ziarul *Times* este serios. Eu sînt foarte neserios, pentru că de fapt încep o înşelătorie abilă. Ascultaţi cu atenţie. Deci, cînd plăteşti şase sute de yeni în ritmul de zece yeni pe lună, cît timp crezi că durează asta, Kangetsu ?

— Cinci ani, bineînţeles.

— Bineînţeles, cinci ani. Acum spune, Dokusen, cinci ani este o perioadă scurtă sau lungă ?

— Un minut poate să ne dea impresia că durează zece mii de ani, după cum zece mii de ani pot să ni se pară că trec ca un minut. Uneori este puţină vreme, alteori s-ar putea să pară mai multă. Cu alte cuvinte, depinde cum priveşti lucrurile.

— Ce-i asta ? Un poem didactic ? Dacă este aşa, n-are nici o noimă. Deci, clientul va trebui să-mi dea zece yeni

în fiecare lună, vreme de cinci ani, sau cu alte cuvinte va trebui să mă plătească de şaizeci de ori. În cele din urmă, aceste plăţi vor deveni un obicei. După ce îmi va da cîte zece yeni de şaizeci de ori, va simţi că trebuie să-mi plătească zece yeni şi pentru a şaizeci şi una oară. Apoi, pentru a şaizeci şi doua şi a şaizeci şi treia. Cu alte cuvinte, după ce m-a plătit, în atîtea rînduri într-o anumită zi a lunii, nu are linişte dacă nu continuă să-mi dea zece yeni la acea dată. Omul pare viclean, dar uneori este înşelat de obişnuinţă, aşa cum a spus adineaori Dokusen. Cunoscînd această slăbiciune, pot obţine zece yeni pe lună fără să fac nimic.

— Ha, ha ! Nimeni nu este chiar atît de uituc, a rîs Kangetsu.

Stăpînul meu a fost de acord, cu un aer de seriozitate.

— Meitei are dreptate. Eu am plătit taxele la universitate în rate lunare mici şi am pierdut socoteala. Administraţia universităţii a trebuit să mă anunţe că nu mai datorez nimic, cînd m-am dus ultima dată să plătesc.

Stăpînul avea tendinţa să considere că neplăcerile lui sînt neplăcerile fiecăruia.

— Ei, vedeţi, morala poveştii mele este valabilă, pentru că puteţi privi o persoană care a dovedit că este posibilă o asemenea zăpăceală. Prin urmare, aceia dintre dumneavoastră care au rîs pur şi simplu de povestea mea despre arta sinuciderii ar trebui să o privească cu mai multă seriozitate. Mai ales tinerii ca Tofu şi Kangetsu, lipsiţi de experienţă, ar trebui să asculte cu atenţie, ca să înveţe mai multe despre viaţă.

— Vă sîntem îndatoraţi. De acum înainte, ne propunem să plătim ratele lunare numai de şaizeci de ori.

— Poate ţi se pare o glumă, dar poţi învăţa multe din această poveste, Kangetsu, a spus Dokusen. Apoi a continuat : Să zicem că Meitei sau Kushami îţi spun că trebuie să ceri scuze unui oarecare Kaneda pentru că nu l-ai informat că te însori. Ce-ai face ? Ai cere scuze ?

— Aş explica, bineînţeles, că nu era deloc necesar. Dacă familia Kaneda ar vrea să-mi ceară scuze, ar fi altceva, dar nu este necesar să le vorbesc eu.

— Dar dacă poliţia ţi-ar spune să-ţi ceri scuze ?

— Aş protesta şi mai tare.

— Dar dacă un membru al guvernului sau un nobil ţi-ar ordona să-ţi ceri scuze ?

— Aş refuza şi mai categoric.

— Iată ! Vedeţi ? Aceasta e marea diferenţă dintre părinţii noştri şi generaţiile mai tinere. Cu numai cîţiva ani în urmă, autorităţile erau respectate, dar se apropie vremea cînd autorităţile vor fi cu totul neputincioase. Chiar şi acum un nobil nu-i poate influenţa pe alţii mai mult decît oricare altă persoană. Ca să formulez asta mai clar, cu cît mai multă autoritate are cineva, cu atît mai mult autoritatea aceluia va întîmpina împotrivire. Oamenii sus-puşi nu mai pot face tot ce vor. Acest fenomen îi nedumereşte, încă, pe oamenii mai vîrstnici. Condiţiile sociale se schimbă mult, iar natura omenească se schimbă la fiecare generaţie, aşa încît povestea despre viitor a lui Meitei nu poate fi considerată o simplă glumă.

— Întrucît am găsit un prieten care mă apreciază, voi continua povestea mea despre viitor. Lucrurile stau aşa cum a spus Dokusen : oamenii care se pun la adăpostul autorităţii, sau insistă să conteze pe protecţia a o sută de lănci de bambus sînt tot atît de demodaţi ca şi omul în litieră care a încercat să se ia la întrecere cu trenul. Teoria mea se referă la un fenomen special, care poate afecta destinul întregii omeniri. După ce am studiat cu atenţie tendinţele actuale şi am profetizat tendinţele viitorului, cred că însăşi căsătoria va deveni, în cele din urmă, o imposibilitate.

După cum am mai spus, societatea se axează acum pe individ. Pe timpuri, familia era reprezentată de tată, districtul — de judecător, iar provincia — de guvernator ; nici o altă autoritate nu era recunoscută, cu excepţia acestor reprezentanţi. Dar acum fiecare încearcă să-şi scoată în evidenţă personalitatea proprie. Tu ai devenit tu însuţi, iar eu am devenit eu. Cînd doi oameni se întîlnesc pe drum, ei încep imediat să-şi apere individualitatea. „El este om, dar şi eu sînt om." Pentru că personalitatea a devenit puternică, individul însuşi a devenit, în aceeaşi proporţie, mai slab. Astăzi, un om nu mai poate să facă

rău altora cu ușurință, astfel încît am putea crede că, scăpînd de răul făcut de alții, am devenit puternici : dar, întrucît rareori putem face rău altora, se dovedește că sîntem, de fapt, mai slabi decît strămoșii noștri. Dar nimănui nu-i place să fie considerat slab ; dorim să ne dovedim forța, chiar atunci cînd este vorba de lucruri fără importanță.

Din cauza recent dezvoltatei noastre individualități, între oameni nu mai există liniște. Ne străduim cît putem să ne dovedim fiecare forța, așa că viața a devenit un chin. Din cauza acestei înfruntări permanente, am căutat mijloace de a ne separa de ceilalți. Primul pas a fost cînd părinții și copiii au început să trăiască separat. Dacă mergeți într-un sat de munte de modă veche din Japonia, veți găsi pe toți membrii unei familii sub același acoperiș. Ei nu au de afirmat nici un fel de individualitate și, chiar dacă li s-ar dezvolta personalitatea, n-ar face caz de ea. În felul acesta, viața lor se scurge pașnic. Dar noi, oamenii mai civilizați, ne exprimăm egoismul cît mai mult cu putință. Credem că, dacă nu ne scoatem în relief importanța proprie, am fi dezavantajați. De aceea, pentru a se simți în siguranță, părinții și copiii lor căsătoriți locuiesc separat.

Europa a progresat și mai mult pe calea civilizației, așa că a adoptat acest sistem cu mult înaintea Japoniei. Dacă veți găsi, în Europa, un tată trăind în aceeași casă cu fiul său major, fiți sigur că fiul își plătește camera și întreținerea ca orice străin ; iar dacă împrumută bani de la tatăl lui, îi va înapoia cu dobîndă. Acest obicei lăudabil nu poate exista decît pentru că tatăl recunoaște și respectă personalitatea fiului. Mai curînd sau mai tîrziu, obiceiul va fi cu siguranță importat în Japonia.

Așadar, familiile de astăzi trăiesc separat ; sîntem capabili să ne suportăm individualitatea în toate privințele, exceptînd faptul că, din cauza acestei dezvoltări a individualității, sentimentul respectului se pierde. Nu o să avem liniște pînă cînd nu vom deveni și mai separați. Dar, întrucît tatăl și fiul și frații și surorile s-au separat, nu ne mai rămîne altceva de dorit decît separarea bărbatului și

soției. În zilele de demult se spunea „două trupuri, dar o singură minte". „A fi uniți pe veci, ca bărbatul și nevasta, la bine și la rău", așa se spunea — și, chiar după moarte, ajungeau ca viezurii, în aceeași vizuină. Ce barbarie! Acum este altfel. Soțul are, pentru totdeauna, o individualitate a lui, iar soția la fel. Soția se mărită după ce și-a cultivat personalitatea la un pension ; ea nu mai face tot ce dorește soțul ei să facă. Dacă ar face așa, ar fi considerată o păpușă, nu o soție. Cu cît e mai civilizată, cu atît mai puternică îi este personalitatea. Și cu cît își dezvoltă personalitatea, cu atît mai puțin se potrivește cu bărbatul ei. Apare în mod firesc un conflict, astfel că bărbatul și soția duc o luptă din zori și pînă seara. A apărut o graniță între bărbat și soție, clară și de neconfundat, ca aceea dintre apă și ulei. Pe măsură ce civilizația noastră progresează, această deosebire va deveni și mai acută și, treptat, va fi tot mai incomod pentru bărbat și femeie să trăiască împreună.

— Pentru asta se întîmplă atîtea divorțuri ? Acum m-ai pus pe gînduri, a spus Kangetsu.

— Divorțuri, da, divorțuri ! Familiile din întreaga lume se vor separa. Cei care vor mai trăi la un loc vor fi considerați excentrici.

— Deci oamenii ca mine vor fi crezuți nebuni ? a întrebat Kangetsu, vorbind de pe noua lui poziție de om căsătorit.

— Din fericire, trăiești în epoca Meiji. Eu vorbesc despre viitor. Dar, întrucît gîndirea mea este cu un pas sau doi înaintea vremurilor, voi rămîne burlac. Oamenii mă critică pentru că nu mă însor și mă acuză că aș fi dezamăgit din dragoste, dar asemenea oameni sînt foarte miopi. Dar să lăsăm asta. Doresc să-mi continui povestea.

Odată, un filozof a coborît din ceruri și a început să predice împotriva conformismului. Potrivit teoriei lui, omul este un animal cu personalitate. Dacă această personalitate ar fi distrusă, omul însuși nu ar mai putea exista. Pentru ca omul să aibă un rost, nici un preț nu este prea mare pentru menținerea și dezvoltarea personalității lui. Înconjurat de obiceiuri dăunătoare, în-

clinația naturală a omului este încălcată în mod barbar, așa că el se însoară. Acest lucru era de înțeles în perioada necivilizată, cînd personalitatea nu era dezvoltată. Dar astăzi, lucrurile stau altfel. Pentru că am ajuns la un grad atît de înalt de civilizație, nu există motive pentru ca două personalități să se căsătorească. Faptul că mai există, încă, atîția tineri și atîtea tinere necivilizate care, neascultînd de logică și cuprinși de pasiuni trecătoare, își îngăduie să întemeieze familii, este mai rău decît imoralitatea și corupția. Ca oameni educați, de dragul umanității, al civilizației și al menținerii personalităților acestor tineri și tinere, ar trebui să facem tot posibilul pentru a rezista acestui obicei barbar.

— Nu pot să fiu de acord cu teoria dumneavoastră, a exclamat Tofu, lovindu-se hotărît cu palma peste genunchi. Cred că cele mai prețioase și mai neprețuite realizări ale lumii de astăzi sînt dragostea și frumusețea. Dragostea și frumusețea ne mîngîie ; ele ne întregesc și ne fac fericiți. Datorită acestor două stări, firile noastre devin mai nobile și mai pure, iar sentimentele noastre mai rafinate. Dragostea dă un sens vieții, iar frumusețea ne satisface sub forma poeziilor, cîntecelor și muzicii. Cred că dragostea și arta vor exista cîtă vreme va exista omenirea.

— Dacă așa stau lucrurile, foarte bine. Dar filozoful pe care tocmai l-am amintit spunea că ele vor pieri în mod necesar. Arta este sortită aceluiași destin ca și căsnicia. Cînd vorbim despre dezvoltarea personalității, ne gîndim la libertatea personalității. Iar prin aceasta, presupunem că „tu ești tu", iar „ceilalți sînt ceilalți". Tocmai din acest motiv, arta nu poate să existe veșnic. Motivul pentru care arta înflorește în zilele noastre este că mai există un punct de întîlnire între personalitatea artistului și cei care apreciază creațiile artistului. Tu însuți compui poeme în manieră modernă, dar, cînd nu le citește nimeni în afară de tine, înseamnă că-ți pierzi vremea. Ai destul noroc că trăiești în epoca Meiji, așa încît ești citit, dar în viitor...

— Încă nu sînt convins.

— Nu e vorba că nu-ţi vor citi lucrările numai pentru că sînt ale tale. Motivul va fi că fiecare individ îşi va avea personalitatea lui, atît de particulară, încît nu va fi interesant să citeşti ce scriu ceilalţi. Chiar şi acum, în Anglia, putem observa această tendinţă. Gîndiţi-vă la Meredith şi la James. Sînt scriitori contemporani şi îşi exprimă în mare măsură personalitatea în scrierile lor. Dar au puţini cititori, iar acest lucru are o explicaţie. Lucrările lor sînt interesante numai pentru aceia care au aceeaşi personalitate cu scriitorii. Iar cînd această tendinţă va deveni şi mai pronunţată, arta, ca şi căsnicia, va fi uitată cu totul. Înţelegeţi acum ? Cînd va veni vremea în care eu nu pot înţelege ce scrii tu, iar tu nu poţi înţelege ce scriu eu, între noi nu va mai exista nimic — artă sau altceva.

— Bine, s-ar putea. Dar tot nu-mi pot reprezenta intuitiv situaţia.

— Dacă nu poţi să ţi-o reprezinţi intuitiv, încearcă să o înţelegi prin înlănţuire.

Atunci a intervenit Dokusen :

— Dar este foarte adevărat. Odată ce acorzi omului libertatea de a fi individual, relaţiile unora cu alţii devin crispate. Supraomul lui Nietzsche a fost inventat mai ales pentru că filozoful nu ştia cum să scape de acest sentiment de crispare. La prima vedere, s-ar crede că supraomul era idealul lui Nietzsche, dar lucrurile nu stau aşa. Era mai mult nemulţumirea lui. Crispat din cauza acestei dezvoltări a personalităţii, încă din secolul al XIX-lea, Nietzsche nu se mai putea răsuci în pat cum voia. Simţind că îi incomoda tot timpul pe ceilalţi, bătrînul şi-a scris mîzgălelile într-o stare de disperare. Cînd îl citeşti pe Nietzsche, ţi-e milă de el, în loc să-l găseşti pasionant. Glasul lui de avangardă neînfricată este, de fapt, o manifestare de disperare.

Oamenii au cerut libertatea, dar n-au reuşit să fie mulţumiţi de ea. Din acest motiv, civilizaţia occidentală nu este atît de admirabilă cum s-ar părea la prima vedere. În Orient, calea cea bună era considerată exersarea spiritului. Dar acum, datorită insistenţei asupra individualităţii, oa-

menii şi-au epuizat mintea. Dar ne-am dat seama de greşelile noastre prea tîrziu, ca un alcoolic care se plînge că n-ar fi trebuit să bea atît de mult.

— Dumneavoastră, toţi, sînteţi grozav de pesimişti în legătură cu viitorul, dar eu nu mă simt cîtuşi de puţin aşa. Oare de ce ? a întrebat Kangetsu.

— Pentru că eşti proaspăt căsătorit, a fost explicaţia promptă a lui Meitei.

Apoi a intervenit brusc stăpînul meu.

— Dacă crezi că ai avut noroc găsind o nevastă, faci o mare greşeală. Îţi voi citi ceva la care să te gîndeşti în viitor. (Stăpînul meu a scos cartea veche pe care o citise.) Cartea aceasta a fost scrisă de mult, dar încă de atunci era evident că femeile sînt o pacoste.

Kangetsu a întrebat :

— Cît de veche este cartea ?

— A fost scrisă în secolul al XVI-lea.

— Mă mir că cineva a putut să-mi critice nevasta acum patru sute de ani.

— S-a scris mult împotriva femeilor, iar unele observaţii s-ar putea potrivi soţiei tale, aşa că ai face mai bine să asculţi.

— Voi asculta. Nu mi-aş fi putut dori o instruire mai potrivită.

— Voi prezenta acum cîteva opinii despre femei care ne-au fost transmise din antichitate. Mă ascultaţi ?

— Sigur, ascultăm toţi. Chiar şi pentru un burlac ca mine este interesant, a aprobat Meitei.

— Aristotel spunea că toate femeile fiind lipsite de valoare, e mai bine să-ţi găseşti o mireasă mică. Ea va face mai puţin rău decît o femeie voinică.

— Nevasta lui Kangetsu este mare sau mică ?

— Este, oarecum, mai mare.

— Ha, ha ! Foarte bună cartea! Continuă, să auzim şi restul.

— Cineva a întrebat, odată, care ar fi cel mai mare miracol al lumii, iar un înţelept a răspuns : o nevastă credincioasă.

— Cine era înţeleptul ?

— Nu se menţionează numele.

— Poate era un înţelept nefericit în dragoste.

— Următorul citat în această carte este Diogene. El a fost întrebat cînd este cel mai bine să te însori. Diogene a spus că e prea devreme atunci cînd eşti tînăr, şi prea tîrziu cînd eşti bătrîn. Aşa scrie în carte.

— Poate la asta se gîndea Diogene în butoiul lui.

— Pitagora spunea că există trei lucruri în lume de care trebuie să ne temem : focul, apa şi femeia.

— Filozofii greci aveau unele idei prosteşti, nu credeţi ? Părerea mea este că nu trebuie să ne temem de nimic în lume. Puţini oameni ard în foc, se îneacă în apă sau...

Ajungînd aici, Dokusen s-a împotmolit.

— ...sau sînt topiţi cînd cunosc o femeie. Asta voiai să spui ?

Meitei sărise în ajutorul lui Dokusen. Dar stăpînul meu a continuat, fără să dea atenţie celor din jurul lui.

— Socrate spunea că, pentru un bărbat, cel mai greu lucru este să se descurce cu femeile. Demostene dădea sfatul că cel mai bine te răzbuni pe un duşman dîndu-i nevasta ta ; zi de zi, duşmanul ar fi tracasat, pînă cînd şi-ar cere iertare. Seneca a observat că femeile şi ignoranţa sînt cele mai mari nenorociri din lume ; Marc Aureliu a scris că a încerca să stăpîneşti o femeie e ca şi cum ai încerca să stăpîneşti o navă în mijlocul unei furtuni ; iar Plaut a sugerat că femeilor le place, probabil, să se îmbrace frumos mai ales ca să-şi ascundă urîţenia înnăscută. Valerius a menţionat, odată, într-o scrisoare către un prieten, că nu există nimic pe lume pe care o femeie nu-l poate suporta, dacă este vorba să-şi satisfacă dorinţele. El ruga providenţa să aibă milă de el şi să nu-l lase prins de vicleşugurile lor. Valerius a mai întrebat : nu sînt oare femeile duşmanele prieteniei ? Nu constituie ele o suferinţă inevitabilă ? Nu înseamnă ele nenorocirea sigură ? Nu reprezintă ele tentaţia cea mai firească ? Nu sînt ele otravă cu înfăţişare de miere ? A părăsi o femeie este o lipsă de virtute, dar a suporta o femeie înseamnă numai chin.

— Ajunge, domnule. După ce am auzit atît de mult rău despre umila mea soție, n-aș vrea să vă mai ascult.

— Dar mai sînt cîteva pagini.

— Mai bine să lăsăm restul. Oricum, ar fi timpul ca nevasta ta să se întoarcă acasă, a intervenit Meitei.

Chiar atunci din sufragerie s-a auzit un glas. Stăpîna o chema pe servitoare.

— Ce ne facem ? S-a întors nevastă-ta.

— He, he ! a chicotit stăpînul meu. Și ce-ți pasă ?

— Vai, doamnă, cînd v-ați întors ?

Din camera de alături nu s-a auzit nici un răspuns.

— Vai, doamnă, ați auzit ce vorbeam adineaori ?

Din nou, nici un răspuns.

— Părerile exprimate de soțul dumneavoastră nu-i aparțineau. El citea o carte scrisă de Nashe, în secolul al XVI-lea.

— Nu știu.

Răspunsul scurt al stăpînei părea să vină de la mari depărtări. Kangetsu a început să rîdă nervos.

— Nici eu nu știu — și îmi pare rău. Ha, ha, ha !

Meitei nu-și mai stăpînea rîsul. Chiar atunci, ușa din față s-a deschis violent și au răsunat pași grei. Nu s-au auzit obișnuitele saluturi, dar ușa camerei s-a deschis brusc și Sampei Tatara a vîrît capul pe ușă.

Sampei arăta altfel decît de obicei. Purta o cămașă albă curată, și — lucru de necrezut — o redingotă nouă. Iar în mîna dreaptă avea patru sticle de bere legate strîns cu o funie. A așezat berea lîngă peștele uscat și, în același timp, tot fără să salute, s-a așezat. Dezinvoltura cu care s-a așezat îl făcea să pară om de lume.

— Cum vă simțiți cu stomacul astăzi, domnule ? Nu vă face bine să stați mereu acasă.

— N-am spus că mă simt mai rău cu stomacul.

— Nu, dar, după cum arătați, îmi pot da seama. Sînteți foarte tras la față. Poate ar trebui să mergeți la pescuit. Duminica trecută, am închiriat o barcă la Shinagawa și m-am dus să pescuiesc.

— Cîți pești ai prins ?

— N-am prins nimic.

— Ce haz are să pescuieşti dacă nu prinzi nimic ?

— Vedeţi, domnule, îmi linişteşte gîndurile. Dar dumneavoastră ? Aţi fost vreodată la pescuit ? E foarte plăcut să stai într-o bărcuţă, înconjurat de marea imensă, a explicat el fără să se preocupe dacă era ascultat.

— Eu aş vrea să iau o barcă mare şi să umblu pe o mare mică, a răspuns Meitei, ajutîndu-l pe Sampei să continue conversaţia.

— N-aş vrea să pescuiesc decît dacă aş prinde o balenă, sau o sirenă, sau aşa ceva, a spus Kangetsu.

— Aşa ceva n-aţi putea prinde. Tocmai din acest motiv se zice că oamenii de litere nu au simţ practic.

Ca de obicei, Sampei îi critica pe ceilalţi.

— Nu sînt om de litere.

— A, nu ? Şi ce faceţi ? Ştiţi, pentru unul ca mine, care se ocupă cu afacerile, bunul-simţ este absolut esenţial. Domnule, am devenit foarte bogat în bun-simţ. Învăţ mult de la oamenii pe care-i întîlnesc în fiecare zi.

— Cum te influenţează ?

— Şi ţigările contează. Nu poţi face impresie bună fumînd ţigări ieftine, cum sînt „Asahi" şi „Shikishima".

Sampei a scos o ţigară egipteană, aurită la un capăt, şi a început să pufăie din ea.

— Îţi poţi permite să fii atît de extravagant ?

— Nu, dar îmi voi putea permite foarte curînd să fiu extravagant. Pentru moment, impresionez mulţi oameni importanţi fumînd ţigări de import.

— E mai uşor să impresionezi lumea aşa, decît lustruind bile de sticlă, cum face Kangetsu.

Meitei îi spunea asta lui Kangetsu, dar înainte ca acesta să poată răspunde, Sampei a exclamat :

— A, deci dumneavoastră sînteţi domnul Mizushima. Am auzit că aţi renunţat să pregătiţi doctoratul şi am hotărît să accept eu.

— Ce anume ? Doctoratul ?

— Nu, pe tînăra Kaneda. Îmi pare rău, domnule, dar, vedeţi, soţii Kaneda au vorbit cu mine din nou, aşa

că m-am hotărît, pînă la urmă, să mă însor cu fata. Permiteţi-mi din nou să vă spun că-mi pare rău, domnule Mizushima.

— Nu există nici un motiv să-ţi pară rău, a răspuns Kangetsu.

Stăpînul meu a intervenit :

— Sampei, dacă aşa vrei tu, de ce nu ?

Asta suna foarte ambiguu.

— Iată un sfîrşit fericit la problema Kaneda. Aşa cum spuneam nu de mult, era inevitabil ca cineva să vrea să se însoare cu fata. Iar acum, priviţi : iată ce domn distins a apărut. Tofu, poţi scrie încă un poem în stil modern.

Meitei devenea oarecum agitat. Atunci Sampei a spus :

— Deci, dumneavoastră sînteţi Tofu. N-aţi vrea să compuneţi ceva pentru căsătoria mea ? Aş aranja să se tipărească şi să se difuzeze imediat. Aş mai aranja şi să se publice în revista *Taiyo*.

— Sigur, voi scrie ceva. Cînd vă trebuie ?

— Oricînd este bine. Poate fi şi poezia pe care aţi scris-o deja. În schimb, vă voi invita la nuntă. Aţi băut vreodată şampanie ? Vreau să dau de băut şampanie şi am să angajez o orchestră. Ce-aţi zice, domnule, ca orchestra să acompanieze compoziţia lui Tofu ?

— Cum poftești.

— Domnule, n-aţi vrea să puneţi poemul pe muzică ?

— Kangetsu, aici de faţă, care a renunţat la examen, se pricepe să cînte la vioară. Poate face el asta. Cred, însă, că nu va fi de acord, din cauza şampaniei.

— Apropo de şampanie, cea de patru-cinci yeni sticla nu este foarte bună. Eu vreau să ofer din cea mai bună. Dar sper că veţi compune muzica pentru mine.

— Mi-ar face multă plăcere. N-are importanţă dacă veţi cumpăra şampanie de douăzeci de seni sau de douăzeci de yeni sticla. În ce mă priveşte, am să compun muzica gratuit.

— Nu pot accepta gratuit. Dacă nu doriţi şampanie, ce ziceţi de asta ?

Sampei a scos din buzunar şapte-opt fotografii şi le-a înşirat pe rogojina de jos. Unele fotografii arătau numai

bustul unor femei, celelalte le reprezentau în întregime ; unele din ele stăteau în picioare, altele jos ; unele purtau fuste *hakama*, altele chimonouri cu mîneci *furisode*. Unele îşi purtau părul în stil tradiţional, dar toate erau fete tinere.

— Toate aceste tinere, domnule, au vrut să se mărite cu mine. Aş putea să prezint unele dintre ele lui Kangetsu şi Tofu. Ce ziceţi de asta ?

Sampei i-a dat o fotografie lui Kangetsu.

— E foarte drăguţă. Aşa ceva s-ar putea să accept.

— Şi ce credeţi de fata asta ?

Sampei i-a dat lui Kangetsu altă fotografie.

— Şi asta e drăguţă. Hai, aranjaţi o întîlnire.

— Cu care ?

— Cu oricare dintre ele.

— N-aş zice că nu sînteţi foarte înflăcărat ! Asta, domnule, este nepoata unui doctor.

— Chiar aşa ?

— Asta are o fire foarte plăcută şi e tînără — are numai şaptesprezece ani şi va avea o zestre de o mie de yeni. Iar asta este fiica guvernatorului.

Sampei vorbea numai el.

— Mă întreb dacă aş putea să mă însor cu toate.

— Nu fiţi lacom. Sînteţi cumva adept al poligamiei ?

— Nu sînt poligam, sînt carnivor.

— Glumeşte, Sampei. Mai bine ia fotografiile, a propus stăpînul meu.

— Atunci, nu vreţi pe nici una din ele ?

Ca să-i dea timp lui Kangetsu să se răzgîndească, Sampei a pus fotografiile la loc, în buzunar, una cîte una.

— Ce-i cu berea asta ?

— Pur şi simplu, un cadou. Am cumpărat-o la prăvălia din colţ, ca să-mi sărbătoresc apropiata căsătorie. Vă rog să vă serviţi.

Stăpînul a bătut din palme ca să cheme servitoarea şi a pus-o să destupe sticlele. Apoi, cu un aer foarte respectuos, Meitei, Dokusen, Kangetsu, Tofu şi stăpînul meu au ridicat paharele, închinînd pentru Sampei şi viitoarea lui soţie. Sampei era foarte avîntat din cauza emoţiei.

— Aş vrea să vă invit pe toţi cei de faţă la nuntă. Dumneavoastră veţi veni, nu-i aşa ?

— Eu nu vin, a răspuns imediat stăpînul meu.

— Pentru ce ? Va fi cea mai mare zi din viaţa mea.

— N-aş vrea să te supăr, dar nu voi veni.

— Dacă nu aveţi ce să îmbrăcaţi în această ocazie, pot să vă găsesc eu o haină *haori* şi un pantalon *hakama*. Ar fi bine să vă apropiaţi mai des de oameni, domnule. Am să vă prezint cîţiva oameni importanţi.

— Va trebui să mă ierţi.

— Poate o să vă vindecaţi de stomac.

— Nu este necesar să mă vindec.

— Dacă sînteţi atît de încăpăţînat, n-am ce face. Dar dumneavoastră, domnule Meitei ? Veţi veni ?

— Eu, sigur. Dacă se mai poate, aş fi onorat să fiu peţitorul dumneavoastră şi să particip la cele nouă schimburi tradiţionale de pahare cu şampanie. Cum ? Tojuro Suzuki a şi fost ales peţitor ? Mare păcat, dar cred că n-am ce face. Doi peţitori nu puteţi avea, aşa că am să vin ca simplu invitat.

— Dar dumneavoastră, domnule Dokusen ?

— Eu ? „Bucuriile undiţei ne dau o viaţă tihnită şi uşoară ; oamenii pescuiesc printre lintiţa albă şi ierburile roşii."

— Ce este asta ? O poezie din perioada Tan ?

— Nu ştiu. Poate da, poate nu.

— Nu ştiţi ? Oricum, sper că dumneavoastră veţi veni, domnule Kangetsu. Aveţi un motiv special să veniţi.

— Voi încerca să vin. N-aş vrea să pierd ocazia de a auzi orchestra cîntîndu-mi compoziţia.

— Aşa este. Dar dumneata, Tofu ?

— Păi, mi-ar place să-mi citesc poezia în faţa tinerilor căsătoriţi.

— Domnule, n-am fost niciodată mai fericit, aşa că am să mai beau un pahar de bere.

Sampei a băut un pahar pe nerăsuflate, ceea ce l-a făcut să se înroşească foarte tare.

Ziua scurtă de toamnă se apropia de sfîrşit. Cenuşa din grătar era plină de chiştoace de ţigări ; cărbunii se stin-

seseră de mult. Pînă şi prietenii stăpînului meu păreau să-şi fi epuizat conversaţia. Dokusen s-a ridicat şi a spus :

— Ei bine, s-a făcut cam tîrziu. Ce-ar fi să mergem ?

Ceilalţi l-au urmat şi, curînd, camera a avut aerul pustiu al unui teatru gol, după ce s-a terminat un vodevil.

Terminîndu-şi cina, stăpînul a intrat în camera lui. Aerul nopţii fiind rece, stăpîna şi-a potrivit gulerul cămăşii şi a continuat să coasă, reparîndu-şi chimonoul vechi de fiecare zi. Copiii se culcaseră şi dormeau înşiruiţi în ordine. Servitoarea plecase la baia publică.

Dacă ar fi cercetat cineva în fundul inimii acestor oameni care păreau atît de optimişti, ar fi auzit nişte suspine triste. Dokusen, care pare să înţeleagă totul, umblă pe pămînt ca şi ceilalţi oameni. Lumea lui Meitei pare lipsită de griji, dar viaţa lui nu este idilică. Kangetsu a renunţat să lustruiască bilele de sticlă şi şi-a luat o nevastă din oraşul natal. Sînt întîmplări fireşti. Totuşi, repetarea lucrurilor obişnuite duce la plictiseală. Peste zece ani Tofu avea să-şi dea seama că a compune poeme pentru a le dărui, pur şi simplu, nu este profitabil. Cît despre Sampei, era greu de spus dacă avea să ajungă pe culmi sau în şanţ. Dacă se va simţi totdeauna mîndru că poate oferi prietenilor şampanie, va fi bine de el. Tojuro Suzuki va continua să-şi facă drum, chiar dacă făcîndu-şi drum se va umple de noroi. El va fi totuşi mai impunător decît aceia care nu reuşesc deloc să-şi facă drum.

Sînt mai bine de doi ani de cînd am început să trăiesc printre oameni. Credeam cîndva că am o putere de înţelegere unică. Dar zilele trecute am aflat despre cineva asemănător. Îl cheamă Kater Murr. Nu-l mai văzusem pînă atunci, dar vorbea atît de interesant, încît am rămas puţin uimit. Cercetînd mai bine, totuşi, am aflat că acest Kater Murr murise de o sută de ani, dar, datorită unui acces de curiozitate, se făcuse duh şi părăsise infernul pentru a-mi face o surpriză.

Acest motan se găseşte în iad pentru că, o dată, ducea în gură un peşte pentru mama lui şi s-a dovedit un fiu atît de rău, încît n-a rezistat tentaţiei şi a mîncat chiar el

peştele. Se spune că acest Kater Murr avea talente cu nimic mai prejos decît acelea ale unui om. O dată, a compus o poezie ca să facă o surpriză stăpînului lui. Dar, cum un prăpădit de motan ca mine nu poate spera să facă asemenea isprăvi, ar trebui să spun rămas bun acestei lumi şi să pornesc eu însumi spre iad.

Mai curînd sau mai tîrziu, stăpînul meu va muri din cauza stomacului lui bolnav. Bătrînul Kaneda este ca şi mort, din cauza lăcomiei lui. Frunzele toamnei au căzut şi copacii sînt goi. Toate creaturile vii sînt sortite morţii, aşa că, dacă nu poţi fi prea folositor trăind, ar fi mai bine să mori pe loc.

Potrivit teoriei lui Meitei, omul este destinat sinuciderii. Dacă nu vom avea grijă, pisicile ar putea fi şi ele influenţate de această lume sucită. Ar fi îngrozitor.

În seara aceea, discuţiile mă deprimaseră atît de mult, încît am hotărît să beau din berea adusă de Sampei. Poate că mă va înveseli.

M-am dus în bucătărie. Lampa fusese probabil stinsă de vîntul toamnei, care pătrundea pe uşa lăsată deschisă. Era întuneric, dar razele lunii se strecurau pe fereastră.

Am văzut pe o tavă trei pahare, două dintre ele încă pline pe jumătate cu lichid gălbui. Strălucind în lumina lunii, paharele erau aşezate lîngă vasul de stins cărbuni şi păreau reci ; dar, într-un pahar, chiar şi apa fierbinte pare rece. Nu mai aveam chiar atîta chef de băut bere, dar tentaţia de a încerca e mare. Cînd băuse, Sampei s-a făcut roşu la faţă şi a început să respire greu. Oare o pisică s-ar înveseli, dacă ar bea bere ? Întrucît tot va trebui să mor cîndva, cel mai bine este să fac de toate cît sînt încă în viaţă. După moarte, n-aş vrea să am nimic de regretat, aşa că m-am hotărît să beau puţină bere, fie ce-o fi.

Am scos limba repede şi mi-am înmuiat-o în berea dintr-un pahar. Am fost foarte mirat. Am simţit că mă înţeapă vîrful limbii, ca şi cum mi s-ar fi înfipt nişte ace în ea. Nu-mi puteam da seama pentru ce motiv năstruşnic oamenilor le place să bea un lichid atît de amar. Oricum ai

privi lucrurile, berea şi pisicile nu se potrivesc una cu alta. A fost groaznic !

Mi-am tras limba îndărăt, dar mi-a venit o altă idee. Oamenii spun adesea că medicamentul cel mai bun este cel mai amar. Cînd răcesc, i-am văzut de multe ori luînd nişte medicamente şi strîmbîndu-se. Nu ştiu dacă se vindecă datorită medicamentelor sau în ciuda lor, dar aveam acum ocazia să mă lămuresc. Dacă stomacul mi-ar fi devenit amar din cauza berii, mă rog, asta era situaţia. Dar, dacă m-aş fi înveselit, aş fi uitat de toate, ca Sampei ; ar fi o descoperire epocală şi aş povesti despre experienţa mea tuturor pisicilor din Japonia. Am simţit că trebuie să văd ce se va întîmpla, aşa că, lăsînd totul în seama sorţii, mi-am înmuiat iarăşi limba în bere. Mi-era greu să beau cu ochii deschişi, aşa că i-am închis strîns şi am început să beau din bere.

Cu mare efort am reuşit să mai beau puţin şi am avut o senzaţie ciudată. Mai întîi, am simţit cum îmi arde limba şi parcă mă apasă ceva pe obraji. Era cam neplăcut, dar pe măsură ce beam, senzaţia dispărea. Iar cînd am terminat paharul, nu mai simţeam nimic supărător. Ştiam că, de acum înainte, lucrurile merg bine, aşa că am băut din al doilea pahar cu uşurinţă. Apoi, ca să fac treaba pînă la capăt, am lins toată berea care se vărsase pe tavă.

Ca să constat cum mă simt, am rămas o vreme ghemuit. Treptat, am simţit că mă încălzesc. Pleoapele parcă mi se umflau. Îmi ardeau urechile. M-a cuprins deodată dorinţa să cînt. Îmi venea să dansez după vechiul cîntec popular „Chiar dacă spui că a fost o pisică, a fost o pisică". Îmi venea să spun stăpînului meu, lui Meitei şi lui Dokusen să se ducă naibii. Aş fi vrut să-l zgîrii pe bătrînul Kaneda ; aş fi vrut s-o muşc pe doamna Kaneda de nas ; aş fi vrut să fac o mulţime de lucruri. În cele din urmă, am vrut să mă ridic. Iar cînd m-am ridicat, am vrut să umblu legănat. Constatînd că era foarte amuzant, am ieşit din casă. Am vrut să dau bună seara lunii. „Hai ! Konban-wa !" Era minunat !

Dîndu-mi seama că asta se numeşte o beţie de toată frumuseţea, am început să umblu fără ţintă, ca şi cum aş

fi făcut o plimbare. Dar, de fapt, nu era o plimbare. Am făcut cîţiva paşi nesiguri şi mi s-a făcut cam somn. Nici nu mai ştiam dacă dorm sau umblu. Voiam să ţin ochii deschişi, dar aveam pleoapele grele. Totuşi, nu mă temeam de nimic ! Am mai făcut un pas neîndemînatic şi am auzit un plescăit.

Deodată, m-am pomenit plutind în apă. Era foarte neplăcut, aşa că am început să mă zbat, dar nu puteam decît să zgîrii apa. Am împins cu labele dinapoi şi mi-am întins labele din faţă. S-a auzit o zgîrietură. Ajunsesem la ceva solid. Capul îmi ieşea puţin deasupra apei, dar era de ajuns ca să văd unde mă aflam. Căzusem într-un vas de pămînt în care se aduna apa de ploaie. Vara, vasul acesta fusese plin cu plante de apă, dar din primele zile ale toamnei, a venit cioroiul Kanko şi le-a ciugulit pe toate. Apoi a făcut o baie în vasul de pămînt. După prima baie a lui Kanko, se evaporase multă apă, aşa că cioroiul n-a mai venit. Dar nu-mi trecuse prin cap că aveam să fac eu, în locul cioroiului, o baie în vasul de pămînt.

Apa din vas ajungea cu cincisprezece centimetri sub marginea vasului. Oricît mi-aş fi întins labele, nu puteam ajunge pînă sus. Nici să sar nu puteam. Dacă nu făceam nimic, mă duceam la fund. Cînd mă zbăteam, ghearele mele zgîriau vasul pe de lături şi, o clipă, simţeam că plutesc puţin. Apoi, iar mă scufundam. A intra sub apă părea foarte neplăcut, aşa că am început să-mi agit din nou labele. În curînd, am simţit cum îmi oboseşte tot corpul. M-am speriat şi labele nu mă mai ascultau. Pînă la urmă, n-am mai ştiut dacă dădeam din labe şi apoi mă scufundam, sau dacă mă scufundam, pentru ca apoi să dau din labe.

Mă chinuisem în halul acela pentru că doream să ajung pe marginea vasului. Acum, însă, ştiam că lucrul acesta nu era cu putinţă. Labele mele nu au mai mult de zece centimetri. Dacă aş fi plutit pe apă şi mi-aş fi întins labele cît mai departe cu putinţă, tot ar mai fi rămas cinci centimetri pînă la buza vasului de pămînt. Şi, de vreme ce ghearele nu mi se puteau înfige în pereţii vasului, nu avea importanţă dacă îmi scoteam ghearele, sau mă speriam,

sau mă agitam — tot nu aveam cum să reușesc. Știind bine că nu puteam ieși, dar străduindu-mă totuși, încercam imposibilul. Iar atunci cînd încerci imposibilul, teama este înspăimîntătoare. Ce prostie ! Nu făceam decît să-mi prelungesc chinul.

„Acum voi renunța. Nu-mi mai pasă ce se întîmplă." Mi-am lăsat labele din față moi, apoi labele dindărăt, capul și coada. Nu am mai opus rezistență.

Treptat, am început să mă simt neobișnuit de bine. Oare acest sentiment de recunoștință să fie agonia ? Mai eram în apă, sau în mijlocul unei camere ? Desigur, nu avea multă importanță unde eram, sau ce făceam. Singurul lucru important era că mă simțeam bine. Apoi, abia am mai putut să simt chiar asta. Voi tăia soarele și luna de pe cer. Voi face praf cerul și pămîntul. Intru în tainicul, dar minunatul imperiu al păcii !

Mor.

Mor împăcat.

Împăcarea nu o poți avea decît murind.

Mîntuiește-ne cu mila ta, Buddha !

Mîntuiește-ne cu mila ta, Buddha !

Binecuvîntată îndurare,

Binecuvîntată îndurare.

Lector : MARIA VONGHIZAS
Tehnoredactor : ELENA BABY

Bun de tipar : 17.II.1975. Tiraj : 13 530 ex
Coli de tipar : 27,5.

Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
București — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România
Comanda nr. 40 783